

අභිධම් පිටකයෙහි

07-08 වන ග්‍රන්ථය

ධාතුකථා ප්‍රකරණය

ලභිකා බෞද්ධ මණ්ඩලයේ ආරාධනාවෙන් රාජකීය පණ්ඩිත, නුවරඑළියේ
සේනානන්ද නායක සථවිරයන්
වහන්සේ විසින් කරනලද සිංහල පරිවර්තනයෙන් ද

සකරවැනි

සුද්දාල ප්‍රඥප්ති ප්‍රකරණය

බෙලිගම්මන පොත්ගුල් විහාරාධිපති, මහනුවර, මල්වතු මහාවිහාරයෙහි
අනුනායක ධුරන්ධර අඹන්වැල්ලේ

සිරි ධම්මානන්ද නායක සථවිරයන් වහන්සේ

හා

හිඟුල, මාකඩවර විහාරාධිපති, රාජකීය පණ්ඩිත, කරහම්පිටියොඩ
සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ විසින්
කරනලද සිංහල පරිවර්තනයෙන් ද යුක්ත යි.

පාඨශෝධන පුළුක සිංහල පරිවර්තන සංස්කරණය

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය විසින් කරන ලදී.

මු: ව: 2550

ක්‍රි: ව: 2006

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 47

The Seventh & Eighth Books in the
Abhidhamma-Pitaka

7-8

DHĀTUKATHĀPPAKARANA

With the Sinhala translation by

The Venerable Pandita Nuwaraeliye Senānanda Nāyaka Thera

AND

PUGGALAPAÑÑATTIPPAKARANA

With the Sinhala translation by

The Venerable Abanwelle Sri Dhammānanda Anunāyake Thera

Malwatu Mahavihāra Kandy

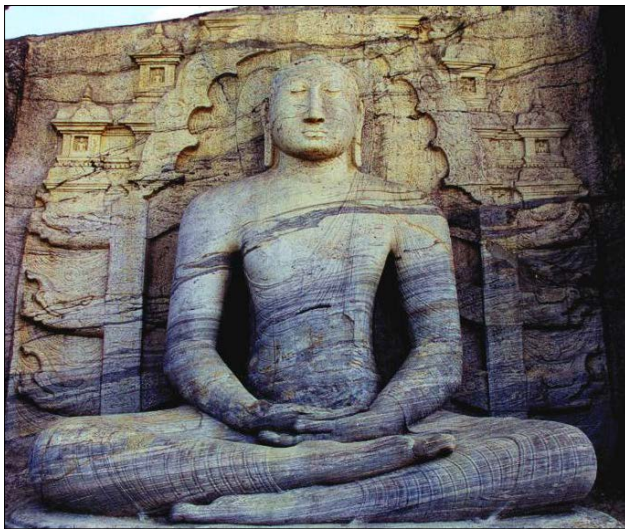
&

The Venerable Pandita Karahampitigoda Sumanasāra Thera

Mākadawara Vihāra, Hingula

With the edition by

Tripitaka Sampādaka Mandalaya

නමෝ තස්ස භගවෙනෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස !
නමෝ තස්ස භගවෙනෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස !!
නමෝ තස්ස භගවෙනෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස !!!

මෙම බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව,
 නිවනේ සැනසීම සොයන සෑම ලොවසියෙකුටම
 පරිහරණය කළහැකි ලෙස සැකසීමට නන් අයුරින් දායකත්වය දැක්වූ
 සෑම උතුමන්ටම පළමුව ස්තූතිය පුදකරන අතරම
 යමෙක් මෙම බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව පරිහරණයෙන්,
 යම් සත් කටයුත්තක් කරන්නේනම් එහි ද,
 නිවනේ සැනසීම ලාබනම් එහි ද
 සියලු ආනිසංසයෝ මෙම බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව
 මේ අයුරින් සැකසීමට දායකත්වය දැක්වූ
 ඔවුන් සෑම දෙනාටම අනුමෝදන් වෙත්වා!!!
 නිවන් දකින තුරු අභිවුර්ධියක්ම වෙත්වා!!!
 පතනා බෝධියකින් වහා වහා නිවනේ සැනසීම ම අත්වේවා!!!

ඔබ සැමට යහපතක්ම වෙත්වා!!!

| සැලකිය යුතුය :

මෙම පොතේහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත. එහි පටුන මත ඇති මාතෘකා මත click කිරීම මගින් ඊට අදාළ පිටුව වෙතට යොමුවේ.

නැවත පටුන වෙතට යොමුවීමට Table of Contents හෝ පිටු අංකය (16) සටහන් කර යොමු වන්න.

අතිධම්මපිටකේ
ධාතුකථාපපකරණං

සුභගල-
පඤ්ඤානතිපපකරණං

අතිධම්මපිටකයෙහි
ධාතුකථා ප්‍රකරණය

හා

සුදගල ප්‍රඥපති ප්‍රකරණය

**“තපාගතපසවෙදිතො හික්ඛවෙ ධම්මවිනයො විවටො විරොචති.
තො පටිච්ඡන්තො.”**

**‘ මහණෙනි, තපාගතයන් වහන්සේ විසින් දෙශනා කරණ ලද ධර්මය
හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වැසුනේ නො ම බබලයි.’**

(අභිතුක්ඛරනිකාය, තික්කිපාත - හරණ්ණිපග්ග, 9 සූත්‍රය)

පටුන CONTENTS

සංස්කාරක හිවේදනය	...	...	...	ix
ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය	...	...	...	xi
සංඥාපනය	...	...	...	xiii
සංකේත නිරූපණය	...	...	...	xvi
පාළි භෝධිය	...	...	...	xvii
ධාතුකරා - විෂය සූචි	...	...	...	xviii
පුග්ගලපඤ්ඤාතනි - විෂය සූචි	...	...	...	xix
ධාතුකරා - පෙළ හා පරිච්ඡිනය	...	...	...	2-237
පුග්ගලපඤ්ඤාතනි - පෙළ හා පරිච්ඡිනය	...	...	...	240-411
ධාතුකරා - පද්‍යාක්කමණිකා	...	...	...	413
පුග්ගලපඤ්ඤාතනි - පද්‍යාක්කමණිකා	...	...	...	419

සංස්කාරක නිවේදනය

බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලායෙහි 47 වැනි ග්‍රන්ථය වූයේ අභිධර්ම පිටකයේ තුන්වැනි සතරවැනි ප්‍රකරණ වූ 'ධාතුකථා' ප්‍රකරණය හා 'පුග්ගල පඤ්ඤාත්ති' ප්‍රකරණය යන ග්‍රන්ථ දෙක යි.

ලඬකා බෞද්ධමණ්ඩලයේ ආරාධනය පරිදි රාජකීය පණ්ඩිත කුචර-ඵළියේ සෙනනානන්ද නායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ විසින් කරන ලද සිංහල අනුවාද සහිත වූ ධාතුකථා ප්‍රකරණය ත්‍රිපිටක පරිවර්තන සංස්කාරක මණ්ඩලයේ ස්ථවිරවරුන් විසින් සංස්කරණය කරන ලද්දේ විය.

පුග්ගල පඤ්ඤාත්ති ප්‍රකරණය සිංහලානුවාදය සඳහා ආරාධිත වූවාහු අඛන්ඩැල්ලේ සිරිධම්මානන්දහිමාන මහනුවර මල්වතු මහාචාර්යයේ අනුනායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේ යැ. එහෙත් උන්වහන්සේගේ අවි-වේකී භාවය නිසා හිඟුලේ මාකඩවර පුරාණ විහාරාධිපති රාජකීය පණ්ඩිත කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිරයන් වහන්සේ ද සහාය කොටගෙන කරන ලද සිංහලානුවාද සහිත ව මුද්‍රණය සඳහා සම්මත විය.

විවිධ හෙතුත් නිසා මේ ග්‍රන්ථය ද මුද්‍රණය කරවාලිය නොහැකිව අවුරුදු බොහෝ ගණනක් පසුවෙමින් තිබිය දී ගරු අග්‍රාමාත්‍යවර සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක උත්තමාවගේ විධානය පරිදි වර්තමාන ගරු සංස්කෘතික අමාත්‍ය තැන්පත් වී. ඩී. තෙන්නකෝන් මැතිතුමාණන්ගේ මෙහෙයවීම ද සංස්කෘතික අධිකාරියේ තත්කාලීනව මහතුන්ගේ භාද්‍යධීගම සහයෝගය ද හෙතු කොට ගෙන ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය නො නැවැතී කරගෙන යා හැකිව පවත්නා බව කෘතඥතා පූර්වක ව සඳහන් කරමිනි.

භාෂා ශාස්ත්‍රාන්තරයෙහි හා ත්‍රිපිටක පයඝාප්ති විෂයෙහි ද බැසගත් බුද්ධි ප්‍රභා ඇති වර්තමාන ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලයෙහි පණ්ඩිත මහාස්ථවිරවරුන් වහන්සේ දවරය සංශෝධන සංස්කරණ කායඝීයෙහි නිරතුරු යෙදීම නිසා මුද්‍රණය සාධුත්වයට පමුණුවාලියැ හැකි වූ බව ද විශේෂයෙන් කියැ යුතු ය.

දෙහිවල නිසර මුද්‍රණාලයාධිකාරීන්ගේ හා තත් කායඝීමණ්ඩලයේ ද ක්‍රියා කොඟලයය මේ ග්‍රන්ථය අල්ප කාලයකින් නිමහම් කිරීමට හැකිවූ බව ද ප්‍රශංසා පූර්වක ව පවසමිනි.

බුද්ධශාසනායු රක්ෂණයට කාරණ වූ මෙම ත්‍රිපිටක මුද්‍රණ කායඝීය සඳහා හැමලෙසින් සහාය වූ පිත්වත් සාධුතට සහමොක් සුව ලැබෙවායි ආශංසනය කරමිනි.

මේ වගට:

ශාසනෝදයකාරී,
ලබුගම ලඬකානන්ද ස්ථවිර

ත්‍රිපිටක කායඝීලය,
මහ නායක වාරිකාර මය,
115, විජේරාම මාවත, කොළඹ 7,
1976, සැප්තැම්බර් 20 දින.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදෙශක:

අනුමහාපණ්ඩිත බ්‍රහ්මචාරිය ආනන්දමෙත්‍රෙය මහානායක මහා සථවිරපාදයන් වහන්සේ.

සහායක:

අනුරාධපුර බුද්ධාගාරයේ ධර්මපාලයාගේ (භික්ෂුවාගේ විද්‍යාලයෙහි) අධ්‍යක්ෂ භික්ෂුවාගේ ආචාර්යවරයාණී, කෝදිගොඩ ශ්‍රී ඥානලොක දර්ශන ලබ්‍ධියාගේ ප්‍රධාන සභානායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක:

මොල්ලිගොඩ, ප්‍රවේනොදය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානවරයාණී, ත්‍රිපිටක වාග්ගී, ලබ්ධියාගේ ශ්‍රී ලබ්ධියානන්ද-කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධර්ම මහා සභාසභායාගේ අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සම්පාදක:

ආනන්ද, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, රද්දල්ලේ සිරි පණ්ණාලොක - ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධර්ම මහාසභාසභායාගේ අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ආනන්ද, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, වේදිකාවේ සිරි අනුමාදයාගේ බටහිර දිශායාගේ ප්‍රධාන සභානායක සථවිරයන් වහන්සේ.

භික්ෂු - මාකඩවර විහාරාධිපති රාජකීය පණ්ඩිත, කර්මමිත්තිගොඩ සිරි සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ.

කොළඹ, නිකායාධිපති අශ්වමේඛාසාරාධිපති, රාජකීය පණ්ඩිත, කර්ම පණ්ණාලොක නායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ලෙබ්‍රේරියාන:

කොළඹ, බෞද්ධාලොක මාවතෙහි බෞද්ධාලොක විහාරාධිපති, පණ්ඩිත, දෙරගමුවේ සිරි ධර්මපාල - කොළඹ පළාතේ ප්‍රධාන සභානායක සථවිරයන් වහන්සේ.

ධාතුකරා:

ශ්‍රී සුගත තරාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බෝධියෙන් සත් වන වසෑ තවතිසායෙහි මාතෘදිව්‍යරාජයන් ඉමුබ දෙවියනට ප්‍රඥා-සන්දීපක වූ පරමගම්භීර අභිධර්මදේශනා කරනසේක් අටළොස් ප්‍රභේදයෙන් සමන්වාගත වූ විභවිග දේශනා පවත්වා තදනන්තර වෑ ධාතු ප්‍රභේද දක්වමින් ධාතුකරා වදළහ.

ධම්මසංඛගණියෙහි කුසලක්‍රීකය පටන් අරණධර්ම අන්ත කොට ඇති ධර්මයෝ ද ධාතුකරායෙහි පඤ්චස්කන්ධය පටන් මනසිකාර අන්ත කොට ඇති ධර්මයෝ ද ස්වභාවාර්ථයෙන් ධාතු නම් වෙති. ඔවුන් ගෙන කියන බැවින් මේ ප්‍රකරණ 'ධාතුකරා' නම් වෙයි. 'ධම්මසංඛගණි' ආදී අනා ප්‍රකරණයන්හිදු එ මැ ස්වභාවයෝ කියන ලදහ. ඒ හැම ප්‍රකරණ යන්හි ලා එකදේශකථනයක් මැ කරන ලද්දේ යැ. මෙහි වූකලී ඒ හැම ධාතූන් 'සංඛගත, අසංඛගත' ආදී තුද්‍රස්තයෙහි ලා වෙන වෙන විභාග කොට කියන ලද වන බැවින් සාකිශය කරන නු යි මේ මැ ප්‍රකරණ 'ධාතුකරා' නම් ලද.

"ධාතුකරා" 'උද්දෙස' 'නිද්දෙස' විසින් ද්විවිධ වෙයි. උද්දෙස නම් මාතෘකා යි. එ ද 'නායමාතිකා' යැ 'අඛණන්තර මාතිකා' යැ 'නායමුබ-මාතිකා' යැ 'ලක්ඛණමාතිකා' යැ 'බාහිරමාතිකා' යැ යි පඤ්චවිධ වෙයි.

නායමාතිකා: 'සංඛගතො අසංඛගතො' යනු පටන් 'විජ්ජසුත්තෙන සංඛගතිතං අසංඛගතිතං' යනු හිමි කොට ඇති තුද්‍රස්තය නායමාතිකා යි. ධාතු-කරා ධර්මයන් මේ සංඛගතාදී නයිත් විභාග කරනු ලබන බැවින් මේ නා-යමාතිකා නම් වෙයි. මේ තුද්‍රස්තයන් ධර්මවිභාගයට මුල් වන බැවින් 'මූලමාතිකා' යි කියනුදු වටී.

අඛණන්තරමාතිකා: 'පඤ්චස්කන්ධා' යනු පටන් 'මනසිකාරො' යනු හිමි කොට ඇති එක්සිය පස්විස්සක් පද 'අඛණන්තරමාතිකා' යි. විභවිගයෙහි ආ අටළොස් මාතෘකා අතුරෙහි 'සික්ඛාපද, පටිසම්භිද, ඤාණ, බුද්දකචත්ත්ව, ධම්මපදය' යන මාතෘකා පස හැර අවශේෂ තෙළෙස් මාතෘකා ද විභවිගයෙහි නො ආ පඤ්චින්ද්‍රිය, පඤ්චබල, යන මොහු ද 'එස්ස, වෙදනා, සඤ්ඤා, චෙතනා, චිත්ත, අධිමොක්ඛ, මනසිකාර' යන විත්තාභිග ධර්ම-යෝ ද මෙහි අන්තර්ගත වෙති. ස්කන්ධාදී ධර්මයන් සංඛගතාදී නයිත් විභාග කොට ස්වරූප විසින් දක්වා ධාතුකරාභ්‍යන්තරයෙහි මැ තබනලද වන බැවින් මේ අභ්‍යන්තරමාතෘකා නම් වෙයි. ඛන්ධාදී පදයන් ධම්ම-සංඛගණි මාතිකායෙහි අසංඛගාභිත වන බැවින් මේ 'ප්‍රකීර්ණක මාතෘකා' යි කියනුදු වටී.

නායව්‍රබ්මාතිකා: 'තීඨි සඨගහො තීඨි අසඨගහො, චතුඨි සම්පයොගො, චතුඨි විජ්ජයොගො' යන සතර පදයෙන් තබන ලද්දේ නායව්‍රබ්මාතිකා යි. සියලු මැ පඤ්චස්කන්ධාදි ධර්මයන්හිදු කුශලක්‍රීකාදි මාතෘකාධර්මයන්හිදු සඨග්‍රහයන් අසඨග්‍රහයන් බන්ධ ආයතන ධාතු පදත්‍රයෙන් මැ කළයුතු වෙයි. එහෙයමගෙහි සම්ප්‍රයෝගයෙන් විප්‍රයෝගයෙන් සතර අරූපස්කන්ධයෙන් මැ කළයුතු වෙයි. මේ මාතෘක සඨග්‍රහාදියට 'ව්‍රබ්' වන බැවින් 'නායව්‍රබ්මාතිකා' යි කියනු ලැබේ.

ලක්ඛණමාතිකා: 'සභාගො, විසභාගො' යන මේ දෙපදයෙන් තබන ලද්දේ 'ලක්ඛණමාතිකා' නම්. මෙහි සභාගලක්ඛණ ධර්මයෙන් 'අසඨග්‍රහ, විප්‍රයෝග දෙතය ද, විසභාගලක්ඛණ ධර්මයෙන් 'සඨග්‍රහ සම්ප්‍රයෝග දෙතය ද යෙදියයුතු යැ. සභාග විසභාග ලක්ඛණ වශයෙන් සඨග්‍රහාදි ලක්ඛණ දක්වන්නට තබනලද වන බැවින් මේ 'ලක්ඛණමාතිකා' නම් වේ.

බාහිරමාතිකා: 'සබ්බාපි ධම්මසඨගණී ධාතුකරාය මාතිකා' යනු 'බාහිරමාතිකා' යි. මෙහි කුසලන්තිකාදි ත්‍රිකපද සසැටක් ද භෙතුදුකාදි ද්විකපද සියයක් ද සංක්ෂිප්ත කොට දක්වන ලදි. මේ මාතෘකා පඤ්චස්කන්ධා ආදි අභ්‍යන්තරමාතෘකා දක්වූ යේ ධාතුකරාමාතෘකා අතුරෙහි නො ලා ඉන් බාහිර කොට තබනලද වන බැවින් 'බාහිරමාතිකා' නම් වේ.

නිද්දෙසයෙහි දී අභ්‍යන්තර මාතෘකාද බාහිරමාතෘකා ද නය, නයව්‍රබ්, ලක්ඛණ යන මාතෘකා පදයන්හි ලා විභාග කරන ලද්දේ යැ. මෙසේ බලත් මැ 'ධාතුකරාප්පකරණ' යනු 'ධම්මසඨගණී මාතෘකා ද විභවිග මාතෘකා ද ගෙන 'නය, නයව්‍රබ්, ලක්ඛණ පදයන්හි ලා කරන ලද ස්වරූප විභාගයක් බව පෙනෙයි. වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් 'ධාතුකරාප්පකරණය' සාතිරෙක බණවර සයෙකි.

පුද්ගලපඤ්ඤත්ති:

ධම්මසඨගණියෙහි තික - දුක වශයෙන් සඨග්‍රහ කරනලද ධර්මයෝ විභවිගයෙහි දී ස්කන්ධාදි වශයෙන් නිෂ්ප්‍රදේශ කොට විභාග කරන ලදහ. දෙක්හි සඨග්‍රහ කරන ලද්ද වූ ද විභාග කරන ලද්ද වූ ද ධර්මයෝ ධාතුකරායෙහි ලා 'සඨග්‍රහ අසඨග්‍රහ' ආදි කුසුස් නයෙකින් සාතිශය කොට විභාග කරන ලදහ. තදනන්තර වැ එ හැම ධර්මයන්ගේ ස්වභාව ප්‍රඥප්තියු උසාද ප්‍රඥප්තියු ප්‍රභේද වශයෙන් දක්වන්නට "පපඤ්ඤකියො" යනාදින් පුද්ගලප්‍රඥප්ති දේශනා ආරබ්ධ යි.

සප්තප්‍රකරණයන් අතුරෙහි සතර වැන්න 'පුද්ගලපඤ්ඤත්තිප්පකරණ නම් වෙයි. පඤ්ඤත්ති සයෙකි; චන්ධපඤ්ඤත්ති යැ ආයතනපඤ්ඤත්ති යැ ධාතුපඤ්ඤත්ති යැ සච්චපඤ්ඤත්ති යැ ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤත්ති යැ පුද්ගල පඤ්ඤත්ති යැ කියා යි.

පඤ්චවිධ භෞද්ධාත්මයන් අතුරෙහි ප්‍රඥප්තිය ද එකෙකි. ආභිධර්මිකයන් ප්‍රඥප්තිධර්මයෙහි නොමුළා වන පිණිස ප්‍රඥප්තිධර්ම ද අභිධර්මයෙහි ලා සධගාහිත වෙයි. පුග්ගලපඤ්ඤාත්තිප්පකාරණයෙහි ස්කන්ධාදි පඤ්චප්‍රඥප්තීන් ආදියෙහි ලා කියනුයු පුද්ගලප්‍රඥප්ති ප්‍රභේද ප්‍රකාශනය මැ මුඛ්‍ය වන බැවින් පුද්ගල ප්‍රඥප්තිය නිසා මේ ප්‍රකාරණ පුද්ගල ප්‍රඥප්ති නම් වෙයි. ස්කන්ධාදි ප්‍රඥප්තීන් විභවිතයෙහි ලා නිෂ්ප්‍රදේශ කොට වදරන ලද බැවින් මෙහි දී එකදේශයෙකින් වදළහ. විභවිතයෙහි නො වදළ පුද්ගලප්‍රඥප්තිය මෙහි ලා විස්තර විසින් විභාග කොට දක්වන ලදී.

‘පඤ්ඤාත්ති’ ගබ්ඳය වූ කළි. “ආචික්ඛති දෙසෙති පඤ්ඤාපෙති, පට්ඨපෙති” ආදි තත්ති ‘දර්ශනය ප්‍රකාශනය’ යන අරුත්හි වැටෙයි. “සුපඤ්ඤාත්තං මඤ්චපීඨං” යන තත්ති ‘ස්ථාපන නික්ෂෙපණ’ අරුත්හි වැටෙයි. ‘පුග්ගලපඤ්ඤාත්ති’ යන තත්ති ඒ දෙ අරුත් මැ වටී. පුද්ගලයන් ‘පුද්ගල’ යයි දක්වීම, පැවැසීම, තැබීම, බහාලීම පුද්ගල ප්‍රඥප්ති නම් වෙයි.

පුග්ගලපඤ්ඤාත්තිප්පකාරණ උද්දෙස නිද්දෙස විසින් ද්විවිධ වෙයි. උද්දෙසයෙහි ඒකකය පටන් දසකය තෙක් අනුක්‍රමයෙන් රාශිදශයෙක ලා විවිධ පුද්ගලයෝ සඬග්‍රහ කරන ලදහ. ඒකක රාශියෙහි පුද්ගලයෝ පනස්දෙනෙකි. ද්විකරාශි සවිස්සෙක, ත්‍රිකරාශි සොළොසෙක, චතුෂ්කරාශි එතුන්තිසෙක පඤ්චක රාශි තුද්දෙසක, සප්තකරාශි දෙකෙක, ඡට්ඨක, අෂ්ටක, නවක දශක යන්හි එකෙකි රාශිය බැවිනි. සියලු පුද්ගලයෝ තුන්සිය තෙයාසු (383) දෙනෙක් මෙහි සඬගාහිත වෙති. උද්දෙසයෙහි කියන ලද එක් එක් පුද්ගලයා ගෙන නිර්දේශයෙහි දී විස්තර විසින් විභාග කොට දක්වන ලද්දේ යැ. වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් ‘පුග්ගලපඤ්ඤාත්තිප්පකාරණය අතිරේකයක් සහිත බණවර පසෙක් පමණ වේ. අභිධර්මය පිළිබඳ වැ කිවයුතු දෑ ‘ධම්මසංගහිත්ප්පකාරණ’ සංඥාපනයෙහි කියන ලද වන බැවින් මෙහි වටාලා නො කියමහ.

මෙයට, සසුන් වැඩ කැමැති,
කරුණිමිපිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිර

ත්‍රිපිටක කායඝාලය,
මහනායක වාරිකාරාමය,
115, විජේරාම මාවත,
කොළඹ 7,
1976, සැප්තැම්බර් 20 වැනි දින දීය.

සංකේත නිරූපණය

සිමු: සිංහල මුද්‍රිත ග්‍රන්ථ

සිරිමු: සිරිසාද ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය

මජ්ඣං: බුදුගුණ ජට්ඨසංගීති - ශ්‍රේණික අභිධර්ම පිටක

සත්ථ: සියම් - ත්‍රායස්සර අභිධර්ම පිටක

PTS: Pali Text Society -

ධාතුකථා-විෂය සූචි

මාතිකා

1. නය මාතිකා	...	...	...	...	2
2. අඛණ්‍ධර මාතිකා	...	...	...	...	„
3. නයමුඛ මාතිකා	...	...	...	...	„
4. ලක්ඛණ මාතිකා	...	...	...	...	4
5. බාහිර මාතිකා	...	...	...	...	„

නිද්දෙස

1. සඛගහ සඛගහ පදනිද්දෙසො	...	...	...	6- 64
2. සඛගහිතෙන අසඛගහිත පදනිද්දෙසො	...	...	...	66- 68
3. අසඛගහිතෙන සඛගහිත පදනිද්දෙසො	...	...	...	70- 74
4. සඛගහිතෙන සඛගහිත පදනිද්දෙසො	...	...	...	76- 78
5. අසඛගහිතෙන අසඛගහිත පදනිද්දෙසො	...	...	...	80- 96
6. සම්පයොගවිප්පයොග පදනිද්දෙසො	...	...	...	98-130
7. සම්පයුත්තෙන විප්පයුත්ත පදනිද්දෙසො	...	...	...	132-134
8. විප්පයුත්තෙන සම්පයුත්ත පදනිද්දෙසො	...	...	...	-136
9. සම්පයුත්තෙන සම්පයුත්ත „	...	...	...	138-150
10. විප්පයුත්තෙන විප්පයුත්ත පදනිද්දෙසො	...	...	...	152-170
11. සඛගහිතෙන සම්පයුත්තවිප්පයුත්ත පදනිද්දෙසො	...	...	...	172-176
12. සම්පයුත්තෙන සඛගහිත අසඛගහිත පදනිද්දෙසො	...	...	...	178-192
13. අසඛගහිතෙන සම්පයුත්ත විප්පයුත්ත පදනිද්දෙසො	...	...	...	194-202
14. විප්පයුත්තෙන සඛගහිතාසඛගහිත පදනිද්දෙසො	...	...	...	204-236

පුග්ගල පඤ්ඤාත්ති-විෂය සූචි

උද්දෙසවාරො 240-260

1. ඛන්ධ පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	240
2. ආයතන පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	"
3. ධාතු පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	"
4. සච්ච පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	"
5. ඉන්ද්‍රිය පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	242
6. පුග්ගල පඤ්ඤාත්ති	...	...	...	242-260
1. එකක මාතිකා	...	...	...	212-244
2. දූක මාතිකා	...	...	...	244-
3. තික මාතිකා	...	...	...	246-248
4. චතුක්ක මාතිකා	...	...	...	248-254
5. පඤ්චක මාතිකා	...	...	...	256-
6. ඡක්ක මාතිකා	...	...	...	258-
7. සත්තක මාතිකා	...	...	...	258-
8. අට්ඨක මාතිකා	...	...	...	260-
9. නවක මාතිකා	...	...	...	"
10. දසක මාතිකා	...	...	...	"

නිද්දෙසවාරො 262-410

1. එකක නිද්දෙසො	...	...	...	262-276
2. දූක නිද්දෙසො	...	...	...	278-296
3. තික නිද්දෙසො	...	...	...	298-324
4. චතුක්ක නිද්දෙසො	...	...	...	326-382
5. පඤ්චක නිද්දෙසො	...	...	...	394-396
6. ඡක්ක නිද්දෙසො	...	...	...	398-
7. සත්තක නිද්දෙසො	...	...	...	400-402
8. අට්ඨක නිද්දෙසො	...	...	...	404-
9. නවක නිද්දෙසො	...	...	...	406-408
10. දසක නිද්දෙසො	...	...	...	410-

අභිධම්මපිටකේ

ධාතුකථාපපකරණං

අතීතමම පිටකෙ

ධාතුකථාපටකරණං

—:—

නමො තසස හගවතො අරහතො
සමමා සමබුද්ධසස

(මාතිකා)

1. නයමාතිකා.

සඛගහො අසඛගහො, සඛගහිතෙන අසඛගහිතං, අසඛගහිතෙන
සඛගහිතං සඛගහිතෙන සඛගහිතං, අසඛගහිතෙන අසඛගහිතං.

සමපයොගො විපපයොගො, සමපයුනෙන විපපයුතං, විපප-
යුනෙන සමපයුතං, සමපයුනෙන සමපයුතං, විපපයුනෙන
විපපයුතං.

සඛගහිතෙන සමපයුතං විපපයුතං, සමපයුනෙන සඛගහිතං
අසඛගහිතං, අසඛගහිතෙන සමපයුතං විපපයුතං, විපපයුනෙන
සඛගහිතං අසඛගහිතං.

2. අඛණ්ණතරමාතිකා.

පඤ්ඤාකිංකරා, ආදායකානානි, අට්ඨාරසධාතුයො. වක්ඛාරි
සට්ඨානි, බාවිසතින්ද්‍රියානි, පටිච්චසමුප්පාදො, වක්ඛාරො සතිපට්ඨානා,
වක්ඛාරො සමමපධානා, වක්ඛාරො ඉද්ධිපාද, වක්ඛාරි කුසානානි,
වක්ඛාරො අප්පමඤ්ඤායො, පඤ්ඤින්ද්‍රියානි, පඤ්ඤාබ්‍රාහ්මි, සත්තබ්‍රාහ්මිනා
අරියො අට්ඨබ්බිකො මග්ගො, ඵයො, චේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා,
විතතං, අධිමොසෙඛා, මනසිකාරො.

3. නයමුඛමාතිකා.

නීහි සඛගහො, නීහි අසඛගහො, චතුහි සමපයොගො, චතුහි විපප-
යොගො.

අභිධර්ම පිටකයෙහි

ධාතුකථා ප්‍රකරණය

—:—

ඒ භාග්‍යවත් වූ අර්හත් සමාක් සම්බුද්ධජාණන් වහන්සේට
නමස්කාර වේවා!

මාතෘකා

1. නය මාතෘකා.

සඬග්‍රහ යැ අසඬග්‍රහ යැ, සඬගෘහීතයෙන් අසඬගෘහීත යැ,
අසඬගෘහීතයෙන් සඬගෘහීත යැ, සඬගෘහීතයෙන් සඬගෘහීත යැ, අසඬගෘ-
හීතයෙන් අසඬගෘහීත යැ,

සම්ප්‍රයෝග යැ විප්‍රයෝග යැ, සම්ප්‍රයුක්තයෙන් විප්‍රයුක්ත යැ, විප්‍රයුක්ත-
යෙන් සම්ප්‍රයුක්ත යැ, සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත යැ, විප්‍රයුක්තයෙන්
විප්‍රයුක්ත යැ.

සඬගෘහීතයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත යැ, සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සඬගෘහීත
අසඬගෘහීත යැ, අසඬගෘහීතයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත යැ, විප්‍රයුක්තයෙන්
සඬගෘහීත අසඬගෘහීත යි.

2. අභ්‍යන්තරමාතෘකා.

පඤ්ඤාකාන්ධයෝ යැ, ආදර්ශයනනගෝ යැ, අටළොස් ධාතුහු යැ,
ඝතර සත්‍යයෝ යැ, දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ යැ, ප්‍රතිත්‍යංගමුත්පාද යැ, සතර-
සතිපට්ඨානායෝ යැ, සතර සමාක්ප්‍රධානායෝ යැ, සතර සෘද්ධිපාදයෝ යැ,
සතර ධ්‍යානායෝ යැ, සතර අප්‍රාමාණ්‍යායෝ යැ, පඤ්ඤාන්ද්‍රියයෝ යැ,
පඤ්ඤාබලයෝ යැ, සප්තබ්‍යාධිගයෝ යැ, ආයාසභේදාභිග්‍යා මාර්ග යැ,
ස්පර්ශ යැ, වේදනා යැ, සංඥා යැ. වේතනා යැ, චිත්ත යැ, අධිමොක්ෂ යැ,
මනසිකාර යි.

3. නයමුඛමාතෘකා.

(ස්කන්ධ ධාතු ආයතන යන) තුන් පදයෙන් සඬග්‍රහ වේයි,
තුන් පදයෙන් අසඬග්‍රහ වේයි. සතර අරූපස්කන්ධයෙන් සම්ප්‍රයෝග
වේයි, සතර අරූපස්කන්ධයෙන් විප්‍රයෝග වේ.

4. ලකවණමාතිකා.

සහායෝ, වීසහායෝ

5. බාහිරමාතිකා.

සබ්බා'පි ධම්මසඛගණි බාහුකරාය මාතිකා ති.

මාතිකා නිවසිකා.

4. ලක්ෂණමාතෘකා.

සභාග යැ වියභාග යි.

5. බාහිර මාතෘකා.

5. හැම ධර්මසංඛිතයේ මාතෘකා බාහු කරාවට මාතෘකා යි.

මාතෘකා නිමි.

1. සඩගහාසඩගහ පද නිදේදසෝ¹

1. රූපකඛජෙධා කතිහි ඛජෙධහි කතිහා යතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඛගහිතෝ:

රූපකඛජෙධා එකෙන ඛජෙධන එකාදසහායතනෙහි එකාදසහි ධාතුහි සඛගහිතෝ.

කතිහි අසඛගහිතෝ: වතුහි ඛජෙධහි, එකෙනායතනෙන, සතතහි ධාතුහි අසඛගහිතෝ.

2. වේදනාකඛජෙධා කතිහි ඛජෙධහි කතිහායතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඛගහිතෝ:

වේදනාකඛජෙධා එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගහිතෝ.

කතිහි අසඛගහිතෝ: වතුහි ඛජෙධහි එකාදසහායතනෙහි සතත-රසහි ධාතුහි අසඛගහිතෝ.

3. සඤ්ඤාකඛජෙධා කතිහි ඛජෙධහි කතිහායතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඛගහිතෝ:

සඤ්ඤාකඛජෙධා එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගහිතෝ.

කතිහි අසඛගහිතෝ: වතුහි ඛජෙධහි එකාදසහායතනෙහි සතත-රසහි ධාතුහි අසඛගහිතෝ.

4. සඛිඛාරකඛජෙධා කතිහි ඛජෙධහි කතිහායතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඛගහිතෝ:

සඛිඛාරකඛජෙධා එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගහිතෝ.

කතිහි අසඛගහිතෝ: වතුහි ඛජෙධහි එකාදසහායතනෙහි සතත-රසහි ධාතුහි අසඛගහිතෝ.

1. සංඝාසංගහො - PTS

1. සංග්‍රහ අසංග්‍රහ පද නිර්දේශය.

1. රූපස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්:

රූපස්කන්ධය එක්මු රූපස්කන්ධය විසින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් සම්මාණිත යි.

(ස්කන්ධාදී) කෙතෙකින්, සම්මාණිත නොවේ ද යත්: සතර නාමස්කන්ධයන් විසින් එක් මු මනායතනය විසින් සජ්ඣ විඤ්ඤා ධාතුන් විසින් අසම්මාණිත යි.

2. වේදනාස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්:

වේදනාස්කන්ධය එක් මු වේදනාස්කන්ධය විසින්, එක් මු ධර්මායතනය විසින් එක් මු ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත යි.

(ස්කන්ධාදී) කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්මාණිත යි.

3. සංඥාස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්:

සංඥාස්කන්ධය එක් මු සංඥාස්කන්ධය විසින් එක් මු ධර්මායතනය විසින් එක් මු ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත යි.

(ස්කන්ධාදී) කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්මාණිත යි.

4. සංස්කාරස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින්, කෙතෙක් ආයතනයන් විසින්, කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්:

සංස්කාර ස්කන්ධය එක් මු සංස්කාර ස්කන්ධය විසින් එක් මු ධර්මායතනය විසින් එක් මු ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත යි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්මාණිත යි.

5. විඤ්ඤාණකමයෝ කතීති ඛණ්ඩති කතීතා යතනොති කතීති බාහුති සඛ්‍යතිනො:

විඤ්ඤාණකමයෝ එකෙන ඛණ්ඩන එකනායකනෙන සත්තති බාහුති සඛ්‍යතිනො.

කතීති අසඛ්‍යතිනො: චතුති ඛණ්ඩති එකාදසතා'යතනොති එකාදසති බාහුති අසඛ්‍යතිනො.

6. රූපකමයෝ ච වේදනාකමයෝ ච කතීති ඛණ්ඩති කතීතා'යතනොති කතීති බාහුති සඛ්‍යතිනා:

රූපකමයෝ ච වේදනාකමයෝ ච ද්විති ඛණ්ඩති එකාදසතායතනොති එකාදසති බාහුති සඛ්‍යතිනා.

කතීති අසඛ්‍යතිනා: තීති ඛණ්ඩති එකනායකනෙන සත්තති බාහුති අසඛ්‍යතිනා.

7. රූපකමයෝ ච සඤ්ඤාණකමයෝ ච -පෙ- ද්විති ඛණ්ඩති එකාදසතායතනොති එකාදසති බාහුති සඛ්‍යතිනා.

කතීති අසඛ්‍යතිනා: තීති ඛණ්ඩති එකනායකනෙන සත්තති බාහුති අසඛ්‍යතිනා.

8. රූපකමයෝ ච සම්ඛාරකමයෝ ච -පෙ- ද්විති ඛණ්ඩති එකාදසතායතනොති එකාදසති බාහුති සඛ්‍යතිනා.

කතීති අසඛ්‍යතිනා: තීති ඛණ්ඩති එකනායකනෙන සත්තති බාහුති අසඛ්‍යතිනා.

9. රූපකමයෝ ච විඤ්ඤාණකමයෝ ච -පෙ- ද්විති ඛණ්ඩති ආදසතායතනොති අට්ඨාරසති බාහුති සඛ්‍යතිනා.

කතීති අසඛ්‍යතිනා: තීති ඛණ්ඩති න කෙතිථි ආයතනොති න කාතිථි බාහුති අසඛ්‍යතිනා.

5. විඥනස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්භවිත ද යත්:

විඥන ස්කන්ධය එක් මැ විඥනස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායතනය විසින් සප්ත විඥන ධාතුන් විසින් සම්භවිත යි.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්භවිත යි.

6. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතුන් විසින් සම්භවිත ද යත්:

රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් (රූප-වේදනා යන) ස්කන්ධයන් දෙදෙනා විසින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් සම්භවිත වෙති.

(ස්කන්ධාදී) කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: ස්කන්ධ තුනකින් එක් මැ මනායතනයෙන් සප්තවිඥනධාතුන් විසින් අසම්භවිත වෙත්.

7. රූපස්කන්ධයත් සංඥස්කන්ධයත් ... (රූප - සංඥ යන) ස්කන්ධ දෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් සම්භවිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: ස්කන්ධ තුනකින් එක් මැ මනායතනයෙන් සප්තවිඥනධාතුන් විසින් අසම්භවිත වෙත්.

8. රූපස්කන්ධයත් සංස්කාරස්කන්ධයත් -පෙ- (රූප සංස්කාර යන) ස්කන්ධ දෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් සම්භවිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: ස්කන්ධ තුනකින් එක් මනායතනය විසින් සප්තවිඥනධාතුන් විසින් අසම්භවිත වෙත්.

9. රූපස්කන්ධයත් විඥනස්කන්ධයත් ... (රූප - විඥන යන) ස්කන්ධ දෙකින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අවුළොස් ධාතුන් විසින් සම්භවිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භවිත ද යත්: ස්කන්ධ තුනකින් අසම්භවිත වෙති. කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනකුත් විසින් අසම්භවිත නො වෙත්.

10. රූපකමමයං ව චේදනාකමමයං ව සංඝාතකමමයං ව කතීති
මමෙති කතීහා'යතමෙති කතීති ධාතුති සමමතිතා:

රූපකමමයං ව චේදනාකමමයං ව සංඝාතකමමයං ව තීති මමෙති
එකාදසහායතමෙති එකාදසති ධාතුති සමමතිතා.

කතීති අසමමතිතා: ආර්ථි මමෙති එකමනායතමෙන සකති
ධාතුති අසමමතිතා.

11. රූපකමමයං ව චේදනාකමමයං ව සංඝාරකමමයං ව -පෙ-
තිති මමෙති එකාදසහායතමෙති එකාදසති ධාතුති සමමතිතා.

කතීති අසමමතිතා: අර්ථි මමෙති එකමනායතමෙන සකති
ධාතුති අසමමතිතා.

12. රූපකමමයං ව චේදනාකමමයං ව වීඤ්ඤාකමමයං ව -පෙ-
තිති මමෙති චාදසහායතමෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සමමතිතා.

කතීති අසමමතිතා: අර්ථි මමෙති න කෙතිච් ආයතමෙති න
කාතිච් ධාතුති අසමමතිතා.

13. රූපකමමයං ව චේදනාකමමයං ව සංඝාතකමමයං ව සංඝා-
රකමමයං ව කතීති මමෙති කතීහායතමෙති කතීති ධාතුති සමමතිතා:

රූපකමමයං ව චේදනාකමමයං ව සංඝාතකමමයං ව සංඝා-
රකමමයං ව වතුති මමෙති එකාදසහායතමෙති එකාදසති ධාතුති
සමමතිතා.

කතීති අසමමතිතා: එකමන මමෙති එකමනායතමෙන සකති
ධාතුති අසමමතිතා.

14. රූපකමමයං ව චේදනාකමමයං ව සංඝාතකමමයං ව වීඤ්ඤා-
කමමයං ව -පෙ- වතුති මමෙති චාදසහායතමෙති අට්ඨාරසති
ධාතුති සමමතිතා.

කතීති අසමමතිතා: එකමන මමෙති න කෙතිච් ආයතමෙති
න කාතිච් ධාතුති අසමමතිතා.

10. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥස්කන්ධයත් කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුත් විසින් සම්මාණීත ද යත්: රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥස්කන්ධයත් තුන් ස්කන්ධයන් විසින් ඵකොළොස් ආයතනයකින් ඵකොළොස් බාහුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකකින් එක් මැ මනායතනය විසින් සජ්ඣ විඤ්ඤාබාහුත් විසින් අසම්මාණීත වෙත්.

11. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංස්කාරස්කන්ධයත් ... තුන් ස්කන්ධයන් විසින් ඵකොළොස් ආයතනයෙකින් ඵකොළොස් බාහුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකකින් එක් මැ මනාය-
තනය විසින් සජ්ඣ විඤ්ඤා බාහුත් විසින් අසම්මාණීත වෙත්.

12. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් විඤ්ඤාස්කන්ධයත් ... තුන් ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුත් විසින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් අසම්මාණීත වෙත්. කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසම්මාණීත නොවෙත්.

13. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥස්කන්ධයත් සංස්කාරස්කන්ධයත් කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුත් විසින් සම්මාණීත ද යත්:

රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥස්කන්ධයත් සංස්කාරස්කන්ධයත් සතරස්කන්ධයෙකින් ඵකොළොස් ආයතනයෙකින් ඵකොළොස් බාහුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: එක් මැ, විඤ්ඤාස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායතනය විසින් සජ්ඣ විඤ්ඤා බාහුත් විසින් අසම්මාණීත වෙත්.

14. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥාස්කන්ධයත් විඤ්ඤාස්කන්ධයත් ... සතර ස්කන්ධයෙකින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුත් විසින් සම්මාණීත වෙති.

කෙනෙකින් අසම්මාණීත ද යත්: එක් මැ (සංස්කාර) ස්කන්ධය විසින් අසම්මාණීත වෙති. කිසි ආයතන කෙනෙකු විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසම්මාණීත නොවෙත්.

15. රූපකමන්ධා ව වේදනාකමන්ධා ව සංඝස්සකමන්ධා ව සංඛි-
රකමන්ධා ව විඤ්ඤාණකමන්ධා ව කතීති ඛන්ධෙති කතීභායතනෙනි
කතීති ධාතුති සඛග්ගිතා:

රූපකමන්ධා ව වේදනාකමන්ධා ව සංඝස්සකමන්ධා ව සංඛි-
රකමන්ධා ව විඤ්ඤාණකමන්ධා ව පඤ්චිති ඛන්ධෙති ආදාසභායතනෙනි
අටධාරසති ධාතුති සඛග්ගිතා.

කතීති අසඛග්ගිතා: න කෙතිථි ඛන්ධෙති න කෙතිථි ආයතනෙනි
න කාතිථි ධාතුති අසඛග්ගිතා.

16. පඤ්චකමන්ධා කතීති ඛන්ධෙති කතීභායතනෙනි කතීති ධාතුති
සඛග්ගිතා: පඤ්චකමන්ධා පඤ්චිති ඛන්ධෙති ආදාසභායතනෙනි අටධාරසති
ධාතුති සඛග්ගිතා.

කතීති අසඛග්ගිතා: න කෙතිථි ඛන්ධෙති න කෙතිථි ආයතනෙනි
න කාතිථි ධාතුති අසඛග්ගිතා.

17. වක්ඛායතනං කතීති ඛන්ධෙති කතීභායතනෙනි කතීති ධාතුති
සඛග්ගිතං: වක්ඛායතනං එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය
ධාතුයා සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං: වතුති ඛන්ධෙති එකාදසභායතනෙනි සක්කරසති
ධාතුති අසඛග්ගිතං.

18-26. යොතායතනං-පි-සානායතනං-ජිව්‍යායතනං-කායායතනං-
රූපායතනං-සද්දයතනං-ගජධායතනං-රසායතනං-ඓවාට්ඨබ්බායතනං-
එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛග්ගිතං.

කතීති අසඛග්ගිතං: වතුති ඛන්ධෙති එකාදසභායතනෙනි සක්කරසති
ධාතුති අසඛග්ගිතං.

15. රූපස්කන්ධයත් වේදනාස්කන්ධයත් සංඥාස්කන්ධයත් සංස්කාරස්කන්ධයත් විඥානස්කන්ධයත් කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් ධාතූන් වීසින් සඬගෘහීත ද යත්:

රූපස්කන්ධයත්, වේදනාස්කන්ධයත්, සංඥාස්කන්ධයත්, සංස්කාරස්කන්ධයත්, විඥානස්කන්ධයත් පඤ්ච ස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් ධාතූන් වීසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් වීසින් කිසි ධාතු කෙනකුත් වීසින් අසඬගෘහීත නොවෙත්.

16. පඤ්චස්කන්ධයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් ධාතූන් වීසින් සඬගෘහීත ද යත්: පඤ්චස්කන්ධයෝ පඤ්චස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් ධාතූන් වීසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් වීසින්, කිසි ආයතන කෙනකුත් වීසින් කිසි ධාතු කෙනකුත් වීසින් අසඬගෘහීත නො වෙති.

17. චක්ඛායතනය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් ධාතූන් වීසින් සඬගෘහීත ද යත්: චක්ඛායතනය එක් මැ රූපස්කන්ධය වීසින් එක් මැ චක්ඛායතනය වීසින් එක් මැ චක්ඛු ධාතුව වීසින් සඬගෘහීත වෙයි.

කෙතෙකීන් අසඬගෘහීත ද යත්: සතර නාමස්කන්ධයන් වීසින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතූයෙකින් අසඬගෘහීත වෙයි.

18-26. භෞතායතනය...සාත්‍යායතනය...ජීව්වායතනය...කායායතනය ... රූපායතනය ... සද්දයතනය ... ගන්ධායතනය ... රසායතනය ... ඓද්ධියායතනය එක් මැ රූපස්කන්ධය වීසින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවකින් සඬගෘහීත වෙයි.

කෙතෙකීන් අසඬගෘහීත ද යත්: සතර නාමස්කන්ධයන් වීසින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතූයෙකින් අසඬගෘහීත වේ.

27. මනායතනං -පෙ- එකෙන ඛජෙනි එකෙනායතනෙන සත්තං ධාතුහි සඛගතිං.

කතීහි අසඛගතිං: වතුහි ඛජෙනි එකාදසභායතනෙනි එකාදසභි ධාතුහි අසඛගතිං.

28. ධම්මායතනං -පෙ- අසඛගං ඛජිතො ධජෙනා වතුහි ඛජෙනි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගතිං.

කතීහි අසඛගතිං: එකෙන ඛජෙනි එකාදසභායතනෙනි සත්ත- රසභි ධාතුහි අසඛගතිං,

29. වක්ඛායතනං ව සොතායතනං ව -පෙ- එකෙන ඛජෙනි ද්විභා- යතනෙනි ද්විහි ධාතුහි සඛගතිං.

කතීහි අසඛගතිං: වතුහි ඛජෙනි දසභායතනෙනි සොළසභි ධාතුහි අසඛගතිං,

30-37. වක්ඛායතනාඤ්ඤි සානායතනාඤ්ඤි -පෙ- වක්ඛායතනාඤ්ඤි ජිව්භායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි කායායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි රූපායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි සද්දයතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි ගන්ධායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි රසායතනාඤ්ඤි - වක්ඛායතනාඤ්ඤි ඵොච්ඡිධ්මායතනාඤ්ඤි එකෙන ඛජෙනි ද්විභායතනෙනි ද්විහි ධාතුහි සඛගතිං.

කතීහි අසඛගතිං: වතුහි ඛජෙනි දසභායතනෙනි සොළසභි ධාතුහි අසඛගතිං.

38. වක්ඛායතනාඤ්ඤි මනායතනාඤ්ඤි -පෙ- ද්විහි ඛජෙනි ද්විභායත- නෙනි අච්ඡිති ධාතුහි සඛගතිං.

කතීහි අසඛගතිං: තීහි ඛජෙනි දසභායතනෙනි දසභි ධාතුහි අසඛගතිං:

39. වක්ඛායතනාඤ්ඤි ධම්මායතනාඤ්ඤි -පෙ- අසඛගං ඛජිතො ධජෙනා වතුහි ඛජෙනි ද්විභායතනෙනි ද්විහි ධාතුහි සඛගතිං.

කතීහි අසඛගතිං: එකෙන ඛජෙනි දසභායතනෙනි සොළසභි ධාතුහි අසඛගතිං.

27. මනායතනය එක් මැ විඥානස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායතනය විසින් සජ්ඣානධාතුන් විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

28. ධම්මායතනය... අසම්මත ධම්මායතනය ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන (රූපාදි) සතර ස්කන්ධයන් විසින් එක් මැ ධර්මායතනය විසින් එක් මැ ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: එක් මැ විඥාන ස්කන්ධය විසින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

29. චක්ඛායතනයත් සොකායතනයත්... එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙති.

30-37. චක්ඛායතනයත් ඝාතායතනයත්... චක්ඛායතනයත් ජීවිතායතනයත්... චක්ඛායතනයත් කායායතනයත් ... චක්ඛායතනයත් රූපායතනයත්... චක්ඛායතනයත් සද්දයතනයත් ... චක්ඛායතනයත් ගන්ධායතනයත්... චක්ඛායතනයත් රසායතනයත් ... චක්ඛායතනයත් ඵොට්ඨබ්බායතනයත්... එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

38. චක්ඛායතනයත් මනායතනයත්... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකකින් ධාතු අටකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් දස ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

39. චක්ඛායතනයත් ධම්මායතනයත්... අසම්මත ධම්මායතනය ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන (රූපාදි) සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: එක් මැ (විඥාන) ස්කන්ධය විසින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

40. ආදසායකනාති කතිති ඛජෙති කතිභායකනෙති කතිති ධාතුහි සඛගතිතා:

ආදසායකනාති අසඛිතං ඛජිතො යපෙඤා පඤ්චති ඛජෙති ආදසභායකනෙති අධාරසති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: න කෙතිථි ඛජෙති න කෙතිථි ආයකනෙති න කාතිථි ධාතුහි අසඛගතිතා.

41. චක්ඛුධාතු කතිති ඛජෙති කතිභායකනෙති කතිති ධාතුහි සඛගතිතා: චක්ඛුධාතු ඵකෙන ඛජෙති ඵකෙනායකනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: චතුහි ඛජෙති ඵකාදසභායකනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

42-57. සොතධාතු -පෙ- සානධාතු - ජිව්‍යාධාතු - කායධාතු - රූපධාතු - සඤ්ඤාධාතු-ගන්ධධාතු-රසධාතු -ඵාඨබ්බධාතු-චක්ඛුච්ඡිඤ්ඤාධාතු - සොතච්ඡිඤ්ඤාධාතු - සානච්ඡිඤ්ඤාධාතු - ජිව්‍යාච්ඡිඤ්ඤාධාතු කායච්ඡිඤ්ඤාධාතු - මනොධාතු - මනොච්ඡිඤ්ඤාධාතු ඵකෙන ඛජෙති-ඵකෙනායකනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: චතුහි ඛජෙති ඵකාදසභායකනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

58. ධම්මධාතු -පෙ- අසඛිතං ඛජිතො යපෙඤා චතුහි ඛජෙති ඵකෙනායකනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: ඵකෙන ඛජෙති ඵකාදසභායකනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

59. චක්ඛුධාතු ච සොතධාතු ච -පෙ- ඵකෙන ඛජෙති ද්විභායකනෙති ද්විති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: චතුහි ඛජෙති දසභායකනෙති සොළසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

40. ද්වාදසායතනයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් ධාතූන් වීසින් අසඬගෘහීත ද යත්:

ද්වාදසායතනයෝ අසඬඛත ධර්මායතනය ස්කන්ධ හෙයින් ගොගෙන පඤ්චස්කන්ධයෙන් ද්වාදසායතනයෙන් අටළොස් ධාතූයෙන් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් වීසින් කිසි ධාතු කෙනකුත් වීසින් අසඬගෘහීත නොවේ.

41. චක්ඛුධාතුව කෙතෙක් ස්කන්ධයන් වීසින් කෙතෙක් ආයතනයන් වීසින් කෙතෙක් ධාතූන් වීසින් සඬගෘහීත ද යත්: චක්ඛු ධාතුව එක් මැ රූපස්කන්ධයෙන් එක් මැ චක්ඛායතනයෙන් එක් මැ චක්ඛුධාතූයෙන් සඬගෘහීත වෙයි.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතූයෙකින් අසඬගෘහීත වේ.

42-57. සොතධාතුව... සානධාතුව... ජීවිහාධාතුව... කායධාතුව... රූපධාතුව... සද්දධාතුව... ගන්ධධාතුව... රසධාතුව... ඵොටඛිඛධාතුව... චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුව... සොතවිඤ්ඤාණධාතුව සානවිඤ්ඤාණ ධාතුව... ජීවිහාවිඤ්ඤාණ ධාතුව... කායවිඤ්ඤාණ ධාතුව... මනොධාතුව... මනොවිඤ්ඤාණ ධාතුව... එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයකින් එක් ධාතුවකින් සඬගෘහීත වෙයි.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතූයෙකින් අසඬගෘහීත වේ.

58. ධම්මධාතුව... අසඬඛත ධම්මායතනය ස්කන්ධ හෙයින් නොගෙන සතර ස්කන්ධයකින් එක් මැ ධම්මායතනයෙන් එක් මැ ධම්මධාතූයෙන් සඬගෘහීත වෙයි.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් මැ විද්‍යෙන්ස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුවකින් අසඬගෘහීත වේ.

59. චක්ඛුධාතුවත් සොතධාතුවත් ... එක් මැ රූපස්කන්ධයෙන් ආයතන දෙකකින් ධාතූන් දෙකකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතූයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

60-67. වක්ඛුධාතු ව සාන ධාතු ව -පෙ- වක්ඛුධාතු ව ජීව්‍යාධාතු ව- වක්ඛුධාතු ව කායධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව රූපධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව සඤ්ඤාධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව ග්‍රන්ථධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව රසධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව ඵොට්ඨිකධාතු ව ඵෙකෙන ඛෙකෙන ද්විතීයතනෙහි ද්විතී ධාතුහි සඛග්ගිතා..

කතීහි අසඛග්ගිතා: වතුහි ඛෙකෙහි දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

68. වක්ඛු ධාතු ව වක්ඛුච්ඡිද්ධාතු ව -පෙ- ද්විතී ඛෙකෙහි ද්විතීයතනෙහි ද්විතී ධාතුහි සඛග්ගිතා.

කතීහි අසඛග්ගිතා: තීහි ඛෙකෙහි දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

69-74. වක්ඛුධාතු ව සොත චිද්ධාතු ව -පෙ-වක්ඛුධාතු ව සාන චිද්ධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව ජීව්‍යාචිද්ධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව කායචිද්ධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව මනෝධාතු ව - වක්ඛුධාතු ව මනෝ චිද්ධාතු ව ද්විතී ඛෙකෙහි ද්විතීයතනෙහි ද්විතී ධාතුහි සඛග්ගිතා.

කතීහි අසඛග්ගිතා: තීහි ඛෙකෙහි දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

75. වක්ඛුධාතු ව ධම්මධාතු ව -පෙ- අසඛග්ගිතං ඛෙකෙකො ධම්මධාතු වතුහි ඛෙකෙහි ද්විතීයතනෙහි ද්විතී ධාතුහි සඛග්ගිතා.

කතීහි අසඛග්ගිතා: ඵෙකෙන ඛෙකෙන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

76. අට්ඨාරසධාතුයො කතීහි ඛෙකෙහි කතීභායතනෙහි කතීහි ධාතුහි සඛග්ගිතා:

අට්ඨාරස ධාතුයො අසඛග්ගිතං ඛෙකෙකො ධම්මධාතු පඤ්ඤාහි ඛෙකෙහි ද්විතීයතනෙහි අට්ඨාරසහි ධාතුහි සඛග්ගිතා.

කතීහි අසඛග්ගිතා: න කෙහිච ඛෙකෙහි න කෙහිච ආයතනෙහි න කාහිච ධාතුහි අසඛග්ගිතා.

60-67. වක්ඛු බාහුවත් සාන බාහුවත්... වක්ඛුබාහුවත් ජිවිහා බාහුවත් ... වක්ඛුබාහුවත් කාය බාහුවත් ... වක්ඛු බාහුවත් රූප බාහුවත් වක්ඛු බාහුවත් සද්දබාහුවත් ... වක්ඛුබාහුවත් ගන්ධබාහුවත් ... වක්ඛු බාහුවත් රසබාහුවත් ... වක්ඛුබාහුවත් ඵොට්ඨබ්බබාහුවත් ... එක් මෑ රූපස්කන්ධය විසින් ආයතන දෙකකින් බාහු දෙකකින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුවකින් අසම්බාහිත වෙත්.

68. වක්ඛුබාහුවත් වක්ඛුවිඤ්ඤාණබාහුවත්... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකකින් බාහු දෙකකින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුවකින් අසම්බාහිත වෙත්.

69-74. වක්ඛුබාහුවත් සෝතවිඤ්ඤාණ බාහුවත් ... වක්ඛුබාහුවත් සානවිඤ්ඤාණබාහුවත් වක්ඛු බාහුවත් ජිවිහාවිඤ්ඤාණබාහුවත්... වක්ඛු බාහුවත්, කාය විඤ්ඤාණ බාහුවත්... වක්ඛු බාහුවත් මනොබාහුවත් වක්ඛු බාහුවත් මනොවිඤ්ඤාණ බාහුවත් ... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකකින් බාහු දෙකකින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුවකින් අසම්බාහිත වෙති.

75. වක්ඛු බාහුවත් ධම්මබාහුවත් ... අසම්බතධම්මබාහුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකකින් බාහු දෙකකින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: එක් මෑ ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසම්බාහිත වෙත්.

76. අටළොස් බාහුහු කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් බාහුන් විසින් සම්බාහිත ද යත්: අටළොස් බාහුහු අසම්බතධම්මබාහුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් ද්වාදශායතනයෙන් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්බාහිත නො වෙත්.

77. දුක්ඛස්වථං කතීති ඛණ්ඩෙති කතීභාසනනෙති කතීති බාහුති සබ්බසාසනිකා.

දුක්ඛස්වථං පඤ්ඤාති ඛණ්ඩෙති ආදායනාසනනෙති අට්ඨාරසති බාහුති සබ්බසාසනිකා.

කතීති අසබ්බසාසනිකා: න කෙතීති ඛණ්ඩෙති න කෙතීති ආයනනෙති න කාතීති බාහුති අසබ්බසාසනිකා.

78-79. සමුදයස්වථං -පෙ- මග්ගස්වථං- එකෙන ඛණ්ඩෙන එකෙනා-යනනෙන එකාය බාහුයා සබ්බසාසනිකා.

කතීති අසබ්බසාසනිකා: වතුති ඛණ්ඩෙති එකාදසනාසනනෙති සත්තරසති බාහුති අසබ්බසාසනිකා.

80. නිරොධස්වථං -පෙ- න කෙතීති ඛණ්ඩෙති එකෙනාසනනෙන එකාය බාහුයා සබ්බසාසනිකා.

කතීති අසබ්බසාසනිකා: පඤ්ඤාති ඛණ්ඩෙති එකාදසනාසනනෙති සත්තරසති බාහුති අසබ්බසාසනිකා.

81. දුක්ඛස්වථං සමුදයස්වථං -පෙ- පඤ්ඤාති ඛණ්ඩෙති ආදායනාසනනෙති අට්ඨාරසති බාහුති සබ්බසාසනිකා.

කතීති අසබ්බසාසනිකා: න කෙතීති ඛණ්ඩෙති න කෙතීති ආයනනෙති න කාතීති බාහුති අසබ්බසාසනිකා.

82. දුක්ඛස්වථං මග්ගස්වථං -පෙ- පඤ්ඤාති ඛණ්ඩෙති ආදායනාසනනෙති අට්ඨාරසති බාහුති සබ්බසාසනිකා.

කතීති අසබ්බසාසනිකා: න කෙතීති ඛණ්ඩෙති න කෙතීති ආයනනෙති න කාතීති බාහුති අසබ්බසාසනිකා.

83. දුක්ඛස්වථං නිරොධස්වථං -පෙ- අසබ්බසාසනිකා ඛණ්ඩෙනා පඤ්ඤාති ඛණ්ඩෙති ආදායනාසනනෙති අට්ඨාරසති බාහුති සබ්බසාසනිකා.

කතීති අසබ්බසාසනිකා: න කෙතීති ඛණ්ඩෙති න කෙතීති ආයනනෙති න කාතීති බාහුති අසබ්බසාසනිකා.

77. දූඛ සත්‍යය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතූන් විසින් සම්මාණිත ද යත්: දූඛ සත්‍යය පඤ්චස්කන්ධය විසින් ද්වාදශායතනය විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහුකෙනකුත් විසින් අසම්මාණිත නොවේ.

78-79. සමුදය සත්‍යය ... මාර්ග සත්‍යය... එක් මැ සංස්කාර ස්කන්ධය විසින් එක් මැ ධර්මායතනය විසින් එක් මැ ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

80. නිරොධසත්‍යය... කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් සම්මාණිත නො වෙයි. එක් මැ ධර්මායතනය විසින් එක් මැ ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වේ ද යත්: පඤ්චස්කන්ධය විසින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

81. දූඛසත්‍යයක් සමුදයසත්‍යයක් ... පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

82. දූඛසත්‍යයක් මාර්ගසත්‍යයක් ... පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

83. දූඛසත්‍යයක් නිරොධසත්‍යයක් ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

84. දුක්ඛසච්ඡේදාදි සමුදයසච්ඡේදාදි මග්ගසච්ඡේදාදි -පෙ- පඤ්ඤාති ඛේදාදි සභායතනෙන ආධාරස්ස ධාතුති සඛග්ගතා.

කතීති අසඛග්ගතා: න කෙතීති ඛේදාති න කෙතීති ආයතනෙන න කාතීති ධාතුති අසඛග්ගතා.

85. දුක්ඛසච්ඡේදාදි සමුදයසච්ඡේදාදි නිරෝධසච්ඡේදාදි -පෙ- අසඛග්ගතං ඛේදාදි සභායතනෙන ආධාරස්ස ධාතුති සඛග්ගතා.

කතීති අසඛග්ගතා: න කෙතීති ඛේදාති න කෙතීති ආයතනෙන න කාතීති ධාතුති අසඛග්ගතා.

86. දුක්ඛසච්ඡේදාදි සමුදයසච්ඡේදාදි මග්ගසච්ඡේදාදි -පෙ- නිරෝධසච්ඡේදාදි අසඛග්ගතං ඛේදාදි සභායතනෙන ආධාරස්ස ධාතුති සඛග්ගතා.

කතීති අසඛග්ගතා: න කෙතීති ඛේදාති න කෙතීති ආයතනෙන න කාතීති ධාතුති අසඛග්ගතා.

87. වසානං සච්ඡාදි කතීති ඛේදාති කතීභායතනෙන කතීති ධාතුති සඛග්ගතා:

වසානං සච්ඡාදි අසඛග්ගතං ඛේදාදි සභායතනෙන ආධාරස්ස ධාතුති සඛග්ගතා.

කතීති අසඛග්ගතා: න කෙතීති ඛේදාති න කෙතීති ආයතනෙන න කාතීති ධාතුති අසඛග්ගතා.

88. වසානං සච්ඡාදි කතීති ඛේදාති කතීභායතනෙන කතීති ධාතුති සඛග්ගතා:

වසානං සච්ඡාදි අසඛග්ගතං ඛේදාදි සභායතනෙන ආධාරස්ස ධාතුති සඛග්ගතා.

කතීති අසඛග්ගතා: වතුති ඛේදාති වසානභායතනෙන සතරස්ස ධාතුති අසඛග්ගතා.

84. දූෂ්‍යතායත් සමුදයසත්‍යයත් මාර්ගසත්‍යයත් ... පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස්ධාතූන් විසින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසම්බාහිත නො වෙත්.

85. දූෂ්‍යතායත් සමුදයසත්‍යයත් නිරෝධසත්‍යයත් ... අසම්බත ධාතුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස්-ධාතූන් විසින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසම්බාහිත නො වෙත්.

86. දූෂ්‍යතායත් සමුදය සත්‍යයත් මාර්ග සත්‍යයත් නිරෝධ සත්‍යයත් ... අසම්බතධාතුව ස්කන්ධ හෙයින් නො ගෙන පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසම්බාහිත නොවෙත්.

87. චතුස්සත්‍යයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතූන් විසින් සම්බාහිත ද යත්:

චතුස් සත්‍යයෝ අසම්බතධාතුව ස්කන්ධභාවයෙන් හැර පියා පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සම්බාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධකෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසම්බාහිත නො වෙත්.

88. චක්ඛුන්ද්‍රියය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතූන් විසින් සම්බාහිත ද යත්:

චක්ඛුන්ද්‍රියය එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් එක් මැ චක්ඛායතනය විසින් එක් මැ චක්ඛුධාතුව විසින් සම්බාහිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බාහිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතූයෙකින් අසම්බාහිත වේ.

89-94. සොතින්ද්‍රියං -පෙ- ඝාතීන්ද්‍රියං - ජීවිතින්ද්‍රියං - කායින්ද්‍රියං - ඉන්ද්‍රියං - පුරිස්සන්ද්‍රියං - එකෙන ඔබ්බෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතං.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: චතුරි ඔබ්බිති එකාදසභායතනෙනි සත්තරසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතං.

95. මනින්ද්‍රියං -පෙ- එකෙන ඔබ්බෙන එකෙනායතනෙන සත්තර ධාතුති සංඛ්‍යාතං.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: චතුරි ඔබ්බිති එකාදසභායතනෙනි එකාදසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතං.

96. ජීවිතින්ද්‍රියං -පෙ- ද්විති ඔබ්බිති එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතං.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: තීති ඔබ්බිති එකාදසභායතනෙනි සත්තරසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතං.

97-109. සුඛීන්ද්‍රියං -පෙ- දුක්ඛීන්ද්‍රියං- සොමනසසින්ද්‍රියං- දෙමන- සසින්ද්‍රියං- උපෙක්ඛීන්ද්‍රියං- සද්ධීන්ද්‍රියං- විරිදින්ද්‍රියං- සත්තීන්ද්‍රියං- සමාධින්ද්‍රියං- පඤ්ඤීන්ද්‍රියං- අනඤ්ඤානඤ්ඤාසංඛිතින්ද්‍රියං- අඤ්ඤාතින්ද්‍රියං- අඤ්ඤාතාපිත්තීන්ද්‍රියං- එකෙන ඔබ්බෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතං.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: චතුරි ඔබ්බිති එකාදසභායතනෙනි සත්තරසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතං.

110. චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සොතින්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- එකෙන ඔබ්බෙන ද්විභායතනෙනි ද්විති ධාතුති සංඛ්‍යාතං.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: චතුරි ඔබ්බිති දසභායතනෙනි සොළසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතං.

111-115. චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා ඝාතීන්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා ජීවිතින්ද්‍රියඤ්ඤා - චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා කායින්ද්‍රියඤ්ඤා- චක්ඛුන්ද්‍රියං ච ඉන්ද්‍රියඤ්ඤා- චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා පුරිස්සන්ද්‍රියඤ්ඤා- එකෙන ඔබ්බෙන ද්විභායතනෙනි ද්විති ධාතුති සංඛ්‍යාතං.

කතීති අසංඛ්‍යාතං: චතුරි ඔබ්බිති දසභායතනෙනි සොළසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතං.

89-94. **ඥානින්ද්‍රියය... ඝාතීන්ද්‍රියය... ජිව්හින්ද්‍රියය... කායින්ද්‍රියය... ඉන්ද්‍රියය ... පුරිසින්ද්‍රියය ...** එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

95. **මනින්ද්‍රියය ...** එක් මැ විඥානස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායනනය විසින් සජ්ඣ විඥාන ධාතූන් විසින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

96. **ජීවිතීන්ද්‍රියය ...** ස්කන්ධ දෙකකින් එක් මැ ධර්මායතනයෙන් එක් මැ ධර්මධාතුවෙන් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

97-109. **සුඛින්ද්‍රියය ... දුක්ඛින්ද්‍රියය ... සොමනස්සින්ද්‍රියය ... දෙමනස්සින්ද්‍රියය ... උපෙක්ඛිතීන්ද්‍රියය ... සද්ධිතීන්ද්‍රියය ... විරිධිතීන්ද්‍රියය ... සතීන්ද්‍රියය ... සමාධිතීන්ද්‍රියය ... පඤ්ඤිතීන්ද්‍රියය ... අනඤ්ඤානඤ්ඤස්සාමීතිතීන්ද්‍රියය ... අඤ්ඤිතීන්ද්‍රියය ... අඤ්ඤානාවිතීන්ද්‍රියය ...** එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

110. **චක්ඛුන්ද්‍රියයත් සෝතීන්ද්‍රියයත් ...** එක් මැ රූපස්කන්ධයෙන් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්බන්ධ වෙති.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වෙත්.

111-115. **චක්ඛුන්ද්‍රියයත් ඝාතීන්ද්‍රියයත්... චක්ඛුන්ද්‍රියයත් ජිව්හින්ද්‍රියයත්... චක්ඛුන්ද්‍රියයත් කායින්ද්‍රියයත්... චක්ඛුන්ද්‍රියයත් ඉන්ද්‍රියයත්... චක්ඛුන්ද්‍රියයත් පුරිසින්ද්‍රියයත්... එක් මැ රූපස්කන්ධය විසින් ආයතන දෙකකින් ධාතු දෙකකින් සම්බන්ධ වෙති.**

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වෙත්.

116. වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා මනින්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- ද්විති ඛජෙධිති ද්විතියායතනෙනි අට්ඨති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතිති අසඛ්‍යතිතා: තිති ඛජෙධිති දසතියායතනෙනි දසති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

117. වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා ඵ්විතින්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- ද්විති ඛජෙධිති ද්විතියායතනෙනි ද්විති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතිති අසඛ්‍යතිතා: තිති ඛජෙධිති දසතියායතනෙනි සොළසති බාහුති අසඛ්‍යතිතා

118-130. වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සුඛින්ද්‍රියඤ්ඤා -පෙ- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා දුක්ඛින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සොමනසසින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා දෙමනසසින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා උපෙකඛින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා විරිඨින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සතින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා සමාධින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා පඤ්ඤාදින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා අනඤ්ඤා-තඤ්ඤාසාමිතින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා අඤ්ඤාදින්ද්‍රියඤ්ඤා- වතඛුන්ද්‍රියඤ්ඤා අඤ්ඤාදාච්ඡින්ද්‍රියඤ්ඤා- ද්විති ඛජෙධිති ද්විතියායතනෙනි ද්විති බාහුති සඛ්‍යතිතා.

කතිති අසඛ්‍යතිතා: තිති ඛජෙධිති දසතියායතනෙනි සොළසති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

131. ඛාච්ඡතින්ද්‍රියානි කතිති ඛජෙධිති කතිතියායතනෙනි කතිති බාහුති සඛ්‍යතිතානි:

ඛාච්ඡතින්ද්‍රියානි චතුති ඛජෙධිති සත්තතියායතනෙනි තෙරසති බාහුති සඛ්‍යතිතානි.

කතිති අසඛ්‍යතිතානි: එකෙන ඛජෙධිති පඤ්ඤාතියායතනෙනි පඤ්ඤති බාහුති අසඛ්‍යතිතානි.

132. අච්ඡජා -පෙ- එකෙන ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන එකාය බාහුතා සඛ්‍යතිතා.

කතිති අසඛ්‍යතිතා: චතුති ඛජෙධිති එකාදසතියායතනෙනි සත්තරසති බාහුති අසඛ්‍යතිතා.

116. වක්ඛුන්ද්‍රියයත් මනින්ද්‍රියයත් ... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකකින් ධාතු අටෙකින් සඛගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද; යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් දස ධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙති.

117. වක්ඛුන්ද්‍රියයත් ජීවිතීන්ද්‍රියයත් ... ස්කන්ධ දෙකකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතූන් දෙකෙකින් සඛගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙත්.

118-130. වක්ඛුන්ද්‍රියයත් සුචිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් දුක්චිත්තද්‍රියයත් වක්ඛුන්ද්‍රියයත් සොමනස්සිත්තද්‍රියයත් වක්ඛුන්ද්‍රියයත් දෙමනස්සිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් උපෙක්ඛිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් සඤ්චිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් විරිසිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් සතිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් ... සමාධිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් පඤ්ඤිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් අනඤ්ඤානඤ්ඤස්සාමිතිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් අඤ්ඤිත්තද්‍රියයත් ... වක්ඛුන්ද්‍රියයත් අඤ්ඤාතාවිත්තද්‍රියයත් ... ස්කන්ධ දෙකෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඛගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙත්.

131. දෙව්සි ඉන්ද්‍රියයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතූන් විසින් සඛගාභීත ද යත්: දෙව්සි ඉන්ද්‍රියයෝ සතර ස්කන්ධයකින් සප්ත ආයතනයකින් තෙලෙස් ධාතුයෙකින් සඛගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් පඤ්ච ආයතනයකින් පඤ්චධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙත්.

132. අභිද්‍යාව ... එක් මෑ සංස්කාරස්කන්ධය විසින් එක් මෑ ධර්මායතනය විසින් එක් මෑ ධර්මධාතුව විසින් සඛගාභීත වෙයි.

කෙතෙකින් අසඛගාභීත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඛගාභීත වෙ.

133. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා -පෙ- එකෙන බෙකෙන එකෙනායත-
නෙන එකාය ධාතුයා සංඛතීතා.

කතීති අසංඛතීතා : වතුති බෙකෙති එකාදසභායතනෙති සංකරසති
ධාතුති අසංඛතීතා.

134. සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ- එකෙන බෙකෙන එකෙනායත-
නෙන සංකති ධාතුති සංඛතීතං.

කතීති අසංඛතීතං : වතුති බෙකෙති එකාදසභායතනෙති එකාදසති
ධාතුති අසංඛතීතං.

135. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං -පෙ- වතුති බෙකෙති එකාදසභායත-
නෙති එකාදසති ධාතුති සංඛතීතං.

කතීති අසංඛතීතං : එකෙන බෙකෙන එකෙනායතනෙන සංකති
ධාතුති අසංඛතීතං.

136. නාමරූපපච්චයා සලායතනං -පෙ- ද්විති බෙකෙති ඡභායතනෙති
ආදසති ධාතුති සංඛතීතං.

කතීති අසංඛතීතං : තීති බෙකෙති ඡභායතනෙති ඡති ධාතුති
අසංඛතීතං.

137-141. සලායතනපච්චයා එසෙසා -පෙ- එසාපච්චයා වේදනා-
වේදනාපච්චයා තණ්හා, -තණ්හාපච්චයා උපාදානං, - උපාදානපච්චයා
කම්මභවො - එකෙන බෙකෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා
සංඛතීතො.

කතීති අසංඛතීතො : වතුති බෙකෙති එකාදසභායතනෙති සංකරසති
ධාතුති අසංඛතීතො.

142-145. උපපත්තිභවො -කාමභවො -සංඤ්ඤාභවො - පඤ්ඤාභවො
භවො -පෙ- පඤ්ඤාති බෙකෙති එකාදසභායතනෙති සංකරසති ධාතුති
සංඛතීතො.

කතීති අසංඛතීතො : න කෙතිවි බෙකෙති එකෙනායතනෙන එකාය
ධාතුයා අසංඛතීතො.

133. අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් වන සංස්කාරයෝ ... එක් මැ සංස්කාර ස්කන්ධය විසින් එක් මැ ධර්මායතනය විසින් එක් මැ ධර්මධාතුව විසින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

134. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වන විඤ්ඤානය... එක් මැ විඤ්ඤාස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායතනය විසින් සප්තවිඤ්ඤාධාතූන් විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

135. විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් වන නාමරූපය ... සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: එක් මැ විඤ්ඤා ස්කන්ධය විසින් එක් මැ මනායතනය විසින් සප්තවිඤ්ඤා ධාතූන් විසින් අසම්මාණිත වේ.

136. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් වන ඡායායතනය ස්කන්ධ දෙකෙකින් ආයතන සයෙකින් ධාතු දෙළොසෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් ඡායා ආයතනයකින් ඡායා ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

137-141. ඡායායතන ප්‍රත්‍යයෙන් වන ස්පර්ශය... ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වන වේදනාව...වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් වන තෘෂ්ණාව...තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වන උපාදාය ... උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් වන කර්මභවය ... එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයකින් එක් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

142-145. උත්පත්තිභවය...කාමභවය...සංඤ්ඤාභවය...පඤ්චවේදාකාර භවය ... පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධකෙනෙකුත් විසින් අසම්මාණිත නොවේ. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙයි.

146. රූපභවො -පෙ- පඤ්චි ඛණ්ඩි පඤ්චායතනෙනි අට්ඨති ධාතුති සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : න කෙතිච ඛණ්ඩි සත්තායතනෙනි දසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතො.

147-149. අරූපභවො -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවො, චතුරො-
කාරභවො - චතුති ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙනි ද්විති ධාතුති සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : එකෙන ඛණ්ඩි දසතායතනෙනි සොළසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතො.

150-151. අසඤ්ඤාභවො -පෙ- එකචොකාරභවො-එකෙන ඛණ්ඩි
ද්විතීයතනෙනි ද්විති ධාතුති සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : චතුති ඛණ්ඩි දසතායතනෙනි සොළසති
ධාතුති අසංඛ්‍යාතො.

152-154. ජාති -පෙ- ද්විති ඛණ්ඩි-ජරා-ද්විති ඛණ්ඩි-මරණ-
ද්විති ඛණ්ඩි එකතායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : තීති ඛණ්ඩි එකාදසතායතනෙනි සත්තරසති
ධාතුති අසංඛ්‍යාතො.

155-161. සොකො -පෙ- පරිදෙවො- දුක්ඛං- දෙමනස්සං-
උපායාසො- සතිපට්ඨානං- සම්මප්පධානං- එකෙන ඛණ්ඩි එකතායත
නෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : චතුති ඛණ්ඩි එකාදසතායතනෙනි සත්තරසති
ධාතුති අසංඛ්‍යාතො.

162. ඉද්ධිපාදො -පෙ- ද්විති ඛණ්ඩි ද්විතීයතනෙනි ද්විති ධාතුති
සංඛ්‍යාතො.

කතීති අසංඛ්‍යාතො : තීති ඛණ්ඩි දසතායතනෙනි සොළසති ධාතුති
අසංඛ්‍යාතො.

146. රූපභවය ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් පඤ්ච ආයතනයෙකින් අෂ්ට ධාතුවෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් අසම්බන්ධ නො වෙයි. සර්ව ආයතනයකින් දෑ ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

147-149. අරූපභවය ... තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවය... චතුර්වාර්තභවය...සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතුව දෙකෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දෑ ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

150-151. අසංඤ භවය... එකච්ඡාකාරභවය... එක් ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතුව දෙකෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් දෑ ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

152-154. ජාතිය...ස්කන්ධ දෙකෙකින් ජරාව...ස්කන්ධ දෙකෙකින් මරණය ... ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයකින් එක් ධාතුවෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

155-161. සෝකය ... පරිදේවය ... දුක්ඛය ... දෙමනස්සය ... උපායාසය... සතිපට්ඨානය... සම්මප්පධානය... එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයකින් එක් ධාතුවෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

162. සාද්ධිපාදය... ස්කන්ධ දෙකෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතුව දෙකෙකින් සම්බන්ධ වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්බන්ධ ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් දෑ ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසම්බන්ධ වේ.

163. කුමානං -පෙ- ද්විති ඛජෙති ඵකෙතායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතං.

කතිති අසඛගතිතං : තිති ඛජෙති ඵකාදසභායතනෙන සත්තරසති ධාතුති අසඛගතිතං.

164-174. අපමඤ්ඤ -පෙ- පඤ්ඤිඤ්ඤානි- පඤ්ඤාබ්භානි- සත්ත- බොජ්ඣකානි,- අරියො අට්ඨඛිතො මගගා- ඵසෙසා,- වේදනා- සඤ්ඤා - වේතනා - අධිමොඤ්ඤා, - මනසිකාරො - ඵකෙන ඛජෙති ඵකෙතායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගතිතො.

කතිති අසඛගතිතො : වතුති ඛජෙති ඵකාදසභායතනෙන සත්තරසති ධාතුති අසඛගතිතො.

175. විතං -පෙ- ඵකෙන ඛජෙති ඵකෙතායතනෙන සත්තරසති ධාතුති සඛගතිතං.

කතිති අසඛගතිතං : වතුති ඛජෙති ඵකාදසභායතනෙන ඵකාදසති ධාතුති අසඛගතිතං.

176. කුසලා ධම්මා -පෙ- අකුසලා ධම්මා කතිති ඛජෙති කතිභායතනෙන කතිති ධාතුති සඛගතිතා: කුසලාධම්මා- අකුසලාධම්මා වතුති ඛජෙති ද්විතියතනෙන ද්විති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: ඵකෙන ඛජෙති දසභායතනෙන සොළසති ධාතුති අසඛගතිතා.

177. අබ්බාකතා ධම්මා -පෙ- අසඛගතං ඛජෙතො යපෙතො පඤ්ඤාති ඛජෙති ද්වාදසභායතනෙන අට්ඨාරසති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: න කෙතිථි ඛජෙති න කෙතිථි ආයතනෙන න කාතිථි ධාතුති අසඛගතිතා.

178-179. සුඛාය වේදනාය සමපයුතා ධම්මා -පෙ- දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුතා ධම්මා -තිති ඛජෙති ද්විතියතනෙන තිති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: ද්විති ඛජෙති දසභායතනෙන පණ්ණසති ධාතුති අසඛගතිතා.

163. ධ්‍යානය... ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයකින් එක් බාහු යෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: තුන් ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

164-174. අප්‍රාමාණ්‍යයෝ... පඤ්චෙන්ද්‍රියයෝ... පඤ්චබලයෝ... සප්ත බොධ්‍යාධිගයෝ ... ආයාසී අශ්වාංගික මාර්ගය ... ස්පර්ශය ... වේදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... අධිමොක්ෂය ... මනසිකාරය ... එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයකින් එක් බාහුයෙකින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

175. චිත්තය...එක් ස්කන්ධයකින් එක් ආයතනයකින් සප්තවිඤ්ඤා බාහුන් විසින් සම්මාණිත වෙයි.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද? යත්: සතර ස්කන්ධයකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වේ.

176. කුශල ධර්මයෝ අකුශල ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් බාහුන් විසින් සම්මාණිත ද යත්: කුශල ධර්මයෝ අකුශල ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන-දෙකෙකින් බාහු දෙකෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

177. අව්‍යාකෘත ධර්මයෝ ... අසම්බත බාහුව ස්කන්ධභාවයෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස්බාහුයෙන් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනකුත් විසින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

178-179. සුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයෝ... දුඃඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයෝ... තුන් ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් තුන් බාහුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයකින් පසළොස් බාහුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

180. අද්ධකම්ප්‍රධාය වේදනාය සම්ප්‍රසූතා ධම්මා, -පෙ- තීථි
විජෙඨ්ඨි දථිභායතනෙති සත්තති ධාතුති සඤ්ඤිතා.

කතිහි අසඹනහිතා: ද්විති ඛෛදිහි දසභායතනෙහි එකාදසහි
ධාතූහි අසඹනහිතා.

181. විපාකා බලමා -පෙ- චතුර්ථි බැනෙති ද්විතියාකතොති අවධිති
බානුති සමුග්තිකා.

කතිහි අසඹුහිතා : එකෙන බෞද්ධ දසනායතනෙහි දසහි බාතුහි අසඹුහිතා.

182-183. විපාකධම්මධම්මා -පෙ- සංකිද්ධි සංකිලෙසිකා ධම්මා -
චතුරි බෞද්ධි ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුති සඛාතිකා.

කතිහි අසඹාහිතා : එකෙක බෙණෙන අසභායකනෙහි සොළසහි
බාතහි අසඹාහිතා.

184. නෙවිච්ඡාකනච්ඡාකධම්මමො, -පෙ- අසංඛිතං චන්දිනො
යපෙනා පසුච්ඡි ඛණ්ඩානි ආදායනායතනොති තෙරසති ධාතුති සංඛිතාං.

කඩිති අසඹන්නා: න කෙහිව් ට්‍රේඩින් න කෙහිව් ආයතනෙහි
පසුවති ධාතුව අසඹන්නා.

185. උපදිනනුපාදනියා බමුණ -පෙ- පඤ්චි බනෙඩි එකාදසනා-
යනනෙහි සතරසහි බානහි සඩහනිනා.

කතිහි අසඹවනා : න කෙහිටි ටෙකෙහි ටෙකෙහායකනෙන ටකාය
ධාතයා අසඹවනා.

186. අනුපාදිනනුපාදනියා බලවා -පෙ- පඤ්චි ධෛර්වි සකතායන-
නෙහි අට්ඨති ධාතුහි සඬග්ගිතා.

කතිහි අසඹනහිතා : න කෙහිථි ට්පෙති පඤ්ඤායනනෙහි දසහි
ධාතුහි අසඹනහිතා.

180. අඤ්ඛමසුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයෝ...තුන් ස්කන්ධ යකින් ආයතන දෙකෙකින් සථත ධාතුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

181. විපාක ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් දස ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

182-183. විපාක සඬභාවධර්මයෝ...සංක්ඛ්‍රිත සංක්ඛ්‍රෙහිකධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

184. තේවවිපාකනවිපාකසඬභාවධර්මයෝ ... අසඬඛත ධාතුව ස්කන්ධ භාවයෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් තෙළෙස් ධාතුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් පඤ්ච ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

185. උපාදිත්තොපාදනියධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධය විසින් එකොළොස් ආයතනයකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙති. එක් ආයතනයකින් එක් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

186. අනුපාදිත්තොපාදනිය ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධය විසින් සථත ආයතනයකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් අසඬගෘහීත නොවෙත්. පඤ්ච ආයතනයකින් දස ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

187-188. අනුපාදිතනඅනුපාදනියා ධම්මා -පෙ- අසංකිලිට්ඨ-අසංකිලෙසිකා ධම්ම - අසංකිතං ඛන්ධනො ධර්මො චතුරි ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙනි ද්විති ධාතුනි සංඛතනිතා.

කතනි අසංඛතනිතා ඵකෙන ඛන්ධන දසනායතනෙනි සොළසති ධාතුනි අසංඛතනිතා.

189. අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤි ඛන්ධනි ද්වාදස-නායතනෙනි අධාරසති ධාතුනි සංඛතනිතා.

කතනි අසංඛතනිතා න කෙතිටි ඛන්ධනි න කෙතිටි ආයතනෙනි න කාතිටි ධාතුනි අසංඛතනිතා.

190. සච්ඡක්කසච්චාරා ධම්මා -පෙ- චතුරි ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙනි තිති ධාතුනි සංඛතනිතා.

කතනි අසංඛතනිතා: ඵකෙන ඛන්ධන දසනායතනෙනි පණ්ණරසති ධාතුනි අසංඛතනිතා.

191. අච්ඡක්කසච්චාරා ධම්මා -පෙ- පිති සහගතා ධම්මා- චතුරි ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙනි ධාතුනි ද්විති සංඛතනිතා.

කතනි අසංඛතනිතා ඵකෙන ඛන්ධන දසනායතනෙනි සොළසති ධාතුනි අසංඛතනිතා.

192. අච්ඡක්කසච්චාරා ධම්මා -පෙ- අසංකිතං ඛන්ධනො ධර්මො පඤ්ඤි ඛන්ධනි ද්වාදසනායතනෙනි සත්තරසති ධාතුනි සංඛතනිතා.

කතනි අසංඛතනිතා: න කෙතිටි ඛන්ධනි න කෙතිටි ආයතනෙනි ඵකාය ධාතුයා අසංඛතනිතා.

193. සුඛසහගතා ධම්මා -පෙ- තිති ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙනි තිති ධාතුනි සංඛතනිතා.

කතනි අසංඛතනිතා: ද්විති ඛන්ධනි දසනායතනෙනි පණ්ණරසති ධාතුනි අසංඛතනිතා.

194. උපෙක්කසහගතා ධම්මා -පෙ- තිති ඛන්ධනි ද්විතියායතනෙනි සත්තති ධාතුනි සංඛතනිතා.

කතනි අසංඛතනිතා: ද්විති ඛන්ධනි දසනායතනෙනි ඵකාදසති ධාතුනි අසංඛතනිතා.

188. අනුපාදින්න අනුපාදනිය ධර්මයෝ...අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයෝ ... අසඬිඛතධාතුව ස්කන්ධභාවයෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

189. අසංක්ලිෂ්ට සංක්ලේශිකධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධය විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

190. සච්ඡර්ක සච්චාර ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් තුන් ධාතුවෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් පසළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

191. අච්ඡර්ක විචාර මාත්‍ර ධර්මයෝ ... ප්‍රිති සහගත ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයකින් දස ආයතනයකින් සොළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

192. අච්ඡර්ක අච්චාර ධර්මයෝ...අසඬිඛතධාතුව ස්කන්ධ සඬගෘහ වෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් සතළොස් ධාතුවෙන් සඬගෘහීත වෙත්.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයකින් අසඬගෘහීත නො වෙත්. එක් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

193. සුඛසහගත ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් දෙ ආයතනයකින් තුන් ධාතුවෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයකින් පසළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

194. උපෙක්ඝා සහගත ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් දෙආයතනයකින් සප්ත ධාතුවෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

195-203. දසසන්න පභානබ්බා ධම්මා -පෙ- භාවිතාය පභානබ්බා ධම්මා - දසසන්න පභානබ්බාසෙත්තකා ධම්මා - භාවිතාය පභානබ්බාසෙත්තකා ධම්මා - ආවයගාමීනො ධම්මා - අපවයගාමීනො ධම්මා - සෙත්තකා ධම්මා - අසෙත්තකා ධම්මා - මහගග්ගා ධම්මා- වතුහි බජ්ජෙති ද්විතියාසන්නෙති ද්විති ධාතුහි සංඛාතිතා.

කතීති අසංඛාතිතා: එකෙන බජ්ජෙන දසසන්නෙති සොළසති ධාතුහි අසංඛාතිතා.

204 - 207. නෙවි දසසන්න න භාවිතාය පභානබ්බා ධම්මා -පෙ- නෙවි දසසන්න න භාවිතාය පභානබ්බාසෙත්තකා ධම්මා - නෙවිවයගාමී නාපවයගාමීනො ධම්මා - නෙවිසෙත්තකාසෙත්තකා, ධම්මා- අසංඛාත. බජ්ජෙති බජ්ජෙති ද්විතියාසන්නෙති අට්ඨාරසති ධාතුහි සංඛාතිතා.

කතීති අසංඛාතිතා: න කෙතිවි බජ්ජෙති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි ධාතුහි අසංඛාතිතා.

208. පරිත්තා ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤාති බජ්ජෙති ද්විතියාසන්නෙති අට්ඨාර- රසති ධාතුහි සංඛාතිතා.

කතීති අසංඛාතිතා: න කෙතිවි බජ්ජෙති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි ධාතුහි අසංඛාතිතා.

209. අප්පමාණා ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤාති බජ්ජෙති ද්විතියාසන්නෙති අට්ඨාර- රසති ධාතුහි සංඛාතිතා.

කතීති අසංඛාතිතා: එකෙන බජ්ජෙන දසසන්නෙති සොළසති ධාතුහි අසංඛාතිතා.

210. පරිත්තාරමමණා ධම්මා -පෙ- වතුහි බජ්ජෙති ද්විතියාසන්නෙති අට්ඨෙති ධාතුහි සංඛාතිතා.

කතීති අසංඛාතිතා: එකෙන බජ්ජෙන දසසන්නෙති දසති ධාතුහි අසංඛාතිතා.

1. නෙවිසෙත්තකාසෙත්තකා- මඡසං.

195-203. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා ධර්මයෝ...භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා ධර්මයෝ ... දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා හේතු ඇති ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හේතු ඇති ධර්මයෝ ... ආවයගාමී ධර්මයෝ ... අපවයගාමී ධර්මයෝ ... ශෛක්ෂ ධර්මයෝ ... අශෛක්ෂ ධර්මයෝ ... මහද්ගත ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් දෙ ආයතනයෙකින් ද්විවිධ බාහු යකින් සංඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසංඛ්‍යාභීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසංඛ්‍යාභීත වෙත්.

204-207. නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා ධර්මයෝ ... නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හේතු ඇති ධර්මයෝ ... නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ව්‍යුති ප්‍රතිසන්ධිය ධර්මයෝ ... නො මැ ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂ ධර්මයෝ ... අසංඛිත බාහුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙකින් අටළොස් බාහුයෙන් සංඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසංඛ්‍යාභීත ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසංඛ්‍යාභීත නොවෙත්.

208. පරිත්ත ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් බාහුයෙන් සංඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසංඛ්‍යාභීත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි බාහුයෙකින් අසංඛ්‍යාභීත නො වෙත්.

209. අප්‍රමාණ ධර්මයෝ ... ප්‍රණීත ධර්මයෝ ... අසංඛිතබාහුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් දෙ ආයතනයෙකින් බාහුන් දෙකෙකින් සංඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසංඛ්‍යාභීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් බාහුයෙකින් අසංඛ්‍යාභීත වෙත්.

210. පරිත්තාලම්භන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට බාහුයෙකින් සංඛ්‍යාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසංඛ්‍යාභීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස බාහුයෙකින් අසංඛ්‍යාභීත වෙත්.

211-220. මහග්‍යකාරමමණා ධමමා -පෙ- අසමාණාර මමණා ධමමා-භීතා ධමමා-මිච්ඡක්‍කන්තියතා ධමමා-සමමක්‍කන්තියතා ධමමා-මග්‍යා රමමණා ධමමා-මග්‍යාහෙතුකා ධමමා-මග්‍යාධිපතීනො ධමමා- චතුභි ඛෙඤ්චි දර්භායතනොති දර්භි ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: එකෙන ඛෙඤ්චි දසභායතනොති සොළසති ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

221. මජ්ඣිමා ධමමා -පෙ- පඤ්චති ඛෙඤ්චි ද්වාදසභායතනොති අටධාරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛෙඤ්චි න කෙහිථි ආයතනොති න කාහිථි ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

222. අනියතා ධමමා -පෙ- අසඤ්ඤා ඛෙඤ්චි ධාතුකා පඤ්චති ඛෙඤ්චි ද්වාදසභායතනොති අටධාරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛෙඤ්චි න කෙහිථි ආයතනොති න කාහිථි ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

223. උප්පත්තා ධමමා-පෙ- පඤ්චති ඛෙඤ්චි ද්වාදසභායතනොති අටධාරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛෙඤ්චි න කෙහිථි ආයතනොති න කාහිථි ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

224. අනුප්පත්තා ධමමා -පෙ- පඤ්චති ඛෙඤ්චි සත්ථායතනොති අටධාරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛෙඤ්චි පඤ්චායතනොති දසති ධාතුභි අසඛ්‍යාතිතා.

225. උප්පාදිනො ධමමා -පෙ- පඤ්චති ඛෙඤ්චි එකාදසභායතනොති සත්ථාරසති ධාතුභි සඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසඛ්‍යාතිතා: න කෙහිථි ඛෙඤ්චි එකෙනායතනොති එකාය ධාතුයා අසඛ්‍යාතිතා.

211-220. මහද්ග්‍යාලමඛන ධර්මයෝ ... අප්‍රමාණාලමඛන ධර්මයෝ ... භීත ධර්මයෝ ... මිථ්‍යාත්ව නියත ධර්මයෝ ... සමාක්ත්ව නියත ධර්මයෝ... මාර්ගාලමඛන ධර්මයෝ ... මාර්ග හේතුක ධර්මයෝ... මාර්ගාධිපති ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

221. මධ්‍යම ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙකින් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

222. අනියත ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මාණවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙකින් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණීත වෙත්.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

223. උත්පත්ත ධර්මයෝ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

224. අනුක්පන්න ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් සථත ආයතනයෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්. ආයතන පසෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

225. උත්පාදී ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

226-231. අනිතා ධම්මා -පෙ- අනාගතා ධම්මා-පච්චාසනා ධම්මා- අජ්ඣන්තා ධම්මා-අජ්ඣන්තබ්බිකා ධම්මා- පඤ්චිති ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: න කෙතිථි ඛණ්ඩිති න කෙතිථි ආයතනෙති න කාතිථි ධාතුති අසමයතිතා.

232. බ්බිකා ධම්මා -පෙ- අසමයතිතා ඛණ්ඩිති ධාරසායනනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා න කෙතිථි ඛණ්ඩිති න කෙතිථි ආයතනෙති න කාතිථි ධාතුති අසමයතිතා.

233-234. අනිතාරම්මණා ධම්මා-පෙ-අනාගතාරම්මණා ධම්මා- චතුති ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති ද්විති ධාතුති සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: එකෙන ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති සොළසති ධාතුති අසමයතිතා.

235-238. පච්චාසනාරම්මණා ධම්මා -පෙ- අජ්ඣන්තාරම්මණා ධම්මා, -බ්බිකාරම්මණා ධම්මා- අජ්ඣන්තබ්බිකාරම්මණා ධම්මා- චතුති ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති අට්ඨාරි ධාතුති සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: එකෙන ඛණ්ඩිති ද්වාරසායනනෙති දසති ධාතුති අසමයතිතා.

239. සතිදසසසප්පිසා ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩිති එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: චතුති ඛණ්ඩිති එකාද්වාරසායනනෙති සතරසති ධාතුති අසමයතිතා.

240. අතිදසසසප්පිසා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩිති නවාරසායනනෙති නවති ධාතුති සමයතිතා.

කතීති අසමයතිතා: චතුති ඛණ්ඩිති නවාරසායනනෙති නවති ධාතුති අසමයතිතා.

226-231. අභීත ධර්මයෝ ... අනාගත ධර්මයෝ ... ප්‍රත්‍යුත්පන්න ධර්මයෝ ... අධ්‍යාත්ම ධර්මයෝ ... අධ්‍යාත්ම බාහිර ධර්මයෝ ... පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

232. බාහ්‍ය ධර්මයෝ ... අසම්බන්ධ ධාතුව ස්කන්ධ සම්බන්ධවත් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත නො වෙත්.

233-234. අභිනාලමිඛන ධර්මයෝ ... අනාගතාලමිඛන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

235-238. ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලමිඛන ධර්මයෝ ... ආධ්‍යාත්මාලමිඛන ධර්මයෝ ... බාහිරාලමිඛන ධර්මයෝ ... ආධ්‍යාත්ම බාහිරාලමිඛන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

239. සතිදර්ශන සප්තස්ථ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

240. අතිදර්ශන සප්තස්ථ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් නව ආයතනයෙකින් නව ධාතුයෙකින් සම්මාණීත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් තුන් ආයතනයෙකින් නව ධාතුයෙකින් අසම්මාණීත වෙත්.

241. අනිදසන්නඅපට්ඨාසා ධම්මා -පෙ- අසංඛිතං ඛේධිතො ධර්මො පඤ්චිති ඛේධිති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාසි ධාතුහි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: න කෙහිවි ඛේධිති ද්විතියායතනෙති දසති ධාතුහි අසංඛිතිතා.

242-244. හෙතු ධම්මා -පෙ- හෙතුවෙවි සහෙතුකා ච ධම්මා- හෙතුවෙවි හෙතුසම්පයුක්තා ච ධම්මා- එකෙන ඛේධිතා එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: චතුහි ඛේධිති එකාදසතායතනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසංඛිතිතා.

245-248. න හෙතු ධම්මා -පෙ- අහෙතුකා ධම්මා- හෙතුවිපයුක්තා ධම්මා- න හෙතුඅහෙතුකා ධම්මා- අසංඛිතං ඛේධිතො ධර්මො පඤ්චිති ඛේධිති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුහි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: න කෙහිවි ඛේධිති න කෙහිවි ආයතනෙති න කාහිවි ධාතුහි අසංඛිතිතා.

249-253. සහෙතුකා ධම්මා -පෙ- හෙතුසම්පයුක්තා ධම්මා- සහෙතුකාවෙවි න ච හෙතු ධම්මා- හෙතුසම්පයුක්තා වෙවි න ච හෙතු ධම්මා- න හෙතු සහෙතුකා ධම්මා- චතුහි ඛේධිති ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුහි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: එකෙන ඛේධිතා ද්විතියායතනෙති සොළසති ධාතුහි අසංඛිතිතා.

254-255. සප්තවර්ගා ධම්මා -පෙ- සංඛිතා ධම්මා- පඤ්චිති ඛේධිති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුහි සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: න කෙහිවි ඛේධිති න කෙහිවි ආයතනෙති න කාහිවි ධාතුහි අසංඛිතිතා.

256. අප්පවර්ගා ධම්මා - පෙ - අසංඛිතා ධම්මා න කෙහිවි ඛේධිති එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛිතිතා: පඤ්චිති ඛේධිති එකාදසතායතනෙති සත්තරසති ධාතුහි අසංඛිතිතා.

241. අනිදර්ශන අප්‍රතිස ධර්මයෝ ... අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසඬගෘහීත නොවෙත්. දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

242-244. හේතු ධර්මයෝ ... හෙතු සහෙතුක වූ ධර්මයෝ ... හෙතු ද හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

245-248. හේතු නොවූ ධර්මයෝ ... අහෙතුක ධර්මයෝ ... හෙතු වීප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... හෙතු නොවූ අහෙතුක ධර්මයෝ ... අසඬිබ්බ-ධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

249-253. සහේතුක ධර්මයෝ ... හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... සහෙතුක ද නො ද හෙතු ද වූ ධර්මයෝ ... හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද හෙතු ද වූ ධර්මයෝ ... හෙතු නො වූ සහෙතුක ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධ-යෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬගෘහීත වෙති

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

254-255. සප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ... සඬිබ්බ ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධ යෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සඬගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

256. අප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ... අසඬිබ්බ ධර්මයෝ ... කිසි ස්කන්ධ යෙකින් සඬගෘහීත නොවෙත්. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සඬගෘහීත වෙත්.

කෙතෙකින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහීත වෙත්.

257. සනිදසනා බමුණ -පෙ- එකෙන බෙදෙන එකෙනායකනෙන එකාය බාතුණ සමගිනා.

කනිහි අසමගිනා: වතුහි බෙදෙහි එකාදසනායකනෙහි සකතරසහි බාතුහි අසමගිනා.

258. අනිදසනා බමුණ -පෙ- අභබ්බත බෙදෙනා යපෙඤා පඤ්ඤා බෙදෙහි එකාදසනායකනෙහි සකතරසහි බාතුහි සමගිනා.

කනිහි අසමගිනා: න කෙහිවි බෙදෙහි එකෙනායකනෙන එකාය බාතුණ අසමගිනා.

259. සපට්ඨා බමුණ -පෙ- එකෙන බෙදෙන දසනායකනෙහි දසහි බාතුහි සමගිනා.

කනිහි අසමගිනා: වතුහි බෙදෙහි ද්විතායකනෙහි අට්ඨහි බාතුහි අසමගිනා.

260. අපට්ඨා බමුණ -පෙ- අභබ්බත බෙදෙනා යපෙඤා පඤ්ඤා බෙදෙහි ද්විතායකනෙහි අට්ඨහි බාතුහි සමගිනා.

කනිහි අසමගිනා: න කෙහිවි බෙදෙහි දසනායකනෙහි දසහි බාතුහි අසමගිනා.

261. රුපිනො බමුණ -පෙ- එකෙන බෙදෙන එකාදසනායකනෙහි එකාදසහි බාතුහි සමගිනා.

කනිහි අසමගිනා: වතුහි බෙදෙහි එකෙනායකනෙන සකතරසහි බාතුහි අසමගිනා.

262. අරුපිනො බමුණ -පෙ- අභබ්බත බෙදෙනා යපෙඤා වතුහි බෙදෙහි ද්විතායකනෙහි අට්ඨහි බාතුහි සමගිනා.

කනිහි අසමගිනා: එකෙන බෙදෙන දසනායකනෙහි දසහි බාතුහි අසමගිනා.

257. සනිදර්ශන ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

258. අනිදර්ශන ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මාණවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

259. සප්‍රතිස ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

260. අප්‍රතිස ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මාණවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්. දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

261. රූපි ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සර්ව ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

262. අරූපි ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මාණවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්මාණිත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

263. ලොකියා ධම්මා -පෙ- පඤ්චි ඛෙද්ධි ද්වාදසභායතනෙහි අට්ඨාරසති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතීහි අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛෙද්ධි න කෙහිචි ආයතනෙහි න කාහිචි ධාතුහි අසඛගතිතා.

264. ලොකුකාරා ධම්මා -පෙ- අසඛිතං ඛෙද්ධො ධ්වෙද්ධා චතුහි ඛෙද්ධි ද්විභායතනෙහි ද්විති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතීහි අසඛගතිතා: එකෙන ඛෙද්ධන දසභායතනෙහි සොළසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

265 - 266. කෙනචි වීඤ්ඤායා ධම්මා - පෙ - කෙනචි න වීඤ්ඤායා ධම්මා- අසඛිතං ඛෙද්ධො ධ්වෙද්ධා පඤ්චි ඛෙද්ධි ද්වාදසභායතනෙහි අට්ඨාරසති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතීහි අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛෙද්ධි න කෙහිචි ආයතනෙහි න කාහිචි ධාතුහි අසඛගතිතා.

267 - 269. ආසවා ධම්මා - පෙ - ආසවාචෙ ව සාසවා ච ධම්මා - ආසවාචෙ'ව ආසව සම්පයුක්ඛා ච ධම්මා- එකෙන ඛෙද්ධන එකෙනා'යතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගතිතා.

කතීහි අසඛගතිතා: චතුහි ඛෙද්ධි එකාදසභායතනෙහි සත්තරසති ධාතුහි අසඛගතිතා.

270 - 271. නො ආසවා ධම්මා - පෙ - ආසවචිපයුක්ඛා ධම්මා- අසඛිතං ඛෙද්ධො ධ්වෙද්ධා පඤ්චි ඛෙද්ධි ද්වාදසභායතනෙහි අට්ඨාරසති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතීහි අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛෙද්ධි න කෙහිචි ආයතනෙහි න කාහිචි ධාතුහි අසඛගතිතා.

272 - 274. සාසවා ධම්මා - පෙ - සාසවා චෙව නො ච ආසවා ධම්මා- ආසවචිපයුක්ඛා සාසවා ධම්මා-පඤ්චි ඛෙද්ධි ද්වාදසභා'යතනෙහි අට්ඨාරසති ධාතුහි සඛගතිතා.

කතීහි අසඛගතිතා: න කෙහිචි ඛෙද්ධි න කෙහිචි ආයතනෙහි න කාහිචි ධාතුහි අසඛගතිතා.

263. ලොකික ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

264. ලෝකෝත්තර ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මත වෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

265-266. කිසි විඤ්ඤාණයකින් දත යුතු වූ ධර්මයෝ...කිසි විඤ්ඤාණයෙකින් නො දත යුතු වූ ධර්මයෝ ... අසම්මත ධාතුව ස්කන්ධ සම්මත වෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස්-ධාතුයෙන් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

267-269. ආසුච ධර්මයෝ ... ආසුච ද සාසුච ද වූ ධර්මයෝ ... ආසුච ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සම්මාණිත වෙති.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත වෙත්.

270-271. ආසුච නො වූ ධර්මයෝ ... ආසුච විප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... අසම්මතධාතුව ස්කන්ධ සම්මතවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණිත වෙත්.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත නො වෙත්.

272-274. සාසුච ධර්මයෝ ... සාසුච ද නො ද ආසුච ද වූ ධර්මයෝ ... ආසුච විප්‍රයුක්ත සාසුච ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්මාණිත වෙත්.

කෙතෙකීන් අසම්මාණිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්මාණිත නොවෙත්.

275 - 276. අනාසවා ධම්මා -පෙ- ආසව වීජප්‍රසංගා අනාසවා ධම්මා- අසංඛිතං ඛේදිතො ධම්මො චතුර්ති ඛේදිති ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුති සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: එකෙන ඛේදිත දසනායතනෙති සොළසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතිතා.

277 - 278. ආසවසම්ප්‍රසංගා ධම්මා - පෙ - ආසවසම්ප්‍රසංගා චෙව නො ව ආසවා ධම්මා චතුර්ති ඛේදිති ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුති සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: එකෙන ඛේදිත දසනායතනෙති සොළසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතිතා.

279 - 285. සංකෘද්දුජනා ධම්මා - පෙ - ගජා ධම්මා - භිසා ධම්මා - යොගා ධම්මා - නිවරණා ධම්මා - පරාමාසා ධම්මා - පරාමාසා චෙව පරාමධා ධම්මා- එකෙන ඛේදිත එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: චතුර්ති ඛේදිති එකාදසනායතනෙති සත්තරසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතිතා.

286 - 287. නො පරාමාසා ධම්මා -පෙ- පරාමාසා වීජප්‍රසංගා ධම්මා- අසංඛිතං ඛේදිතො ධම්මො චතුර්ති පඤ්චිති ඛේදිති ද්විතියායතනෙති අධාරසති ධාතුති සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: න කෙතිව ඛේදිති න කෙතිව ද්විතියායතනෙති න කාතිව ධාතුති අසංඛ්‍යාතිතා.

288 - 290. පරාමධා ධම්මා -පෙ- පරාමධාචෙව නො ව පරාමාසා ධම්මා - පරාමාසවීජප්‍රසංගා පරාමධා ධම්මා- පඤ්චිති ඛේදිති ද්විතියායතනෙති අධාරසති ධාතුති සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: න කෙතිව ඛේදිති න කෙතිව ද්විතියායතනෙති න කාතිව ධාතුති අසංඛ්‍යාතිතා.

291 - 292. අපරාමධා ධම්මා - පෙ - පරාමාසවීජප්‍රසංගා අපරාමධා ධම්මා- අසංඛිතං ඛේදිතො ධම්මො චතුර්ති ඛේදිති, ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුති සංඛ්‍යාතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිතා: එකෙන ඛේදිත දසනායතනෙති සොළසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතිතා.

275-276. අනාසුච ධර්මයෝ ... ආසුච විප්‍රසුක්කවු අනාසුච ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬ්ඛාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පොළොස් ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත්.

277-278. ආසුච සම්ප්‍රසුක්ක ධර්මයෝ ... ආසුච සම්ප්‍රසුක්ක ද නො ද ආසුච ද වූ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතූන් දෙකෙකින් සඬ්ඛාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පොළොස් ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත්.

279-285. සංයෝජන ධර්මයෝ ... ග්‍රන්ථ ධර්මයෝ...ඔස ධර්මයෝ යොග ධර්මයෝ ... නිවරණ ධර්මයෝ ... පරාමර්ශ ධර්මයෝ ... පරාමර්ශ ද පරාමාණ්ඩ ද වූ ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඬ්ඛාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත්.

286-287. පරාමර්ශ නො වූ ධර්මයෝ ... පරාමර්ශ විප්‍රසුක්ක ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සඬ්ඛාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛාභීත නො වෙත්.

288-290. පරාමාණ්ඩ ධර්මයෝ ... පරාමාණ්ඩ ද නො ද පරාමර්ශ ද වූ ධර්මයෝ ... පරාමර්ශ විප්‍රසුක්ක වූ ද පරාමාණ්ඩ ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සඬ්ඛාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛාභීත නො වෙත්.

291-292. අපරාමාණ්ඩ ධර්මයෝ ... පරාමර්ශ විප්‍රසුක්ක වූ අපරාමාණ්ඩ ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬ්ඛාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පොළොස් ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛාභීත වෙත්.

293. පරාමාසමපසුක්‍යා ධම්මා-පෙ- චතුඨි ඛණ්ඩි ද්විතියතනෙහි ද්විති ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතීඨි අසඛ්‍යතිතා: එකෙන ඛණ්ඩන ද්විතියතනෙහි සොළසඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

294. සාරම්මණං ධම්මා චතුඨි ඛණ්ඩි ද්විතියතනෙහි අවිසිති ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතීඨි අසඛ්‍යතිතා: එකෙන ඛණ්ඩන ද්විතියතනෙහි දසඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

295. අනාරම්මණං ධම්මා -පෙ- අසඛ්‍යතිතං ඛණ්ඩනො යපෙඤා එකෙන ඛණ්ඩන එකාදසතියතනෙහි එකාදසඨි ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතීඨි අසඛ්‍යතිතා: චතුඨි ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන සත්තඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

296. වික්‍යා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන සත්තඨි ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතීඨි අසඛ්‍යතිතා: චතුඨි ඛණ්ඩි එකාදසතියතනෙහි එකාදසඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

297. නො වික්‍යා ධම්මා -පෙ- අසඛ්‍යතිතං ඛණ්ඩනො යපෙඤා චතුඨි ඛණ්ඩි එකාදසතියතනෙහි එකාදසඨි ධාතුඨි සඛ්‍යතිතා.

කතීඨි අසඛ්‍යතිතා: එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන සත්තඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

298-300. චෙතසික්‍යා ධම්මා - පෙ - වික්‍යාසමපසුක්‍යා ධම්මා - වික්‍යා සංසව්‍යා ධම්මා- තීඨි ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛ්‍යතිතා.

කතීඨි අසඛ්‍යතිතා: ද්විති ඛණ්ඩි එකාදසතියතනෙහි සත්තරසඨි ධාතුඨි අසඛ්‍යතිතා.

293. පරාමර්ශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතුදෙකෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

294. සාලම්බන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

295. අනාලම්බන ධර්මයෝ...අසභිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සභිබ්බාවෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් ස්ප්ත ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

296. විත්ත ධර්මයෝ...එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් ස්ප්ත ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

297. විත්ත නොවූ ධර්මයෝ...අසභිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සභිබ්බාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් ස්ප්ත ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

298-300. චෛතසික ධර්මයෝ ... විත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ... විත්ත සංසාෂ්ට ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සභිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසභිගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසභිගෘහීත වෙත්.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

301. අවේනසිකා ධම්මා - පෙ - අසංඛිතං ඛෙදිතො ධම්මො දව්ඨි ඛෙදිති ආදසනායකනෙති අට්ඨාරසති බාතුති සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: තීති ඛෙදිති න කෙතිච්ඡි ආයතනෙති න කාතිච්ඡි බාතුති අසංඛිතා.

302-303. වික්ඛම්පපද්ධන්තා ධම්මා - පෙ - වික්ඛම්පසංඛ්‍යා¹ ධම්මා - අසංඛිතං ඛෙදිතො ධම්මො ඵකෙන ඛෙදිතො ඵකාදසනායකනෙති ඵකාදසති බාතුති සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා වතුති ඛෙදිති ඵකෙනායකනෙන සත්තති බාතුති අසංඛිතා.

304. වික්ඛම්පප්‍රධානා ධම්මා වතුති ඛෙදිති ඡහායකනෙති ඡති - බාතුති සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: ඵකෙන ඛෙදිතො ඡහායකනෙති ආදසති බාතුති අසංඛිතා.

305-306. නො වික්ඛම්පප්‍රධානා ධම්මා - පෙ - නො වික්ඛම්පහමනො ධම්මා - නො වික්ඛම්පප්‍රධානා ධම්මා - අසංඛිතං ඛෙදිතො ධම්මො දව්ඨිඛෙදිති ආදසනායකනෙති අට්ඨාරසති බාතුති සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: තීති ඛෙදිති න කෙතිච්ඡි ආයතනෙති න කාතිච්ඡි බාතුති අසංඛිතා.

307-308. වික්ඛම්පහමනො ධම්මා - පෙ - වික්ඛම්පප්‍රධානා ධම්මා - වතුති ඛෙදිති ඵකෙනායකනෙන ඵකාය බාතුයා සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: ඵකෙන ඛෙදිතො ඵකාදසනායකනෙති සත්ත - රසති බාතුති අසංඛිතා.

309-310. වික්ඛම්පසංඛ්‍යාධම්මා ධම්මා - පෙ - වික්ඛම්පසංඛ්‍යාධම්මා - වික්ඛම්පසංඛ්‍යාධම්මා - වික්ඛම්පසංඛ්‍යාධම්මා - වතුති ඛෙදිති ඵකෙනායකනෙන ඵකාය බාතුයා සංඛ්‍යාතිකා.

කතීති අසංඛිතා: දව්ඨි ඛෙදිති ඵකාදසනායකනෙති සත්තාරසති බාතුති අසංඛිතා.

1. වික්ඛම්පසංඛ්‍යා ධම්මා - පි 9

301. චෛතසික නොවූ ධර්මයෝ ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬිඛ්‍යාවෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් අසඬිගෘහීත වෙති. කිසි ආයතනයකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසඬිගෘහීත නො වෙත්.

302-303. චිත්ත විප්‍රසූක්ත ධර්මයෝ...චිත්ත විසංසාෂට ධර්මයෝ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬිඛ්‍යාවෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සප්ත ධාතුයෙකින් අසඬිගෘහීත වෙත්.

304. චිත්තසමුත්ථාන ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන-සයෙකින් ධාතු සයෙකින් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් ආයතනසයෙකින් දෙළොස් ධාතුයෙකින් අසඬිගෘහීත වෙත්.

305-306. චිත්තසමුත්ථාන නො වූ ධර්මයෝ ... චිත්තසහභූ නො වූ ධර්මයෝ ... චිත්තානුපරිවර්තී නො වූ ධර්මයෝ ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬිඛ්‍යාවෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන්ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් අසඬිගෘහීත වෙති. කිසි ආයතනයකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසඬිගෘහීත නො වෙත්.

307-308. චිත්තසහභූ වූ ධර්මයෝ ... චිත්තානුපරිවර්තී වූ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬිගෘහීත වෙත්.

309-310. චිත්තසංසාෂටසමුත්ථාන වූ ධර්මයෝ ... චිත්තසංසාෂට සමුත්ථාන සහභූ වූ ධර්මයෝ ... චිත්තසංසාෂට සමුත්ථානානුපරිවර්තී වූ ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සඬිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬිගෘහීත වෙන් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬිගෘහීත වෙත්.

311-313. නො වික්‍රම-සංඝට්ඨසම්මුට්ඨානා ධම්මා -පෙ- නො වික්‍රම-සංඝට්ඨසම්මුට්ඨානාසහගුනො ධම්මා - නො වික්‍රම-සංඝට්ඨසම්මුට්ඨානානු පරිවත්තනො ධම්මා- අසඛ්‍යා ඛෙදනො යපෙඤා ද්විති ඛෙදනි ආදාය භායතනෙහි අට්ඨාරසති බාහුති සමඛතිතා.

කතීති අසමඛතිතා: තීති ඛෙදනි න කෙතිටි ආයතනෙහි න කාතිටි බාහුති අසමඛතිතා.

314. අජ්ඣක්‍යානා ධම්මා ද්විති ඛෙදනි ජ්‍යායතනෙහි ආදායති බාහුති සමඛතිතා.

කතීති අසමඛතිතා: තීති ඛෙදනි ජ්‍යායතනෙහි ඡති බාහුති අසමඛතිතා.

315. ඛාතිරා ධම්මා -පෙ- අසඛ්‍යා ඛෙදනො යපෙඤා චතුති ඛෙදනි ජ්‍යායතනෙහි ඡති බාහුති සමඛතිතා.

කතීති අසමඛතිතා: එකෙන ඛෙදන ජ්‍යායතනෙහි ආදායති බාහුති අසමඛතිතා.

316. උපාදු ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛෙදන දසභායතනෙහි දසති බාහුති සමඛතිතා.

කතීති අසමඛතිතා: චතුති ඛෙදනි ද්විභායතනෙහි අට්ඨති බාහුති අසමඛතිතා.

317. නො උපාදු ධම්මා -පෙ- අසඛ්‍යා ඛෙදනො යපෙඤා පඤ්චිති ඛෙදනි ත්‍යායතනෙහි නවති බාහුති සමඛතිතා.

කතීති අසමඛතිතා: න කෙතිටි ඛෙදනි නවභායතනෙහි නවති බාහුති අසමඛතිතා.

318. උපාදිකා ධම්මා -පෙ- පඤ්චිති ඛෙදනි එකාදසභායතනෙහි සත්තරසති බාහුති සමඛතිතා.

කතීති අසමඛතිතා: න කෙතිටි ඛෙදනි එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා අසමඛතිතා.

311-313. විත්තසංසෘජ්ඣසමුත්ථාන නොවූ ධර්මයෝ ... විත්තසංසෘජ්ඣ සමුත්ථාන සහතු නො වූ ධර්මයෝ ... විත්තසංසෘජ්ඣසමුත්ථානානු පරිවර්තී නො වූ ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛ ධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛායාවෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙති. කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත නො වෙත්.

314. ආධ්‍යාත්මික ධර්මයෝ ... ස්කන්ධ දෙකෙකින් ආයතන සයෙකින් දෙළොස් ධාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: තුන් ස්කන්ධයෙකින් ආයතන සයෙකින් ධාතූ සයෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

315. බාහිර ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛායාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ංධායතනයෙකින් ංඬ්ඛාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් ංධායතනයෙකින් දෙළොස් ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

316. උපාද ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතනදෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

317. උපාද නො වූ ධර්මයෝ ... අසඬ්ඛධාතුව ස්කන්ධසඬ්ඛායාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් තුන් ආයතනයෙකින් නව ධාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසඬ්ඛායීත නො වෙත්. නව ආයතනයෙකින් නව ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

318. උපාදීන්ත ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් සඬ්ඛායීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසඬ්ඛායීත නොවෙති. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් අසඬ්ඛායීත වෙත්.

319. අනුපාදිතතා ධම්මා -පෙ- අසංඛිතං ඛන්ධතො යපෙඤා පඤ්ඤිති ඛන්ධි සංඛ්‍යායතනෙනි අට්ඨති බාතුති සංඛ්‍යතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යතිතා: න කෙතිථි ඛන්ධිති පඤ්ඤායතනෙනි දසති බාතුති අසංඛ්‍යතිතා.

320-324. උපාදානා ධම්මා -පෙ- කිලෙසා ධම්මා-කිලෙසා වෙච්ඡා සංකිලෙසිකා ච ධම්මා- කිලෙසා වෙච්ඡා සංකිලිට්ඨා ච ධම්මා-කිලෙසාවෙච්ඡා කිලෙසසම්පූර්ණා ධම්මා- එකෙන ඛන්ධන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සංඛ්‍යතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යතිතා: චතුරි ඛන්ධිති එකා සංඛ්‍යායතනෙනි සංඛ්‍යරසති බාතුති අසංඛ්‍යතිතා.

325-327. නො කිලෙසා ධම්මා -පෙ- අසංකිලිට්ඨා ධම්මා - කිලෙසථිප්පයුර්ණා ධම්මා- අසංඛිතං ඛන්ධතො යපෙඤා පඤ්ඤිති ඛන්ධිති ද්වාරසංඛ්‍යායතනෙනි අට්ඨාරසති බාතුති සංඛ්‍යතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යතිතා: න කෙතිථි ඛන්ධිති න කෙතිථි ආයතනෙනි න කාතිථි බාතුති අසංඛ්‍යතිතා.

328-330. සංකිලෙසිකා ධම්මා -පෙ- සංකිලෙසිකා වෙච්ඡා නො ච කිලෙසා ධම්මා - කිලෙසථිප්පයුර්ණා සංකිලෙසිකා ධම්මා- පඤ්ඤිති ඛන්ධිති ද්වාරසංඛ්‍යායතනෙනි අට්ඨාරසති බාතුති සංඛ්‍යතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යතිතා: න කෙතිථි ඛන්ධිති න කෙතිථි ආයතනෙනි න කාතිථි බාතුති අසංඛ්‍යතිතා.

331-332. අසංකිලෙසිකා ධම්මා -පෙ- කිලෙසථිප්පයුර්ණා අසංකිලෙසිකා ධම්මා- අසංඛිතං ඛන්ධතො යපෙඤා චතුරි ඛන්ධිති ද්වාරසංඛ්‍යායතනෙනි අට්ඨති බාතුති සංඛ්‍යතිතා.

කතීති අසංඛ්‍යතිතා: එකෙන ඛන්ධන දසංඛ්‍යායතනෙනි සංඛ්‍යරසති බාතුති අසංඛ්‍යතිතා.

319. අනුපාදින්න ධර්මයෝ ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙකින් සර්ව ආයතනයෙන් අෂ්ට ධාතුයෙකින් සඬ්ගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් අසඬ්ගාභීත නොවෙති. පඤ්ච ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසඬ්ගාභීත වෙත්.

320-324. උපාදන ධර්මයෝ ... ක්ලේශ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ ද සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ ද සංක්ලිෂ්ට වූ ද ධර්මයෝ ... ක්ලේශ ද වූ ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් සඬ්ගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ගාභීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬ්ගාභීත වෙත්.

325-327. ක්ලේශ නො වූ ධර්මයෝ ... අසංක්ලිෂ්ට ධර්මයෝ ... ක්ලේශ විප්‍රසූක්ත ධර්මයෝ ... අසඬිත ධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සඬ්ගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසඬ්ගාභීත නො වෙත්.

328-330. සංක්ලේශික ධර්මයෝ ... සංක්ලේශික ද නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ විප්‍රසූක්ත වූ සංක්ලේශික ධර්මයෝ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සඬ්ගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසඬ්ගාභීත නො වෙත්.

331-332. සංක්ලේශික නො වූ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ විප්‍රසූක්ත අසංක්ලේශික වූ ධර්මයෝ ... අසඬිතධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬ්ගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬ්ගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් යොළොස් ධාතුයෙකින් අසඬ්ගාභීත වෙත්.

333-336. සංකීලිතා ධර්මා -පෙ- කිලෙසසම්පයුක්තා ධර්මා සංකීලිතා වෙව නො ව කිලෙසා ධර්මා-කිලෙසසම්පයුක්තා වෙව නො ව කිලෙසා ධර්මා වතුහි ඛණ්ඩි ද්විතායකතෙනි ද්විති ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායකතෙනි සොළසහි ධාතුහි අසඛනිතා.

337-340. දසසනෙන පහාතඛ්ඛා ධර්මා -පෙ- භාවනාය පහාතඛ්ඛා ධර්මා දසසනෙන පහාතඛ්ඛා භවනාය පහාතඛ්ඛා භවනාය ධර්මා- වතුහි ඛණ්ඩි ද්විතායකතෙනි ද්විති ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායකතෙනි සොළසහි ධාතුහි අසඛනිතා.

341-344. න දසසනෙන පහාතඛ්ඛා ධර්මා -පෙ- න භාවනාය පහාතඛ්ඛා ධර්මා-න දසසනෙන පහාතඛ්ඛා භවනාය පහාතඛ්ඛා භවනාය ධර්මා- අසඛිතං ඛණ්ඩනං ධර්මායා පසඤ්චි ඛණ්ඩි ද්විතායකතෙනි අධාරසහි ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: න කෙහිවි ඛණ්ඩි න කෙහිවි ආයතනෙනි න කාහිවි ධාතුහි අසඛනිතා.

345-346. සවිතකකා ධර්මා -පෙ- සවිවාරා ධර්මා- වතුහි ඛණ්ඩි ද්විතායකතෙනි තිති ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායකතෙනි පණ්ණාසහි ධාතුහි අසඛනිතා.

347-348. අවිතකකා ධර්මා -පෙ- අවිවාරා ධර්මා- අසඛිතං ඛණ්ඩනං ධර්මායා පසඤ්චි ඛණ්ඩි ද්විතායකතෙනි සත්තරසහි ධාතුහි සඛනිතා.

කතීහි අසඛනිතා: න කෙහිවි ඛණ්ඩි න කෙහිවි ආයතනෙනි එකායා ධාතුයා අසඛනිතා.

333-336. සංක්ෂිප්ත ධර්මයෝ ...ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ... සංක්ෂිප්ත ද නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයෝ ... ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත වෙත්.

337-340. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ ... දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත වෙත්.

341-344. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයෝ ... දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ හේතු ඇති ධර්මයෝ ... අසම්බන්ධ ධාතුව ස්කන්ධ සම්බන්ධවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුයෙන් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත නො වෙත්.

345-346. සචිතර්ක ධර්මයෝ ... සචිතර්ක ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් තුන් ධාතුයෙකින් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පසළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත වෙත්.

347-348. අචිතර්ක ධර්මයෝ ... අචිතර්ක ධර්මයෝ ... අසම්බන්ධ ධාතුව ස්කන්ධ සම්බන්ධවෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් සතළොස් ධාතුයෙකින් සම්භාහිත වෙති.

කෙතෙකින් අසම්භාහිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් අසම්භාහිත නො වෙති. එක් ධාතුයෙකින් අසම්භාහිත වෙත්.

349-350. සප්තිකා ධර්මා -පෙ- පිතිසහගතා ධර්මා-චතුර්
වෛදිහි ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: එකෙන වෛදිහි ද්විතියායතනෙති සොළසති
ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

351-353. අප්තිකා ධර්මා-පෙ-න පිතිසහගතා ධර්මා - න සුඛසහගතා
ධර්මා -අසංඛ්‍යාත. චතුර්තො ධර්මො පඤ්චි වෛදිහි ද්විතියායතනෙති
අට්ඨාරසති ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි වෛදිහි න කෙතිවි ආයතනෙති
න කාතිවි ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

354. සුඛසහගතා ධර්මා -පෙ- තිති වෛදිහි ද්විතියායතනෙති තිති
ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: ද්විති වෛදිහි ද්විතියායතනෙති පඤ්චාරසති ධාතුහි
අසංඛ්‍යාතා.

355. උපෙකඛා සහගතා ධර්මා -පෙ- තිති වෛදිහි ද්විතියායතනෙති
සත්තති ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: ද්විති වෛදිහි ද්විතියායතනෙති එකාදසති ධාතුහි
අසංඛ්‍යාතා.

356. න උපෙකඛා සහගතා ධර්මා -පෙ- අසංඛ්‍යාත. චතුර්තො ධර්මො
පඤ්චි වෛදිහි ද්විතියායතනෙති තෙරසති ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි වෛදිහි න කෙතිවි ආයතනෙති
පඤ්චි ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

357-359. කාමාවචරා ධර්මා -පෙ- පට්ඨාපනතා ධර්මා-සඋත්තරා
ධර්මා පඤ්චි වෛදිහි ද්විතියායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතිහි අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි වෛදිහි න කෙතිවි ආයතනෙති
න කාතිවි ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

349-350. සප්‍රීතික ධර්මයෝ ... ප්‍රීතිසහගත ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් පොළොස් ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත වෙත්.

351-353. අප්‍රීතික ධර්මයෝ ... ප්‍රීති සහගත නො වූ ධර්මයෝ ... සුඛසහගත නො වූ ධර්මයෝ ... අසභිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සභිබ්බාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත නො වෙත්.

354. සුඛ සහගත ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් තුන් ධාතුවෙකින් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයෙකින් පසළොස් ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත වෙත්.

355. උපේක්ෂා සහගත ධර්මයෝ ... තුන් ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් සප්ත ධාතුවෙකින් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකෙකින් දස ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත වෙත්.

356. උපේක්ෂා සහගත නොවූ ධර්මයෝ ... අසභිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සභිබ්බාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් තෙළොස් ධාතුවෙකින් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් අසධිගෘහීත නොවෙත්. පඤ්ච ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත වෙත්.

357-359. කාමාවචර ධර්මයෝ ... පයඛාපන්න ධර්මයෝ ... සඋත්තර ධර්මයෝ ... පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතුවෙන් සධිගෘහීත වෙති.

කෙතෙකින් අසධිගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතුවෙකින් අසධිගෘහීත නො වෙත්.

360-362. න කාමාවචරා ධර්මා -පෙ- අපරියාපක්‍ෂා ධර්මා-
අනුක්‍රමා ධර්මා - අසංඛිතං චක්‍රිකා ධර්මා චතුර්ථි චක්‍රිකා
ද්විතීයාදීනි ද්විතී ධර්මා සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛිතා: එකෙන චක්‍රිකා ද්විතීයාදීනි සංඛ්‍යාතා
ධර්මා අසංඛිතා.

363-367. රූපාවචරා ධර්මා -පෙ- අරූපාවචරා ධර්මා-නිශ්චයානිකා
ධර්මා - නිශ්චයා ධර්මා - සරණා ධර්මා - චතුර්ථි චක්‍රිකා ද්විතීයාදීනි
ද්විතී ධර්මා සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛිතා: එකෙන චක්‍රිකා ද්විතීයාදීනි සංඛ්‍යාතා
ධර්මා අසංඛිතා.

368-372. න රූපාවචරා ධර්මා -පෙ- න අරූපාවචරා ධර්මා -
අනිශ්චයානිකා ධර්මා - අනිශ්චයා ධර්මා - අරණා ධර්මා කතීති චක්‍රිකා
කතීති චක්‍රිකා කතීති ධර්මා සංඛ්‍යාතා: අරණා ධර්මා අසංඛිතං
චක්‍රිකා ධර්මා පඤ්චිත චක්‍රිකා ද්විතීයාදීනි ද්විතී ධර්මා සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛිතා: න කතීති චක්‍රිකා න කතීති ආයතනා
න කතීති ධර්මා අසංඛිතා.

සංඛ්‍යාසංඛ්‍යා පද නිර්දේශය නිවර්තන.

360-362. කාමාවචර නොවූ ධර්මයෝ ... අපයඝාපන්න ධර්මයෝ ... අනුත්තර ධර්මයෝ ... අසඬිබ්බ ධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතූයෙකින් අසඬගාභීත වෙත්.

363-367. රූපාවචර ධර්මයෝ ... අරූපාවචර ධර්මයෝ ... නෛයඝාණික ධර්මයෝ ... නියත ධර්මයෝ ... සරණ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු දෙකෙකින් සඬගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතූයෙකින් අසඬගාභීත වෙත්.

368-372. රූපාවචර නො වූ ධර්මයෝ ... අරූපාවචර නො වූ ධර්මයෝ ... නෛයඝාණික නො වූ ධර්මයෝ ... අනියත ධර්මයෝ ... අරණ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයෙන් කෙතෙක් ආයතනයෙන් කෙතෙක් ධාතූයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්:

අරණ ධර්මයෝ අසඬබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයෙන් දෙළොස් ආයතනයෙන් අටළොස් ධාතූයෙන් සඬගාභීත වෙති.

කෙතෙකින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයෙකින් කිසි ආයතනයෙකින් කිසි ධාතූයෙකින් අසඬගාභීත නො වෙත්.

සඬග්‍රහාසඬග්‍රහ පද නිර්දේශය නිමි.

2. සබග්ගිකෙන් අසබග්ගික පද නිදේශයෝ

1. වස්තූයතනෙන් යෙ ධම්මා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනෙන් යෙ ධම්මා - වස්තූයතනෙන් යෙ ධම්මා - ඵොට්ඨබ්බායතනෙන් යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා, ආයතනසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, ධාතුසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, තෙ ධම්මා කතීති ඛණ්ඩකී කතීයායතනෙති කතීති ධාතූහි අසබග්ගිකා: තෙ ධම්මා චතුහි ඛණ්ඩකී ද්විතීයතනෙති අට්ඨකී ධාතූහි අසබග්ගිකා.

2. වස්තූවිඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා -පෙ- සොත විඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා - සාතවිඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා - ජිත්තවිඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා - කාය විඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා - මනෝ ධාතූයා යෙ ධම්මා - මනෝ විඤ්ඤාණධාතූයා යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා, ආයතන සබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, ධාතු සබග්ගෙන් අසබග්ගිකා තෙ ධම්මා -පෙ- චතුහි ඛණ්ඩකී ඵකාදසතනෙති ද්විතීයකී ධාතූහි අසබග්ගිකා.

3. වස්තූන්ත්රිකෙන් යෙ ධම්මා -පෙ- සොතින්ත්රිකෙන් යෙ ධම්මා - සාතින්ත්රිකෙන් යෙ ධම්මා - ජිව්තින්ත්රිකෙන් යෙ ධම්මා - කායින්ත්රිකෙන් යෙ ධම්මා - ඉන්ද්‍රියන්ත්රිකෙන් යෙ ධම්මා - පුරිස්සන්ත්රිකෙන් යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා, ආයතන සබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, ධාතුසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා තෙ ධම්මා -පෙ- චතුහි ඛණ්ඩකී ද්විතීයතනෙති අට්ඨකී ධාතූහි අසබග්ගිකා.

4. අසඤ්ඤාභවෙන් යෙ ධම්මා -පෙ- ඵකඵොකාර භවෙන් යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා, ආයතනසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, ධාතු සබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, තෙ ධම්මා -පෙ- චතුහි ඛණ්ඩකී තීතීයතනෙති නවති ධාතූහි අසබග්ගිකා.

5. පරිදේවෙන් යෙ ධම්මා -පෙ- සනිදසනසප්පිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා ඛණ්ඩකෙන් සබග්ගිකා ආයතනසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා ධාතුසබග්ගෙන් අසබග්ගිකා, තෙ ධම්මා -පෙ- චතුහි ඛණ්ඩකී ද්විතීයතනෙති අට්ඨකී ධාතූහි අසබග්ගිකා.

2. සම්භාවිතයෙන් අසම්භාවිත පද නිර්දේශය

1. වක්ඛායකත විසින් යම් (වක්ඛායකත වර්ජිත වූ සත්වීර්දූප) ධර්ම කෙනෙක් ... ඵොට්ඨබ්බායකත විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - වක්ඛු ධාතුහු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ඵොට්ඨබ්බ ධාතු විසින් යම්-ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත්ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතුන් විසින් අසම්භාවිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

2. වක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සොත විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ඝාත විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ජීව්හා විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, කාය විඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, මනොධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ... සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් දෙළොස් ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

3. වක්ඛුන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සොතින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සානින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ජීවිහින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, කායින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ඉත්ථින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පුරිසින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ද, ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත්ද යත්: ඒ ධර්මයෝ... සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

4. අසංඤාභව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- එකවොකාර භව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත්ද යත්: ඒ ධර්මයෝ ... සතර ස්කන්ධයෙකින් තුන් ආයතනයෙකින් නව ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

5. පරිදෙව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සනිදර්ශන සපුතිසධර්ම විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් අසම්භාවිත වූවාහු වෙත්ද. ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් අසම්භාවිත වෙත්.

6. අනිදසානසංඛ්‍යාතයෙහි ධර්මයෙහි යෙ ධර්මා ඛණ්ඩසංඛ්‍යාත සංඛ්‍යාතයා ආයතනසංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාතයා බාහුසංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාතයා -පෙ- තෙ ධර්මා චතුර්ථි ඛණ්ඩයෙහි දසනායතනෙහි සොළසහි බාහුහි අසංඛ්‍යාතයා.

7. සනිදසානෙහි ධර්මයෙහි යෙ ධර්මා ඛණ්ඩසංඛ්‍යාත සංඛ්‍යාතයා ආයතනසංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාතයා බාහුසංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාතයා -පෙ- තෙ ධර්මා චතුර්ථි ඛණ්ඩයෙහි දසනායතනෙහි අට්ඨහි බාහුහි අසංඛ්‍යාතයා.

8. සපාටියෙහි ධර්මයෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- උපද්ධර්මයෙහි යෙ ධර්මා ඛණ්ඩසංඛ්‍යාත සංඛ්‍යාතයා ආයතනසංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාතයා බාහු සංඛ්‍යාත අසංඛ්‍යාතයා, තෙ ධර්මා කතිහි ඛණ්ඩයෙහි කතිනායතනෙහි කතිහි බාහුහි අසංඛ්‍යාතයා;

තෙ ධර්මා චතුර්ථි ඛණ්ඩයෙහි එකාදසනායතනෙහි සත්තරසහි බාහුහි අසංඛ්‍යාතයා.

දසායතනා සත්තරස බාහුයො - සතින්ද්‍රියා අසංඛ්‍යාතවො*
එකවොකාරභවො පරිදෙවො - සනිදසානසංඛ්‍යාතං
අනිදසානං පුනදෙවි¹ - සපාටියං උපාද්ති.

සංඛ්‍යානික අසංඛ්‍යාත පද නිදේශයො නිට්ඨිතො.²

1. අසංඛ්‍යාතවො-පිරිමු

2. පුනරෙව-

3. අසංඛ්‍යානික සංඛ්‍යාතං පද නිදේශයො-පිරිමු, ණා, ම ණ

6. අනිදර්ශන සප්‍රතිසධර්ම විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු ආයතනසඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු ධාතු සඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් සොළොස් ධාතුයෙකින් අසඛිගෘහිත වෙත්.

7. සනිදර්ශනධර්ම විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු ආයතනසඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු ධාතු සඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු වෙත් ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුයෙකින් අසඛිගෘහිත වෙත්.

8. සප්‍රතිසධර්ම විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ... උපාද ධර්ම විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සඛිග්‍රහයෙන් සඛිගෘහිත වූවාහු ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු ධාතුසඛිග්‍රහයෙන් අසඛිගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතූන් විසින් අසඛිගෘහිත වෙත් ද යත්:

ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඛිගෘහිත වෙත්.

උද්දනය:

දස ආයතන යැ, සතළොස් ධාතුහු යැ සජ්ඣ ඉන්ද්‍රියයෝ යැ, අසංඤ භව යැ එකවෝකාරභව යැ පරිදේව යැ සනිදස්සනසප්පට්ඨ යැ අනිදස්සන යැ සප්පට්ඨ යැ උපාද යි.

සඛිගෘහිතයෙන් අසඛිගෘහිත පද නිර්දේශය නිමි.

3. අසඩගහිතෙන් සඩගහිත පද නිදේශයෝ

1. වේදනාකකකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාකකකෙන යෙ ධම්මා- සංකාරකකකෙන යෙ ධම්මා- සමුදයසවේවන යෙ ධම්මා,- මහගසවේවන යෙ ධම්මා ඛෙකසඩගහෙන අසඩගහිතා, ආයතනසඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතු සඩගහෙන සඩගහිතා, තෙ ධම්මා කතීහි ඛෙකහි කතිතායතනෙහි කතීහි ධාතුහි සඩගහිතා: තෙ ධම්මා අසඩගතං ඛෙකතො යපෙඤා තීහි ඛෙකෙහි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඩගහිතා,

2. නිරොධසවේවන යෙ ධම්මා ඛෙකසඩගහෙන අසඩගහිතා ආයතනසඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතුසඩගහෙන සඩගහිතා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛෙකෙහි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඩගහිතා

3. ජීවීත්ථිසුයෙන යෙ ධම්මා ඛෙකසඩගහෙන අසඩගහිතා ආයතන සඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතුසඩගහෙන සඩගහිතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඩගතං ඛෙකතො යපෙඤා දවීහි ඛෙකෙහි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඩගහිතා.

4. ඉත්ථිසුයෙන යෙ ධම්මා -පෙ- පුරිසිසුයෙන යෙ ධම්මා - සුඛිසු- යෙන යෙ ධම්මා- දුක්ඛිසුයෙන යෙ ධම්මා,- සොමනස්සිසුයෙන යෙ ධම්මා,- දෙමනස්සිසුයෙන යෙ ධම්මා,- උපෙකසිසුයෙන යෙ ධම්මා,- සඤ්ඤිසුයෙන යෙ ධම්මා,- වීරිසිසුයෙන යෙ ධම්මා - සතිසුයෙන යෙ ධම්මා- සමාධිසුයෙන යෙ ධම්මා- පඤ්ඤිසුයෙන යෙ ධම්මා- අනඤ්ඤ- තඤ්ඤායකාමීතිසුයෙන යෙ ධම්මා - අඤ්ඤිසුයෙන යෙ ධම්මා - අඤ්ඤ- තාවිසුයෙන යෙ ධම්මා- අච්ඡාය යෙ ධම්මා- අච්ඡාපච්චයා සධිතා- රෙන යෙ ධම්මා - සලායතනපච්චයා ඵසෙත යෙ ධම්මා - ඵස- පච්චයා වේදනාය යෙ ධම්මා - වේදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධම්මා- තණ්හාපච්චයා උපාදුගෙන යෙ ධම්මා- කම්මහවේවන යෙ ධම්මා ඛෙක සඩගහෙන අසඩගහිතා ආයතන සඩගහෙන සඩගහිතා ධාතුසඩගහෙන සඩගහිතා -පෙ- තෙ ධම්මා අසඩගතං ඛෙකතො යපෙඤා තීහි ඛෙකෙහි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඩගහිතා.

3. අසභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත පද නිර්දේශය

1. වෙද්‍යා ස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සංඥා ස්කන්ධය විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් සංස්කාර ස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සමුදය සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මාර්ග සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් අසභ්‍යාභිත වූවාහු ආයතන සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු ධාතු සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු වෙත් ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතූන් විසින් සභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ අසභ්‍යාභිත ධාතුව (නිර්වාණය) ස්කන්ධ සම්බන්ධයෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සභ්‍යාභිත වෙත්.

2. තිරෝධ සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් අසභ්‍යාභිත වූවාහු ආයතන සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු ධාතු සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සභ්‍යාභිත වෙත්.

3. ඊවිතේන්ද්‍රියය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් අසභ්‍යාභිත වූවාහු ආයතන සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු ධාතු සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ-සම්බන්ධයෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සභ්‍යාභිත වෙත්.

4. ඉත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... පූර්විකාන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සුඛීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දුක්ඛීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සොමනස්සිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දොමනස්සිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, උපෙක්ඛිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සද්ධිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, විරිදිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සතිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සමාධිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පඤ්ඤිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිකිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අඤ්ඤිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අඤ්ඤාතාචිත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අච්ඡාද විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අච්ඡාදප්‍රත්‍යයයෙන් වන සංස්කාරයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ඡේද්‍යප්‍රත්‍යයයෙන් වන ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයයෙන් වන වෙද්‍යාව-විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, වෙද්‍යා ප්‍රත්‍යයයෙන් වන තෘෂ්ණාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයයෙන් වන උපාදාය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් කර්ම භවය විසින්, යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් අසභ්‍යාභිත වූවාහු ආයතන සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු ධාතු සභ්‍යාභිතයෙන් සභ්‍යාභිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සම්බන්ධයෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සභ්‍යාභිත වෙත්.

5. ජාතියා යෙ ධම්ම -පෙ- ජරාය යෙ ධම්මා- මරණෙන යෙ ධම්මා- ක්කානෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධ සංඛතෙන අසංඛතා ආයතන සංඛතෙන සංඛතා ධාතුසංඛතෙන සංඛතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛතං ඛන්ධො යපෙඤා ද්වීති ඛන්ධානි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සංඛතා.

6. සෞකෂ්‍යය යෙහි බලය - පෙ-දුකෙකින් යෙහි බලය - දෙවනසෙකින් යෙහි බලය - උපායාසෙකින් යෙහි බලය - සතිපට්ඨානෙන් යෙහි බලය - සමමසාධානෙන් යෙහි බලය, - අපමානකෘතිය යෙහි බලය, - පඤ්චි ඉන්ද්‍රියෙහි යෙහි බලය - පඤ්චි බලෙහි යෙහි බලය - සත්‍යති බොජ්ඣංගෙහි යෙහි බලය - අරියෙන් අධ්‍යායිකෙන් මග්ගෙන් යෙහි බලය - එසෙකින් යෙහි බලය - වේදනාය යෙහි බලය - සංකෘතිය යෙහි බලය - වේදනාය යෙහි බලය - අධිමොකෙකින් යෙහි බලය - මනසිකාරෙන් යෙහි බලය - හෙතුහි බලෙහි යෙහි බලය - හෙතුහි වේ' ව සහෙතුකෙහි ව බලෙහි යෙහි බලය, - හෙතුහි වේව හෙතුසමාප්තකෙහි ව බලෙහි යෙහි බලය - චක්‍රසංඛ්‍යාහෙන් අසංඛ්‍යාතා ආයතනසංඛ්‍යාහෙන් සංඛ්‍යාතා ධාතුසංඛ්‍යාහෙන් සංඛ්‍යාතා - පෙ- නෙහි බලය දසසිකා, චක්‍රිකා, ධර්මකා, නීති, බලෙහි එකෙන් යෙහි එකෙන් යෙහි ධාතුයා සංඛ්‍යාතා.

7. අපරාධයෙහි බලවේගී යෙ බවටා -පෙ- අභිබවනෙහි බලවේගී යෙ බවටා බැස්සවනුයෙන් අසවනිතා ආයතන සවනන සවනිතා බාතුසවනන සවනිතා, -පෙ- තෙ බවටා වතුහි බැස්සවි එතෙතා- යනනන එතාය බාතුයා සවනිතා.

8. **ආසවේති ධර්මෙති යෙ ධර්මා**—එ- ආසවේති වෙච සාසවේති ච ධර්මෙති යෙ ධර්මා— ආසවේතිවෙච ආසවති සමප්පකෙතති ච ධර්මෙති යෙ ධර්මා ඛන්ධ සංඛයානෙ අසංඛයානා ආයතන සංඛයානෙ සංඛයානිකා ධාතු-සංඛයානෙ සංඛයානිකා—එ- ඉත ධර්මා අසංඛිතං ඛන්ධකො ඨපෙතො තීති ඛන්ධෙති එකෙතනාගතනනා එකාය ධාතුයා සංඛයානිකා.

5. ජාතිය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ජරාව වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, මරණය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ධ්‍යානය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඨග්‍රහයෙන් අසඨගෘහීත වූවාහු ආයතන සඨග්‍රහයෙන් සඨගෘහීත වූවාහු ධාතු සඨග්‍රහයෙන් සඨගෘහීත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඨබ්‍යාවෙන් හැරපියා ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඨගෘහීත වෙත්.

6. ශෝකය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දුඃඛය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දොර්මනස්සය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, උපායාසය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සතිපට්ඨානය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සමාන්-ප්‍රධානය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අප්‍රාමාණය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පඤ්චබල වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සජ්ඣ බොධ්‍යභිගයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ආයා අභ්වාභි-ගික මාර්ගය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ස්පර්ශය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, වේදනාව වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සංඥාව වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චේතනාව වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අධිමොක්ෂය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, මනසිකාරය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, හෙතු ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, හෙතු ද සහෙතුක ද වූ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, භේතුද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඨග්‍රහයෙන් අසඨගෘහීත වූවාහු, ආයතන සඨග්‍රහයෙන් සඨගෘහීත වූවාහු, ධාතු සඨග්‍රහයෙන් සඨගෘහීත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඨබ්‍යාවෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඨගෘහීත වෙත්.

7. අප්‍රත්‍යය ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අසඨබ්‍ය ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඨග්‍රහයෙන් අසඨගෘහීත වූවාහු ආයතන සඨග්‍රහයෙන් සඨගෘහීත වූවාහු ධාතුසඨග්‍රහයෙන් සඨගෘහීත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඨගෘහීත වෙත්.

8. ආසුච ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආසුච ද සාසුච ද වූ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ආසුච ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඨග්‍රහයෙන් අසඨගෘහීත වූවාහු ආයතන සඨග්‍රහයෙන් සඨගෘහීත වූවාහු ධාතු සඨග්‍රහයෙන් සඨගෘහීත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඨබ්‍යාවෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සඨගෘහීත වෙත්.

9. සංඝේඤ්ඤාප්පතොති -පෙ- ගඤ්ඤාති-ඔසොති- යොගෙති- නිවරණෙති- පරාමාසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- පරාමාසෙති වෙව් පරාමධම්මෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා චන්දිසඛග්ගෙන අසඛග්ගිතා ආයතනසඛග්ගෙන සඛග්ගිතා ධාතුසඛග්ගෙන සඛග්ගිතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛග්ගිතං චන්දිතො යපෙඤ්ඤා තිති චන්දිති ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛග්ගිතා.

10. වේතසිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතසමප්පතොති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතසංසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතස සවධසමුදධානොති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතසංසවධසමුදධානසහග්ගිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතසංසවධසමුදධානානුපරිවතතිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා චන්දිසඛග්ගෙන අසඛග්ගිතා ආයතනසඛග්ගෙන සඛග්ගිතා, ධාතුසඛග්ගෙන සඛග්ගිතා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛග්ගිතං චන්දිතො යපෙඤ්ඤා ඵකෙන චන්දිත ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛග්ගිතා.

11. විතසහග්ගිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- විතසානුපරිවතතිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා චන්දිසඛග්ගෙන අසඛග්ගිතා ආයතනසඛග්ගෙන සඛග්ගිතා ධාතුසඛග්ගෙන සඛග්ගිතා. -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිච්චි චන්දිති ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛග්ගිතා.

12. උපාදනොති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසෙති වෙව් සංකිලෙසිකෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසෙති වෙව් සංකිලිථෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසෙති වෙව් කිලෙසසමප්පතොති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා චන්දිසඛග්ගෙන අසඛග්ගිතා ආයතනසඛග්ගෙන සඛග්ගිතා ධාතුසඛග්ගෙන සඛග්ගිතා තෙ ධම්මා කතිති චන්දිති කතිභා'යතනොති කතිති ධාතුති සඛග්ගිතා: තෙ ධම්මා අසඛග්ගිතං චන්දිතො යපෙඤ්ඤා තිති චන්දිති ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛග්ගිතා.

තයො චන්දා තථා සච්චා ඉන්ද්‍රියානි ච සොළස
පදානි පච්චයාකාරෙ වුද්දසු'පරි වුද්දස,
සමතිංස පද නොනති ගොච්ඡකෙසු දසඤ්ඤා
දුට්ඨෙ වුලලනතර' දුකා අච්ඡි හොනති මහත්තරා,ති'

අසඛග්ගිතොන සඛග්ගිතපදානිද්දෙසො නිවසිතො.

1. වුද්දසු - මජ්ඣ.

2. උද්දාසොපා පාස හොනකෙ නදිසෙතති.

9. සංයෝජන-ග්‍රන්ථ-බස-යොග-නිවරණ-පරාමර්ශ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පරාමර්ශ ද පරාමාණ්ට ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසධගෘහිත වූවාහු ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු වෙත් ද... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඬබ්‍යාවෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සධගෘහිත වෙත්.

10. චේතසික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසංසාණ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථාන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථානසහතු ධර්මයන් විසින් ධර්ම කෙනෙක්, චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථානානු පරිවර්තී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසධගෘහිත වූවාහු ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු වෙත් ද... ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඬබ්‍යාවෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සධගෘහිත වෙත්.

11. චිත්තසහතු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක්, චිත්තානු-පරිවර්තී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසධගෘහිත වූවාහු ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ... ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධයෙකින් සධගෘහිත නො වෙති. එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සධගෘහිත වෙත්.

12. උපාදන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ක්ලේශ ද සාංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද සංක්ලිණ්ට ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසධගෘහිත වූවාහු ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සධගෘහිත වූවාහු වෙත් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයෙන් කෙනෙක් ආයතනයෙන් කෙනෙක් ධාතුවෙන් සධගෘහිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ නිර්වාණය ස්කන්ධ සඬබ්‍යාවෙන් හැරපියා තුන් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුවෙකින් සධගෘහිත වෙත්.

උද්දනය:

ස්කන්ධයෝ කිදෙනෙක් වෙති, එසේ මැ සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ ද සොළොසෙකි, ප්‍රත්‍යයාකාරයෙහි තුණ්ස්පදයෙකි, මත්තෙහි පද තුණ්සෙකි, දසගොවිජකයන් අතුරෙන් මෙහි සමතිස් පද කෙනෙක් වෙති. වූලන්තරුක්කයෙන් පද දෙකෙකි. මහන්තරුක්කයෙන් අටපද කෙනෙක් වෙත් යයි.

අසධගෘහිතයෙන් සධගෘහිත පද නිර්දේශ නිමි.

4. සඩගහිතෙන සඩගහිතපදනිදෙදසො.

1. සවුදයසවෙවන යෙ ධමමා -පෙ- මග්ගසවෙවන යෙ ධමමා ඛන්ධසඩගහෙන සඩගහිතා, ආයතනසඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතුසඩගහෙන සඩගහිතා, තෙහි ධමමෙහි යෙ ධමමා ඛන්ධසඩගහෙන සඩගහිතා, ආයතනසඩගහෙන සඩගහිතා, ධාතුසඩගහෙන සඩගහිතා, තෙ ධමමා කතිහි ඛන්ධහි කතිහා යතනෙහි කතිහි ධාතුහි සඩගහිතා: තෙ ධමමා එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සඩගහිතා.

2. ඉත්ථිඤ්ඤා යෙ ධමමා -පෙ- පුරිසිඤ්ඤා යෙ ධමමා, සුඛිඤ්ඤා යෙ ධමමා- දුක්ඛිඤ්ඤා යෙ ධමමා- සොමනස්සිඤ්ඤා යෙ ධමමා, දෙමනස්සිඤ්ඤා යෙ ධමමා- උපෙක්ඛිඤ්ඤා යෙ ධමමා- සඤ්ඤා යෙ ධමමා, - වීරිසිඤ්ඤා¹ යෙ ධමමා- සතිඤ්ඤා යෙ ධමමා- සමාධිඤ්ඤා යෙ ධමමා- පඤ්ඤා යෙ ධමමා- අනාඤ්ඤාඤ්ඤාසංඝිතඤ්ඤා යෙ ධමමා- අඤ්ඤා යෙ ධමමා- අඤ්ඤාචාරිඤ්ඤා යෙ ධමමා-

අච්ඡාය යෙ ධමමා- අච්ඡාපච්චයා සඩ්ධාරෙන යෙ ධමමා- සළායතනපච්චයා එකෙන යෙ ධමමා- වෙදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධමමා- තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන යෙ ධමමා- කමමහවෙන යෙ ධමමා- යොගකන යෙ ධමමා- පරිදෙවෙන යෙ ධමමා- දුක්ඛකන යෙ ධමමා- දෙමනකෙන යෙ ධමමා- උපායාසෙන යෙ ධමමා-

සතිපට්ඨානෙන යෙ ධමමා- සම්මසාධානෙන යෙ ධමමා- අසප- මඤ්ඤා යෙ ධමමා- පඤ්ඤා ඉඤ්ඤා යෙ ධමමා- පඤ්ඤා ඛලෙහි යෙ ධමමා- සකග්ගි ධොජ්ඣබ්බග්ගි යෙ ධමමා- අරියෙන අධිබ්බි- කෙන මග්ගෙන යෙ ධමමා- එකෙන යෙ ධමමා- වෙතනාය යෙ ධමමා- අධිමොක්ඛක යෙ ධමමා- මනසිකාරෙන යෙ ධමමා-

1. වීරිසිඤ්ඤා - ම ය න

4. සම්භාවිතයෙන් සම්භාවිත පද නිර්දේශය

1. සමුදයසත්‍ය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මාර්ගසත්‍ය විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් සම්භාවිත වූවාහු වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්ග්‍රහ කරන ලද්දහු ද ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් සම්ග්‍රහ කරන ලද්දහු ද ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් සම්ග්‍රහ කරන ලද්දහු ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතූන් විසින් සම්භාවිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සම්භාවිත වෙත්.

2. ඉත්ථිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පුරිසිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සුඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දුක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සොමනස්සිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දෙමනස්සිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් උපෙක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සද්ධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් විරිසිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සනිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සමාධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් පඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අනඤ්ඤාකඤ්ඤස්සාමිතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අඤ්ඤාතාවිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් -

අවිද්‍යාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ඡායාසතන ප්‍රත්‍යයයෙන් වූ ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චේදනා ප්‍රත්‍යයයෙන් වූ තෘෂ්ණාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයයෙන් වූ උපාදාය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, කර්ම භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ශ්‍රොකයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පරිදේවයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දුඛයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, දොර්මනස්සායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් උපායාසයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් -

සතිපට්ඨානයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සමාක්ප්‍රධානයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අප්‍රාමාණයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, පඤ්ච බලයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, සප්ත බොධාච්ඡයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ආර්‍ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ස්පර්ශයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, චේතනායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, අධිමොක්ෂයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් මනසිකාරයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් -

හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- හෙතුහි වෙව් සහෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා හෙතුහි වෙව් හෙතුසම්පයුක්තෙහි ව ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ආසවෙහි- සංකල්පයෙහි- ගජ්ජෙහි- ඔසෙහි- යොගෙහි- නිවරණෙහි- පරාමාසෙහි- උපාදයෙහි- කිලෙසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- කිලෙසෙහි වෙව් සංකිලෙසකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- කිලෙසෙහි වෙව් සංකිලිච්ඡෙදෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- කිලෙසෙහි වෙව් කිලෙසසම්පයුක්තෙහි ව ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛණ්ඩසඛගහෙන සඛගහිතා ආයතනසඛගහෙන සඛගහිතා ධාතුසඛගහෙන සඛගහිතා, තෙති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛණ්ඩසඛගහෙන සඛගහිතා, ආයතනසඛගහෙන සඛගහිතා, ධාතුසඛගහෙන සඛගහිතා. තෙ ධම්මා කතීති ඛණ්ඩෙහි කතීභායතනෙහි කතීති ධාතුහි සඛගහිතා; තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩෙන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛගහිතා.

දෙව් සච්චා පණ්ණරසිඤ්ජයා¹ ඵකාදසපට්ඨපද²
උඤ්ඤං පුන ඵකාදස ගොච්ඡකපදමෙස³ තිංසරිධං* කි.

ඛගහිතෙන සඛගහිතපදනිද්දෙසො නිවර්ධනො.

1. පණ්ණරසිඤ්ජයානි, PTS

2. පට්ඨපදපාඨ-PTS

3. තිංසරිධංසිඤ්ඤා-PTS

හේතු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් හෙතු ද වූ සහෙතුක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, හෙතු ද වූ හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ආසුචයන් විසින් සංයෝජනයන් විසින්-ග්‍රන්ථයන් විසින්-ඔසයන් විසින්-යෝගයන් විසින්-නිවරණයන් විසින්-පරාමර්ශයන් විසින් - උපාදනයන් විසින්-ක්ලේශධර්මයන් විසින්-යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ සාංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ සංක්ලිෂ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්තද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වූවා හු ද, ආයතන සභිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වූවා හුද, බාහු සභිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සභිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වෙත් ද ආයතන සභිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වෙත් ද බාහු සභිග්‍රහයෙන් සධගෘහීත වෙත් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුන් විසින් සධගෘහීත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් බාහුයෙකින් සධගෘහීත යෝ යි.

උද්දනය:

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙකු, ඉන්ද්‍රියයෝ පසළොස් දෙනෙකු, ප්‍රභීත්‍ය සමුත්පාදපදයෝ එකොළොස් දෙනෙකු, යළි මත්තෙහි ධර්මයෝ එකොළොස් දෙනෙකු, මෙහි ගොච්ඡකපදය තිස් වැදූරුම් වෙ යයි.

සධගෘහීතයෙන් සධගෘහීත පද නිර්දේශය නිමි.

5. අසඩගිතේන අසඩගිත පද නිදේශයා.

1. රූපකකිකේන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතුසඛගෙන අසඩගිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා, ඛන්ධ සඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතු සඛගෙන අසඩගිතා, තෙ ධම්මා කතීහි ඛන්ධෙහි කතීභායතනෙහි කතීහි ධාතූහි අසඩගිතා. තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛන්ධෙන ඵකෙනායතනෙන සත්තහි ධාතූහි අසඩගිතා.

2. වේදනාකකිකේන යෙ ධම්මා -පෙ- සංකෘතකිකේන යෙ ධම්මා-සංකාරකකිකේන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතුසඛගෙන අසඩගිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා දව්හි ඛන්ධෙහි ඵකාදසභා'යතනෙහි සත්තරසහි ධාතූහි අසඩගිතා.

3. විඤ්ඤාණකකිකේන යෙ ධම්මා -පෙ- මනායතනෙන යෙ ධම්මා-වක්ඛුච්ඤ්ඤාණ ධාතුයා යෙ ධම්මා-මනෝ ධාතුයා යෙ ධම්මා-මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුයා යෙ ධම්මා- මනිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතුසඛගෙන අසඩගිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා වතුහි ඛන්ධෙහි ඵකාදසභායතනෙහි ඵකාදසහි අසඩගිතා.

4. වක්ඛායතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනෙන යෙ ධම්මා- වක්ඛුධාතුයා යෙ ධම්මා- ඵොට්ඨබ්බධාතුයා යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගෙන අසඩගිතා, ආයතන සඛගෙන අසඩගිතා, ධාතු සඛගෙන අසඩගිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා වතුහි ඛන්ධෙහි දව්භායතනෙහි අට්ඨහි ධාතූහි අසඩගිතා.

5. අසභිභාවයෙන් අසභිභාවය පද නිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ආයතනසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ධාතු සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ආයතනසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ධාතුසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතූන් විසින් අසභිභාවය වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් සප්තධාතූන් විසින් අසභිභාවය යෝ යි.

2. වෙදනාස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංඥාස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංස්කාරස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ආයතන සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ධාතුසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතන යෙකින් සතළොස් ධාතූයෙකින් අසභිභාවය වෙත්.

3. විඥානස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- චක්ෂුර් විඥානධාතුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනොධාතුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනොවිඥානධාතුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මහින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ආයතන සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ධාතු සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතන යෙකින් එකොළොස් ධාතූයෙකින් අසභිභාවය යෝ යි.

4. චක්ඛායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඵොට්ඨබ්බායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් චක්ඛුධාතුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඵොට්ඨබ්බධාතුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ආයතන සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද, ධාතු සභිභාවයෙන් අසභිභාවය වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතූන් විසින් අසභිභාවය යෝ යි.

5. ධම්මායතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- ධම්මබාහුයා යෙ ධම්මා ඉන්ද්‍රියයෙන යෙ ධම්මා-සුරිසිද්ධියෙන යෙ ධම්මා- ජීවිතීන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩසංඝායන අසබ්බසංඝායන ආයතන සංඝායන අසබ්බසංඝායන බාහු සංඝායන අසබ්බසංඝායන, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩසංඝායන ආයතන සංඝායන බාහුති අසබ්බසංඝායන.

6. සමුදයසංඝායන යෙ ධම්මා -පෙ- මහසංඝායන යෙ ධම්මා-නිරෝධසංඝායන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩසංඝායන අසබ්බසංඝායන ආයතන සංඝායන අසබ්බසංඝායන බාහුසංඝායන අසබ්බසංඝායන, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති ඛණ්ඩසංඝායන ආයතන සංඝායන බාහුති අසබ්බසංඝායන.

7. චක්ඛුන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පෙ- කායින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩසංඝායන අසබ්බසංඝායන, ආයතන සංඝායන අසබ්බසංඝායන, බාහුසංඝායන අසබ්බසංඝායන, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩසංඝායන ආයතන සංඝායන බාහුති අසබ්බසංඝායන.

8. සුඛින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා-සොමනසිද්ධියෙන යෙ ධම්මා- දේවනසිද්ධියෙන යෙ ධම්මා- උපෙක්ඛින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- සංඛින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- විරිසිද්ධියෙන¹ යෙ ධම්මා -සතින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා-සංඛින්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පඤ්ඤාන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- අනඤ්ඤානඤ්ඤාසංඛිතීන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤාන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤානා-වික්ඛිතියෙන යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩසංඝායන අසබ්බසංඝායන, ආයතන සංඝායන අසබ්බසංඝායන, බාහුසංඝායන අසබ්බසංඝායන, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති ඛණ්ඩසංඝායන ආයතන සංඝායන බාහුති අසබ්බසංඝායන.

1. විරිසිද්ධියෙන- ම ජ සං

5. ධර්මායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ධර්ම ධාතු වී සිත් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඉත්ථිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- පුරිසිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ජිවිතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සජ්ඣධාතුන් විසින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

6. සමුදය සත්‍යයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ගසත්‍යයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- නිරොධසත්‍යයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

7. වක්ඛුත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - කායිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් ද අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු අටෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

8. සුඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - දුක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - යොමනස්සිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - දෙමනස්සිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - උපෙක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සද්ධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විරිධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සමාධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අඤ්ඤාතාවිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අවිද්‍යාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරය විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත්ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

9. සඬබාරපච්චයා වීඤ්ඤාණෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛන්ධෙහි එකාදසභායතනෙහි එකාදසහි බාහුහි අසඬහිතා.

10. වීඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුහි අසඬහිතා.

11. නාමරූපපච්චයා සළායතනෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්වීහි ඛන්ධෙහි එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා අසඬහිතා.

12. සළායතනපච්චයා එසෙසන යෙ ධම්මා -පෙ- එසසපච්චයා වෙදනාය යෙ ධම්මා-වෙදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධම්මා-තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන යෙ ධම්මා-කම්මභවෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්වීහි ඛන්ධෙහි එකාදසභායතනෙහි සත්තරසහි බාහුහි අසඬහිතා.

13. අරූප භවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවෙන යෙ ධම්මා- වතුච්චාකාරභවෙන යෙ ධම්මා- ඉද්ධිපාදෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි දසහි බාහුහි අසඬහිතා.

14. අසඤ්ඤාභවෙන¹ යෙ ධම්මා -පෙ- එකච්චාකාර භවෙන යෙ ධම්මා- ජාතියා යෙ ධම්මා- ජරාය යෙ ධම්මා-මරණෙන යෙ ධම්මා- ඛන්ධසඬහගෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහගෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහගෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුහි අසඬහිතා.

1. අසඤ්ඤා භවෙන- පිච්ච

9. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඤානය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගාහිතයෝ යි.

10. විඤානප්‍රත්‍යයෙන් වූ නාමරූපය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සප්ත ධාතුයෙකින් අසඬගාහිතයෝ යි.

11. නාම රූප ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ඡඩායතනය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් අසඬගාහිතයෝ යි.

12. ඡඩායතනප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදනය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - කර්මභවය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගාහිතයෝ යි.

13. අරූප භවය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් වතුචොකාරභවය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ඉද්ධිපාදයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ධාතුසංග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දසධාතුයෙකින් අසඬගාහිතයෝ යි.

14. අසංඤාභවයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - එකචොකාරභවයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ජාතිය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ජරාව වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්, මරණය වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ධාතුසංග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් වීසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සප්ත ධාතුයෙකින් අසඬගාහිතයෝ යි.

15. පරිදෙවෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා, ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛන්ධෙහි දව්භායතනෙහි අට්ඨහි ධාතුහි අසඬහිතා.

16. යොකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුකෙඛන යෙ ධම්මා- දෙමනසෙසන යෙ ධම්මා- උපයාසෙන යෙ ධම්මා- සන්තප්ඨානෙන යෙ ධම්මා- සම්මප්ප- ධානෙන යෙ ධම්මා- ක්ඛානෙන යෙ ධම්මා- අප්පඤ්ඤා යෙ ධම්මා- පඤ්ඤානි ඉන්ද්‍රියෙහි යෙ ධම්මා- පඤ්ඤානි බලෙහි යෙ ධම්මා- සත්තානි- බොජ්ඣංගෙහි යෙ ධම්මා- අරියෙන අට්ඨබ්බිකෙන මග්ගෙන යෙ ධම්මා- ඵලසෙසන යෙ ධම්මා- වෙදනාය යෙ ධම්මා- සඤ්ඤා යෙ ධම්මා- වෙතනාය යෙ ධම්මා- අධිමොඤ්ඤන යෙ ධම්මා- මනසිකාරෙත යෙ ධම්මා, ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා දව්හි ඛන්ධෙහි ඵකාදසභායතනෙහි සත්තරසහි ධාතුහි අසඬහිතා.

17. වීක්කෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛන්ධෙහි ඵකාදසභායතනෙහි ඵකාදසහි ධාතුහි අසඬහිතා.

18. කුසලෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අකුසලෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-සුඛාය වෙදනාය සම්ප්පුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දුක්ඛාය වෙදනාය සම්ප්පුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්ප්පුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීජ කෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීජාක ධම්මධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අනුපාදිතඅනුපාදනියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සඬ්ඤ්චිට්ඨසඬ්ඤ්චිලසිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අසඬ්ඤ්චිට්ඨ අසංකිලෙසිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සච්චිකක්කපච්චාරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අච්චිකක්කපච්චාරමග්ගෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-

15. පරිදේවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් අෂ්ට ධාතුවෙකින් අසඬගාහිතයෝ යි.

16. ශෝකයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- දුഃඛයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- දොර්මනසායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපායාසයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සතීපට්ඨානායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සමාස් ප්‍රධානායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ධ්‍යානායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අප්‍රාමාණායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පඤ්චිත්තියයෙන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්චබලයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සප්ත බොධ්‍යඬගයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ආයා අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ස්පර්ශයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - වේදනායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංඥායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- චේතනායෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අධිමොක්ෂයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනසිකාරයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහ-යෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතන-යෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගාහිතයෝ යි.

17. චිත්තයෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක්, ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගා-හිත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතු-යෙකින් අසඬගාහිතයෝ යි.

18. කුශල ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අකුශල ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විපාකධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- විපාකස්වභාවධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අනුපාදින්න අනුපාදනීය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට සංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සචිතරකසච්චාර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අචිතරකච්චාරමාත්‍ර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-

පීනිසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සුඛසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපෙක්ඛාසහගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දසසෙනන පහා-
තඛෙඛි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- භාවනාය පහාතඛෙඛි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දසසෙනන පහාතඛෙඛි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- භාවනාය
පහාතඛෙඛි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ආවයගාමීහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අපවයගාමීහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සෙකෙඛි ධම්මෙහි යෙ
ධම්මා- අසෙකෙඛි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මහග්ගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අපපමාණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පටිත්ථාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ
ධම්මා- මහග්ගතාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අපපමාණාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- හීතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පණිතෙහි ධම්මෙහි යෙ
ධම්මා- මිච්ඡත්තනියතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සමමත්තනියතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මග්ගාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මග්ගතෙහි ධම්මෙහි
යෙ ධම්මා- මග්ගාධිපතීහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අනිතාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අනාගතාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පටිවුපපකත-
රමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අර්ඛකතාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ඛිද්ධාරමමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අර්ඛකතඛිද්ධාරමමණෙහි
ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ-
තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධන දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි අසඬහිතා.

19. සතිදසනසප්පට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අතිදසන සප්පට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුහි ඛන්ධහි ද්විභායතනෙහි අට්ඨහි ධාතුහි අසඬහිතා.

20. හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- හෙතුහි චේව සහෙතුකෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- හෙතුහි චේව හෙතුසමුප්පන්නකෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, ධාතුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විහි ඛන්ධහි එකාදසභායතනෙහි සත්තරසහි ධාතුහි අසඬහිතා.

ප්‍රීතිසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුඛසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් . ආවයගාමී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අපවයගාමී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ශෛක්ෂ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අශෛක්ෂ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මහද්ගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අප්‍රමාණධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරිත්තාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මහද්ගතාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අප්‍රමාණාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් භීතධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ප්‍රණීතධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මිත්‍රාත්මනියත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සමාත්මනියත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මාර්ගාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ගහෙතුක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ගාධිපති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අතීතාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනාගතාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ප්‍රත්‍යුත්පත්තාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අධ්‍යාත්මාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - බාහ්‍යාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්භන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුයෙකින් අසඬගෘහිත යෝ යි.

19. සතිදර්ශන සප්තස් ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අතිදර්ශන සප්තස් ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු අටෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

20. භේතු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භේතු ද වූ මැ. සභේතුක ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භේතු ද වූ මැ භේතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

21. සහෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- හෙතුසම්පයුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සහෙතුකෙහි වෙව න ච හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා හෙතු සම්පයුකෙහි වෙව න ච හෙතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- න හෙතු සහෙතු කෙහි ධම්මෙහි¹ යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධන දසභායතනෙහි දසහි බාහුහි අසඬහිතා.

22. අපච්චයෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අසඬඛකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධ සඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති ඛන්ධනි එකාදසභායතනෙහි සත්තරසහි බාහුහි අසඬහිතා.

23. සතිදසකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- සපථිසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධ සඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා. බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛන්ධනි ද්විභායතනෙහි අට්ඨහි බාහුහි අසඬහිතා.

24. රුපිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධන, එකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුහි අසඬහිතා.

25. අරුපිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- ලොකුත්තරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛන්ධන දසභායතනෙහි දසහි බාහුහි අසඬහිතා.

26. ආසවෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- ආසවෙහි වෙව සාසවෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ආසවෙහි වෙව ආසවසම්පයුකෙහි ච ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති ඛන්ධනි එකාදසභායතනෙහි සත්තරසහි බාහුහි අසඬහිතා.

1. න හෙතුහි ධම්මෙහි සහෙතුකං ධම්මෙහි-සා

21. සහේතුක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සහෙතුක ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - හෙතු නොවූ සහෙතුක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

22. අප්‍රත්‍යය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අසඬඛත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

23. සතිදර්ශන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සප්‍රතිස ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ සතරෙකින් ආයතන දෙකෙකින් ධාතු අටෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

24. රූපි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් ධාතු සතෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

25. අරූපි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ලොකොත්තර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

26. ආසුච ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච ද වූ මැ, සාසුච ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච ද වූ මැ ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

27. අනාසවෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- ආසවසම්පයුක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ආසවසම්පයුක්තෙහි වෙව නො ව ආසවෙහි ව ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ආසවච්ඡයුක්තෙහි අනාසවෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඝොග්ගන අසඬනිතා ආයතනසංඝොග්ගන අසඬනිතා ධාතුසංඝොග්ගන අසඬනිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බ්‍යෙධිත දසහා'යතනෙහි දසහි ධාතුහි අසඬනිතා.

28. සංයොජනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- ගජ්ඣෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ඔසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-යොගෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-නිවරණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-පරාමාසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-පරාමාසෙහි වෙව පරාමට්ඨෙහි ව ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-ඛන්ධසංඝොග්ගන අසඬනිතා, ආයතනසංඝොග්ගන අසඬනිතා, ධාතුසංඝොග්ගන අසඬනිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති බ්‍යෙධිති එකාදසහායතනෙහි සත්තරසහි ධාතුහි අසඬනිතා.

29. අපරාමට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අපරාමාසසම්පයුක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පරාමාසච්ඡයුක්තෙහි අපරාමට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා - සාරමණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඝොග්ගන අසඬනිතා, ආයතනසංඝොග්ගන අසඬනිතා, ධාතුසංඝොග්ගන අසඬනිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා—පෙ— තෙ ධම්මා එකෙන බ්‍යෙධිත දසහායතනෙහි දසහි ධාතුහි අසඬනිතා.

30. අනාරම්භණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-පෙ-නො වීක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීක්තච්ඡයුක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මාවීක්තච්ඡයුක්තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-වීක්තසම්ප්‍රධානෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-වීක්තසහතුහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-වීක්තානුපරිච්ඡිති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-බාහිරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-උපාදාහි ධම්මෙහි . යෙ ධම්මා- ඛන්ධසංඝොග්ගන අසඬනිතා, ආයතනසංඝොග්ගන අසඬනිතා, ධාතුසංඝොග්ගන අසඬනිතා තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බ්‍යෙධිත එකෙනා-යතනෙන සත්තහි ධාතුහි අසඬනිතා.

27. අනාසුව ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුව ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුවවිප්‍රයුක්ත වූ අනාසුවධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

28. සංයෝජන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ග්‍රන්ථ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ඔසධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - යොග ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - නිවරණ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ශධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ශ ද වූ මැ පරාමාෂ්ටද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

29. අපරාමාෂ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අපරාමර්ශ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ශ විප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාෂ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සාලම්බන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

30. අනාලම්බනධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්ත නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්තවිප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තවිසංඝාෂ්ට වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්තසමුත්ථාන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්ත සහග්‍රධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තානුපරිවර්තී වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් බාහ්‍ය වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් උපාද ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහිත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් එක් ආයතනයෙකින් සප්ත ධාතුවෙකින් අසඬගෘහිතයෝ යි.

31. විතෙහි ධලෙහි යෙ ධලො ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -පෙ- තෙ ධලො චතුර්ධි ඛන්ධසඬහෙනෙහි ඵකාදසඬහෙනෙහි බාහුහි අසඬහිතා.

32. වෙතසිකෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -පෙ- විතසඬහෙනෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-විතසංසඬහෙනි ධලෙහි යෙ ධලො-විතසංසඬහෙනි සමුච්චානෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-විතසංසඬහෙනි සමුච්චානසඬහෙනි ධලෙහි යෙ ධලො-විතසංසඬහෙනි සමුච්චානානුපර්වතෙහි ධලෙහි යෙ ධලො ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා, බාහු සඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -පෙ- තෙ ධලො ද්විති ඛන්ධසඬහෙනෙහි සතරසර්ධි බාහුහි අසඬහිතා.

33. අරුකුන්තෙහි ධලෙහි යෙ ධලො ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතනසඬහෙන අසඬහිතා බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -පෙ- තෙ ධලො තිති ඛන්ධසඬහෙනෙහි ඵකාදසඬහෙනෙහි බාහුහි අසඬහිතා.

34. උපාදනෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-පෙ-කිලෙසෙහි ධලෙහි යෙ ධලො කිලෙසෙහි වෙච සංකිලෙසිකෙහි ව ධලෙහි යෙ ධලො- කිලෙසෙහි වෙච සංකිලිවෙඬහි ව ධලෙහි යෙ ධලො- කිලෙසෙහි වෙච කිලෙසසමු- යුතෙහි ව ධලෙහි යෙ ධලො ඛන්ධසඬහෙන අසඬහිතා, ආයතන සඬහෙන අසඬහිතා, බාහුසඬහෙන අසඬහිතා, තෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -පෙ- තෙ ධලො ද්විති ඛන්ධසඬහෙනෙහි සතරසර්ධි බාහුහි අසඬහිතා.

35. අසංකිලෙසිකෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -පෙ- සංකිලිවෙඬහි ධලෙහි යෙ ධලො-කිලෙසසමුයුතෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-සංකිලිවෙඬහි වෙච නො ව කිලෙසෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -කිලෙස සමුයුතෙහි වෙච නො ව කිලෙසෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-කිලෙසවිප- යුතෙහි අසංකිලෙසිකෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-දසකෙන පහතබෙඬහි ධලෙහි යෙ ධලො -හාවිනාය පහතබෙඬහි ධලෙහි යෙ ධලො -දසක- තෙන පහතබෙඬහෙකෙහි ධලෙහි යෙ ධලො- හාවිනාය පහතබෙඬහෙක- කෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -සවිතකෙකෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -සවිතරෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-සපරිතිකෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -පිතිසහගතෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-සුචසහගතෙහි ධලෙහි යෙ ධලො -උපෙකඬහෙන ගතෙහි ධලෙහි යෙ ධලො- න කාමාවචරෙහි ධලෙහි යෙ ධලො

31. විත්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් එකොළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

32. චෛතසික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් විත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විත්තසංසාෂ්ටධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහග්‍ර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපවිච්ඡි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

33. ආධ්‍යාත්මික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ තුනෙකින් එක් ආයතනයෙකින් එක් ධාතුයෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

34. උපාදන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ක්ලේශධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ද වූ මැ ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකෙකින් එකොළොස් ආයතනයෙකින් සතළොස් ධාතුයෙකින් අසඬගාභීතයෝ යි.

35. අසංක්ලේශිකධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංක්ලිෂ්ටධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ක්ලේශවිප්‍රයුක්ත වූ අසංක්ලේශික-ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සචිතර්ක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සචිතර්කධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සප්‍රිතිකධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ප්‍රිතිසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සුඛසහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් කාමාවචර නො වූ ධර්මයන් විසින්

රූපාවචරෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-අරූපාවචරෙහි ධලෙහි යෙ ධලො
අපරියාපනෙනහි ධලෙහි යෙ ධලො-නියාංකිකෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-
නියනෙහි ධලෙහි යෙ ධලො- අනුක්තරෙහි ධලෙහි යෙ ධලො-
සරණෙහි ධලෙහි යෙ ධලො ඛන්ධසඬගෙන අසඬගිතා, ආයතන
සඬගෙන අසඬගිතා, ධාතුසඬගෙන අසඬගිතා තෙහි ධලෙහි
යෙ ධලො ඛන්ධසඬගෙන අසඬගිතා, ආයතනසඬගෙන අසඬගිතා,
ධාතුසඬගෙන අසඬගිතා; තෙ ධලො කතිහි ඛන්ධෙහි කතිභායතනෙහි
කතිහි ධාතූහි අසඬගිතා. තෙ ධලො ඵකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි
දසහි ධාතූහි අසඬගිතා.

රූපඤ්ච ධලොයතනං ධලධාතු -
ඉත්තිපුමං ජිවිතං තාමරූපං,
දෙව භවා ජාතිජරාමච්ඡරූපං,
අනාරමෙණං නො විතෙන විසුද්ධකං.

විසංසට්ඨං¹ සමුට්ඨානසභගුහි අනුපට්ඨකති,
බාහිරං උපාදු දෙව විසති² ඵස නයො සුඛදො,

[සඬබ්බ ඛන්ධා තථායතන ධාතූයො සච්චතො තයො,
ඉත්තියානිපි සඬබ්බාති තෙ විසති පට්ඨතො.
සරණො යොළුස පදු තෙවක්ඛාළිසකං තිකෙ,
ගොච්ඡකෙ සක්කති දෙව ඵ සක්ක චුලනතරෙ පදු.
මහනතරෙ පදු චුක්ඛා අට්ඨාරස තතො පරං,
අට්ඨාරසෙව ඤාතඬබ්බා සෙසා ඉධ න භාසිතා ති ³.

අසඬගිතෙන අසඬගිත පදු නිදෙදසො නිට්ඨිකො.

1. විසංසට්ඨා - P.T. 8.

2. දෙව විසයො - ම ඡ සං, සිටිමු

3. ඉමා භාථායො කත්ථි න දික්ඛතෙ

යම් ධර්ම කෙනෙක් රූපාවචර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අරූපාවචරධර්මයන් විසින් යම් ධර්මකෙනෙක් අපයාසාපන්න ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් නොයාසාණිකධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - නියතධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අනුක්තරධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සරණ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙන් ද, ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙන් ද, ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙන් ද ඒ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙන් ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙන් ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් අසඬගෘහීත වෙන් ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතූන් විසින් අසඬගෘහීත වෙන් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයෙකින් දස ධාතූයෙකින් අසඬගෘහීතයෝ යි.

උද්දනය:

රූපස්කන්ධ යැ ධර්මායතන යැ ධර්මධාතු යැ ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යැ පුරුෂෙන්ද්‍රිය යැ ජීවිතෙන්ද්‍රිය යැ නාමරූප යැ අරූපභව අසංඤභව දෙක යැ ජාති යැ ජරා යැ මරණ යැ අනාලම්බන යැ නො චිත්ත යැ චිත්තය හා විප්‍ර යුක්ත යැ.

විසංසාෂට යැ සමුත්ථාන යැ සහභු යැ අනුපට්ඨර්ථී යැ බාහිර යැ උපාද යැ යි දෙවිසිසායෙකි. තෙල නය (සර්වඤ්ජයන් විසින්) මොනොවට අවබෝධ කරන ලද්දේ යි.

උද්දනය:

සියලු ස්කන්ධයෝ යැ, එසේ මැ සියලු ආයතනධාතු යැ. සත්‍ය හෙයින් තිදෙනෙකු සියලු මැ ඉන්ද්‍රියයෝ යැ ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදහෙයින් තෙවිස්සෙකු මත්තෙහි සොළොස්පදයෝ යැ. ත්‍රිකම්‍යාකායෙහි තෙකාලිසෙකු ගොවජකයෙහි දෙ සැත්තැ පදයෝ යැ, චුල්ලන්තරයෙහි සත්පදයෝ යැ මහන්තරයෙහි අටළොස් පදයෝ යැ යන මොහු වදරන ලද්දහ. එයින් මත්තෙහි අටළොස් පද කෙනෙක් මැ වෙනි'යි දතයුත්තාහ. සෙසු පදයෝ මෙහි නො වදරන ලද්දහ යි.

අසඬගෘහීතයෙන් අසඬගෘහීතපද නිර්දේශය නිමි.

6. සමපයෝගවිපපයෝග පද නිදේශයෝ

1. රූපකඛ්‍යෝධා කතීති ඛ්‍යෝධි කතීභායතනෝති කතීති ධාතුති සමපයුක්තෝති: නස්‍යී.

කතීති විපයුක්තෝ: චතුති ඛ්‍යෝධි ඵකෙනායතනෝති සක්කති ධාතුති විපයුක්තෝ. ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපයුක්තෝ.

2. වේදනාකඛ්‍යෝධා -පෙ- සංකෘතකඛ්‍යෝධා-- සංකාරකඛ්‍යෝධා -පෙ- තීති ඛ්‍යෝධි ඵකෙනායතනෝති සක්කති ධාතුති සමපයුක්තෝ ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුක්තෝ.

කතීති විපයුක්තෝ: ඵකෙන ඛ්‍යෝධි දසභායතනෝති දසති ධාතුති විපයුක්තෝ, ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපයුක්තෝ.

3. විසංකෘතකඛ්‍යෝධා * -පෙ- තීති ඛ්‍යෝධි සමපයුක්තෝ ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුක්තෝ.

කතීති විපයුක්තෝ: ඵකෙන ඛ්‍යෝධි දසභායතනෝති දසති ධාතුති විපයුක්තෝ. ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපයුක්තෝ.

4. වක්ඛායතනං -පෙ- ඵොච්ඡායතනං -පෙ- සමපයුක්තෝති: නස්‍යී.

කතීති විපයුක්තෝ, චතුති ඛ්‍යෝධි ඵකෙනායතනෝති සක්කති ධාතුති විපයුක්තෝ, ඵකෙනායතනෝති ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපයුක්තෝ.

6. සම්ප්‍රයෝග විප්‍රයෝග පදනිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සම්ප්‍රයෝගයෙක් නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ඣාධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත යැ, එක් මනායතනය හා සමග එක් ධර්මධාතුව හා සමග කිසිවකුන් (ධර්මායතන ධර්මධාතු පයඝාපන්න වූ වෙදනා සංඥා සංස්කාරයන්) හා විප්‍රයුක්ත වේ.

2. වේදනාස්කන්ධය... සංඥාස්කන්ධය... සංස්කාරස්කන්ධය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග, එක් ආයතනයක් හා සමග, සජ්ඣාධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග, එක් ධාතුවක් හා සමග, කිසිවකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කීදෙනකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග (රූපභිබ්බංග සභිබ්බාය) කිසිවකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ.

3. විඥානස්කන්ධය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත යැ. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග (වේදනාදී) කිසිවකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කී දෙනකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත යැ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග, කිසිවකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

4. වක්ඝුරුයතනය ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනය (කිසිවකුන් හා සමග) සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙක්) නැති.

කී දෙනකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් මනායතනය හා සමග සජ්ඣාධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසිවකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

5. මනායතන* -පෙ- තීති බෞද්ධි සමපයුක්ත. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ත.

කතීති වීජපයුක්ත: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජපයුක්ත. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්ත.

6. වනබුධාතු -පෙ- ඵොට්ඨබ්බධාතු -පෙ- සමපයුක්තානී: නස්.

කතීති වීජපයුක්ත: වතුති බෞද්ධි එකෙනායතනෙන සත්තති බාතුති වීජපයුක්ත. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්ත.

7. වනබුච්ඡාදකධාතු -පෙ- මනොධාතු—මනො චිඤ්ඤාණ ධාතු- තීති බෞද්ධි සමපයුක්ත. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ත.

කතීති වීජපයුක්ත: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජපයුක්ත. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්ත.

8. සමුදය සච්චං -පෙ- මග්ගසච්චං -පෙ- තීති බෞද්ධි එකෙනා- යතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුක්ත. එකෙන බෞද්ධන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ත.

කතීති වීජපයුක්ත: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජපයුක්ත. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්ත.

9. නිරොධසච්චං -පෙ- වනබුඤ්ජයං- කායිඤ්ජයං- ඉත්ථිඤ්ජයං- පුරි- සිඤ්ජයං- සමපයුක්තනතී: නස්.

කතීති වීජපයුක්ත: වතුති බෞද්ධි එකෙනායතනෙන සත්තති බාතුති වීජපයුක්ත. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජපයුක්ත.

5. මහායනයන් තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත යැ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසිවකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙයි.

කී දෙනෙකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග, දස ආයතනයන් හා සමග දසධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසිවකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

6. වක්ත්‍රධාතුව ... පොච්ඡධාතුව ... සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසිවකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

7. වක්ත්‍රවිඤ්ඤා ධාතුව ... මනෝ ධාතුව, මනෝ විඤ්ඤා ධාතුව තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා කිසිවකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග, දස ආයතනයන් හා සමග, සොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

8. සමුදය සත්‍යය, මාර්ග සත්‍යය, තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

9. නිරෝධ සත්‍යය චක්ත්‍රචිත්තද්‍රියය ... කායිත්තද්‍රියය, ඉන්ද්‍රියය පුරිසිත්තද්‍රියය සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

10. මනිඤ්ඤියං -පෙ- තිභි ඛජෙති සමපයුක්ඛං, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ඛං.

කතීති විපායුක්ඛං: එකෙන ඛජෙති දසභායතනෙහි දසභි බාතුහි විපායුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපායුක්ඛං.

11. සුඛිඤ්ඤියං -පෙ- දුක්ඛිඤ්ඤියං - සොමනස්සිඤ්ඤියං - දෙමනස්සිඤ්ඤියං- තිභි ඛජෙති එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුක්ඛං, එකෙනා-යතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ඛං.

කතීති විපායුක්ඛං: එකෙන ඛජෙති දසභායතනෙහි සොළසභි බාතුහි විපායුක්ඛං, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපායුක්ඛං.

12. උපෙක්ඛිඤ්ඤියං -පෙ- තිභි ඛජෙති එකෙනායතනෙන ඡති බාතුහි සමපයුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ඛං.

කතීති විපායුක්ඛං: එකෙන ඛජෙති දසභායතනෙහි එකාදසභි බාතුහි විපායුක්ඛං, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපායුක්ඛං.

13. සද්ධිඤ්ඤියං -පෙ- වීරිඨිඤ්ඤියං- සතිඤ්ඤියං-සමාධිඤ්ඤියං -පඤ්ඤිඤ්ඤියං- අනඤ්ඤතඤ්ඤසංමිතිඤ්ඤියං - අඤ්ඤිඤ්ඤියං - අඤ්ඤතාවිඤ්ඤියං - අවිජජා- අවිජජාපචයා සංඛාරා - තිභි ඛජෙති එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුක්ඛං. එකෙන ඛජෙති එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්ඛං.

කතීති විපායුක්ඛං: එකෙන ඛජෙති දසභායතනෙහි සොළසභි බාතුහි විපායුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපායුක්ඛං.

10. මනින්ද්‍රිය තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

11. පූඛිත්ද්‍රිය...දුක්ඛිත්ද්‍රිය...සොමනස්සිත්ද්‍රිය...දෙමනස්සිත්ද්‍රිය-තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

12. උපෙක්ඛිත්ද්‍රිය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ඡඬ ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග එකොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

13. සද්ධිත්ද්‍රිය...විරිසිත්ද්‍රිය...සතිත්ද්‍රිය...සමාධිත්ද්‍රිය...පඤ්ඤිත්ද්‍රිය-අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සමීතිත්ද්‍රිය-අඤ්ඤිත්ද්‍රිය - අඤ්ඤාතාවිත්ද්‍රිය-අවිද්‍යාව-අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයෝ - තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

14, සඤ්ඤාපට්ඨයා වීඤ්ඤාණං -පෙ- නීති බෞද්ධි සමපයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්තං.

කතීති වීජයුක්තං: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජයුක්තං.

15. සලායතනපට්ඨයා එසෙසා -පෙ- නීති බෞද්ධි එකෙනායතනෙන සත්තති බාතුති සමපයුක්තං. එකෙන බෞද්ධන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්තං.

කතීති වීජයුක්තං: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජයුක්තං.

16. එසසපට්ඨයා වේදනා -පෙ- නීති බෞද්ධි එකෙනායතනෙන සත්තති බාතුති සමපයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්තං.

කතීති වීජයුක්තං: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජයුක්තං.

17. වේදනාපට්ඨයා තණ්හා -පෙ- තණ්හා පට්ඨයා උපාදානං- කම්මිභවො - නීති බෞද්ධි එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුක්තං, එකෙන බෞද්ධන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි සමපයුක්තං.

කතීති වීජයුක්තං: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජයුක්තං. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජයුක්තං.

14. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඥානය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

15. ඝඩායතනප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සර්ව ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

16. ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සර්ව ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

17. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව...තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදාය-කර්මභවය- තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

18. රූපභවො -පෙ- සමපයුකොති: නඤ්ඤි.

කතීති වීජයුකො: න කෙතිවි ඛණ්ඩනි න කෙතිවී ආයතනෙනි තීති බාතුති වීජයුකො.

19. අරූපභවො -පෙ- නෙවසඤ්ඤ නාසඤ්ඤභවො - චතුර්වාකාර භවො - සමපයුකොති: නඤ්ඤි.

කතීති වීජයුකො: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි සොළසති බාතුති වීජයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී වීජයුකො.

20. අසඤ්ඤභවො -පෙ- එකචොකාර භවො - පරිදෙවො - සමපයුකොති: නඤ්ඤි.

කතීති වීජයුකො: චතුති ඛණ්ඩනි එකෙනායතනෙන යතනති බාතුති වීජයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී වීජයුකො.

21. යොකො -පෙ- දුක්ඛං-දෙමනස්සං - තීති ඛණ්ඩනි එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී සමපයුකො.

කතීති වීජයුකො: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි සොළසති බාතුති වීජයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී වීජයුකො.

22. උපායාසො -පෙ- සතීපට්ඨානං - සම්මප්පධානං - තීති ඛණ්ඩනි එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සමපයුකො. එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී සමපයුකො.

කතීති වීජයුකො: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි සොළසති බාතුති වීජයුකො. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී වීජයුකො.

18. රූපභවය ... සම්ප්‍රයුක්ත වේද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා සමග කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා සමග විප්‍රයුක්ත නො වෙයි. තුන් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙයි.

19. අරූපභවය ... නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවය ... චතුරොකාර භවය ... සම්ප්‍රයුක්ත වේද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

20. අසංඤ්භවය ... එකචෝකාරභවය ... පරිදේවය ... සම්ප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සම්ප්‍රයෝගයෙන් නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ඣ බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

21. සෝකය, දුක්ඛය, දෙමනස්සය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

22. උපායාසය - සතිපට්ඨානය - සම්මප්පධානය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

23. ඉද්ධිපාදෙ -පෙ- ද්විතී ඛණ්ඩි සමපයුක්තො. එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි සමපයුක්තො.

කතීති වීජයුක්තො: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායතනෙහි සොළසහි බාහුහි වීජයුක්තො. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි වීජයුක්තො,

24. කුමාරං -පෙ- ද්විතී ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා සමපයුක්තො. එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි සමපයුක්තො.

කතීති වීජයුක්තො: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායතනෙහි සොළසහි බාහුහි වීජයුක්තො. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි වීජයුක්තො.

25. අපරමඤ්ඤා -පෙ- පඤ්ඤායාති-පඤ්ඤායාති-සත්තබ්බොරුහිතා- අරියො අට්ඨබ්බිකො චග්ගො - තීති ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා සමපයුක්තො. එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි සමපයුක්තො.

කතීති වීජයුක්තො: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායතනෙහි සොළසහි බාහුහි වීජයුක්තො. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි වීජයුක්තො.

26. එසසා -පෙ- චේතනා - චන්දිකාරො - තීති ඛණ්ඩි එකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුහි සමපයුක්තො. එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි සමපයුක්තො.

කතීති වීජයුක්තො: එකෙන ඛණ්ඩන දසතායතනෙහි දසහි බාහුහි වීජයුක්තො. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි වීජයුක්තො.

23. ඉද්ධිපාදය ... ස්කන්ධ දෙකක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග වීජයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතුන් හා සමග වීජයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා වීජයුක්ත වේ.

24. ධ්‍යානය - ස්කන්ධ දෙකක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග වීජයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතුන් හා සමග වීජයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා වීජයුක්ත වේ.

25. අප්‍රාමාණ්‍යයෝ පඤ්චෙන්ද්‍රියයෝ, පඤ්චබලයෝ, සජ්තබ්‍යෝ-ධ්‍යානිකයෝ, ආයතීඤ්ඤාංගික මාර්ගය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග වීජයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් ධාතුන් හා සමග වීජයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා වීජයුක්ත වේ.

26. එස්සය, වේතනාව, මනසිකාරය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ත ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග වීජයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග වීජයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා වීජයුක්ත වේ.

27. වේදනා -පෙ- සංකුඤ්ඤා - තිභි ඛජෙධිභි ඵකෙනායතනෙන සත්තභි බාහුභි සමපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්ඛා,

කතිභි විපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙහි දසභි බාහුභි විපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි විපයුක්ඛා.

28. වික්ඛං -පෙ- තිභි ඛජෙධිභි සමපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්ඛා,

කතිභි විපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙහි දසභි බාහුභි විපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි විපයුක්ඛා.

29. අධිමොකෙඛා -පෙ- තිභි ඛජෙධිභි ඵකෙනායතනෙන දවිභි බාහුභි සමපයුක්ඛා. ඵකෙන ඛජෙධන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්ඛා.

කතිභි විපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙහි පණ්ණරසභි බාහුභි විපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි විපයුක්ඛා.

30. කුසලා ධම්මා -පෙ- අකුසලා ධම්මා - කතිභි ඛජෙධිභි කතිභායතනෙහි කතිභි බාහුභි සමපයුක්ඛාති: නපී.

කතිභි විපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙහි සොළසභි බාහුභි විපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි විපයුක්ඛා.

31. සුඛාය වේදනාය සමපයුක්ඛා ධම්මා -පෙ- දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුක්ඛා ධම්මා - ඵකෙන ඛජෙධන සමපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්ඛා.

කතිභි විපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙහි පණ්ණරසභි බාහුභි විපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි විපයුක්ඛා.

27. වේදනාව සංඥාව තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ඣ ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

28. චිත්තය ... තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයක් හා සමග දස ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

29. අධි මෝක්ෂය තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ධාතු දෙකක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත ය. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වේ.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වේ ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වේ.

30. කුසලධර්මයෝ, අකුසල ධර්මයෝ, කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙන්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

31. සුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ, දුඃඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ - එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් ධාතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

32. අදුක්ඛම්භුබාය වේදනාය සමපයුක්තා ධර්මා -පෙ- එකෙන බෞද්ධන සමපයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවී සමපයුක්තා.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බෞද්ධන දසනායතනෙනි එකාදසහි බාහුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

33. විපාකා ධර්මා -පෙ- සමපයුක්තා'ති: නස්ථි.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බෞද්ධන දසනායතනෙනි දසහි බාහුහි වීජයුක්තා එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

34. විපාකධර්මධර්මා -පෙ- සංකිලිච්ඡසංකිලෙසිකා ධර්මා - සමපයුක්තාති: නස්ථි.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බෞද්ධන දසනායතනෙනි සොළසහි බාහුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

35. නෙව විපාකනවිපාකධර්මධර්මා --පෙ- අනුපාදිභ්‍යුපාදනීයා ධර්මා - සමපයුක්තාති: නස්ථි.

කතීහි වීජයුක්තා: න කෙහිවී බෞද්ධන න කෙහිවී ආයතනෙහි පඤ්ඤාහි බාහුහි වීජයුක්තා.

36. අනුපාදික්කඅනුපාදනීයා ධර්මා --පෙ- අසංකිලිච්ඡඅසංකිලෙසිකා ධර්මා - සමපයුක්තාති: නස්ථි.

කතීහි වීජයුක්තා: න කෙහිවී බෞද්ධන න කෙහිවී ආයතනෙහි ඡහි බාහුහි වීජයුක්තා.

32. අද්‍රක්ඛමසුඛවේදනා ව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග එකොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

33. විපාක ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සම්ප්‍රයුක්තයෝ නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග දස බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

34. විපාකස්වභාව ධර්මයෝ - සංක්ඛිජට සංක්ඛේයික ධර්මයෝ-සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග සොළොස් බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

35. නො මැ විපාක වූ විපාක ස්වභාව ධර්ම නො වූවාහු ... අනුපා-දින්න අනුපාදනිය ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනතුන් හා සමග කිසි ආයතන කෙනතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත නො වෙති. පඤ්ච බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත්.

36. අනුපාදිකක අනුපාදනිය ධර්මයෝ - අසංක්ඛිජට අසංක්ඛේයික ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනතුන් හා සමග කිසි ආයතන කෙනතුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡඬ බාහුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත්.

37. සචිත්තකසථිචාරා ධම්මා-පෙ-එකෙන ඛණ්ඩන ඵකොනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

කතීහි වීජපයුක්තා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි පණ්ණරසහි ධාතුහි වීජපයුක්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්තා.

38. අචිත්තකසථිචාරමත්තා ධම්මා -පෙ- පිති සහගතා ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන ඵකොනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

කතීහි වීජපයුක්තා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි සොළසහි ධාතුහි වීජපයුක්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්තා.

39. අචිත්තකසථිචාරා ධම්මා -පෙ- සමපයුක්තාති: නාස්මි.

කතීහි වීජපයුක්තා න කෙහිවි ඛණ්ඩනි න කෙහිවි ආයතනෙනි ඵකාය ධාතුයා වීජපයුක්තා.

40. සුඛසහගතා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩන සමපයුක්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

කතීහි වීජපයුක්තා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි පණ්ණරසහි ධාතුහි වීජපයුක්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්තා.

41. උපෙක්ඛායහගතා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛණ්ඩන සමපයුක්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

කතීහි වීජපයුක්තා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙනි ඵකාදසහි ධාතුහි වීජපයුක්තා. එකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්තා.

37. සචිතර්ක සචිචාර ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

38. අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර ධර්මයෝ - ප්‍රීතිසහගත ධර්මයෝ - එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

39. අචිතර්ක අචිචාර ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුන් හා සමග කිසි ආයතන කෙනෙකුන් හා සමග විප්‍රයුක්ත නො වෙති එක් ධාතුවක් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත්.

40. සුඛසහගත ධර්මයෝ ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා සමග දස ආයතනයන් හා සමග පසළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

41. උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයෝ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයක් හා සමග එකොළොස් ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

42. දසකතන පහානබ්බා ධම්මා -පෙ- භාවනාය පහානබ්බා ධම්මා-
 දසකතන පහානබ්බානෙතුකා ධම්මා- භාවනාය පහානබ්බානෙතුකා ධම්මා-
 ආවයගාමීනො ධම්මා - අපවයගාමීනො ධම්මා - සෙකඛා ධම්මා-
 අසෙකඛා ධම්මා-මහග්ගකා ධම්මා-සමපයුත්තාති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: එකෙන ඛජෙන දසහායතනෙති සොළසති
 ධාතුති වීජයුත්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජ-
 යුත්තා.

43. අපමාණා ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤා ධම්මා- සමපයුත්තාති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: න කෙතිවී ඛජෙනි න කෙතිවී ආයතනෙති
 ඡති ධාතුති වීජයුත්තා.

44. පරික්ඛාරමමණා ධම්මා -පෙ- සමපයුත්තාති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: එකෙන ඛජෙන දසහායතනෙති දසති ධාතුති
 වීජයුත්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී වීජයුත්තා.

45. මහග්ගකාරමමණා ධම්මා --පෙ- අපමාණාරමමණා ධම්මා-
 භීනා ධම්මා- මීච්ඡත්තනියකා ධම්මා- සමමත්තනියකා ධම්මා- මග්ගා-
 රමමණා ධම්මා- මග්ගනෙතුකා ධම්මා- මග්ගාධිපතීනො ධම්මා- සම-
 යුත්තා'ති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: එකෙන ඛජෙන දසහායතනෙති සොළසති
 ධාතුති වීජයුත්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවී
 වීජයුත්තා.

46. අනුප්පාදනා ධම්මා -පෙ- සමපයුත්තා'ති: නස්සී.

කතීති වීජයුත්තා: න කෙතිවී ඛජෙනි න කෙතිවී ආයතනෙති
 පඤ්ඤාති ධාතුති වීජයුත්තා.

42. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ - දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ - භාවනාවෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ-ආවයගාමී ධර්මයෝ-අපවයගාමී ධර්මයෝ-ශෛක්ෂ ධර්මයෝ-අශෛක්ෂ ධර්මයෝ - මහද්ගත ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

43. අප්‍රමාණ ධර්මයෝ... ප්‍රණීත ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුන් හා කිසි ආයතන කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡේදි ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

44. පරිත්තාලම්භන ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

45. මහද්ගතාලම්භන ධර්මයෝ...අප්‍රමාණාලම්භන ධර්මයෝ-භීත ධර්මයෝ-මීථ්‍යාත්ව නියත ධර්මයෝ-සමාක්ත්ව නියත ධර්මයෝ-මාර්ගාලම්භන ධර්මයෝ-මාර්ගහේතුක ධර්මයෝ - මාර්ගාධිපති ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

46. අනුත්පන්න ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුන් හා කිසි ආයතන කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. පඤ්ච ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

47. අනීතාරමණා ධම්මා -පෙ- අනාගතාරමණා ධම්මා - සමප-
යුක්තාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙහි සොළසති
ධාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජ-
යුක්තා.

48. පච්චසානතාරමණා ධම්මා -පෙ- අජ්ඣික්ඛාරමණා ධම්මා-
ඛගිඤ්ඤාරමණා ධම්මා- අජ්ඣික්ඛාඛගිඤ්ඤාරමණා ධම්මා- සමපයුක්තාති:
නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙහි දසති ධාතුහි
වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

49. සතිදසසනසපට්ඨා ධම්මා -පෙ- අතිදසසනසපට්ඨා ධම්මා-
සමපයුක්තාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: චතුහි ඛජෙනි එකෙනායතනෙන සතති
ධාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

50. හෙතු ධම්මා-පෙ- හෙතුවෙ'ව සහෙතුකා ව ධම්මා- හෙතු-
වෙ'ව හෙතුසමපයුක්තා ව ධම්මා- තීති ඛජෙනි එකෙනායතනෙන එකාය
ධාතුයා සමපයුක්තා. එකෙන ඛජෙනි එකෙනායතනෙන එකාය
ධාතුයා කෙහිවී සමපයුක්තා.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙහි සොළසති
ධාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජ-
යුක්තා.

51. සහෙතුකා ධම්මා -පෙ- හෙතුසමපයුක්තා ධම්මා - සමප-
යුක්තා'ති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්තා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙහි සොළසති
ධාතුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජ-
යුක්තා.

47. අතීතාලම්භන ධර්මයෝ ...අනාගතාලම්භන ධර්මයෝ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

48. ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන ධර්මයෝ...අධ්‍යාත්මාලම්භන ධර්මයෝ-බාහ්‍යාලම්භන ධර්මයෝ - අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්භන ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

49. සනිදර්ශනසප්තිස ධර්මයෝ ... අනිදර්ශනසප්තිස ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

50. භේතු ධර්මයෝ...භේතු ද වූ මැ සභේතුක ද වූ ධර්මයෝ-භේතු ද වූ මැ භේතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයෝ-තුන් ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා එක් බාහුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

51. සභේතුක ධර්මයෝ...භේතු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ-සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

52. සහෙතුකා වේ'ව න ව හෙතු ධම්මා -පෙ- හෙතුසමපයුක්තා වේ'ව න ව හෙතු ධම්මා - න හෙතු සහෙතුකා ධම්මා - එකෙන බෞද්ධන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවී සමපයුක්තා.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙනි සොළසහි බාහුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

53. අපච්චයා ධම්මා -පෙ- අසඞ්ඛතා ධම්මා- සනිදසනා ධම්මා- සපච්චයා ධම්මා- රුපිනො ධම්මා- සමපයුක්තාහි: නන්දී.

කතීහි වීජයුක්තා: වතුහි බෞද්ධහි එකෙනායතනෙන සකතහි බාහුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

54. ලොකුකරා ධම්මා -පෙ- සමපයුක්තාහි: නන්දී.

කතීහි වීජයුක්තා: න කෙහිවී බෞද්ධහි න කෙහිවී ආයතනෙනි ඡහි බාහුහි වීජයුක්තා.

55. ආසවා ධම්මා -පෙ- ආසවා වෙ ව සාසවා ව ධම්මා- ආසවා වෙව ආසවසමපයුක්තා ව ධම්මා- තීහි බෞද්ධහි එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා සමපයුක්තා. එකෙන බෞද්ධන එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවී සමපයුක්තා.

කතීහි වීජයුක්තා: එකෙන බෞද්ධන දසභායතනෙනි සොළසහි බාහුහි වීජයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවී වීජයුක්තා.

56. අනාසවා ධම්මා -පෙ- ආසවවීජයුක්තා අනාසවා ධම්මා- සමපයුක්තාහි: නන්දී.

කතීහි වීජයුක්තා: න කෙහිවී බෞද්ධහි න කෙහිවී ආයතනෙනි ඡහි බාහුහි වීජයුක්තා.

52. සහේතුක ද වූ මැනො ද හේතු වූ ධර්මයෝ ... හේතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැනො ද හේතු වූ ධර්මයෝ-හේතු නොවූ සහෙතුක ධර්මයෝ-එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

53. අප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ...අසඬ්වත ධර්මයෝ-සනිදර්ශන ධර්මයෝ-සප්‍රතිස ධර්මයෝ - රූපි ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

54. ලෝකෝත්තර ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුන් හා කිසි ආයතන කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡඬ ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

55. ආසුච ධර්මයෝ ... ආසුච ද වූ මැසාසුච ද වූ ධර්මයෝ-ආසුච ද වූ මැ ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝ - තූන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

56. අනාසුච ධර්මයෝ ... ආසුචවිප්‍රයුක්තඅනාසුච ධර්මයෝ ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධයක් හා කිසි ආයතනයක් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡඬ ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

57. ආසවසමපයුක්ඛා ධම්මා -පෙ සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි වීජයුක්ඛා. එකෙනා'යතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජයුක්ඛා.

58. ආසවසමපයුක්ඛා චෙව නො ව ආසවා ධම්මා -පෙ- එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපයුක්ඛා.

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජයුක්ඛා.

59. සඤ්ඤාජනා ධම්මා -පෙ- ගජා ධම්මා- ඕසා ධම්මා- යොගා ධම්මා- නිවරණා ධම්මා- පරාමාසා ධම්මා- පරාමාසා චෙව පරාමධ්මා ව ධම්මා- තීහි ඛජෙධනි' එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සමපයුක්ඛා. එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපයුක්ඛා,

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජයුක්ඛා.

60. අපරාමධ්මා ධම්මා -පෙ- පරාමාසවීජයුක්ඛා අපරාමධ්මා ධම්මා- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්ඛා: න කෙහිවී ඛජෙධනි න කෙහිවී ආයතනෙහි ඡහි ධාතුහි වීජයුක්ඛා.

61. පරාමාසසමපයුක්ඛා ධම්මා පෙ- එකෙන ඛජෙධන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපයුක්ඛා.

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීජයුක්ඛා.

57. ආසුචි සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ - සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයක් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

58. ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුචි වූ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

59. සංයෝජන ධර්මයෝ... ග්‍රන්ථ ධර්මයෝ- සිස ධර්මයෝ- යෝග ධර්මයෝ- නීවරණ ධර්මයෝ- පරාමර්ශ ධර්මයෝ- පරාමර්ශ ද වූ ම පරාමාෂ්ට ද වූ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

60. අපරාමාෂ්ට ධර්මයෝ... පරාමර්ශ විප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාෂ්ට ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනතුන් හා කිසි ආයතන කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. භිධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

61. පරාමර්ශ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

62. සාරම්මණං ධම්මා -පෙ- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙනි දසභි ධාතුභි වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි වීජයුක්ඛා.

63. අනාරම්මණං ධම්මා -පෙ- වික්ඛවීජයුක්ඛා ධම්මා- වික්ඛවීසං- සංඛා ධම්මා: උපාද ධම්මා- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්ඛා: චතුභි ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන සත්භි ධාතුභි වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි වීජයුක්ඛා.

64. වික්ඛා ධම්මා -පෙ- තීති ඛජෙධිති සමපයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි සමපයුක්ඛා.

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙනි දසභි ධාතුභි වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි වීජයුක්ඛා.

65. චෙතසිකා ධම්මා -පෙ- වික්ඛ සමපයුක්ඛා ධම්මා- වික්ඛ- සංසච්ඡා ධම්මා- වික්ඛසංසට්ඨසමුට්ඨානා ධම්මා- වික්ඛසංසට්ඨසමුට්ඨානා සහභුතො ධම්මා- වික්ඛසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තො ධම්මා- එකෙන ඛජෙධින එකෙනායතනෙන සත්භි ධාතුභි සමපයුක්ඛා.

කතීති වීජයුක්ඛා: එකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙනි දසභි ධාතුභි වීජයුක්ඛා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි වීජයුක්ඛා.

66. අනුපාදිතං ධම්මා -පෙ- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීති වීජයුක්ඛා න කෙතිථි ඛජෙධිති න කෙතිථි ආයතනෙනි පඤ්චභි ධාතුභි වීජයුක්ඛා.

62. සාලම්බන ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

63. අනාලම්බන ධර්මයෝ... විත්ත විප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ- විත්ත වීසංසාෂ්ට ධර්මයෝ- උපාද ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

64. විත්ත ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයක් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

65. ඉවේනසික ධර්මයෝ .. විත්තසම්ප්‍රයුක්ත- ධර්මයෝ විත්ත සංසාෂ්ට ධර්මයෝ- විත්තසංසාෂ්ට සමුත්ථාන ධර්මයෝ- විත්තසංසාෂ්ට සමුත්ථානසහ ධර්මයෝ- විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතුවක් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

66. අනුපාදින්න ධර්මයෝ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුන් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. පඤ්ච ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

67. උපාද්‍යා ධම්මා -පෙ- කිලෙසා ධම්මා- කිලෙසා වෙව් සංකිලෙසිකා ව ධම්මා- කිලෙසා වෙ'ව් සංකිලිට්ඨා ව ධම්මා- කිලෙසා වෙව් කිලෙසසම්පයුක්ඛා ව ධම්මා- කීභි ඛජෙධිභි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුක්ඛා. ඵකෙන ඛජෙධිභි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්ඛා.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධිභි දසභායතනෙහි යොළසභි ධාතුහි වීජපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්ඛා.

68. අසංකිලෙසිකා ධම්මා -පෙ- කිලෙසවීජපයුක්ඛා අසංකිලෙසිකා ධම්මා- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: න කෙහිවි ඛජෙධිභි න කෙහිවි ආයතනෙහි, ඡති ධාතුහි වීජපයුක්ඛා.

69. සංකිලිට්ඨා ධම්මා -පෙ- කිලෙසසම්පයුක්ඛා ධම්මා-සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධිභි දසභායතනෙහි යොළසභි ධාතුහි වීජපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්ඛා.

70. සංකිලිට්ඨා වෙ'ව් නො ව කිලෙසා ධම්මා -පෙ- කිලෙසසම්පයුක්ඛා වෙව් නො ව කිලෙසා ධම්මා- ඵකෙන ඛජෙධිභි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුක්ඛා.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධිභි දසභායතනෙහි යොළසභි ධාතුහි වීජපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්ඛා.

71. දසකනෙන පභාතබ්බා ධම්මා -පෙ- භාවිනාය පභාතබ්බා ධම්මා- දසකනෙන පභාතබ්බහෙතුකා ධම්මා- භාවිනාය පභාතබ්බහෙතුකා ධම්මා- සමපයුක්ඛාති: නස්ථි.

කතීභි වීජපයුක්ඛා: ඵකෙන ඛජෙධිභි දසභායතනෙහි යොළසභි ධාතුහි වීජපයුක්ඛා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජපයුක්ඛා.

67. උපාදාන ධර්මයෝ... ක්ලේශ ධර්මයෝ- ක්ලේශ ද වූවාහු මැ සාංක්ලේශික ද වූ ධර්මයෝ- ක්ලේශ ද වූවාහු මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයෝ- ක්ලේශ ද වූවාහු මැ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

68. අසාංක්ලේශික ධර්මයෝ... ක්ලේශවිප්‍රයුක්ත අසාංක්ලේශික ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙනතුන් හා කිසි ආයතන කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. ඡඬ ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

69. සංක්ලිෂ්ට ධර්මයෝ... ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්ත යෝද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

70. සංක්ලිෂ්ට ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයෝ... ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

71. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ... භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ- දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ- භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

72. සචිතකතා ධම්මා -පෙ- සච්චාරා ධම්මා - එකෙන බණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි සමපයුකතා.

කතීහි විපපයුකතා: එකෙන බණ්ඩන දසහායතනෙනි පණ්ණරසහි බාතුහි විපපයුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි විපපයුකතා.

73. අචිතකතා ධම්මා -පෙ- අච්චාරා ධම්මා- සමපයුකතාහි: නන්. කතීහි විපපයුකතා: න කෙහිවි බණ්ඩන න කෙහිවි ආයතනෙනි එකාය බාතුයා විපපයුකතා.

74. සපපිකිකා ධම්මා -පෙ- පිකිසහගතා ධම්මා- එකෙන බණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි සමපයුකතා..

කතීහි විපපයුකතා: එකෙන බණ්ඩන දසහායතනෙනි යොළසහි බාතුහි විපපයුකතා: එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි විපපයුකතා.

75. සුඛ සහගතා ධම්මා -පෙ- එකෙන බණ්ඩන සමපයුකතා: එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි සමපයුකතා.

කතීහි විපපයුකතා: එකෙන බණ්ඩන දසහායතනෙනි පණ්ණරසහි බාතුහි විපපයුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි විපපයුකතා.¹

76. උපෙකකා සහගතා ධම්මා -පෙ- එකෙන බණ්ඩන සමපයුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි සමපයුකතා.

කතීහි විපපයුකතා: එකෙන බණ්ඩන දසහායතනෙනි එකාදසහි බාතුහි විපපයුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවි විපපයුකතා.

1. සුඛසහගතා ධම්මා -පෙ- කෙහිවි විපපයුකතා - PTS උග්ග.

72. සචිතර්ක ධර්මයෝ... සචිචාර ධර්මයෝ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

73. අචිතර්ක ධර්මයෝ, අචිචාර ධර්මයෝ... සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනතුන් හා කිසි ආයතන කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. එක් ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

74. සප්‍රීතික ධර්මයෝ - ප්‍රීතියහගත ධර්මයෝ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

75. සුඛසහගත ධර්මයෝ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

76. උපේක්ෂාසහගත ධර්මයෝ... එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා එකොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

77. න කාමාවචරා ධම්මා -පෙ- අපරියාපකතා ධම්මා- අනුක්තරා ධම්මා- සමපයුක්තාති: නස්ථි.

කතීති විපපයුක්තා: න කෙතිවි ඛජෙධිති න කෙතිවි ආයතනෙනි, ඡති ධාතුහි විපපයුක්තා.

78. රුපාවචරා ධම්මා -පෙ- අරුපාවචරා ධම්මා- නිශ්චානිකා ධම්මා- නිශ්චා ධම්මා- සරණා ධම්මා- කතීති ඛජෙධිති කතීභායතනෙනි කතීති ධාතුහි සමපයුක්තාති: නස්ථි.

කතීති විපපයුක්තා: එකෙන ඛජෙධිති දසභායතනෙනි සොළසහි ධාතුහි විපපයුක්තා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි විපපයුක්තා.

ධම්මායතනං ධම්මධාතු දුක්ඛසච්චක්ඛා ජීවිතං,
සළායතනං නාමරූපං වක්ඛාමො ව මහාහව්වා,
ජාති ජරා ව මරණං තිකෙසෙවතුනවිසති,
ගොච්ඡකෙසු ව පඤ්ඤා අධිවුලුප්පනමරො පදා
මහත්තම පණ්ණරස අධාරස තතො පරෙ,
තෙ වීසපදසතං එතං සමපයොගෙ න ලබ්භතිති.

සමපයොග විපපයොගපදනිදෙදසො නිවසීතො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

77. කාමාවචර නොවූ ධර්මයෝ... අපයඝාපන්න ධර්මයෝ... අනුත්තර ධර්මයෝ සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, ංඨ ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන්.

78. රූපාවචර ධර්මයෝ... අරූපාවචර ධර්මයෝ... නෛයඝාණික ධර්මයෝ- නියත ධර්මයෝ- සරණ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙන්.

උද්දනය:

ධර්මායතන යැ ධර්මධාතු යැ දූඛසත්‍යයැ ජීවිතීන්ද්‍රිය යැ ංඨායතන යැ නාම රූප යැ මහාභව සතර යැ ජාතී යැ ජරා යැ මරණ යැ යි කීක පදයන් අතුරෙහි එකුත් වීසි පදයෝ ද, ගොවිජකයන්හි පණස් පදයෝ ද, වූල්ලන්තරදුක්කයෙහි අටපදයෝ ද, මහත්තර දුක්කයෙහි පසළොස් පදයෝ ද, ඉන් මතුයෙහි පිට්ඨිදුක්කයෙහි අටළොස් පදයෝ ද යන තෙල එක්සිය තෙවිසි පදයෝ සම්ප්‍රයෝග (විප්‍රයෝගත්‍රම) යෙහි නො ලැබෙත්.

සම්ප්‍රයෝග විප්‍රයෝග පද නිර්දේශ නිමි.

7. සමපයුතෙකන විපපයුතතපදතිදෙසො

1. වේදනාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- සභිබ්බාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා - විඤ්ඤාණකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- මනායතනෙත යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා තෙ ධම්මා කතීහි බ්‍රහ්මහි, කතීහායතනෙහි, කතීහි ධාතුහි විපපයුතා:

තෙ ධම්මා චතුර්හි බ්‍රහ්මහි එකෙනායතනෙන සත්තහි ධාතුහි විපපයුතා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපපයුතා.

2. චක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතුයා යෙ ධම්මා -පෙ- මනො ධාතුයා යෙ ධම්මා- මනොච්ඤ්ඤාණධාතුයා යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙහිවි බ්‍රහ්මහි න කෙහිවි ආයතනෙහි එකාය ධාතුයා විපපයුතා.

3. මහිඤ්ඤාන යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා, තෙ ධම්මා -පෙ- චතුර්හි බ්‍රහ්මහි එකෙනායතනෙන සත්තහි ධාතුහි විපපයුතා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපපයුතා.

4. උපෙකඛ්ඤ්ඤාන යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙහිවි බ්‍රහ්මහි, න කෙහිවි ආයතනෙහි, පඤ්චහි ධාතුහි විපපයුතා.

5. සභිබ්බාපච්චයා විඤ්ඤාණෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සළායතන පච්චයා එසොන යෙ ධම්මා- එසාපච්චයා වේදනාය යෙ ධම්මා,- එසොන යෙ ධම්මා- වේදනාය යෙ ධම්මා- සඤ්ඤා යෙ ධම්මා- වේදනාය යෙ ධම්මා- විඤ්ඤාන යෙ ධම්මා- මනායතනෙත යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපපයුතා, තෙ ධම්මා -පෙ- චතුර්හි බ්‍රහ්මහි එකෙනායතනෙන සත්තහි ධාතුහි විපපයුතා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපපයුතා.

7. සම්ප්‍රයුක්තයෙන් විප්‍රයුක්තපදනිර්දේශය

1. වේදනා ස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥා ස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංස්කාරස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- විඥානස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනායතනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක් ආයතනයන් හා කෙනෙක් ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්:

ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්තධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්මයන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

2. චක්ෂුර්විඥාන ධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... මනො ධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනොවිඥාන ධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

3. මනින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

4. උපෙක්ඛිතද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්මකෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, පඤ්ච ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

5. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඥානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... ංඛායතන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංඥාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- වෙතනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනසිකාරය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

6. අධිමොසෙති යෙ ධම්මා සමපයුකා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපයුකා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙතිවි ඛජෙති න කෙතිවි ආයතනෙති එකාය ධාතුයා විපයුකා.

7. අද්ධමසුඛාය වෙදනාය සමපයුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- උපෙක්ඛා සහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුකා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපයුකා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙතිවි ඛජෙති න කෙතිවි ආයතනෙති, පඤ්චිති ධාතුති විපයුකා.

8. සචිතකසච්චාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුකා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපයුකා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙතිවි ඛජෙති න කෙතිවි ආයතනෙති, එකාය ධාතුයා විපයුකා.

9. විතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- වෙතයිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතසමපයුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතසංසට්ඨෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතසංසට්ඨසමුදධානෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතසංසට්ඨසමුදධානසහජිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විතසංසට්ඨ සමුදධානානුපරිවතනිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුකා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපයුකා, තෙ ධම්මා -පෙ- වතුති ඛජෙති එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති විපයුකා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි විපයුකා.

10. සචිතකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- සච්චාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුකා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපයුකා, තෙ ධම්මා -පෙ- න කෙතිවි ඛජෙති න කෙතිවි ආයතනෙති, එකාය ධාතුයා විපයුකා.

11. උපෙක්ඛා සහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමපයුකා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපයුකා, තෙ ධම්මා කතිති ඛජෙති කතිනායතනෙති කතිති ධාතුති විපයුකා: තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛජෙති න කෙතිවි ආයතනෙති, පඤ්චිති ධාතුති විපයුකා.

බන්ධා වතුරො ආයතනඤ්චෙනං
ධාතුසු සත්ත දො පි ව ඉන්ද්‍රියතො¹
තයො පටිච්ච තප්'රිව² එසසපඤ්චමා
අධිමුච්චනා මනසි තිකෙසු තිණි.
සත්තනතරා³ දො ව මනෙන යුක්තං-
විතකක විචාරණං උපෙක්ඛකාය වා ති⁴

සමපයුකෙන විපයුකාදනිදෙදසො නිට්ඨිතො.

1. ඉන්ද්‍රියතො - PTS

3. සුත්තනතරා - PTS

2. තයො පටිච්චතප්'රිව - PTS

4. උපෙක්ඛකායවාති - PTS

6. අධිමොක්ෂය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

7. අද්‍රක්ඛමසුඛ වේදනා හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

8. සචිතර්ක සචීචාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

9. චිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- වෛතසික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තසංසාර්ථසමුත්ථාන සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තසංසාර්ථසමුත්ථාන සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තසංසාර්ථසමුත්ථානානුපරිවර්තී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්තධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

10. සචිතර්ක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්, සචීචාර ධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති. එක් ධාතුවක් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

11. උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක් ආයතනයන් හා කෙනෙක් ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනකුත් හා කිසි ආයතන කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, පඤ්ච ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

සතර නාමස්කන්ධයෝ යැ එක් මැ මනායතන යැ ධාතූන් අතුරෙන් සප්ත විඤාන ධාතු යැ ඉන්ද්‍රියයන් අතුරෙන් ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙකු පටිච්චසමුප්පාදබ්‍රහ්මයෝ තුන් දෙනෙකු එසේ ම ස්පර්ශය පස්වනු කොට ඇති පදයෝ යැ අධිමොක්ෂයැ මනස්කාර යැ ත්‍රික මාත්‍යකා පදයන් අතුරෙන් පද තුනෙකු මහත්තර දූකයෙන් පදයෝ සත් දෙනෙකු, මනෝ ධාතුව හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූ (චිතර්ක චීචාර පදය හා සචිතර්ක සචීචාර යන) දෙපද යැ උපෙක්ෂා සම්ප්‍රයුක්ත (පදය යන මේ පදයෝ මෙහි වෙති.)

සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත පදනිර්දේශය නිමි.

8. විපස්සනෙතන සමපයුතන පද නිදේදසො

1. රූපකකුච්ඡිත යෙ ධම්මා විපස්සනා, තෙ ධම්මා කතීති ධම්මා කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සමපයුතනාති: නත්ථි.

2. වේදනාකකුච්ඡිත යෙ ධම්මා -පෙ- සංකෘතකකුච්ඡිත යෙ ධම්මා- සංකාරකකුච්ඡිත යෙ ධම්මා- විඤ්ඤාණකකුච්ඡිත යෙ ධම්මා- සරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- අරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපස්සනා, තෙ ධම්මා කතීති ධම්මෙති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සමපයුතනාති: නත්ථි.

ධම්මායතන ධම්මධාතු අප ජීවිත නාමරූපං,
සමායතනං ජාති ජරා මරණං* දෙව මාතිකෙ න ලබ්භරෙ.
පට්ඨානතරෙ සත්ත ව ගොච්ඡකෙ දස අපරතෙත.
වුද්ධස ඡ ව ම ඤ්ඤා ඉවෙවතෙ සත්තවිනාළිය ධම්මා,
සමුච්ඡෙදෙ න ලබ්භතති මොසප්පච්ඡතෙත ව.

විපස්සනෙතන සමපයුතන පද නිදේදසො නිධර්මො.

1. මං - මහං බුද්ධ ව - 239

8. විප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙක්) නැති.

2. වේදනාස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්... සංඥා ස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංස්කාර ස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- විඥාන ස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් — සරණ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- අරණ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක් ආයතනයන් හා කෙනෙක් ධාතුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: (සම්ප්‍රයෝගයෙක්) නැති.

උද්දනය:

ධර්මායතන යැ ද ධර්මධාතු යැ යළි ජීවිතේන්ද්‍රිය'යැ නාම රූප යැ ඡායායතන යැ ජාතියැ ජරා යැ මරණ යැ (ත්‍රිකද්‍රක) මාතෘකායෙහි දෙ පදයෙකැ පළමුවන චුල්ලන්තර දුකයෙහි සත් වැදෑරුම් වූ පදයෝ යැ ගොච්ඡකයෙහි දස පදයෙකැ අනාග වූ මහන්තර දුකයෙහි තුදස් පදයැ මත්තෙහි පිට්ඨිකයෙහි සපදයෙකැ යන මේ සත්සාළිසක් ප්‍රභේද ගත වූ (අෂ්ට) පදයෝ මොසප්පච්ඡක නම් වූ මේ නිර්දේශය හා සමග සමුච්ඡේද නම් වූ වුද්දසම නය නිර්දේශයෙහි නො ලැබෙත්.

විප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශය නිමි.

9. සමපයුතෙතන සමපයුතපදනිදේසො

1. වේදනාසංකර්මය යෙ ධම්මා - පෙ - සංඝඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා - සංඝඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුතා. තෙ ධම්මා කතීහි ඛණ්ඩි කතීහායතනෙනි කතීහි ධාතුහි සමපයුතා: තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන සකතති ධාතුහි සමපයුතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුතා.

2. විඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා - පෙ - මනායතනෙන යෙ ධම්මා - විඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා - මනායතනෙන යෙ ධම්මා - විඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුතා - පෙ - තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි සමපයුතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුතා.

3. සමුදයසංවේදන යෙ ධම්මා - පෙ - මහාසංවේදන යෙ ධම්මා - පෙ - සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුතා - පෙ - තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුතා, ඵකෙන ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුතා.

4. මහිඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා සමපයුතා. තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුතා - පෙ - තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි සමපයුතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුතා.

5. පුඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා - පෙ - පුඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා - පුඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා - පුඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුතා - පෙ - තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සමපයුතා.

6. උපෙකම්ඤ්ඤාසංකර්මය යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුතා - පෙ - තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵහි ධාතුහි සමපයුතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපයුතා.

9. සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත පදනිර්දේශය

1. වේදනාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංස්කාරස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග, එක් ආයතනයක් හා සමග, සප්ත ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත යෝ යි.

2. විඥානස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මනායතනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- වක්ත්‍රවිඥානධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... මනොධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනොවිඥාන ධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

3. සමුදය සත්ත්වය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මාර්ග සත්ත්වය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

4. මනින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්.. ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

5. සුඛින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුක්ඛින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සොමනස්සීනද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- දෙමනස්සීනද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

6. උපෙක්ඛින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ඡඬ ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත යහ. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

7. සඳහිත්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පෙ- වීරිඨිත්‍රියෙන යෙ ධම්මා -සඳහිත්‍රියෙන යෙ ධම්මා -සමාධිත්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පඤ්ඤාත්‍රියෙන යෙ ධම්මා -ආනන්දානන්දසාමිතිත්‍රියෙන යෙ ධම්මා -අඤ්ඤාත්‍රියෙන යෙ ධම්මා -අඤ්ඤාචාරිත්‍රියෙන යෙ ධම්මා -අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා -අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා තිහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සම්පයුක්තා, ඵකෙන ඛණ්ඩින ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සම්පයුක්තා.

8. සහකාර පවුල යා වීඤ්ඤාණෙන් යෙ ධර්මා සම්පයුක්තා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා සම්පයුක්තා -පෙ- යෙ ධර්මා තීහි ධර්මෙහි සම්පයුක්තා, එකෙතොස්ගතෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සම්පයුක්තා.

9. සමුදායනතපරිධියා එකෙකුන යෙ ධම්මා සමුපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමුපසුකතා-පෙ- තෙ ධම්මා තිහි බරෙඬහි එකෙනායන නොන සතාහි ධාතුති සමුපසුකතා, එකෙන බරෙඬන එකෙනායනනොන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමුපසුකතා.

10. එකපවිටයා වේදනාය යෙ ධම්මා සම්පසුඤා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සම්පසුඤා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩෙති එකෙනායත- නෙන සත්තති ධාතුති සම්පසුඤා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි සම්පසුඤා.

11. වේදනාපට්ඨයා තණකාය යෙ ධම්මා -පෙ- තණකාපට්ඨයා උපාදනෙන යෙ ධම්මා -කම්මභවෙන යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩෙහි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සම්පයුක්තා, එකෙන ඛණ්ඩන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා තෙහිවි සම්පයුක්තා.

7. සද්ධිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...විරිධිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සනිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමාධිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්ඤිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤාතාවිත්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

8. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඤානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

9. ෂධායතන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශ හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්තධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

10. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

11. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-කර්මභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන්. හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

12. සොකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛින යෙ ධම්මා-දෙමනසොන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා සමපයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

13. උපායාසෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සතිපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා -සමපයුක්තා- යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා සමපයුක්තා, ඵකෙන ඛණ්ඩින ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

14. ඉද්ධිපාදෙන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

15. ක්කානෙන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා, -පෙ- තෙ ධම්මා ද්විති ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා සමපයුක්තා, ඵකෙන ඛණ්ඩින ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

16. අප්පමඤ්ඤාය යෙ ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤාහි ඉඤ්ඤායෙහි යෙ ධම්මා-පඤ්ඤාහි බලෙහි යෙ ධම්මා -සත්තහි බොජ්ඣංගයෙහි යෙ ධම්මා - අරියෙන අරුධබ්බිකෙන මග්ගෙන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා. තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා සමපයුක්තා, ඵකෙන ඛණ්ඩින ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තා.

17. ඵසොන යෙ ධම්මා -පෙ- චේතනාය යෙ ධම්මා - මනසිකාරෙන යෙ ධම්මා සමපයුක්තා. තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපයුක්තා - පෙ - තෙ ධම්මා තීහි ඛණ්ඩි ඵකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුහි සමපයුක්තා ඵකෙන ඛණ්ඩින ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි සමපයුක්තා,

12. ශෝකය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුഃඛය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-දොර්මනසාය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

13. උපායාසය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සතිපට්ඨානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සම්මජ්ජධානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

14. ඉද්ධිපාදය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

15. ධ්‍යානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධ දෙකක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

16. අප්‍රාමාණය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්ච බලයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සජ්ජ ඛොධාසිගයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආර්‍ය අෂ්ටාංගිකමාර්ගය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

17. ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...වේතනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-මනසිකාරය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ජ ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

18. වේදනාය යෙ ධම්මා -පෙ- සංකෘතිය යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩෙති ඵකෙනායතනෙන සංකෘති බාහුති සමප්‍රකෘතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රකෘතා.

19. විකෘත යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩෙති සමප්‍රකෘතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රකෘතා.

20. අධිමොකෙතින යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩෙති ඵකෙනායතනෙන ද්විති බාහුති සමප්‍රකෘතා. ඵකෙන ඛණ්ඩෙන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රකෘතා.

21. සුඛාය වේදනාය සමප්‍රකෘතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛාය වේදනාය සමප්‍රකෘතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමප්‍රකෘතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩෙන සමප්‍රකෘතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රකෘතා.

22. සචිත්තකසචිතාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අචිත්තක චිතාරමකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - පිති සහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩෙන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රකෘතා.

23. සුඛසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- උපෙක්ඛා සහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්‍රකෘතා, -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩෙන සමප්‍රකෘතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙතිවි සමප්‍රකෘතා.

18. වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්තධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

19. චිත්තය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්මකෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

20. අධිමොක්ෂය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ධාතුදෙකක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ. එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

21. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුක්ඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

22. සචිතර්කසචීචාර වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...අචිතර්කචීචාරමාත්‍ර වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්මකෙනෙක්-ප්‍රීතිසහගත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

23. සුඛ සහගත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...උපේක්ෂා සහගත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්මකෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

24. හෙතුභි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- හෙතුභි වෙ'ව සහෙතුකෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා - හෙතුභි වෙ'ව හෙතුසමපසුකෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා කීහි ඛජෙධිහි එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා සමපසුකතා, එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපසුකතා.

25. සහෙතුකෙහි වෙ'ව න ව හෙතුභි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- හෙතු සමපසුකෙහි වෙ'ව න ව හෙතුභි ධරෙමහි යෙ ධරමා - න හෙතුභි සහෙතුකෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපසුකතා.

26. ආසවෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- ආසවෙහි වෙ'ව සායවෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා - ආසවෙහි වෙ'ව ආසවසමපසුකෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා කීහි ඛජෙධිහි එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා සමපසුකතා, එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපසුකතා.

27. ආසවසමපසුකෙහි වෙ'ව නො ව ආසවෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපසුකතා.

28. සහෙතුකෙහි -පෙ- ගජෙහි - ඔසෙහි - යොගෙහි - නීවරණෙහි - පරාමාසෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා - පරාමාසෙහි වෙ'ව පරාමච්චෙධිහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධරමා කීහි ඛජෙධිහි එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා සමපසුකතා, එකෙන ඛජෙධින එකෙතායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපසුකතා.

24. හේතු ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...හෙතු ද වූ මැ සහෙතුක ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-හෙතු ද වූ මැ හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

25. සහේතුක ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-හෙතු නොවූ සහෙතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

26. ආසුච්චධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ආසුච්ච ද වූ මැ සාසුච්ච ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ආසුච්ච ද වූ මැ ආසුච්ච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

27. ආසුච්චසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුච්ච වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

28. සංයෝජන-ග්‍රන්ථ-ඔස-යොග-නිවරණ-පරාමර්ථ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරාමාර්ථ ද වූ මැ පරාමාර්ථ ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

29. පරාමාසසමපයුනෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ධරෙමහි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුනා.

30. විකෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා -පෙ- තෙ ධරමා තිහි ධරෙමහි සමපයුනා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුනා.

31. වෙනසිකෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- විකසමපයුනෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -විකසංසට්ඨෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -විකසංසට්ඨසමුට්ඨානෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -විකසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභුහි ධරෙමහි යෙ ධරමා- විකසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ධරෙමහි එකෙනායතනෙන සකෙහි ධාතුහි සමපයුනා.

32. උපාදනෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- කිලෙසෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -කිලෙසෙහි වෙව සංකිලෙසිකෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා- කිලෙසෙහි වෙව සංකිලිට්ඨෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා- කිලෙසෙහි වෙව කිලෙසසමපයුනෙහි ව ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා -පෙ- තෙ ධරමා තිහි ධරෙමහි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා සමපයුනා. එකෙන ධරෙමහි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුනා.

33. සංකිලිට්ඨෙහි වෙව නො ව කිලෙසෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා -පෙ- කිලෙසසමපයුනෙහි වෙව නො ව කිලෙසෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සථිතකෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා-සථිතාරෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා- සපථිතකෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා-පිතිසහගෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා, තෙහි ධරෙමහි යෙ ධරමා සමපයුනා -පෙ- තෙ ධරමා එකෙන ධරෙමහි එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි සමපයුනා.

29. පරාමර්ථ සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

30. චිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

31. චෛතසික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්ත සංසාෂ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්ත සංසාෂ්ට සමුත්ථාන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්ත සංසාෂ්ට සමුත්ථාන සහභූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්ත සංසාෂ්ට සමුත්ථානානුපරිවර්තී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ඣ ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

32. උපාදන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

33. සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සචිතර්ක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සචිතර්ක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සප්පිතික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ප්‍රීති සහගත ධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

34. සුඛසහගතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා සමපයුතා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා සමපයුතා, තෙ ධර්මා කතීහි ඛජෙධිහි කතීහා'යතනෙහි කතීහි බාතුහි සමපයුතා: තෙ ධර්මා එකෙන ඛජෙධින සමපයුතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙහිවී සමපයුතා,

අරුපක්ඛන්ධා චක්ඛාරො මනායතනමෙව ව,
විඤ්ඤාණධාතුයො සත්ත දෙව සච්චා චුද්දසිඤ්ඤා
පච්චයෙ ආදසපද තතො උපරි සොළස,
තිකෙසු අට්ඨ ගොට්ඨකෙ තෙවක්ඛාරීසමෙව ව,
මහත්තරුකෙ සත්ත පද පිට්ඨෙසුකෙසු ඡ
නවමස පදසොතෙ නිද්දෙසෙ සඛහං ගතා' ති.

සමපයුතෙන න සමපයුතං පද නිද්දෙසො නිට්ඨිතො.

34. සුඛ සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයහ, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

උද්දනය:

සතර නාමස්කන්ධයෝ යැ, මනායතන යැ, සජ්ඣේද්‍යානධාතු යැ, සත්‍ය දෙකෙකැ, කුසුස් ඉන්ද්‍රියයෝ යැ, පට්ඨවසමුප්පාදයෙහි දෙළොස් පදයෝ යැ, ඉන් මත්තෙහි සොළොස් පදයෝ යැ, ත්‍රික මාතෘකායෙහි අට පදයෝ යැ, ගොච්ඡකයෙහි තෙසාළිස් පදයෝ යැ, මහන්තර දුකයෙහි සජ්ඣ පදයෝ යැ, පිට්ඨිකයෙහි සප්තයෝ යැ, යන මේ (එක් සිය වීස්සක්) පදයෝ නව වැනි උද්දෙශයාගේ නිර්දේශයෙහි සංග්‍රහ වෙත්.

සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශ නිමි.

10. විපාසනෙතන විපසයුක්ත පදනිදෙසො

1. රූපකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා විපසයුක්තා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසයුක්තා, තෙ ධම්මා කතීති ඛණ්ඩෙති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති විපසයුක්තා: තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩෙති ඵකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති විපසයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපසයුක්තා.

2. ඵෙදනාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- විඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- මනායතනෙන යෙ ධම්මා විපසයුක්තා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩෙන දසභායතනෙති දසති ධාතුති විපසයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපසයුක්තා.

3. වික්ඛායතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- ඵොට්ඨිබ්බායතනෙන යෙ ධම්මා- වික්ඛායතනා යෙ ධම්මා-ඵොට්ඨිබ්බායතනා යෙ ධම්මා විපසයුක්තා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩෙති ඵකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති විපසයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපසයුක්තා.

4. වික්ඛායතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- මනෝවිඤ්ඤාන ධාතුයා යෙ ධම්මා-සමුදයසංවේන යෙ ධම්මා-මග්ගසංවේන යෙ ධම්මා විපසයුක්තා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩෙන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති විපසයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපසයුක්තා.

5. නිරෝධසංවේන යෙ ධම්මා -පෙ- වික්ඛායතනෙන යෙ ධම්මා- කායිකයෙන යෙ ධම්මා- ඉන්ද්‍රියයෙන යෙ ධම්මා- සුචරිතයෙන යෙ ධම්මා විපසයුක්තා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩෙති ඵකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති විපසයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි විපසයුක්තා.

10. විප්‍රයුක්තයෙන් විප්‍රයුක්ත පදනිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහුද ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක් ආයතනයන් හා කෙනෙක් ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්මයන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

2. වේදනාස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංස්කාරස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-විඤානස්කන්ධය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මනායතනය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්තවූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දසධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා එක් ධාතුවක් හා ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

3. චක්ඛායතනය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඓංද්‍රියධර්මායතනය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චක්ඛු ධාතුව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ඓංද්‍රියධර්ම ධාතුව හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

4. චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුව හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතුව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමුදයසත්‍යය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගසත්‍යය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

5. නිරෝධසත්‍යය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්... චක්ඛුන්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-කායින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඉන්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පුරිසින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහුද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

6. මනිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

7. සුඛිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -සොම- නසිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -දෙමනසිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

8. උපෙකඛිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති එකාදසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

9. සද්ධිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -පෙ- විරිධිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -සතිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -සමාධිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -පඤ්ඤිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -ආනඤ්ඤාඤ්ඤසසාමිතිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -අඤ්ඤිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -අඤ්ඤාචිඤ්ඤයෙන යෙ ධම්මා -අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා -අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

10. සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සළායතනපච්චයා එසෙසන යෙ ධම්මා -එසසපච්චයා වෙදනාය යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති දසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

11. වෙදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධම්මා -පෙ- තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන යෙ ධම්මා -කම්මභවෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති බාතුති වීජප්‍රසන්නා, එකන්තායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

6. මිනින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාහුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

7. සුඛින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... දුක්ඛින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - සොමනස්සින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - දොමනස්සින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් බාහුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

8. උපෙක්ඛින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා එකොළොස් බාහුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

9. සද්ධින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...විට්ඨින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - සතින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - සමාධින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - චක්ඛේන්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාම්භිතින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - අඤ්ඤින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - අඤ්ඤතාවින්ද්‍රිය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - අවිද්‍යාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් බාහුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

10. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඥානය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්... ඡායායතන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාහුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

11. වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්.. තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදාය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - කර්මභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම් ... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් බාහුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

12. රුපහවෙන යෙ ධම්මා විපසුකනා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකනා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි බ්‍රහ්මෙහි න කෙතිවි ආයතනෙහි තිහි බාහුති විපසුකනා.

13. අසඤ්ඤාහවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- එකවොකාර හවෙන යෙ ධම්මා - පරිදෙවෙන යෙ ධම්මා විපසුකනා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකනා -පෙ- තෙ ධම්මා වතුහි බ්‍රහ්මෙහි එකෙනායතනෙන සකති බාහුති විපසුකනා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපසුකනා.

14. අරුපහවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවසඤ්ඤාසඤ්ඤාහවෙන යෙ ධම්මා- වතුපොකාරහවෙන යෙ ධම්මා- සොකෙන යෙ ධම්මා- දුකෙකින යෙ ධම්මා- දෙවනසෙන යෙ ධම්මා- උපායාසෙන යෙ ධම්මා- සතිපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා- සමපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා- ඉද්ධිපාදෙන යෙ ධම්මා- ක්‍රියානෙන යෙ ධම්මා- අපමඤ්ඤා යෙ ධම්මා- පඤ්ඤා ඉන්ද්‍රියෙහි යෙ ධම්මා- පඤ්ඤා බ්‍රහ්මෙහි යෙ ධම්මා- සකති බ්‍රහ්මෙහි යෙ ධම්මා- අරියෙන අට්ඨකිකෙන මහෙහි යෙ ධම්මා විපසුකනා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකනා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බ්‍රහ්මෙන දසභායතනෙහි සොළසහි බාහුති විපසුකනා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපසුකනා.

15. එකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- වෙදනාය යෙ ධම්මා-සඤ්ඤා යෙ ධම්මා- වෙනනාය යෙ ධම්මා- විකෙන යෙ ධම්මා- මනසිකාරෙන යෙ ධම්මා විපසුකනා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකනා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බ්‍රහ්මෙන දසභායතනෙහි දසහි බාහුති විපසුකනා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපසුකනා.

16. අධිමොකෙකින යෙ ධම්මා විපසුකනා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකනා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන බ්‍රහ්මෙන දසභායතනෙහි පණ්ණරසහි බාහුති විපසුකනා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපසුකනා.

12. රූපභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධයක් හා කිසි ආයතනයක් හා විප්‍රසූක්ත නො වෙති, තුන් ධාතු කෙනකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

13. අසඤ්ඤාභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... එකවොකාරභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරිදේවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

14. අරූපභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්... නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- වතුචොකාරභවය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- සොකය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- දුක්ඛය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- දෙමනස්සය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපායාසය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- සති පටිඨානය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- සම්මප්පධානය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඉද්ධිපාදය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- ධ්‍යානය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- අප්පමඤ්ඤාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්චින්ද්‍රියයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්චබලයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- සප්තබොධාභිගයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ආයතනික මාර්ගය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

15. ස්පර්ශය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් ... වේදනාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංඤාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- චෙතනාව හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- චිත්තය හා යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනසිකාරය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

16. අධිමොක්ෂය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු... නම් ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

17. කුසලෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- අකුසලෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධ දසභායතනෙහි සොළසහි බාහුහි විපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසුකතා.

18. සුඛාය වෙදනාය සමපසුකෙනහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- දුක්ඛාය වෙදනාය සමපසුකෙනහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධ දසභායතනෙහි පණ්ණාසකෙහි බාහුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසුකතා.

19. අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුකෙනහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධ දසභායතනෙහි එකාදසහි බාහුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසුකතා.

20. විපාකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධ දසභායතනෙහි දසහි බාහුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසුකතා.

21. විපාකධර්මධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- සංකිලිධස්සංකිලෙසි-කෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බෞද්ධ දසභායතනෙහි සොළසහි බාහුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙහිවි විපසුකතා.

22. නොවිපාකනවිපාකධර්මධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- අනුපාදිනසුපාදිනියෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙහිවි බෞද්ධ න කෙහිවි ආයතනෙහි, පඤ්චහි බාහුහි විපසුකතා.

23. අනුපාදිනනඅනුපාදිනියෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- අසංකිලිධස්සංකිලෙසිකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙහිවි බෞද්ධ න කෙහිවි ආයතනෙහි, ඡහි බාහුහි විපසුකතා.

* මෙම පොතේහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

24. සචිතකකච්චාරෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි පණ්ණරසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

25. අචිතකකච්චාරමග්ගෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- පිතිසභග-තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා. තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි පොළසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

26. අචිතකකච්චාරෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙතිවි බන්ධනි න කෙතිවි ආයතනෙහි, එකාය ධාතුයා වීජප්‍රසන්නා.

27. සුඛසභගතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායත-නෙහි පණ්ණරසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

28. උපෙක්ඛාසභගතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි එකාදසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

29. දසසනෙන පහාතබ්බෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- භාවනාය පහාතබ්බෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- දසසනෙන පහාතබ්බභෙතුකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- භාවනාය පහාතබ්බභෙතුකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- ආවයගාමීහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- අපවයගාමීහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- සෙකෙකිති ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- අසෙකෙකිති ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- මහගගතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි පොළසති ධාතුහි වීජප්‍රසන්නා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රසන්නා.

24. සචිතර්ක සචිචාර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

25. අචිතර්කචිචාරමාත්‍ර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ප්‍රීති සහගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

26. අචිතර්ක අචිචාර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම් ...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුන් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත නො වෙති, එක් ධාතුවක් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

27. සුඛසහගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

28. උපෙක්ඛා සහගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා එකොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

29. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතච්චා ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්... භාවනායෙන් ප්‍රභාතච්චා ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතච්චා භේතුක වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතච්චා භේතුක වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආවයගාමී ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-අපවයගාමී ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ශෛක්ෂ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-අශෛක්ෂ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මහද්ගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

30. අපච්ඡාදණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤානේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙහිවි ඛණ්ඩින න කෙහිවි ආයතනෙහි ඡහි ධාතුහි විපසුකතා.

31. පරික්ඛාරම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපසුකතා.

32. මහග්ගාරම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අපච්ඡාදණ-රම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- හීනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මිථ්‍යාකතියතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සම්මතකතියතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මහග්ගාරම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මහග්ගොකුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- මහග්ගාධිපතීහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි විපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපසුකතා.

33. අනුප්පනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙහිවි ඛණ්ඩින න කෙහිවි ආයතනෙහි, පඤ්ඤානේ ධාතුහි විපසුකතා.

34. අනිත්‍යාරම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අනාගතාරම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා, -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපසුකතා.

35. පච්චිසංකතාරම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අත්ඛිකතාරම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ඛණ්ඩාරම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා අත්ඛිකතඛණ්ඩාරම්මණේ ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපසුකතා.

30. අප්‍රමාණ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ප්‍රණීත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධකෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත නො වෙති, ංඛධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

31. පරිත්තාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

32. මහග්ගතාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අප්‍රමාණාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-භීත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මිට්ඨාත්ච්ඡිද්‍රියක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමාසක්ත්ථ නියත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ග හේතුක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් -මාර්ගාධිපති ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

33. අනුත්පන්න ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්... ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත නො වෙති, පඤ්චධාතුන් හා ද විප්‍රසූක්ත වෙත්.

34. අතීතාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අනාගතාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

35. ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්, අධ්‍යාත්මාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-බාහ්‍යාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්භන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

36. සනිදසසනසපටිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අනිදසන-සපටිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙධිති ඵකෙනායනනෙන සත්තති ධාතුති වීජප්‍රකෘත, ඵකෙනායනනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රකෘත.

37. හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- සහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- හෙතුසම්ප්‍රකෘතති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- හෙතුති චෙ'ව සහෙතුකෙති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සහෙතුකෙති චෙව න ව හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- හෙතුති චෙව හෙතුසම්ප්‍රකෘතති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා හෙතු සම්ප්‍රකෘතති චෙ'ව න ව හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- න හෙතුති සහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛජෙධින දසභායන-තෙති සොළසති ධාතුති වීජප්‍රකෘත, ඵකෙනායනනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රකෘත.

38. අපච්චයෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අසඛිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සනිදසනෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සපටිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- රුපිති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙධිති ඵකෙනායනනෙන සත්තති ධාතුති වීජප්‍රකෘත, ඵකෙනායනනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රකෘත.

39. ලොකුකරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛජෙධිති න කෙතිවි ආයනනෙති, ඡති ධාතුති වීජප්‍රකෘත.

40. ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- ආසවසම්ප්‍රකෘතති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- ආසවෙති චෙව සාසවෙති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- ආසවෙති චෙව ආසවසම්ප්‍රකෘතති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා ආසවසම්ප්‍රකෘතති චෙව නො ව ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘත -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛජෙධින දසභායනනෙන සොළසති ධාතුති වීජප්‍රකෘත, ඵකෙනායනනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙතිවි වීජප්‍රකෘත.

36. සනිදර්ශන සප්‍රතිස ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අනිදර්ශන සප්‍රතිස ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

37. හේතු ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...සහේතුක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු සම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු ද වූ මැ සහේතුක ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් සහේතුක ද වූ මැ නො ද හේතු වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු ද වූ මැ හේතු සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද හේතු වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-හේතු නොවූ සහේතුක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

38. අප්‍රත්‍යය ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අසඬ්ඛන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සනිදර්ශන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සප්‍රතිස ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-රූපි ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

39. ලෝකෝත්තර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුන් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, ෂඩ්ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

40. ආඝ්‍රව ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ආඝ්‍රව සම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආඝ්‍රව ද වූ මැ සංඝ්‍රව ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආඝ්‍රව ද වූ මැ ආඝ්‍රව සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආඝ්‍රව සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද ආඝ්‍රව වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රසූක්ත වෙත්.

41. අනාසවෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- ආසවවිපායකරණෙහි අනාසවෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙහිවි බන්ධනි න කෙහිවි ආයතනෙහි, ඡති ධාතුහි විපායකරණ.

42. සංඝෙකුප්පතෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- ගනනාවහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- ඔසෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා-යොගෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- නිවරණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- පරාමාසෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- පරාමාස සම්පායකරණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- පරාමාසෙහි වෙව පරාමවෙධෙහි ව ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි විපායකරණ, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපායකරණ.

43. අපරාමවෙධෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- පරාමාස විපායකරණෙහි අපරාමවෙධෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ -පෙ- තෙ ධර්මා න කෙහිවි බන්ධනි න කෙහිවි ආයතනෙහි, ඡති ධාතුහි විපායකරණ.

44. සාරමමණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- විකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- වෙනසිකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙසම්පායකරණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙසංසවෙධෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙ සංසවධසම්ප්‍රධානෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙසංසවධසම්ප්‍රධානසභාහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙසංසවධසම්ප්‍රධානානුපරිවිකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන බන්ධන දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි විපායකරණ, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපායකරණ.

45. අනාරමණෙහි¹ ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- විකෙවිපායකරණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- විකෙවිසංසවෙධෙහි² ධර්මෙහි යෙ ධර්මා උපාදධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ, තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා විපායකරණ -පෙ- තෙ ධර්මා වතුහි බන්ධනි එකෙනායතනෙන සකෙහි ධාතුහි විපායකරණ, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවි විපායකරණ

1. අරමුණෙහි -P.T.S.

2. විකෙසංසවෙධෙහි ධර්මෙහි -P.T.S.

41. අනාසුචධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ආසුචි විප්‍රයුක්තවූ අනාසුචි ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන්, හා යම් ධර්මයක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නොවෙති. ඡඛිධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

42. සංයෝජන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ග්‍රන්ථධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ඔසධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-යොග ධර්මයන් හා යම් ධර්මකෙනෙක්-නිවරණධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරාමර්ශධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරාමර්ශසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරාමර්ශ ද වූ මෑ පරාමාණ්ට ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

43. අපරාමාණ්ටධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත අපරාමාණ්ටධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නොවෙති, ඡඛිධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

44. සාලම්බන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...චිත්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-වෛතසික ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්ත සංසාණ්ට ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථාන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසංසාණ්ටසමුත්ථානසහග්‍ර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසංසාණ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්ති ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

45. අනාලම්බන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...චිත්තවිප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්ත විසංසාණ්ට ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-උපාදධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා ස්ප්ඵ ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

46. අනුපාදිකෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛජෙධිති න කෙතිවි ආයතනෙති, පඤ්චති බාහුති විපාසුකතා.

47. උපාදිකෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සංකිලිට්ඨෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසසම්පාදකෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා, - කිලෙසෙති වෙව සංකිලෙසිකෙති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසති වෙව සංකිලිට්ඨෙති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සංකිලිට්ඨෙති වෙව නො ව කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසෙති වෙව කිලෙසසම්පාදකෙනති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා- කිලෙසසම්පාදකෙනති වෙව නො ව කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධිත දසහායතනෙති සොළසති බාහුති විපාසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපාසුකතා.

48. අසංකිලෙසිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- කිලෙසවිපාසුකෙනති අසංකිලෙසිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛජෙධිති න කෙතිවි ආයතනෙති, ඡති බාහුති විපාසුකතා.

49. දඤනෙන පහාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- භාවනාය පහාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- දසඤනෙන පහාතබ්බහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධිත දසහායතනෙති සොළසති බාහුති විපාසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපාසුකතා.

50. සවිතකෙකති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- සවිවාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛජෙධිත දසහායතනෙති පඤ්ඤාසති බාහුති විපාසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාහුයා කෙතිවි විපාසුකතා.

51. අවිතකෙකති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අවිවාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපාසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛජෙධිති න කෙතිවි ආයතනෙති, එකාය බාහුයා විපාසුකතා.

46. අනුපාදිත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්තවූවාහු නම්.. ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත නො වෙති, පඤ්චධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

47. උපාදන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංක්ලිෂ්ට ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මෑ සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මෑ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංක්ලිෂ්ට ද වූ මෑ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මෑ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මෑ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධය හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

48. අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ චිත්‍රයුක්ත අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහුද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත නො වෙති, ෂඩ් ධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

49. දර්ශනායෙන් ප්‍රභාතවාස ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...භාවනා යෙන් ප්‍රභාතවාස ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් දර්ශනායෙන් ප්‍රභාතවාස හේතු ඇති ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාස හේතු ඇති ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

50. සචිතර්ක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අචිවාර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා චිත්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

51. අචිතර්ක ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අචිවාර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහුද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා චිත්‍රයුක්ත නො වෙති, එක් ධාතුවක් හා චිත්‍රයුක්ත වෙත්.

52. සප්තිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- පිති සහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායකතෙති සොළසති බාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

53. සුඛසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායකතෙති පණ්ණරසති බාතුති විපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා..

54. උපෙක්ඛාසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායකතෙති එකාදසති බාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

55. න කාමාවචරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අපරියාපනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - අනුක්තරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා න කෙතිවි ඛණ්ඩන න කෙතිවි ආයතනෙති, ජති බාතුති විපසුකතා.

56. රූපාවචරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අරූපාවචරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - නියානිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - නියතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා, තෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විපසුකතා තෙ ධම්මා කතීති ඛණ්ඩන කතීභායකතෙති කතීති බාතුති විපසුකතා: තෙ ධම්මා එකෙන ඛණ්ඩන දසභායකතෙති සොළසති බාතුති විපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවි විපසුකතා.

ධම්මායතනං ධම්මබාතු දුක්ඛවට්ඨානං,
සළායතනං නාමරූපං වක්ඛාරො ව මහාභවා,
ජාති ජරා* මරණං කිකෙසෙට්ඨනවිසති,
ගොච්ඡකෙසු ව පඤ්ඤා අට්ඨ චුලලතතරෙ පද,
මහනතරෙ පණ්ණරස අට්ඨාරස තතො පරෙ,
තෙ වීසති පදයතං එතං සමපයොගො* න ලබ්භති*ති

විපසුකෙනන විපසුකත පදනිද්දෙසො නිට්ඨෙතො.

1. ජරා ව-මජ්ඣ.

2. සමපයොගො-සිරිසු

52. සප්තික ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...ප්‍රීති සහගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

53. සුඛ සහගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

54. උපෙක්ඝා සහගත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද ඒ ඒ ධර්මය හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්... ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා එකොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

55. කාමාවචර නො වූ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අපයඛාප-න්ත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්—අනුක්තර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් . . . ඒ ධර්මයෝ කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් හා කිසි ආයතන කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත නො වෙති, ඡඬ ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

56. රූපාවචර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්...අරූපාවචර ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්—නෙයඤ්ඤා ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්—නියත ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක්—සරණ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා කෙනෙක් ආයතනයන් හා කෙනෙක් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා සොළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

උද්දතය:

ධර්මායතන යැ, ධර්මධාතු යැ, දුඛසත්‍ය යැ, ජීවිත යැ, ඡඩායතන යැ, නාමරූප යැ, සතර මහාභවයෝ යැ, ජාතියැ, ජරා යැ, මරණයැ, තික්ෂා-කා පදයන් අතුරෙන් එකුත් වීසි පද කෙනෙකැ, ගොච්ඡකයෙහි පනස් පද කෙනෙකැ, චූල්ලන්තර දුක්ඛයෙහි අටපදයෝ යැ මහන්තර දුක්ඛයෙහි පසළොස් පදයෝ යැ එයින් අන්‍ය පිටිඨිදුක්ඛයෙහි අටළොස් පදයෝ යැ යන මේ එක් සිය තෙවිසි පදයෝ සම්ප්‍රයෝගයෙහි නො ලැබෙත්.

විප්‍රයුක්තයෙන් විප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශ නිමි.

11. සබගතිකෙන් සමපයුතතවිපපයුතත පදනිඥායො

1. සමුදයසචේටිත යෙ ධම්මා -පෙ- මහසචේටිත යෙ ධම්මා ඛන්ධ සබගහෙන් සබගතිතා, ආයතනසබගහෙන් සබගතිතා, ධාතුසබගහෙන් සබගතිතා, තෙ ධම්මා කතීති ඛජෙධිති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සමපයුතතා:

තෙ ධම්මා තීති ඛජෙධිති ඵකෙනායතනෙන් සත්තති ධාතුති සමපයුතතා, ඵකෙන් ඛජෙධන ඵකෙනායතනෙන් ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි සමපයුතතා,

කතීති විපපයුතතා: ඵකෙන් ඛජෙධන දසභායතනෙති දසති ධාතුති විපපයුතතා, ඵකෙනායතනෙන් ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි විපපයුතතා.

2. ඉපථිඤ්ඤායෙත යෙ ධම්මා -පෙ- පුරිසිඤ්ඤායෙත යෙ ධම්මා ඛන්ධ සබගහෙන් සබගතිතා, ආයතන සබගහෙන් සබගතිතා, ධාතුසබගහෙන් සබගතිතා, තෙ ධම්මා කතීති ඛජෙධිති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සමපයුතතාති: නපථි.

කතීති විපපයුතතා: වතුති ඛජෙධිති ඵකෙනායතනෙන් සත්තති ධාතුති විපපයුතතා, ඵකෙනායතනෙන් ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි විපපයුතතා.

3. සුච්ඤ්ඤායෙත යෙ ධම්මා -පෙ- දුකච්ඤ්ඤායෙත යෙ ධම්මා -- සොමනසසිඤ්ඤායෙත යෙ ධම්මා -දෙමනසසිඤ්ඤායෙත යෙ ධම්මා ඛන්ධ සබගහෙන් සබගතිතා, ආයතනසබගහෙන් සබගතිතා, ධාතුසබගහෙන් සබගතිතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛජෙධිති ඵකෙනායතනෙන් සත්තති ධාතුති සමපයුතතා, ඵකෙනායතනෙන් ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි සමපයුතතා.

කතීති විපපයුතතා: ඵකෙන් ඛජෙධන දසභායතනෙති දසති ධාතුති විපපයුතතා, ඵකෙනායතනෙන් ඵකාය ධාතුයා කෙතිථි විපපයුතතා.

11. සම්මානිතයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්තපදනිර්දේශය

1. සමුදය සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...මාර්ග සත්‍යය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක් ස්කන්ධ සංග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ධාතුසම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුය, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහුය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

2. ඉත්තීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...චුරිසින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක් ස්කන්ධ සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ආයතන සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ධාතු සම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්ම කෙතෙක් නැත.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්තවූවාහු ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනය හා සප්ත ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහුය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

3. සුඛිත්තිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...දුක්ඛිත්තිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...සොමනස්සින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක්...දෙමනස්සින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙතෙක් ස්කන්ධසම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ආයතනසම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද ධාතුසම්ග්‍රහයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතූන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතූන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහුය.

4. උපෙකඛිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඛ්‍යානෙහි සංඛ්‍යානිකා, ආයතනසංඛ්‍යානෙහි සංඛ්‍යානිකා, ධාතුසංඛ්‍යානෙහි සංඛ්‍යානිකා -පෙ- තෙ ධම්මා තිභි ඛන්ධෙහි ඵකෙනායතනෙන දව්භි ධාතුභි සම්ප්‍රයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සම්ප්‍රයුක්තා.

කතීභි වීජයුක්තා: ඵකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙනි පණ්ණාසරසභි ධාතුභි වීජයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජයුක්තා.

5. සද්ධිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -පෙ- විරිධිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -සතිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -සමාධිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -පඤ්ඤාඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -අනඤ්ඤාඤ්ඤාසංඛිතීඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -අඤ්ඤාඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -අඤ්ඤාභාවිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා -අවිජ්ජාපච්චයා සංඛ්‍යාරෙහි යෙ ධම්මා -සද්‍රායතනපච්චයා ඵසෙකන යෙ ධම්මා -වෙදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධම්මා -තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන යෙ ධම්මා -කම්මභවෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඛ්‍යානෙහි සංඛ්‍යානිකා, ආයතනසංඛ්‍යානෙහි සංඛ්‍යානිකා, ධාතුසංඛ්‍යානෙහි සංඛ්‍යානිකා, -පෙ- තෙ ධම්මා තිභි ඛන්ධෙහි ඵකෙනායතනෙන සත්භි ධාතුභි සම්ප්‍රයුක්තා, ඵකෙන ඛන්ධෙන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි සම්ප්‍රයුක්තා.

කතීභි වීජයුක්තා: ඵකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙනි දසභි ධාතුභි වීජයුක්තා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජයුක්තා.

6. පරිදෙවෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඛ්‍යානෙහි සංඛ්‍යානිකා ආයතන සංඛ්‍යානෙහි සංඛ්‍යානිකා, ධාතුසංඛ්‍යානෙහි සංඛ්‍යානිකා, තෙ ධම්මා කතීභි ඛන්ධෙහි කතීභායතනෙනි කතීභි ධාතුභි සම්ප්‍රයුක්තාති: නස්ථි.

කතීභි වීජයුක්තා: වතුභි ඛන්ධෙහි ඵකෙනායතනෙන සත්භි ධාතුභි වීජයුක්තා. ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා කෙහිවි වීජයුක්තා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

4. උපෙක්ඛිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ආයතනසභිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ධාතුසභිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග ධාතු දෙකක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද: යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා පසළොස් ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

5. සද්ධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...විරිසිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සතිත්ථිය විසින් ධර්ම කෙනෙක්-සමාධිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනාඤ්ඤාඤ්ඤ-ස්සාමිතිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤාතාවිත්ථිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධ්‍යායන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදනයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-කර්මභවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්කන්ධසභිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ආයතන සභිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ධාතුසභිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද: යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා ද විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

6. පරිදේවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසභිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ආයතනසභිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ධාතුසභිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද: යත්: සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්ම කෙනෙක් නැත්තාහ.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද: යත්: සතර ස්කන්ධයක් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතුන් හා සමග ද විප්‍රයුක්ත වූවාහුය. එක් ආයතනයක් හා සමග ද එක් ධාතුවක් හා කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

7. සොකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුකෙකින යෙ ධම්මා - දෙමනසෙකෙන යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගහෙන සඛගතිතා, ආයතනසඛගහෙන සඛගතිතා, ධාතුසඛගහෙන සඛගතිතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛන්ධෙති එකෙනායතනෙන සක්ඛති ධාතුති සමපසුක්ඛං. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපසුක්ඛං.

කතිති විපසුක්ඛං: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙති දසති ධාතුති විපසුක්ඛං; එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි විපසුක්ඛං.

8. උපායාසෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සතිපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා - සම්මප්පධානෙන යෙ ධම්මා - අප්පමඤ්ඤය යෙ ධම්මා - පඤ්චති ඉන්ද්‍රියෙති යෙ ධම්මා - පඤ්චති බලෙති යෙ ධම්මා-සක්ඛති බොජ්ඣංගිකෙති යෙ ධම්මා- අරියෙන අවධිබ්බිකෙන මග්ගෙන යෙ ධම්මා - එග්ගෙන යෙ ධම්මා - චේතනාය යෙ ධම්මා - අධිමොසෙකින යෙ ධම්මා - මනසිකාරෙන යෙ ධම්මා - හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - හෙතුති චේව සහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - මෙමුති චේව හෙතුසමපසුක්ඛෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති චේව සාසවෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති චේව ආසවසමපසුක්ඛෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සංකොප්පරෙනති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- ගජ්ඣති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - භිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - යොගෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-නිවරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - පාරමිසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - උපාදනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - කිලෙසෙති චේව සංකිලෙසිකෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - කිලෙසෙති චේව සංකිලිවේසති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - කිලෙසෙති චේව කිලෙසසමපසුක්ඛෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා ඛන්ධසඛගහෙන සඛගතිතා, ආයතනසඛගහෙන සඛගතිතා, ධාතුසඛගහෙන සඛගතිතා. තෙ ධම්මා කතිති ඛන්ධෙති කතිභායතනෙති කතිති ධාතුති සමපසුක්ඛං: තෙ ධම්මා තීති ඛන්ධෙති එකෙනායතනෙන සක්ඛති ධාතුති සමපසුක්ඛං, එකෙන ඛන්ධෙන එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි සමපසුක්ඛං.

කතිති විපසුක්ඛං: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙති දසති ධාතුති විපසුක්ඛං, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි විපසුක්ඛං.

දෙව සච්චා පණ්ණරසින්ද්‍රියා එකාදස පටිච්චපද,

උඤ්ඤා පුන එකාදස ගොච්ඡකපදමෙසු තිංසව්ධා ති

සඛගතිතෙන සමපසුක්ඛං විපසුක්ඛංසද්ධිදොසො නිවර්තො.

7. ශෝකය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුඃඛය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-දොර්මනසාය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ආයතන සඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ධාතුසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ ස්කන්ධත්‍රයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය.

8. උපායාසය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...සතිපට්ඨානය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සම්මප්පධානය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අප්‍රාමාණාය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්චෝන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්චබලයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සප්තබොධාඛගයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආයාසි අෂ්ටාඛිනිකමාර්ගය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-වෙනනාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධිමොක්ෂය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මනසිකාරය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භේතු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භේතු ද වූ මැ සභේතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භේතු ද වූ මැ භේතුසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආසුච්චර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආසුච්ච ද වූ මැ සාසුච්ච ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආසුච්ච ද වූ මැ ආසුච්ච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංයෝජන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ග්‍රන්ථධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මස ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-යෝග ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-නිවරණ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරාමර්ශ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-උපාදනධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්කන්ධසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ආයතනසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද ධාතුසඛිග්‍රහයෙන් සඛගාභීත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්:

ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සප්ත ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු යි.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ය, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනා යැ, පසළොස් ඉන්ද්‍රියපදයෝ යැ, එකොළොස් ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද පදයෝ යැ, යළි මතුයෙහි එකොළොස් පද යැ, කිසි වැදෑරුම් ගොච්ඡක පදයෝ යැ යන මොහු මෙහි වෙත්.

සඛගාභීතයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත පදනිර්දේශ නිමි.

12. සමපයුතෙන න සධගතිත අසධගතිතපදනිදෙසො

1. වේදනාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා- සඤ්ඤාකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා සමපයුතා, තෙ ධම්මා කතිති ඛ්ඤානි කතිතායතනෙති කතිති ධාතුති සධගතිතා: තෙ ධම්මා තිති ඛ්ඤානි ද්විතායතනෙති අවධිති ධාතුති සධගතිතා.

කතිති අසධගතිතා: ද්විති ඛ්ඤානි ද්විතායතනෙති දසති ධාතුති අසධගතිතා.

2. විඤ්ඤාණකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා -පෙ- මනායතනෙන යෙ ධම්මා- වත්තුවිඤ්ඤාණධාතුයා යෙ ධම්මා - මනොධාතුයා යෙ ධම්මා - මනො විඤ්ඤාණධාතුයා යෙ ධම්මා සමපයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා තිති ඛ්ඤානි ඵලකතායතනෙන ඵලකාය ධාතුයා සධගතිතා.

කතිති අසධගතිතා: ද්විති ඛ්ඤානි ඵලකායතනෙති සත්තරසති ධාතුති අසධගතිතා.

3. සමුදයසංවේන යෙ ධම්මා -පෙ- මහාසංවේන යෙ ධම්මා සමපයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා වතුති ඛ්ඤානි ද්විතායතනෙති ද්විති ධාතුති සධගතිතා.

කතිති අසධගතිතා: ඵලකතා ඛ්ඤාන ද්විතායතනෙති සොළසති ධාතුති අසධගතිතා.

4. මහිඤ්ඤාන යෙ ධම්මා සමපයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා තිති ඛ්ඤානි ඵලකතායතනෙන ඵලකාය ධාතුයා සධගතිතා.

කතිති අසධගතිතා: ද්විති ඛ්ඤානි ඵලකායතනෙති සත්තරසති ධාතුති අසධගතිතා.

12. සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සම්භාවිත අසම්භාවිතපදනිර්දේශය

1. වේදනාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංස්කාරස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාතුන් විසින් සම්භාවිත ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු අටක් විසින් සම්භාවිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසම්භාවිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාතුවක් විසින් අසම්භාවිත වෙත්.

2. විඥානාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මනායතනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චක්ෂුර්විඥානබාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... මනොබාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මනොවිඥාන බාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් බාතුවක් විසින් සම්භාවිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසම්භාවිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් බාතුවක් විසින් අසම්භාවිත වෙත්.

3. සමුදය සත්ත්වය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...මාර්ග සත්ත්වය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතනආයක් විසින් බාතුආයක් විසින් සම්භාවිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසම්භාවිත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාතුවක් විසින් අසම්භාවිත වෙත්.

4. මනින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් බාතුවක් විසින් සම්භාවිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසම්භාවිත ද යත්: ස්කන්ධආයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් බාතුවක් විසින් අසම්භාවිත වෙත්.

5. සුඛිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -සොමනසසිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -දෙමනස්සිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීඨි ඛජෙකිති දථිභායතනෙති දථිති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: දථිති ඛජෙකිති දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසඛගතිතා.

6. උපෙක්ඛිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීඨි ඛජෙකිති දථිභායතනෙති සත්තති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: දථිති ඛජෙකිති දසභායතනෙති එකාදසති ධාතුති අසඛගතිතා.

7. සඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා -පෙ- වීරිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- සතිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- සමාධිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- පඤ්ඤාඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අනඤ්ඤාතඤ්ඤාකාමිතිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤාඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤාතාවිඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාපච්චයා සඛිඛාරෙති යෙ ධම්මා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙකිති දථිභායතනෙති දථිති ධාතුති සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: එකෙන ඛජෙකිති දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසඛගතිතා.

8. සඛිඛාරපච්චයා වීඤ්ඤායෙන යෙ ධම්මා සමපසුකතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීඨි ඛජෙකිති එකතායතනෙන එකාය ධාතුයා සඛගතිතා.

කතිති අසඛගතිතා: දථිති ඛජෙකිති එකාදසභායතනෙති සත්තරසති ධාතුති අසඛගතිතා.

5. සුඛිඤ්ඤා හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුඛිඤ්ඤා හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සොමනස්සිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - දෙවනස්සිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද . . . ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු දෙකක් විසින් සබභාහිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසබභාහිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාතුවක් විසින් අසබභාහිත වෙත්.

6. උපෙක්ඛිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද . . . ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් සප්ත බාතුවක් විසින් සබභාහිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසබභාහිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් ඵකොළොස් බාතුවක් විසින් අසබභාහිත වෙත්

7. සද්ධිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...විරිසිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සකිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමාධිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-පඤ්ඤිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අඤ්ඤිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් අඤ්ඤාතාචිත්තිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අච්ඤාච හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අච්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද . . . ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාතු දෙකක් විසින් සබභාහිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසබභාහිත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාතුවක් විසින් අසබභාහිත වෙත්.

8. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභානාය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද . . . ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් බාතුවක් විසින් සබභාහිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසබභාහිත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් ඵකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් බාතුවක් විසින් අසබභාහිත වෙත්.

9. සලායතනපච්චයා එකෙන යෙ ධම්මා සමපසුකා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි ඛෙකිති ද්විතියතනෙති අවසති බාතුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: එකෙන ඛෙකිති දසතියතනෙති දසති බාතුති අසංඛ්‍යාතා.

10. එකපච්චයා චේදනාය යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛෙකිති ද්විතියතනෙති අවසති බාතුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: ද්විති ඛෙකිති දසතියතනෙති දසති බාතුති අසංඛ්‍යාතා.

11. චේදනාපච්චයා තණ්හාය යෙ ධම්මා -පෙ- තණ්හාපච්චයා උපාදනෙන යෙ ධම්මා- කම්මභවෙන යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි ඛෙකිති ද්විතියතනෙති ද්විති බාතුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: එකෙන ඛෙකිති දසතියතනෙති සොළසති බාතුති අසංඛ්‍යාතා.

12. සොකෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුකෙකින යෙ ධම්මා- දෙම- නකෙකෙන යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛෙකිති ද්විතියතනෙති ද්විති බාතුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: ද්විති ඛෙකිති දසතියතනෙති සොළසති බාතුති අසංඛ්‍යාතා.

13. උපායාසෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සතීපට්ඨානෙන යෙ ධම්මා- සම්මසාධානෙන යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි ඛෙකිති ද්විතියතනෙති ද්විති බාතුති සංඛ්‍යාතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතා: එකෙන ඛෙකිති දසතියතනෙති සොළසති බාතුති අසංඛ්‍යාතා.

14. ඉද්ධිපාදෙන යෙ ධම්මා සමපසුකා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛෙකිති එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා සංඛ්‍යාතා.

9. ඡඛායතන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු අටක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් දස ධාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

10. ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු අටක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් දස ධාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

11. වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-කර්මභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු දෙකක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

12. ශෝකය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...දුඃඛය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-දෝර්මනසාය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු දෙකක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

13. උපායාසය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සතිපට්ඨානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සම්මප්පධානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු දෙකක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසඛගාභීත ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසඛගාභීත වෙත්.

14. ඉද්ධිපාදය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් වීසින් එක් ආයතනයක් වීසින් එක් ධාතුවක් වීසින් සඛගාභීත වෙති.

කතීති අසංඛ්‍යාතිනා ද්විතී ඛණ්ඩනි එකාදසභායතනනි සත්තරසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතිනා.

15. කුමාරනන යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩනි ද්විතීයතනනි ද්විතී ධාතුති සංඛ්‍යාතිනා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිනා: ද්විතී ඛණ්ඩනි දසභායතනනි සොළසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතිනා.

16. අපමණිකාය යෙ ධම්මා -පෙ- සංඛ්‍යාති ඉන්ද්‍රියෙති යෙ ධම්මා- සංඛ්‍යාති ඛණ්ඩනි යෙ ධම්මා- සත්තති බොජ්ඣංගිකෙති යෙ ධම්මා- අරියෙත අවිච්ඡිකතන මග්ගන යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩනි ද්විතීයතනනි ද්විතී ධාතුති සංඛ්‍යාතිනා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිනා: එකතන ඛණ්ඩන දසභායතනනි සොළසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතිනා.

17. එකසන යෙ ධම්මා -පෙ- චේතනාය යෙ ධම්මා- මන- සිකාරෙන යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩනි ද්විතීයතනනි අට්ඨති ධාතුති සංඛ්‍යාතිනා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිනා: එකතන ඛණ්ඩන දසභායතනනි දසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතිනා.

18. චේතනාය යෙ ධම්මා -පෙ- සංඛ්‍යාති යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩනි ද්විතීයතනනි අට්ඨති ධාතුති සංඛ්‍යාතිනා.

කතීති අසංඛ්‍යාතිනා: ද්විතී ඛණ්ඩනි දසභායතනනි දසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතිනා.

19. විකතන යෙ ධම්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධම්මා තීති ඛණ්ඩනි එකතනායතනන එකාය ධාතුතා සංඛ්‍යාතිනා.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසධ්‍යාතීය ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසධ්‍යාතීය වෙත්.

15. ධ්‍යානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සධ්‍යාතීය වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසධ්‍යාතීය ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසධ්‍යාතීය වෙත්.

16. අප්‍රාමාණ්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... පඤ්චෙන්ද්‍රියයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් පඤ්ච බලයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සජ්ඣොධ්‍යායනයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ආයථිඅඡ්ථාංගික මාර්ගය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සධ්‍යාතීය වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසධ්‍යාතීය ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසධ්‍යාතීය වෙත්.

17. ස්පර්ශ හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...වෙනතාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනසිකාරය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සධ්‍යාතීය වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසධ්‍යාතීය වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසධ්‍යාතීය වෙත්.

18. වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සධ්‍යාතීය වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසධ්‍යාතීය වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසධ්‍යාතීය වෙත්.

19. චිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සධ්‍යාතීය වෙති.

කතීති අසංඛතනා ද්විති ඛණ්ඩනි ඵකාදසභායතනෙති සත්තරසති ධාතුති අසංඛතනා.

20. අධිමොක්ඛන යෙ ධම්මා සමප්පුනා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩනි ද්විභායතනෙති තීති ධාතුති සංඛතනා.

කතීති අසංඛතනා: ඵකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති පණ්ණරසති ධාතුති අසංඛතනා.

21. සුඛාය වේදනාය සමප්පුනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛාය වේදනාය සමප්පුනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- අද්දකම්මසුඛාය වේදනාය සමප්පුනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සචිත්තකසච්චාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- අචිත්තකසච්චාරමනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- පිතිසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සුඛසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- උපෙක්ඛා සහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සංඛතනා.

කතීති අසංඛතනා: චතුති ඛණ්ඩනි ඵකාදසභායතනෙති සත්තරසති ධාතුති අසංඛතනා.

22. හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- හෙතුති වෙච සහෙතු- කෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා- හෙතුති වෙච හෙතුසමප්පුනෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩනි ද්විති ධාතුති සංඛතනා.

කතීති අසංඛතනා: ඵකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසංඛතනා.

23. සහෙතුකෙති වෙච න ච හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- හෙතුසමප්පුනෙති වෙච න ච හෙතුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- න හෙතුති සහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනා -පෙ- තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛණ්ඩන ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සංඛතනා.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන්.

20. අධිමොක්ෂය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද ...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයෙකින් දස ආයතනයක් විසින් පසළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන්.

21. සුඛ වේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්.. දුක්ඛ වේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අසුක්ඛ මසුඛවේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සචිතර්ක සචිතර්ක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අචිතර්ක විචාර මාත්‍ර වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ප්‍රීතිසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුඛසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන්.

22. භේතු ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...භෙතු ද වූ මෑ සභෙතුක ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- භෙතු ද වූ මෑ භෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද, ...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් පොළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන්.

23. සභේතුක ද වූ මෑ නො ද භේතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...භේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මෑ නො ද භේතු ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- භේතු නො වූ සභේතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කතීති අසංඛතීනා: චතුරි ඛණ්ඩිති එකාදසභායතනෙහි සත්තරසති ධාතුහි අසංඛතීනා.

24. ආසවෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- ආසවෙහි වෙව සාසවෙහි ව ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- ආසවෙහි වෙව ආසවසම්ප-
යුක්තෙහි ව ධර්මෙහි යෙ ධර්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධර්මා
චතුරි ඛණ්ඩිති ද්විභායතනෙහි ද්විති ධාතුහි සංඛතීනා.

කතීති අසංඛතීනා: එකෙන ඛණ්ඩිත දසභායතනෙහි සොළසති
ධාතුහි අසංඛතීනා.

25. ආසවසම්පයුක්තෙහි වෙව නො ව අසවෙහි ධර්මෙහි යෙ
ධර්මා සම්පයුක්තා -පෙ- තෙ ධර්මා එකෙන ඛණ්ඩිත එකෙනා-
යතනෙන එකාය ධාතුයා සංඛතීනා.

කතීති අසංඛතීනා: චතුරි ඛණ්ඩිති එකාදසභායතනෙහි සත්තරසති
ධාතුහි අසංඛතීනා.

26. සංඝෙසුඤ්ජනෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- ගණන්හි ධර්මෙහි
යෙ ධර්මා- භිසෙති ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- යොගෙහි ධර්මෙහි යෙ
ධර්මා- නිවරණෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා- පරාමාසෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා-
පරාමාසෙහි වෙව පරාමවෙධති ව ධර්මෙහි යෙ ධර්මා සම්පයුක්තා,
-පෙ- තෙ ධර්මා චතුරි ඛණ්ඩිති ද්විභායතනෙහි ද්විති ධාතුහි
සංඛතීනා.

කතීති අසංඛතීනා: එකෙන ඛණ්ඩිත දසභායතනෙහි සොළසති
ධාතුහි අසංඛතීනා.

27. පරාමාසසම්පයුක්තෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා සම්පයුක්තා-පෙ-
තෙ ධර්මා එකෙන ඛණ්ඩිත එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා
සංඛතීනා.

කතීති අසංඛතීනා: චතුරි ඛණ්ඩිති එකාදසභායතනෙහි සත්තරසති
ධාතුහි අසංඛතීනා.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙත්.

24. ආසුට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... ආසුට ද වූ මැ සාසුට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ආසුට ද වූ මැ ආසුට සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙත්.

25. ආසුට සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙත්.

26. සංයෝජන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... ග්‍රන්ථ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඔස ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- යෝග ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- නීවරණ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරාමර්ථ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරාමර්ථ ද වූ මැ පරාමාණ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූ වාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙත්.

27. පරාමර්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති:

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙත්.

28. විකෙතති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනාං -පෙ- තෙ ධම්මා නීති ඛජෙති ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛානිතා.

කතීති අසඛානිතා: දව්ති ඛජෙති ඵකාදසභායතනෙති සත්තරසති ධාතුති අසඛානිතා.

29. චෙතසිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- විත්තසමප්පුනෙතති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විත්තසංසට්ඨෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විත්තසංසට්ඨසමුප්පාදනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විත්තසංසට්ඨසමුප්පාදනාසහභුති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- විත්තසංසට්ඨසමුප්පාදනානුපරිවිතනීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනාං -පෙ තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛජෙතිත ඵකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති සඛානිතා.

කතීති අසඛානිතා: වතුති ඛජෙති ඵකාදසභායතනෙති ඵකාදසති ධාතුති අසඛානිතා.

30. උපාදනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-පෙ-කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-කිලෙසෙති වෙව සංකිලෙසිකෙති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා-කිලෙසෙති වෙව සංකිලිට්ඨෙති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා-කිලෙසෙති වෙව කිලෙස සමප්පුනෙතති ව ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනාං -පෙ- තෙ ධම්මා ඵතුති ඛජෙති දව්තායතනෙති දව්ති ධාතුති සඛානිතා.

කතීති අසඛානිතා: ඵකෙන ඛජෙතිත දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසඛානිතා.

31. සංකිලිට්ඨෙති වෙව නො ව කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-පෙ- කිලෙසසමප්පුනෙතති වෙව නො ව කිලෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සව්තකෙකති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-- සව්චාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සපපිතීකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- පිනිසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-සුඛසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- උපෙකඛාසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා සමප්පුනාං, තෙ ධම්මා කතීති ඛජෙති කතීතායතනෙති කතීති ධාතුති සඛානිතා: තෙ ධම්මා ඵකෙන ඛජෙතිත ඵකෙනායතනෙන ඵකාය ධාතුයා සඛානිතා.

28. විත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහුද, ...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සඬගාහීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහීත වෙත් ද යත්: ස්කන්ධ දෙකක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාහීත වෙත්.

29. චෛතසික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...විත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- විත්ත සංසාෂ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- විත්තසංසාෂ්ට සමුත්ථාන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- විත්ත සංසාෂ්ට සමුත්ථාන සහභූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- විත්තසංසාෂ්ට සමුත්ථානානුපරිවර්තී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් ධාතු සතක් විසින් සඬගාහීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහීත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් එකොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාහීත වෙත්.

30. උපාදන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... ක්ලේශ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ක්ලේශ ද වූ මැ ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඬගාහීත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාහීත වෙත්.

31. සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැ නොද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ක්ලේශ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නොද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සවිතර්ක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සවිචාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සප්‍රීතික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ප්‍රීතිසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුඛසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙතෙක් ආයතනයන් විසින් කෙතෙක් ධාතූන් විසින් සඬගාහීත ද යත්: ඒ ධර්මයෝ එක් ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් එක් ධාතුවක් විසින් සඬගාහීත වෙති.

කතීති අසංඛ්‍යාතිකා: චතුරිති ඛණ්ඩිති එකාදසභායතනෙති සංකරසති
ධාතුරිති අසංඛ්‍යාතිකා.

අරුපක්ඛිත්ථා චක්ඛාරො මනායකනමෙව. ච,
විඤ්ඤාණං ධාතුයො සත්තදෙව සච්චා වුද්දසීඤ්ඤා.
පච්චයෙ ද්වාදස පද කතො උපරි සොළස,
තිනෙසු අට්ඨ ගොච්ඡකෙ තෙවත්ත ලීසමෙව ච.
මහත්තරදුකෙ සත්තපද පිට්ඨිදුකෙසු ඡ.*
නවමසස පදසෙසතෙ නිදෙදසෙ සංඛ්‍යාං ගතා'ති

සමපසුකෙතන සංඛ්‍යාතික අසංඛ්‍යාතිකපදනිදෙදසො නිට්ඨිකො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාතීය වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් සතළොස් බාහුවක් විසින් අසංඛ්‍යාතීය වෙත්.

උද්‍යනය:

සතර නාමස්කන්ධයෝ යැ, මනාසතනයැ, සප්තවිඥාන බාහු යැ, සත්‍ය දෙක යැ, තුද්දස් ඉන්ද්‍රියයෝ යැ, පච්චිවසමුප්පාදයෙහි දෙළොස් පදයෝ යැ එයින් මත්තෙහි සොළොස් පදයෝ යැ, ත්‍රිකමානාකායෙහි අටපදයෝ යැ. ගොච්ඡකයෙහි තෙසාළිස් පදයෝ යැ, මහත්තර දුක්කයෙහි සප්ත පදයෝ යැ, පිටඨී දුක්කයෙහි සප්තයෝ යැ යන මේ (එක් සිය විස්සක්) පදයෝ නව වැනි වූ උද්දෙශ පදයාගේ නිර්දේශයෙහි සංඛ්‍යාතීය වෙත්.

සම්ප්‍රයුක්තයෙන් සංඛ්‍යාතීය අසංඛ්‍යාතීය පද නිර්දේශ නිමි.

13. අසඹගිතෙන සමපයුතක විපපයුතත පද නිදෙදසො

1. රූපකඛ්ඤාන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩගහෙන අසඹගිතා ආය-
තසඹගහෙන අසඹගිතා ධාතුසඹගහෙන අසඹගිතා, තෙ ධම්මා කතීභි
ඛණ්ඩි කතීභායතනෙභි, කතීභි ධාතුභි සමපයුතා. තෙ ධම්මා තීභි
ඛණ්ඩි සමපයුතා එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි සමපයුතා.

කතීභි විපපයුතා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙභි දසභි ධාතුභි
විපපයුතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි විපපයුතා.

2. ධම්මායතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- ධම්මධාතුයා යෙ ධම්මා-
ඉත්තිජ්ජියෙන යෙ ධම්මා-- පුට්ඨිජ්ජියෙන යෙ ධම්මා— ජීවිත්තිජ්ජියෙන යෙ
ධම්මා— විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපෙන යෙ ධම්මා— අසඤ්ඤාගවෙන යෙ
ධම්මා— එකවෙ:කාර හවෙන යෙ ධම්මා— ජාතියා යෙ ධම්මා— ජරාය
යෙ ධම්මා— මරණෙන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩගහෙන අසඹගිතා ආයතන
සඹගහෙන අසඹගිතා, ධාතුසඹගහෙන අසඹගිතා -පෙ- තෙ ධම්මා තීභි
ඛණ්ඩි සමපයුතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි
සමපයුතා.

කතීභි විපපයුතා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙභි දසභි ධාතුභි
විපපයුතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිථි විපපයුතා.

3. අරූපගවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාගවෙන
යෙ ධම්මා-චතුපොකාරගවෙන යෙ ධම්මා- ඉඤ්ජාදෙන යෙ ධම්මා ඛණ්ඩ
සඹගහෙන අසඹගිතා ආයතන සඹගහෙන අසඹගිතා ධාතු සඹගහෙන
අසඹගිතා, තෙ ධම්මා කතීභි ඛණ්ඩි කතීභායතනෙභි කතීභි ධාතුභි
සමපයුතාති: නත්ති.

13. අසාධාරණීයයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශය

1. රූපස්කන්ධය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නොකරන ලද්දු ද ආයතනසංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද බාහු සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් බාහුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

2. ධර්මායතනය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ධර්මබාහුව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ඉන්ටීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුරිසින්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චීවිතීන්ද්‍රිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-විභූත ප්‍රත්‍යයෙන් වූ නාමරූපය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අභංගභවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-එකවොකාර භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ජාතිය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ජරාව විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මරණය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධ සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද ආයතන සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද බාහු සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද...ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස බාහුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් බාහුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

3. අරූපභවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- වතුචෝකාර භවය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඉද්ධිපාදය විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නොකරන ලද්දු ද ආයතනසංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නොකරන ලද්දු ද බාහු සංග්‍රහයෙන් සංග්‍රහ නො කරන ලද්දු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් බාහුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද යත්: (සම්ප්‍රයුක්ත වන්නාවූ ධර්මයෙක්) නැති.

කකිති විපයුක්තා: චතුරි ඛජෙධිති එකෙනායතනෙන සතති ධාතුරි විපයුක්තා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙතිවි විපයුක්තා.

4. කුසලෙති ධලෙමති යෙ ධමමා -පෙ- අකුසලෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-සුඛය වෙදනාය සමපයුක්තෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-දුක්ඛය වෙදනාය සමපයුක්තෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අදුක්ඛමසුඛය වෙදනාය සමපයුක්තෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- විපාකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- විපාක ධලෙමමෙමති යෙ ධමමා- අනුපාදිතතඅනුපාදනියෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-සංකිලිටඨසංකිලෙසිකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-අසංකිලිටඨඅසංකිලෙසිකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-සවිතකකසවිචාරෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අවිතකකවිචාරමනෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- පිතිසහගතෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-සුඛසහගතෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- උපෙකක සහගතෙති ධලෙමති යෙ ධමමා-දසුනෙනා පහාතබ්බති ධලෙමති යෙ ධමමා- භාවනාය පහාතබ්බති ධලෙමති යෙ ධමමා- දසුනෙනා පහාතබ්බහෙතුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- ආවයගාමිති ධලෙමති යෙ ධමමා- අපවයගාමිති ධලෙමති යෙ ධමමා- සෙසෙකති ධලෙමති යෙ ධමමා- අසෙසෙකති ධලෙමති යෙ ධමමා- මහගතෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අපාමාණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- පරික්ඛාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මහගතාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අපාමාණාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- හිනෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- පණිගෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මිට්ඨතනනියතෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- සමමනනනියතෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මනනාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මහගෙතුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- මනනාධිපතීති ධලෙමති යෙ ධමමා- අතිතාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අනාගතාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- පච්චුප්පතනාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අජ්ඣත්තාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- බිතිඤ්ඤාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- අජ්ඣත්තබිතිඤ්ඤාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- සහෙතුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- හෙතුසමපයුක්තෙති ධලෙමති යෙ ධමමා- සහෙතුකෙති වෙ ව න ව හෙතුති ධලෙමති යෙ ධමමා- හෙතු සමපයුක්තෙති වෙ ව න ව හෙතුති ධලෙමති යෙ ධමමා- න හෙතුති සහෙතුකෙති ධලෙමති යෙ ධමමා ඛන්ධසඬහෙන අසඬනිකා ආයතන සඬහෙන අසඬනිකා ධාතුසඬහෙන අසඬනිකා, තෙ ධමමා කකිති ඛජෙධිති කකිතායතනෙති කකිති ධාතුරි සමපයුක්තො ති: නන්ති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සජ්ඣ ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙන්.

4. කුශල ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... අකුශල ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අඤ්ඤා (උපෙක්ෂා) වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-විපාක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-විපාකස්වභාව ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනුපාදින්න අනුපාදනීය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංක්ලිෂ්ට සංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සචිතර්ක සචිතර්ක ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අචිතර්කචිතර්මාත්‍ර වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ප්‍රීති සහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සුඛසහගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- දර්ශනයෙන් (සෝවාන් මහින්) ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් භාවනායෙන් (මතු මාර්ග ක්‍රියායෙන්) ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආවයගාමී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්. අපවයගාමී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ශෛක්ෂ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අශෛක්ෂ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මහද්ගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අප්‍රමාණවූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-පරිත්තාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මහද්ගතාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අප්‍රමාණාලම්භනවූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- හීන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ප්‍රණීත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මිථ්‍යාත්වනීයත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමාක්ත්වනීයත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගහෙතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් මාර්ගාධිපති වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අතීතාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනාගතාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ප්‍රභූත්පන්නාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අධ්‍යාත්මාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඛාහිරාලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- අධ්‍යාත්මඛාහිරා-ලම්භන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් සහෙතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සහෙතුක ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද හේතු වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- හෙතු නො වූ සහෙතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නොකරන ලද්දහු ද, ආයතන සඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නොකරන ලද්දහු ද, ධාතු සඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නොකරන ලද්දහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: (සම්ප්‍රයුක්ත වන්නා වූ ධර්මයෙක්) නැති.

කතීති වීපසුකතා: චතුරී ඛකේති එකෙනායතනෙන සත්තභි
බාතුරී වීපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී
වීපසුකතා.

5. රුපීති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛකිසඬගහෙන අසඬගිතා,
ආයතනසඬගහෙන අසඬගිතා, බාතුසඬගහෙන අසඬගිතා -පෙ- තෙ
ධම්මා තීති ඛකේති සමපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී
සමපසුකතා.

කතීති වීපසුකතා: එකෙන ඛකින දසභායතනෙහි දසභි බාතුරී
වීපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී වීපසුකතා.

6. අරුපීති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- ලොකුකතරෙහි ධම්මෙහි යෙ
ධම්මා- අනාසවෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ආසවසමපසුකෙති ධම්මෙහි
යෙ ධම්මා- ආසවසමපසුකෙති වෙච්ඡා ව නො ව ආසවෙහි ධම්මෙහි යෙ
ධම්මා- ආසවවීපසුකෙති අනාසවෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අසඤ්ඤ-
ජනියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අගඤ්ඤියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-
අනොසනියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අයොගනියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-
අනිවරණියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අපරාමච්ඡෙති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා-
පරාමාසසමපසුකෙති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පරාමාසවීපසුකෙති
අපරාමච්ඡෙති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සාරමමඤ්ඤෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා
ඛජ්ඣිකඬගහෙන අසඬගිතා, ආයතනසඬගහෙන අසඬගිතා, බාතු
සඬගහෙන අසඬගිතා, තෙ ධම්මා කතීති ඛජ්ඣික කතීභායතනෙහි
කතීති බාතුරී සමපසුකතා*ති: නන්ති.

කතීති වීපසුකතා: චතුරී ඛජ්ඣික එකෙනායතනෙන සත්තභි
බාතුරී වීපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය බාතුයා කෙතිවී
වීපසුකතා,

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයක් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

5. රූපි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නො කරන ලද්ද හු ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නො කරන ලද්ද හු ද ධාතුසඬග්‍රහයෙන් සඬග්‍රහ නො කරන ලද්ද හු ද,... ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

6. අරූපි ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්... ලෝකෝත්තර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනාසුච ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුච වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ආසුච විප්‍රයුක්ත වූ අනාසුච ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංයෝජනීය නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - ග්‍රන්ථනීය නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ඔසනීය - නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - යෝගනීය නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - නිවර්ණීය නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අපරා මාෂ්ට නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ග සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ග විප්‍රයුක්ත අපරා මාෂ්ට ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - සාලම්ඛන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ආයතනසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද ධාතුසඬග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙත් ද, ඒ ධර්මයෝ කෙතෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙතෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙතෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: (සම්ප්‍රයුක්ත වන්නා වූ ධර්මයෙක්) නැති.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා එක් ආයතනයක් හා සප්ත ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

7. අනාරම්භේති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- නො වීතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීතවීථපසුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීතවීසංසට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීතසමුප්පාදනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීත සහභූති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- වීතනුපරිවතනීති ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ඛාතිරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපාදාධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඛත- හෙන අසඬහිතා, ආයතනසංඛතහෙන අසඬහිතා, ධාතුසංඛතහෙන අසඬහිතා, තෙ ධම්මා කතීති ඛන්ධෙහි කතීභායතනෙහි කතීති ධාතුහි සමපසුකතා: තෙ ධම්මා කීති ඛන්ධෙහි සමපසුකතා, එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී සමපසුකතා.

කතීති වීථපසුකතා: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි වීථපසුකතා. එකෙනායතනෙන එකාය ධාතුයා කෙහිවී වීථපසුකතා.

8. අනුපාදනියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- උපාදනසමපසුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපාදනසමපසුකෙහි වෙව නො ව උපාදනෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපාදනවීථපසුකෙහි අනුපාදනියෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අසංකිලෙසිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සංකිලිට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- කිලෙසසමපසුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සංකිලිට්ඨෙහි වෙව නො ව කිලෙසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- කිලෙසසමපසුකෙහි වෙව නො ව කිලෙසෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- කිලෙසවීථපසුකෙහි අසං- කිලෙසිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දසනෙන පභානට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- භාවනාය පභානට්ඨෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දසනෙන පභානට්ඨ හෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- භාවනාය පභානට්ඨහෙතුකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සවිකකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සවිචාරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සප්පිතිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- පිතිසහගකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සුඛසහගකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- උපෙක්ඛා සහගකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- න කාමාවචරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- රූපාවචරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අරූපාවචරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අපරියාපකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- නියානිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- නියකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අනුක්ඛාරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සරණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ඛන්ධසංඛතහෙන අසඬහිතා, ආයතනසංඛතහෙන අසඬහිතා, ධාතු සංඛතහෙන අසඬහිතා; තෙ ධම්මා කතීති ඛන්ධෙහි කතීභායතනෙහි කතීති ධාතුහි සමපසුකතා'ති: නන්ථී.

7. අනාලම්බන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...චිත්ත නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තවිප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තවිසංසාෂ්ට වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසමුත්ථාන ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තසහගු ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-චිත්තානුපවිචරී ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-බාහිර ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-උපාද ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙන් ද ආයතන සංග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙන් ද ධාතුසංග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වෙන් ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ තුන් ස්කන්ධයක් හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා විප්‍රයුක්ත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් හා දස ආයතනයන් හා දස ධාතුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙති. එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග කිසි ධර්ම කෙනෙකුත් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

8. අනුපාදනීය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්...උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද උපාදන වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපාදනවිප්‍රයුක්ත වූ අනුපාදනීය ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අසාංක්ලේශික වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සංක්ලිෂ්ට වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ක්ලේශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශවිප්‍රයුක්ත වූ අසාංක්ලේශික වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහේතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහේතුක වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- විතර්ක සහිත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-විචාර සහිත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සප්‍රීතික වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- ප්‍රීතිසහගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- සුඛසහගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපෙක්ෂා සහගත වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-කාමාවචර නො වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- රූපාවචර වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් අරූපාවචර වූ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-අපරියාපන්න ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් නෛයසාංකික ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්- නියත ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනුත්තරධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක්-සරණ ධර්මයන් විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්කන්ධසංග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වූවාහු ද ආයතනසංග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වූවාහු ද ධාතුසංග්‍රහයෙන් අසඬගාභීත වූවාහු ද, ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් හා සමග කෙනෙක් ආයතනයන් හා සමග කෙනෙක් ධාතුන් හා සමග සම්ප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: සම්ප්‍රයුක්ත වන ධර්මයෙක් නැති.

කතීහි විපසුකතා චතුහි බජෙධිහි ඵකෙනායතනෙන සත්තහි බාහුහි විපසුකතා, ඵකෙනායතනෙන ඵකාය බාහුයා කෙහිවි විපසුකතා.

රූපඤ්ච බලමායතනං බලමබාතු ඉත්ථි පුමං,
ථිවිතං නාමරූපං දෙව හවා ජාති ජරා වා¹
මච්චු ව රුපි² අනාරමමණං නො විතං විතෙතන³ විපසුකතං
විසංසට්ඨසමුට්ඨානං⁴ සහගු අනුපරිවතති,
බාහිරූපාදි⁵ දෙව විසයො ඵසනායො සුමුදෙධා.

අසඬහිතෙන සමපසුකත විපසුකතපදනිදෙදසො තිට්ඨිතො.

-
1. ජාතිජරා-F.T.S.
 2. මච්චුරූපං-ම ජ සං F.T.S.
 3. නො විතෙතන-සිරිමු
 4. විසත සංගට්ඨසමුට්ඨානං-සිරිමු
 5. බාහිරං උපාදං ම ජ සං, F.T.S.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් හා සමග විප්‍රයුක්තයෝ ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් හා සමග එක් ආයතනයක් හා සමග සජ්ත ධාතූන් හා සමග විප්‍රයුක්ත වෙති, එක් ආයතනයක් හා සමග එක් ධාතුවක් හා සමග ඇතැම් ධර්ම කෙනෙකුන් හා විප්‍රයුක්ත වෙත්.

උදාහරණය:

රූප යැ, ධර්මායතන යැ, ධර්මධාතූ යැ, ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යැ, පුරුෂෝන්ද්‍රිය යැ, ජීවිතෝන්ද්‍රිය යැ, කාමරූපයැ, භවයෝ දෙදෙන යැ, ජාතී යැ, ජරාව යැ, මරණ යැ රූපී ධර්ම යැ අනාරම්භණ යැ චිත්ත නො වූ ධර්ම යැ චිත්තවිප්පයුක්ත ධර්ම යැ, චිත්තවිසංසර්ග ධර්ම යැ, චිත්තසමුට්ඨාන ධර්ම යැ, චිත්ත සහභූ ධර්ම යැ, චිත්තානුපරිවත්තී ධර්ම යැ, ඛාහිර උපාද ධර්ම දෙක යැයි දෙවිසිතයක් ඇති මේ ක්‍රමය මොනොවට අවබෝධ කරන ලද්දේ වෙයි.

අසංගෘහීතයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත පද නිර්දේශය නිමි.

14. විපප්‍රසන්න සංගීතා'සංගීත පදනිදෙදසො

1. රූපකෂේපිත යෙ ධම්මා විපප්‍රසන්නා, තෙ ධම්මා කතීති ඛෙදිති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සංගීතා: තෙ ධම්මා චතුති ඛෙදිති ද්විභායතනෙති අට්ඨති ධාතුති සංගීතා.

කතීති අසංගීතා: එකෙන ඛෙදිත දසභායතනෙති දසති ධාතුති අසංගීතා.

2. චෙදනාකෂේපිත යෙ ධම්මා -පෙ- සංකෘතෂේපිත යෙ ධම්මා- සංකාරකෂේපිත යෙ ධම්මා- විකෘතෂේපිත යෙ ධම්මා- මනායක- නෙන යෙ ධම්මා- මනිඤ්ඤෙ යෙ ධම්මා විපප්‍රසන්නා, තෙ ධම්මා කතීති ඛෙදිති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති සංගීතා: තෙ ධම්මා අසංගීතා ඛෙදිතො ධම්මො එකෙන ඛෙදිත එකාදසභායතනෙති එකාදසති ධාතුති සංගීතා.

කතීති අසංගීතා: චතුති ඛෙදිති එකෙනායතනෙන සංගීති ධාතුති අසංගීතා.

3. විකෘතතනෙන යෙ ධම්මා -පෙ- චොට්ඨබ්බායතනෙන යෙ ධම්මා- චක්ඛුධාතුයා යෙ ධම්මා -පෙ- චොට්ඨබ්බධාතුයා යෙ ධම්මා විපප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛෙදිති ද්විභායතනෙති අට්ඨති ධාතුති සංගීතා.

කතීති අසංගීතා: එකෙන ඛෙදිත දසභායතනෙති දසති ධාතුති අසංගීතා.

4. චක්ඛුචිකෘතධාතුයා යෙ ධම්මා -පෙ- භොතචිකෘතධාතුයා යෙ ධම්මා- ඝාතචිකෘතධාතුයා යෙ ධම්මා- ජිව්හාචිකෘතධාතුයා යෙ ධම්මා- කායචිකෘතධාතුයා යෙ ධම්මා- මනෝධාතුයා යෙ ධම්මා- මනෝචිකෘතධාතුයා යෙ ධම්මා විපප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංගීතා ඛෙදිතො ධම්මො පඤ්චිති ඛෙදිති ද්විභායතනෙති සංගීති ධාතුති සංගීතා.

14. විප්‍රසූක්තයෙන් සංවිග්‍රහයේ සංවිග්‍රහය පදනම්වීම

1. රූපස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවහොත් ද ඒ ධර්මයේ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතුන් විසින් සංවිග්‍රහය වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයේ සකර (නාම) ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සංවිග්‍රහය වේ.

කෙනෙක් ස්කන්ධයින් විසින් අසංවිග්‍රහය වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් සංවිග්‍රහය වේ යි.

2. වේදනාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...සංඥාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංස්කාර ස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-විඤ්ඤාස්කන්ධය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මනාසිකය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-මනාසිකය විප්‍රසූක්ත වුවහොත් ද ඒ ධර්මයේ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් ධාතුන් විසින් සංවිග්‍රහය වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයේ අසංවිග්‍රහය වුව ස්කන්ධ සංවිග්‍රහයෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් එකොළොස් ධාතුවක් විසින් සංවිග්‍රහය වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධයින් විසින් අසංවිග්‍රහය වෙත් ද යත්: සතර (නාම) ස්කන්ධයන් විසින් එක් මනාසිකය විසින් සතර ධාතුවක් විසින් අසංවිග්‍රහය වෙත්.

3. වස්තුවායනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...පච්චික්ඛණය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-වස්තුවායනය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-පච්චික්ඛණය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවහොත් ද ඒ ධර්මයේ සතර (නාම) ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සංවිග්‍රහය වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධයින් විසින් අසංවිග්‍රහය වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසංවිග්‍රහය වෙත්.

4. වස්තුවිඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්...ශ්‍රොත්‍ර විඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශ විඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ජිහ්වා විඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් කාය විඤ්ඤාධාතුව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මනාසිකය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මනාසිකය විප්‍රසූක්ත වුවහොත් ද ... ඒ ධර්මයේ අසංවිග්‍රහය වුව ස්කන්ධ සංවිග්‍රහයෙන් හැරපියා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් සතළොස් ධාතුවක් විසින් සංවිග්‍රහය වේ යි.

කතීති අසංඛතතා: න කෙතිවි ඛජෙධති න කෙතිවි ආයතනෙති,
ඵකාය බාහුයා අසංඛතතා.

5. දුක්ඛසංවේදන යෙ ධම්මා වීජප්පජා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති
ඛජෙධති ද්විතායකනෙති ද්විති බාහුති සංඛතතා.

කතීති අසංඛතතා: ඵකෙන ඛජෙධන දසතායකනෙති සොළසති
බාහුති අසංඛතතා.

6. සමුදයසංවේදන යෙ ධම්මා -පෙ- මහසංවේදන යෙ ධම්මා වීජප්පජා,
-පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛතං ඛජෙධතො යපෙඤා පඤ්චති ඛජෙධති
ආදසතායකනෙති අට්ඨාරසති බාහුති සංඛතතා.

කතීති අසංඛතතා: න කෙතිවි ඛජෙධති න කෙතිවි ආයතනෙති න
කාතිවි බාහුති අසංඛතතා.

7. කිරොධසංවේදන යෙ ධම්මා -පෙ- චක්ඛන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා-
කායිඤ්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- ඉන්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- පුරිස්ඤ්ද්‍රියෙන
යෙ ධම්මා වීජප්පජා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙධති ද්විතායකනෙති
අට්ඨති බාහුති සංඛතතා.

කතීති අසංඛතතා: ඵකෙන ඛජෙධන දසතායකනෙති දසති බාහුති
අසංඛතතා.

8. සුඛිඤ්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පෙ- දුක්ඛිඤ්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- සොම-
නස්ඤ්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- දෙමනස්ඤ්ද්‍රියෙන යෙ ධම්මා වීජප්පජා -පෙ-
තෙ ධම්මා අසංඛතං ඛජෙධතො යපෙඤා පඤ්චති ඛජෙධති ආදසතායක-
නෙති අට්ඨාරසති බාහුති සංඛතතා.

කතීති අසංඛතතා: න කෙතිවි ඛජෙධති න කෙතිවි ආයතනෙති න
කාතිවි බාහුති අසංඛතතා.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසංඛ්‍යාභිත නො වෙත්. එක් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත්.

5. දුෂ්ප්පාදය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් චිත්‍රසුක්ත වුවාහුද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතූන් දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත්.

6. සමුදය සත්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්... මාර්ග සත්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් චිත්‍රසුක්ත වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛ්‍යාධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසංඛ්‍යාභිත නො වෙත්.

7. භීරොධසත්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්... චක්ඛුන්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - කායින්ද්‍රියය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - ඉන්ද්‍රියය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - පූරිසින්ද්‍රියය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් චිත්‍රසුක්ත වෙන් ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් අෂ්ට ධාතුවක් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත්.

8. සුඛින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක්... දුක්ඛින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - ඥාමනස්සින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් - දෙමනස්සින්ද්‍රිය හා සමග යම් ධර්ම කෙතෙක් චිත්‍රසුක්ත වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛ්‍යා ධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යාවෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත්.

කෙතෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසංඛ්‍යාභිත නො වෙත්.

9. උපෙකච්ඡිද්‍රියෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං චන්දිතො ධ්වපෙච්ඡා පඤ්චති චන්දෙති ද්වාදසභායතනෙති තෙරසති ධාතුති සංඛ්‍යාතීතා.¹

කතීති අසංඛ්‍යාතීතා: න කෙතිව් චන්දෙති න කෙතිව් ආයතනෙති, පඤ්චති ධාතුති අසංඛ්‍යාතීතා.

10. සද්ධිද්‍රියෙන යෙ ධම්මා -පෙ-විරිදිද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- සතිද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- සමාධිද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- පඤ්ඤාද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- අනඤ්ඤාතඤ්ඤාකාමීතිද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤාද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- අඤ්ඤාතාවිද්‍රියෙන යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාය යෙ ධම්මා- අවිජ්ජාපව්වයා සංඛාරොති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං චන්දිතො ධ්වපෙච්ඡා පඤ්චති චන්දෙති ද්වාදසභායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති-සංඛ්‍යාතීතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතීතා: න කෙතිව් චන්දෙති න කෙතිව් ආයතනෙති න කාතිව් ධාතුති අසංඛ්‍යාතීතා.

11. සංඛාරපව්වයා වීඤ්ඤාණෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සමායතනපව්වයා ඵසෙසන යෙ ධම්මා- ඵසෙසපව්වයා වේදනාය යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං චන්දිතො ධ්වපෙච්ඡා ඵකෙන චන්දෙති ඵකාදසභායතනෙති ඵකාදසති ධාතුති සංඛ්‍යාතීතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතීතා: චතුති චන්දෙති ඵකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති අසංඛ්‍යාතීතා.

12. වේදනාපව්වයා තණ්හාය යෙ ධම්මා -පෙ- තණ්හා පව්වයා උපාදුනෙන යෙ ධම්මා- කම්මභවෙන යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං චන්දිතො ධ්වපෙච්ඡා පඤ්චති චන්දෙති ද්වාදසභායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති අසංඛ්‍යාතීතා.

කතීති අසංඛ්‍යාතීතා: න කෙතිව් චන්දෙති න කෙතිව් ආයතනෙති න කාතිව් ධාතුති අසංඛ්‍යාතීතා.

1. උපෙකච්ඡිද්‍රියෙන -පෙ- ධාතුති අසංඛ්‍යාතීතා- PTS. උංගං.

9. උපෙක්ඛිත්ථිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රසූක්තවුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛායෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් තෙලෙස් ධාතූන් විසින් සඬගාභිත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභිත නො වෙති. පඤ්ච ධාතූන් විසින් අසඬගාභිත වෙත්.

10. සද්ධිත්ථිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... විරිධිත්ථිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සතිත්ථිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සමාධිත්ථිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්ඤිත්ථිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනඤ්ඤානඤ්ඤස්සාමිතිත්ථිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අඤ්ඤිත්ථිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අඤ්ඤාතාවිත්ථිය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අවිද්‍යාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රසූක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛායෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතූන් විසින් සඬගාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභිත නො වෙත්.

11. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් වූ විඤ්ඤාන හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... ඡායාසතන ප්‍රත්‍යයෙන් වූ ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රසූක්ත වුවාහු ද ...ඒ ධර්මයෝ අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛායෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයක් විසින් එකොලොස් ආයතනයක් විසින් එකොලොස් ධාතුවක් විසින් සඬගාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභිත වෙත් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් සප්ත ධාතුවක් විසින් අසඬගාභිත වෙත්.

12. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වූ තෘෂ්ණාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් වූ උපාදානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-කර්මභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රසූක්තවුවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬිබ්බධාතුව ස්කන්ධ සඬ්ඛායෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතූන් විසින් සඬගාභිත වෙත්.

කෙනෙකින් අසඬගාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභිත නො වෙත්.

13. උපපතතිභවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- සඤ්ඤාභවෙන යෙ ධම්මා- පඤ්චවොකාරභවෙන යෙ ධම්මා විප්පයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙධිති ද්විභායතනෙති තිති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙති පණ්ණරසති බාහුති අසඛගතිතා.

14. කාමභවෙන යෙ ධම්මා විප්පයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙධිති ද්විභායතනෙති පඤ්චති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙති තෙරසති බාහුති අසඛගතිතා.

15. රූපභවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- අසඤ්ඤාභවෙන යෙ ධම්මා- එක- වොකාරභවෙන යෙ ධම්මා- පරිදෙවෙන යෙ ධම්මා විප්පයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛජෙධිති ද්විභායතනෙති අට්ඨති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන ඛජෙධින දසභායතනෙති දසති බාහුති අසඛගතිතා.

16. අරූපභවෙන යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාභවෙන යෙ ධම්මා-චතුරවොකාරභවෙන යෙ ධම්මා- සොකෙන යෙ ධම්මා- දුකෙඛින යෙ ධම්මා- ද්වේශනසෙසන යෙ ධම්මා- උපායාසෙන යෙ ධම්මා- සතිපට්ඨා- නෙන යෙ ධම්මා- සම්මප්පධානෙන යෙ ධම්මා- ඉද්ධිසාදෙන යෙ ධම්මා- ක්කානෙන යෙ ධම්මා- අසාමඤ්ඤා යෙ ධම්මා- පඤ්චිති ඉන්ද්‍රියෙති යෙ ධම්මා පඤ්චිති බලෙති යෙ ධම්මා- සත්තති බොජ්ඣංගිකෙති යෙ ධම්මා- අරියෙන අට්ඨධර්මකෙන මනෙතන යෙ ධම්මා- විප්පයුතා -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛගතිතං ඛජෙධිතො යංපෙතො පඤ්චිති ඛජෙධිති ද්වාදසභායතනෙති අට්ඨාරසති බාහුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: න කෙහිවි ඛජෙධිති න කෙහිවි ආයතනෙති න කාහිවි බාහුති අසඛගතිතා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, 8වූ අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

13. උපප්‍රාප්තිභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... සංඥාභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්චවොකාර භවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් තුන් ධාතුවක් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් පසළොස් ධාතුවක් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත්.

14. කාමභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් පඤ්ච ධාතුවක් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් තෙළෙස් ධාතුවක් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත්.

15. රූපභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්... අසංඥාභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- එකවෝකාරභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරිදේවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් අෂ්ට ධාතුවක් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත්.

16. අරූපභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ... නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤාභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චතුරවොකාරභවය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ශෝකය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - දුඃඛය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-දොර්මනස්සාය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උපායාසය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සතීපට්ඨානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සමාත්ප්‍රධානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ඉද්ධිපාදය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ධ්‍යානය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අප්‍රාමාණ්‍යය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පඤ්චීන්ද්‍රියයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පඤ්ච බලයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සප්ත බොධ්‍යාධිගයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ආයතී අෂ්ටාංගික මාර්ගය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසභ්‍යාභිතධාතුව ස්කන්ධ සභ්‍යාභිතයෙන් හැරපියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසභ්‍යාභිත නො වෙත්.

17. එකොන යෙ ධම්මා -පෙ- වේදනාය යෙ ධම්මා- සංඝඤ්ඤාය යෙ ධම්මා- චෙත්තනාය යෙ ධම්මා- විභේදනාය යෙ ධම්මා- මනසිකාරේනා යෙ ධම්මා- වීජප්‍රකෘතන -පෙ- නෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛන්ධො ඨපෙඤා එකෙන ඛන්ධෙන එකාදසභායතනෙහි එකාදසති ධාතුති සංඛ්‍යාතියා.

කතීති අසංඛිතා: චතුති ඛන්ධෙහි එකෙනායතනෙන සත්තති ධාතුති අසංඛිතා.

18. අධිමොක්ඛන යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතන -පෙ- නෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛන්ධො ඨපෙඤා පඤ්චි ඛන්ධෙහි ද්වාදසභායතනෙහි සත්තරසති ධාතුති සංඛ්‍යාතියා.

කතීති අසංඛිතා: න කෙතිවි ඛන්ධෙහි න කෙතිවි ආයතනෙහි එකාය ධාතුයා අසංඛිතා.

19. කුසලෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අකුසලෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සුඛාය වේදනාය සම්ප්‍රකෘතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- දුක්ඛාය වේදනාය සම්ප්‍රකෘතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතන -පෙ- නෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛන්ධො ඨපෙඤා පඤ්චි ඛන්ධෙහි ද්වාදසභායතනෙහි අට්ඨාරසති ධාතුති සංඛ්‍යාතියා.

කතීති අසංඛිතා: න කෙතිවි ඛන්ධෙහි න කෙතිවි ආයතනෙහි න කාතිවි ධාතුති අසංඛිතා.

20. අබ්‍යාකෂෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා වීජප්‍රකෘතන -පෙ- නෙ ධම්මා චතුති ඛන්ධෙහි ද්විතීයතනෙහි ද්විති ධාතුති සංඛ්‍යාතියා.

කතීති අසංඛිතා: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි සොළසති ධාතුති අසංඛිතා.

17. ස්පර්ශය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - වේදනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංඥාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චේතනාව හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මනසිකාරය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රප්‍රස්තව වුවාහුද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛිතධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් හැරපියා එක් ස්කන්ධයක් විසින් ඵලකොළොස් ආයතනයන් විසින් ඵලකොළොස් බාහුවක් විසින් සංඛ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභික වෙන් ද යත්: සතර ස්කන්ධයන් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් සප්ත බාහුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභික වෙත්.

18. අධිමොක්ෂය හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රප්‍රස්තව වුවාහුද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛිතධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් සතළොස් බාහුවක් විසින් සංඛ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභික වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසංඛ්‍යාභික නො වෙති එක් බාහුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභික වෙත්.

19. කුශලධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අකුශල ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සුඛවේදනා සම්ප්‍රසුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - දුඛවේදනාව සම්ප්‍රසුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රප්‍රස්තව වුවාහුද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛිත ධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුවක් විසින් සංඛ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභික වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසංඛ්‍යාභික නො වෙත්.

20. අව්‍යාකෘත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රප්‍රස්තව වුවාහුද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාභික වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභික වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාහුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභික වෙත්.

21. අද්‍රුක්කම්ප්‍රධාය වේදනාය සම්ප්‍රකෘතෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා-පෙ-
වීජානෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා වීජප්‍රකෘතා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛිතං
වන්ධනො යපෙත්වා පඤ්චිති ඛණ්ඩිති ද්වාදසභායතනෙති තෙරසති ධාතුති
සංඛ්‍යාතං.

කතිති අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි ඛණ්ඩිති න කෙතිවි ආයතනෙති
පඤ්චිති ධාතුති අසංඛ්‍යාතං.

22. වීජාකධර්මධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- සංකිලිට්ඨසංකිලෙපිකෙති
ධර්මෙති යෙ ධර්මා වීජප්‍රකෘතා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛිතං වන්ධනො
යපෙත්වා පඤ්චිති ඛණ්ඩිති ද්වාදසභායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති
සංඛ්‍යාතං.

කතිති අසංඛ්‍යාතා: න කෙතිවි ඛණ්ඩිති න කෙතිවි ආයතනෙති
න කාතිවි ධාතුති අසංඛ්‍යාතං.

23. නොව්වීජාකනවීජාකධර්මධර්මෙති යෙ ධර්මා -පෙ- අනුපා-
දිකනුපාදනියෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා- අනුපාදිතනඅනුපාදනියෙති ධර්මෙති
යෙ ධර්මා- අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙපිකෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා වීජප්‍රකෘතා,
-පෙ- තෙ ධර්මා චතුති ඛණ්ඩිති ද්විභායතනෙති අට්ඨති ධාතුති සංඛ්‍යාතං.

කතිති අසංඛ්‍යාතා: එකෙන ඛණ්ඩිතා දසභායතනෙති දසති ධාතුති
අසංඛ්‍යාතං.

24. උප දිකනුපාදනියෙති ධර්මෙති යෙ ධර්මා වීජප්‍රකෘතා, -පෙ-
තෙ ධර්මා චතුති ඛණ්ඩිති ද්විභායතනෙති තිති ධාතුති සංඛ්‍යාතං.

කතිති අසංඛ්‍යාතා: එකෙන ඛණ්ඩිතා දසභායතනෙති ප-ඡායරසති
ධාතුති අසංඛ්‍යාතං.

21. අයුක්තවිච්ඡේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- විපාක වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසභිඛතධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් තෙලෙස් ධාතූන් විසින් සඛගාභිත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඛගාභිත නො වෙති. පඤ්ච ධාතූන් විසින් අසඛගාභිත වෙත්.

22. විපාකස්ථභාව ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සංක්ලිෂ්ට සංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසභිඛතධාතුව ස්කන්ධ සඛගාභිතයෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතූන් විසින් සඛගාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඛගාභිත වෙත්.

23. නො මැ විපාක වූ විපාකස්ථභාව නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනුපාදීන්තොපාදනිය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් අනුපාදීන්තඅනුපාදනිය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් අෂ්ට ධාතුවක් විසින් සඛගාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසඛගාභිත වෙත්.

24. උපාදීන්තොපාදනිය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතුවක් විසින් සඛගාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් පසලොස් ධාතුවක් විසින් අසඛගාභිත වෙත්.

25. අසංකිලිට්ඨසංකිලෙයිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි ඛණ්ඩෙති ද්විතියායතනෙති ද්විති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: එතෙන ඛණ්ඩෙන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසංඛයානිතා.

26. සචිතකකසච්චාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛණ්ඩෙනා යපෙතො පඤ්චති ඛණ්ඩෙති ද්විතියායතනෙති සත්තරසති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: න කෙතිවි ඛණ්ඩෙති න කෙතිවි ආයතනෙති, එකාය ධාතුයා අසංඛයානිතා.

27. අචිතකකච්චාරමතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -භොලපිතිසහ- ගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- පුබ්බසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛණ්ඩෙනා යපෙතො පඤ්චති ඛණ්ඩෙති ද්විතියායතනෙති අට්ඨාරසති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: න කෙතිවි ඛණ්ඩෙති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි ධාතුති අසංඛයානිතා.

28. අචිතකකච්චාරෙති¹ ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි ඛණ්ඩෙති ද්විතියායතනෙති තීති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: එතෙන ඛණ්ඩෙන දසභායතනෙති පණණ්ණරසති ධාතුති අසංඛයානිතා.

29. උපෙකකාසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුතනා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛිතං ඛණ්ඩෙනා යපෙතො පඤ්චති ඛණ්ඩෙති ද්විතියායතනෙති තෙරසති ධාතුති සංඛයානිතා.

කතීති අසංඛයානිතා: න කෙතිවි ඛණ්ඩෙති න කෙතිවි ආයතනෙති පඤ්චති ධාතුති අසංඛයානිතා.

1. අචිතකක ච්චාරෙති- PTS

25. අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තක වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු දෙකක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙත්.

26. අභිතර්කසම්මාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තක වුවාහු ද ඒ ධර්මයෝ - අසංකීර්ණතා ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් අසංකීර්ණතා නො වෙති. එක් ධාතුවක් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙත්.

27. අභිතර්කසම්මාරාහු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ප්‍රීතිසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්මකෙනෙක්-සුඛ සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තක වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංකීර්ණතා ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් ධාතුවක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් වීසින් අසංකීර්ණතා නො වෙත්.

28. අභිතර්කසම්මාර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තක වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් භූත ධාතුවක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙත්.

29. උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රපුස්තක වුවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ-අසංකීර්ණතා ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් තෙළෙස් ධාතුවක් වීසින් සංකීර්ණතා වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් අසංකීර්ණතා නොවෙති. පඤ්ච ධාතුවක් වීසින් අසංකීර්ණතා වෙත්.

30. දක්ෂනෙන් පහාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- භාවනාය පහාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - දක්ෂනෙන් පහාතබ්බෙතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - භාවනාය පහාතබ්බෙතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආවයගාමීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - අපවයගාමීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - අසෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - මහස්සෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුනා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසංඛතං ඛන්ධො ධර්මො පඤ්ඤාති ඛන්ධො ආදසනායතනොති අට්ඨාරස්සති බාහුති සංඛතනා.

කතීති අසංඛතනා: න කෙතිවි ඛන්ධොති න කෙතිවි ආයතනොති න කතීවි බාහුති අසංඛතනා.

31. නෙව දක්ෂනෙන් න භාවනාය පහාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- නෙවදක්ෂනෙන් න භාවනාය පහාතබ්බෙතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -නෙවාවයගාමී නාපවයගාමීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -නෙවසෙසො නාසෙසෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පරිතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුනා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛන්ධොති ද්විතායතනොති ද්විති බාහුති සංඛතනා.

කතීති අසංඛතනා: එකෙන් ඛන්ධොති දසනායතනොති සොළස්සති බාහුති අසංඛතනා.

32. අප්පමාදොති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- පඤ්ඤොති ධම්මෙති යෙ ධම්මා විප්පයුනා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛන්ධොති ද්විතායතනොති ද්විති බාහුති සංඛතනා.

කතීති අසංඛතනා: එකෙන් ඛන්ධොති දසනායතනොති දසති බාහුති අසංඛතනා.

30. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා හෙතු ඇති ධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හෙතු ඇති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආවයගාමී චූෂ්ණිප්‍රතිසන්ධිය ලැබිය හැකි වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් අපවයගාමී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ශෛක්ෂ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අශෛක්ෂ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- මහද්ගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛිතධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයක් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් ධාතූන් වීසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත නො වෙත්.

31. නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූ හෙතු ඇති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- නො මැ ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- පරිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් සංඛ්‍යාතීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් පොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙත්.

32. අප්‍රාමාණ්‍ය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ප්‍රණීත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු අටක් වීසින් සංඛ්‍යාතීත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙන් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් දස ධාතුවක් වීසින් අසංඛ්‍යාතීත වෙත්.

33. පරිත්තාරමමණෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා විජ්ජානාං, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛතං ඛන්ධකො ධර්මො පඤ්චිති ඛන්ධෙහි ද්වාදසභායතනෙහි ද්වාදසහි ධාතුහි සංඛතියා.

කතීහි අසංඛතියා: න කෙහිවි ඛන්ධෙහි න කෙහිවි ආයතනෙහි, ඡහි ධාතුහි අසංඛතියා.

34. මහණ්ණාරමමණෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා -පෙ- අප්පමාණාරමමණෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - භීතෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - මිච්ඡත්තනියකෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - සමමත්තනියකෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - මහ්ණාරමමණෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - මහ්ණපෙතකෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - මහ්ණාධිපතීහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා විජ්ජානාං, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛතං ඛන්ධකො ධර්මො පඤ්චිති ඛන්ධෙහි ද්වාදසභායතනෙහි අට්ඨාරසහි ධාතුහි සංඛතියා.

කතීහි අසංඛතියා: න කෙහිවි ඛන්ධෙහි න කෙහිවි ආයතනෙහි න කාහිවි ධාතුහි අසංඛතියා.

35. මජ්ඣිමෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා -පෙ- අනියකෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා විජ්ජානාං, -පෙ- තෙ ධර්මා චතුහි ඛන්ධෙහි ද්විභායතනෙහි ද්විහි ධාතුහි සංඛතියා.

කතීහි අසංඛතියා: එකෙන ඛන්ධෙන දසභායතනෙහි සොළසහි ධාතුහි අසංඛතියා

36. උප්පජ්ජනෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා -පෙ- අනුප්පජ්ජනෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා- උප්පාදීහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - අනිකෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා- අනාගතෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - පඤ්චප්පජ්ජනෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - අජ්ඣත්තෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා-බහිද්ධාහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා-සතිදසක- සප්පට්ඨෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා - අතිදසකසප්පට්ඨෙහි ධරෙමහි යෙ ධර්මා විජ්ජානාං, -පෙ- තෙ ධර්මා චතුහි ඛන්ධෙහි ද්විභායතනෙහි අට්ඨාහි ධාතුහි සංඛතියා.

කතීහි අසංඛතියා: එකෙන ඛන්ධෙහි දසභායතනෙහි දසහි ධාතුහි අසංඛතියා.

33. පරිත්තාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬ්වතාදානව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් හැරවියා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් දෙළොස් ධාතුවක් විසින් සඬගාභීත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභීත නො වෙති. ඔබ් ධාතුන් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

34. මහද්ගතාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අප්‍රමාණාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - භීත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මිච්ඡන්තනියක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සම්මකතනියක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-මාර්ගාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ග භෙතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - මාර්ගාධිපති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්තවූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬ්වතාදානව ස්කන්ධ සඬ්ඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතන-යන් විසින් අටළොස් ධාතුන් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද: යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභීත නො වෙත්.

35. මධ්‍යම වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් අතියක ධර්ම-යන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

36. උත්පන්න වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනුත්පන්න වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- උත්පාදී වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අතීත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අනාගත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අධ්‍යාත්ම වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- බාහ්‍ය වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- සනිදර්ශන සප්තිස වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- අනිදර්ශන සප්තිස වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධ-යක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

37. අනිත්‍යාරම්‍භණි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- අනාගතාරම්‍භණි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා - අජ්ඣත්තාරම්‍භණි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා - බ්‍රහ්මාරම්‍භණි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛ්‍යං ඛණ්ඩානං ධර්මානං පඤ්චානි ඛණ්ඩානි ද්වාර්ග්‍යානානි අවිචාරසහි ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතීහි අසංඛ්‍යාතා: න කෙහිචි ඛණ්ඩානි න කෙහිචි ආයතනෙහි න කාහිචි ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා,

38. පච්චුප්පානාරම්‍භණි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- අජ්ඣත්ත බ්‍රහ්මාරම්‍භණි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛ්‍යං ඛණ්ඩානං ධර්මානං පඤ්චානි ඛණ්ඩානි ද්වාර්ග්‍යානානි ද්වාර්ග්‍යානානි ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතීහි අසංඛ්‍යාතා: න කෙහිචි ඛණ්ඩානි න කෙහිචි ආයතනෙහි, ඡති ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

39. හෙතුහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- සහෙතුකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා - හෙතුසම්ප්‍රසන්නෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා - හෙතුහි චෙච් සහෙතුකෙහි ච ධර්මෙහි යෙ ධර්මා - සහෙතුකෙහි චෙච් න ච හෙතුහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා - හෙතුහි චෙච් හෙතුසම්ප්‍රසන්නෙහි ච ධර්මෙහි යෙ ධර්මා - හෙතුසම්ප්‍රසන්නෙහි චෙච් න ච හෙතුහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා - න හෙතුසහෙතුකෙහි¹ ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධර්මා අසංඛ්‍යං ඛණ්ඩානං ධර්මානං පඤ්චානි ඛණ්ඩානි ද්වාර්ග්‍යානානි අවිචාරසහි ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

කතීහි අසංඛ්‍යාතා: න කෙහිචි ඛණ්ඩානි න කෙහිචි ආයතනෙහි න කාහිචි ධාතුහි අසංඛ්‍යාතා.

40. අහෙතුකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා -පෙ- හෙතුවීජප්‍රසන්නෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා - න හෙතුඅහෙතුකෙහි ධර්මෙහි යෙ ධර්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධර්මා චතුහි ඛණ්ඩානි ද්වාර්ග්‍යානානි ද්වාර්ග්‍යානානි ධාතුහි සංඛ්‍යාතා.

1. න හෙතුහි සහෙතුකෙහි - 858.

37. අතීතාලම්බන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනාගතාලම්බන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධ්‍යාත්මාලම්බන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්- ඛාහිරාලම්බන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬබත ධාතුව ස්කන්ධ සඬබ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සඬගෘහිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගෘහිත නො වෙත්.

38. ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අධ්‍යාත්ම ඛාහිරාලම්බන වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬබත ධාතුව ස්කන්ධ සඬබ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් දෙළොස් ධාතූන් විසින් සඬගෘහිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඬගෘහිත නො වෙති. ඔඬ ධාතූන් විසින් අසඬගෘහිත වෙත්.

39. හෙතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සහෙතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හෙතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතු ද වූ මැ සහෙතුක ද වූ ධර්මන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සහෙතුක ද වූ මැ නො ද හෙතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතු ද වූ මැ හේතු සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ මැ නො ද හේතු වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් හේතු නො වූ සහේතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬබත-ධාතුව ස්කන්ධ සඬබ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සඬගෘහිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහිත වෙන් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගෘහිත නො වෙත්.

40. අහේතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතුවිප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - හේතු නො වූ අහේතුක ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඬගෘහිත වෙති.

කතීති අසඛන්ධිතා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසඛන්ධිතා.

41. අප්පච්චයෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- අසඛිකතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සනිද්ධස්සනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - අනිද්ධස්සනෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - සප්පට්ඨෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - රුපීති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ලොකුක්කරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජපසුක්කා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි ඛජෙනි ද්විභායතනෙති අධිති ධාතුති සඛන්ධිතා.

කතීති අසඛන්ධිතා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති දසති ධාතුති අසඛන්ධිතා.

42. ලොකියෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජපසුක්කා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුරි ඛජෙනි ද්විභායතනෙති ද්විති ධාතුති සඛන්ධිතා.

කතීති අසඛන්ධිතා: එකෙන ඛජෙන දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසඛන්ධිතා.

43. ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- ආසවසම්පසුක්කෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති චෙව සාසවෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවෙති චෙව ආසවසම්පසුක්කෙති ච ධම්මෙති යෙ ධම්මා - ආසවසම්පසුක්කෙති චෙව නො ච ආසවෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජපසුක්කා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං ඛජෙනො ඨපෙඨො පඤ්චිති ඛජෙනි ආදසභායතනෙති අධිධාරසති ධාතුති සඛන්ධිතා.

කතීති අසඛන්ධිතා: න කෙහිවි ඛජෙනි න කෙහිවි ආයතනෙති න කාහිවි ධාතුති අසඛන්ධිතා.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාහිත වෙත්.

41. අප්‍රත්‍යය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අසඬඛත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සනිදර්ශන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනිදර්ශන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - රූපි ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ලොකොත්තර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සඬගාහිත වෙති

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසඬගාහිත වෙත්.

42. ලොකික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඬගාහිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගාහිත වෙත්.

43. ආසුච ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ආසුච ද වූ මැ සාසුච ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුච ද වූ මැ ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූ මැ නොද ආසුච වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූ වාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬඛත ධාතුව ස්කන්ධ සඬඛ්‍යාවෙන් හැර පියා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් ධාතූන් විසින් සඬගාහිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාහිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාහිත වෙත්.

44. සාසවෙහි බලෙහි යෙ බලමා -පෙ- ආසවවීසායුකෙහි බලෙහි යෙ බලමා -සාසවෙහි වෙව නො ව ආසවෙහි බලෙහි යෙ බලමා - ආසවවීසායුකෙහි සාසවෙහි බලෙහි යෙ බලමා විසායුකතා, -පෙ- කෙ බලමා වතුහි බෙකෙහි ද්විභායකනෙහි ද්විහි බාතුහි සබහනිතා.

කඩිනම් අසඹාගන්නා: එකෙනා බෞද්ධ දහමානවයෙකුට සොළසහි
බාබුනි අසඹාගන්නා.

45. අනාසවෙහි බලෙහි යෙ බලමා -පෙ- ආසවවිපායුකෙහි අනාසවෙහි බලෙහි යෙ බලමා විපායුතතා, -පෙ- තෙ බලමා චතුරි බලෙහි ද්විතායතනෙහි අධ්වනි ධාතුරි සංඛ්‍යාතා.

කඩිනම් අසලහවිතයා: එකෙන බලාපොරොත්තු වූ දෑ අසලහවිතයා.

46. සංකෘතයෙන් බලෙන් යෙ බලවා -පෙ- ගැනින් බලෙන් යෙ බලවා - බලෙන් බලෙන් යෙ බලවා - යොගෙන් බලෙන් යෙ බලවා- නිවරණෙන් බලෙන් යෙ බලවා- පරාමාසෙන් බලෙන් යෙ බලවා-පරාමාසසම්පූර්ණෙන් බලෙන් යෙ බලවා- පරාමාසෙන් වෙව් පරාමයෙන් ව බලෙන් යෙ බලවා විසඳුනනා, -පෙ- තෙ බලවා අසඹනා බැටනා යටපත් පසුවත් බැටනත් දොරසහායනෙන් අධාරයන් බාගත් සඹනනා.

කතීහි අසඹවන්නා : න කෙහිව් ටෙකෙහි න කෙහිව් ආයතනෙහි න කාහිව් බාතුහි අසඹවන්නා.

47. පරාමලෝකීය බලවේගය යෙහි බලය -පෙ- පරාමාසන්න-
 යුක්තයෙහි බලවේගය යෙහි බලය- පරාමලෝකීය වෙඩි නො ව පරාමාසන්න
 බලවේගය යෙහි බලය- පරාමාසන්නයුක්තයෙහි පරාමලෝකීය බලවේගය යෙ
 හි බලය විපර්යාසය, -පෙ- තෙ බලය වතුර බලයෙහි ද්විතීයයනනෙහි
 ද්විතීය බලය සමන්විතය.

කතීහි අසඹනිතා: එකෙන බනෙඩන අසභායතනෙහි සොළසහි
බාතුහි අසඹනිතා.

44. සාසුට්‍ර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුට්‍ර විප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සාසුට්‍ර ද වූ මැ නො ද ආසුට්‍ර වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුට්‍ර විප්‍රසූක්ත සාසුට්‍ර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවා හු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු දෙකක් වීසින් සංඛ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත්.

45. අනාසුට්‍ර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ආසුට්‍ර විප්‍රසූක්ත අනාසුට්‍ර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු අටක් වීසින් සංඛ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් දස ධාතුවක් වීසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත්.

46. සංයෝජන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ග්‍රන්ථ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ඔස ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - යොග ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - නීවරණ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථසම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථ ද වූ මැ පරාමාණ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසංඛ්‍යා ධාතුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් වීසින් දෙළොස් ආයතනයන් වීසින් අටළොස් ධාතුන් වීසින් සංඛ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් වීසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් වීසින් අසංඛ්‍යාභිත නො වෙත්.

47. පරාමාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථ විප්‍රසූක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමාණ්ට ද වූ මැ නො ද පරාමර්ථ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ථ විප්‍රසූක්ත පරාමාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් වීසින් ආයතන දෙකක් වීසින් ධාතු දෙකක් වීසින් සංඛ්‍යාභිත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් වීසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් වීසින් දස ආයතනයක් වීසින් සොළොස් ධාතුවක් වීසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත්.

48. අපරාමටෙධිති ධලෙමති යෙ ධමමා -පෙ- පරාමාසවිසා-
යුකේතනි අපරාමටෙධිති ධලෙමති යෙ ධමමා විපායුකතා, -පෙ- තෙ ධමමා
-පෙ- චතුති බජෙධිති ද්විභායතනෙති අට්ඨති බාතුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන බජෙධන දසභායතනෙති දසති බාතුති අසඛගතිතා.

49. සාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා -පෙ- විකේතනි ධලෙමති
යෙ ධමමා- වෙතසිකේති ධලෙමති යෙ ධමමා- විකතසමපයුකේතනි
ධලෙමති යෙ ධමමා - විතතසංසට්ඨති ධලෙමති යෙ ධමමා - විතතසං-
සට්ඨසමුට්ඨානෙති ධලෙමති යෙ ධමමා - විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානාසහගති
ධලෙමති යෙ ධමමා- විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතීති ධලෙමති
යෙ ධමමා විපායුකතා, -පෙ- තෙ ධමමා අසඛගතිතා බජෙධනා ධපෙතා
එකෙන බජෙධන එකාදසභායතනෙති එකාදසති බාතුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: චතුති බජෙධිති එකෙනායතනෙන සතතති බාතුති අසඛගතිතා.

50. අනාරමමණෙති ධලෙමති යෙ ධමමා -පෙ- විතතවිසා-
යුකේතනි ධලෙමති යෙ ධමමා - විතතවිසංසට්ඨති ධලෙමති යෙ
ධමමා - උපාදධලෙමති යෙ ධමමා - අනුපාදිකේතනි ධලෙමති යෙ
ධමමා විපායුකතා, -පෙ- තෙ ධමමා චතුති බජෙධිති ද්විභායතනෙති
අට්ඨති බාතුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන බජෙධන දසභායතනෙති දසති බාතුති
අසඛගතිතා.

51. උපාදිකේතනි ධලෙමති යෙ ධමමා විපායුකතා -පෙ- තෙ
ධමමා චතුති බජෙධිති ද්විභායතනෙති තීති බාතුති සඛගතිතා.

කතීති අසඛගතිතා: එකෙන බජෙධන දසභායතනෙති පණණරසති බාතුති අසඛගතිතා.

48. අපරාමාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - පරාමර්ශ චිත්‍රයුක්ත අපරාමාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙත් ද යත් : එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

49. සාලම්බන ධර්මයන් හා යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ථේවකසික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසංසාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථාන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථානසහග්‍ර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තසංසාණ්ට සමුත්ථානානුප්‍රවර්තී ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඛිකධාතුව ස්කන්ධ සඛිකායෙන් තබා එක් ස්කන්ධයක් විසින් එකොළොස් ආයතනයක් විසින් එකොළොස් ධාතුවක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙත් ද යත් : සතර ස්කන්ධයක් විසින් එක් ආයතනයක් විසින් ධාතු සතක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

50. අනාලම්බන ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්ත චිත්‍රයුක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - චිත්තවිසංසාණ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - උපාද ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනුපාදීන්ගා ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු අටක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙත් ද යත් : එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස ධාතුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

51. උපාදීන්ගා ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් චිත්‍රයුක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් තුන් ධාතුවක් විසින් සඛගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඛගාභීත වෙත් ද යත් : එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් පසළොස් ධාතුවක් විසින් අසඛගාභීත වෙත්.

52. උපාදානෙහි බලෙන් යෙ බලවා -පෙ-කිලෙසෙහි බලෙන් යෙ බලවා- සංකීලිටෙය්හි බලෙන් යෙ බලවා- කිලෙසසමපසුකෙහි බලෙන් යෙ බලවා- කිලෙසෙහි වෙව් සංකීලෙසිකෙහි ව් බලෙන් යෙ බලවා- කිලෙසෙහි වෙව් සංකීලිටෙය්හි ව් බලෙන් යෙ බලවා- සංකීලිටෙය්හි වෙව් නො ව් කිලෙසෙහි බලෙන් යෙ බලවා- කිලෙසෙහි වෙව් කිලෙසසමපසුකෙහි ව් බලෙන් යෙ බලවා- කිලෙසසමපසුකෙහි වෙව් නො ව් කිලෙසෙහි බලෙන් යෙ බලවා- කිලෙසසමපසුකෙහි වෙව් නො ව් කිලෙසෙහි බලෙන් යෙ බලවා- විපසුකො, -පෙ- නෙ බලවා අසබ්බං චන්ධනො යපෙනා පඤ්ඤා චන්ධෙහි දායකායතනෙහි අට්ඨාරසෙ ධාතුහි සබ්බන්තා.

කෘතීන් අසඹන්නා: න කෙහිව් ට්‍රෙඩින් න කෙහිව් ආයතනෙහි
න කෘතීව් බාතුන් අසඹන්නා.

[illegible]

කනිඳි අසබහිතා: එකෙන බලනු ලබන අසබහිතනෙහි සොයාගන්නා
බාහුගේ අසබහිතා.

54. අසංකිලෙසිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- කිලෙසථිසංසුතෙතති අසංකිලෙසිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා ථිසංසුතං, -පෙ-තෙ ධම්මා චතුර්ධිසෙධති ද්විභාසතොති ද්විසති ධාතුති සඛනතිකා.

කැපී ඇති අයුතුකම්: එකතුව, වෙනුවෙන්, අනුමැතිය, අයුතු
 වෙනුවෙන්, අයුතුකම්.

52. උපාද්‍යාධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංක්ලිෂ්ට ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශිකවූ ද ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ ද වූ මැ ක්ලේශ සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ අසඬිතබාහුව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගාභීත නො වෙත්.

53. සංක්ලේශික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අසංක්ලිෂ්ට වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශවිප්‍රසූක්ත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - සංක්ලේශික ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - ක්ලේශවිප්‍රසූක්ත සංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු දෙකක් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාහුවක් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

54. අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ක්ලේශ විප්‍රසූක්ත අසංක්ලේශික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහුන් අටක් විසින් සඬගාභීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගාභීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාහුවක් විසින් අසඬගාභීත වෙත්.

55. දඤ්ඤානෙතන පභාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- භාවිතාය පභාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- දඤ්ඤානෙතන පභාතබ්බ- හෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- භාවිතාය පභාතබ්බහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං චන්දිතො යථෙපඤා පඤ්චති ඛණ්ඩිති ද්වාදසභායතනෙති අධාරසති ධාතුති සඛන්තිනා.

කතීති අසඛන්තිනා: න කෙතිවි ඛණ්ඩිති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි ධාතුති අසඛන්තිනා.

56. න දඤ්ඤානෙතන පභාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- න භාවිතාය පභාතබ්බෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- න දඤ්ඤානෙතන පභාතබ්බ හෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- න භාවිතාය පභාතබ්බහෙතුකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩිති ද්විභායතනෙති ද්විති ධාතුති සඛන්තිනා.

කතීති අසඛන්තිනා: එකතන ඛණ්ඩිත දසභායතනෙති සොළසති ධාතුති අසඛන්තිනා.

57. සචිතකෙකති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- සචිතාරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං චන්දිතො යථෙපඤා පඤ්චති ඛණ්ඩිති ද්වාදසභායතනෙති සත්තරසති ධාතුති සඛන්තිනා.

කතීති අසඛන්තිනා: න කෙතිවි ඛණ්ඩිති න කෙතිවි ආයතනෙති එකාය ධාතුයා අසඛන්තිනා.

58. සප්පිතිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- පිතිසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- සුඛසහගතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජප්‍රසන්නා, -පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිතං චන්දිතො යථෙපඤා පඤ්චති ඛණ්ඩිති ද්වා- දසභායතනෙති අධාරසති ධාතුති සඛන්තිනා.

කතීති අසඛන්තිනා: න කෙතිවි ඛණ්ඩිති න කෙතිවි ආයතනෙති න කාතිවි ධාතුති අසඛන්තිනා.

55. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ - අසඬබ්‍රහ්මානුච ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්ච ස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතුන් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

56. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක නොවූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහේතුක නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් ධාතු දෙකක් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොලොස් ධාතුවක් විසින් අසඬගෘහීත වෙත්.

57. විතර්ක සහිත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-විචාර සහිත වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬබ්‍රහ්මානුච ස්කන්ධ සංඛ්‍යාවෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් සතලොස් ධාතුන් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙත්. එක් ධාතුවක් විසින් අසඬගෘහීත වෙත්.

58. සප්‍රිතික වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-ප්‍රිතිසහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සුඛ සහගත ධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ... ඒ ධර්මයෝ අසඬබ්‍රහ්මානුච ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙලොස් ආයතනයන් විසින් අටලොස් ධාතුන් විසින් සඬගෘහීත වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසඬගෘහීත වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි ධාතු කෙනෙකුත් විසින් අසඬගෘහීත නො වෙත්.

59. උපෙක්ඛාසභගතෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපස්සනා, -පෙ-
තෙ ධම්මා අසඛිකං ඛන්ධනො ධ්වෙස්සා පඤ්චිති ඛන්ධෙහි ද්වාදස-
භායතනෙහි තෙරසභි බාහුති සංඛතියා.

කතීති අසංඛතියා: න කෙහිචි ඛන්ධෙහි න කෙහිචි ආයතනෙහි
පඤ්චිති බාහුති අසංඛතියා.

60. කාමාවචරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- පරියාපනෙතනි
ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- ස උත්තරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපස්සනා
-පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛන්ධෙහි ද්විභායතනෙහි ද්විති බාහුති
සංඛතියා.

කතීති අසංඛතියා: එකෙන ඛන්ධෙන ද්විභායතනෙහි සොළසභි
බාහුති අසංඛතියා.

61. න කාමාවචරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අපරියාපනෙතනි
ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- අනුභතරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපස්සනා
-පෙ- තෙ ධම්මා චතුති ඛන්ධෙහි ද්විභායතනෙහි අටඨති බාහුති
සංඛතියා.

කතීති අසංඛතියා: එකෙන ඛන්ධෙන ද්විභායතනෙහි දසති බාහුති
අසංඛතියා.

62. රූපාවචරෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා -පෙ- අරූපාවචරෙහි
ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- නියතාණිකෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- නියතෙහි
ධම්මෙහි යෙ ධම්මා- සරණෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපස්සනා
-පෙ- තෙ ධම්මා අසඛිකං ඛන්ධනො ධ්වෙස්සා පඤ්චිති ඛන්ධෙහි
ද්වාදසභායතනෙහි අට්ඨාරසභි බාහුති සංඛතියා.

කතීති අසංඛතියා: න කෙහිචි ඛන්ධෙහි න කෙහිචි ආයතනෙහි
න කාහිචි බාහුති අසංඛතියා.

59. උපෙක්ෂා සහගත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්තවුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ අසභ්‍යාභිකාව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් තෙළෙස් බාහුන් විසින් සභ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් අසභ්‍යාභික නො වෙත් පඤ්ච බාහුවක් විසින් අසභ්‍යාභික වෙති.

60. කාමාවචර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-පයඝාපන්න ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සඋත්තර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු දෙකක් විසින් සභ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් සොළොස් බාහුවක් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත්.

61. කාමාවචර නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අපයඝාපන්න ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අනුත්තර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයක් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු අටක් විසින් සභ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් දස බාහුවක් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත්.

62. රූපාවචර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අරූපාවචර ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - තෙහෙයඝාණික ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-නියත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-සරණධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වුවාහු ද...ඒ ධර්මයෝ අසභ්‍යාභිකාව ස්කන්ධ සංඛ්‍යායෙන් තබා පඤ්චස්කන්ධයන් විසින් දෙළොස් ආයතනයන් විසින් අටළොස් බාහුන් විසින් සභ්‍යාභික වෙති.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසභ්‍යාභික වෙත් ද යත්: කිසි ස්කන්ධ කෙනෙකුත් විසින් කිසි ආයතන කෙනෙකුත් විසින් කිසි බාහු කෙනෙකුත් විසින් අසභ්‍යාභික නො වෙත්.

83. න රුපාදිවරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා -පෙ- න අරුපා-
 වවරෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- අභියංගාණිකෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා-
 අභියතෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා- අරණෙති ධම්මෙති යෙ ධම්මා වීජ-
 සූතං, තෙ ධම්මා කතීති ඛණ්ඩෙති කතීභායතනෙති කතීති ධාතුති
 සංඛතභිතා: තෙ ධම්මා චතුති ඛණ්ඩෙති අභිභායතනෙති අභිති ධාතුති සංඛතභිතා.

කතීති අසංඛතභිතා: එකෙන ඛණ්ඩන දසභායතනෙති සොළසති
 ධාතුති අසංඛතභිතා.

ධම්මායතනං ධම්මධාතු¹ අරං ජීවිතං නාමරූපං,

සළායතනං ජාතීජරාමරණං දෙව ව තිකෙ න ලබ්භරො².

පට්ඨානකරෙ සත්ත ව ගොච්ඡකෙ දස අපරතෙත වුද්දස ඡ ව
 මජ්ඣක ඉච්චෙතෙ සත්තවත්තාරිස ධම්මා සමුච්චෙදෙ' නුපලබ්භතති
 මොස සුච්ඡකෙන වා ති.

වීජසූතෙතන සංඛතභිතාසංඛතභිතපදනිද්දෙසො නිබ්බිතො.

ධාතුකථාපසකරණං සමත්තං.

(සංගහමසංගහං සමපයොග වීජපයොගං පරමිති ව,
 ගමිතීරං භිදුණං ධාතං තමපි බුද්ධින දෙසිතං.
 සංඛතභිතෙන අසංඛතභිතං අසංඛතභිතෙන ව සංඛතභිතං.
 සංඛතභිතෙන සංඛතභිතං අසංඛතභිතෙන ව සංඛතභිතං.
 ගමිතීර ධම්මං චතුසච්චගොචරං චතුපසකාරං විහරී තරාගතො.
 සමපසූතෙතන ව වීජසූතං වීජසූතෙතන සමපසූතං.
 සමපසූතෙතන ව සමපසූතං වීජසූතෙතන ව වීජසූතං.
 රූපි අරූපි ඛණ්ඩ ධම්මසංකුලං විහරී ධම්මං චතුධා තරාගතො.)

1. ධම්මධාතු ජීවිතං නාම ජ ලංගි - PTS
 2. ජාතීපො ජරාමරණං දෙව ව ජාතීපො න ලබ්භරො - PTS.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

63. රූපාවචර නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අරූපාවචර නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-නොයථාංකික නො වූ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් - අනියත ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක්-අරණ ධර්මයන් හා සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසූක්ත වූවාහු ද ඒ ධර්මයෝ කෙනෙක් ස්කන්ධයන් විසින් කෙනෙක් ආයතනයන් විසින් කෙනෙක් බාහුන් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: ඒ ධර්මයෝ සතර ස්කන්ධයන් විසින් ආයතන දෙකක් විසින් බාහු දෙකක් විසින් සංඛ්‍යාභිත වෙත්.

කෙනෙක් ස්කන්ධාදීන් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙත් ද යත්: එක් ස්කන්ධයක් විසින් දස ආයතනයක් විසින් යොළොස් බාහුවක් විසින් අසංඛ්‍යාභිත වෙයි.

උද්දාය:

ධර්මායතන යැ ධර්ම බාහු යැ යළි ජීවිතෙන්දිය යැ නාම රූප යැ භවයතන යැ ජාතියැ ජරා යැ මරණ යැ කීකම්මාතෘකාවෙහි (අභික්ඛත්ත ඛණ්ඩ්ඛා පදය අනිදස්සන අප්පට්ඨ පදය යන) දෙපදයෝ යැ යන මොහු නො ලැබෙත්.

පළමුවන අන්තර දූතයෙහි සත් පදයෙකැ ගොච්ඡකයෙහි දසපදයෙකැ අපර වූ මහත්තර දූතයෙහි තුදස්පදයෙකැ පිට්ඨි දූතයෙහි සපදයෙකැ යන මේ සත්සාළිස් ධර්මයෝ මොස පුච්ඡකය හා වුද්දසම නය (සමුච්ඡේද) නිර්දෙශයෙහි නො ලැබෙත්.

විප්‍රසූක්තයෙන් සංඛ්‍යාභිත අසංඛ්‍යාභිත පද නිර්දේශ නිමි.

බාහුකරා ප්‍රකරණය සමාප්ත යි.

අභිධම්ම පිටකේ

**මුග්ගල-
පඤ්ඤානතිප්පකරණං.**

අභිධම්මපිටක සුගගල- පඤ්ඤානති පටිකරණං

තමෝ තසස භගවතෝ අරහතෝ
සමමාසමවුද්ධසස

1 මාතීකා

ඡ පඤ්ඤානතියෝ: චෙතිපඤ්ඤානති, ආයතනපඤ්ඤානති, ධාතු-
පඤ්ඤානති, සම්මපඤ්ඤානති, ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤානති, පුගලපඤ්ඤානති තී.

කිත්තාවතා චෙතිනං චෙතිපඤ්ඤානති: යාවතා පඤ්චකම්මෙති, රූපකම්මෙති වේදනාකම්මෙති සංකල්පකම්මෙති සංකාරකම්මෙති වීක්ෂණ-
කම්මෙති. එතතාවතා චෙතිනං චෙතිපඤ්ඤානති.

කිත්තාවතා ආයතනානං ආයතනපඤ්ඤානති: යාවතා ආදසා-
යතනානි චක්ඛයතනං රූපයතනං සොතායතනං සද්දයතනං
සානායතනං ගන්ධයතනං ජිහ්වයතනං රසායතනං කායායතනං
ථේඛධර්මයතනං මනායතනං ධම්මයතනං. එතතාවතා ආයතනානං
ආයතනපඤ්ඤානති.

කිත්තාවතා ධාතුනං ධාතුපඤ්ඤානති: යාවතා අට්ඨාරසධාතුමයා,
චක්ඛුධාතු රූපධාතු චක්ඛුවීක්ෂණධාතු, සොතධාතු සද්දධාතු සොත-
වීක්ෂණධාතු, සානධාතු ගන්ධධාතු සානවීක්ෂණධාතු, ජිහ්වධාතු
රසධාතු ජිහ්වවීක්ෂණධාතු, කායධාතු ථේඛධර්මධාතු කායවීක්ෂණ-
ධාතු, මනෝධාතු ධම්මධාතු මනෝවීක්ෂණධාතු. එතතාවතා ධාතුනං
ධාතුපඤ්ඤානති.

කිත්තාවතා සම්මානං සම්මපඤ්ඤානති: යාවතා චක්ඛාරි සම්මානි,
දුක්ඛසම්මං සමුදයසම්මං නිරෝධසම්මං මග්ගසම්මං. එතතාවතා සම්මානං
සම්මපඤ්ඤානති.

අතිධම් පිටකයෙහි

පුද්ගල ප්‍රඥපති ප්‍රකරණය

ඒ භාග්‍යවත් අරහත් සමාක්සම්බුද්ධයන් වහන්සේට
නමස්කාර වේවා

1. මාතෘකා

ප්‍රඥපතිහු සදෙනෙකි: ස්කන්ධ ප්‍රඥපති ය, ආයතන ප්‍රඥපති ය, ධාතු ප්‍රඥපති ය, සත්‍ය ප්‍රඥපති ය, ඉන්ද්‍රිය ප්‍රඥපති ය, පුද්ගල ප්‍රඥපති යි.

කෙතෙකීන් ස්කන්ධයන්ගේ ස්කන්ධප්‍රඥපතිය වේ ද යත්: යම් පමණෙකීන් (සැකෙවිත්) පඤ්චස්කන්ධය වේ ද, (විභාග වීසින්) රූපස්කන්ධය, වේදනාස්කන්ධය, සංඥාස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය, විඥානස්කන්ධ යි. මෙතෙකීන් ස්කන්ධයන්ගේ ස්කන්ධප්‍රඥපතිය වේ.

කෙතෙකීන් ආයතනයන්ගේ ආයතනප්‍රඥපතිය වේ ද යත්: යම් පමණෙකීන් (සැකෙවිත්) දෙළොස් ආයතන කෙනෙක් වෙත් ද, (විභාග වීසින්) චක්ෂුරායතන ය, රූපායතන ය, ශ්‍රොත්‍රායතන ය, ශබ්දායතන ය, ස්පර්ශායතන ය, ගන්ධායතන ය, තීක්ෂ්ණායතන ය, රසායතන ය, කායායතන ය, ස්ප්‍රභව්‍යායතන ය, මනආයතන යැ යි. මෙතෙකීන් ආයතනයන්ගේ ආයතනප්‍රඥපතිය වේ.

කෙතෙකීන් ධාතූන්ගේ ධාතුප්‍රඥපතිය වේ ද යත්: යම් පමණෙකීන් (සැකෙවිත්) අටළොස් ධාතු කෙනෙක් වෙත් ද; (විභාග වීසින්) චක්ෂුර්ධාතු ය, රූපධාතු ය, චක්ෂුර්විඥානධාතු ය, ශ්‍රොත්‍රධාතු ය, ශබ්දධාතු ය, ශ්‍රොත්‍රවිඥානධාතු ය, ස්පර්ශධාතු ය, ගන්ධධාතු ය, ස්පර්ශවිඥානධාතු ය, තීක්ෂ්ණධාතු ය, රසධාතු ය, තීක්ෂ්ණවිඥානධාතු ය, කායධාතු ය, ස්ප්‍රභව්‍යධාතු ය, කායවිඥානධාතු ය, මනෝධාතු ය, ධර්මධාතු ය, මනෝවිඥානධාතු යැ යි. මෙතෙකීන් ධාතූන්ගේ ධාතුප්‍රඥපතිය වේ.

කෙතෙකීන් සත්‍යයන්ගේ සත්‍යප්‍රඥපතිය වේ ද යත්: යම් පමණෙකීන් (සැකෙවිත්) සතර සත්‍ය කෙනෙක් වෙත් ද, (විභාග වීසින්) දුඃඛ සත්‍ය ය, සමුදය සත්‍ය ය, නිරෝධසත්‍ය ය, මාර්ගසත්‍ය යැ යි. මෙතෙකීන් සත්‍යයන්ගේ සත්‍යප්‍රඥපතිය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කිත්තාවතා ඉන්ද්‍රියානං ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤාතති: යාවතා ඛාවිසතින්ද්‍රියානි: වක්ඛන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං සාතින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉන්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං සුඛින්ද්‍රියං දුක්ඛින්ද්‍රියං යොමනසසින්ද්‍රියං දෙමනසසින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සඤ්ඤාන්ද්‍රියං චීරිසින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤාන්ද්‍රියං අනඤ්ඤාතඤ්ඤාසංඝාමිතින්ද්‍රියං අඤ්ඤාන්ද්‍රියං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං . එතොවතා ඉන්ද්‍රියානං ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤාතති.

කිත්තාවතා පුග්ගලානං පුග්ගලපඤ්ඤාතති:

1. සමයච්ඡින්නො	24. අසෙවො ¹
2. අසමයච්ඡින්නො	25. නෙවසෙවො නාසෙවො ²
3. කුප්පධම්මො	26. තෙච්ඡෙජා
4. අකුප්පධම්මො	27. ජලභිඤ්ඤා
5. පරිභානධම්මො	28. සමමාසමධුද්ධො
6. අපරිභානධම්මො	29. පචෙවකධුද්ධො ⁴
7. චෙත්තනාභවෙඛො	30. උභතොභාගච්ඡින්නො
8. අනුරක්ඛනාභවෙඛො	31. පඤ්ඤාච්ඡින්නො
9. පුට්ඨජානො	32. කායසක්ඛී
10. ගොත්‍රභූ	33. දිට්ඨිපානෙතො
11. භස්සපරතො	34. සද්ධාච්ඡින්නො
12. අභස්සපරතො	35. ධම්මානුසාරී
13. භබ්බාගමතො	36. සද්ධානුසාරී
14. අභබ්බාගමතො	37. සත්තක්ඛන්තූපරමො
15. නියතො	38. කොලංකොලො
16. අනියතො	39. එක්ඛිජී
17. පටිපක්ඛනො	40. සක්ඛගාමී
18. එලෙඨිතො	41. අනාගාමී
19. සමසිසි	42. අනකරාපරිනිබ්බාසී
20. ධීතක්ඛප්පි	43. උපභව්වපරිනිබ්බාසී
21. අරියො	44. අසඤ්ඤාපරිනිබ්බාසී
22. අනාරියො	45. සසඤ්ඤාපරිනිබ්බාසී
23. සෙවො ³	46. උභංසොතො අකනිට්ඨගාමී

1. සෙකෙවො-ම ජ සං සිමු.
2. අසෙකෙවො-ම ජ සං.
3. නෙවසෙකෙවොනාසෙකෙවො-ම ජ සං.
4. පචෙවකසමධුද්ධො-ම ජ සං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කෙතෙකීන් ඉන්ද්‍රියයන්ගේ ඉන්ද්‍රියප්‍රඥප්තිය වේද යත්: යම්පමණකීන් (සැකෙවින්) දෙව්යි ඉන්ද්‍රිය කෙතෙක් වෙන් ද, (විභාග වීසින්) චක්ෂුරින්ද්‍රියය, ශ්‍රොත්‍රන්ද්‍රියය, ස්පාණන්ද්‍රියය, ජිහ්වෙන්ද්‍රියය, කායෙන්ද්‍රියය, මනඉන්ද්‍රියය, ස්ත්‍රීන්ද්‍රියය, පුරුෂෙන්ද්‍රියය, ජීවිතෙන්ද්‍රියය, සුඛෙන්ද්‍රියය, දුඃඛෙන්ද්‍රියය, සෞමනසෝන්ද්‍රියය, දොර්මනසෝන්ද්‍රියය, උපෙක්ෂෙන්ද්‍රියය, ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රියය, වියෝගින්ද්‍රියය, ස්මෘතීන්ද්‍රියය, සමාධිත්ද්‍රියය, ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය, අනාඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියය, අඤ්ඤාත්ද්‍රියය, අඤ්ඤාතාචිත්ද්‍රියය යි. මෙතෙකීන් ඉන්ද්‍රියයන්ගේ ඉන්ද්‍රියප්‍රඥප්තිය වේ.

කොතෙකීන් පුද්ගලයන්ගේ පුද්ගලප්‍රඥප්තිය වේ ද යත්:

1. සමයවිචුක්ත ය,	24. අප්‍රමාදය ය,
2. අසමයවිචුක්ත ය,	25. භෞතිකයෙකිනි නිවැරදිව දැකීම ය,
3. කොපාධර්ම ය,	26. භෞතිකය ය,
4. අකොපාධර්ම ය,	27. භෞතිකය ය,
5. පරිභාණධර්ම ය,	28. සමාස්තවිචුක්ත ය,
6. අපරිභාණධර්ම ය,	29. ප්‍රකාශවිචුක්ත ය,
7. වේදනාභවය ය,	30. උපකාශවිචුක්ත ය,
8. අනුරක්ෂණභවය ය,	31. ප්‍රඥාවිචුක්ත ය,
9. පෘථග්වේදය ය,	32. කායසාක්ෂිය ය,
10. භෞතිකය ය,	33. දෘෂ්ට්වේදය ය,
11. භෞතිකය ය,	34. ශ්‍රද්ධාවිචුක්ත ය,
12. අභෞතිකය ය,	35. ධර්මානුසාරී ය,
13. භවයාගමන ය,	36. ශ්‍රද්ධානුසාරී ය,
14. අභවයාගමන ය,	37. සප්තකාන්තවේදය ය,
15. නියත ය,	38. කොලංකොල ය,
16. අනියත ය,	39. ඵලවේදී ය,
17. ප්‍රතිපත්තක ය,	40. සකෘද්ගාමී ය,
18. ඵලවේදී ය,	41. අනාගාමී ය,
19. සමග්ධික ය,	42. අන්තරාපරිනිවර්තක ය,
20. ස්ථිතිකය ය,	43. උපකාශවේදී ය,
21. ආයුධ ය,	44. අසංස්කාරවේදී ය,
22. අනායුධ ය,	45. සංස්කාරවේදී ය,
23. ප්‍රමාදය ය,	46. උපකාශවේදී ය,

47. සොනාපනෙතා, සොනාපනතිඵල සච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා
48. සකදගාමී, සකදගාමීඵල සච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා
49. අනාගාමී, අනාගාමීඵල සාච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා
50. අරහා, අරහත්ඵල සච්ඡිකිරියාය¹ පටිපනෙතා

එකක මාතිකා නිට්ඨිකා

2. දුක මාතිකා

1. කොධනො ව උපනාහී ව
2. මකඛී ව පළාසී ව
3. ඉඤ්ඤකී ව මචජරී ව
4. සමො ව මායාවී ව
5. අහිරිකො ව අනොක්කපි ව
6. දුඛිඛවො ව පාපමික්ඛො ව
7. ඉඤ්ඤෙසු අගුක්කඛාරො ව භොජනෙ අමක්කඤ්ඤ ව
8. මුඛස්සකි ව අසමපජානො ව
9. සීලවිපනෙතා ව දිට්ඨිවිපනෙතා ව
10. අජ්ඣක්කසංඤ්ඤාජනො ව ඛේඛාසංඤ්ඤාජනො ව
11. අකෙකාධනො ව අනුපනාහී ව
12. අමකඛී ව අපලාසී ව
13. අනිඤ්ඤකී ව අමචජරී ව
14. අසමො ව අමායාවී ව
15. හිරිමා ව ඔක්කපි ව
16. සුඛවො ව කල්‍යාණමික්ඛො ව
17. ඉඤ්ඤෙසු ගුක්කඛාරො ව භොජනෙ මක්කඤ්ඤ ව
18. උපට්ඨිතසකි ව සමපජානො ව
19. සීලසමපනෙතා ව දිට්ඨිසමපනෙතා ව
20. ජෙට්ඨගුණා දුප්පතා ලොකසමී
21. ජෙට්ඨගුණා දුක්ඛපයා
22. ජෙට්ඨගුණා සුක්ඛපයා
23. දභික්කං පුග්ගලානං ආසවා වඩ්ඪන්ති
24. දභික්කං පුග්ගලානං ආසවා න වඩ්ඪන්ති
25. භිනාදිමුක්ඛො ව පඤ්ඤාදිමුක්ඛො ව
26. තික්ඛො ව තපෙතො ව

දුක මාතිකා නිට්ඨිකා

1. අරහත්තාය - PTS.

47. ශ්‍රෝතආපත්ත යැ, ශ්‍රෝතආපත්තිඵල සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ යැ,
48. සක්කාදගාමී යැ, සක්කාදගාමී ඵල සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ යැ,
49. අනාගාමී යැ, අනාගාමී ඵල සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ යැ,
50. අර්හත් යැ, අර්හත්ඵල සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ යැ,
(යන මෙතෙකින් පුද්ගලයන්ගේ පුද්ගලප්‍රඥප්තිය වේ.)

ඵකක මාතෘකා නිමි.

ද්වික මාතෘකා

1. ක්‍රොධ ඇත්තේ ද, බද්ධවෙර ඇත්තේ ද,
2. ඉණමකු වූයේ ද, යුගග්‍රාහ (තමා අනුන් හා සම කිරීම) ඇත්තේ ද,
3. ඊර්ෂ්‍යා ඇත්තේ ද, මාත්සයාඪී (මසුරු බව) ඇත්තේ ද,
4. කෙරුච්ඡක වූයේ ද, මායා ඇත්තේ ද,
5. (සාපයෙහි) ලජ්ජා නැත්තේ ද, (උපවාදයෙහි) බිය නැත්තේ ද,
6. දුර්වච්ඡක වූයේ ද, පාපමිත්‍රයන් ඇත්තේ ද,
7. ඉඳුරන්හි නො පියන ලද දෙර ඇත්තේ ද, වැළැඳීමෙහි පමණ නො දන්නේ ද,
8. මුළු වූ සිහි ඇත්තේ ද, නුවණ නැත්තේ ද,
9. ශීලවීර්ණියට පැමිණියේ ද, දෘෂ්ටිවීර්ණියට පැමිණියේ ද,
10. අධ්‍යාත්ම සංයෝජන ඇත්තේ ද, බාහ්‍ය සංයෝජන ඇත්තේ ද,
11. ක්‍රෝධ නැත්තේ ද, බද්ධවෙර නැත්තේ ද,
12. ඉණමකු නො වූයේ ද, යුගග්‍රාහ (තමා අනුන් හා සම කොට ගැනුම) නැත්තේ ද,
13. ඊර්ෂ්‍යා නැත්තේ ද, මාත්සයාඪී (මසුරු බව) නැත්තේ ද,
14. කෙරුච්ඡක නොවූයේ ද, මායා නැත්තේ ද,
15. (සාපයෙහි) ලජ්ජා ඇත්තේ ද, (උපවාදයෙහි) බිය ඇත්තේ ද,
16. සුවච වූයේ ද, කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇත්තේ ද,
17. ඉන්ද්‍රියයන්හි පියන ලද දෙර ඇත්තේ ද, වැළැඳීමෙහි පමණ දන්නේ ද,
18. එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ ද, නුවණ ඇත්තේ ද,
19. ශීල සම්පන්න වූයේ ද, දෘෂ්ටි සම්පන්න වූයේ ද, (වෙකි.)
20. ලෝකයෙහි දුර්ලභ පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙකි,
21. පිණ්ඩිමට දුෂ්කර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙකි,
22. පිණ්ඩිමට සුකර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙකි,
23. පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුන් ගේ ආසුචියෝ වැඩෙත්,
24. පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුන් ගේ ආසුචියෝ නො වැඩෙත්,
25. භිනාධිමුක්ත වූයේ ද, ප්‍රණිකාධිමුක්ත වූයේ ද,
26. තෘප්ත වූයේ ද, තෘප්තිකාරක වූයේ ද (යන මොහු ය.)

ද්වික මාතෘකා නිමි.

3. තික මාතිකා

1. නිරායො ආසංයො විගතායො.
2. තයො ගිලානුපමා පුග්ගලා.
3. කායසකථී දිව්ඪිප්පකො සද්ධාවිමුනො.
4. ගුප්භාණි පුප්භාණි මධ්ද්භාණි.
5. අරුකුපම¹ විනො පුග්ගලො විජ්ජපමවිනො පුග්ගලො
වජිරුපමවිනො පුග්ගලො.
6. අසො එකවකඛු අවිකඛු.
7. අවකුජ්ජපඤ්ඤා පුග්ගලො උච්ඡිග්ගපඤ්ඤා පුග්ගලො පුපුපඤ්ඤා
පුග්ගලො.

8. අසොකවෙවා පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව අවිතරාගො,
අසොකවෙවා පුග්ගලො කාමෙසු විතරාගො භවෙසු අවිතරාගො,
අසොකවෙවා පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව විතරාගො.

9. පාසාණලෙඛුපමො පුග්ගලො පඨවිලෙඛුපමො පුග්ගලො උදක-
ලෙඛුපමො පුග්ගලො.

10. තයො පොත්තූපමා පුග්ගලා

11. තයො කාසිකවක්ඛුපමා පුග්ගලා.

12. සුප්පමෙයො, දුප්පමෙයො, අප්පමෙයො.

13. අසොකවෙවා පුග්ගලො න සෙවිතබ්බො න භජිතබ්බො න
පඨිරුපාසිතබ්බො.

අසොකවෙවා පුග්ගලො සෙවිතබ්බො භජිතබ්බො පඨිරුපාසි-
තබ්බො, අසොකවෙවා පුග්ගලො සකකථා ගරුකථා සෙවිතබ්බො
භජිතබ්බො පඨිරුපාසිතබ්බො.

14. අසොකවෙවා පුග්ගලො ජිගුච්ඡිතබ්බො න සෙවිතබ්බො න
භජිතබ්බො න පඨිරුපාසිතබ්බො,

අසොකවෙවා පුග්ගලො අජ්ඣුපෙකච්ඡිතබ්බො න සෙවිතබ්බො න
භජිතබ්බො න පඨිරුපාසිතබ්බො,

අසොකවෙවා පුග්ගලො සෙවිතබ්බො භජිතබ්බො පඨිරුපාසි-
තබ්බො.

1. අරුඤ්ඤම - PMS

3. ත්‍රික මාතෘකා

1. පාර්ථනා නැත්තේ යැ, පාර්ථනා ඇත්තේ යැ, පහ වූ පාර්ථනා ඇත්තේ යි,
2. ගිලනාට බඳු උපමා ඇති පුද්ගලයෝ තිදෙනෙකි.
3. කායසාක්ෂි යැ, දෘෂ්ටප්‍රාප්ත යැ, ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත යැ.
4. ගුප්තයට බඳු වචන ඇත්තේ යැ, පුෂ්පයට බඳු වචන ඇත්තේ යැ, මී බඳු වචන ඇත්තේ යි.
5. පැරණි චුණයට බඳු සිත් ඇති පුද්ගල යැ, විදුලියට බඳු සිත් ඇති පුද්ගල යැ, වස්ත්‍රයට බඳු සිත් ඇති පුද්ගල යි.
6. අන්ධ යැ, එකැස් ඇතියේ යැ, දැස් ඇතියේ යි.
7. යැව්කුරු වූ ප්‍රඥා ඇති පුද්ගල යැ, ඇකයෙහි දූවක් බඳු ප්‍රඥා ඇති පුද්ගල යැ, පතළා වූ ප්‍රඥා ඇති පුද්ගල යි.
8. (පඤ්ච) කාමයන්හි ද, (රූපාරූප)භවයන්හි ද නො පහ වූ රාග ඇති ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත, කාමයන්හි පහ වූ රාග ඇති භවයන්හි නො පහ වූ රාග ඇති ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත, කාමයන්හි ද භවයන්හි ද පහ වූ රාග ඇති ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇති.
9. ගලෙහි ඇඳි හිර බඳු පුද්ගල යැ, පොළොවෙහි ඇඳි හිර බඳු පුද්ගල යැ, දියෙහි ඇඳි හිර බඳු පුද්ගල යි.
10. සණුවැහැරි කඩමාලු බඳු පුද්ගලයෝ තිදෙනෙකි.
11. කසිවත් බඳු පුද්ගලයෝ තිදෙනෙකි,
12. සුවයේ මිනියැ හැක්කේ යැ, දුකයේ මිනියැ හැක්කේ යැ, නො මිනියැ හැක්කේ යි.
13. සේවනය නො කළ යුතු භජනය නො කළ යුතු පර්යයුපාසනය නො කළ යුතු කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත,
සේවනය කළ යුතු භජනය කළ යුතු පර්යයුපාසනය කළ යුතු කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත, සත්කාර කොට ගරුකාර කොට සේවනය කළයුතු භජනය කළයුතු පර්යයුපාසනය කළයුතු කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.
14. පිළිතුල් කටයුතු වූ සේවනය නොකළ යුතු වූ භජනය නො කළ යුතු වූ පර්යයුපාසනය නො කළ යුතු වූ ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,
උපෙක්ෂා කටයුතු වූ සේවනය නො කළයුතු වූ භජනය නො කළ යුතු වූ පර්යයුපාසනය නො කළ යුතු වූ කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත,
සේවනය කළ යුතු වූ භජනය කළ යුතු වූ පර්යයුපාසනය කළ යුතු වූ කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.

15. අත්තකච්චො පුග්ගලො සීලෙසු පරිපුරකාරී සමාධිසම්. මහනසොකාරී පඤ්ඤාය මහනසොකාරී.

අත්තකච්චො පුග්ගලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී සමාධිසම්. ච පරිපුරකාරී පඤ්ඤාය මහනසොකාරී.

අත්තකච්චො පුග්ගලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී සමාධිසම්. ච පරිපුරකාරී පඤ්ඤාය ච පරිපුරකාරී.

16. තයො සඤ්ඤා, අපරෙපි තයො සඤ්ඤා.

තිස්ස මාතිකා නිට්ඨිතා.

4. චතුකක මාතිකා

1. අසප්පරිසො, අසප්පරිසෙන අසප්පරිසතරො, සප්පරිසො, සප්පරිසෙන සප්පරිසතරො.

2. පාපො, පාපෙන පාපතරො, කල්යාණො, කල්යාණෙන කල්යාණතරො.

3. පාපධම්මො, පාපධම්මෙන පාපධම්මතරො, කල්යාණධම්මො, කල්යාණධම්මෙන කල්යාණධම්මතරො.

4. සාවච්ඡො, ච්ඡානිත්තො, අත්තච්ඡො, අත්තච්ඡො.

5. උභ්භිතඤ්ඤා, විපක්ඛිතඤ්ඤා¹, නෙයො, පදපරමො.

6. යුක්තපටිභානො නො මුක්තපටිභානො, මුක්තපටිභානො නො යුක්තපටිභානො, යුක්තපටිභානො ච මුක්තපටිභානො ච, නෙව යුක්තපටිභානො නො මුක්තපටිභානො.

7. චක්ඛාරො ධම්මකථිකා පුග්ගලො.

8. චක්ඛාරො වලාභකූපමා පුග්ගලො.

9. චක්ඛාරො මුසිකූපමා පුග්ගලො.

10. චක්ඛාරො අමබ්බුපමා පුග්ගලො.

11. චක්ඛාරො කුමභූපමා පුග්ගලො.

12. චක්ඛාරො උදකරහස්සුපමා පුග්ගලො.

13. චක්ඛාරො බලිවස්සුපමා² පුග්ගලො.

14. චක්ඛාරො ආසිවිසුපමා පුග්ගලො.

1. විපට්ඨකඤ්ඤා - සිද්ධි.

2. බලිවස්සුපමා - ම 4 ස.

15. ශීලයන්හි සපුරා කරන සුලු වූ, සමාධියෙහි එක්දෙසක් කරනසුලු වූ, ප්‍රඥායෙහි එක්දෙසක් කරන සුලු වූ ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත, ශීලයන්හි ද සපුරා කරනසුලු වූ, සමාධියෙහි ද සපුරා කරනසුලු වූ, ප්‍රඥායෙහි එක්දෙසක් කරනසුලු වූ ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත.

ශීලයන්හි ද සපුරා කරන සුලු වූ, සමාධියෙහි ද සපුරා කරනසුලු වූ, ප්‍රඥායෙහි ද සපුරා කරනසුලු වූ කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.

16. ශාස්තෘභූ තිදෙනෙක, අන්‍යා වූ ද ශාස්තෘභූ තිදෙනෙකි.

ත්‍රික මාතෘකා නිමි.

4. චතුෂක මාතෘකා

1. අසත්පුරුෂ යැ, අසත්පුරුෂයාට වඩා අසත්පුරුෂතර යැ, සත්පුරුෂ යැ, සත්පුරුෂයාට වඩා සත්පුරුෂතර යි.

2. පාප යැ, පාපියාට වඩා පාපතර යැ, කල්‍යාණ යැ, කල්‍යාණයාට වඩා කල්‍යාණතර යි.

3. පාපධර්ම යැ, පාපධර්මයාට වඩා පාපධර්මතර යැ, කල්‍යාණධර්ම යැ, කල්‍යාණධර්මයාට වඩා කල්‍යාණධර්මතර යි.

4. සාවද්‍ය යැ, වද්‍ය බහුල යැ, අල්පවද්‍ය යැ, අනවද්‍ය යි.

5. උග්ගච්ඡිකඤ්ඤා, විපඤ්චිකඤ්ඤා, තේය යැ, පදපරම යි.

6. මුක්තප්‍රතිභාන නො වූ යුක්තප්‍රතිභාන යැ, යුක්තප්‍රතිභාන නො වූ මුක්තප්‍රතිභාන යැ, යුක්තප්‍රතිභාන ද මුක්තප්‍රතිභාන ද වූයේ යැ, යුක්තප්‍රතිභාන නො ද වූ මුක්ත ප්‍රතිභාන නො වූයේ යි.

7. ධර්මකථික පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

8. වලාභකයාට බදු පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

9. මුෂිකොපම පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

10. අම්බුපම (අභයට බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

11. කුම්භුපම (කළය බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

12. උදකරහදුපම (ජලාශය බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

13. බලිවර්දෙපම (ගවයා බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

14. ආශිර්වෂොපම (සර්පයාට බදු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.

15. අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා, අනුචිත අපරිශෝධනයෙන් අවිච්ඡිද්‍යාත්මක වශයෙන් හානිකර හෝ,

අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා අනුචිත අපරිශෝධනයෙන් ව විච්ඡිද්‍යාත්මක වශයෙන් හානිකර හෝ,

අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා අනුචිත අපරිශෝධනයෙන් අපරිශෝධනයෙන් යාන පරිශෝධන උපදෙසක් හෝ,

අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා අනුචිත අපරිශෝධනයෙන් පරිශෝධනයෙන් යාන අපරිශෝධන උපදෙසක් හෝ.

16. අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා අනුචිත පරිශෝධනයෙන් අවිච්ඡිද්‍යාත්මක වශයෙන් හානිකර හෝ,

අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා අනුචිත පරිශෝධනයෙන් ව විච්ඡිද්‍යාත්මක වශයෙන් හානිකර හෝ,

අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා අනුචිත පරිශෝධනයෙන් අපරිශෝධනයෙන් යාන අපරිශෝධන උපදෙසක් හෝ,

අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා අනුචිත පරිශෝධනයෙන් පරිශෝධනයෙන් යාන පරිශෝධන උපදෙසක් හෝ.

17. අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා අවිච්ඡිද්‍යාත්මක අවිච්ඡිද්‍යාත්මක හානිකර හෝ තවත් කාලයක, නො ව බොහෝ විච්ඡිද්‍යාත්මක වශයෙන් හානිකර හෝ තවත් කාලයක,

අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා විච්ඡිද්‍යාත්මක වශයෙන් හානිකර හෝ තවත් කාලයක, නො ව බොහෝ අවිච්ඡිද්‍යාත්මක අවිච්ඡිද්‍යාත්මක හානිකර හෝ තවත් කාලයක,

අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා අවිච්ඡිද්‍යාත්මක අවිච්ඡිද්‍යාත්මක හානිකර හෝ තවත් කාලයක, විච්ඡිද්‍යාත්මක වශයෙන් හානිකර හෝ තවත් කාලයක.

අපේක්ෂාවෙන් පුග්ගලයා නොව අවිච්ඡිද්‍යාත්මක අවිච්ඡිද්‍යාත්මක හානිකර හෝ තවත් කාලයක, නො ව විච්ඡිද්‍යාත්මක වශයෙන් හානිකර හෝ තවත් කාලයක.

15. තුලනය නො කොට නුවණින් ගුණයට නො බැස නුගුණ කියයුත්තා ගේ ගුණ කියන කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය නො කොට නුවණින් ගුණයට නො බැස ගුණ කියයුත්තා ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය නො කොට නුවණින් ගුණයට නො බැස නො පැහැදිය යුතු තැන ප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද (එබඳු) කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය නො කොට නුවණින් ගුණයට නො බැස පැහැදිය යුතු තැන අප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද (එබඳු) කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.

16. තුලනය කොට නුවණින් ගුණයට බැස නුගුණ කිය යුත්තා ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය කොට නුවණින් ගුණයට බැස ගුණ කිය යුත්තා ගේ ගුණ කියන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

තුලනය කොට නුවණින් ගුණයට බැස නො පැහැදිය යුතු තැන අප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත.

තුලනය කොට නුවණින් ගුණයට බැස පැහැදිය යුතු තැන ප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද (එබඳු) කිසි පුද්ගලයෙක් ඇති.

17. නුගුණ කියයුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ සත්‍ය වූ නුගුණ සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, එතෙකුදු වුවත් ගුණ කිය යුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ සත්‍ය වූ ගුණ සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ ද (එබඳු) කිසි පුද්ගලයෙක් ඇත.

ගුණ කියයුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ සත්‍ය වූ ගුණ සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, එතෙකුදු වුවත් නුගුණ කියයුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ සත්‍ය වූ නුගුණ සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ ද, (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත.

නුගුණ කිය යුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ තරා වූ නුගුණ සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, ගුණකියයුත්තා ගේ (ද) විද්‍යාමාන වූ තරා වූ ගුණ සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත.

නුගුණ කියයුත්තා ගේ විද්‍යාමාන වූ තරා වූ නුගුණ සුදුසු කාලයෙහි නො මැ කියන්නේ වේ ද, ගුණ කියයුත්තාගේ ද විද්‍යාමාන වූ තරා වූ ගුණ සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ ද (එබඳු) පුද්ගලයෙක් ඇති.

18. උඛ්ඨානඵලපථීථි නො පුඤ්ඤඵලපථීථි,
පුඤ්ඤඵලපථීථි නො උඛ්ඨානඵලපථීථි,
උඛ්ඨානඵලපථීථි ච පුඤ්ඤඵලපථීථි ච.
නෙව උඛ්ඨානඵලපථීථි නො පුඤ්ඤඵලපථීථි.

19. තමොතම පරායනො, තමො ජොතිපරායනො, ජොතිතම
පරායනො, ජොති ජොති පරායනො.

20. ඕනකොනනො, ඕනතුනනනො, උක්කතොනනො, උක්ක-
තුනනනො.

21. චක්ඛාරො රුකඛ්ථපමා පුග්ගලා.

22. රුපප්පමාණො රුපප්පසනෙතො, සොසප්පමාණො සොසප්ප-
සනෙතො, දුඛප්පමාණො දුඛප්පසනෙතො, ධම්මප්පමාණො ධම්මප්පසනෙතො

23. අපොකච්චො පුග්ගලො අක්කභිතාය පටිපනෙතො හොති
නො පරභිතාය,

අපොකච්චො පුග්ගලො පරභිතාය පටිපනෙතො හොති නො
අක්කභිතාය.

අපොකච්චො පුග්ගලො අක්කභිතාය චෙව පටිපනෙතො හොති
පරභිතාය ච.

අපොකච්චො පුග්ගලො නෙවක්කභිතාය පටිපනෙතො හොති නො
පරභිතාය.

24. අපොකච්චො පුග්ගලො අක්කනකපො හොති අක්කපරිතාප
නානුයොගමනුයුක්කො,

අපොකච්චො පුග්ගලො පරනකපො හොති පරපරිතාපනානුයොග
මනුයුක්කො,

අපොකච්චො පුග්ගලො අක්කනකපො ච හොති අක්කපරිතාපනානු-
යොගමනුයුක්කො පරනකපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුක්කො,

18. පුණ්‍යඵලයෙන් නො ව උත්ථාන (වීය්‍ය) ඵලයෙන් දිවිරක්කන් යැ,
උත්ථානඵලයෙන් නො ව පුණ්‍යඵලයෙන් දිවිරක්කන් යැ,
උත්ථාන ඵලයෙනුත් පුණ්‍යඵලයෙනුත් දිවිරක්කන් යැ,
උත්ථාන ඵලයෙනුත් පුණ්‍යඵලයෙනුත් දිවි නො රක්කන් යි.
19. අදුරින් අදුරට යන්නේ යැ, අදුරින් එළියට යන්නේ යැ, එළියෙන්
අදුරට යන්නේ යැ, එළියෙන් එළියට යන්නේ යි.
20. අවනත වැ සිට අවනත වන්නේ යැ,
අවනත වැ සිට උන්නත වන්නේ යැ,
උන්නත වැ සිට අවනත වන්නේ යැ,
උන්නත වැ සිට උන්නත වන්නේ යි.
21. වෘක්ෂොපම (රුකක් බඳු) පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි.
22. රූප ප්‍රමාණ රූප ප්‍රසන්න යැ, සොභ ප්‍රමාණ සොභ ප්‍රසන්න යැ,
රුක්ෂ ප්‍රමාණ රුක්ෂ ප්‍රසන්න යැ, ධර්ම ප්‍රමාණ ධර්ම ප්‍රසන්න යි.
23. කමාට භික්‍ෂ පිණ්ඩ පිළිපන්නේ පරභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ පිළිපන්නේ නො
වේ ද (එබඳු) එක්තරා පුද්ගලයෙක් ඇත,

පරභට භික්‍ෂ පිළිපන්නේ කමාභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ පිළිපන්නේ
නො වේ ද (එබඳු) එක්තරා පුද්ගලයෙක් ඇත,

කමභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ ද පිළිපන්නේ ම පරභට ද භික්‍ෂ පිණ්ඩ පිළි-
පන්නේ වේ ද (එබඳු) එක්තරා පුද්ගලයෙක් ඇත,

කමභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ නො පිළිපන්නේ ම පරභට භික්‍ෂ පිණ්ඩ (ද)
නො පිළිපන්නේ වේ ද (එබඳු) එක්තරා පුද්ගලයෙක් ඇති.
24. තමා තවන්නේ තමන් තවන ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදුවේ ද (එබඳු)
ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අනුන් තවන්නේ අනුන් තවන ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදුණේ වේ ද (එබඳු)
ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

තමා තවන්නේ තමන් තවන ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදුණේ ද, අනුන්
තවන්නේ අනුන් තවන ප්‍රතිපදාවෙහි යෙදුණේත් වේ ද (එබඳු)
ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අත්තකච්චො පුග්ගලො නෙව අත්තන්තපො හොති න අත්තපරිතා-
පනානුයොගමනුයුක්තො, න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනු
යුක්තො, සො අත්තන්තපො අපරන්තපො දිවේඝවධමෙම නිවජානො
නිබ්බුතො සීතිගුතො සුඛපටිසංවෙදී චුභමගුතෙන අත්තනා විහරති.

25. සරාගො, සඳෙසො, සමොහො, සමානො.

26. අත්තකච්චො පුග්ගලො ලාභී හොති අජ්ඣක්ඛං වෙනො
සමථස්ස, න ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මච්ඡස්සනාය.

අත්තකච්චො පුග්ගලො ලාභී හොති අධිපඤ්ඤාධම්මච්ඡස්සනාය, න
ලාභී අජ්ඣක්ඛං වෙනොසමථස්ස.

අත්තකච්චො පුග්ගලො ලාභී වෙව හොති අජ්ඣක්ඛං වෙනොසමථස්ස,
ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මච්ඡස්සනාය.

අත්තකච්චො පුග්ගලො නෙව ලාභී හොති අජ්ඣක්ඛං වෙනො
සමථස්ස න ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මච්ඡස්සනාය.

27. අනුසොතගාමී පුග්ගලො, පටිසොතගාමී පුග්ගලො, ධීතකෙතො
පුග්ගලො, තිණේණා පාරගතො¹. ඵලෙ තිව්ඤ්ඤි ව්‍යාභමණො.

28. අපසසුතො සුතෙන අනුප්පකෙතො, අපසසුතො සුතෙන
උප්පකෙතො, බහුසසුතො සුතෙන අනුප්පකෙතො, බහුසසුතො සුතෙන
උප්පකෙතො.

29. සමණමච්චලො, සමණපදුමො, සමණපුණ්ඩරිකො, සමණසු
සමණසුඛමාලො.

වතුක්ක මාතිකා නිධයිකා.

1. පාරගතො-ම ඡ යං

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තමා නො තවන්නේ ම තමා තවන ප්‍රතිපදයෙහි නො යෙදුණේ, අනුන් නො තවන්නේ අනුන් තවන ප්‍රතිපදයෙහි නො යෙදුණේ වේද, හෙතෙම තමා නො තවන්නේ අනුන් නො තවන්නේ මෙ අත්බැවිහි ම තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව විදුනේ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ආත්මයෙන් යුතුව වාස කෙරේද, (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇති.

25. රාග සහිත යැ, ද්වේෂ සහිත යැ, මෝහ සහිත යැ, මානසික යි.

26. අධ්‍යාත්මයෙහි චිත්තශමථය ලබන්නේ අධිප්‍රඥා ධර්මවිදර්ශනාව නො ලබන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අධිප්‍රඥාධර්මවිදර්ශනාව ලබන්නේ, අධ්‍යාත්මයෙහි චිත්තශමථය නො ලබන්නේ වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අධ්‍යාත්මයෙහි චිත්තශමථය ලබන්නේ ම අධිප්‍රඥා ධර්මවිදර්ශනාව ලබන්නේත් වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇත,

අධ්‍යාත්මයෙහි චිත්තශමථය නො ලබන්නේ ම අධිප්‍රඥාධර්ම-විදර්ශනාව නො ලබන්නේත් වේ ද (එබඳු) ඇතැම් පුද්ගලයෙක් ඇති.

27. (සංසාර භ්‍රාතස්ති) යටිතොට බලා යන සුළු පුද්ගල යැ, උඩුගං බලා යන සුළු පුද්ගල යැ, ස්ථිතාත්ම පුද්ගල යැ, තරණය කළ පරතෙරට ගිය ගොඩසිටුනා මුත්මණ යි.

28. අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න යැ, අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න යැ, බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න යැ, බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න යි.

29. සමණමච්ච යැ, සමණපද්මයැ, සමණපුණ්ඩරික යැ, මහණුන්-අතුරෙහි සමණ සුබමාල යි.

චතුෂ්ක මාතෘකා නිමි.

5. පක්ෂවක් මාතිකා

1. අපේක්ෂාවේවා පුග්ගලො ආරහනි¹ ච විපට්ඨාරි ච හොති තක්ඛ චෙතොවිමුක්තිං පක්ඛන්දවිමුක්තිං යථාභූතං නප්පජානාති, යත්ඤ්ඤානෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

අපේක්ෂාවේවා පුග්ගලො ආරහනි න විපට්ඨාරි ච හොති තක්ඛ චෙතොවිමුක්තිං පක්ඛන්දවිමුක්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ඤ්ඤානෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

අපේක්ෂාවේවා පුග්ගලො නාරහනි විපට්ඨාරි හොති තක්ඛ චෙතොවිමුක්තිං පක්ඛන්දවිමුක්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ඤ්ඤානෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

අපේක්ෂාවේවා පුග්ගලො නාරහනි න විපට්ඨාරි හොති තක්ඛ චෙතොවිමුක්තිං පක්ඛන්දවිමුක්තිං යථාභූතං නප්පජානාති යත්ඤ්ඤානෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

අපේක්ෂාවේවා පුග්ගලො නාරහනි න විපට්ඨාරි හොති තක්ඛ චෙතො විමුක්තිං පක්ඛන්දවිමුක්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ඤ්ඤානෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

2. ද්වො අවජානාති, සංවාසෙන අවජානාති, ආධෙය්‍යාමුචො හොති, ලොලො හොති මඤ්ඤ මොවුභො හොති.

3. පක්ඛෙ යොධාජීවුපමා පුග්ගලා. 9. පක්ඛෙ ආරක්ඛෙය්‍යකා.

4. පක්ඛෙ පිණ්ඩපාතිකා. 10. පක්ඛෙ රුක්ඛමුලිකා.

5. පක්ඛෙ ධුලිපට්ඨානනිකා. 11. පක්ඛෙ අභේදානාසිකා.

6. පක්ඛෙ ඵකායනිකා. 12. පක්ඛෙ නොයජ්ජිකා,

7. පක්ඛෙ පංසුකුලිකා. 13. පක්ඛෙ යථායත්තිකා.

8. පක්ඛෙ තෙව්වරිකා. 14. පක්ඛෙ සොයානිකා.

පක්ෂවක් මාතිකා නිට්ඨිකා.

1. ආරහනි - ම ජ සං.

5. පඤ්චක මාතෘකා

1. ඇවතට පැමිණෙයි, (සිකපද මඬි) විපිළිසර ද වෙයි, ඒ විත්ත-විමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇතිසැටියෙන් නො දනී. යම් තැනක ඔහුගේ ඒ උපත ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම්, ඒ විත්තවිමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් නො දනී.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) ඇවතට පැමිණෙයි එතෙකුදු වත් විපිළිසර නො වෙයි. යම් තැනක ඔහු ගේ ඒ උපන් ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ විත්ත විමුක්තියත්, ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් නො දනී.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) ඇවතට නො පැමිණෙයි, විපිළිසර නො වෙයි. ඒ විත්ත විමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇතිසැටියෙන් නො දනී. යම් තැනක ඔහු ගේ ඒ උපන් ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ විත්තවිමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් නො දනී.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) ඇවතට නො පැමිණෙයි, විපිළිසර නො වෙයි. යම් තැනක ඔහු ගේ ඒ උපන් ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම්, ඒ විත්තවිමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් නො දනී.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) ඇවතට නො පැමිණෙයි. විපිළිසර නො වෙයි. යම් තැනක ඔහුගේ ඒ උපන් ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම්, ඒ විත්ත-විමුක්තියත් ප්‍රඥාචිමුක්තියත් ඇති සැටියෙන් දන්නේ වේ,

2. දී අවමන් කරන්නේ යැ, එක් වැ වැස අවමන් කරන්නේ යැ, ආදි-වචනය ම අදහාගන්නේ යැ, ලොල් වූයේ යැ, බාල වූයේ අතීශයින් වූවා වූයේ වේ.

3. යොධාච්චුපම (සුද්ධයෙන් දිවිරක්තවූත් බදු) පුද්ගලයෝ පස් දෙනෙකි.

4. පිණ්ඩපාතිකයෝ පස්දෙනෙකි.

5. බලුපච්ඡාභත්තිකයෝ (බතින් පසු නො විඳදන පුද්ගලයෝ) පස්-දෙනෙකි.

6. එකාසනිකයෝ පස්දෙනෙකි. 11. අබ්භොකාසිකයෝ පස්දෙනෙකි.

7. පංශුකුලිකයෝ පස්දෙනෙකි. 12. නෙසජ්චිකයෝ පස්දෙනෙකි.

8. තෙව්වරිකයෝ පස්දෙනෙකි. 13. යථාසන්ථතිකයෝ පස්දෙනෙකි.

9. ආරක්ඛකයෝ පස්දෙනෙකි. 14. සොසානිකයෝ පස්දෙනෙකි.

10. රුක්ඛමූලිකයෝ පස්දෙනෙකි.

පඤ්චක මාතෘකා නිමි.

6. ඡක්ක මාතිකා

1. අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චානි අභිසම්බුජ්ඣති, තස් ච සබ්බඤ්ඤාතං පාපුණාති බලෙස්සව වසීභාවං.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චානි අභිසම්බුජ්ඣති, න ච තස් සබ්බඤ්ඤාතං පාපුණාති න ච බලෙස්ස¹ වසීභාවං.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චානි අනභිසම්බුජ්ඣති දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛසංතතකරො හොති, සාවකපාරමීං ච පාපුණාති.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චානි අනභිසම්බුජ්ඣති දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛසංතතකරො හොති, න ච සාවකපාරමීං පාපුණාති.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චානි අනභිසම්බුජ්ඣති න ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛසංතතකරො හොති, අනාගාමී හොති අනාගතතා ඉස්සං.

අසේකවේවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනතුසස්සනෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සච්චානි අනභිසම්බුජ්ඣති න ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛසංතතකරො හොති, ආගාමී හොති ආගතතා ඉස්සං.

ඡක්ක මාතිකා නිට්ඨිතා.

7. සත්තක මාතිකා

1. සත්ත උදකුපමා පුග්ගලා; සතිං නිවුග්ගො නිවුග්ගොව හොති, උමමුපරිඤ්ඤා නිමුපරති, උමමුපරිඤ්ඤා ධීතො හොති, උමමුපරිඤ්ඤා විපසානි විලොකෙති, උමමුපරිඤ්ඤා පතරති, උමමුපරිඤ්ඤා පටිගාධපානො හොති, උමමුපරිඤ්ඤා තිණ්ණො හොති පාරගතො ඵලෙ තිට්ඨති ට්‍රාහමිණො.

2. උභතොභාගවිමුක්ඛො, පඤ්ඤවිමුක්ඛො, කායසකඨි, දිට්ඨිපපක්ඛො, සඤ්ඤාවිමුක්ඛො, ධම්මානුසාරි, සඤ්ඤානුසාරි.

සත්තක මාතිකා නිට්ඨිතා.

1. පලෙස්ස-පා.

6. භට්ඨක මාතෘකා

1. එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ ධර්මයන්හි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ කෙරෙයි, එහි සර්වඥත්වයට ද පැමිණෙයි, බලධර්මයන්හි ද වර්ධනයට පැමිණේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ කෙරෙයි, එහි සර්වඥත්වයට නො ද පැමිණෙයි, බල-ධර්මයන්හි වර්ධනයට නො ද පැමිණේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ නො කෙරෙයි, මේ අත්බැවිහි ම දුක් කෙළවර කරන්නේ වෙයි, ශ්‍රාවකපාරමිතාවට ද පැමිණේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ නො කෙරෙයි, මේ අත්බැවිහි ම දුක් කෙළවර කරන්නේ වෙයි, ශ්‍රාවකපාරමිතාවට නො ද පැමිණේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ නො කෙරෙයි, මේ අත්බැවිහි ම දුක් කෙළවර කරන්නේ නො ද වෙයි, මේ කාමධාතුවට නො එන්නේ අනාගාමී වේ.

එක් පුද්ගලයෙක් ඇත: (හෙතෙම) පෙර නො ඇසූ දහමිහි තෙමේ ම සිව්සස් අවබෝධ නො කෙරෙයි, මේ අත්බැවිහි ම දුක් කෙළවර කරන්නේ නො ද වෙයි, මේ කාමධාතුවට එන්නේ ආගාමී වේ.

භට්ඨක මාතෘකා නිමි.

7. සජ්ඣක මාතෘකා

1. උදකොපම පුද්ගලයෝ සත්දෙනෙකි: වරක් ගිලුණේ ගිලුණේ මැ වෙයි. ඉල්පැ ගිලෙයි, ඉල්පැ සිටියේ වෙයි, ඉල්පැ අවට විමසයි බලයි, ඉල්ප සිහිනයි, ඉල්පැ නො ගැඹුරට පැමිණියේ වෙයි, ඉල්ප තරණය කෙළේ වෙයි ඒ මුහුණත පරතෙර ගියේ ගොඩ සිටී.

2. උභකොභාගවිමුක්ත යැ, ප්‍රඥාවිමුක්ත යැ, කායසාක්ෂි යැ, දෘශ්ටිප්‍රාප්ත යැ, ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත යැ, ධර්මානුසාරියැ, ශ්‍රද්ධානුසාරී යි.

සජ්ඣක මාතෘකා නිමි.

8. අට්ඨක මානිකා

1. චක්ඛාරො මග්ගසමඛිනිනො, චක්ඛාරො ඵලසමඛිනිනො-පුගලා.

අට්ඨක මානිකා නිට්ඨිකා

9. නවක මානිකා

1. සමමා සමබ්බද්ධා, පච්චික බුද්ධා, උභතොභාගවිමුක්ඛො, පඤ්ඤවිමුක්ඛො, කායසකඛි, දිට්ඨසක්ඛො, සද්ධාවිමුක්ඛො, ධම්මානුසාරී, සද්ධානුසාරී.

නවක මානිකා නිට්ඨිකා

10. දසක මානිකා

1. පඤ්ඤානං ඉධ නිට්ඨා, පඤ්ඤානං ඉධ වීභාය නිට්ඨා.

දසක මානිකා නිට්ඨිකා

පුගලපඤ්ඤානි මානිකා නිට්ඨිකා

8. අෂ්ටක මාතෘකා

1. මාර්ගසමිධි පුද්ගලයෝ සතර දෙන යැ, ඵලසමිධි පුද්ගලයෝ සතර දෙනා යි.

අෂ්ටක මාතෘකා නිමි.

9. නවක මාතෘකා

සමාක් සම්බුද්ධ යැ, ප්‍රත්‍යාක බුද්ධ යැ, උභත්‍යොගාග විමුක්ත යැ, ප්‍රඥා විමුක්ත යැ, ආයසාක්ෂි යැ, දෘෂ්ටප්‍රාප්ත යැ, ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත යැ, ධර්මානුසාරි යැ, ශ්‍රද්ධානුසාරි යි.

නවක මාතෘකා නිමි.

10. දශක මාතෘකා

පස්දෙනකුන් ගේ 'ඉහනිෂ්ඨා යැ, පස් දෙනකුන් ගේ ඉහවිභාය-කිෂ්ඨා' යි.

දශක මාතෘකා නිමි.

පුද්ගලප්‍රඥප්ති මාතෘකා නිමි.

1. එකක නිදේශය

1. කතමො ව පුග්ගලො සමයවිමුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො කාලෙන කාලං සමයෙන සමයං අවධිවීමොකෙකි කායෙන එසසිතො¹ විහරති, පඤ්ඤා වසා දිස්වා එකවෙව ආසවා පරික්ඛණා භොගන්ති. අයං වුවවති පුග්ගලො සමය විමුක්තො.

2. කතමො ව පුග්ගලො අසමයවිමුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො නභෙව ඛො කාලෙන කාලං සමයෙන සමයං අවධිවීමොකෙකි කායෙන එසසිතො විහරති, පඤ්ඤා වසා දිස්වා ආසවා පරික්ඛණා භොගන්ති. අයං වුවවති පුග්ගලො අසමයවිමුක්තො, සබ්බෙපි අරිය පුග්ගලා අරියවීමොකෙකි අසමයවිමුක්තො.

3. කතමොව ව පුග්ගලො කුප්පධමෙමා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී භොති. රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තීනං, සො ව ඛො න නිකාමලාභී භොති න අකිව්ඡලාභී න අකසිරලාභී, න යථිව්ඡකං යදිව්ඡකං යාවතිව්ඡකං සමාපජ්ජති² පි වුට්ඨාති³ පි. ණානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං තස්ස පුග්ගලස්ස පමාදමාගමම තා සමාපත්තියො කුප්පෙයග්ගං. අයං වුවවති පුග්ගලො කුප්පධමෙමා.

4. කතමො ව පුග්ගලො අකුප්පධමෙමා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී භොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තීනං. සො ව ඛො නිකාමලාභී භොති අකිව්ඡලාභී අකසිරලාභී, යථිව්ඡකං යදිව්ඡකං යාවතිව්ඡකං සමාපජ්ජති² පි වුට්ඨාති³ පි. අවධානමෙතං අනවකාමො යං තස්ස පුග්ගලස්ස පමාදමාගමම තා සමාපත්තියො කුප්පෙයග්ගං. අයං වුවවති පුග්ගලො අකුප්පධමෙමා. සබ්බෙපි අරියපුග්ගලා අරියෙ වීමොකෙකි අකුප්පධමෙමා.

1. ධුසිතා-ම ඡ සං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

1. එකක නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් සමයවිමුක්ත වේ ද යත්: මේ (යත්ත්ව) ලෝකයෙහි එක් පුද්ගලයෙක් කළින් කලා සමයෙන් සමයෙහි අශ්ට-විමොක්ෂයන් (රූපාරූප අෂ්ටසමාපත්තීන්) (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට වෙසෙයි, ඔහු විසින් ප්‍රඥායෙන් දැක ඇතැම් ආශ්‍රව කෙනෙක් ක්ෂය කරන ලද්දහු (විදර්ශනා ප්‍රඥායෙන් සංස්කාරයන් ද මාර්ගප්‍රඥායෙන් චතුස්සත්‍යාධර්මයන් ද දැක යි සේ යි) මේ පුද්ගල තෙමේ සමයවිමුක්ත යැ යි කියනු ලැබේ.

2. කවර පුද්ගලයෙක් අසමයවිමුක්ත වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි එක් පුද්ගලයෙක් කළින් කල සමයෙන් සමයෙහි අශ්ටවිමොක්ෂයන් කයින් ස්පර්ශ කොට නො මැ වෙසෙයි, එතෙකුදු වත් ඔහු විසින් ප්‍රඥායෙන් දැක ආශ්‍රවයේ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙත්. මේ පුද්ගල අසමයවිමුක්ත යැ යි කියනු ලැබේ. සියලු ම ආයාථි පුද්ගලයෝ ලොකොත්තර විමොක්ෂයෙහි අසමයවිමුක්තයෝ යි.

3. කවර පුද්ගලයෙක් කොප්‍යාධර්ම වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත (රූපාවචර) වූ හෝ අරූපසහගත (අරූපාවචර) වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබන සුලු වෙයි, එතෙකුදු වත් හෙතෙම කැමැති සේ ලබන්නේ නො වෙයි, නිද්‍යකින් ලබන්නේ නො වෙයි, මහත්සේ ලබන්නේ නො වෙයි, කැමැති තැනෙක කැමැති සමචක්කට කැමැති තාක් සමච්ඡේදනේ ද, (ඉන්) නැහෙන්නේ ද නො වෙයි, යම් ප්‍රමාදයකට පැමිණ ඒ පුඤ්ඤයේ ඒ සමාපත්තීහු නැසෙන්නාහු නම් තෙල කරුණ විද්‍යාමාන වෙයි, මේ පුද්ගල කොප්‍යාධර්ම යැයි කියනු ලැබේ.

4. කවර පුද්ගලයෙක් අකොප්‍යාධර්ම වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබනසුලු යැ, තවද හෙතෙමේ කැමැති සේ ලබන සුලු යැ, නිද්‍යකින් ලබනසුලු යැ, මහත්සේ ලබනසුලු යි. කැමැති තැනෙක කැමැති සමචක්කට කැමැති තාක් සමච්ඡේදනේ ද (ඉන්) නැහෙන්නේ ද වෙයි. යම් පමාවකට පැමිණ ඒ පුද්ගලයා හේ ඒ සමාපත්තීහු නැසෙන්නාහු නම් තෙල කරුණ නැත, එයට ඉඩ නැත්තේ යැ. මේ පුද්ගල අකොප්‍යාධර්ම යැ යි කියනු ලැබේ. සියලු ම ආයාථි පුද්ගලයෝ ආයාථිවිමොක්ෂයෙහි අකොප්‍යාධර්මයෝ යි.

5. කතමො ච පුග්ගලො පරිභානාධිමෙමා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තිනං, සො ච ඛො න නිකාමලාභී හොති න අකිච්ඡලාභී න අකසිරලාභී, න යස්චිච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවතිච්ඡකං සමාපජ්ජති පි වුට්ඨාති'පි. යානං ඛො පනෙතං චීජ්ජති යං සො පුග්ගලො පමාදමාගමම තාහි සමාපත්තිහි පරිභායෙය්‍යා, අයං වුවච්ඡති පුග්ගලො පරිභානාධිමෙමා.

6. කතමො ච පුග්ගලො අපරිභානාධිමෙමා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තිනං, සො ච ඛො නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, යස්චිච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවතිච්ඡකං සමාපජ්ජති'පි වුට්ඨාති'පි. අට්ඨානාමෙතං අනවකාසො යං සො පුග්ගලො පමාදමාගමම තාහි සමාපත්තිහි පරිභායෙය්‍යා, අයං වුවච්ඡති පුග්ගලො අපරිභානාධිමෙමා. සබ්බෙපි අරියපුග්ගලා අරියෙ විමොක්ඛෙ අපරිභානාධිමෙමා.

7. කතමො ච පුග්ගලො චේතනාහබ්බො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තිනං, සො ච ඛො න නිකාමලාභී හොති, න අකිච්ඡලාභී, න අකසිරලාභී, යස්චිච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවතිච්ඡකං සමාපජ්ජති'පි වුට්ඨාති'පි. සථෙ අනුසංඝෙඤ්ඤානෙති න පරිභායති තාහි සමාපත්තිහි, සථෙ න අනුසංඝෙඤ්ඤානෙති පරිභායති තාහි සමාපත්තිහි. අයං වුවච්ඡති පුග්ගලො චේතනාහබ්බො.

8. කතමො ච පුග්ගලො අනුරක්ඛනාහබ්බො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තිනං, සො ච ඛො න නිකාමලාභී හොති න අකිච්ඡලාභී න අකසිරලාභී, න යස්චිච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවතිච්ඡකං සමාපජ්ජති පි වුට්ඨාති'පි. සථෙ අනුරක්ඛති න පරිභායති තාහි සමාපත්තිහි, සථෙ න අනුරක්ඛති පරිභායති තාහි සමාපත්තිහි. අයං වුවච්ඡති පුග්ගලො අනුරක්ඛනාහබ්බො.

5. කවර පුද්ගලයෙක් පරිභාණධර්ම වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබනසුලු වෙයි, එතෙකු වත් හෙතෙම කැමැති සේ ලබන්නේ නො වෙයි, නිදුකින් ලබන්නේ නො වෙයි, විපුල වැ ලබන්නේ නො වෙයි. කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චතකට කැමැති තාක් සම්චදනේත් (ඉන්) නැහෙන්නේත් නො වේ. යම් බදු පමාවකට පැමිණ ඒ පුද්ගල ඒ සමාපත්තීන් ගෙන් පිරිහෙන්නේ නම් තෙල කරුණ විද්‍යාමාන වේ. මේ පුද්ගල පරිභාණධර්ම යැ යි කියනු ලැබේ.

6. කවර පුද්ගලයෙක් අපරිභාණධර්ම නම් වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි එක් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබනසුලු යැ, තවද හෙතෙම කැමැති සේ ලබන සුලු වෙයි, නිදුකින් ලබනසුලු යැ. මහත් සේ ලබන සුලු යැ, කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චතකට කැමැති තාක් සම්චදනේත් ඉන් නැහෙන්නේත් වෙයි. යම් පමාවකට පැමිණ ඒ පුද්ගල ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් පිරිහෙන්නේ නම් තෙල කරුණු නැත. එයට ඉඩ නැත, මේ පුද්ගල අපරිභාණ ධර්මයැ යි කියනු ලැබේ. සියලු ම ආයාචිතපුද්ගලයෝ ආයාචිතමාක්ෂයෙහි අපරිභාණ ධර්ම ඇත්තෝ යි.

7. කවර පුද්ගලයෙක් වේතනාහව්‍ය වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි එක් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබන සුලු වෙයි, එතෙකු වත් හෙතෙම කැමැති සේ ලබන්නේ නො වෙයි නිදුකින් ලබන්නේ නො වෙයි, මහත්සේ ලබන්නේ නො වේ, කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චතකට කැමැති තාක් සම්චදනේත් ඉන් නැහෙන්නේත් වෙයි. ඉදින් සම්චදනේ නම් ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් නො පිරිහෙයි, ඉදින් නො සම්චදනේ නම් ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් පිරිහෙයි. මේ පුද්ගල වේතනාහව්‍ය යැ යි කියනු ලැබේ.

8. කවර පුද්ගලයෙක් අනුරක්ෂණාහව්‍ය වේ ද යත්: මේ ලෝකයෙහි එක් පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබනසුලු වෙයි, එතෙකු වත් හෙතෙම කැමැති සේ ලබන්නේ නො වෙයි, නිදුකින් ලබන්නේ නො වෙයි, විපුල වැ ලබන්නේ නො වේ, කැමැති තැනෙක කැමැති සම්චතකට කැමැති තාක් සම්චදනේත් ඉන් නැහෙන්නේත් නොවේ. ඉදින් රක්තේ නම් ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් නො පිරිහෙයි, ඉදින් නො රක්තේ නම් ඒ සමාපත්තීන් කෙරෙන් පිරිහෙයි. මේ පුද්ගල අනුරක්ෂණාහව්‍ය යැ යි කියනු ලැබේ.

9. කතමො ච පුගුණලො පුටුජ්ජනෝ: යස්ස පුගුණලස්ස තිඤ්ඤාංසංයොජනානි අපභථිනානි න ච තෙසං ධම්මානං පභානාය පටිපනේනා, අයං වුවචති පුගුණලො පුටුජ්ජනෝ.

10. කතමො ච පුගුණලො ගොත්‍රහු: යෙසං ධම්මානං සමනනුරො අරියධම්මස්ස අවකක්ඛාති හොති තෙහි ධම්මෙහි සමනකාගතො, අයං වුවචති පුගුණලො ගොත්‍රහු.

11-12. කතමො ච පුගුණලො හයුපරතො: සකක සෙබ්බා හයුපරතා යෙ ච පුටුජ්ජනා සීලවනේනා; අරහා අහයුපරතො.

13. කතමො ච පුගුණලො අභබ්බාගමනෝ: යෙ තෙ පුගුණලා කම්මාවරණෙන සමනකාගතා කිලෙසාවරණෙන සමනකාගතා විපාකාවරණෙන සමනකාගතා අසංඤ්ඤා අවජ්ඣකා දුප්පඤ්ඤා ඵලා¹ අභබ්බා නියාමං ඔක්කම්මිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තා, ඉමෙ වුවචන්ති පුගුණලා අභබ්බාගමනා.

14. කතමො ච පුගුණලො භබ්බාගමනෝ: යෙ තෙ පුගුණලා න කම්මාවරණෙන සමනකාගතා, න කිලෙසාවරණෙන සමනකාගතා, න විපාකාවරණෙන සමනකාගතා, සද්ධා ඡන්දිකා පඤ්ඤාවනතා අනෙළා² භබ්බා නියාමං ඔක්කම්මිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තා, ඉමෙ වුවචන්ති පුගුණලා භබ්බාගමනා.

15-16. කතමො ච පුගුණලො නියනෝ: පඤ්ඤා පුගුණලා ආනන්තරියකා යෙ ච මිථ්‍යා දිට්ඨිකා නියතා, අධම්ම ච අරියපුගුණලා නියතා. අවසෙසා පුගුණලා අනියතා.

17-18. කතමො ච පුගුණලො පටිපනනකෝ: චිත්තාරො මග්ගා සමඞ්ගිනෝ පුගුණලා පටිපනනකා, චිත්තාරො ඵලසමඞ්ගිනෝ පුගුණලා ඵලෙ යිතා.

19. කතමො ච පුගුණලො සමසීසී: යස්ස පුගුණලස්ස අපුබ්බං අවර්මං ආසවපරියාදනං ච ගොති ජීවිතපරියාදනං ච, අයං වුවචති පුගුණලො සමසීසී.

1. ඵලා - සිඞ්ගි - ජලා - PTS.
2. පඤ්ඤාවනතා සිඞ්ගි

9. කවර පුද්ගලයෙක් පාර්ශ්වයන් වෙත ද යත්: යම් පුද්ගලයකු ගේ සංයෝජනයෙන් තිදෙනෙක් ප්‍රතීණ නො වූවාහු ද, ඒ සංයෝජනධර්මයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස නො පිළිපත්තේත් වේ ද, මේ පුද්ගල පාර්ශ්වයන් යි කියනු ලැබේ.

10. කවර පුද්ගලයෙක් ගොනු වේ ද යත්: යම් ධර්මකෙනකුන්ට සමනත්තරව ආර්යමාර්ගයාගේ පහළ වීම වේ ද, ඒ ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත වූ මේ පුද්ගල ගොනු යි කියනු ලැබේ.

11-12. කවර පුද්ගලයෙක් භයෝපරත වේ ද යත්: සජ්ත භෙදයෝ ද, යම් පාර්ශ්වයන් සිල්වත් කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු ද භයෝපරත යෝ යැ, අර්භත් තෙමේ අභයෝපරත වූයේ යි.

13. කවර පුද්ගලයෙක් අභව්‍යාගමන වේ ද යත්: යම් ඒ පුද්ගල කෙනෙක් කර්මාවරණයෙන් යුක්ත වූවාහු, ක්ලේශාවරණයෙන් යුක්ත වූවාහු විපාකාවරණයෙන් යුක්ත වූවාහු ශ්‍රද්ධා රහිත වූවාහු කරතුකමාතා කුලලච්ඡන්ද රහිත වූවාහු භවාධිග (ත්‍රිභෙතුක ප්‍රතිසන්ධි) ප්‍රඥා රහිත වූවාහු, පඬි වූවාහු කුලලධර්මයන්හි මාර්ග නියාමයට බැස ගන්නට අභව්‍ය වූවාහු ද මේ පුද්ගලයෝ අභව්‍යාගමනයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

14. කවර පුද්ගලයෙක් භව්‍යාගමන වේ ද යත්: යම් ඒ පුද්ගල කෙනෙක් කර්මාවරණයෙන් යුක්ත නො වූවාහු, ක්ලේශාවරණයෙන් යුක්ත නො වූවාහු, විපාකාවරණයෙන් යුක්ත නො වූවාහු, ශ්‍රද්ධා ඇත්තාහු, කරතුකමාතා කුලලච්ඡන්ද ඇත්තාහු, ප්‍රඥා ඇත්තාහු කුලලධර්මයන්හි මාර්ගනියාමයට බැස ගන්නට භව්‍ය (සුදුසු) වූවාහු ද, මේ පුද්ගලයෝ භව්‍යාගමනයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

15-16. කවර පුද්ගලයෙක් නියත වේ ද යත්: ආනන්තයානී කර්ම සමඬිහි පුද්ගලයෝ පස් දෙනා ද නියත මිත්‍යාදාෂ්ටික වූ යම් කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු ද, ආයානී පුද්ගලයෝ අටදෙනා ද නියතයෝ යැ, අවශේෂ පුද්ගලයෝ අනියතයෝ යි.

17-18. කවර පුද්ගලයෙක් ප්‍රතිපත්තක වේ ද යත්: මාර්ග සමඬිහි පුද්ගලයෝ සතර දෙනා ප්‍රතිපත්තකයෝ යැ, ඵලසමඬිහි පුද්ගලයෝ සතර දෙනා ඵලයෙහි සිටියෝ යි.

19. කවර පුද්ගලයෙක් සමසිසි වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයන්හු ගේ පෙර පසු නො වැ ආභ්‍රවත්භයත් ජීවිතත්භයත් වේ ද, මේ පුද්ගල සමසිසි යැ යි කියනු ලැබේ.

20. කතමො ච පුග්ගලො ධීතකපපි: අයං ච පුග්ගලො සොතා-පතතිඵලසමිකිතිරියාය පටිපනෙතා අසක, කපසස ච උඛධිග්ගන-වෙලා අසක. නෙව තාව කපෙතා උඛධිග්ගෙයා, යාවායං පුග්ගලො න සොතාපතතිඵලං සමිකරොති. අයං චූච්චති පුග්ගලො ධීතකපපි සබ්බෙපි මග්ගසමිකිතො පුග්ගලො ධීතකපපිනො.

21-22. කතමො ච පුග්ගලො අරියො: අවධාරියපුග්ගලො අරියා, අවසෙසා පුග්ගලො අනරියා.

23-25. කතමො ච පුග්ගලො සෙබො: වතතාරො මග්ගසමිකිතො තයො ඵලසමිකිතො පුග්ගලො සෙබා, අරහා අසෙබො, අවසෙසා පුග්ගලො නෙව සෙබා නාසෙකබ්බා.

26. කතමො ච පුග්ගලො තෙවිජෙජා: තිහි විජ්ජාහි සමනතාගතො පුග්ගලො තෙවිජෙජා.

27. කතමො ච පුග්ගලො ඡළහිඤ්ඤා: ඡහි අභිඤ්ඤාහි සමනතා ගතො පුග්ගලො ඡළහිඤ්ඤා.

28. කතමො ච පුග්ගලො සමමාසමුදෙධා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනානුසංසුතෙසු ධම්මෙසු සාමං සච්චාති අභිසමුඤ්ඤති, තත්ථ ච සබ්බඤ්ඤන්තං පාපුණාති බලෙසු ච වසීභාවං. අයං චූච්චති පුග්ගලො සමමාසමුදෙධා.

29. කතමො ච පුග්ගලො පචෙට්ඨසමුදෙධා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො පුබ්බෙ අනානුසංසුතෙසු ධම්මෙසු සාමං සච්චාති අභිසමුඤ්ඤති, න ච තත්ථ සබ්බඤ්ඤන්තං පාපුණාති න ච බලෙසු වසීභාවං. අයං චූච්චති පුග්ගලො පචෙට්ඨසමුදෙධා.

30. කතමො ච පුග්ගලො උභතොභාගවිමුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො අච්ඡාදි මොක්ඛකායෙන ඵසිකාඨා¹ විහරති, පඤ්ඤාය වසක දිස්වා ආසවා පරිකම්ඤා භොගතී. අයං චූච්චති පුග්ගලො උභතොභාග විමුක්තො.

1. ඉසිකා-ම ස ස.

20. කවර පුද්ගලයෙක් ස්ථිතකල්පී වේ ද යත්: මේ පුද්ගලයා ත් සෝවාන්ඵලය පසක් කරන්නට පිළිපන්නේ වේ නම් කල්පය තමාත් දූවෙන වේලාව වේ නම් යම්කාක් මේ පුද්ගල සෝවාන්ඵලය සාක්ෂාත් නො කෙරෙයි ද, ඒ තාක් කල්පය තෙමේ නො දූවේ මැ යි. මේ පුද්ගල ස්ථිතකල්පී යැ යි කියනු ලැබේ. මාර්ගස්ථ වූ සියලු ම පුද්ගලයෝ ස්ථිතකල්පීහු යි.

21-22. කවර පුද්ගලයෙක් 'ආයථි' වේ ද යත්: අභ්වායථි පුද්ගලයෝ ආයථියෝ යැ, සෙසු පුද්ගලයෝ අනායථියෝ යි.

23-25. කවර පුද්ගලයෙක් 'ශෛක්ෂ' වේ ද යත්: මාර්ගස්ථ පුද්ගලයෝ සතර දෙනා යැ, ඵලස්ථ පුද්ගලයෝ තිදෙනා යැ යන මොහු ශෛක්ෂයෝ යැ, අර්හත් තෙමේ අශෛක්ෂයා යැ, සෙසු පුද්ගලයෝ ශෛක්ෂත් අශෛක්ෂත් නො වූවෝ යි.

26. කවර පුද්ගලයෙක් තේවිජ්ජ වේ ද යත්: ත්‍රිවිද්‍යායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තේවිජ්ජ නම් වෙයි.

27. කවර පුද්ගලයෙක් 'ජළහිඤ්ඤ' වේ ද යත්: සවැදූරුම් අභිඤ්ඤායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල 'ජළහිඤ්ඤ' නම් වෙයි.

28. කවර පුද්ගලයෙක් 'සම්මාසම්බුද්ධ' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ විරු ධර්මයන්හි සත්‍යයන් තෙමේ අවබෝධ කොට ගනියි, යළි එහි සර්වඥ බවට පැමිණෙයි, (දශ) බලඤානායෙහි ද වර්ගාවයට පැමිණෙයි. මේ පුද්ගල 'සම්මාසම්බුද්ධ' යැයි කියනු ලැබේ.

29. කවර පුද්ගලයෙක් 'පච්චෙකසම්බුද්ධ' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ විරු ධර්මයන්හි සත්‍යයන් තෙමේ අවබෝධ කොට ගනී. එතෙකුදු වත් එහි සර්වඥභාවයට නො පැමිණෙයි. (දශ) බලඤානායෙහි වර්ගාවයට ද නො පැමිණෙයි. මේ පුද්ගල 'පච්චෙකසම්බුද්ධ' යැයි කියනු ලැබේ.

30. කවර පුද්ගලයෙක් 'උභතොභාගවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් අභ්ටච්චිමොක්ෂයන් (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට වාස කරයි. (විදර්ශනා - මාර්ග) ප්‍රඥායෙන් දක මොහු ගේ ආසවයෝ ක්ෂය වූවාහු ද වෙත්. මේ පුද්ගල 'උභතොභාගවිමුක්ත' යැයි කියනු ලැබේ.

31. කතමො ච පුග්ගලො පඤ්ඤවිමුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො නභෙව ඛො අට්ඨ වීමොකෙඛ කායෙන එසසිත්වා විහරති, පඤ්ඤය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛණො භොනති. අයං වුවචති පුග්ගලො පඤ්ඤ විමුක්තො.

32. කතමො ච පුග්ගලො කායසකඛි: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො අට්ඨ වීමොකෙඛ කායෙන එසසිත්වා. විහරති පඤ්ඤය චස්ස දිස්වා එකවෙව ආසවා පරික්ඛණො භොනති. අයං වුවචති පුග්ගලො කායසකඛි.

33. කතමො ච පුග්ගලො දිට්ඨප්පකෙතො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛ-නිරෝධගාමීති පටිපදත්ත යථාභූතං පජානාති, තථාගතප්පවේදිතා චස්ස ධම්මා පඤ්ඤය වොදිට්ඨා භොනති වොචරිතා, පඤ්ඤය චස්ස දිස්වා එකවෙව ආසවා පරික්ඛණො භොනති. අයං වුවචති පුග්ගලො දිට්ඨප්පකෙතො.

34. කතමො ච පුග්ගලො සද්ධාවිමුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛ-නිරෝධගාමීති පටිපදති යථාභූතං පජානාති, තථාගතප්පවේදිතා චස්ස ධම්මා පඤ්ඤය වොදිට්ඨා භොනති වොචරිතා, පඤ්ඤය චස්ස දිස්වා එකවෙව ආසවා පරික්ඛණො භොනති, නො ච ඛො යථා දිට්ඨප්පකතස්ස අයං වුවචති පුග්ගලො සද්ධාවිමුක්තො.

35. කතමො ච පුග්ගලො ධම්මානුසාරී: යස්ස පුග්ගලස්ස යොනා-පතතිඵලසංඝිකිරියාය පටිපත්තස්ස පඤ්ඤිතද්වයං අධිමත්තං භොති පඤ්ඤාචාති පඤ්ඤපුබ්බඛයමං අරියමග්ගං භාවෙති. අයං වුවචති පුග්ගලො ධම්මානුසාරී. සොකාපතතිඵලසංඝිකිරියාය පටිපත්තො පුග්ගලො ධම්මානුසාරී. එලෙ ධීතො දිට්ඨප්පකෙතො.

31. කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රඥාචික්‍ෂිත' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් කයින් සපර්ශ කොට නො මැ වසයි, ප්‍රඥායෙන් දැක මොහු ගේ ආසුටයෝ ක්ෂය වූවාහු ද වෙත්. මේ පුද්ගල 'ප්‍රඥාචික්‍ෂිත' යැ යි කියනු ලැබේ.

32. කවර පුද්ගලයෙක් 'කායසාක්ෂි' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් කයින් සපර්ශ කොට වාස කරයි. යළි ප්‍රඥායෙන් දැක මොහුගේ ඇතැම් ආසුටයෝ ක්ෂය වූවාහු වෙත්. මේ පුද්ගල තෙමේ 'කාය සාක්ෂි' යි කියනු ලැබේ.

33. කවර පුද්ගලයෙක් 'දෘෂ්ටප්‍රාප්ත' වේ ද යත්: මේ ලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් මේ (ලපාදනස්කන්ධපක්‍ෂකය) දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ (තෘෂ්ණාව) දුඃඛසමුදය යැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ (තෘෂ්ණා නිරෝධය) දුඃඛනිරෝධය යැ යි ඇති සැටියෙන් දනි, මේ (ආයථි අෂ්ඨාංගික මාර්ගය) දුක් නැති කරන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි. තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දන්තා ලද (චතුස්සත්ත) ධර්මයෝ ද මොහු විසින් නුවණින් මොනවට දක්නා ලද්දහු හසළාහු වෙති, තව ද නුවණින් දැක මොහු ගේ ඇතැම් ආසුටයෝ ක්ෂය වූවාහු වෙත්. මේ පුද්ගල 'දෘෂ්ටප්‍රාප්ත' යි කියනු ලැබේ.

34. කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධාචික්‍ෂිත' වේ ද යත්: මෙ ලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් ඇති වීමේ හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් නැති වීම යැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දන්තා ලද ධර්මයෝ ද මොහු විසින් නුවණින් මොනවට දක්නා ලද්දහු හසළාහු වෙති, නුවණින් දැක මොහුගේ ඇතැම් ආසුටයෝ ක්ෂය වූවාහු ද වෙත්. එහෙත් දෘෂ්ටප්‍රාප්තයා හට බදු නො වේ. මේ පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධාචික්‍ෂිත' යි කියනු ලැබේ.

35. කවර පුද්ගලයෙක් 'ධර්මානුසාරී' වේ ද යත්: සොත්තපත්ති ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් යම් පුද්ගලයකුහු ගේ ප්‍රඥාදිය බලවත් වේ ද, ප්‍රඥාව ඵලවන සුලු ප්‍රඥා පූර්වධගම වූ ආයථිමාර්ගය වඩා ද මේ පුද්ගල 'ධර්මානුසාරී' යැ යි කියනු ලැබේ. සෝවන් ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් පුද්ගල 'ධර්මානුසාරී' වෙයි. ඵලයෙහි සිටියේ දෘෂ්ටප්‍රාප්ත යි.

36. කතමො ච පුග්ගලො සඤ්ඤාසාරී: යස්ස පුග්ගලස්ස සොතා-පනතිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනනස්ස සඤ්ඤායං අධිමත්තං හොති සඤ්ඤා-වාහි සඤ්ඤාපුබ්බත්තමං අරියමග්ගං භාවෙති: අයං චූච්චති පුග්ගලො සඤ්ඤාසාරී, සොතාපනතිඵල සච්ඡිකිරියාය පටිපනනස්ස පුග්ගලො සඤ්ඤා-සාරී, ඵලෙ ඨිතො සඤ්ඤාවිමුක්තො,

37. කතමො ච පුග්ගලො සත්තකක්කත්තුපරමො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්කයා සොතාපනෙතො හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්මොඨිපරායනො, සො සත්තකක්කත්තු-දෙවෙ ච මත්තුසෙස ච සඤ්ඤාවිතො සංසරිතො දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයං චූච්චති පුග්ගලො සත්තකක්කත්තුපරමො.

38. කතමො ච පුග්ගලො කොලංකොලො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්කයා සොතාපනෙතො හොති අවිනිපාත-ධම්මො නියතො සම්මොඨිපරායනො, සො දෙව චා තිණ්ණං චා කුලානී සඤ්ඤාවිතො සංසරිතො දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයං චූච්චති පුග්ගලො කොලංකොලො.

39. කතමො ච පුග්ගලො එකබ්බී: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්කයා සොතාපනෙතො හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්මොඨිපරායනො, සො එකං යෙව මාත්‍රස්සං භවි. නිබ්බ-තෙත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයං චූච්චති පුග්ගලො එකබ්බී.

40. කතමො ච පුග්ගලො සකදගාමී: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්කයා රාගදෙසමොහානං තත්ත්වං සක-දගාමී හොති සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරොති. අයං චූච්චති පුග්ගලො සකදගාමී.

41. කතමො ච පුග්ගලො අනාගාමී: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්කයා ඔපපාතිකො හොති තස්මිනි පරිනිබ්බාසී අනාවක්ඛිධම්මො තස්මා ලො කො, අයං චූච්චති පුග්ගලො අනාගාමී.

36. කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' වේ ද යත්: සොත්තපත්තිඵලය යාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් යම් පුද්ගලයක්හු ගේ ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රියය බලවත් වේ ද ශ්‍රද්ධාව එළවන සුලු වූ ශ්‍රද්ධාපූර්වකිගම වූ ආයතීමාර්ගය වඩා ද මේ පුද්ගල තෙමේ 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' යැ යි කියනු ලැබේ. සොවාන්ඵල පසක් කරනු පිණිස පිළිපත් පුද්ගල තෙමේ 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' වෙයි, ඵලයෙහි සිටියේ 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' යි.

37. කවර පුද්ගලයෙක් 'සත්තක්ඛත්තුපරම' වේ ද යත්: මෙලොවහි එක් පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ක්ෂයවීමෙන් අපායගමන රහිත වූයේ මාර්ගනියත වූයේ සම්බෝධිය පිහිට කොට ඇත්තේ සොත්තපන්න වේ ද හෙතෙම සත් වරක් දෙව්ලොව ද මිනිස් ලොව ද (ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන්) දිවු-සැරිසරා දුක් කෙළවර කරයි. මේ පුද්ගල 'සත්තක්ඛත්තු පරම' යැ කියනු ලැබේ.

38. කවර පුද්ගලයෙක් 'කොලංකොල' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ක්ෂය වීමෙන් අපායගමන රහිත වූයේ මාර්ගනියත වූයේ සම්බෝධිය පිහිට කොට ඇත්තේ සොත්තපන්න වේ ද, හෙතෙම භව දෙකක් හෝ තුනක් දිවු සැරිසරා දුක් කෙළවර කරයි. මේ පුද්ගල 'කොලංකොල' යි කියනු ලැබේ.

39. කවර පුද්ගලයෙක් 'එකබ්ඪී' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක් ක්ෂය වීමෙන් අපායගමන රහිත වූයේ මාර්ගනියත වූයේ සම්බෝධිය පිහිට කොට ඇත්තේ සොත්තපන්න වේ ද, හෙතෙම එක් මැ මිනිස් භවයක් උපදවා දුක් කෙළවර කරයි. මේ පුද්ගල 'එකබ්ඪී' යි කියනු ලැබේ.

40. කවර පුද්ගලයෙක් 'සකදගාමී' වේ ද යත්: මේ ලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් සංයෝජන තුනක් ක්ෂය වීමෙන් රාග ද්වේෂ මෝහයන් තුනිවීමෙන් සකදගාමී වෙයි. එක් වරක් මැ මෙලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරයි. මේ පුද්ගල 'සකදගාමී' යි කියනු ලැබේ.

41. කවර පුද්ගලයෙක් 'අනාගාමී' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි. එ (ශ්‍රද්ධාවාස) ලොචිත් පෙරළා නො එන සුලු වූයේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වෙයි. මේ පුද්ගල 'අනාගාමී' යි කියනු ලැබේ.

42. කතමො ව පුග්ගලො අනුරාපරිනිබ්බායී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො උපපන්නං වා සමනන්තරා, අපඤ්ඤා වා චෙට්ඨෙති ආයුප්පමාණං අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළොති පුග්ගලො අනුරාපරිනිබ්බායී.

43. කතමො ව පුග්ගලො උපහව්වපරිනිබ්බායී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො අතික්කමිත්වා චෙට්ඨෙති ආයුප්පමාණං උපහව්ව වා කාලකිරියං අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළොති පුග්ගලො උපහව්වපරිනිබ්බායී.

44. කතමො ව පුග්ගලො අසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො අසංඝාරො අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළොති පුග්ගලො අසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී.

45. කතමො ව පුග්ගලො සසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො සසඤ්ඤා අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළොති පුග්ගලො සසඤ්ඤාපරිනිබ්බායී.

46. කතමො ව පුග්ගලො උද්ධමං අකතිට්ඨංගාමී : ඉධෙකච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරමාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිනිබ්බායී අනාවතතිධම්මො තස්මා ලොකා, සො අවිහා චූළො අතථං ගච්ඡති, අතථා චූළො සුද්ධං ගච්ඡති, සුද්ධා චූළො සුද්ධං ගච්ඡති, සුද්ධං චූළො අකතිට්ඨං ගච්ඡති, අකතිට්ඨං අරියමග්ගං සඤ්ජනෙති උපරිට්ඨිමානං සංයොජනානං පහානාය. අයං චූළොති පුග්ගලො උද්ධමං අකතිට්ඨංගාමී.

42. කවර පුද්ගලයෙක් 'අන්තරාපරිනිබ්බායි' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි. එ (ශුද්ධාවාස) ලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු වූයේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම උපන් අනතුරු වැ හෝ නො පැමිණි මැද විය ඇති ව හෝ මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ආයාතී මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'අන්තරාපරිනිබ්බායි' යි කියනු ලැබේ.

43. කවර පුද්ගලයෙක් 'උපහව්වපරිනිබ්බායි' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි, එලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු ස්වභාව ඇත්තේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම මධ්‍ය ආයු:ප්‍රමාණය ඉක්ම හෝ කාල ක්‍රියාවට ආසන්න ව හෝ මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ආයාතී මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'උපහව්වපරිනිබ්බායි' යි කියනු ලැබේ.

44. කවර පුද්ගලයෙක් 'අසංඛාරපරිනිබ්බායි' වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් 'ඔපපාතික' වෙයි, එලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු ස්වභාව ඇත්තේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස නිදුකින් ආයාතී මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'අසංඛාර පරිනිබ්බායි' යි කියනු ලැබේ.

45. කවර පුද්ගලයෙක් 'සසංඛාරපරිනිබ්බායි' වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි, එලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු ස්වභාව ඇත්තේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස දුකින් ආයාතී මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'සසංඛාර පරිනිබ්බායි' යි කියනු ලැබේ.

46. කවර පුද්ගලයෙක් 'උද්ධංසොත අකනිට්ඨගාමී' වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් පස්වැදෑරුම් වූ ඔරම්භාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය වීමෙන් ඔපපාතික වෙයි, එලොචීන් පෙරළා නො එන සුලු ස්වභාව ඇත්තේ එහි පිරිනිවෙන සුලු වේ. හෙතෙම අවිභයෙන් ව්‍යුත වූයේ අතප්පයට යයි. අතප්පයෙන් ව්‍යුත වූයේ සුදස්සයට යයි. සුදස්සයෙන් ව්‍යුත වූයේ සුදස්සියට යයි. සුදස්සියෙන් ව්‍යුත වූයේ අකනිට්ඨාවට යේ අකනිට්ඨායෙහි දී මත්තෙහි වූ සංයෝජනයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ආයාතී මාර්ගය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'උද්ධංසොත අකනිට්ඨගාමී' යි කියනු ලැබේ.

47. තීරණය. සංයෝජනාත්මක පරිපතන පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම සඳහා පිටිපතන, යන පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම. අය. වුවහි පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම.

48. කාර්මිකව්‍යාපාරික තනතුරුවලට පිවිසීම පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම, යන පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම. අය. වුවහි පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම.

49. කාර්මිකව්‍යාපාරික අනවසරයෙන් පිටිපතන පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම, යන පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම. අය. වුවහි පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම.

50. රුපරාග අරුපරාග මාන උදාවට අවිජ්‍ය අනවසරයෙන් පිටිපතන පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම, යන පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම. අය. වුවහි පුහුණු පාඨමාලාවකට පිවිසීම.

එකතුවේදී නිවැරදි.

47. සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පිළිපත් පුද්ගල සෝවන්ඵලය සාක්ෂාත් කිරීමට පිළිපත්තේ වෙයි. යම් පුද්ගලයක්හු ගේ සංයෝජනයෝ තිදෙනෙක් ප්‍රභීණ වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'සොකාපන්න' යි කියනු ලැබෙයි.

48. කාමරාග-ව්‍යාපාදයන් ගේ තුනී බව පිණිස පිළිපත් පුද්ගල තෙමේ 'සකාදගාමී ඵලය' සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ ය. යම් පුද්ගලයක්හු ගේ කාමරාග - ව්‍යාපාදයෝ තුනී වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'සකාදගාමී' යි කියනු ලැබෙයි.

49. කාමරාග-ව්‍යාපාදයන් ගේ තිරවශෙෂ ප්‍රභාණය පිණිස පිළිපත් පුද්ගල 'අනාගාමී ඵලය' සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ වෙයි. යම් පුද්ගලයක්හු ගේ කාමරාග-ව්‍යාපාදයෝ තිරවශෙෂයෙන් ප්‍රභීණ වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'අනාගාමී' යි කියනු ලැබෙයි.

50. රූපරාග යැ, අරූපරාග යැ, මාන යැ, උද්ධව්ව යැ, අවිජ්ජා යැ යන මොවුන් ගේ තිරවශෙෂ ප්‍රභාණය පිණිස පිළිපත් පුද්ගල අර්හත් ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තේ වෙයි. යම් පුද්ගලයක්හු ගේ රූපරාග යැ, අරූපරාග යැ, මාන යැ, උද්ධව්ව යැ, අවිජ්ජා යැ යන මොහු තිරවශෙෂයෙන් ප්‍රභීණ වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'අර්හත්' යි කියනු ලැබේ.

ඵකක නිර්දේශය නිමියේ යි.

2. දුක් නිදේද්දෝ

1. කතමො ව පුග්ගලො කොධනො: තස්ස කතමො කොධො, යො කොධො කුප්පිතො කුප්පිතත්තං, දෙයො දුස්සනා දුස්සිතත්තං, ව්‍යාපනි ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතත්තං, විරොධො පටිවිරොධො වක්ඛිකං, අසුරොපො අනන්තමනනා විතස්ස. අයං වුවච්ඡි කොධො. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං කොධො අපහිනො, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො කොධනො.

කතමො ව පුග්ගලො උපනාහී: තස්ස කතමො උපනාහො: පුබ්බකාලං කොධො අපරිකාලං උපනාහො, යො ඵවරුපො උපනාහො උපනාහනා උපනාහිතත්තං අට්ඨපනා ධ්වනා සංඝට්ඨපනා අනුසංසද්දනා අනුප්පාදනා දුක්ඛිකමං කොධස්ස, අයං වුවච්ඡි උපනාහො. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං උපනාහො අපහිනො, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො උපනාහී.

2. කතමො ව පුග්ගලො මකඛී: තස්ස කතමො මකෙඛා: යො මකෙඛා මකෙඛායනා මකෙඛායිතත්තං¹ නිච්ඡුරියං නිච්ඡුරියකමං, අයං වුවච්ඡි මකෙඛා. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං මකෙඛා අපහිනො, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො මකඛී.

කතමො ව පුග්ගලො පලායී: තස්ස කතමො පලායො යො පලායො පලායායනා පලායායිතත්තං පලායාහාරො වීවාදධානං යුගග්ගාහො අප්පට්ඨිසංගො, අයං වුවච්ඡි පලායො යස්ස පුග්ගලස්ස අයං පලායො. අපහිනො, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො පලායී.

3. කතමො ව පුග්ගලො ඉසසුකී: තස්ස කතමො ඉසසා: යා පරලාභ සකකාර ගරුකාර මානන විඤ්ඤා පුජනාසු ඉසසා ඉසසායනා ඉසසායිතත්තං උසුයා උසුයනා උසුයිතත්තං, අයං වුවච්ඡි ඉසසා. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං ඉසසා අපහිනා, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො ඉසසුකී.

කතමො ව පුග්ගලො මච්ඡරී: තස්ස කතමො මච්ඡරියං: පඤ්ඤා මච්ඡරියානි-ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං චර්මමච්ඡරියං, යං ඵවරුපං මච්ඡරං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං චෙට්ඨිප්පං කදරියං කට්ඨකඤ්චුකතා අග්ගතිතත්තං විතස්ස, ඉදං වුවච්ඡි මච්ඡරියං. යස්ස පුග්ගලස්ස ඉදං මච්ඡරියං අපහිනං, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො මච්ඡරී.

1. මකෙඛායනා මකෙඛායිතත්තං පි.මු.

2. ද්විතීය නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් 'කොටන' වේ ද යත්: එහි ක්‍රොධය කවරේ ද: යම් ක්‍රොධයෙක් කිසිමක් කිපුණු බවක් ද්වේෂයෙක් දුෂ්‍ය වීමක් දූෂිත බවක් විකෘතියක් විකෘත වීමක් විකෘත වූ බවක්, විරෝධයෙක් පුන-පුනා විරෝධයෙක් සැබ බවක්, වචනයා ගේ අසම්පූර්ණ බවක් චිත්තයා ගේ නො සතුටු බවක් වේ ද මේ ක්‍රොධය යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ ක්‍රොධය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද, මෙබඳු පුද්ගල 'කොටන' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උපනාහි' වේ ද යත්: එහි 'උපනාහය' කවරේ ද: පූර්වකාලය ක්‍රොධය යි, අපරකාලය 'උපනාහය' (බද්ධ වේරය) යි. යම් මෙබඳු බද්ධවේරයෙක් වේරබැඳීමක් බද්ධවේර වූ බවක්, ක්‍රොධය නඟා සිටුවීමක්, හිඳුවීමක් මොනවට හිඳුවීමක් සැසැඳීමක් ළඟු බැඳීමක් දැඩි කිරීමක් වේ ද, මේ 'උපනාහ' යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ උපනාහය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද, මේ පුද්ගල උපනාහි යැ යි කියනු ලැබේ.

2. කවර පුද්ගලයෙක් 'මක්ඛි' වේ ද යත්: එහි 'මක්ඛය' කවරේ ද: යම් ගුණමකුට ගුණ මැකීමක් ගුණමකු බවක් නිර්දයාවක් නිර්දය කමක් වේ ද මේ මක්ඛ යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ 'මක්ඛය' ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'මක්ඛි' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පලාසි' වේ ද යත්: එහි 'පලාසය' කවරේ ද: යම් සමවලායෙක් සමවලායෙහි පැවැත්මක් සමවලා පැවැතුම් ඇති බවක් සමවලා එළවීමක් විවාදයට කරුණක් යුගග්‍රාහයෙක් නො හැරීම්ක් වේ ද මේ 'පලාස' යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ පලාසය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'පලාසි' යැ යි කියනු ලැබේ.

3. කවර පුද්ගලයෙක් 'ඉස්සුකි' (රීෂ්ඨා ඇත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'රීෂ්ඨා' කවර යත්: අනුන් ගේ ලාභ සත්කාර ගරුකාර වන්දන මානන පූජනයන්හි යම් රීෂ්ඨාවක් රීෂ්ඨාවෙහි පැවැත්මක් රීෂ්ඨා පැවැතුම් ඇති බවක් දෙස්පාළ කිරීමක් දෙස් පාළ කිරීමේ පැවැත්මක් දෙස් පාළ කිරීමේ පැවැතුම් ඇති බවක් වේ ද මේ රීෂ්ඨා යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ රීෂ්ඨාව ප්‍රතීණ නො වූවා ද මේ පුද්ගල ඉස්සුකි යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'මච්ජරි' (මසුරු බව ඇත්තේ) වේ ද යත්: එහි මච්ජරිය (යනු) කවරේ ද: මාක්සය්‍යයෝ පස් දෙනෙකි - ආවාසමාත්සය්‍ය යැ, කුලමාත්සය්‍ය යැ, ලාභමාත්සය්‍ය යැ, වර්ණමාත්සය්‍ය යැ, ධර්ම-මාත්සය්‍ය යැ යි යම් මෙබඳු මසුරු බවක් මසුරු බැව්හි පැවැත්මක් මසුරු බැව්හි පැවැතුම් ඇති බවක් හැම සැපත් අයත් කොට ගැන්මක් තද මසුරු බවක් කටුක ලෙස සිත හකුළාලන බවක් දීමෙහි සිත් නො ගත් බවක් වේ ද මේ 'මච්ජරිය' යැ යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ මච්ජරිය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'මච්ජරි' යැ යි කියනු ලැබේ.

4. කතමෝ ච පුග්ගලෝ සඨෝ: තස්ස කතමං සාඨේය්‍යං: ඉධෙ කථෙවා පුග්ගලෝ සඨෝ හොති පරිසඨෝ, යං තස්ස සඨං සඨතා සාඨේය්‍යං කක්ඛරතා කක්ඛරියං පරික්ඛන්තතා පරික්ඛන්තියං, ඉදං වුච්චති සාඨේය්‍යං. යස්ස පුග්ගලස්ස ඉදං සාඨේය්‍යං අප්පභීතං. අයං වුච්චති පුග්ගලෝ සඨෝ.

කතමෝ ච පුග්ගලෝ මායාවී: තස්ස කතමා මායා: ඉධෙකථෙවා කායෙන දුට්ඨරිතං චරිණා වාචාය දුට්ඨරිතං චරිණා මනසා දුට්ඨරිතං චරිණා තස්ස පටිච්ඡාදනහෙතු පාපිකං ඉච්ඡං පඤ්ඤාති 'මා මං ජඤ්ඤා'ති ඉච්ඡති, 'මා මං ජඤ්ඤා'ති සංකප්පෙති, 'මා මං ජඤ්ඤා'ති වාචං භාසති, මා මං ජඤ්ඤා'ති කායෙන පරක්කමති, යා ඵච රූපා මායා මායාවීතා අච්චසරා වක්ඛනා නිකති හිකිරණං පරිහරණං ගුහනා පරිගුහනා ඡාදනා පරිඡාදනා අනුක්ඛානීකමමං අනාවිකමමං වොච්ඡාදනා පාපකිරියා, අයං වුච්චති මායා. යස්ස පුග්ගලස්ස අයං මායා අප්පභීණා, අයං වුච්චති පුග්ගලෝ මායාවී.

5. කතමෝ ච පුග්ගලෝ අභිරිකෝ: තස්ස කතමං අභිරිකං: යං න භිරියති භිරිසිකබ්බෙන, න භිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති අභිරිකං, ඉමීතා අභිරිකෙන සමන්තාගතො පුග්ගලෝ අභිරිකෝ.

කතමෝ ච පුග්ගලෝ අනෝක්ඛප්පී: තස්ස කතමං අනෝක්ඛප්පං: යං න ඔක්ඛප්පති ඔක්ඛප්පිකබ්බෙන, න ඔක්ඛප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඉදං වුච්චති අනෝක්ඛප්පං, ඉමීතා අනෝක්ඛප්පෙන සමන්තාගතො පුග්ගලෝ අනෝක්ඛප්පී.

6. කතමෝ ච පුග්ගලෝ දුබ්බවෝ: තස්ස කතමා දෙවචස්සතා: සහධම්මෙකෙ වුට්ඨමානෙ දෙවචස්සායං දෙවචස්සියං දෙවචස්සතා විපට්ඨකුලගාහිතා විපට්ඨනිකයානතා අනාදරියං අනාදරියතා අගාරවතා අප්පභීකාවතා. අයං වුච්චති දෙවචස්සතා, තාය සමන්තාගතො පුග්ගලෝ දුබ්බවෝ.

4. කවර පුද්ගලයෙක් සය (කෙරාටික) වේ ද යත්: එහි 'සය' බව කවරේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කෙරාටිකයෙක් අතීතය කෙරාටිකයෙක් වෙයි. එහි යම් කපටයක් සයතාවක් කෙරාටික බවක් කර්තෘතාවක් රථ බවක් තරයේ සිටුවන ලද්දක් වැනි බවක් වේ ද මේ සාධෙය්‍යා යැයි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයෙක් හුණේ මේ සාධෙය්‍යාය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද, මේ පුද්ගල 'සය' යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'මායාව' (මායා ඇත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'මායාව' කවර යත්: මෙලොව එකෙක් කයින් දුසිරිතෙහි හැසිර වචනයෙන් දුසිරිතෙහි හැසිර සිතින් දුසිරිතෙහි හැසිර එය වසාලනු පිණිස ලාමක අපේක්ෂාවක් පිහිටුවයි. මා (පට්ටක ලෙස) නො දනිමි යි අපේක්ෂා කරයි. 'මා නො දනිමි' යි සලකයි. මා නො දනිමි' යි වචන කියයි. 'මා නො දනිමි' යි කයින් වැයම කරයි. මෙබඳු වූ යම් මායාවක් මායා ඇති බවක් වරද ඉක්මවා යෑමෙන් වක්‍රතයක් නිකෘතියක් හිකිරණයක් බැහැර කිරීමක් සැඟවීමක් භාත්පයින් සැඟවීමක් වැසීමක් භාත්පයින් වැසීමක් එළිදරව් නො කිරීමක් රහස්කමක් පවතම් වසාලන බවක් පවතමක් වේ ද, මේ 'මායා' යැයි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයෙක් හුණේ මේ මායාව ප්‍රතීණ නො වූවා ද මේ පුද්ගල 'මායාව' යැයි කියනු ලැබේ.

5. කවර පුද්ගලයෙක් 'අහිරික' වේ ද යත්: එහි අහිරිකය කවරේ ද: 'ලජ්ජා විය යුත්තෙන්' ලජ්ජා නො වේ' යන යමක් වේ ද, 'ලාමක වූ අකුශල ධර්මන්ට පැමිණීමෙන්' ලජ්ජා නො වේ' යන යමක් වේ ද මේ 'අහිරික' යැයි කියනු ලැබෙයි. මේ අහිරිකයෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල 'අහිරික' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අනොත්තප්පි' නම් වේ ද යත්: එහි 'අනපත්‍රපා' කවර යත්: 'පාපහීරූතායෙන් නො තැවේ' යන යමක් ඇද්ද 'ලාමක වූ අකුශලධර්මයන්ට පැමිණීමෙන් නො තැවේ' යන යමක් ඇද්ද, මේ අනපත්‍රපා යැයි කියනු ලැබෙයි. මේ අනපත්‍රපායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල 'අනොත්තප්පි' නම් වේ.

කතමො ච පුග්ගලො පාපමිත්තො: තත් කතමා පාපමිත්තා: යෙන පුග්ගලා අසසභා දුස්සීලා අපසසුතා මච්ඡරිතො දුප්පඤ්ඤා, යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සම්භජනා භක්ති සම්භක්ති තංසම්පට්ඨිකතා, අයං චූළචනී පාපමිත්තතා, ඉමාය පාපමිත්තතාය සමනතාගතො පුග්ගලො පාපමිත්තො.

7. කතමො ච පුග්ගලො ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරො: තත් කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරතා: ඉධෙකච්චො චක්ඛුතා රූපං දිස්වා ගිමිත්තග්ගාභී හොති අනුබ්‍යඤ්ඤාග්ගාභී, යඤ්චිකරණමෙන චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අභ්‍යාසසවේයුං තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙන සංවරං ආපජ්ජති. යොතෙන සද්ධං සුඤ්ඤා -පෙ-සානෙන ගන්ධං සාගිඤ්ඤා- ජීව්හාය රසං සාගිඤ්ඤා-කායෙන ථොට්ඨධ්මං සුඤ්ඤා- මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය ගිමිත්තග්ගාභී හොති අනුබ්‍යඤ්ඤාග්ගාභී, යඤ්චිකරණමෙන මනික්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං, අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අභ්‍යාසසවේයුං, තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති මනික්ද්‍රියං, මනික්ද්‍රියෙන සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්තං ඉන්ද්‍රියානං අගුහ්‍ය අගොපනා අනාරක්ඛා අසංවරො. අයං චූළචනී ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරතා, ඉමාය ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරතාය සමනතාගතො පුග්ගලො ඉන්ද්‍රියෙසු අගුහ්‍යආරො.

කතමො ච පුග්ගලො භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤා: තත් කතමා භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤාතා: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො අපට්ඨසිඤ්ඤා අයොනිසො ආහාරං ආහාරෙති, ද්වය මදය මණ්ඩනාය විභුසනාය යා තත් අසනතුට්ඨිතා අමහ්‍යඤ්ඤාතා අපට්ඨසිඤ්ඤා භොජනෙ, අය චූළචනී භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤාතා, ඉමාය භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤාතාය සමනතාගතො පුග්ගලො භොජනෙ අමහ්‍යඤ්ඤා.

6. කවර පුද්ගලයෙක් දුබ්බව වේ ද යත්: එහි දුර්වච්ඡක බව කවරේ ද: ශික්ෂාපදය කියනු ලබන කල්හි දුර්වච්ඡක බවක් දුර්වච කමක් නො පිළිගැන්විය හැකි බවක් ප්‍රතිපක්ෂය ගන්නා බවක් විපක්ෂයෙහි මධුරත්වයක් අනාදරබවක් අනාදර ආකාරයක් අගෞරව බවක් නිරාශ්‍රය බවක් වේ ද, මේ දුර්වච බව යැ යි කියනු ලැබේ. එයින් යුක්ත වූ පුද්ගල දුර්වච නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පාපමිත්‍රයන් ඇත්තේ' වේ ද යත්: එහි පාපමිත්‍ර බව කවරේ ද: යම් ඒ පුද්ගල කෙනෙක් ශ්‍රද්ධා රහිත වූවාහු දුශ්ශීලවූවාහු අල්පශ්‍රාත වූවාහු මසුරු වූවාහු නුවණ නැතියාහු වෙත් ද, ඔවුන් ගේ යම් සෙවනයක් බලවත් සේවනයක් භාත්පයින් සේවනයක් භජනයක් දැඩි භජනයක් භක්තියක් දෘඪභක්තියක් ඔවුනට නැවුණු බවක් වේ ද, මේ පාපමිත්‍රබව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ පාපමිත්‍රකායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල පාපමිත්‍රයන් ඇත්තේ යි.

7. කවර පුද්ගලයෙක් ඉන්ද්‍රියයන්හි නො පියන ලද දෙය ඇත්තේ ද යත්: එහි ඉන්ද්‍රියයන්හි නො පියන ලද දෙය ඇති බව කවරේ ද, මෙලොව එකෙක් ඇසින් රූපයක් දක හිමිති ගන්නේ අනුවාසැප්පන ගන්නේ වෙයි. යම් භෙයකින් වක්ෂුරින්ද්‍රියය සංවරණය නො කොට වාස කරන්නාවූ මොහු අභිද්‍යා-දොරමනස්සා සංඛ්‍යාත ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ලුහු බඳනාහු ද, ඒ වක්ෂුරින්ද්‍රියයා ගේ සංවරය පිණිස නො පිළිපදියි. වක්ෂුරින්ද්‍රිය ය නො රකියයි. වක්ෂුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට නො පැමිණේ. කනින් ශබ්දයක් අසා- නැහැයෙන් ගඳක් අසා- දිවින් රසයක් විඳ- කයින් පහසක් පැහැස- මනසින් ධර්මාලම්බනයක් දැන නිමිති ගන්නේ අනුවාසැප්පන ගන්නේ වෙයි. යම් භෙයකින් මනින්ද්‍රියය සංවරණය නො කොට වසන්නාවූ මොහු අභිද්‍යා යැ දෙමනස්ස යැ යි කියන ලද ලාමක වූ අකුශල ධර්මයෝ ලුහු බඳනාහු ද ඒ මනින්ද්‍රියයාගේ සංවරය පිණිස නො පිළිපදියි. මනින්ද්‍රියය නො රකියයි. මනින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට නො පැමිණේ. මේ ඉන්ද්‍රියයන් සඳහා ගේ යම් අභුක්තියක් නො රැක්මෙක් ආරක්ෂා රහිත බවක් අසංවරයෙක් වේ ද, මේ ඉන්ද්‍රියයන්හි නොපියු දෙය ඇති බව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ ඉන්ද්‍රියයන්හි නො වැසු දෙය ඇති බැවින් සමන්වාගත වූ පුද්ගල ඉන්ද්‍රියයන්හි 'අභුක්තද්වාර' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් වැළඳීමෙහි පමණ නො දන්නේ ද යත්: එහි වැළඳීමෙහි පමණ නො දන්නා බව කවරේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නො විමසා නුනුවණින් ක්‍රීඩා පිණිස මද පිණිස මණ්ඩනය පිණිස අලංකාරය පිණිස අහර වළඳයි. ඒ නො විමසා වැළඳීමෙහි යම් නො සතුටු බවක් පමණ නො දන්නා බවක් භොජනයෙහි ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා රහිත බවක් වේ ද, මේ වැළඳීමෙහි පමණ නො දන්නා බව යි කියනු ලැබේ. මේ භොජනයෙහි පමණ නො දන්නා බැවින් සමන්විත වූ පුද්ගල භොජනයෙහි පමණ නො දන්නේ යි.

8. කතමො ච පුග්ගලො මුට්ඨස්සති: තත් කතමා මුට්ඨසච්චං: යා අසති අනනුස්සති අපථස්සති අස්සති අසරණතා අධාරණතා පිලාපනතා පමමුස්සනතා. ඉදං චුට්ඨති මුට්ඨසච්චං, ඉමිනා මුට්ඨසච්චෙන සමන්තාගතො පුග්ගලො මුට්ඨස්සති.

කතමො ච පුග්ගලො අසමපජානො: තත් කතමං අසමපජඤ්ඤං: යං අඤ්ඤානං අදසසනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසමිධාධො අපථච්චෙධො අසඛ්‍යාහනා අපරියොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්ච-වෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකමමං දුමමඤ්ඤං බාලාං අසමපජඤ්ඤං මොහො පමොහො සමමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජා-නුසයො අවිජ්ජාපරිපූර්ණානං අවිජ්ජාලභිති මොහො අකුසලමූලං, ඉදං චුට්ඨති අසමපජඤ්ඤං. ඉමිනා අසමපජඤ්ඤාන සමන්තාගතො පුග්ගලො අසමපජානො.

9. කතමො ච පුග්ගලො සීලවීපකෙනා : තත් කතමා සීලවීපකති කායිකො වීතික්කමො වාචසිකො වීතික්කමො කායිකවාචසිකො වීතික්කමො, අයං චුට්ඨති සීලවීපකති, සබ්බමිසි දුස්සීලාං සීලවීපකති. ඉමාය සීලවීපකතියා සමන්තාගතො පුග්ගලො සීලවීපකෙනා.

කතමො ච පුග්ගලො දිට්ඨිවීපකෙනා : තත් කතමා දිට්ඨිවීපකති: තත්ථි දිත්තං නත්ථි දිට්ඨි නත්ථි හුතං නත්ථි සුකට්ඨකකටානං¹ කමානං එලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණව්‍යාභමණා සමමග්ගතා සමමා පටිපත්තා යෙ ඉමිඤ්ඤ ලොකං පරඤ්ඤ ලොකං සයං අභිඤ්ඤ සජ්ජිකත්වා පච්චෙදෙනතිති යා එවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිපුකායිකං දිට්ඨිවිපථඤ්ඤං දිට්ඨිසංයොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරමායො කුමමග්ගො මිථ්‍යාපරො මිථ්‍යන්තං තිල්‍යායතනං විපරියෙසගාහො. අයං චුට්ඨති දිට්ඨිවීපකති, සබ්බාපි මිථ්‍යාදිට්ඨි දිට්ඨිවීපකති, ඉමාය දිට්ඨිවීපකතියා සමන්තාගතො පුග්ගලො දිට්ඨිවීපකෙනා.

1. සුග්ග පුකට්ඨානං-සිමු

8. කවර පුද්ගලයෙක් මුළු සිහි ඇත්තේ ද යත්: මුළු සිහි ඇති බව කවරේ ද: යම් නො සිහියක් නො මෙනෙහි වීමක් නැවත සිහි නොවීමක් අස්මානියක් සිහි නො කරන අයුරක් නො දරන බවක් (අරමුණෙහි) ඉල්පෙන බවක් මුළු වන බවක් වේ ද, මේ 'මුළුසිහි' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ මුළුසිහියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'මුට්ඨස්සති' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අසම්පජාන' වේ ද යත්: එහි 'අසම්පජාන' බව කවරේ ද: යම් නො දැනීමක් නො දැකීමක් නො වැටහීමක් අනන්‍ය-බොධයෙක් අසම්බෝධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් නො වැදගැන්මෙන් නො බැස ගැන්මෙන් සමුව නො දැකීමක් ධර්මස්වභාවය නො දැකීමක් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කිරීමක් ප්‍රඥා රහිත බවක් බාල බවක් සමාක් ප්‍රඥ රහිත බවක් මුළාවක් බලවත් මුළාවක් සම්මොහයෙක් අවිද්‍යාවක් අවිද්‍යාස-යෙක් අවිද්‍යායාගයෙක් අවිද්‍යානුශයෙක් අවිද්‍යාවගේ නැඟීමක් අවිද්‍යා-පලිසයෙක් මොහ සංඛ්‍යාත අකුශල මූලයෙක් වේ ද මේ 'අසම්පජාන' බව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ අසම්පජාන බැවින් යුක්ත වූ පුද්ගල 'අසම්පජාන' නම් වේ.

9. කවර පුද්ගලයෙක් 'සිලවිපන්න' වේද යත්: එහි 'සිල විපත්තිය' කවර යත්: කය පිළිබඳ වැරදි හැසිරීම යැ වචනය පිළිබඳ වැරදි හැසිරීම යැ කය පිළිබඳ වූත් වචනය පිළිබඳ වූත් වැරදි හැසිරීම යැ යන යමක් ඇද්ද, මේ සිල විපත්තිය' යි කියනු ලැබේ. සියලු ම දුසිල් බව සිලවිපත්ති නම්. සිලවිපත්තියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'සිලවිපන්න' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දිට්ඨිවිපන්න' වේ ද යත්: එහි 'දිට්ඨිවිපත්තිය' කවර යත්: 'දුන්දෙයෙහි විපාක නැත, යාගවශයෙන් දුන් දෙයෙහි විපාක නැත, වෙනට පමුණුවා පුදන ලද්දෙහි විපාක නැත, සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ ඵලයක් විපාකයක් නැත. මෙලොව නැත, පරලොව නැත, මව නැත, පියා නැත, ඕපජාතික සත්වයෝ නැත, යම් කෙනෙක් මෙලොවත් පරලොව ත් කුමු වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කෙරෙත් නම් එබඳු වූ සුමභට බව සුපිළිපත් මහණ බමුණෝ ලොව නැති' යන මෙබඳු වූ යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයක් දෘෂ්ටිගතනයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් දෘෂ්ටි නැමැති විෂකටුවක් දෘෂ්ටිකම්පනයක් දෘෂ්ටිසංයෝජනයක් ග්‍රාහ-යෙක් පිහිටා සිටීමෙන් පිවිස ගැන්මෙන් පරාමර්ශයෙක් කුත්සිතමාර්ශයෙක් වැරදිමඟක් වැරදි බවක් තීර්ථායතනයක් විපයාසග්‍රහණයෙක් වේ ද, මේ 'දිට්ඨිවිපත්ති' යැ යි කියනු ලැබේ. සියලු ම මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය 'දෘෂ්ටි-විපත්ති' යැ, මේ දිට්ඨිවිපත්තියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල 'දිට්ඨිවිපන්න' නම් වේ.

10. කතමො ව පුග්ගලො අරුත්කරණයෙකුදුනො: යසං පුග්ගලස්ස පඤ්ඤාචරිතාගියානි සංයොජනානි අපහිනානි. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අරුත්කරණයෙකුදුනො.

කතමො ව පුග්ගලො ඛේමිකා සමෙකුදුනො: යසං පුග්ගලස්ස පඤ්ඤාචරිතාගියානි සංයොජනානි අපහිනානි. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො ඛේමිකාසමෙකුදුනො.

11. කතමො ව පුග්ගලො අකෙකාධනො: තස්ස කතමො කොධො: යො කොධො කුප්පිතා කුප්පිතත්තං, දෙසො දුස්සතා දුස්සිතත්තං, ව්‍යාපනති ව්‍යාපජජනා ව්‍යාපජජිතත්තං, වීරොධො පටිවීරොධො චණ්ඩිකත්තං, අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං වුවච්ඡි කොධො. යසං පුග්ගලස්ස අයං කොධො පහිනො, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අකෙකාධනො.

කතමො ව පුග්ගලො අනුපනාතී: තස්ස කතමො උපනාතො: පුබ්බකාලං කොධො අපරකාලං උපනාතො, යො ඵවරුපො උපනාතො උපනාත්තො උපනාසිතත්තං අට්ඨපනා යපනා සණ්ඨපනා අනුසං-යඤ්ඤා අනුසංඛන්ධනා දළ්ඨිකම්මං කොධස්ස, අයං වුවච්ඡි උපනාතො. යසං පුග්ගලස්ස අයං උපනාතො පහිනො, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අනුපනාතී.

12. කතමො ව පුග්ගලො අමකථී: තස්ස කතමො මකෙකො: යො මකෙකො මකෙකායනා මකෙකා කිට්ඨරියං කිට්ඨරියකම්මං, අයං වුවච්ඡි මකෙකො. යසං පුග්ගලස්ස අයං මකෙකො පහිනො, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අමකථී.

කතමො ව පුග්ගලො අපලායී: තස්ස කතමො පලායො: යො පලායො පලායායනා පලායාසිතත්තං පලායාහාරො වීවාදධානං යුගත්තාතො අපට්ඨිතස්සො, අයං වුවච්ඡි පලායො. යසං පුග්ගලස්ස අයං පලායො පහිනො, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අපලායී.

10. කවර පුද්ගලයෙක් 'අර්ඛත්ත සංයොජන' ඇත්තේ වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකු හේ මරම්භාගීය සංයොජනයෝ පස් දෙන ප්‍රභීණ නො වූවාහු ද, මේ පුද්ගල 'අර්ඛත්තසංයොජන' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'බහිද්ධා සංයොජන' ඇත්තේ වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකු හේ 'උද්ධම්භාගීය සංයොජනයෝ පස්දෙන ප්‍රභීණ නො වූවාහු ද, මේ පුද්ගල තෙමේ බහිද්ධාසංයොජන ඇත්තේ යි කියනු ලැබේ.

11. කවර පුද්ගලයෙක් 'අක්කොධන' වේ ද යත්: එහි ක්‍රොධය කවරේ ද: යම් ක්‍රොධයෙක් කිපීමෙන් කිපුණු බවෙන්, ද්වේෂයෙන් දූෂණයෙන් දූෂිත බවෙන් (චිත්තයාගේ විරුද්ධ බවට) පෙරළී මෙන් පෙරළුණු අයුරෙන් පෙරළුණු බවෙන් විරෝධයෙන් පුනපුනා විරෝධයෙන් සැඩ බවෙන්, වචනයාගේ අභමුෂර්ණතාවක් චිත්තයා ගේ නො සතුටු බවෙන් වේ ද, මේ ක්‍රොධයැයි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයකු හේ මේ ක්‍රොධය ප්‍රභීණ වූයේ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අක්කොධන' යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අනුපනාහී' (බද්ධවෙර නැත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'උපනාහය' කවරේ ද: පූර්වකාලය 'ත්‍රොධය' යි, අපරකාලය උපනාහය' යි. මෙබඳු වූ යම් උපනාහයෙක් බද්ධවෙරයෙක් වෙර බැඳී බවක් (ත්‍රොධයාගේ) ආදිකොට තිබීමෙන් තබන ආකාරයෙන් සැදීමෙන් (ත්‍රෝධයාගේ) සැසැදීමෙන් උ බැඳීමෙන් දඩ් කිරීමෙන් වේ ද, මේ 'උපනාහ' යැයි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයකු හේ මේ උපනාහය ප්‍රභීණ වූයේ ද, මේ පුද්ගල 'අනුපනාහී' යැ යි කියනු ලැබේ.

12. කවර පුද්ගලයෙක් 'අමක්ඛි' (ගුණමතු නො වූයේ) වේ ද යත්: එහි 'මක්ඛය' කවරේ ද: යම් ගුණමතුවෙන් ගුණමකන අයුරෙන් ගුණ-මකන බවක් නිර්දයබවෙන් නිර්දය කමෙන් වේ ද, මේ 'මක්ඛ' යැ යි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයකු හේ මේ මක්ඛය (මතුගුණය) ප්‍රභීණ වූයේ ද මේ පුද්ගල තෙමේ 'අමක්ඛි' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අපලාසි' (යුගග්‍රාහ නැත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'පලාසය' කවරේ ද: යම් යුගග්‍රාහයෙක් සමවලායෙහි පැවැත්මෙන්, සමවලා පැවැතුම් ඇති බවෙන්, සමවලා එළැවීමෙන්, විවාදයට කරුණක් යුගග්‍රාහයෙක් නො හැරවීමෙන් වේ ද, මේ 'පලාස' යැ යි කියනු ලැබේ. යම් පුද්ගලයකු හේ මේ පලාසය ප්‍රභීණ වූයේ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අපලාසි' යැ යි කියනු ලැබේ.

13. කතමො ච පුග්ගලො අනිසසුකි: තත් කතමා ඉසා: යා පරලාභසකකාර ගරුකාර මානන විඤ්ඤා පූජනාසු ඉසා ඉසායනා ඉසායිතතා, උසුයා උසුයනා උසුයිතතා, අයං වුවච්ඡි ඉසා. යසා පුග්ගලසා අයං ඉසා පභීනා, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අනිසසුකි.

කතමො ච පුග්ගලො අමච්ඡරී: තත් කතමං මච්ඡරියං: පඤ්ඤාමච්ඡරී-යානි - ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං. යං ඵවරුපං මච්ඡරො¹ මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතතා, චෙට්ඨං කදරියං කට්ඨකඤ්චුකතා අග්ගභිතතා චිත්තසා, ඉදං වුවච්ඡි මච්ඡරියං. යසා පුග්ගලසා ඉදං මච්ඡරියං පභීනා, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අමච්ඡරී.

14. කතමො ච පුග්ගලො අසඨො: තත් කතමං සාඨෙයාං: ඉධෙ-කච්චො පුග්ගලො සඨො භොති පරිසඨො, යං තත් සඨං සඨතා සාඨෙයාං කකකරතා කකකරියං පරික්ඛන්තතා පරික්ඛන්තියං, ඉදං වුවච්ඡි සාඨෙයං. යසා පුග්ගලසා ඉදං සාඨෙයාං පභීනා, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අසඨො.

කතමො ච පුග්ගලො අමායාවී: තත් කතමා මායා: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො කායෙන දුට්ඨරිතං වරිත්ථා වාචාය දුට්ඨතං වරිත්ථා මනසා දුට්ඨරිතං වරිත්ථා, තසා පටිච්ඡාදනභෙතු පාපිකං ඉච්ඡං පණ්දහති, 'මා මං ජඤ්ඤ'ති ඉච්ඡති මා 'මං ජඤ්ඤ'ති සබ්බපොති 'මා මං ජඤ්ඤ'ති වාචං භාසති, 'මා මං ජඤ්ඤ'ති කායෙන පරකකමති, යා ඵවරුපා මායා මායාවිතා අවචසරා වඤ්ඤානා නිකති භිකිරණා පරිහරණා ගුහණා පරිගහනා ඡාදනා පරිඡාදනා අනුක්ඛානිකමමං අනාවිකමමං චොච්ඡාදනා පාපකිරියා, අයං වුවච්ඡි මායා. යසා පුග්ගලසා අයං මායා පභීනා, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අමායාවී.

1. මච්ඡරියං—ම.ඡ සං

13. කවර පුද්ගලයෙක් 'අනිස්සකී' නම් වේ ද යත්: එහි 'ඉස්සා' යනු කවර යත්: අනුන් ගේ ලාභ සත්කාර ගරුකාර මානන වන්දන පූජන යන මෙහි යම් ඊෂ්ඨාවක් ඊෂ්ඨාවෙහි පැවැත්මෙන් ඊෂ්ඨා පැවැත්ම ඇති බවෙන් දෙස් පහළ කිරීමෙන් දෙස් පාළකිරීමේ පැවැත්මෙන් දෙස් පාළ කිරීමේ පැවැත්ම ඇති බවෙන් වේ ද, මේ 'ඉස්සා' යැයි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ ඊෂ්ඨාව ප්‍රභීණ වූයේ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අනිස්සකී' යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අමච්ඡරි' (නොමසුරු) වේ ද යත්: එහි 'මච්ඡරිය' කවර යත්: මාත්ස්‍යයෝ පස් දෙනෙක - ආවාස මාත්ස්‍යයා යැ, කුල-මාත්ස්‍යයා යැ, ලාභමාත්ස්‍යයා යැ, වර්ණමාත්ස්‍යයා යැ, ධර්මමාත්ස්‍යයා යි. මේ බඳු වූ යම් මාත්ස්‍යයෙක මසුරු අයුරක් මසුරු වන බවක් සම්පත් සහවන බවක් දැඩි මසුරු බවක් කටුකතාවක් සිත් නො ගන්නා බවක් වේ ද, මේ 'මච්ඡරිය' යැයි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ 'මච්ඡරිය' ය ප්‍රභීණ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අමච්ඡරි' යැයි කියනු ලැබේ.

14. කවර පුද්ගලයෙක් 'අසය' (කෙරුවක නොවූයේ) වේ ද යත්: එහි 'සය' බව කවරේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කෙරුවකයෙක් භාත්පසින් කෙරුවකයෙක් වෙයි. එහි යම් කපටයක් සයතාවක් කෙරුවක භාවයක් කර්තෘත්වයක් රථ බවක් වේ ද, මේ 'සය' බව යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ සය බව ප්‍රභීණ ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අසය' යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'අමායාචී' (මායා නැත්තේ) වේ ද යත්: එහි 'මායාව' කවර යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කයින් දුසිරින් කෙ.ට වචනයෙන් දුසිරින් කොට සිතින් දුසිරින් කොට එය වසාලනු පිණිස ලාමක ඉවසාවක් පිහිටුවයි. 'මා (පට්ටකු කොට) නහමක් දනිව' යි කැමැති වෙයි. 'මා නහමක් දනිව' යි සලකයි. 'නහමක් දනිව' යි තෙපුල් බෙතෙයි. මා නහමක් දනිව, යි කයින් වැයම් කරයි. මෙබඳු වූ යම් මායාවක් මායා ඇති බවක් ඉක්ම යෑමෙන් වඤ්චනයක් නිකෘතියක් හිතීරණයක් බැහැර ලීමෙන් සැඟවීමෙන් භාත්පසින් සැඟවීමෙන් වැසීමෙන් භාත්පසින් වැසීමෙන් ඵළිදරව් නො කිරීමෙන් ප්‍රකට නො කිරීමෙන් මොනවට වැසීමෙන් වේ ද, මේ 'මායා' යි කියනු ලැබෙයි. යම් පුද්ගලයකු ගේ මේ මායාව ප්‍රභීණ වූවා ද, මේ පුද්ගල තෙමේ 'අමායාචී' යැයි කියනු ලැබේ.

15. කතමො ව පුග්ගලො හිරිමා: තස්ස කතමා හිරි: යා හිරි හිරියති හිරිසිතධෙවන, හිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, අයං වුවච්ඡි හිරි, ඉමාය හිරියා සමන්තාගතො පුග්ගලො හිරිමා.

කතමො ව පුග්ගලො ඔක්කප්පි: තස්ස කතමං ඔක්කප්පං: යං ඔක්කප්පති ඔක්කප්පිතධෙවන, ඔක්කප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා, ඉදං වුවච්ඡි ඔක්කප්පං. ඉථිනා ඔක්කප්පෙන සමකකාගතො පුග්ගලො ඔක්කප්පි.

16. කතමො ව පුග්ගලො සුවචො: තස්ස කතමා සොච්චසාකා: සහධම්මකෙ වුවචමානෙ සොච්චසායං සොච්චසසියං සොච්චසසාකා අච්චපට්ඨකුලගාහිතා අච්චචට්ඨිකසාතතා සගාරාචතා සප්පතිසාවතා, අයං වුවච්ඡි සොච්චසාකා. ඉමාය සොච්චසාකාය සමන්තාගතො පුග්ගලො සුවචො.

කතමො ව පුග්ගලො කල්‍යාණමිත්තො: තස්ස කතමා කල්‍යාණ-මිත්තතා: යෙ තෙ පුග්ගලා සද්ධා සීලවනො ඛුද්ධසා පක්‍ෂ්‍යභවනො වාගවනො යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සමාජනා භතති සමාජනති තංසමප්පිකතා, අයං වුවච්ඡි කල්‍යාණමිත්තතා. ඉමාය කල්‍යාණමිත්තතාය සමන්තාගතො පුග්ගලො කල්‍යාණමිත්තො.

17. කතමො ව පුග්ගලො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරො: තස්ස කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරතා: ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්සා න නිමිත්තග්ගාහී භොති නානුබ්‍යඤ්ඤනග්ගාහී යත්ථාධිකරණමෙන චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනසසා පාපකා අකුසලා ධම්මා අභ්‍යාසාවේයප්පං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා—සාතෙන ගන්ධං සාධිත්වා—චීව්‍යාය රසං සාධිත්වා—කායෙන ථොට්ඨබ්බං චුඛිත්වා—මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී භොති නානුබ්‍යඤ්ඤනග්ගාහී. යත්ථාධිකරණමෙන මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනසසා පාපකා අකුසලා ධම්මා අභ්‍යාසාවේයප්පං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්තං ඉන්ද්‍රියානං ගුහ්‍යී ගොපනා ආරක්ඛා සංවරො, අයං වුවච්ඡි ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරතා. ඉමාය ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරතාය සමන්තාගතො පුග්ගලො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහ්‍යආරො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

15. කවර පුද්ගලයෙක් 'හිරි ඇත්තේ' ද යත්: එහි 'හිරි' යනු කවර යත්: යමක් ලජ්ජා ව ද, ලජ්ජා විය යුත්තෙන් ලජ්ජා වෙද, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන්ට පැමිණීමෙන් ලජ්ජා වෙද, මේ 'හිරි' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ හිරියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'හිරි ඇත්තේ' යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ඔතප් ඇත්තේ' ද යත්: එහි 'ඔතප්' යනු කවරේ ද: යම් විත්තාංගයක් තැවිය යුත්තෙන් තැවෙ ද, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන්ට පැමිණීමෙන් තැවෙ ද, මේ ඔතප් යැ යි කියනු ලැබේ. මේ අපත්‍රපායෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'ඔතප් ඇත්තේ' යි.

16. කවර පුද්ගලයෙක් 'සුවව' වෙ ද යත්: එහි 'සුවව' බව කවරේ ද: ශික්ෂාපදය කියන කල්හි සුවව බවෙක් සුවවකමෙක් විපක්ෂය නො ගන්නා බවෙක් විපක්ෂය මිහිරි නො වීමෙක් ගෞරව සහිත බවෙක් සාමාන්‍ය බවෙක් වෙ ද මේ 'සුවව' බව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ සුවව බැවින් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'සුවව' නම් වේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'කල්‍යාණමිත්‍ර' වෙ ද යත්: එහි 'කල්‍යාණ මිත්‍ර' බව කවරේ ද: යම් ඒ පුද්ගල කෙනෙක් ශ්‍රද්ධා ඇත්තාහු ද සිල්වත්තු ද බ්‍රහ්මචරයෝ ද න්‍යාගවත්තු ද ප්‍රඥා ඇත්තාහු ද ඔවුන්ගේ යම් සෙවනයෙක් ආශ්‍රයෙක් සමාශ්‍රයෙක් භජනයෙක් දෘඪභජනයෙක් භක්තියක් දෘඪභක්තියක් ඔවුන්ට නැමුණු බවෙක් වෙ ද, මේ 'කල්‍යාණ මිත්‍ර' බව යැ යි කියනු ලැබේ. මේ කල්‍යාණමිත්‍ර බැවින් සමන්වාගත පුද්ගල තෙමේ 'කල්‍යාණමිත්‍ර' නම් වේ.

17. කවර පුද්ගලයෙක් 'ඉන්ද්‍රියයන්හි වසන ලද දෙර ඇත්තේ' ද යත්: එහි 'ඉන්ද්‍රියයන්හි වසන ලද දෙර ඇති බව' කවරේ ද: මෙලොව එකෙක් ඇසින් රූපයක් දූක නිමිතිගන්නේ නො වෙයි, අනුවාසැප්පන ගන්නේ නො වෙයි, යම් භෙයකින් මේ වක්ෂුරින්ද්‍රියය සංවරණය නො කොට වසන්නාහු අභිධ්‍යා දොර්මනස්‍ය යන ලාමක වූ අකුශල ධර්මයෝ ලුහු බඳනාහු ද ඒ වක්ෂුරින්ද්‍රියයා ගේ සංවරය පිණිස පිළිපදියි, වක්ෂුරින් ද්‍රියය රකියි, වක්ෂුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. කණින් ශබ්දයක් අසා- නැහැයෙන් ගඳක් අසා-දිව්‍ය රසයක් විඳ-කයින් පහසක් විඳ-මනසින් ධර්මාරම්මණයක් දැන නිමිතිගන්නේ නො වෙයි, අනුවාසැප්පන ගන්නේ නො වෙයි යම් භෙයකින් මනින්ද්‍රියය අසංවෘත ව වසන්නා වූ මොහු අභිධ්‍යා දොර්මනස්‍ය යන ලාමක වූ අකුශල ධර්මයෝ ලුහුබඳනාහු නම් ඒ මනින්ද්‍රියයා ගේ සංවරය පිණිස පිළිපදියි, මනින්ද්‍රියය රකියි, මනින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණේ. මේ ඉඳුරන් සදෙනා ගේ යම් ගුත්තියක් ගොපනයක් ආරක්ෂාවක් සංවරයක් වෙ ද, මේ 'ඉඳුරන්හි වසන ලද දෙර ඇති බව' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ ඉඳුරන්හි වසන ලද දෙර ඇති බැවින් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'ඉන්ද්‍රියයන්හි ගුප්තඳ්වාර' නම් වේ.

කතමො ච පුග්ගලො භොජනෙ මත්තඤ්ඤා: තත් කතමා භොජනෙ මත්තඤ්ඤානා: ඉධෙකවේවා පුග්ගලො පටිසංඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති නෙව ද්වයා න මද්දයා න මණ්ඩනායා න විභුසනායා යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ධීතියා යාපනායා විනිසුපරතියා ධ්වංගවරියා— නුග්ගහායා, ඉති පුරාණඤ්ඤා වෙදනං පටිභංගිකාමී, නවඤ්ඤා වෙදනං න උප්පාදෙකාමී, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුචිභාරො වා'ති යා තත් සන්තුට්ඨිතා මත්තඤ්ඤානා පටිසංඛා භොජනෙ, අයං චූච්චති භොජනෙ මත්තඤ්ඤානා. ඉමාය භොජනෙ මත්තඤ්ඤානාය සමන්තාගතො පුග්ගලො භොජනෙ මත්තඤ්ඤා.

18. කතමො ච පුග්ගලො උපට්ඨිතස්සී: තත් කතමා සතී: යා සතී අනුසතී පටිස්සති සතී සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමච්ඡිකතතා සතී සතින්ද්‍රියං සතී බලං සමමාසතී. අයං චූච්චති සතී. ඉමාය සතියා සමන්තාගතො පුග්ගලො උපට්ඨිතස්සී.

කතමො ච පුග්ගලො සමපජානො: තත් කතමං සමපජඤ්ඤං: යා පඤ්ඤා පජානනා වීචයො පටිචයො ධම්මවීචයො සලලකිනා උපලකිනා පච්චුපලකිනා පණ්ඩිතං කොසලලං නෙපුඤ්ඤං වෙහව්‍යා විනතා උපපරිකඛා භූරි මෙධා පරිනාධිකා විපක්කනා සමපජඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤිත්තියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඛිභාසො පඤ්ඤාපජේජානො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවීචයො සමමාදිට්ඨි, ඉදං චූච්චති සමපජඤ්ඤං. ඉමීනා සමපජඤ්ඤන සමන්තාගතො පුග්ගලො සමපජානො.

19. කතමො ච පුග්ගලො සීලසමපනො: තත් කතමා සීලසමපද: කායිකො අවිතික්කමො වාචයිකො අවිතික්කමො කායිකවාචයිකො අවිතික්කමො, අයං චූච්චති සීලසමපද, සබ්බො'පි සීලසංවරො සීලසමපද. ඉමාය සීලසමපදාය සමන්තාගතො පුග්ගලො සීලසමපනො.

කවර පුද්ගලයෙක් වැළඳීමෙහි පමණ දන්නේ' වේ ද යත්: එහි 'වැළඳීමෙහි පමණ දන්නා බව' කවරේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කොට නුවණින් අහර වළඳයි. 'ක්‍රීඩා පිණිස නො වේ මැ යැ, මද පිණිස නො වේ මැ යැ, සිරුර සරසනු පිණිස නො වේ මැ යැ, සිරුරු මසෙහි අලංකාරය පිණිස නො වේ මැ යි. හුදෙක් මේ ශරීරයා ගේ පැවැත්ම පිණිස යැ, යැපීම පිණිස යැ, සාදුක් නිවනු පිණිස යැ, බලසරට අනුග්‍රහ පිණිස යැ මෙසේ පැරැණි (සාදුක්) වෙදනාවක් නසන්නෙමි, (අධික භොජන හෙතුවිත් වන) නව වෙදනාවක් නො උපදවන්නෙමි, ජීවිත-යාත්‍රාවක් නිරවද්‍යතාවක් ඵාසුචිතරණයත් වන්නිය යි, ඒ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කොට වැළඳීමෙහි යම් සහෝස් බවක් පමණ දන්නා බවක් වේ ද, මේ භොජනයෙහි පමණ දන්නා බව' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ වැළඳීමෙහි පමණ දන්නා බැවින් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'වැළඳීමෙහි පමණ දන්නේ' යි

18. කවර පුද්ගලයෙක් 'එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ' වේ ද යත්: එහි 'සති' යනු කවර යත්: යම් සිහියක් අනුස්මාතියක් ප්‍රතිස්මාතියක් සඳහා-නෙක් ධාරණය වන බවෙක් (අරමුණෙහි) කිඳෙන බවෙක් මුළා නො වන බවෙක් ස්මාතීන්ද්‍රියයක් සතිබලයක් සම්මාසතියක් වන්නී ද මේ 'සති' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ සතියෙන් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙමේ 'එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ' යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'සම්පජාන' වේ ද යත්: එහි 'සම්පජාන' බව කවරේ ද: යම් ප්‍රකර්ෂඥානයක් ප්‍රකාරයෙන් දැනුමක් (අනිත්‍යාදිය) විමසීමෙක් වෙසෙසින් විමසීමෙක් සිව්සස් දම් විමසීමෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලකීමෙක් උපලක්ෂණයක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයක් පණ්ඩිත බවෙක් කුශල බවෙක් නිපුණ බවෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලකීමෙක් වින්තාවක් උප්පරික්ෂාවක් පුළුල් දැනුමක් ධාරණ ප්‍රඥාවක් පමුණුවන නුවණක් විදර්ශනාවක් මැනැවින් දන්නා බවෙක් පකොදය වැනි නුවණෙක් ප්‍රඥාවක් ප්‍රඥෙන්ද්‍රියයෙක් ප්‍රඥාබලයක් ප්‍රඥාශස්ත්‍රයක් ප්‍රඥාප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥා-ආලෝකයෙක් ප්‍රඥාඅවහාසයෙක් ප්‍රඥාප්‍රදීපයෙක් ප්‍රඥාරක්තයක් අමොහ-යෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාක්ෂාත්වයක් වේ ද, මේ 'සම්පජාන' බව යැ යි, කියනු ලැබේ. මේ සම්පජාන බැවින් යුත් පුද්ගල තෙමේ 'සම්පජාන' නම් වේ.

19. කවර පුද්ගලයෙක් 'සිලසම්පන්න' වේ ද යත්: එහි 'සිල සම්පදව' කවර යත්: කායික අව්‍යතික්‍රමයෙක් වාචයික අව්‍යතික්‍රමයෙක් කායික වූ ත් වාචයික වූ ත් අව්‍යතික්‍රමයෙක් වේ ද මේ 'සිලසම්පද' යැ යි කියනු ලැබේ, සියලුම ශීල සංවරය 'සිලසම්පද' යි. මේ සිලසම්පදයෙන් යුත් පුද්ගල තෙමේ 'සිලසම්පන්න' නම් වේ.

කතමො ච පුග්ගලො දිට්ඨිසම්පන්නො: තස්ස කතමා දිට්ඨිසම්පද-අස්සී දින්නං, අස්සී ධිට්ඨං, අස්සී හුතං, අස්සී සුකට්ඨකකට්ඨානං කම්මානං එලං විපාකො, අස්සී අයං ලොකො, අස්සී පරො ලොකො, අස්සී මාතා, අස්සී පිතා, අස්සී සත්තා ඔපපාතිකා, අස්සී ලොකෙ සම්මාද්ව්‍යාභිමානා සම්මග්ගතා සම්මාපට්ඨත්තා, යෙ ඉමඤ්ඤ ලොකං පරඤ්ඤ ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකම්මා පට්ටදෙනති'ති. යා එවරුපා පඤ්ඤා පරානතා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං චුච්චති දිට්ඨිසම්පද, සඛ්ඛා'පි සම්මාදිට්ඨි දිට්ඨිසම්පද ඉමායදිට්ඨිසම්පදය සමන්නාගතො පුග්ගලො දිට්ඨිසම්පන්නො.

20. කතමෙ දෙව පුග්ගලා දුලලහා 'ලොකස්ථි: යො ච පුබ්බකාරී යො ච කකඤ්ඤා කතවෙදී. ඉමෙ දෙව පුග්ගලා දුලලහා ලොකස්ථි.

21. කතමෙ දෙව පුග්ගලා දුක්ඛසායා? යො ච ලද්ධං ලද්ධං නිකම්පති,' යො ච ලද්ධං ලද්ධං විසංජේජති, ඉමෙ දෙව පුග්ගලා දුක්ඛසායා.

22. කතමෙ දෙව පුග්ගලා සුත්ඛසායා: යො ච ලද්ධං ලද්ධං න නිකම්පති, යො ච ලද්ධං ලද්ධං න විසංජේජති, ඉමෙ දෙව පුග්ගලා සුත්ඛසායා.

23. කතමෙයං දභින්නං පුග්ගලානං ආසවා වඩ්ඪන්ති: යො ච න කුක්කුච්චාසිත්ඛං කුක්කුච්චායති, යො ච කුක්කුච්චාසිත්ඛං න කුක්කුච්චායති, ඉමෙයං දභින්නං පුග්ගලානං ආසවා වඩ්ඪන්ති.

24. කතමෙයං දභින්නං පුග්ගලානං ආසවා න වඩ්ඪන්ති: යො ච න කුක්කුච්චාසිත්ඛං න කුක්කුච්චායති, යො ච කුක්කුච්චාසිත්ඛං කුක්කුච්චායති, ඉමෙයං දභින්නං පුග්ගලානං ආසවා න වඩ්ඪන්ති.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දිට්ඨිසම්පන්න' වේ ද යත්: එහි 'දිට්ඨි සම්පදව කවර යත්: දුන් දෙයෙහි විපාක ඇත, යාග වශයෙන් දුන් දෙයෙහි විපාක ඇත, පුදන ලද්දෙහි විපාක ඇත, සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ එල-විපාක ඇත, මෙලොව ඇත, පරලොව ඇත. මව ඇත. පියා ඇත. ඔපපාතික සත්වයෝ ඇත, යම් කෙනෙක් මෙලොවත් පරලොවත් තුමු වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කරත් ද එබඳු වූ සුමඟට බට සුපිළිපත් මහණ බමුණෝ ලොව ඇත. යන මෙබඳු වූ යම් උසස් දැනුමක් වෙසෙස් දැනුමක් -පෙ- අමොහයෙක් (නොමුළාවක්) ධර්මවිවයයෙක් සමාක් දෘෂ්ටියක් (නිවැරැදි දැනුමක්) වේ ද, මේ 'දිට්ඨිසම්පද' යැ යි කියනු ලැබේ. සියලු මැ සමාක් දෘෂ්ටිය 'දිට්ඨිසම්පද' යි. මේ දිට්ඨිසම්පදයෙන් යුක්තවූ පුද්ගල තෙමේ 'දිට්ඨිසම්පන්න' නම් වේ.

20. කවර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙක් ලෝකයෙහි 'දුර්ලභ වෙන් ද යත්: යමෙකුත් පළමුව උපකාර කරන සුලු වූයේ ද, යමෙකුත් කෘතඥ වූයේ කළඟුණ දන්නා සුලු වූයේ ද, මේ පුද්ගලයෝ දෙදෙනා ලෝකයෙහි දුර්ලභයෝ යි.

21. කවර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙක් 'පිණ්ඩය නො හැක්කාහු ද යත්: යමෙකුත් ලද ලද දෑ බහා තබා ද, යමෙකුත් ලද ලද දෑ වියදම් කෙරේ ද මේ පුද්ගලයෝ දෙදෙනා පිණ්ඩය නො හැක්කාහු යි.

22. කවර පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙක් 'සුවසේ පිණ්ඩය හැක්කාහු ද යත්: යමෙකුත් ලද ලද දෑ බහා නො තබා ද, යමෙකුත් ලද ලද දෑ වියදම් නො කෙරේ ද, මේ පුද්ගලයෝ දෙදෙනා සුවසේ පිණ්ඩය හැක්කාහු යි.

23. කවර පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුත් ගේ 'ආසුචියෝ වැඩෙත් ද යත්: යමෙකුත් කුකුස් නො කළ යුත්තෙහි කුකුස් කෙරේ ද, යමෙකුත් කුකුස් කළ යුත්තෙහි කුකුස් නො කෙරේ ද, මේ පුද්ගලයන් දෙදෙනා ගේ ආසුචියෝ වැඩෙත්.

24. කවර පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකුත් ගේ 'ආසුචියෝ නො වැඩෙත් ද යත්: යමෙකුත් කුකුස් නො කළ යුත්තෙහි කුකුස් නො කෙරේ ද, යමෙකුත් කුකුස් කළ යුත්තෙහි කුකුස් කෙරේ ද, මේ පුද්ගලයන් දෙදෙනා ගේ 'ආසුචියෝ නො වැඩෙත්.

25. කතමො ච පුග්ගලො භීතාධිමුක්ඛො: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො දුසසීලො භොති පාපධම්මො, සො අඤ්ඤං දුසසීලං පාපධම්මං සෙවති භජති පඨිරුපාසති, අයං වුවචති පුග්ගලො භීතාධිමුක්ඛො.

කතමො ච පුග්ගලො පඤ්ඤාධිමුක්ඛො: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො සීලවා භොති කල්‍යාණධම්මො, සො අඤ්ඤං සීලවත්තං කල්‍යාණධම්මං සෙවති භජති පඨිරුපාසති, අයං වුවචති පුග්ගලො පඤ්ඤාධිමුක්ඛො.

26. කතමො ච පුග්ගලො තික්ඛො: පචෙවකචුද්දො¹ යෙ ච තථාගතසාවකා අරහත්තො තික්ඛා. සම්මාසම්චුද්දො තික්ඛො ච තපෙසතා ච. අයං වුවචති පුග්ගලො තික්ඛො.

දුකනිදෙයො නිධධීතො.

25. කවර පුද්ගලයෙක් 'භිතාධිමුක්ත' (පහත් අදහස් ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීලයෙක් ලාමක ධර්ම ඇත්තෙක් වේ ද, හෙතෙම අනිත් දුශ්ශීලයකු පව්වකු සෙවනය කෙරෙයි භජනය කෙරෙයි පර්යයුපාසනය කෙරෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ 'භිතාධිමුක්ත' යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පඤ්ඤාධිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සිල්වතෙක් කල්‍යාණධර්ම ඇත්තෙක් වේ ද, හෙතෙම අනිත් සිල්වතකු කල්‍යාණ ධර්ම ඇතියකු සෙවනය කෙරෙයි, භජනය කෙරෙයි, ළං ව ඇසිරී කෙරෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ 'පඤ්ඤාධිමුක්ත' යැයි කියනු ලැබේ.

26. කවර පුද්ගලයෙක් 'තෘප්ත වූයේ' ද යත්: පයේ බුදුන් වහන්සේත් තථාගත ශ්‍රාවක වූ අර්හත් වූ යම් කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහුත් 'තෘප්තයෝ' යි, සමත් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ 'තෘප්ත වූ වාහු ද තර්පණය කරවන්නාහු ද වෙත්. මේ පුද්ගල තෙමේ 'තෘප්ත' යැයි කියනු ලැබේ.

ආක නිර්දේශය නිමිසේ යි.

3. තික නිදේදසො

1. කතමො ව පුග්ගලො නිරාසො: ඉධෙ'කවො පුග්ගලො දුසසිලො හොති පාපධම්මො අසුචි සංකසාරසමාවාරො පටිච්ඡන්තකමමනෙතො අසමණො සමණපටිඤ්ඤ අබ්‍රහමචාරි බ්‍රහමචාරිපටිඤ්ඤ අනෙතාපුති අවසසුතො කසමවුජාතො. සො සුභාති ඉත්තනාමො කිර භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨව-ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති'ති. තස්ස න එවං හොති: 'කුදසසු නාම අහමි ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිසාමි'ති, අයං වුවටිති පුග්ගලො නිරාසො.

කතමො ව පුග්ගලො ආසංසො: ඉධෙ'කවො පුග්ගලො සිලවා හොති කල්‍යාණධම්මො, සො සුභාති 'ඉත්තනාමො කිර භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති'ති. තස්ස එවං හොති 'කුදසසු නාම අහමි ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිසාමි'ති, අයං වුවටිති පුග්ගලො ආසංසො.

කතමො ව පුග්ගලො විගතාසො: ඉධෙ'කවො පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං. වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. සො සුභාති 'ඉත්තනාමො කිර භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨවධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති'ති තස්ස න එවං හොති. 'කුදසසු නාම අහමි ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිසාමි'ති. තං කිසංහෙතු: යාභි'සං පුබ්බෙ අවිමුක්තස්ස විමුක්තාසා යාසං'. පටිපසංඝායා, අයං වුවටිති පුග්ගලො විගතාසො.

3. ත්‍රික නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් 'නිරාස' (ආශා නැත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීලයෙක් ලාමක ස්වභාව ඇත්තෙක් අපිරිසුදු කායකර්මාන්තාදිය ඇත්තෙක් සැකයෙන් සිහිකළයුතු පැවැතුම් ඇත්තෙක් සැඟවිය යුතු ක්‍රියා ඇත්තෙක් ශ්‍රමණප්‍රතිරූපක ව 'ශ්‍රමණ-යෙමි' යි ප්‍රතිඥා කරන්නෙක් බ්‍රහ්මචාරි ප්‍රතිරූපක ව 'බ්‍රහ්මචාරියෙමි' යි ප්‍රතිඥා කරන්නෙක් ඇතුළත කුණු වූයෙක් රාගාදීන් තෙත් වූයෙක් හට ගත් රාගාදි කසළ ඇත්තෙක් වේ ද, හෙතෙම "මෙ නම් මහණ ආසු-වයන් ක්ෂය වීමෙන් අනාසුච වූ වෙතොවිචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නේ ල" යි අසයි. ඔහුට "කවරද නම් මම ද ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් නිරාසුච වූ චිත්තවිචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන සාක්ෂාත් කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නෙමි ද" යි මෙ බදු සිතෙක් නො වෙයි. මේ පුද්ගල 'නිරාස' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ආසංස' (පාර්ථනා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් සිල්වතෙක් යහපත් ධර්ම ඇත්තෙක් වේ ද, හෙතෙම "මෙ නම් මහණ ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් ආසුච රහිත වූ චිත්ත විචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන සාක්ෂාත් කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නේ ල" යි අසයි. ඔහුට 'කවරද නම් මම ද ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් නිරාසුච වූ චිත්ත විචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන සාක්ෂාත් කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නෙමි ද' යි මෙ බදු සිතෙක් වෙයි. මේ පුද්ගල 'ආසංස' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'විගතාස' (පහ වූ ආසා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් අනාසුච වූ වෙතො-විචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත් බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාසය කෙරේ ද, හෙතෙම "මෙ නම් මහණ ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් අනාසුච වූ වෙතොවිචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත් බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නේ ල" යි අසයි. ඔහුට "කවරද නම් මම ද ආසුචයන් ක්ෂය වීමෙන් අනාසුච වූ වෙතොවිචුක්තිය ප්‍රඥාවිචුක්තිය මෙ අත්බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාස කරන්නෙමිද" යි මෙ බදු සිතෙක් නො වෙයි. එ කවර හෙයින් යත්: යම් හෙයකින් පෙර විචුක්තියට නො පත් මොහු ගේ යම් විචුක්ති ආශාවක් වූ නම් ඒ ආශාව සන්තිදුණි ද එහෙයින්. මෙ බදු පුද්ගල 'විගතාස' යැ යි කියනු ලැබේ.

2. තත්ත්වකතමෙ තයො ගිලානුපමා පුග්ගලා: තයො ගිලානා-
 ඉඛෙ'කවෙවාගිලානො ලහනෙතො වා සප්පායාති භොජනාති, අලහ
 නෙතො වා සප්පායාති භොජනාති, ලහනෙතො වා සප්පායාති හෙසජ්ජාති
 අලහනෙතො වා සප්පායාති හෙසජ්ජාති, ලහනෙතො වා පතිරුප-
 උපට්ඨාකං අලහනෙතො වා පතිරුපං උපට්ඨාකං, නෙව වුට්ඨාති තම්හා
 ආබාධා, ඉධ පන එකවෙවා ගිලානො ලහනෙතො වා සප්පායාති භොජ-
 නාති, අලහනෙතො වා සප්පායාති භොජනාති, ලහනෙතො වා සප්පායාති
 හෙසජ්ජාති, අලහනෙතො වා සප්පායාති හෙසජ්ජාති, ලහනෙතො වා
 පතිරුපං උපට්ඨාකං අලහනෙතො වා පතිරුපං උපට්ඨාකං වුට්ඨාති තම්හා
 ආබාධා. ඉධ පන එකවෙවා ගිලානො ලහනෙතොව සප්පායාති භොජනාති
 නො අලහනෙතො, ලහනෙතොව සප්පායාති හෙසජ්ජාති නො අලහනෙතො,
 ලහනෙතොව පතිරුපං උපට්ඨාකං නො අලහනෙතො, වුට්ඨාති තම්හා ආබාධා.
 තත්ත්ව ස්වායං ගිලානො ලහනෙතොව සප්පායාති භොජනාති නො අලහනෙතො,
 ලහනෙතොව සප්පායාති හෙසජ්ජාති නො අලහනෙතො, ලහනෙතොව පතිරුප-
 උපට්ඨාකං නො අලහනෙතො වුට්ඨාති තම්හා ආබාධා. ඉමං ගිලානං
 පටිච්ච ගිලානහතං අනුඤ්ඤාතං, ගිලානහෙසජ්ජං අනුඤ්ඤාතං,
 ගිලානුපට්ඨාකො අනුඤ්ඤාතො, ඉමඤ්ඤ පන ගිලානං පටිච්ච අකොඤ්ඤාපි
 ගිලානං උපට්ඨාතබ්බා.

එවමෙව' තයො ගිලානුපමා පුග්ගලා සනෙතො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.
 කතමෙ තයො: ඉඛෙ'කවෙවා පුග්ගලො ලහනෙතො වා තථාගතං
 දසසනාය, අලහනෙතො වා තථාගතං දසසනාය, ලහනෙතො වා
 තථාගතපථවේදිතං ධම්මචිත්තයං සවිනාය, අලහනෙතො වා තථාගතපථවේදිතං
 ධම්මචිත්තයං සවිනාය, නෙව ඔක්කමති නියාමං කුසලෙසු ධම්මෙසු
 සම්මතං. ඉධ පන එකවෙවා පුග්ගලො ලහනෙතො වා තථාගතං දසසනාය
 අලහනෙතො වා තථාගතං දසසනාය, ලහනෙතො වා තථාගතපථවේදිතං
 ධම්මචිත්තයං සවිනාය, අලහනෙතො වා තථාගතපථවේදිතං ධම්මචිත්තයං
 සවිනාය. ඔක්කමති නියාමං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මතං. ඉධ පන
 එකවෙවා පුග්ගලො ලහනෙතොව තථාගතං දසසනාය නො අලහනෙතො,
 ලහනෙතොව තථාගතපථවේදිතං ධම්මචිත්තයං සවිනාය නො අලහනෙතො,
 ඔක්කමති නියාමං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මතං. තත්ත්ව ස්වායං පුග්ගලො
 ලහනෙතොව තථාගතං දසසනාය නො අලහනෙතො, ලහනෙතොව
 තථාගතපථවේදිතං ධම්මචිත්තයං සවිනාය නො අලහනෙතො ඔක්කමති
 නියාමං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මතං. ඉමං පුග්ගලං පටිච්ච හගවිතා
 ධම්මදෙසනා අනුඤ්ඤාතා, ඉමඤ්ඤ පන පුග්ගලං පටිච්ච අකොඤ්ඤාසම්පි
 ධම්මො දෙසෙතබ්බො. ඉමෙ තයො ගිලානුපමා පුග්ගලා සනෙතො
 සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

2. එහි ගිලනුන්ට බඳු පුද්ගලයෝ තිදෙනා කවරහු ද යත්: ගිලන්තු තිදෙනෙකි. මෙලොව එක් ගිලනෙක් පරාය වූ භොජනයන් ලබන්නේ හෝ පරාය වූ භෝජනයන් නො ලබන්නේ හෝ පරාය වූ බෙහෙත් ලබන්නේ හෝ පරාය වූ බෙහෙත් නො ලබන්නේ හෝ සුදුසු උපස්ථායකයකු ලබන්නේ හෝ සුදුසු උපස්ථායකයකු නො ලබන්නේ හෝ ඒ ආබාධයෙන් නො නැඟෙන්නේ මැ යි. යළි මෙහි එක් ගිලනෙක් පරාය වූ භෝජනයන් ලබන්නේ හෝ පරාය වූ භොජනයන් නො ලබන්නේ හෝ පරාය වූ බෙහෙත් ලබන්නේ හෝ පරාය වූ බෙහෙත් නො ලබන්නේ හෝ සුදුසු උපස්ථායකයකු ලබන්නේ හෝ සුදුසු උපස්ථායකයකු නො ලබන්නේ හෝ ඒ ආබාධයෙන් නැඟීසිටියි. තව ද මෙහි එක් ගිලනෙක් පරාය වූ භෝජනයන් ලබන්නේ මැ (රොවින් නැඟී සිටියි) නොලබන්නේ (නො නැඟී සිටියි) පරාය වූ බෙහෙත් ලබන්නේ මැ (රොවින් නැඟී සිටියි) නො ලබන්නේ (නො නැඟී සිටියි) සුදුසු උපස්ථායකයකු ලබන්නේ මැ නැඟීසිටියි, නො ලබන්නේ ඒ ආබාධයෙන් නො නැඟී සිටියි. ඔවුනතුරෙහි යම් මේ ගිලනෙක් පරාය වූ භෝජනයන් නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ පරාය වූ බෙහෙත් නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ සුදුසු උපස්ථායකයකු නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ ඒ ආබාධයෙන් නැඟී සිටී ද, මේ ගිලනා සඳහා ගිලන් බත් අනුදන්තා ලදී. ගිලන් බෙහෙත් අනුදන්තා ලදී, ග්ලානො පස්ථායකයෙක් අනුදන්තා ලද්දේ යි. තව ද මේ ගිලනා නිසා සෙසු ගිලන්හු ද උපස්ථාන කළ යුත්තාහ.

මෙසේ මැ ලෝකයෙහි ඇත්තා වූ විද්‍යාමාන වූ 'ගිලානොපම පුද්ගලයෝ තිදෙනෙක්' වෙති: කවර තිදෙනෙක් ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට නො ලබන්නේ හෝ කුශල ධර්මයන්හි නියාම ය යි කියන ලද ආයාචාර්ගයට නො පිවිසේ මැ යැ. යළි මෙහි එක් පුද්ගලයෙක් තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට ලබන්නේ හෝ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට නො ලබන්නේ හෝ කුශල ධර්මයන්හි නියාම යැ යි කියන ලද ආයාචාර්ගයට පිවිසෙයි. යළි මෙහි එක් පුද්ගලයෙක් තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ කුශල ධර්මයන්හි නියාමයැ යි කියන ලද ආයාචාර්ගයට පිවිසෙයි. ඔවුනතුරෙහි යම් මේ පුද්ගලයෙක් තරාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කළ ධර්ම විනය අසන්නට නො ලබන්නේ නො වැ ලබන්නේ මැ කුශල ධර්මයන්හි නියාමයැ යි කියන ලද ආයාචාර්ගයට පිවිසේ ද, මේ පුද්ගලයා උදෙසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දහම් දෙසීම අනුදන්තා ලදී. තව ද මේ පුද්ගලයා උදෙසා අන්‍යයන්ට ද දහම් දෙසිය යුතු යැ. මොහු තිදෙනා ලෝකයෙහි ඇති විද්‍යාමාන වූ 'ගිලානොපම පුද්ගලයෝ' යි.

3. කතමො ච පුග්ගලො කායසකඛී: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො අට්ඨචීමොකෙඛ කායෙන ඵසසිත්වා: විහරති, පඤ්ඤාය වසා දිස්වා එකචෙව ආසවා පරිකඛිණා භොගන්ති. අයං චූචචති පුග්ගලො කායසකඛී.

කතමො ච පුග්ගලො දිට්ඨිපාකෙණා: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදති යථාභූතං පජානාති, තථාගතපපචෙදිතා වසා ධම්මා පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා භොගන්ති චොචරිතා පඤ්ඤාය වසා දිස්වා එකචෙව ආසවා පරිකඛිණා භොගන්ති. අයං චූචචති පුග්ගලො දිට්ඨිපාකෙණා.

කතමො ච පුග්ගලො සඤ්චාරිමුක්ඛො: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති -පෙ- තථාගතපපචෙදිතා වසා ධම්මා පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා භොගන්ති චොචරිතා, පඤ්ඤාය වසා දිස්වා එකචෙව ආසවා පරිකඛිණා භොගන්ති. නො ච ඛො යථා දිට්ඨපාකෙණා. අයං චූචචති පුග්ගලො සඤ්චාරිමුක්ඛො.

4. කතමො ච පුග්ගලො ගුප්ථාණී: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො මුසාවාදී භොති, සහග්ගතො¹ වා, පරිසග්ගතො² වා ඤ්ඤිමර්ක්ඛගතො වා, පුග්ගලර්ක්ඛගතො වා, රාජකුලමර්ක්ඛගතො වා, අභිනිතො සකඛිපුට්ඨො 'එහමෙඤා පුරිස' යං ජානාසි තං වදෙහි'ති යො අජානං වා ආහං ජානාමිති, ජානං වා ආහ න ජානාමිති, අපසං වා ආහ පසාමිති, පසං වා ආහ න පසාමිති, ඉති අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා ආමිසකිඤ්චිකඛහෙතු වා, සමපජානමුසා භාසිතා භොති. අයං චූචචති පුග්ගලො ගුප්ථාණී.

1. පුසිත්වා - ම ඡ සං

2. සහගතො - සි

3. පරිසගතො - සි

4. එහි භො පුරිස - සහා

5. අහං - සි ඉ

3. කවර පුද්ගලයෙක් 'කායසාක්ෂි' වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් 'අෂ්ටවිමොක්ෂයන්' (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට වාස කෙරේ. යළි ඔහු විසින් මාර්ගප්‍රඥාවෙන් දැක ඇතැම් ආසුච කෙනෙක් ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙත් ද, මේ පුද්ගල 'කායසාක්ෂි' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දෘෂ්ටප්‍රාප්ත' වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් මේ (පඤ්චස්කන්ධය) දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි. මේ (තෘෂ්ණාව) දුක් ඇති කිරීමේ හේතුව යැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි. මේ (තෘෂ්ණාව නැතිවීම) දුක් නැති වීම යැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි. මේ (ආයථ අෂ්ටාංගික මාර්ගය) දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනී. තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දක්නා ලද ධර්මයෝ ද මොහු විසින් නුවණින් මොනවට දක්නා ලද්දහු මැනැවින් හසළාහු වෙති. තවද නුවණින් දැක මොහු විසින් ඇතැම් ආසුච කෙනෙක් ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙත්. මේ පුද්ගල 'දෘෂ්ටප්‍රාප්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධා විමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනියි. මේ දුක් ඇතිවීමේ හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනියි. මේ දුක් නැති වීමැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි. මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දක්නා ලද ධර්මයෝ ද මොහු විසින් නුවණින් මොනවට දක්නා ලද්දහු හසළාහු වෙති. තවද නුවණින් දැක මොහු විසින් ඇතැම් ආසුච කෙනෙක් ක්ෂය කරන ලද්ද හු වෙත්. එතෙකුදු චූවත් දෘෂ්ටි-ප්‍රාප්තයාහට බදු නො වේ. මේ පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

4. කවර පුද්ගලයෙක් 'ගුරුභාණි' (අසුචියට බදු කථා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මුසා බස් කියන්නේ වෙයි සභායෙහි සිටියේ හෝ පිරිසෙහි සිටියේ හෝ නැයන් මැද සිටියේ හෝ මහපිරිස් මැද සිටියේ හෝ රජකුලන් හමුවට ගියේ හෝ 'එව එමබා පුරුෂය, යමක් දන්තෙහි නම් එය කියව' යි ඉදිරියට පමුණුවනු ලැබ සාක්ෂි විවාරන ලද හෙතෙම නො දන්නේ හෝ දැනීම යි කියයි, දන්නා දෑ හෝ නො දැනීම යි කියයි, නො දක්නේ හෝ දිටිමි යි, දක්නේ හෝ නො දිටිමි යි කියයි. මෙසෙයින් තමා නිසා හෝ මෙරමා නිසා හෝ මද පමණ අල්ලසක් නිසා හෝ දන දෑන මුසවා කියන්නේ වෙයි. මෙ බදු පුද්ගල 'ගුරුභාණි' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුගුණලො පුප්ඵභාණී: ඉධෙ'කවෙවා පුගුණලො මුසාවාදං පභාය මුසාවාද පටිවිරතො හොති සභගානො වා පරිසගානො වා ඤාතිමර්ක්කගතො වා පුගුර්ක්කගතො වා රාජකුලමර්ක්කගතො වා අභිනි-
තො සකඛිපුට්ඨො 'එභමො පුරිස යං ජානාසි තං වදෙහී'ති. සො අජානං වා ආභ න ජානාමිති, ජානං වා ආභ ජානාමිති, අපසං වා ආභ න පසංමිති, පසං වා ආභ පසංමිති, ඉති අත්තභෙතු වා පරභෙතු වා ආමිසකිඤ්චිකභෙතු වා න සමපජානමුසා භාසිතා හොති, අයං වුවවති පුගුණලො පුප්ඵභාණී.

කතමො ව පුගුණලො මධුභාණී: - ඉධෙ'කවෙවා පුගුණලො යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයො හදයඛගමා පොරි ඛුද්දනකතනා ඛුද්දනමනාපා තථාරුපිං වාචං භාසිතා හොති. අයං වුවවති පුගුණලො මධුභාණී.

5. කතමො ව පුගුණලො අරුකුපමච්චිකො: ඉධෙ'කවෙවා පුගුණලො කොධනො හොති උපායාසඛෙහුලො, අපමෙ වුතො සමානො අභිසජ්ඣති කුප්පති ව්‍යාපජ්ඣති පතිජ්ඣති¹ කොපඤ්ඤ දෙසඤ්ඤ අපච්චියඤ්ඤ පාතු කරොති සෙය්‍යථාපි නාම දුට්ඨාරුකා² කට්ඨෙන වා කයලෙන වා සට්ඨිතා³ භියෙය්‍යාසොමතතායඅසසාදි.⁴ එමමෙව ඉධෙකවෙවා පුගුණලො කොධනො හොති උපායාසඛෙහුලො. අපමෙ වුතො සමානො අභිසජ්ඣති කුප්පති ඛ්‍යාපජ්ඣති, පතිජ්ඣති, කොපඤ්ඤ දෙසඤ්ඤ අපච්චියඤ්ඤ පාතුකරොති. අයං වුවවති පුගුණලො අරුකුපමච්චිකො.

කතමො ව පුගුණලො චිජ්ජපමච්චිකො: ඉධෙ'කවෙවා පුගුණලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති. සෙය්‍යථාපි නාම චක්ඛුමා පුරිසො රත්තනධකාරතිමිසායං⁵ විජ්ජතතිකාය රුජානි පසෙසය්‍ය, එමමෙව ඉධෙකවෙවා පුගුණලො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති. අයං දුක්ඛ සමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජානාති, අයං වුවවති පුගුණලො චිජ්ජපමච්චිකො.

1. පතිට්ඨයති - සාය.

2. දුට්ඨාරුකො - ම ඡ සං.

3. සට්ඨිතො - ම ඡ සං.

4. ආසව.දෙති - පිටු, ම ඡ සං.

5. රත්තනධකාරතිමිසායං - ම ඡ සං.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පුප්ඵභාණී' (පුෂ්පයට බඳු කථා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් මුසවා හැරදමා මුසවායෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. සභාවට ගියේ හෝ පිරිසට ගියේ හෝ නැයන් මැදට ගියේ හෝ මහපිරිස් මැදට ගියේ හෝ රජතුලන් මැදට ගියේ හෝ එව එමබා පුරුෂයා! යමක් දන්නෙහි නම් එය කියව යි ඉදිරියට පමුණුවනු ලැබ යාක්ෂි විචාරන ලද්දේ නො දන්නේ හෝ නො දනිමි යි කියයි දන්නේ හෝ දනිමි යි කියයි හෝ නො දක්නේ හෝ නො දක්මි යි කියයි දක්නේ හෝ දක්මි යි කියයි. මෙසෙයින් තමා නිසා හෝ මෙරමා නිසා හෝ මද පමණ අල්ලසක් නිසා දන දන මුසවා නො කියන්නේ වෙයි. මේ පුද්ගල 'පුප්ඵභාණී' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'මධුභාණී' (මිහිරිකථා ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක්, යම් ඒ වචනයක් නිදෙස් ද කනට සුව ඵල-වන්නේ ද පෙම් උපදවන්නේ ද සිත්හි වැදගත්තේ ද නාගරික ද බොහෝ දෙනා ගේ සිත් අදනේ ද බොහෝ දෙනා ගේ මන වඩනේ ද, එබඳු වචන කියන්නේ වෙයි. මේ පුද්ගල 'මධුභාණී' යැ යි කියනු ලැබේ.

5. කවර පුද්ගලයෙක් 'වුණයකට බඳු සිත් ඇත්තේ' ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙනසුලු වූයේ දැඩි ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි. යම්තමකුදු කියන ලද පමණින් ලැගෙයි. කිපෙයි, තතු වෙනස් කෙරේ. තද බවට පැමිණෙයි. කෝපයත්, ද්වේෂයත් නො සතුටත් පාළු කෙරේ. යම් සේ නම් වුණයක් දණ්ඩකින් හෝ කැකින් පහරන ලද්දේ බොහෝ සෙයින් පුයා වඳුවනු වේ ද මෙසේ මැ මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙනසුලු වූයේ දැඩි ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි. යම්තමකුදු කියන ලද පමණින් ලැගෙයි, කිපෙයි, තතු වෙනස් කරයි. තද බවට පැමිණෙයි. කෝපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පාළු කෙරේ. මේ පුද්ගල 'වුණයකට බඳු සිත් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'විදුලියට බඳු සිත් ඇත්තේ' ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනී. මේ දුක් උපදනා හෙතුව යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ දුක් නැති වීමැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනී. මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. යම් සේ නම් ඇස් ඇති පුරුෂයෙක් රැය බොල්අඳුරෙහි විදුලිය අතුරින් රූපයන් දක්නේ ද එපරිද්දෙන් මැ මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ දුක් උපදනා හේතුවැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ දුක් නැති වීම යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනී. මේ පුද්ගල 'විදුලියට බඳු සිත් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුග්ගලො වජිරුපමවිනෙය්‍යා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිච්ඡිකතිං පඤ්ඤවිච්ඡිකතිං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකතා උපසම්පජ්ජ වීහරති. සෙය්‍යාථාපි නාම වජිරසා නත්ථි කිංචි අහෙජ්. මඤ්චා පාසානො වා, එවමෙව ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිච්ඡිකතිං පඤ්ඤවිච්ඡිකතිං දිට්ඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සච්ඡිකතා උපසම්පජ්ජ වීහරති. අයං චූචති පුග්ගලො වජිරුපමවිනෙය්‍යා.

6. කතමො ව පුග්ගලො අනෙය්‍යා: ඉධෙ'කවෙය්‍යා පුග්ගලසා තථා රූපං චක්ඛු න භොති, යථාරූපෙන චක්ඛුනා අනධිගතං වා භොගං අධිගවෙජ්ජයා අධිගතං වා භොගං ඵාතිකරෙය්‍යා,¹ තථාරූපමපනස්ස² චක්ඛු න භොති, යථාරූපෙන චක්ඛුනා කුසලාකුසලෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, සාවජ්ජානවජ්ජ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, භීනප්පඤ්ඤෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, කණ්ණසුක්කසප්පිභාගෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, අයං චූචති පුග්ගලො අනෙය්‍යා.

කතමො ව පුග්ගලො එකචක්ඛු: ඉධෙ'කවෙය්‍යා පුග්ගලසා තථා රූපං චක්ඛු භොති, යථාරූපෙන චක්ඛුනා අනධිගතං වා භොගං අධිගවෙජ්ජයා අධිගතං වා භොගං ඵාතිකරෙය්‍යා, තථාරූපමපනස්ස චක්ඛු න භොති, යථාරූපෙන චක්ඛුනා කුසලාකුසලෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, සාවජ්ජානවජ්ජ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, භීනප්පඤ්ඤෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, කණ්ණසුක්කසප්පිභාගෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, අයං චූචති පුග්ගලො එකචක්ඛු.

කතමො ව පුග්ගලො ද්විචක්ඛු: ඉධෙ'කවෙය්‍යා පුග්ගලසා තථාරූපං චක්ඛු භොති, යථාරූපෙන චක්ඛුනා අනධිගතං වා භොගං අධිගවෙජ්ජයා අධිගතං වා භොගං ඵාතිකරෙය්‍යා; තථාරූපමපනස්ස චක්ඛු භොති, යථාරූපෙන චක්ඛුනා කුසලාකුසලෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, සාවජ්ජානවජ්ජ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, භීනප්පඤ්ඤෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා, කණ්ණසුක්කසප්පිභාගෙ ධම්මෙ ජානෙය්‍යා. අයං චූචති පුග්ගලො ද්විචක්ඛු.

1. ඵාතිකරෙය්‍යා-ම ජ සං.

2. තථාරූපමපනස්ස-ම ජ සං.

කවර පුද්ගලයෙක් 'විදුරු බදු සිත් ඇත්තේ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ආසුවයන් ක්ෂය වීමෙන් ආසුව රහිත වූ විත්ත විමුක්තියක් ප්‍රඥාවිමුක්තියක් මෙ අත් බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාස කරයි. යම් සේ නම් විදුරට නො බිඳෙන කිසි මැණිකක් හෝ ගලක් නැත්තේ ද එපරිද්දෙන් මැ මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ආසුවයන් ක්ෂය වීමෙන් ආසුව රහිත වූ විත්ත විමුක්තියක් ප්‍රඥාවිමුක්තියක් තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාසය කරයි. මේ පුද්ගල 'විදුරට බදු සිත් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

6. කවර පුද්ගලයෙක් 'අත්ඛ' වේ ද යත්: යම් බදු පැනැසකින් නො ලද සම්පත් ලබන්නේ නම් හෝ ලද සම්පත් දියුණු කරන්නේ නම් එබදු ඇසක් මෙලොව කිසි පුද්ගලයකුට නැත. තව ද යම් බදු ඇසකින් කුසල් අකුසල් දහම් දන්නේ නම්, වරද නිවරද දහම් දන්නේ නම්, උස් පහත් දහම් දන්නේ නම් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්ෂ වූ කෘෂ්ණ ශුක්ලධර්මයන් දන්නේ නම් එබදු ඇසකුදු ඔහුට නැත. මේ පුද්ගල 'අත්ඛ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'එකැස් ඇත්තේ' වේ ද යත්: යම් බදු ඇසකින් නො ලද සම්පතක් ලබන්නේ නම් හෝ ලද සම්පත දියුණු කරන්නේ නම් එබදු ඇස මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් හට ඇත. එතෙකුදු වුවත් යම් බදු ඇසකින් කුසල් අකුසල් දහම් දන්නේ නම් වරද නිවරද දහම් දන්නේ නම් උස් පහත් දහම් දන්නේ නම් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්ෂ වූ කෘෂ්ණ ශුක්ල ධර්මයන් දන්නේ නම් එබදු ඇස ඔහුට නැත. මේ පුද්ගල 'එකැස් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දැස් ඇත්තේ' වේ ද යත්: යම් බදු ඇසකින් නො ලද සම්පතක් ලබන්නේ නම් හෝ ලද සම්පත දියුණු කරන්නේ නම් එබදු ඇස මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් හට ඇත. තවද යම් බදු ඇසකින් කුසල් අකුසල් දහම් දන්නේ නම්, වරද නිවරද දහම් දන්නේ නම්, උස් පහත් දහම් දන්නේ නම් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්ෂ වූ කෘෂ්ණ ශුක්ල ධර්මයන් දන්නේ නම් එබදු ඇසකුදු ඔහුට ඇත. මේ පුද්ගල 'දැස් ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

7. කතමො ව පුග්ගලො අවකුජ්ජපඤ්ඤා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා¹ හොති, අභිකම්මං භික්ඛුනං සන්තීතො ධම්මසවනාය,² තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නී: ආදිකල්යාණං මජ්ඣෙකකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාදං සවාඤ්ඤානං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්නී, සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කථාය නෙව ආදිං මනසිකරොති. න මජ්ඣං මනසිකරොති න පරියොසානං මනසිකරොති වුට්ඨිතො³ පි තම්භා ආසනා තස්සා කථාය නෙව ආදිං මනසිකරොති. න මජ්ඣං මනසිකරොති, න පරියොසානං මනසිකරොති. සෙය්‍යරාපි නාම කුමෙඤා නිකකුජ්ජා⁴ තත්‍ර උදකං ආසින්නං විවිධවති නො සණ්ඨාති, එවමෙව ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති අභිකම්මං භික්ඛුනං සන්තීතො ධම්මසවනාය, තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නී, ආදිකල්යාණං මජ්ඣෙකකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාදං සවාඤ්ඤානං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්නී. සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කථාය නෙව ආදිං මනසිකරොති, න මජ්ඣං මනසිකරොති, න පරියොසානං මනසිකරොති, වුට්ඨිතො³ පි තම්භා ආසනා තස්සා කථාය නෙව ආදිං මනසිකරොති, න මජ්ඣං මනසිකරොති න පරියොසානං මනසිකරොති, අයං වුවති පුග්ගලො අවකුජ්ජපඤ්ඤා.

කතමො ව පුග්ගලො උච්ඡික්ඛපඤ්ඤා: ඉධෙ කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති අභිකම්මං භික්ඛුනං සන්තීතො ධම්මසවනාය. තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නී ආදිකල්යාණං මජ්ඣෙකකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාදං සවාඤ්ඤානං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්නී, සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කථාය ආදිමි මනසිකරොති, මජ්ඣමි මනසිකරොති. පරියොසානමි මනසිකරොති, වුට්ඨිතො ව ධො තම්භා ආසනා තස්සා කථාය නෙව ආදිං මනසිකරොති, න මජ්ඣං මනසිකරොති, න පරියොසානං මනසිකරොති, සෙය්‍යරාපි නාම පූර්වසං උච්ඡික්ඛ නානා ධජ්ජකාහි ආකිණ්ණාහි තීලා තණ්ඩුලා¹ මොදකා බදරා, සො තම්භා ආසනා වුට්ඨිහන්තො සතිසම්මොසා පකීරෙය්‍ය. එවමෙව ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා හොති, අභිකම්මං භික්ඛුනං සන්තීතො ධම්මසවනාය, තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නී ආදිකල්යාණං මජ්ඣෙකකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාදං සවාඤ්ඤානං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙන්නී, සො තස්මිං ආසනෙ නිසින්නො තස්සා කථාය ආදිමි මනසිකරොති, මජ්ඣමි මනසිකරොති, පරියොසානමි මනසිකරොති වුට්ඨිතො තම්භා ආසනා තස්සා කථාය නෙව ආදිමි මනසිකරොති න මජ්ඣමි මනසිකරොති න පරියොසානමි මනසිකරොති, අයං වුවති පුග්ගලො උච්ඡික්ඛපඤ්ඤා.

1. ගන්තා සිද්ධි, ගන්තො - සා
2. ධම්මසවනායං - ම ජ සං, සා.
3. නිකුජ්ජා - සා.
4. තීලකණ්ඩුලා - ම ජ සං

7. කවර පුද්ගලයෙක් 'අවකුප්පඤ්ඤ' (යටිහුරු කළ නුවණ ඇත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ කෙළවර යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසත්, ශ්‍රේෂ්ඨවය්‍යාව (ආය්‍ය අභ්වාංගික මාර්ගය) ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරේ. මැද නො මෙනෙහි කෙරේ. අවසන නො මෙනෙහි කෙරේ. එ අසුනින් නැඟී සිටියේ ද එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරෙයි. මැද නො මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසන නො මෙනෙහි කෙරෙයි. යම් සේ කළයක් යටිහුරු කරන ලද්දේ එහි වත් කරන ලද ජලය පිටතට ගලායේ ද නො සිටී ද, එපරිද්දෙන් මැ මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ කෙළවර යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති (සියල්ල) පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසත්, (ශ්‍රේෂ්ඨවය්‍යාව) ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරේ. මැද නො මෙනෙහි කෙරේ. අවසන නො මෙනෙහි කෙරේ. එ අසුනින් නැඟී සිටියේ ද එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරෙයි. මැද නො මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසන නො මෙනෙහි කෙරෙයි. මේ පුද්ගල 'අවකුප්පඤ්ඤ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උච්ඡග්ගපඤ්ඤ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ කෙළවර යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසත් ශ්‍රේෂ්ඨවය්‍යාව ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසනත් මෙනෙහි කෙරේ, එතෙකුදු වුවත් එ අසුනින් නැඟීසිටියේ එ කථායෙහි මුල නො මැ මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදනො මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසන නො මෙනෙහි කෙරේ. යම් සේ පුරුෂයකු ගේ ඇකයෙහි තල, සහල්, අග්ගලා, ඩෙබර ආදී නොයෙක් කැ යුතු දෑ බහා තබන ලද්ද හු ද, හෙතෙම එ අසුනින් නැඟීසිටින්නේ සිහිමුළායෙන් විසුරුවන්නේ ද එපරිද්දෙන් ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ අග යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසත්. ශ්‍රේෂ්ඨවය්‍යාව ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි ආදියත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මධ්‍යයත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අවසානයත් මෙනෙහි කෙරේ. එ-අසුනින් නැඟී සිටියේ එ කථායෙහි මුලත් නො ම මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් නො මෙනෙහි කෙරෙයි. අගත් නො මෙනෙහි කෙරේ. මේ පුද්ගල 'උච්ඡග්ග පඤ්ඤ' යැයි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුග්ගලො පුට්ඨපඤ්ඤා ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා භොති අභිකම්මං භික්ඛුනං සන්තිකෙ ධම්මසවනාය තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නි, ආදිකල්යාණං මජ්ඣකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාඨං සවාඤ්ඤානං කෙවලපට්ටණ්ණං පට්ටණ්ණං භුග්ගවරියං පකාසෙන්නි. සො තස්මිං ආසනෙ නිසිංහො තස්සා කපාය ආදම්භි මනසිකරොති, මජ්ඣමසි මනසිකරොති, පරියොසානමසි මනසිකරොති; වුට්ඨිකො'පි තම්භා ආසනා තස්සා කපාය ආදම්භි මනසිකරොති, මජ්ඣමසි මනසිකරොති, පරියොසානමසි මනසිකරොති. සෙයාරාපි නාම කුම්භො උක්ඛුජෙජා. තත්ථ උදකං ආසින්නං සන්ධානි නො විවරිති. එවමෙව ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ආරාමං ගන්තා භොති; අභිකම්මං භික්ඛුනං සන්තිකෙ ධම්මසවනාය. තස්ස භික්ඛු ධම්මං දෙසෙන්නි ආදිකල්යාණං මජ්ඣකල්යාණං පරියොසානකල්යාණං සාඨං සවාඤ්ඤානං කෙවලපට්ටණ්ණං පට්ටණ්ණං භුග්ගවරියං පකාසෙන්නි. සො තස්මිං ආසනෙ නිසිංහො තස්සා කපාය ආදම්භි මනසිකරොති. මජ්ඣමසි මනසිකරොති, පරියොසානමසි මනසිකරොති, වුට්ඨිකො'පි තම්භා ආසනා තස්සා කපාය ආදම්භි මනසිකරොති, මජ්ඣමසි මනසිකරොති, පරියොසානමසි මනසිකරොති. අයං වුට්ඨිති පුග්ගලො පුට්ඨපඤ්ඤා.

8. කතමො ව පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව අවිතරාගො: සොතා පනතකකද්දාමිනො, ඉමෙ වුට්ඨිතී පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව අවිතරාගො.

කතමො ව පුග්ගලො කාමෙසු විතරාගො භවෙසු අවිතරාගො : අනාගාමී. අයං වුට්ඨිති පුග්ගලො කාමෙසු විතරාගො, භවෙසු අවිතරාගො.

කතමො ව පුග්ගලො ව කාමෙසු ව භවෙසු ව විතරාගො: අරහා. අයං වුට්ඨිති පුග්ගලො කාමෙසු ව භවෙසු ව විතරාගො.

9. කතමො ව පුග්ගලො පාසාණලෙඛිතමො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අභිණං කුජ්ඣති, සො ව ධම්මා කොධො විරං දිසරක්ඛං අනුසෙති. සෙයාරාපි නාම පාසාණලෙඛිතං විසං ලුජ්ජති වාතෙන වා උදකෙන වා විරට්ඨිතිකා භොති. එවමෙව ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අභිණං කුජ්ඣති, සො ව ධම්මා කොධො විරං දිසරක්ඛං අනුසෙති. අයං වුට්ඨිති පුග්ගලො පාසාණලෙඛිතමො.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පුප්පඤ්ඤ' (පුළුල් නුවණැත්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ අග යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ පිරිසුදු වූ දහම් දෙසති. ශ්‍රේෂ්ඨවයථාව ප්‍රකාශ කරත්. හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අගත් මෙනෙහි කෙරෙයි. එ අසුනින් නැගීසිටියේ ද එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අගත් මෙනෙහි කෙරේ. යම් සේ කළයක් උඩුහුරු කරන ලද්දේ එහි වත්කරන ලද ජලය රඳා ද පිටතට ගලා නො යේ ද එසේ ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර භික්ෂූන් වෙත දහම් අසනු පිණිස අරමට යන්නේ වෙයි. ඔහුට භික්ෂුහු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ අග යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ පැහැදිලි අකුරු ඇති සියල්ල පිරිපුන් වූ දහම් දෙසත්. බ්‍රහ්මවයථාව ප්‍රකාශ කරත්, හෙතෙම එ අසුන්හි හුන්නේ එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි. අගත් මෙනෙහි කෙරෙයි. එ අසුනින් නැගී සිටියේ ද එ කථායෙහි මුලත් මෙනෙහි කෙරෙයි. මැදත් මෙනෙහි කෙරෙයි, අගත් මෙනෙහි කෙරේ. මේ පුද්ගල 'පුප්පඤ්ඤ' ය යි කියනු ලැබේ.

8. කවර පුද්ගලයෙක් පඤ්චකාම ගුණයෙහි ද (රූපාරූප) භවයෙහි ද පහ නො කළ රාග ඇත්තේ වේ ද යත්: ශ්‍රෝතෘපන්න සකෘදගාමීහු යැ. මේ පුද්ගලයෝ 'කාමයෙහි ද භවයෙහි ද පහ නො කළ රාග ඇත්තාහු' යැ යි කියනු ලැබෙත්.

කවර පුද්ගලයෙක් 'කාමයෙහි පහකළ රාග ඇත්තේ භවයෙහි පහ නො කළ රාග ඇත්තේ' වේ ද යත්: අනාගාමී තෙමේ යැ, මේ පුද්ගල තෙමේ කාමයෙහි පහකළ රාග ඇත්තේ භවයෙහි නො පහකළ රාග ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'කාමයෙහි ද භවයෙහි ද පහකළ රාග ඇත්තේ ද ද යත්: රහතුන් වහන්සේ යි. මේ පුද්ගල 'කාමයෙහි ද භවයෙහි ද පහකළ රාග ඇත්තේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

9. කවර පුද්ගලයෙක් 'පාසාණ ලෙබ්බපම' (ගලෙහි ඇදි ඉරට බඩු) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර කීපෙයි. ඔහු ගේ ඒ ක්‍රෝධයත් බොහෝ කලක් දිගුකලක් රඳා සිටී. යම් සේ ගලෙහි ඇදි ඉර පුළුඟින් හෝ දියෙන් හෝ වහා නො නැගේ ද බොහෝ කල් පවතින්නේ වේ ද එසේ මැ මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර කීපෙයි, ඔහු ගේ ඒ ක්‍රෝධයත් බොහෝ කලක් දිගු කලක් රඳා සිටී. මේ පුද්ගල 'පාසාණ ලෙබ්බපම' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ පඨවිලෙඛපමෝ : ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලෝ අභිණ්ණං කුජ්ඣති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො න චිරං දිසරක්ඛං අනුසෙති. සෙය්‍යථාපි නාම පඨවියා ලෙඛා ඛිප්පං ලුජ්ජති වාතෙන වා උදකෙන වා න චිරවසීතිකා හොති. එවමෙව. ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලෝ අභිණ්ණං කුජ්ඣති සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො න චිරං දිසරක්ඛං අනුසෙති. අයං චූචන්ති පුග්ගලෝ පඨවිලෙඛපමෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ උදකලෙඛපමෝ : ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලෝ ආශාමෙතන පි චූචන්තිමානො ඵරුසෙත'පි චූචන්තිමානො අමනාපෙන'පි චූචන්තිමානො සංසද්ධන්තමෙව, සන්ධියතිමෙව; සමොදන්තමෙව සෙය්‍යථාපි නාම උදකෙ ලෙඛා ඛිප්පං ලුජ්ජති, න චිරවසීතිකා හොති, එවමෙව ඉධෙ'කවේවා පුග්ගලෝ ආශාමෙතන'පි චූචන්තිමානො ඵරුසෙත'පි චූචන්තිමානො අමනාපෙන'පි චූචන්තිමානො සංසද්ධන්තමෙව, සන්ධියතිමෙව, සමොදන්තමෙව. අයං චූචන්ති පුග්ගලෝ උදකලෙඛපමෝ.

10. තස්ස කතමෙ තයො පොඤ්ඤාපමා පුග්ගලා: තයො පොඤ්ඤා, නවො'පි පොඤ්ඤා දුඛධර්මණ්ණාවෙව හොති දුඛසම්මසෙකා ව අපරයෙකා ව, මජ්ඣිමො ව පොඤ්ඤා දුඛධර්මණ්ණාවෙව හොති දුඛසම්මසෙකා ව අපරයෙකා ව. ජිණ්ණො'පි පොඤ්ඤා දුඛධර්මණ්ණාවෙව හොති දුඛසම්මසෙකා ව අපරයෙකා ව. ජිණ්ණමපි පොඤ්ඤා උක්ඛලිපරිමජ්ජනං වා කරොන්ති. සභිකාරකුටෙ වා නං ජෙධධන්ති. 'එවමෙව තයො පොඤ්ඤාපමා පුග්ගලා සතො සංවිජ්ජමානා භික්ඛුසු.

කතමෙ තයො: නවො'පි භික්ඛු හොති දුඛසීලො පාපධම්මො ඉදම්ඤ්ඤා දුඛධර්මණ්ණාය, සෙය්‍යථාපි සො පොඤ්ඤා දුඛධර්මණ්ණා තද්ධපමො අයං පුග්ගලො යෙ ටො පනස්ස සෙවන්ති හජන්ති පඨිරුපාසන්ති දිව්ඤ්ඤානං ආපජ්ජන්ති, තෙසං තං හොති දිසරක්ඛං අභිකාය දුක්ඛාය. ඉදම්ඤ්ඤා දුඛසම්මසෙකාය, සෙය්‍යථාපි සො පොඤ්ඤා දුඛසම්මසෙකා තද්ධපමො අයං පුග්ගලො යෙසං ටො පන පතිගණ්ණාති චිට්ඨිණ්ඩපාකසෙනාසනගිලානාවට්ඨසෙසජ්ජ පරික්ඛාරං, තෙසං තං න මහපථො හොති න මහාතිසංසං,

කවර පුද්ගලයෙක් 'පයව්ලෙබ්‍රපම' (පොළොවෙහි ඇඳි ඉරට බඳු) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි. ඔහුගේ ඒ ක්‍රෝධය ද බොහෝ කලක් දිගුකලක් රඳා සිටීන්නේ නො වෙයි, යම් පරිදි පොළොවෙහි ඇඳි ඉර සුළඟින් හෝ ජලයෙන් හෝ වහා මැකී යේ ද බොහෝ කල් නො පවත්නේ වේ ද එසේ ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි ඔහුගේ ඒ ක්‍රෝධයත් බොහෝ කලක් දිගුකලක් රඳා නො සිටී, මේ පුද්ගල 'පයව්ලෙබ්‍රපම' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උදකලෙබ්‍රපම' (දියෙහි ඇඳි ඉරට බඳු) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ඉතා තදබිහිනුයු කියනු ලබන්නේ රළු බිහිනුයු කියනු ලබන්නේ නො මනාපයෙනුයු කියනු ලබන්නේ සැසැඳේ (එක් වේ) මැ යැ ගැළපේ මැ යැ, සතුටු වේ මැ යි, සේ නම් දියෙහි ඇඳි ඉර වහා මැකේ ද, බොහෝ කල් නො පවත්නේ ද එසේ ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ඉතා තද බිහිනුයු කියනු ලබන්නේ රළු බිහිනුයු කියනු ලබන්නේ නො මනාපයෙනුයු කියනු ලබන්නේ සැසැඳේ මැ යැ. ගැළපේ මැ යැ, සතුටු වේ මැ යි. මේ පුද්ගල 'උදකලෙබ්‍රපම' යැ යි කියනු ලැබේ.

10. එහි කවරහු තිදෙනෙක් 'පොත්ථකුපම' (භණ්ඩාගාරයට බඳු) පුද්ගලයෝ වෙත් ද යත්: සභ්‍යවැහැරි තුනෙකි. අළුත් වුවද සභ්‍යවැහැරිය දුර්වර්ණ වූයේ මැ රළුපහස් ඇත්තේ ද මඳක් අගනේ ද වෙයි. මධ්‍යම සභ්‍යවැහැරිය ද දුර්වර්ණ වූයේ මැ රළුපහස් ඇත්තේ ද මඳක් අගනේ ද වෙයි. දීර්ගය සභ්‍යවැහැරිය ද දුර්වර්ණ වූයේ මැ රළු පහස් ඇත්තේ ද මඳක් අගනේ ද වේ. දීර්ගය සභ්‍යවැහැරිය ද වළන් පිස්නක් හෝ කරති. කසළ ගොඩෙහි හෝ දමත්. එපරිද්දෙන් මැ හික්සුන් අතුරෙහි ඇත්තා වූ විද්‍යාමාන වූ 'සභ්‍යවැහැරියට බඳු පුද්ගලයෝ' තිදෙනෙකි.

කවර තිදෙනෙක් ද යත්: ඉදින් නවක මහණ තෙමේ ත් දුසිල් වූයේ ලාමකගති ඇත්තේ වේ නම් මේ ඔහු ගේ දුර්වර්ණ බව පිණිස වෙයි. යම් සේ ඒ සභ්‍යවැහැරිය දුර්වර්ණ වූයේ ද මේ පුද්ගල එබඳු වෙයි. යළි යම් කෙනෙක් ඔහු සේවනය කරත් ද භජනය කරත් ද පර්යාසුපාසනය කරත් ද ඔහුගේ දෘෂ්ටිය අනුගමනය කරත් ද ඔවුනට එය බොහෝ කලක් අභිත පිණිස දුක් පිණිස වෙයි. මේ ඔහු ගේ රළුපහස් වෙයි. යම්සේ ඒ සභ්‍යවැහැරිය රළුපහස් ඇත්තේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි. තවද යම් කෙනෙකුන් ගේ සිවුරු පිඩුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර පිළිගනී ද ඔවුනට එය මහත් ඵල නො වෙයි. මහානිසංස නො වේ.

ඉදමස්ස අත්තග්ගසත්තාය සෙය්‍යරාපි සො පොඤ්ඤා අත්තග්ගසා තථුපමො අයං පුග්ගලො. මජ්ඣිමො වෙ'පි භික්ඛු හොති -පෙ- ථෙරො වෙ'පි භික්ඛු හොති, දුස්සිලො පාපධම්මො, ඉදමස්ස දුඛධර්මන්තාය, සෙය්‍යරාපි සො පොඤ්ඤා දුඛධර්මන්තා තථුපමො අයං පුග්ගලො. යෙ ඛො පනස්ස සෙවන්ති, භජන්ති, පඨිරුපාසන්ති, දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති, තෙසං තං හොති දීඝරක්ඛං අභිතාය දුක්ඛාය. ඉදමස්ස දුක්ඛසම්පන්නාය, සෙය්‍යරාපි සො පොඤ්ඤා දුක්ඛසම්පන්නා තථුපමො අයං පුග්ගලො. යෙසං ඛො පන පතිග්ගන්ති¹. චිවරජිණ්ණපාතසෙනාසනාගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං, තෙසං තං න මහපථලං හොති න මහානිසංසං ඉදමස්ස අත්තග්ගසත්තාය. සෙය්‍යරාපි සො පොඤ්ඤා අත්තග්ගසා තථුපමො අයං පුග්ගලො. ඵචරුපො ථෙරො වෙ'පි භික්ඛු සංඝමජෙකි භණ්ති. තමෙනං භික්ඛු ඵචමාහංසු: කිත්තඛො ඛුය්‍යං බාලස්ස අව්‍යාකතස්ස භණ්තෙන කම්මෙ නාම භණ්තඛං මඤ්ඤාසීති. සො ඛුපිත්තො අනත්තමනො තථාරුපිං වාචං නිව්ජාරෙති. යථාරුපාය වාචාය සංඝො උක්ඛිපති සංඛාරකුට්ඨෙ'ව නං පොඤ්ඤං. ඉමෙ තයො පොඤ්ඤාපමා පුග්ගලා සත්තො සංවිජ්ජමානා භික්ඛුසු.

11. තත්ත කතමෙ තයො කාසිකවස්සුපමා පුග්ගලා: තිණි කාසික වස්සුති, නවමපි කාසිකං වස්සං වණ්ණවත්තකෙඤ්ච හොති සුඛසම්පන්නකෙඤ්ච මහග්ගකෙඤ්ච, මජ්ඣිමමපි කාසිකං වස්සං වණ්ණවත්තකෙඤ්ච හොති සුඛසම්පන්නකෙඤ්ච මහග්ගකෙඤ්ච. ජිණ්ණමපි කාසිකං වස්සං වණ්ණවත්තකෙඤ්ච හොති සුඛසම්පන්නකෙඤ්ච මහග්ගකෙඤ්ච. ජිණ්ණමපි කාසිකං වස්සං රත්ත පළිවෙදනං වා කරොන්ති, ගතිකරණධම්මෙ වා. නං නික්ඛිපන්ති, ඵචමෙව තයො කාසිකවස්සුපමා පුග්ගලා සත්තො සංවිජ්ජමානා භික්ඛුසු.

තත්තමෙ තයො: නවො වෙ'පි භික්ඛු හොති සීලවා කල්‍යාණධම්මො ඉදමස්ස සුචර්ණන්තාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං වස්සං වණ්ණවත්තං තථුපමො අයං පුග්ගලො. යෙ ඛො පනස්ස සෙවන්ති භජන්ති පඨිරුපාසන්ති දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්ති තෙසං තං හොති දීඝරක්ඛං භිතාය සුඛාය. ඉදමස්ස සුඛසම්පන්නාය.

1, පටිග්ගසන්තං-ම 4 ක.

මේ ඔහු ගේ මදක් අගනා බව යැ යම් පරිදි ඒ සඟ වැහැරිය මදක් අගනේද මේ පුද්ගල එ බඳු යි. ඉදින් මධ්‍යම වූ මහණ තෙමේ ත් ... ස්ථවිර වූ මහණ තෙමේත් දුසිල් වේ නම් ලාමක ගති ඇත්තේ නම් මේ ඔහුගේ දුර්වර්ණ බව වෙයි. යම් සේ ඒ සඟවැහැරිය දුර්වර්ණ වූයේ ද මේ පුද්ගල එ බඳු යි. යම් කෙනෙක් වනාහි ඔහු සෙවන හජන පරයනුපාසන කෙරෙත් ද (ඔහුගේ) දෘෂ්ටිය අනුගමනය කෙරෙත් ද ඔවුනට එය බොහෝ කලක් අහිත පිණිය දුක් පිණිය වෙයි. මේ ඔහුගේ රථපහස වෙයි. යම් සේ ඒ සඟ වැහැරිය රථ පහස ඇත්තේ ද මේ පුද්ගල එ බඳු යි. යම් කෙනෙකුත් ගේ සිවුරු පිඬුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර පිළිගනී ද ඔවුනට එය මහත් ඵල නො වෙයි, මහ අනුසස් ඇත්තේ නො වේ. මේ ඔහු ගේ මද අගනා බව යි. යම්සේ සඟ වැහැරිය මද වූ අගය ඇත්තේ ද මේ පුද්ගල එ බඳු යි, ඉදින් මෙබඳු වූ ස්ථවිර මහණ තෙමේ ත් සහ මැද කරා කෙරේ නම් ඒ ඔහුට භික්ෂුහු මෙසේ කියත්. 'කිම බාල වූ නො වියත් වූ තොප ගේ කරායෙන්, තොප වැන්තා වූත් පවා කරා කළ යුතු යැ යි සිතන්නහු ද' යි. හෙතෙම කිපියේ නො සතුටු සිත් ඇත්තේ යම් බඳු වචනයකින් සංඝ තෙමේ කසළ ගොඩෙහි ලන සඟවැහැරියක් මෙන් ඔහු උත්ක්ෂේපනය කෙරේ ද එබඳු වූ වචන පිට කරයි. මොහු තිදෙන භික්ෂූන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන 'සඟවැහැරි බඳු පුද්ගලයෝ' යි.

11. එහි කවරහු තිදෙනෙක් 'කසිවතට බඳු' පුද්ගලයෝ වෙත් ද යත්: කසිවත් තුනෙකි, අළුත් වූ ද කසිවත වර්ණවත් මැ වූයේ ද සුවපහස ඇත්තේ ද මහඥානී ද වෙයි. මධ්‍යම කසිවත ද වර්ණවත් මැ වූයේත් සුවපහස ඇත්තේ ද මහඥානී ද වෙයි. දිරාගිය කසිවත ද වර්ණවත් මැ වූයේ ද සුවපහස ඇත්තේ ද මහඥානී ද වේ. දිරාගිය කසිවත පවා රුවන් මතන්නක් හෝ කරකි, සුවද කරඬුවෙක හෝ එය බහා තබත්. එසේ මැ භික්ෂූන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන 'කසිවතට බඳු පුද්ගලයෝ තිදෙනෙක්' වෙති.

කවර තිදෙනෙක් ද යත්: ඉදින් නවක භික්ෂු තෙමේ ත් සිල්වත් වූයේ යහපත් ගති ඇත්තේ වේ නම් මේ ඔහුගේ සුවර්ණ බව යැ යම් සේ ඒ කසිවත වර්ණවත් නම් මේ පුද්ගල තෙමේ එ බඳුයි. තව ද යම්කෙනෙක් ඔහු සේවනය කරත් ද හජනය කරත් ද පරයනුපාසනය කරත් ද ඔහුගේ දෘෂ්ටානු ගතියට, යෙත් ද ඔවුනට ඒ බොහෝ කලක් හිත පිණිය සුව පිණිය වෙයි. මේ ඔහුගේ සුවපහස බව වේ. යම් සේ ඒ කසිවත සුව පහස ඇත්තේ නම් මේ පුද්ගල එබඳු යි. තව ද යම් කෙනෙකුත් ගේ සිවුරු පිඬුවා ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර පිළිගනී ද ඔවුනට ඒ මහත් ඵල මහ අනුසස් ඇත්තේ වේ. මේ ඔහු ගේ මහඥානී බව වේ. යම් සේ ඒ කසිවත මහඥානී නම් මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං සුඛසම්පන්නං තප්පමො අයං පුග්ගලො. යෙසං ටො පන පතිගණනාති' වීචරපිණ්ඩපාතසෙනාසන ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්කාරං තෙසං තං මහපථලං හොති මහාතිසංසං. ඉදමස්ස මහග්ගතාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං මහග්ගං තප්පමො අයං පුග්ගලො. මජ්ඣිමො වෙ'පි භික්ඛු—පෙ— ථෙරො—වෙ'පි භික්ඛු හොති සීලවා කල්‍යාණධම්මො ඉදමස්ස සුවණ්ණතාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං වණ්ණවත්තං, තප්පමො අයං පුග්ගලො යෙ ටො පනස්ස සෙවන්තී භජන්තී පසිරුපාසන්තී දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජන්තී. තෙසං තං හොති දීඝරත්තං භික්ඛාය සුඛාය, ඉදමස්ස සුඛසම්පන්නතාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං සුඛසම්පන්නං, තප්පමො අයං පුග්ගලො. යෙසං ටො පන පතිගණනාති' වීචරපිණ්ඩපාතසෙනාසන ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්කාරං. තෙසං තං මහපථලං හොති මහාතිසංසං. ඉදමස්ස මහග්ගතාය. සෙය්‍යරාපි තං කාසිකං ව්‍යං මහග්ගං, තප්පමො අයං පුග්ගලො. ඵචරුපො ච ථෙරො භික්ඛුසංඝ මජ්ඣෙ භණ්ති, තමෙනං භික්ඛු ඵචමාහංසු අප්පසද්ද ආයසමිත්තො හොරු, ථෙරො භික්ඛු ධම්මඤ්ඤ චිත්තයඤ්ඤ භණ්තිති. තස්ස තං වචනං ආධේය්‍යං භට්ඨති ගඤ්ඤකරණඤ්ඤෙ'ව නං කාසිකං ව්‍යං, ඉමෙ තයො කාසිකවස්සුපමා පුග්ගලා සහෙතා සංචිජ්ජමානා භික්ඛුසු.

12. කතමො ච පුග්ගලො සුප්පමෙය්‍යො: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො උද්ධමො හොති උත්තලො වපලො මුඛරො වීකිණ්ණවාටො මුඛසක්ඛි අසම්පජානො අසමාහිතො වීඛ්ඪනභවිත්තො අසංවුත්තද්දිගො. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො සුප්පමෙය්‍යො.

කතමො ච පුග්ගලො දුප්පමෙය්‍යො: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො අනුද්ධමො හොති අනුත්තලො අවපලො අමුඛරො අවීකිණ්ණවාටො උපවසීතස්ස සම්පජානො සමාහිතො ඵකග්ගභවිත්තො සංවුත්තද්දිගො. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො දුප්පමෙය්‍යො.

කතමො ච පුග්ගලො අප්පමෙය්‍යො: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො ආසංවානං ඛයා අනාසවං වෙතොවිමුක්ඛිං පඤ්ඤවිමුක්ඛිං දිඛෙඨව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤ සම්මිකඤ්ඤා උපසම්පජ්ජ වීහරති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො අප්පමෙය්‍යො.

ඉදින් මධ්‍යම භික්ෂු තෙමේ ත් -පෙ- ඉදින් ස්ථවිර භික්ෂු තෙමේ ත් සිල්වත් වූයේ කළණ ගති ඇත්තේ වේ නම් මේ ඔහු ගේ සුවර්ණ බව වෙයි. යම් සේ ඒ කසිවත වර්ණවත් නම් මේ පුද්ගල එ බඳු යි. තව ද යම් කෙනෙක් ඔහු සේවනය කෙරෙත් ද භජනය කෙරෙත් ද පර්යයුපාසන කෙරෙත් ද ඔහුගේ දෘෂ්ටානුගතියට යෙත් ද ඔවුනට ඒ දිගු කලක් භිත පිණිය සුව පිණිය වෙයි. මේ ඔහුගේ සුවපහස් බව වෙයි. යම් සේ ඒ කසිවත සුවපහස් නම් මේ පුද්ගල එ බඳු යි. තවද යම් කෙනෙකුත් ගේ සිවුරු පිඬුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර පිළිගනී ද ඔවුනට ඒ මහත්ඵල වෙයි. මහ අනුසස් ඇත්තේ වෙයි. මේ ඔහුගේ 'මහ ඇඟි බව' වේ. යම් සේ ඒ කසිවත මහ ඇඟි නම් මේ පුද්ගල එ-බඳු යි. තව ද මේ බඳු ස්ථවිර මහණ සහමැද කථා කෙරෙයි ද ඒ මොහුට භික්ෂුහු මෙසේ කියත්. "ඇවැත්නි නිහඬ වවු ස්ථවිර මහණ ධර්මයත් විනයත් දෙසයි කියා යි. ඔහු ගේ ඒ වචනය ඒ කසිවත සුවද කරඩුවෙක නිදන් කරන්නා සේ නිදන් කළ යුතු බවට යෙයි. මොහු තිදෙන භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන 'කසිවතට බඳු පුද්ගලයෝ' යි.

12. කවර පුද්ගලයෙක් 'සුවසේ ප්‍රමාණ කළ හැක්කේ' වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් උඩඟු යැ. උස් වූ මාන ඇත්තේ යැ, වපල යැ, වාචාල යැ. විසුරුණු වචන ඇත්තේ යැ. මුළා වූ සිහි ඇත්තේ යැ. සමාක්ප්‍රඥා නැත්තේ යැ. එකඟ වූ සිත් නැත්තේ යැ. විසුරුණු සිත් ඇත්තේ යැ. සංවරණය නො කළ ඉඳුරන් ඇත්තේ යි. මේ පුද්ගල 'සුවසේ ප්‍රමාණ කළ හැක්කේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'දුකසේ ප්‍රමාණ කළ හැක්කේ' වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් උඩඟු නො වෙයි, උස් වූ මාන නැත්තේ වෙයි. වපල නො වෙයි, වාචාල නො වෙයි. විසුරුණු වචන ඇත්තේ නො වෙයි. එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙයි. සමාක් ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙයි. සන්සුන් සිත් ඇත්තේ වෙයි. එකඟ වූ සිත් ඇත්තේ වෙයි. සංවරණය කළ ඉඳුරන් ඇත්තේ වේ. මේ පුද්ගල 'දුකසේ ප්‍රමාණ කළ හැක්කේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රමාණ කළ නො හැක්කේ' වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි කිසි පුද්ගලයෙක් ආසුවයන් ක්ෂය වීමෙන් ආසුව රහිත වූ විත්ත විමුක්තියත් ප්‍රඥාවිමුක්තියත් මෙ අත් බැවිහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාසය කෙරේ ද මේ පුද්ගල 'ප්‍රමාණ කළ නො හැක්කේ' යැ යි කියනු ලැබේ.

13. කතමො ච පුග්ගලො න සෙවිතබ්බො, න හජිතබ්බො න පඨිරුපාසිතබ්බො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො භීනො හොති සිලෙන සමාධිනා පඤ්ඤාය. එවරුපො පුග්ගලො න සෙවිතබ්බො, න හජිතබ්බො, න පඨිරුපාසිතබ්බො අඤ්ඤත්ථ අනුද්දායා, අඤ්ඤත්ථ අනුකමපා.

කතමො ච පුග්ගලො සෙවිතබ්බො, හජිතබ්බො පඨිරුපාසිතබ්බො: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො සද්දිසො හොති සිලෙන සමාධිනා පඤ්ඤාය, එවරුපො පුග්ගලො සෙවිතබ්බො හජිතබ්බො පඨිරුපාසිතබ්බො, තං කිසසහෙතු: සීලසාමඤ්ඤගතානං සතං සීලකථා ච නො හවිසසති සා ච නො එාසු හවිසසති. සා ච නො පචක්කන්ති¹ හවිසසති. සමාධි සාමඤ්ඤගතානං සතං සමාධිකථා ච නො හවිසසති. සා ච නො එාසු හවිසසති, සා ච නො පචක්කන්ති¹ හවිසසති. පඤ්ඤාසාමඤ්ඤගතානං සතං පඤ්ඤාකථා ච නො හවිසසති. සා ච නො එාසු හවිසසති, සා ච නො පචක්කන්ති හවිසසති. තස්මා එවරුපො පුග්ගලො සෙවිතබ්බො හජිතබ්බො පඨිරුපාසිතබ්බො.

කතමො ච පුග්ගලො සකකථා ගරුකථා² සෙවිතබ්බො, හජිතබ්බො පඨිරුපාසිතබ්බො ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො අධිකො හොති සිලෙන සමාධිනා පඤ්ඤාය. එවරුපො පුග්ගලො සකකථා ගරුකථා සෙවිතබ්බො හජිතබ්බො, පඨිරුපාසිතබ්බො. තං කිසසහෙතු අපරිපූරං වා සීලකඛ්ඛං පරිපූරෙසසාමී, පරිපූරං වා සීලකඛ්ඛං තත් තත් පඤ්ඤාය අනුග්ගහෙසසාමී, අපරිපූරං වා සමාධිකඛ්ඛං පරිපූරෙසසාමී, පරිපූරං වා සමාධිකඛ්ඛං තත් තත් පඤ්ඤාය අනුග්ගහෙසසාමී. අපරිපූරං වා පඤ්ඤාකඛ්ඛං පරිපූරෙසසාමී, පරිපූරං වා පඤ්ඤාකඛ්ඛං තත් තත් පඤ්ඤාය අනුග්ගහෙසසාමී² ති. තස්මා එවරුපො පුග්ගලො සකකථා ගරුකථා² සෙවිතබ්බො, හජිතබ්බො, පඨිරුපාසිතබ්බො.

1. හවිසසති - ම ජ සං.
2. ගරුකථා - ම ජ සං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

13. කවර පුද්ගලයෙක් 'සේවනය නො කළ යුත්තේ හජනය නො කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලයෙන් සමාධියෙන් ප්‍රඥායෙන් භීත වූයේ වෙයි ද මෙබඳු පුද්ගල දයාවෙන් මිස අනුකම්පාවෙන් මිස සේවනය නො කළ යුත්තේ යැ. හජනය නො කළ යුත්තේ යැ පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'සේවනය කළ යුත්තේ හජනය කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලයෙන් සමාධියෙන් ප්‍රඥායෙන් (තමා) සම වූයේ වේ ද මෙ බඳු පුද්ගල සේවනය කළ යුත්තේ යැ. හජනය කළ යුත්තේ යැ. පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි. එයට හෙතු කවරේ ද යත්: ශීලයෙන් සම බවට ගියා වූ අප ගේ ශීලකරාව ද වන්නී යැ. එ කරාව ද අපට සැප විහරණ පිණිස වන්නී යැ තව ද අපගේ ඒ කරාව පවත්නාක් වන්නීය. සමාධියෙන් සම බවට ගියා වූ අපගේ සමාධිකරාවත් වන්නීය. ඒ කරාව ද අපට සැපවිහරණ පිණිස වන්නී යැ. තව ද අප ගේ ඒකරාව පවත්නාක් වන්නී යැ. ප්‍රඥායෙන් සම බවට ගියා වූ අපගේ ප්‍රඥාකරාවත් වන්නී යැ. ඒ කරාව ද අපට සැපවිහරණ පිණිස වන්නී යැ. තව ද අප ගේ ඒ කරාව පවත්නාක් වන්නීයැ. එහෙයින් මේ පුද්ගල සේවනය කටයුත්තේ යැ. හජනය කටයුත්තේ යැ. පර්යයුපාසනය කටයුත්තේ යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'සත්කාර කොට ගරුකාර කොට සේවනය කළ යුත්තේ හජනය කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලයෙන් සමාධියෙන් ප්‍රඥායෙන් අධික වෙයි. මෙ බඳු පුද්ගල සත්කාර කොට ගරුකාර කොට සේවනය කළ යුත්තේ යැ. හජනය කළ යුත්තේ යැ. පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි. එ කවර හෙයින් යත්: අසම්පූර්ණ වූ හෝ ශීලස්කන්ධය සම්පූර්ණ කරන්නෙමි. සම්පූර්ණ වූ හෝ ශීලස්කන්ධයට ඒ ඒ තැන්හි ප්‍රඥායෙන් අනුග්‍රහ කරන්නෙමි. අසම්පූර්ණ වූ හෝ සමාධිස්කන්ධය සම්පූර්ණ කරන්නෙමි. සම්පූර්ණ වූ හෝ සමාධිස්කන්ධයට ඒ ඒ තැන්හි ප්‍රඥායෙන් අනුග්‍රහ කරන්නෙමි. අසම්පූර්ණ වූ හෝ ප්‍රඥාස්කන්ධය සම්පූර්ණ කරන්නෙමි, සම්පූර්ණ වූ හෝ ප්‍රඥාස්කන්ධයට ඒ ඒ තැන්හි ප්‍රඥායෙන් අනුග්‍රහ කරන්නෙමි' යි එහෙයින් මේ පුද්ගල සත්කාර කොට ගරුකාර කොට සේවනය කළ යුත්තේ යැ හජනය කළ යුත්තේ යැ පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි.

14. කතමො ච පුග්ගලො ජිගුච්ඡිතබ්බො න සෙව්තබ්බො, න හජිතබ්බො, න පඨිරුපාසිතබ්බො: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො දුස්සීලො හොති පාපධම්මො අසුචි සඛ්ඤාසරසමාවාරො පටිච්ඡන්තකම්මනෙතො අසාමණො සමණපටිඤ්ඤා, අබ්බුච්චාරි බ්බුච්චාරිපටිඤ්ඤා අනෙතො පුත්ති අවසුතො කසම්බුජාතො ඵවරුපො පුග්ගලො ජිගුච්ඡිතබ්බො න සෙව්තබ්බො. න හජිතබ්බො, න පඨිරුපාසිතබ්බො' තං කිසසහෙතු: කිඤ්චාපි ඵවරුපසා පුග්ගලසා න දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති අප් ඛො නං පාපකො කිත්තිසද්දෙ අබ්බුග්ගච්ඡති පාපථිනෙතො පුරිසපුග්ගලො පාපසහායො පාපසම්පවච්චෙකා'ති. සෙය්‍යාථාපි නාම අභි ගුප්ගතො කිඤ්චාපි න දංසති අප් ඛො නං මකෙකිති, ඵවචෙව කිඤ්චාපි ඵවරුපසා පුග්ගලසා න දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජති අප් ඛො නං පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්බුග්ගච්ඡති පාපථිනෙතො පුරිසපුග්ගලො පාපසහායො පාපසම්පවච්චෙකාති තස්මාඵවරුපො පුග්ගලො ජිගුච්ඡිතබ්බො න සෙව්තබ්බො, න හජිතබ්බො, න පඨිරුපාසිතබ්බො.

කතමො ච පුග්ගලො අජක්ඛපෙකඛිතබ්බො න සෙව්තබ්බො න හජිතබ්බො න පඨිරුපාසිතබ්බො: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො කොධනො හොති උපායාසබ්බුලො අපමචි වුතෙතො සමානො අභිසජ්ජති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති පතිත්ථියති, කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අපච්චයඤ්ඤා පාතුකරොති, සෙය්‍යාථාපි නාම දුට්ඨාරුකා කට්ඨෙන වා කඨලාය වා සට්ඨිතා භියොසොමන්තාය අසසද්දති, ඵවචෙව ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො කොධනො හොති උපායාසබ්බුලො අපමචි වුතෙතො සමානො අභිසජ්ජති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති, පතිත්ථියති කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අපච්චයඤ්ඤා පාතුකරොති, සෙය්‍යාථාපි නාම තිජ්ඣකාලාතං කට්ඨෙන වා කඨලාය වා සට්ඨිතං භියොසොමන්තාය විච්චිට්ඨායති විට්ඨිට්ඨායති, ඵවචෙව ඉධෙකථෙවා පුග්ගලො කොධනො හොති උපායාසබ්බුලො අපමචි වුතෙතො සමානො අභිසජ්ජති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති පතිත්ථියති, කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අපච්චයඤ්ඤා පාතුකරොති, සෙය්‍යාථාපි නාම ගුප්කුපො කට්ඨෙන වා කඨලාය වා සට්ඨිතො භියොසොමන්තාය දුග්ගතෙධා හොති, ඵවචෙව ඉධෙකථෙවා පුග්ගලො කොධනො හොති උපායාසබ්බුලො, අපමචි වුතෙතො සමානො අභිසජ්ජති කුප්පති ව්‍යාපජ්ජති පතිත්ථියති කොපඤ්ඤා දෙසඤ්ඤා අපච්චයඤ්ඤා පාතුකරොති, ඵවරුපො පුග්ගලො අජක්ඛපෙකඛිතබ්බො න සෙව්තබ්බො න හජිතබ්බො න පඨිරුපාසිතබ්බො. තං කිසසහෙතු: අකෙකාසෙය්‍යපි මං පරිභාසෙය්‍යපි මං අනන්දමි මෙ' කරෙය්‍යාති, තස්මා ඵවරුපො පුග්ගලො අජක්ඛපෙකඛිතබ්බො, න සෙව්තබ්බො, න හජිතබ්බො, න පඨිරුපාසිතබ්බො.

14. කවර පුද්ගලයෙක් පිළිතුල් කළ යුත්තේ සේවනය නො කළ යුත්තේ භජනය නො කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ ද: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුසිල් වූයේ වෙයි ලාමක ගති ඇත්තේ අපිරිසිදු කායකර්මාදිය ඇත්තේ සැකයෙන් සිහි කටයුතු පැවැතුම් ඇත්තේ සැඟවිය යුතු ක්‍රියා ඇත්තේ ශ්‍රමණ ප්‍රතිරූපක වූයේ ශ්‍රමණයෙමි ප්‍රතිඥා කරන්නේ ඔත්මවාරි ප්‍රතිරූපක වූයේ ඔත්මවාරි-යෙමි' යි ප්‍රතිඥා කරන්නේ ඇතුළත කුණු වූයේ රාගාදීන් තෙත් වූයේ හටගත් රාගාදී කසළ ඇත්තේ වෙයි, මෙ බදු පුද්ගල පිළිතුල් කළ යුත්තේ ය, සේවනය නො කළ යුත්තේ ය, භජනය නො කළ යුත්තේ ය, පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි. එ කවර හෙයින් යත්: මෙ බදු පුද්ගලයා ගේ දෘෂ්ටානුගතියට නො පැමිණෙයි එතෙකු වූවත් 'පවිට්‍ර මිතුරන් ඇති පවිට්‍ර සභායයන ඇති පවට නැඹුරු වූ පුද්ගලයෙකි' යන ඔහු පිළිබඳ ලාමක වූ කීර්තිශබ්දය උස් ව නැඟෙයි. යම් සේ අසූවියෙහි සිටි සර්පයා දෂ්ට නොකෙරේ නැවුණු වැලි (අසූවියෙන්) ඔහු තවරයි එසේ ම මෙබදු වූ පුද්ගලයාගේ දෘෂ්ටානුගතියට නො පැමිණේ නැවුණු වැලි 'පවිට්‍ර මිතුරන් ඇති පවිට්‍ර සභායයන් ඇති පවට නැඹුරු වූ පුරුෂ පුද්ගල-යෙක' යන ඔහු පිළිබඳ ලාමක කරාහඬ උස්ව නැඟෙයි, එහෙයින් මෙබදු වූ පුද්ගල පිළිතුල් කළ යුත්තේ සේවනය නො කළ යුත්තේ ය. භජනය නො කළ යුත්තේ ය. පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි.

උපේක්ෂා කළ යුතු සේවනය නො කළ යුතු භජනය නො කළ යුතු පර්යයුපාසනය නො කළ යුතු පුද්ගල කවරේ ද: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙනසුලු ය, දඩ් ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ ය. යම්ක-මක් කියන ලද පමණින්ද ලැගෙයි, කිපෙයි, ප්‍රකෘතිය හරි, තද බවට පැමිණෙයි, කොපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි. යම් සේ පැරැණි වුණය දණ්ඩකින් හෝ කැබිලිත්තකින් පහරන ලද්දේ බොහෝ සෙයින් පුයා විගුරුවා ද එසේ ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙනසුලු ය. දඩ් ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ ය. මදකුණු කියන ලද්දේ ලැගෙයි, කිපෙයි, ප්‍රකෘතිය හරි තද බවට පැමිණෙයි. කොපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි. යම් සේ කිඹිරි පෙනහෙල්ලක් දණ්ඩකින් හෝ කැබිලිත්තෙන් ගටනා ලද්දේ බොහෝ සෙයින් 'විවිට්' හඬ නඟා ද 'විට් විට්' හඬ නඟා ද එපරිද්දෙන් ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙන-සුලු වෙයි. දඩ් ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි, මදකුණු කියන ලද්දේ ලැගෙයි, කිපෙයි, ප්‍රකෘතිය හරි. තද බවට පැමිණෙයි, කොපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි. යම් සේ ගුරුකුපය දණ්ඩකින් හෝ කැබිලිත්තකින් හෝ ගටනා ලද්දේ බොහෝ සෙයින් දුගඳ වෙයි ද එපරිද්-දෙන් ම මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කිපෙන සුලු වෙයි, දඩ් ආයාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි, මදකුණු කියන ලද්දේ ලැගෙයි, කිපෙයි ප්‍රකෘතිය හරි, තද බවට පැමිණෙයි. කෝපයත් ද්වේෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරෙයි, මෙ බදු පුද්ගල උපේක්ෂා කටයුත්තේ ය. සේවනය නො කළ යුත්තේ ය, භජනය නො කළ යුත්තේ ය, පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි. එයට හේතු කවරේ ද යත්: මට ආක්‍රෝෂ කරනු ඇතැයි ද මට අවමන් කරනු ඇතැ යි ද මට අවැඩ කරනු ඇතැයි ද කියා යි. එහෙයින් මෙ බදු පුද්ගල උපේක්ෂා කටයුතුය, සේවනය නො කළ යුත්තේය, භජනය නො කළ යුත්තේ ය, පර්යයුපාසනය නො කළ යුත්තේ යි.

කතමො ච ප්‍රගුණලො සෙවිතබ්බො හරීතබ්බො, පඨිරුපාසිතබ්බො: ඉධෙ'කච්චො ප්‍රගුණලො සීලවා හොති කල්‍යාණධම්මො, එවරුපො ප්‍රගුණලො සෙවිතබ්බො, හරීතබ්බො, පඨිරුපාසිතබ්බො, තං කියා හොතු: කිඤ්ඤාපි එවරුපසා ප්‍රගුණලසා න දිව්ඤ්ඤාගතිං ආපජ්ජති අප ටො නං කල්‍යාණො කිත්තිසදෙද අබ්බුග්ගච්ඡති. කල්‍යාණමිත්තො පුරිසප්‍රගුණලො, කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පව්ඤ්ඤා'ති තයමා එවරුපො ප්‍රගුණලො සෙවිතබ්බො, හරීතබ්බො, පඨිරුපාසිතබ්බො.

15. කතමො ච ප්‍රගුණලො සීලෙසු පරිපුරකාරී සමාධිසමී මත්තසොකාරී පඤ්ඤාය මත්තසොකාරී: සොතාපනතසකදගාමීනො. ඉමෙ වුවචනති ප්‍රගුණලො සීලෙසු පරිපුරකාරීනො, සමාධිසමී මත්තසොකාරීනො, පඤ්ඤාය මත්තසොකාරීනො.

කතමො ච ප්‍රගුණලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී, සමාධිසමීඤ්ඤා පරිපුරකාරී පඤ්ඤාය මත්තසොකාරී: අනාගාමී. අයං වුවචනි ප්‍රගුණලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී සමාධිසමීඤ්ඤා පරිපුරකාරී, පඤ්ඤාය මත්තසොකාරී.

කතමො ච ප්‍රගුණලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී, සමාධිසමීඤ්ඤා පරිපුරකාරී, පඤ්ඤාය ච පරිපුරකාරී: අරහා. අයං වුවචනි ප්‍රගුණලො සීලෙසු ච පරිපුරකාරී සමාධිසමීඤ්ඤා පරිපුරකාරී, පඤ්ඤාය ච පරිපුරකාරී.

16. තත් කතමෙ තයො සත්ථාරො: ඉධෙ'කච්චො සත්ථා කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, න රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, න වේදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, ඉධ පන එකච්චො සත්ථා කාමානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි. රූපානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, න වේදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, ඉධ පන එකච්චො සත්ථා කාමානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, රූපානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි වේදනානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, තත්‍ර යවායං සත්ථා කාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, න රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, න වේදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි* රූපාවචරසමාපත්තියා ලාභී සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො තත්‍ර යවායං සත්ථා කාමානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි රූපානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි න වේදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි අරූපාවචරසමාපත්තියා ලාභී සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, තත්‍ර යවායං සත්ථා කාමානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, රූපානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, වේදනානාඤ්ඤා පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙනි, සම්මාසම්බුද්ධො සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, ඉමෙ තයො සත්ථාරො.

1. පඤ්ඤාපෙති-ම ෪ ෨.

කවර පුද්ගලයෙක් සේවනය කළ යුත්තේ හජනය කළ යුත්තේ පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සිල්වත් වෙයි, යහපත් ගති ඇත්තේ ය, මෙ බඳු පුද්ගල සේවනය කළ යුත්තේය. හජනය කළ යුත්තේ ය, පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි. එයට හෙතු කවරේ ද යත්: මෙබඳු පුද්ගලයා ගේ දෘෂ්ටාන්තගතියට නො පැමිණේ නමුදු වැලි "කලණ මිතුරන් ඇති 'කලණ සහායයන් ඇති' කලණ යන්ට නැඹුරු වූ පුරුෂ පුද්ගලයෙක" යන ඔහු පිළිබඳ වූ යහපත් කීර්ති ශබ්දය උස් ව නැගෙයි. එහෙයින් මෙ බඳු වූ පුද්ගල සේවනය කළ යුත්තේය. හජනය කළ යුත්තේ ය. පර්යයුපාසනය කළ යුත්තේ යි.

15. කවර පුද්ගලයෙක් සීලයන් සපුරා කරන්නේ සමාධිය එක් දෙසක් කරන්නේ ප්‍රඥාව එක් දෙසක් කරන්නේ වේ ද යත්: සොකාපන්න සකදගාමීහු ය. මොහු සීලයන්හි සපුරා කරන සුලු සමාධියෙහි එක් දෙසක් කරන සුලු ප්‍රඥායෙහි එක්දෙසක් කරන සුලු පුද්ගලයෝ ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් සීලයන් ද සපුරා කරන්නේ සමාධිය ද සපුරා කරන්නේ ප්‍රඥාව එක් දෙසක් කරන්නේ වේ ද යත්: අනාගාමී තෙමේ යි. මේ තෙමේ සීලයන් ද සපුරා කරන සුලු සමාධිය ද සපුරා කරන ප්‍රඥාව එක් දෙසක් කරන පුද්ගලයා යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් සීලයන් ද සපුරා කරන්නේ සමාධිය ද සපුරා කරන්නේ ප්‍රඥාව ද සපුරා කරන්නේ වේ ද යත්: රහතුන් වහන්සේ යි. මේ තෙමේ සීලයන් ද සපුරා කරන සමාධිය ද සපුරා කරන ප්‍රඥාව ද සපුරා කරන පුද්ගලයා යැ යි කියනු ලැබේ.

16. එහි ශාස්තෘහු තිදෙනා කවරහු ද යත්: මෙලොව එක් ශාස්තෘ වරයෙක් කාමයන් ගේ ප්‍රභාණය පනවයි. රූපයන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවයි. වේදනාවන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවයි. යළි මෙහි එක් ශාස්තෘ වරයෙක් කාමයන් ගේ ද ප්‍රභාණය පනවයි. රූපයන් ගේ ද ප්‍රභාණය පනවයි. වේදනාවන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවයි. තවද මෙහි එක් ශාස්තෘ වරයෙක් කාමයන් ගේ ද ප්‍රභාණය පනවයි. රූපයන් ගේ ද ප්‍රභාණය පනවයි. වේදනාවන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවයි. තවද මෙහි එක් ශාස්තෘ වරයෙක් කාමයන් ගේ ප්‍රභාණය පනවා ද රූපයන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවා ද වේදනාවන් ගේ ප්‍රභාණය නො පනවා ද එකරුණෙන් රූපාවචර සමාපත්තිය ලබනසුලු ශාස්තෘවරයෙකු යි දත යුත්තේ ය. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘවරයෙක් කාමයන් ගේ ත් ප්‍රභාණය පනවා ද රූපයන් ගේ ත් ප්‍රභාණය පනවා ද වේදනාවන් ගේ ත් ප්‍රභාණය නො පනවා ද එකරුණෙන් අරූපාවචර සමාපත්තිය ලබන සුලු ශාස්තෘ වරයෙකුයි දත යුත්තේ ය. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘවරයෙක් කාමයන්ගේත් ප්‍රභාණය පනවා ද රූපයන්ගේ ත් ප්‍රභාණය පනවා ද වේදනාවන්ගේත් ප්‍රභාණය පනවා ද එකරුණෙන් සමාක් සම්බුද්ධ වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ ය යි දත යුක්තා හ. මොහු තිදෙන ශාස්තෘහු යි.

17. තස්ස කතමෙ අපරෙපි තයො සත්ථාරො: ඉධෙකවෙවා සත්ථා දිට්ඨෙවෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි, අභිසම්පරායඤ්ඤ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි ඉධ පන එකවෙවා සත්ථා දිට්ඨෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි, නො ව ඛො අභිසම්පරායං අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි, ඉධ පන එකවෙවා සත්ථා දිට්ඨෙවෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො න පඤ්ඤපෙනි. අභිසම්පරායඤ්ඤ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි. තත්‍ර යවායං සත්ථා දිට්ඨෙවෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි, අභිසම්පරායඤ්ඤ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි සංඝාතවාදො සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, තත්‍ර යවායං සත්ථා දිට්ඨෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි නො ව ඛො අභිසම්පරායං අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤපෙනි උච්චේදවාදො සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, තත්‍ර යවායං සත්ථා දිට්ඨෙවෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො න පඤ්ඤපෙනි. අභිසම්පරායඤ්ඤ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො න පඤ්ඤපෙනි. සම්මා සම්බුද්ධො සත්ථා තෙන දට්ඨබ්බො, ඉමෙ අපරෙපි තයො සත්ථාරො,

තික නිදෙදසො නිවසිතො.

17. එහි අන්‍ය වූ ද ශාස්තෘහු තිදෙනා කවරහු ද යත්: මෙලොව එක් ශාස්තෘවරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ම සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවයි. පර අත්බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවයි. යළි මෙහි එක් ශාස්තෘවරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ම සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවයි. එතෙකුදු වත් පෙර අත්බැව්හි සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවයි. තවද මෙහි එක් ශාස්තෘ වරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවයි. පරඅත්බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවයි. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘ වරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවා ද, පර අත්බැව්හි ද සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවාද එකරුණින් ශාස්වතවාදී ශාස්තෘ වරයෙකැයි දත යුත්තේ ය. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘවරයෙක් මෙ අත්බැව්හි ම සත්‍යවශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය පනවාද එතෙකුදු වත් පර අත්බැව්හි සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවාද එකරුණින් උච්ඡේදවාදී ශාස්තෘවරයෙකැයි දත යුත්තේ ය. ඔවුනතුරෙහි යම් ශාස්තෘ වරයෙක් මෙ අත්බැව්හි සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නොපනවා ද පර අත්බැව්හි ත් සත්‍ය වශයෙන් ස්ථිර වශයෙන් ආත්මය නො පනවා ද එකරුණින් සමයක් සම්බුද්ධ වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ ය යි දත යුත්තාහ. මොහු අන්‍ය වූ ද ශාස්තෘහු තිදෙනා යි.

ත්‍රික නිර්දේශය නිමිසේ යි.

4. වතුකත නිදේදසො

1. කතමො ව පුග්ගලො අසපුරිසො; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාතිපාති හොති, අදින්නාදයි හොති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරි හොති මුසාවාදී හොති, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධායි හොති, අයං වුවචි පුග්ගලො අසපුරිසො.

කතමො ව පුග්ගලො අසපුරිසෙන අසපුරිසතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ව පාණාතිපාති හොති, පරඤ්ඤා පාණාතිපාතෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව අදින්නාදයි හොති, පරඤ්ඤා අදින්නාදනෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව කාමෙසු මිච්ඡාචාරි හොති, පරඤ්ඤා කාමෙසු මිච්ඡාචාරෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව මුසාවාදී හොති, පරඤ්ඤා මුසාවාදෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධායි හොති, පරඤ්ඤා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධානෙ සමාදපෙති. අයං වුවචි පුග්ගලො අසපුරිසෙන අසපුරිසතරො.

කතමො ව පුග්ගලො සපුරිසො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාති පාතා පටිච්චරතො හොති, අදින්නාදනා පටිච්චරතො හොති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිච්චරතො හොති, මුසාවාද පටිච්චරතො හොති, සුරාමෙරය මජ්ජපමාදධානා පටිච්චරතො හොති, අයං වුවචි පුග්ගලො සපුරිසො.

කතමො ව පුග්ගලො සපුරිසෙන සපුරිසතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ව පාණාතිපාතා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා පාණාතිපාතාවෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව අදින්නාදනා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා අදින්නාදනා වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව මුසාවාද පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා මුසාවාද වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධානා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ඤා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදධානා වෙරමණියා සමාදපෙති. අයං වුවචි පුග්ගලො සපුරිසෙන සපුරිසතරො.

4. චතුෂ්ක නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් අසත්පුරුෂ වේ ද යත්; මෙලොවැ කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණීන් නසන්නේ වෙයි. නුදුන් දෑ ගන්නේ වෙයි. කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නේ වෙයි. බොරු කියන්නේ වෙයි. රහමෙර පානයෙහි යෙදුණේ වේ. මේ පුද්ගල අසත්පුරුෂ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් අසත්පුරුෂයාට වඩා අතිශයින් අසත්පුරුෂ වේ ද යත්: මෙලොවැ එක් පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ප්‍රාණීන් නසන්නේ වෙයි. අනුනුදු ප්‍රාණීන් නැසීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් නුදුන් දෑ ගන්නේ වෙයි. අනුනුදු නුදුන් දෑ ගැන්මෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නේ වෙයි. අනුනුදු කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් බොරු කියන්නේ වෙයි. අනුනුදු බොරුකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් රහමෙර පානයෙහි යෙදුණේ වෙයි. අනුනුදු රහමෙර පානයෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල අසත්පුරුෂයාට වඩා අතිශයින් අසත්පුරුෂ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් සත්පුරුෂ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. මුසවා කීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. රහමෙර පානයෙන් වෙන් වූයේ වේ. මේ පුද්ගල සත්පුරුෂ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් සත්පුරුෂයාට වඩා අතිශයින් සත්පුරුෂ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, මෙරමා ද ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන්වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. මෙරමා ද නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. මෙරමා ද කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මුසවා කීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, මෙරමා ද මුසවා කීමෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි, තෙමේත් රහමෙර පානයෙහි ගැලීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, මෙරමා ද රහමෙර පානයෙහි ගැලීමෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල සත්පුරුෂයාට වඩා අතිශයින් සත්පුරුෂයා යි කියනු ලැබේ.

2. කතමො ච පුග්ගලො පාපො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාති පාතී හොති, අදින්නාදුඨි හොති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරි හොති, මුසාවාදී හොති, පිසුනාවාවො¹ හොති, ඵරුසවාචො² හොති, සමථප්පලාපි හොති, අභිජ්ඣාලු හොති, ව්‍යාපක්ඛවිතො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, අයං වුච්චති පුග්ගලො පාපො.

කතමො ච පුග්ගලො පාපෙන පාපතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ච පාණාතිපාතී හොති. පරඤ්ච පාණාතිපාතෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච අදින්නාදුඨි හොති, පරඤ්ච අදින්නාදුතෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච කාමෙසු මිච්ඡාචාරි හොති පරඤ්ච කාමෙසු මිච්ඡාචාරෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච මුසාවාදී හොති, පරඤ්ච මුසාවාදෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච පිසුනාවාවො¹ හොති, පරඤ්ච පිසුනාය වාවාය සමාදපෙති, අත්තනා ච ඵරුසවාචො හොති, පරඤ්ච ඵරුසාය වාවාය සමාදපෙති, අත්තනා ච සමථප්පලාපි හොති, පරඤ්ච සමථප්පලාපෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච අභිජ්ඣාලු හොති, පරඤ්ච අභිජ්ඣාය සමාදපෙති, අත්තනා ච ව්‍යාපක්ඛවිතො හොති, පරඤ්ච ව්‍යාපාදෙ සමාදපෙති, අත්තනා ච මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, පරඤ්ච මිච්ඡාදිට්ඨියා සමාදපෙති: අයං වුච්චති පුග්ගලො පාපෙන පාපතරො.

කතමො ච පුග්ගලො කල්‍යාණො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාති පාතා පටිච්චරතො හොති, අදින්නාදුතා පටිච්චරතො හොති, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිච්චරතො හොති, මුසාවාද පටිච්චරතො හොති. පිසුනාය වාවාය පටිච්චරතො හොති, ඵරුසාය වාවාය පටිච්චරතො හොති, සමථප්පලාපා පටිච්චරතො හොති, අනභිජ්ඣාලු හොති, අව්‍යාපක්ඛ විතො හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති. අයං වුච්චති පුග්ගලො කල්‍යාණො.

කතමො ච පුග්ගලො කල්‍යාණෙන කල්‍යාණතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ච පාණාතිපාතා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ච පාණාති පාතා වෙරමණියා සමාදපෙති, අත්තනා ච අදින්නාදුතා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ච අදින්නාදුතා වෙරමණියා සමාදපෙති, අත්තනා ච කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිච්චරතො හොති, පරඤ්ච කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ච මුසාවාද පටිච්චරතො හොති,

1. { පිසුනාවාවො - සිමු.
පිසුණාවො - මජ්ඣ.
2. ඵරුසාවාවො - සිමු.

2. කවර පුද්ගලයෙක් පාපී වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණින් නසන්නේ වෙයි. නුදුන් දෑ ගන්නේ වෙයි. කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නේ වෙයි. මුසවා කියන්නේ වෙයි. පෙහෙසුන් බස් (කේලාම) කියන්නේ වෙයි. රථ වදන් කියන්නේ වෙයි. ප්‍රලාප (හිස් වදන්) කියන්නේ වෙයි. අනුන් අයක් දෑ තමා සතු කරන රිසි ඇත්තේ වෙයි. මෙරමා නසන සිත් ඇත්තේ වෙයි. මිසදිටු වේ. මේ පුද්ගල පාපී (පව ඇත්තේ) යයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් පාපියාහට වඩා අතිශයින් පාපී වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ප්‍රාණින් නසන්නේ වෙයි. මෙරමාත් ප්‍රාණින් නැසීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් නුදුන් දෑ ගන්නේ වෙයි. මෙරමාත් නුදුන් දෑ ගැන්මෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්නේ වෙයි. මෙරමාත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මුසවා කියන්නේ වෙයි. මෙරමාත් මුසවා කීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් පිසුනු බස් කියන්නේ වෙයි. මෙරමාත් පිසුනු වදන්හි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් රථවදන් කියන්නේ වෙයි. මෙරමාත් රථවදන් කීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් සිස් තෙපුල් කියන්නේ වෙයි. මෙරමාත් සිස් තෙපුල් කීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් අන්සතු දෑ තමා සතු කරන රිසි ඇත්තේ වෙයි මෙරමාත් අන්සතු දෑ තමා සතු කරන රිසියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මෙරමා නසන සිත් ඇත්තේ වෙයි. මෙරමාත් මෙරමා නසන සිත්හි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මිසදිටු වෙයි. මෙරමාත් මිසදිටුයෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල පාපියාට වඩා අතිශයින් පාපිය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් කල්‍යාණ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැකුණේ වෙයි. නුදුන්දෑ ගැන්මෙන් වැළැකුණේ වෙයි. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි. මුසවාකීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි, මුසවා කීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි. රථ වදන් කීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි. හිස් වදන් කීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි. අන්සතු දෑ තමා සතු කරන රිසි නැත්තේ වෙයි. අනුන් නසන සිත් නැත්තේ වෙයි. සමාක් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වේ. මේ පුද්ගල කල්‍යාණය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් කල්‍යාණයාට වඩා අතිශයින් කල්‍යාණ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැකුණේ වෙයි. මෙරමාත් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වැළැකුණේ වෙයි. මෙරමාත් නුදුන් දෑ ගැන්මෙන් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමාත් කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් මුසවා කීමෙන් වැළැකුණේ වෙයි.

පරඤ්ඤා වුසාචාද වෙරමණියා සමාදපෙති, අත්තනා ව පිසුනාය වාචාස පටි වීරතො හොති, පරඤ්ඤා පිසුනාය වාචාස වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව ඵරුසාය වාචාස පටිවීරතො හොති, පරඤ්ඤා ඵරුසාය වාචාස වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව සමථපලාපා පටිවීරතො හොති, පරඤ්ඤා සමථපලාපා වෙරමණියා සමාදපෙති. අත්තනා ව අනභිජ්ඣාපු හොති, පරඤ්ඤා අනභිජ්ඣාය සමාදපෙති. අත්තනා ව අව්‍යාපක්‍ෂාවිත්තො හොති, පරඤ්ඤා අව්‍යාපාදෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව සමාදිට්ඨි හොති, පරඤ්ඤා සමාදිට්ඨියා සමාදපෙති. අයං වුවවති පුග්ගලො කල්‍යාණෙන කල්‍යාණ තරො.

3. කතමො ව පුග්ගලො පාපධමේමා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාතිපාතී හොති — පෙ — මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, අයං වුවවති පුග්ගලො පාපධමේමා.

කතමො ව පුග්ගලො පාපධමේමන පාපධමමතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ව පාණාතිපාතී හොති, පරඤ්ඤා පාණාතිපාතෙ සමාදපෙති. අත්තනා ව ආදික්‍ෂාදයි හොති, පරඤ්ඤා අදික්‍ෂාදනෙ සමාදපෙති — පෙ — අත්තනා ව මිච්ඡාදිට්ඨි හොති, පරඤ්ඤා මිච්ඡාදිට්ඨියා සමාදපෙති. අයං වුවවති පුග්ගලො පාපධමේමන පාපධමමතරො.

කතමො ව පුග්ගලො කල්‍යාණධමේමා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො පාණාතිපාතා පටිවීරතො හොති, අදික්‍ෂාදනා පටිවීරතො හොති — පෙ — සමාදිට්ඨි හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො කල්‍යාණධමේමා.

කතමො ව පුග්ගලො කල්‍යාණධමේමන කල්‍යාණධමමතරො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අත්තනා ව පාණාතිපාතා පටිවීරතො හොති, පරඤ්ඤා පාණාතිපාතා වෙරමණියා සමාදපෙති. — පෙ — අත්තනා ව සමාදිට්ඨි හොති, පරඤ්ඤා සමාදිට්ඨියා සමාදපෙති. අයං වුවවති පුග්ගලො කල්‍යාණධමේමන කල්‍යාණධමමතරො.

4. කතමො ව පුග්ගලො සාවජේජා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො සාවජේජන කායකමේමන සමන්තාගතො හොති, සාවජේජන වච්ඡකමේමන සමන්තාගතො හොති, සාවජේජන මනොකමේමන සමන්තාගතො හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො සාවජේජා.

මෙරමා ත් මුසවා කීමෙන් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් පිසුණු වදන් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමා ත් පිසුණු වදනින් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් රථවදනින් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමා ත් රථ වදනින් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් සිස් තෙපුලින් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමා ත් සිස් තෙපුලින් වැළැකීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් අන්සතු දෑ තමා සතු කරන රිසි නැත්තේ වෙයි, මෙරමා ත් අන්සතු දෑ තමා සතු කරන රිසි නැති වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් මෙරමා නසනසින් නැත්තේ වෙයි, මෙරමා ත් මෙරමා නසන සින් නැති වීමෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ත් සමාග් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි, මෙරමා ත් සමාග් දෘෂ්ටියෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල කල්‍යාණයාට වඩා අතිශයින් කල්‍යාණ යයි කියනු ලැබේ.

3. කවර පුද්ගලයෙක පාපධර්ම ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණින් නසන්නේ වෙයි -පෙ- මිසදිටු වේ, මේ පුද්ගල පාපධර්ම ඇත්තේ යයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් පාපධර්ම ඇත්තාට වඩා අතිශයින් පාපධර්ම ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේ ත් ප්‍රාණින් නසන්නේ වෙයි, මෙරමා ත් ප්‍රාණින් නැසීමෙහි සමාදන් කරවයි -පෙ- තෙමේ ත් මිසදිටු වෙයි. මෙරමා ත් මිසදිටුයෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල පාපධර්ම ඇත්තාට වඩා අතිශයින් පාපධර්ම ඇත්තේ යයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් කල්‍යාණ ධර්ම ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළැකුණේ වෙයි, -පෙ- සමාග් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වේ. මේ පුද්ගල කල්‍යාණ ධර්ම ඇත්තේ යයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් කල්‍යාණ ධර්ම ඇත්තාට වඩා අතිශයින් කල්‍යාණ-ධර්ම ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේ ත් ප්‍රාණ-ඝාතයෙන් වැළැකුණේ වෙයි, මෙරමා ත් ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන් වීමෙහි සමාදන් කරවයි -පෙ- තෙමේ ත් සමාග් දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි. මෙරමා ත් සමාග් දෘෂ්ටියෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුද්ගල කල්‍යාණ ධර්ම ඇත්තාට වඩා අතිශයින් කල්‍යාණධර්ම ඇත්තේ යයි කියනු ලැබේ.

4. කවර පුද්ගලයෙක් සාවද්‍ය වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සදෙස් වූ කායකර්මයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි, සදෙස් වූ වාක් කර්මයෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි, සදෙස් වූ මනාකර්මයෙන් යුක්ත වූයේ වේ. මේ පුද්ගල සාවද්‍ය යයි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුග්ගලො සාවජ්ඣබ්‍රුලො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො සාවජේජන බ්‍රුලං කායකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං අනවජේජන, සාවජේජන බ්‍රුලං වච්ඡකමෙමන සමන්තාගතො හොති-අපං අනවජේජන, සාවජේජන බ්‍රුලං මනොකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං අනවජේජන, අයං වුවවති පුග්ගලො සාවජ්ඣ බ්‍රුලො.

කතමො ව පුග්ගලො අපසාවජේජා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො අනවජේජන බ්‍රුලං කායකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං සාවජේජන, අනවජේජන බ්‍රුලං වච්ඡකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං සාවජේජන, අනවජේජන බ්‍රුලං මනොකමෙමන සමන්තාගතො හොති අපං සාවජේජන. අයං වුවවති පුග්ගලො අපසාවජේජා.

කතමො ව පුග්ගලො අනවජේජා: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො අනවජේජන කායකමෙමන සමන්තාගතො හොති, අනවජේජන වච්ඡකමෙමන සමන්තාගතො හොති, අනවජේජන මනොකමෙමන සමන්තාගතො හොති, අයං වුවවති පුග්ගලො අනවජේජා.

5. කතමො ව පුග්ගලො උග්ගච්ඡිකඤ්ඤා: යස්ස පුග්ගලස්ස සහ-උද්ගච්චෙත්‍රාය ධම්මාභිසමයො හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො උග්ගච්ඡිකඤ්ඤා.

කතමො ව පුග්ගලො විපච්ඡිකඤ්ඤා: යස්ස පුග්ගලස්ස සඨතිනෙත භාසිකස්ස විජාරෙන අපෙඨ විහරියමානෙ. ධම්මාභිසමයො හොති, අයං වුවවති පුග්ගලො විපච්ඡිකඤ්ඤා.

කතමො ව පුග්ගලො නෙයොයා: යස්ස පුග්ගලස්ස උද්දෙසතො පරිපුරිතො යොතිස්සො මනසිකරොතො කල්‍යාණමිත්තෙ සෙවිතො භජතො පඤ්ඤාසමාප්තො ඵලං අනුපුබ්බෙන ධම්මාභිසමයො හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො නෙයොයා.

කතමො ව පුග්ගලො පදපරමො: යස්ස පුග්ගලස්ස බ්‍රහ්මච්ඡි පුණ්ණො බ්‍රහ්මච්ඡි භණ්ණො බ්‍රහ්මච්ඡි ධාරයතො බ්‍රහ්මච්ඡි වාචයතො, න කාය ජාතියා ධම්මාභිසමයො හොති. අයං වුවවති පුග්ගලො පදපරමො.

කවර පුද්ගලයෙක් සාවද්‍ය බහුල වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සඳෙස් වූ කායකර්මයෙන් බහුලව නිදෙස් වූ කායකර්මයෙන් අල්ප ව ද සමන්වාගත (යුක්ත) වෙයි, සඳෙස් වූ වාක් කර්මයෙන් බහුල ව ද නිදෙස් වූ වාක් කර්මයෙන් අල්පව ද සමන්වාගත වෙයි, සඳෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් බහුලව ද නිදෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් අල්පව ද සමන්වාගත වේ. මේ පුද්ගල සාවද්‍ය බහුල ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් අල්පසාවද්‍ය වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිදෙස් වූ කායකර්මයෙන් බහුල ව ද සඳෙස් වූ කාය කර්මයෙන් අල්ප ව ද යුක්ත වෙයි. නිදෙස් වූ වාක්කර්ම බහුල ව ද සඳෙස්වූ වාක්කර්මයෙන් අල්පව ද යුක්ත වූයේ වෙයි. නිදෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් බහුලව ද සඳෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් අල්පව ද යුක්ත වූයේ වේ. මේ පුද්ගල අල්පසාවද්‍ය ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් අනවද්‍ය වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිදෙස් වූ කාය කර්මයෙන් සමන්වාගත වෙයි, නිදෙස් වූ වාක්කර්මයෙන් සමන්වාගත වෙයි, නිදෙස් වූ මනා: කර්මයෙන් සමන්වාගත වේ. මේ පුද්ගල අනවද්‍ය ය යි කියනු ලැබේ.

5. කවර පුද්ගලයෙක් උද්ඝට්ඨිතභූ වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකුට උද්ඝාත වෙලායෙහි ම (යම්තම් කරුණ නභා දුක් වූ කල්හි ම යි සේයි) (වතුස්සත්‍ය) ධර්මාවබෝධය වේ ද, මේ පුද්ගල උද්ඝට්ඨිතභූ ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් විපඤ්චිතභූ (කරුණ විස්තර කළ කල්හි ම අරුත දන්නේ) වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකුට සැකෙවින් කියන ලද ධර්මයාගේ අර්ත්ථය විස්තරයෙන් විභාග කරනු ලබන කල්හි ම ධර්මාභිසමය වේ ද, මෙ බුදු පුද්ගල විපඤ්චිතභූ ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් නෙය්‍ය වේ ද යත්: යම් පුද්ගලයකුට උදෙසීමෙන් පිළිවිසීමෙන් කරුණු වශයෙන් මෙනෙහි කිරීමෙන් කළණ මිතුරන් සෙවනයෙන් භජනයෙන් ළංග ඇසුරු කිරීමෙන් මෙසේ අනුපිළිවෙළින් ධර්මාභිසමය වේ ද, මේ පුද්ගල නෙමේ නෙය්‍ය ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් පදපරම වේ ද යත්: බොහෝ කොට අසන්නා වූ ද බොහෝ කොට කියන්නා වූ ද බොහෝ කොට දරන්නා වූ ද බොහෝ කොට කියවන්නා වූ ද යම් පුද්ගලයෙකුට ඒ ආත්මභාවයෙහි ධර්මාභිසමය නො වේ ද මේ පුද්ගල පදපරම ය යි කියනු ලැබේ.

6. කතමෝ ව පුග්ගලො මුක්තපට්ඨානො, නො යුක්තපට්ඨානො: ඉඨෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤං පුට්ඨො සමානො යුක්තං වදති නො සීඝං. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො යුක්තපට්ඨානො නො මුක්තපට්ඨානො.

කතමෝ ව පුග්ගලො මුක්තපට්ඨානො, නො යුක්තපට්ඨානො: ඉඨෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤං පුට්ඨො සමානො සීඝං වදති නො යුක්තං. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො මුක්තපට්ඨානො, නො යුක්තපට්ඨානො.

කතමෝ ව පුග්ගලො යුක්තපට්ඨානො ව මුක්තපට්ඨානො ව: ඉඨෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤං පුට්ඨො සමානො යුක්තඤ්ච වදති. සීඝඤ්ච අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො යුක්තපට්ඨානො ව මුක්තපට්ඨානො ව.

කතමෝ ව පුග්ගලො නෙව යුක්තපට්ඨානො නො මුක්තපට්ඨානො: ඉඨෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤං පුට්ඨො සමානො නෙව යුක්තං වදති, නො සීඝං. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො නෙව යුක්තපට්ඨානො නො මුක්ත පට්ඨානො.

7. තත් කතමෙ වත්තාරො ධම්මකරීකා පුග්ගලා: වත්තාරො ධම්මකරීකා - ඉඨෙ'කච්චො ධම්මකරීකො අපඤ්ඤා භාසති. අසත්තඤ්ච පරිසා වස්ස න කුසලා භොති සත්තාසත්තස්ස, එවරුපො ධම්මකරීකො එවරුපාය පරිසාය ධම්මකරීකොනෙව සබ්බං ගව්ඨති. ඉධ පන එකච්චො ධම්මකරීකො අපඤ්ඤා භාසති සත්තඤ්ච, පරිසාය වස්ස කුසලා භොති සත්තාසත්තස්ස, එවරුපො ධම්මකරීකො එවරුපාය පරිසා ධම්මකරීකොනෙව සබ්බං ගව්ඨති. ඉධ පන එකච්චො ධම්මකරීකො ඛණ්ණඤ්ච භාසති අසත්තඤ්ච පරිසාවස්ස න කුසලා භොති සත්තාසත්තස්ස, එවරුපො ධම්මකරීකො එවරුපාය පරිසාය ධම්මකරීකොනෙව සබ්බං ගව්ඨති. ඉධ පන එකච්චො ධම්මකරීකො ඛණ්ණඤ්ච භාසති සත්තඤ්ච, පරිසා වස්ස කුසලා භොති සත්තාසත්තස්ස, එවරුපො ධම්මකරීකො එවරුපාය පරිසාය ධම්මකරීකොනෙව සබ්බං ගව්ඨති. ඉමෙ වත්තාරො ධම්මකරීකා පුග්ගලා.

6. කවර පුද්ගලයෙක් යුක්තපටිභාන වූයේ (සාර්ථක සකාරණ වචන ඇත්තේ) මුත්තපටිභාන (වභා පිළිතුරු දෙන්නේ) නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ප්‍රශ්නය විචාරන ලද්දේ සාර්ථක සකාරණ කොට කියයි. ශීඝ්‍ර ව නො කියයි. මේ පුද්ගල මුත්තපටිභාන නො වූ යුක්තපටිභාන යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් යුක්තපටිභාන නො වූ මුත්තපටිභාන වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ප්‍රශ්නය විචාරන ලද්දේ වභා පිළිතුරු දෙයි, සාර්ථක සකාරණ කොට පිළිතුරු නො දෙයි. මේ පුද්ගල යුක්තපටිභාන නො වූ මුත්තපටිභාන යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් යුක්තපටිභාන ත් මුත්තපටිභාන ත් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් ප්‍රශ්නය විචාරන ලද්දේ සාර්ථක සකාරණ කොට ද පිළිතුරු දෙයි වභා පිළිතුරු දෙයි. මේ පුද්ගල යුක්තපටිභාන ත් මුත්තපටිභාන ත් වූයේ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් යුක්තපටිභාන නො වූයේ ම මුත්තපටිභාන ත් නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුභුලෙක් පැන පුච්ඡිණා ලද්දේ සාර්ථක සකාරණ කොට නො ම කියයි, යුහු වැ ද නො කියයි. මේ පුද්ගල යුක්තපටිභාන නො වූයේ ම මුත්තපටිභාන නො වූයේ යි කියනු ලැබේ.

7. එහි ධර්මකථික පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: ධර්ම කථිකයෝ සතර දෙනෙකි - මෙලොව එක් ධර්මකථිකයෙක් මඳක් ද කියයි. නිර්ථක නිෂ්කාරණ දෙයක් ද කියයි, ඔහු ගේ පිරිස ද සාර්ථක නිර්ථක බව දැනුමට නො සමත් වෙයි. මෙ බදු ධර්මකථික මෙ බදු පිරිසෙහි ධර්මකථික යන සංඛ්‍යාවට යෙයි. තව ද මෙහි එක් ධර්ම කථිකයෙක් ස්වල්ප වූත් සාර්ථක සකාරණ වූත් දෙයක් කියයි, ඔහුගේ පිරිස ද සාර්ථක නිර්ථක බව දැනුමට සමත් වෙයි, මෙ බදු ධර්මකථික තෙමේ මෙ බදු පිරිසෙහි ධර්මකථික යන සංඛ්‍යාවට යෙයි. තව ද මෙහි එක් ධර්මකථිකයෙක් බොහෝ වූත් නිර්ථක නිෂ්කාරණ වූත් දෙයක් කියයි. ඔහුගේ පිරිස ද සාර්ථක සකාරණ නිර්ථක නිෂ්කාරණ බව දැනුමට නො සමත් වෙයි, මෙ බදු ධර්මකථික තෙමේ මෙ බදු පිරිසෙහි ධර්මකථික යන සංඛ්‍යාවට යෙයි. තව ද මෙහි එක් ධර්ම කථිකයෙක් බොහෝ වූත් සාර්ථක සකාරණ වූත් දෙයක් කියයි, ඔහු ගේ පිරිස ද සාර්ථක සකාරණ නිර්ථක නිෂ්කාරණ බව දැනුමට සමත් වෙයි. මෙබදු ධර්මකථික තෙමේ මෙ බදු පිරිසෙහි ධර්මකථික යන සංඛ්‍යාවට යෙයි. මොහු ධර්මකථික පුද්ගලයෝ සතර දෙනා යි.

8. තත්ත්වකතමෙ වත්තාරො වලාභකූපමා පුග්ගලා: වත්තාරො වලාභකා; ගජ්ජනා නො වසසිනා වසසිනා, නො ගජ්ජනා, ගජ්ජනා ව වසසිනා ව, නෙව ගජ්ජනා නො වසසිනා. එවමෙව වත්තාරො වලාභකූපමා පුග්ගලා සනෙතා සංවිජ්ජමානා ලොකසමී. කතමෙ වත්තාරො: ගජ්ජනා නො වසසිනා, වසසිනා නො ගජ්ජනා, ගජ්ජනා ව වසසිනා ව, නෙව ගජ්ජනා නො වසසිනා.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො ගජ්ජනා හොති නො වසසිනා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො භාසිනා හොති නො කතනා. එවං පුග්ගලො ගජ්ජනා හොති නො වසසිනා. සෙය්‍යථාපි සො වලාභකො ගජ්ජනා නො වසසිනා. තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො වසසිනා හොති නො ගජ්ජනා: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො කතනා හොති නො භාසිනා. එවං පුග්ගලො වසසිනා හොති නො ගජ්ජනා. සෙය්‍යථාපි සො වලාභකො වසසිනා නො ගජ්ජනා. තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො ගජ්ජනා ව හොති වසසිනා ව: ඉධෙ කවෙවා පුග්ගලො භාසිනා ව හොති කතනා ව. එවං පුග්ගලො ගජ්ජනා ව හොති වසසිනා ව. සෙය්‍යථාපි සො වලාභකො ගජ්ජනා ව වසසිනා ව. තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො නෙව ගජ්ජනා හොති නො වසසිනා: ඉධෙ කවෙවා පුග්ගලො නෙව භාසිනා හොති නො කතනා, එවං පුග්ගලො නෙව ගජ්ජනා හොති නො වසසිනා, සොථාපි සො වලාභකො නෙව ගජ්ජනා නො වසසිනා, තද්වපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වත්තාරො වලාභකූපමා පුග්ගලා සනෙතා සංවිජ්ජමානා ලොකසමී.

9. තත්ත්වකතමෙ වත්තාරො මුසිකූපමා පුග්ගලා: වතසෙසා මුසිකා: ගාධං කතන නො වසිනා, වසිනා නො ගාධං කතනා. ගාධං කතනා ව වසිනා ව, නෙව ගාධං කතනා නො වසිනා. එවමෙව වත්තාරො මුසිකූපමා පුග්ගලා සනෙතා සංවිජ්ජමානා ලොකසමී. කතමෙ වත්තාරො: ගාධං කතනා නො වසිනා, වසිනා නො ගාධං කතනා, ගාධං කතනා ව, වසිනා ව, නෙව ගාධං කතනා නො වසිනා.

8. එහි මේසයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: මේසයෝ සතර දෙනෙකි: ගුගුරුන නො වස්නා මේස ය යැ, වස්නා නො ගුගුරුන මේසය යැ, ගුගුරුන්නා වූ ත් වස්නා වූ ත් මේසය යැ, නො මැ ගුගුරුන්නා වූ ත් නො වස්නා මේස යි. මෙසේ මා ලෝකයෙහි මේසයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන විද්‍යාමානාහ. කවරක් සතර දෙනෙක් ද යත්: ගුගුරුන නො වස්නා පුද්ගල යැ. වස්නා නො ගුගුරුන පුද්ගල යැ, ගුගුරුන්නා වූ ත් වස්නා වූ ත් පුද්ගල යැ, නො ගුගුරුන නො වස්නා පුද්ගල යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙමේ ගුගුරුන්නේ නො වස්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කියන්නේ වෙයි, කරන්නේ නො වෙයි. මෙසෙයින් පුද්ගල ගුගුරුන්නේ වෙයි, වස්නේ නො වෙයි. යම් සේ ඒ මේසය ගර්ජනා කරන්නේ නො වස්නේ වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල වස්නේ නො ගුගුරුන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කරන්නේ නො කියන්නේ වෙයි, මෙසේ පුද්ගල වස්නේ නො ගුගුරුන්නේ වෙයි. යම් සේ ඒ මේසය වස්නේ නො ගුගුරුන්නේ වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල ගුගුරුන්නේ ත් වස්නේ ත් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් කියන්නේ ත් කරන්නේ ත් වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ගුගුරුන්නේ ත් වස්නේ ත් වෙයි. යම් සේ ඒ මේසය ගුගුරුන්නේ ත් වස්නේ ත් වේ දැ මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල නො ගොරවන්නේ ම නො වස්නේ ත් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නො ම කියයි. නො ද කරයි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ නො මැ ගුගුරුන්නේ ත් නො වස්නේ ත් වෙයි. යම් සේ ඒ මේසය නො ගුගුරුන්නේ ම නො වස්නේ මැ වේදක් මේ පුද්ගල එ බඳු යි. මේසයට බඳු උපමා ඇතිමේ පුද්ගලයෝ සතර දෙන ලෝකයෙහි විද්‍යාමානාහ.

9. එහි මූෂිකොපම (මීයනට බඳු) පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: මූෂිකාවෝ සතර දෙනෙකි: බිල සාදන්නී නො වසන්නී යැ, (අනෙකකු කළ බිලයෙහි) වසන්නී බිල නො සාදන්නී යැ, බිල සාදන්නී වසන්නී ත් යැ, බිල නො සාදන්නී ම නො වසන්නී යැ යි මෙසේ ම ලෝකයෙහි මූෂිකොපම පුද්ගලයෝ සතර දෙන විද්‍යාමානාහ. කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: බිලය කරන්නේ නො වසන්නේ යැ, වසන්නේ බිල නොකරන්නේ යැ, බිල කරන්නේ ත් වසන්නේ ත් යැ, බිලය නො කරන්නේ ම නො වසන්නේ යැ යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කථංඤා පුග්ගලො ගාධං කක්ඛා හොති නො වසිකා; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ධම්මං පරියාපුණාති; සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදලං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං නප්පජානාති අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධගාමීති පටිපදුති යථාභූතං නප්පජානාති. එවං පුග්ගලො ගාධං කක්ඛා හොති නො වසිකා. සෙය්‍යථාපි සා මුසිකා ගාධං කක්ඛා නො වසිකා, තථුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො වසිකා හොති නො ගාධං කක්ඛා; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො න ධම්මං පරියාපුණාති; සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදලං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධගාමීති පටිපදුති යථාභූතං පජානාති. එවං පුග්ගලො වසිකා හොති නො ගාධං කක්ඛා සෙය්‍යථාපි සා මුසිකා වසිකා නො ගාධං කක්ඛා. තථුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො ගාධං කක්ඛා ව හොති වසිකා ව; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො ධම්මං පරියාපුණාති; සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදලං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධගාමීති පටිපදුති යථාභූතං පජානාති, එවං පුග්ගලො ගාධං කක්ඛා ව හොති වසිකා ව. සෙය්‍යථාපි සා මුසිකා ගාධං කක්ඛා ව හොති වසිකා ව-තථුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො නෙව ගාධං කක්ඛා හොති නො වසිකා; ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො න ධම්මං පරියාපුණාති; සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදලං, සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධගාමීති පටිපදුති යථාභූතං නප්පජානාති, එවං පුග්ගලො නෙව ගාධං කක්ඛා හොති නො වසිකා. සෙය්‍යථාපි සා මුසිකා. නෙව ගාධං කක්ඛා නො වසිකා, තථුපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්ඛාරො මුසිකුපමා පුග්ගලා සත්තො සංචිජ්ජමානා ලොකසමී.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කෙසේ නම් පුද්ගල බිල කරන්නේ නො වසන්නේ වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි ඇතැම් පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අබ්‍රහ්‍මදම්ම වෙදල්ල සංඛ්‍යාත ධර්මය උගනියි, හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුව යැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල බිල කරන්නේ නො වසන්නේ වෙයි. යම් සේ ඒ මූෂිකා බිලය සාදන්නී නො වසන්නී ද මේ පුද්ගල තෙමේ එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල වසන්නේ බිල නො කරන්නේ වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ය, ගෙයා ය, වෙය්‍යාකරණ ය, ගාථා ය, උදන ය, ඉතිවුත්තක ය, ජාතක ය, අබ්‍රහ්‍මදම්ම ය, වෙදල්ල ය යන ධර්මය නො උගනියි, හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනි. මෙසේ පුද්ගල වසන්නේ බිල නො කරන්නේ වෙයි. යම් සේ ඒ මූෂිකා වසන්නී බිල නො සාදන්නී ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල බිල කරන්නේත් වසන්නේත් වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් සූත්‍ර ය, ගෙයා ය, වෙය්‍යාකරණ ය, ගාථා ය, උදන ය, ඉතිවුත්තක ය, ජාතකය අබ්‍රහ්‍මදම්ම ය, වෙදල්ල ය යන ධර්මය උගනියි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දනියි, මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ බිලය කරන්නේත් වසන්නේත් වෙයි. යම් සේ ඒ මූෂිකා බිලය සාදන්නීත් වසන්නීත් වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල බිල නො කරන්නේ ම නො වසන්නේ වේ ද යත්: මෙසස්නෙහි එක් පුද්ගලයෙක් සූත්‍රය, ගෙයා ය, වෙය්‍යාකරණ ය, ගාථා ය, උදනය, ඉතිවුත්තක ය, ජාතක ය, අබ්‍රහ්‍මදම්ම ය, වෙදල්ල ය යන ධර්මය නො උගනියි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි. මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි. මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල බිල නො කරන්නේ ම නො වසන්නේ වේ. යම් සේ ඒ මූෂිකා බිලය නො කරන්නී ම නො වසන්නී වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මොහු සතර දෙන ලොකයෙහි විද්‍යාමාන මූෂිකොපම පුද්ගලයෝ යි.

10. තත් කතමෙ වත්තාරො අමබුපමා පුග්ගලා: වත්තාරි අබ්බාති, ආමං පක්කවණ්ණි, පක්කං ආමවණ්ණි, ආමං ආමවණ්ණි, පක්කං පක්කවණ්ණි. එවමෙව¹ වත්තාරො අමබුපමා පුග්ගලා සත්තො සංචිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ වත්තාරො: ආමො පක්කවණ්ණි, පක්කො ආමවණ්ණි, ආමො ආමවණ්ණි, පක්කො පක්කවණ්ණි.

කථකුචු පුග්ගලො ආමො හොති පක්කවණ්ණි: ඉධෙ'කවට්ඨසා පුග්ගලසා පාසාදිකං හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං චිලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සංකාපිපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතා නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං නප්පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපද්ධි යථාභූතං නප්පජානාති. එවං පුග්ගලො ආමො හොති පක්කවණ්ණි. සෙය්‍යරාපි තං අමං ආමං පක්කවණ්ණි, තථුපමො අයං පුග්ගලො.

කථකුචු පුග්ගලො පක්කො හොති ආමවණ්ණි: ඉධෙ'කවට්ඨසා පුග්ගලසා න පාසාදිකං හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං චිලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සංකාපිපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපද්ධි යථාභූතං පජානාති. එවං පුග්ගලො පක්කො හොති අ මවණ්ණි. සෙය්‍යරාපි තං අමං පක්කං ආමවණ්ණි, තථුපමො අයං පුග්ගලො.

කථකුචු පුග්ගලො ආමො හොති ආමවණ්ණි: ඉධෙ'කවට්ඨසා පුග්ගලසා න පාසාදිකං හොති අභික්කන්තං පටික්කන්තං ආලොකිතං චිලොකිතං සමමිඤ්ජිතං පසාරිතං සංකාපිපත්තවිවරධාරණං. සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං නප්පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපද්ධි යථාභූතං නප්පජානාති. එවං පුග්ගලො ආමො හොති ආමවණ්ණි. සෙය්‍යරාපි තං අමං ආමං ආමවණ්ණි, තථුපමො අයං පුග්ගලො.

1. එවමෙව. - මජ්ඣ.

10. එහි අම්බුපම (අඹඵලයට බඳු) පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: අඹඵල සතරෙකි: අමු වූ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ යැ, පැසුණු අමු පැහැඇත්තේ යැ, අමු වූ අමුපැහැ ඇත්තේ යැ, පැසුණු, පැසුණු පැහැඇත්තේ යැ යි. මෙසේ ම ලෝකයෙහි අම්බුපම පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් විද්‍යාමාන වෙත්: කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: අමු වූ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ යැ, පැසුණා වූ අමුපැහැ ඇත්තේ යැ, අමු වූ අමු පැහැ ඇත්තේ යැ, පැසුණු, පැසුණු පැහැ ඇත්තේ යැ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල අමු වූයේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිලීම, අත් පා දිග හැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැයි ඇති සැටියෙන් නො දනගනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් නො දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දන ගනි. මෙසේ පුද්ගල අමු වූයේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ වෙයි. යම් සේ ඒ අඹය අමු වූයේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැසුණේ අමු පැහැ ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිලීම, අත් පා දිග හැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දනගනියි, මේ දුක් උපදනා හෙතුවැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දන ගනි. මෙසේ පුද්ගල පැසුණේ අමු පැහැ ඇත්තේ වෙයි. යම් සේ ඒ අඹය පැසුණේ අමු පැහැ ඇත්තේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල අමු වූයේ අමු පැහැ ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිලීම, අත් පා දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාදය එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි . . . මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල අමු වූයේ අමු පැහැ ඇත්තේ වෙයි. යම් සේ ඒ අඹය අමු වූයේ අමු පැහැ ඇත්තේ ද, මේ පුද්ගල කෙමේ එබඳු යි.

කරුණික පුග්ගලයා පක්ෂයා හෙයින් පක්ෂවර්ණය: ඉබ්බවට පුග්ගලයා පාසාදිකා හෙයින් අභිකක්ෂණ පටිකක්ෂණ ආලෝකිත විලෝකිත සම්මේෂණ පසාරිත සම්භාවිතවිවර්ධාරණ. සො ඉදං දුක්ඛනි යථාභූතං පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපදානි යථාභූතං පජානාති. එවං පුග්ගලයා පක්ෂයා හෙයින් පක්ෂවර්ණය. සෙය්‍යථාපි තං අම්බං පක්ෂං පක්ෂවර්ණය. තද්වපමො අයං පුග්ගලයා. ඉමෙ වක්ඛාරො අම්බපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

11. තස්ස කතමෙ වක්ඛාරො කුමභූපමා පුග්ගලා: වක්ඛාරො කුමො: කුට්ඨො පිහිතො, පුරො විවටො, කුට්ඨො විවටො, පුරො පිහිතො. එවමෙව වක්ඛාරො කුමභූපමා පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ වක්ඛාරො: කුට්ඨො පිහිතො, පුරො විවටො, කුට්ඨො විවටො, පුරො පිහිතො.

කරුණික පුග්ගලයා කුට්ඨො හෙයින් පිහිත: ඉබ්බවට පුග්ගලයා පාසාදිකා හෙයින් අභිකක්ෂණ පටිකක්ෂණ ආලෝකිත විලෝකිත සම්මේෂණ පසාරිත සම්භාවිතවිවර්ධාරණ. සො ඉදං දුක්ඛනි යථාභූතං නපජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපදානි යථාභූතං නපජානාති. එවං පුග්ගලයා කුට්ඨො හෙයින් පිහිතො. සෙය්‍යථාපි සො කුමො කුට්ඨො පිහිතො, තද්වපමො අයං පුග්ගලයා.

කරුණික පුග්ගලයා පුරො හෙයින් විවටො: ඉබ්බවට පුග්ගලයා න පාසාදිකා හෙයින් අභිකක්ෂණ පටිකක්ෂණ ආලෝකිත විලෝකිත සම්මේෂණ පසාරිත සම්භාවිතවිවර්ධාරණ. සො ඉදං දුක්ඛනි යථාභූතං පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපදානි යථාභූතං පජානාති. එවං පුග්ගලයා පුරො හෙයින් විවටො. සෙය්‍යථාපි සො කුමො පුරො විවටො, තද්වපමො අයං පුග්ගලයා.

කරුණික පුග්ගලයා කුට්ඨො හෙයින් විවටො: ඉබ්බවට පුග්ගලයා න පාසාදිකා හෙයින් අභිකක්ෂණ පටිකක්ෂණ ආලෝකිත විලෝකිත සම්මේෂණ පසාරිත සම්භාවිතවිවර්ධාරණ. සො ඉදං දුක්ඛනි යථාභූතං නපජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරොධගාමීනී පටිපදානි යථාභූතං නපජානාති. එවං පුග්ගලයා කුට්ඨො හෙයින් විවටො. සෙය්‍යථාපි සො කුමො කුට්ඨො විවටො, තද්වපමො අයං පුග්ගලයා.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැසුණේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම, අත් පා දිග හැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනියි. මේ දුක් උපදනා හෙතු වැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනියි, මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මෙසේ පුද්ගල පැසුණේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේ වේ. යම්සේ ඒ අභය පැසුණේ පැසුණු පැහැ ඇත්තේද, මේ පුද්ගල තෙමේ එබඳු යි. මොහු සතර දෙන ලොකයෙහි වීදාමාන අමබුපම පුද්ගලයෝ යි.

11. එහි කුම්භපම (කළයට බඳු) පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: කුම්භයෝ (කළ) සතර දෙනෙකි: හිස් වූ වසන ලද්ද ය, පිරුණු නො වසන ලද්ද ය, හිස් වූ නො වසන ලද්ද ය, පිරුණු වසන ලද්ද යි. මෙසේ ම ලොකයෙහි වීදාමාන කුම්භපම පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙකි. කවරහු සතර දෙනෙක් ද යත්: හිස් වූ වසන ලද්දේ යැ, පිරුණා වූ නො වසන ලද්දේ යැ, හිස් වූ නො වසන ලද්දේ යැ, පිරුණා වූ වසන ලද්දේ යැ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල හිස්වූයේ වසන ලද්දේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම, අත් පා දිග හැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනියි. . . . මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනී. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ හිස් වූයේ වසන ලද්දේ වෙයි. ඒ හිස් වූ වසන ලද කුම්භය යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පිරුණේ නො වසන ලද්දේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම, අත් පා දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනියි. . . . මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනියි. මෙසේ පුද්ගල පිරුණේ නො වසන ලද්දේ වේ. ඒ කුම්භය පිරුණේ නො වසන ලද්දේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල හිස් වූයේ නො වසන ලද්දේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයක්හු ගේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම, අත් පා දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දැනගනියි. . . . මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දැන ගනී. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ හිස් වූයේ නො වසන ලද්දේ වෙයි, ඒ කුම්භය හිස් වූයේ නො වසන ලද්දේ යම් සේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කළුකළු පුග්ගලයා පුරාණ හෙබි පිහිනො: ඉබේ කවිවස පුග්ගලයා පාසාදික. හෙබි අභිකකන. පටිකකන. ආලෝකිත. විලෝකිත. සම්මේද්ධ. පසාරිත. සම්භාවිතවිවර්ධාරණ. සො ඉද. දුක්ඛනි යථාභූත. පජානාති - පෙ - අය. දුක්ඛනිරෝධගාමීනි පටිපද්ධි යථාභූත. පජානාති. එව. පුග්ගලයා පුරාණ හෙබි පිහිනො. සෙය්‍යාපාපි සො කුමෙයා පුරාණ පිහිනො කප්පමො අය. පුග්ගලයා. ඉබේ වක්කාරො කුමෙයා පුග්ගලයා සනෙයා සංවිජ්ජමානා ලෝකසම්.

12. කළු කළුමෙ වක්කාරො උදකරහද්ධ පුග්ගලයා; වක්කාරො උදකරහද්ධ: උක්කාරො ගම්මිරොහාසො, ගම්මිරො උක්කාරොහාසො උක්කාරො උක්කාරොහාසො, ගම්මිරො ගම්මිරොහාසො. එවමෙව වක්කාරො උදකරහද්ධ පුග්ගලයා සනෙයා සංවිජ්ජමානා ලෝකසම්. කළුමෙ වක්කාරො: උක්කාරො ගම්මිරොහාසො, ගම්මිරො උක්කාරො හාසො, උක්කාරො උක්කාරොහාසො, ගම්මිරො ගම්මිරොහාසො.

කළුකළු පුග්ගලයා උක්කාරො හෙබි ගම්මිරොහාසො: ඉබේ කවිවස පුග්ගලයා පාසාදික. හෙබි අභිකකන. පටිකකන. ආලෝකිත. විලෝකිත. සම්මේද්ධ. පසාරිත. සම්භාවිතවිවර්ධාරණ. සො ඉද. දුක්ඛනි යථාභූත. නපජානාති - පෙ - අය. දුක්ඛනිරෝධගාමීනි පටිපද්ධි යථාභූත. නපජානාති. එව. පුග්ගලයා උක්කාරො හෙබි ගම්මිරො හාසො. සෙය්‍යාපාපි සො උදකරහද්ධ උක්කාරො ගම්මිරොහාසො කප්පමො අය. පුග්ගලයා.

කළුකළු පුග්ගලයා ගම්මිරො හෙබි උක්කාරොහාසො: ඉබේ කවිවස පුග්ගලයා න පාසාදික. හෙබි අභිකකන. පටිකකන. ආලෝකිත. විලෝකිත. සම්මේද්ධ. පසාරිත. සම්භාවිතවිවර්ධාරණ. සො ඉද. දුක්ඛනි යථාභූත. පජානාති - පෙ - අය. දුක්ඛනිරෝධගාමීනි පටිපද්ධි යථාභූත. පජානාති. එව. පුග්ගලයා ගම්මිරො හෙබි උක්කාරො හාසො සෙය්‍යාපාපි සො උදකරහද්ධ ගම්මිරො උක්කාරොහාසො කප්පමො අය. පුග්ගලයා.

කළුකළු පුග්ගලයා උක්කාරො හෙබි උක්කාරොහාසො: ඉබේ කවිවස පුග්ගලයා න පාසාදික. හෙබි අභිකකන. පටිකකන. ආලෝකිත. විලෝකිත. සම්මේද්ධ. පසාරිත. සම්භාවිතවිවර්ධාරණ. සො ඉද. දුක්ඛනි යථාභූත. නපජානාති - පෙ - අය. දුක්ඛනිරෝධගාමීනි පටිපද්ධි යථාභූත. නපජානාති. එව. පුග්ගලයා උක්කාරො හෙබි උක්කාරොහාසො. සෙය්‍යාපාපි සො උදකරහද්ධ උක්කාරො උක්කාරොහාසො කප්පමො අය. පුග්ගලයා.

1. සම්මේද්ධ. - මයය.

කෙසේ නම් පුද්ගල පිරුණේ වසන ලද්දේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිළීම, අත්පා දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනිමි -පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ පිරුණේ වසන ලද්දේ වේ. ඒ කුමහය පිරුණේ වසන ලද්දේ යම්සේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි. මොහු සතර දෙන ලොකයෙහි කුමහුපම පුද්ගලයෝ යි.

12. එහි ජලාශයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: ජලාශයයෝ සතර දෙනෙකි: ගැඹුරු ආකාර ඇති නො ගැඹුරු ජලාශය යැ, නො ගැඹුරු ආකාර ඇති ගැඹුරු ජලාශය යැ, නො ගැඹුරු ආකාර ඇති නො ගැඹුරු ජලාශය යැ, ගැඹුරු ආකාර ඇති ගැඹුරු ජලාශය යැ යි. මෙසේ මැ ලොකයෙහි ජලාශයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් විද්‍යමානශහ. කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: ගැඹුරු ආකාර ඇති නො ගැඹුරු වූයේ යැ, නො ගැඹුරු ආකාර ඇති ගැඹුරු වූයේ යැ, නො ගැඹුරු ආකාර ඇති නො ගැඹුරු වූයේ යැ, ගැඹුරු ආකාර ඇති ගැඹුරු වූයේ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යෑම, ඊම, ඉදිරි බැල්ම, අවට බැල්ම, අත්පා හැකිළීම, දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි -පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමේ පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ වේ. ඒ ජලාශය ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ යම්සේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යෑම-ඊම, ඉදිරි බැල්ම අවට බැල්ම අත්පා හැකිළීම-දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනිමි -පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනි. මෙසේ පුද්ගල නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ වේ. ඒ ජලාශය නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ යම්සේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යෑම-ඊම, ඉදිරි බැල්ම අවට බැල්ම අත්පා හැකිළීම- දිගහැරීම සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ නො වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනිමි -පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් නො දනිමි මෙසේ පුද්ගල නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ වේ. ඒ ජලාශය නො ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ නො ගැඹුරු වූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කර්මයේ පුග්ගලයා ගමනේ හෝ ගමනේ හා සමාන: ඉබ්බකම්මයා පුග්ගලයා පාසාදිකා හෝ අභිකල්පනා පටිකල්පනා ආලෝකිතා විලෝකිතා සම්මුඛිකා පසාරිකා සංකල්පිතවිවර්ධාරණ. යො ඉදං දුක්ඛානි යථාභූතා පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදානි යථාභූතා පජානාති. එවං පුග්ගලො ගමනේ හෝ ගමනේ හා සමාන. සෙය්‍යථාපි යො උදකරහදෙ ගමනේ ගමනේ හා සමාන, තද්වපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්ඛාරො උදකරහදපමා පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

13. තත් කතමෙ වක්ඛාරො බලිවිදුපමා පුග්ගලො: වක්ඛාරො බලිවිදු - සග්ගවිච්ඡේදා¹ නො පරග්ගවිච්ඡේදා, පරග්ගවිච්ඡේදා නො සග්ගවිච්ඡේදා, සග්ගවිච්ඡේදා ව පරග්ගවිච්ඡේදා ව, නෙව සග්ගවිච්ඡේදා නො පරග්ගවිච්ඡේදා. එවමෙව වක්ඛාරො බලිවිදුපමා පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං, කතමෙ වක්ඛාරො: සග්ගවිච්ඡේදා නො පරග්ගවිච්ඡේදා, පරග්ගවිච්ඡේදා නො සග්ගවිච්ඡේදා, සග්ගවිච්ඡේදා ව පරග්ගවිච්ඡේදා ව නෙව සග්ගවිච්ඡේදා නො පරග්ගවිච්ඡේදා.

කර්මයේ පුග්ගලො සග්ගවිච්ඡේදා හෝ නො පරග්ගවිච්ඡේදා: ඉබ්බකම්මො පුග්ගලො සකප්පිසං උබ්බේදිතා හෝ නො පරප්පිසං එවං පුග්ගලො සග්ගවිච්ඡේදා හෝ, නො පරග්ගවිච්ඡේදා. සෙය්‍යථාපි යො බලිවිදු සග්ගවිච්ඡේදා නො පරග්ගවිච්ඡේදා, තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කර්මයේ පුග්ගලො පරග්ගවිච්ඡේදා හෝ නො සග්ගවිච්ඡේදා: ඉබ්බකම්මො පුග්ගලො පරප්පිසං උබ්බේදිතා හෝ නො සකප්පිසං එවං පුග්ගලො පරග්ගවිච්ඡේදා හෝ නො සග්ගවිච්ඡේදා. සෙය්‍යථාපි යො බලිවිදු පරග්ගවිච්ඡේදා නො සග්ගවිච්ඡේදා, තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කර්මයේ පුග්ගලො සග්ගවිච්ඡේදා ව හෝ පරග්ගවිච්ඡේදා ව: ඉබ්බකම්මො පුග්ගලො සකප්පිසං උබ්බේදිතා හෝ පරප්පිසං, එවං පුග්ගලො සග්ගවිච්ඡේදා ව හෝ පරග්ගවිච්ඡේදා ව. සෙය්‍යථාපි යො බලිවිදු සග්ගවිච්ඡේදා ව පරග්ගවිච්ඡේදා ව, තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කර්මයේ පුග්ගලො නෙව සග්ගවිච්ඡේදා හෝ නො පරග්ගවිච්ඡේදා: ඉබ්බකම්මො පුග්ගලො නෙව සකප්පිසං උබ්බේදිතා හෝ නො පරප්පිසං, එවං පුග්ගලො නෙව සග්ගවිච්ඡේදා හෝ නො පරග්ගවිච්ඡේදා, සෙය්‍යථාපි යො බලිවිදු නෙව සග්ගවිච්ඡේදා නො පරග්ගවිච්ඡේදා. තද්වපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්ඛාරො බලිවිදුපමා පුග්ගලො සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

1. සග්ගවිච්ඡේදා - මර්ගය.

කෙසේ නම් පුද්ගල ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ වේද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයකු හේ යැම-රීම, ඉදිරි බැල්ම-අවට බැල්ම, අත් පා හැකිළීම-දිගහැරීම, සහළ පා සිවුරු දැරීම ප්‍රසාද එළවන්නේ වෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනියි-පෙ- මේ දුක් නැති කිරීමට යන මහැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මෙසේ පුද්ගල ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ වේ. ඒ ජලාශය ගැඹුරු ආකාර ඇත්තේ ගැඹුරු වූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

13. එහි ගවයාට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: ගවයෝ සතර දෙනෙකි: සිය ගවයනට සැඬ වූ පරගවයනට සැඬ නො වූයේ යැ, පරගවයනට සැඬ වූ සිය ගවයනට සැඬ නොවූයේ යැ, සිය ගවයනටත් පරගවයනටත් සැඬ වූයේ යැ, සිය ගවයනට සැඬ නො වූයේ ම පරගවයනටත් සැඬ නො වූයේ යැ යි. මෙසේ ම ලෝකයෙහි ගවයාට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් ඇත. කවරහු සතර දෙනෙක් ද යත්: ස්වගවයනට සැඬ වූ පරගවයනට සැඬ නො වූයේ යැ, පරගවයනට සැඬ වූ ස්වගවයනට සැඬ නො වූයේ යැ ස්වගවයනටත් පරගවයනටත් සැඬ වූයේ යැ ස්ව-ගවයනට සැඬ නො වූයේ මැ පරගවයනටත් සැඬ නො වූයේ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල ස්වගවයනට සැඬ වූයේ පරගවයනට සැඬ නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සිය පිරිස් තැනි ගන්-වන්නේ වෙයි, පර පිරිස් තැනි නො ගන්වයි. මෙසේ පුද්ගල සගවචණ්ඩ වූයේ පරගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ. ඒ ගව තෙමේ ස්වගවයනට සැඬ වූයේ පරගවයනට සැඬ නො වූයේ යම්සේ ද මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පරගවචණ්ඩ වූයේ සගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් පරපිරිස් තැනි ගන්වන්නේ වෙයි, සිය පිරිස් තැනි නො ගන්වයි, මෙසේ පුද්ගල පරගවචණ්ඩ වූයේ සගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ. ඒ ගව තෙමේ පරගවයනට සැඬ වූයේ ස්වගවයනට සැඬ නො වූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සගවචණ්ඩ වූයේත් පරගවචණ්ඩ වූයේත් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සිය පිරිසත් පරපිරිසත් තැනි ගන්වන්නේ වෙයි, මෙසේ පුද්ගල සගවචණ්ඩ වූයේත් පරගවචණ්ඩ වූයේත් වේ. ඒ ගවතෙමේ ස්වගවයනටත් පර ගවයනටත් සැඬවූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එ බඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සගවචණ්ඩ නො වූයේ ම පරගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් සිය පිරිස තැනි නො ගන්-වන්නේ ම පරපිරිස ද නො තැනි ගන්ව යි. මෙසේ පුද්ගල සගවචණ්ඩ නො වූයේ ම පරගවචණ්ඩ නො වූයේ වේ. ඒ ගවතෙමේ ස්වගවයනට සැඬ නො වූයේ ම පරගවයනට සැඬ නො වූයේ යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එ බඳු යි. මොහු සතර දෙන ලෝකයෙහි විද්‍යාමාන ගවයනට බඳු පුද්ගලයෝ යි.

14. තව කතමෙ වක්කාරො ආසිවිසුපමා පුග්ගලා. වක්කාරො ආසිවිසා ආගතවිසො නො සොරවිසො, සොරවිසො, නො ආගතවිසො, ආගතවිසො ව සොරවිසො ව, නෙව ආගතවිසො නො සොරවිසො. එවමෙව වක්කාරො ආසිවිසුපමා පුග්ගලා සනෙකා සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ වක්කාරො; ආගතවිසො නො සොරවිසො, සොරවිසො නො ආගතවිසො, ආගතවිසො ව සොරවිසො ව, නෙව ආගතවිසො නො සොරවිසො.

කථංකථා පුග්ගලො ආගතවිසො හොති නො සොරවිසො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අභිණිකං කුරුකිති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො න වීරං දීඝරක්ඛං අනුසෙති. එවං පුග්ගලො ආගතවිසො හොති නො සොරවිසො, සෙය්‍යථාපි සො ආසිවිසො ආගතවිසො නො සොරවිසො, තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කථංකථා පුග්ගලො සොරවිසො හොති නො ආගතවිසො: ඉධෙ කවෙවා පුග්ගලො නෙව ඛො අභිණිකං කුරුකිති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො වීරං දීඝරක්ඛං අනුසෙති. එවං පුග්ගලො සොරවිසො හොති නො ආගතවිසො, සෙය්‍යථාපි සො ආසිවිසො¹ සොරවිසො නො ආගතවිසො, තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කථංකථා පුග්ගලො ආගතවිසො ව හොති සොරවිසො ව: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො අභිණිකං කුරුකිති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො වීරං දීඝරක්ඛං අනුසෙති. එව පුග්ගලො ආගතවිසො ව හොති සොරවිසො ව. සෙය්‍යථාපි සො ආසිවිසො ආගතවිසො ව සොරවිසො ව, තද්වපමො අයං පුග්ගලො.

කථංකථා පුග්ගලො නෙව ආගතවිසො හොති නො සොරවිසො: ඉධෙ කවෙවා පුග්ගලො නතෙව ඛො අභිණිකං කුරුකිති, සො ව ඛට්ඨස්ස කොධො, න වීරං දීඝරක්ඛං අනුසෙති. එවං පුග්ගලො නෙව ආගතවිසො හොති නො සොරවිසො. සෙය්‍යථාපි සො ආසිවිසො නෙව ආගතවිසො නො සොරවිසො, තද්වපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්කාරො ආසිවිසුපමා පුග්ගලා සනෙකා සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං .

1. ආසිවිසො - මජ්ඣ.

14. එහි සර්පයනට බදු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහ යත්: සර්පයෝ සතර දෙනෙකි- සොරවිෂ නැති පැතිරෙන විෂ ඇත්තේ යැ, පැතිරෙන විෂ නැති සොරවිෂ ඇත්තේ යැ, සොරවිෂත් පැතිරෙන විෂත් ඇත්තේ ය, පැතිරෙන විෂ නැත්තේ ම සොරවිෂ නැත්තේ යැ යි. මෙසේ ම සර්පයනට බදු පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් ලොකයෙහි විද්‍යමානාහ. කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: සොරවිෂ නැති පැතිරෙන විෂ ඇත්තේ යැ, පැතිරෙන විෂ නැති සොර විෂ ඇත්තේ යැ, සොර විෂත් පැතිරෙන විෂත් ඇත්තේ යැ, පැතිරෙන විෂ නැත්තේ ම සොර විෂ නැත්තේ යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සොරවිෂ නැති පැතිරෙන විෂ ඇත්තෙක් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි, ඔහුගේ ඒ ක්‍රොධය ද බොහෝ කලක් දිගු කලක් රැඳී නො පවතී. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ සොරවිෂ නැති පැතිරෙන විෂ ඇත්තේ වේ. පැතිරෙන විෂ ඇති සොර විෂ නැති ඒ සර්ප යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබදු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැතිරෙන විෂ නැත්තේ සොරවිෂ ඇත්තෙක් වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර නො ම කිපෙයි, එතෙකුදු වත් ඔහුගේ ඒ ක්‍රොධය බොහෝ කලක් දිගු කලක් රැඳී පවතී. මෙසේ පුද්ගල පැතිරෙන විෂ නැත්තේ සොරවිෂ ඇත්තේ වේ. පැතිරෙන විෂ නැති සොරවිෂ ඇති ඒ සර්ප යම් සේ ද මේ පුද්ගල එබදු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැතිරෙන විෂත් සොරවිෂත් ඇත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර කිපෙයි, ඔහු ගේ ඒ ක්‍රොධය ද බොහෝ කලක් දිගු කලක් රැඳී පවතී. මෙසේ පුද්ගල පැතිරෙන විෂත් සොරවිෂත් ඇත්තේ වේ. පැතිරෙන විෂත් සොරවිෂත් ඇති ඒ සර්ප තෙම යම් සේ ද මේ පුද්ගල එබදු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල පැතිරෙන විෂ නැත්තේ ම සොරවිෂ නැත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් නිතොර නො කිපේ මැ යි, ඔහුගේ ඒ ක්‍රොධය ද බොහෝ කලක් දිගු කලක් රැඳී නො පවතී. මෙසේ පුද්ගල පැතිරෙන විෂ නැත්තේ ම සොරවිෂ නැත්තේ වේ. පැති-රෙන විෂ නොමැති සොරවිෂ නැති ඒ සර්ප යම්සේ ද, මේ පුද්ගල එබදු යි. මොහු සතර දෙන ලොකයෙහි විද්‍යමාන සර්පයනට බදු පුද්ගලයෝ යි.

15. කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො අවණණා-
රහස්ස වණණං භාසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො දුප්ථ-
පනනානං මිථ්‍යාපටිපනනානං තිස්සියානං තිස්සියසාවකානං වණණං
භාසති සුපටිපනනා¹. ඉතිපි, සමමාපටිපනනා ඉතිපි ති. එවං පුග්ගලො
අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො අවණණාරහස්ස වණණං භාසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො වණණාරහස්ස
අවණණං භාසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො සුපටිපනනානං
සමමාපටිපනනානං බුද්ධානං බුද්ධසාවකානං අවණණං භාසති, දුප්ථ-
පනනා ඉතිපි, මිථ්‍යාපටිපනනා ඉතිපි ති. එවං පුග්ගලො අනනුවිච්ච
අපරියොගාහෙතො වණණාරහස්ස අවණණං භාසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො අපසාදනීයෙ
යානෙ පසාදං උපදංසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො දුප්ථපදය
මිථ්‍යාපටිපදය පසාදං ජනෙති සුපටිපද². ඉතිපි, සමමාපටිපද ඉතිපි ති.
එවං පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙතො අපසාදනීයෙ යානෙ
පසාදං උපදංසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියොගා හෙතො පසාදනීයෙ යානෙ
අපසාදං උපදංසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො සුපටිපදය
සමමාපටිපදය අපසාදං ජනෙති දුප්ථපද ඉතිපි, මිථ්‍යාපටිපද ඉතිපි ති.
එවං පුග්ගලො අනනුවිච්ච අපරියො ගාහෙතො පසාදනීයෙ යානෙ
අපසාදං උපදංසිතා හොති.

16. කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච පරියොගාහෙතො අවණණා-
රහස්ස අවණණං භාසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො
දුප්ථපනනානං මිථ්‍යාපටිපනනානං තිස්සියානං තිස්සියසාවකානං
අවණණං භාසති දුප්ථපනනා ඉතිපි, මිථ්‍යාපටිපනනා ඉතිපි ති. එවං
පුග්ගලො අනනුවිච්ච පරියොගාහෙතො අවණණාරහස්ස අවණණං
භාසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනනුවිච්ච පරියොගාහෙතො වණණාරහස්ස
වණණං භාසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො සුපටිපනනානං
සමමාපටිපනනානං බුද්ධානං බුද්ධසාවකානං වණණං භාසති සුපටි
පනනා ඉතිපි, සමමාපටිපනනා ඉතිපි ති, එවං පුග්ගලො අනනුවිච්ච
පරියොගාහෙතො වණණාරහස්ස වණණං භාසිතා හොති,

1. සුපටිපනනා - සිද්ධි.
සුපටිපනනා - මජ්ඣං.
2. සුපටිපද - සිද්ධි, මජ්ඣං.

15. කෙසේ නම් පුද්ගල තුලනය නො කොට (ගුණගුණ මැන නො බලා යි සේ යි) (ගුණයෙහි) නො බැස ගෙන නුගුණ කියයුත්තහු ගේ ගුණ කියන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් 'සුපිළිපත්ත' යි ද මොනවට පිළිපත්ත' යි ද යි දුපිළිපත් වැරැදි ලෙස පිළිපත් තීර්ණ්ථකයන් ගේ තීර්ණ්ථක ශ්‍රාවකයන් ගේ ගුණ කියයි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැස ගෙන නුගුණ කිය යුත්තහුගේ ගුණ කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙමේ තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැස ගෙන ගුණ කියයුත්තහු ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් 'දුපිළිපත්ත' යි ද 'වැරැදි ලෙස පිළිපත්ත' යි ද' සුපිළිපත් මනා කොට පිළිපත් බුදුන් වහන්සේ ගේ බුදු සච්චන් ගේ නුගුණ කියයි. මෙසේ පුද්ගල තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැසගෙන ගුණ කියයුත්තහු ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැසගෙන නො පැහැදිය යුතු තැන ප්‍රසාදය උපදවන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුෂ්ප්‍රතිපදයෙහි මීර්‍යාප්‍රතිපදයෙහි සුප්‍රතිපද ය යි ද මීර්‍යා ප්‍රතිපද ය යි ද යි ප්‍රසාදය උපදවයි. මෙසේ පුද්ගල තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැසගෙන නො පැහැදිය යුතු තැන ප්‍රසාදය දක්වන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙමේ තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැස ගෙන පැහැදිය යුතු තැන අප්‍රසාදය දක්වන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සුප්‍රතිපදයෙහි සමාක් ප්‍රතිපදයෙහි 'දුෂ්ප්‍රතිපද' ය යි ද 'මීර්‍යා' 'ප්‍රතිපද' ය යි ද යි අප්‍රසාදය උපදවයි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ තුලනය නො කොට ගුණයෙහි නො බැසගෙන පැහැදිය යුතු තැන අප්‍රසාදය දක් වන්නේ වේ.

16. කෙසේ නම් පුද්ගල තුලනය කොට ගුණයෙහි බැසගෙන නුගුණ කිය යුත්තහු ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් 'දුෂ්ප්‍රතිපත්තයැ' යි ද 'මීර්‍යාප්‍රතිපත්තයැ' යි ද යි දුෂ්ප්‍රතිපත්ත මීර්‍යාප්‍රතිපත්ත තීර්ණ්ථකයන් ගේ ද තීර්ණ්ථක ශ්‍රාවකයන් ගේ ද නුගුණ කියයි. මෙසේ පුද්ගල තුලනය කොට ගුණයෙහි බැසගෙන නුගුණ කිය යුත්තහු ගේ නුගුණ කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙමේ තුලනය කොට ගුණයෙහි බැසගෙන ගුණ කිය යුත්තහු ගේ ගුණ කියන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් 'සුප්‍රතිපත්තයැ' යි ද සමාක් ප්‍රතිපත්තයැ' යි ද යි සුපිළිපත් මොනවට පිළිපත් බුදුන්වහන්සේ ගේ ද බුදුසච්චන් ගේ ද ගුණ කිය යි. මෙසේ පුද්ගල ගුණ කිය යුත්තහු ගේ ගුණ කියන්නේ වේ.

කථංඤා පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා අපසාදනීයෙ යානෙ අපසාදං උපදංසිතා හොති: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො දුසංචිපදාය මිච්ඡාපටිපදාය අපසාදං ජනෙති, දුසංචිපදා ඉතිපි මිච්ඡාපටිපදා ඉති-පි'ති' එවං පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා අපසාදනීයෙ යානෙ අපසාදං උපදංසිතා හොති.

කථංඤා පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා පසාදනීයෙ යානෙ පසාදං උපදංසිතා හොති: ඉධෙ කථෙවා පුග්ගලො සුපටිපදාය සම්මා-පටිපදාය පසාදං ජනෙති, සුපටිපදා ඉතිපි, සම්මාපටිපදා ඉතිපි'ති' එවං පුග්ගලො අනුච්චි පරියොගාහෙකා පසාදනීයෙ යානෙ පසාදං උපදංසිතා හොති.

17. කථංඤා පුග්ගලො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත, නො ව ඛො විණිණ්ණාරහස්ස විණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත, ඉධෙ'කථෙව පුග්ගලෙ විණිණ්ණං'පි සංචිජ්ජති. අවිණිණ්ණං'පි සංචිජ්ජති, යො තත් අවිණිණ්ණං තං භණති භූතං තච්ඡං කාලෙත, යො තත් විණිණ්ණං තං න භණති භූතං තච්ඡං කාලෙත. එවං පුග්ගලො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත, නො ව ඛො විණිණ්ණාරහස්ස විණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත.

කථංඤා පුග්ගලො විණිණ්ණාරහස්ස විණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත නො ව ඛො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත ඉධෙ'කථෙව පුග්ගලෙ විණිණ්ණං'පි සංචිජ්ජති, අවිණිණ්ණං'පි සංචිජ්ජති, යො තත් විණිණ්ණං තං භණති භූතං තච්ඡං කාලෙත, යො තත් අවිණිණ්ණං තං න භණති භූතං තච්ඡං කාලෙත එවං පුග්ගලො විණිණ්ණාරහස්ස විණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත, නො ව ඛො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත.

කථංඤා පුග්ගලො අවිණිණ්ණාරහස්ස අවිණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත විණිණ්ණාරහස්ස ව විණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත: ඉධෙ'කථෙව පුග්ගලෙ අවිණිණ්ණං'පි සංචිජ්ජති, විණිණ්ණං'පි සංචිජ්ජති. යො තත් අවිණිණ්ණං තං භණති භූතං තච්ඡං කාලෙත යො පි තත් විණිණ්ණං තමපි භණති භූතං තච්ඡං කාලෙත. තත් කාලඤ්ඤා හොති තස්ස පඤ්ඤායා වෙය්‍යාකරණාය. එවං පුග්ගලො අවිණිණ්ණාරහස්ස ව අවිණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත. විණිණ්ණාරහස්ස ව විණිණ්ණං භාසිතා හොති භූතං තච්ඡං කාලෙත.

කෙසෙයින් පුද්ගල නුවණින් විමසා ගණයෙහි බැයගෙන නො පැහැදිය යුතු තැන්හි අප්‍රසාදය දනවන්නේ වේ ද: මෙලොව පුද්ගල-යෙක් 'නින්දිත ප්‍රතිපත්' ය යි ද 'වැරදි පිළිවෙතැ' යි ද දැන නින්දිත ප්‍රති-පදයෙහි වැරදි පිළිවෙතෙහි අප්‍රසාදය උපදවයි. මෙසේ පුද්ගල නුවණින් විමසා ගණයෙහි බැයගෙන නො පැහැදිය යුතු තැන්හි අප්‍රසාදය දනවයි.

කෙසේ නම් පුද්ගල නුවණින් විමසා ගණයෙහි බැයගෙන පැහැදිය යුතු තැන්හි ප්‍රසාදය දනවන්නේ වේ ද: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් 'මනා පිළිවෙතැ' යි ද 'නිවැරදි පිළිවෙතැ' යි ද දැන මනා පිළිවෙතෙහි නිවැරදි පිළිවෙතෙහි ප්‍රසාදය උපදවයි. මෙසේ පුද්ගල නුවණින් විමසා ගණයෙහි බැයගෙන පැහැදිය යුතු තැන්හි ප්‍රසාදය දනවයි.

17. කෙසේ නම් පුද්ගල නුගුණ කිය යුත්තහු ගේ ඇත්තා වූ තරා වූ (එසේ ම වූ) නුගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, එතෙකුදු වත් ගුණ කිය යුත්තාහු ගේ ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ ද: මෙලොව පුද්ගලයකු කෙරෙහි ගුණයෙක් ද පැනෙයි, නුගුණයෙක් ද පැනෙයි. එහි නුගුණය යමෙක් ද ඇත්තා වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි කියයි. එහි යම් ගුණයෙක් වේ නම් විද්‍යාමාන වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි නො කියයි. මෙසේ පුද්ගල නුගුණ කියයුත්තහුගේ විද්‍යාමාන වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වෙයි. එතෙකුදුවත් ගුණකියයුත්තහුගේ ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තෙම ගුණ කිය යුත්තහුගේ ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද, එතෙකුදු වත් නුගුණ කිය යුත්තහුගේ ඇත්තා වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ ද: මෙලොව පුද්ගලයකු කෙරෙහි ගුණයෙක් ද පැනෙයි, නුගුණයෙක් ද පැනෙයි. එහි යම් ගුණයෙක් වේ නම් ඇත්තා වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි කියයි. එහි නුගුණය යමෙක් ද ඇත්තා වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි නො කියයි. මෙසේ පුද්ගල ගුණ කිය යුත්තහු ගේ ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වෙයි, එතෙකුදු වත් නුගුණ කිය යුත්තහුගේ ඇත්තා වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල නුගුණ කිය යුත්තහුගේ ද ඇත්තා වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද ගුණ කිය යුත්තහු ගේ ද ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ ද: මෙලොව පුද්ගලයෙකු කෙරෙහි නුගුණයෙක් ද පැනෙයි. ගුණයෙක් ද පැනෙයි. එහි යම් නුගුණයෙක් වේ නම් ඇත්තා වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි කියයි. තව ද එහි ගුණය යමෙක් ද ඇත්තා වූ තරා වූ එය ද සුදුසු කල්හි කියයි. එහි ඒ ප්‍රශ්නය වියදීමට සුදුසු කල් දන්නේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල නුගුණ කිය යුත්තාහු ගේ ද ඇත්තා වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වෙයි. ගුණ කිය යුත්තාහු ගේ ද ඇත්තා වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි කියන්නේ වේ.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො නෙ'ව අවණණාරහස්ස අවණණං භාසිතා හොති භුතං තව්ඨං කාලෙන, නොපි වණණාරහස්ස වණණං භාසිතා හොති භුතං තව්ඨං කාලෙන: ඉධෙ'කවෙව් පුග්ගලෙ වණණණං'පි සං-විජ්ජති, අවණණණං'පි සංවිජ්ජති. යො තත් අවණණණං තං න භණති භුතං තව්ඨං කාලෙන, යොපි තත් වණණණං තච්චි න භණති භුතං තව්ඨං කාලෙන. උපෙකකිකො වීහරති සතො සමපජානො. එවං පුග්ගලො නෙව අවණණාරහස්ස අවණණං භාසිතා හොති භුතං තව්ඨං කාලෙන, නොපි වණණාරහස්ස වණණං භාසිතා හොති භුතං තව්ඨං කාලෙන.

18. කතමො ව පුග්ගලො උට්ඨානඵලපථීවී නො පුඤ්ඤඵලපථීවී: යස්ස පුග්ගලස්ස උට්ඨානතො සටතො වායමතො ආර්ථො අභිනිබ්බන්ති නො පුඤ්ඤතො, අයං වුවති පුග්ගලො උට්ඨානඵලපථීවී නො පුඤ්ඤ-ඵලපථීවී.

කතමො ව පුග්ගලො පුඤ්ඤඵලපථීවී නො උට්ඨානඵලපථීවී: පරනිමිකවසවත්තිදෙවෙ උපාදය තතුපරි දෙවා පුඤ්ඤඵලපථීවීනො නො උට්ඨානඵලපථීවීනො.

කතමො ව පුග්ගලො උට්ඨානඵලපථීවී ව පුඤ්ඤඵලපථීවී ව: යස්ස පුග්ගලස්ස උට්ඨානතො සටතො වායමතො ආර්ථො අභිනිබ්බන්ති පුඤ්ඤතො ව, අයං වුවති පුග්ගලො උට්ඨානඵලපථීවී ව පුඤ්ඤඵලපථීවී ව.

කතමො ව පුග්ගලො නෙව උට්ඨානඵලපථීවී නො පුඤ්ඤඵලපථීවී: නෙරසිකා නෙව උට්ඨානඵලපථීවීනො නො පුඤ්ඤඵලපථීවීනො.

19. කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො තමො හොති තමපරායණො: ඉධෙ'කවෙව් පුග්ගලො නිවෙ කුලෙ පච්චාජානො හොති වණ්ඛාලකුලෙ වා නෙසාද-කුලෙ වා වෙණකුලෙ වා රථකාරකුලෙ වා පුක්කුසකුලෙ වා දළිදො අප්පත්තපානභොජනෙ කසිරවුත්තිකෙ, යත් කසිරෙන සාසව්ජාදෙ ලබ්භති, සො ව හොති දුබ්බණණො දුද්දසිකො ඔකොට්ඨිකො බවතා-බාධො කාණො වා කුණි වා බෙඤ්ජා වා පකඛහතො වා න ලාභී අත්තස්ස පානස්ස වත්ඨස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාව-සථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන දුට්ඨරිතං වරති, වාචාය දුට්ඨරිතං වරති, මනසා දුට්ඨරිතං වරති. සො කායෙන දුට්ඨරිතං වරිත්වා, වාචාය දුට්ඨරිතං වරිත්වා, මනසා දුට්ඨරිතං වරිත්වා, කායස්ස හෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාකං නිරයං උපපජ්ජති එවං පුග්ගලො තමො හොති තමපරායණො.

කෙසේ නම් පුද්ගල නුගුණ කිය යුත්තහුගේ හුන වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ ම ගුණ කිය යුත්තහු ගේ හුන වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේත් වේ ද: මෙලොව කිසි පුද්ගලයකු කෙරෙහි ගුණයෙක් ද පැනෙයි, නුගුණයෙක් ද පැනේ. එහි යම් නුගුණයෙක් වේ නම් හුන වූ තරා වූ එය සුදුසු කල්හි නො කියයි. තව ද එහි යම් ගුණයෙකුත් වේ නම් හුන වූ තරා වූ එය ද සුදුසු කල්හි නො කියයි. සිහි ඇත්තේ සමාසක් ප්‍රඥා ඇත්තේ මැදහත් ව වෙසෙයි. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ නුගුණ කියයුත්තහුගේ හුන වූ තරා වූ නුගුණය සුදුසු කල්හි නො කියන්නේ ම ගුණ කියයුත්තහුගේ හුන වූ තරා වූ ගුණය සුදුසු කල්හි නො ද කියන්නේ වේ.

18. කවර පුද්ගලයෙක් 'උත්ථානඵලොපජීවී' වූයේ පුණ්‍යඵලොප-
ජීවී නො වේ ද යත්: නැගී සිටුනා උත්සාහ කරන ව්‍යායාම කරන
යම් පුද්ගලයෙක්හු ගේ දිවි පැවැත්ම සැපයේ ද පුණ්‍යයෙන් නො සැපයේ ද
මේ පුද්ගල උත්ථානඵලොපජීවී වූයේ පුණ්‍යඵලොපජීවී නො වේ යැ යි
කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'පුණ්‍යඵලොපජීවී' වූයේ 'උත්ථානඵලොපජීවී'
නො වේ ද යත්: පරනිර්මිතවශවර්තකී දෙවියන් පටන් ගෙන ඉන්
මතුයෙහි දෙවියෝ පුණ්‍යඵලොපජීවී වුවාහු උත්ථානඵලොපජීවී නො
වුවාහු ය.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උත්ථානඵලොපජීවී'ත් 'පුණ්‍යඵලොපජීවී'ත්
වේ ද යත්: නැගී සිටුනා උත්සාහ කරන වැයම් කරන යම් පුද්ගලයෙක්හු ගේ
දිවි පැවැත්ම සැපයේ ද පිනිනුදු සැපයේ ද මේ පුද්ගල 'උත්ථාන-
ඵලොපජීවී'ත් 'පුණ්‍යඵලොපජීවී'ත් වේ ය යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උත්ථානඵලොපජීවී' නො මැ වූයේ 'පුණ්‍ය-
ඵලොපජීවී' නො වේ ද යත්: නිරිසත්හු 'උත්ථානඵලොපජීවීහු' නො
මැ වුවාහු 'පුණ්‍යඵලොපජීවී' නො වෙත්.

19. කෙසේ නම් පුද්ගල 'තමොතමපරායණ' (අදුරු වූයේ අදුරට
යන්නේ) වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් යම් කුලයෙකු
දුකයේ ආහාර වස්ත්‍ර ලැබේ ද එබඳු දිළිඳු වූ මද වූ ආහාර පාන භෞජන
ඇති, දුකින් වැටෙන නිවකුල වූ සැබොල්කුලයෙහි හෝ මුවවැදි කුලයෙහි
හෝ කුලපොතු කුලයෙහි හෝ රියවඩු කුලයෙහි හෝ පුජ්‍යවූ කුලයෙහි
හෝ උපන්නේ වෙයි. හෙ ද දුර්වර්ණයෙක් නපුරු දකුම් ඇත්තෙක්,
ලකුණටකයෙක් බොහෝ ආබාධ ඇත්තෙක් වෙයි. කණෙක් හෝ අත්පා
කොරෙක් හෝ පිළෙක් හෝ වෙයි. ආහාර පාන, වස්ත්‍ර, යාන මල් ගඳ
විලෙවුන්, ශයනාගාර ප්‍රදීපොපකරණ නොලබන්නෙක් වේ. හෙතෙම
කයින් දුසිරිත් කරයි. වචනයෙන් දුසිරිත් කරයි. මනසින් දුසිරිත් කරයි.
හෙතෙම කයින් දුසිරිත් කොට වචනයෙන් දුසිරිත් කොට මනසින් දුසිරිත්
කොට කා බුන් මරණින් මතු සැප නැති අපායෙහි දුගති වූ විනිපාත වූ
නිරයට පැමිණේ: මෙසේ පුද්ගල 'තමොතමපරායණ' වේ.

කථංඤ්ඤා පුග්ගලො තමො හොති ජොතිපරායණො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො නිවේ කුලෙ පට්ඨාඡානො හොති චණ්ඩාලකුලෙ වා නෙසාද කුලෙ වා වෙණකුලෙ වා රථකාරකුලෙ වා පුක්කසකුලෙ වා දළිඤ්ඤ අප්පනපානභොජනෙ කසිරවුත්තිකෙ, යථ කසිරෙන සාසවජාදෙ ලබ්බති, සො ව හොති දුබ්බණ්ණො දුද්ධිකො ඔකොට්ඨකො බව්භාබාධො. කාණො වා කුණි වා බණ්ණො වා පක්ඛිගතො වා න ලාභී අනතස්ස පානස්ස වත්ස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදී-පෙය්‍යස්ස. සො කායෙන සුවරිතං වරති, වාචාය සුවරිතං වරති, මනසා සුවරිතං වරති. සො කායෙන සුවරිතං වරිත්වා, වාචාය සුවරිතං වරිත්වා මනසා සුවරිතං වරිත්වා, කායස්ස හෙද පරමමරණං සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. එවං පුග්ගලො තමො හොති ජොතිපරායණො.

කථංඤ්ඤා පුග්ගලො ජොති හොති තමපරායණො: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලො උවෙව කුලෙ පට්ඨාඡානො හොති ඛනියමහාසාළකුලෙ වා බ්‍රාහ්මණමහාසාළකුලෙ වා ගහපතිමහාසාළකුලෙ වා අධිකං මහද්ධිනෙ මහාභොගෙ පහුත්තරාකරුපරජනෙ පහුත්තරාකරණෙ පහුත්තරා-ධණ්ණෙ. සො ව හොති අභිරුපො දස්සනියො පාසාදිකො පරමාය චණ්ණපොක්ඛරතාය සමනතාගතො. ලාභී අනතස්ස පානස්ස වත්ස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන දුච්චරිතං වරති, වාචාය දුච්චරිතං වරති මනසා දුච්චරිතං වරති සො කායෙන දුච්චරිතං වරිත්වා වාචාය දුච්චරිතං වරිත්වා මනසා දුච්චරිතං වරිත්වා කායස්ස හෙද පරමමරණං අපායං දුග්ගතිං විනිසාතං නිරයං උපපජ්ජති. එවං පුග්ගලො ජොති හොති තමපරායණො.

කථංඤ්ඤා පුග්ගලො ජොති හොති ජොතිපරායණො: ඉධෙ කවෙවා පුග්ගලො උවෙව කුලෙ පට්ඨාඡානො හොති ඛනියමහාසාළකුලෙ වා බ්‍රාහ්මණමහාසාළකුලෙ වා ගහපතිමහාසාළකුලෙ වා අධිකං මහද්ධිනෙ මහාභොගෙ පහුත්තරාකරුපරජනෙ පහුත්තරාකරණෙ පහුත්තරා-ධණ්ණෙ. සො ව හොති අභිරුපො දස්සනියො පාසාදිකො පරමාය චණ්ණපොක්ඛරතාය සමනතාගතො, ලාභී අනතස්ස පානස්ස වත්ස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන සුවරිතං වරති, වාචාය සුවරිතං වරති, මනසා සුවරිතං වරති සො කායෙන සුවරිතං වරිත්වා, වාචාය සුවරිතං වරිත්වා මනසා සුවරිතං වරිත්වා කායස්ස හෙද පරමමරණං සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. එවං පුග්ගලො ජොති හොති ජොතිපරායණො.

කෙසේ නම් පුද්ගල තමොපෝතිපරායණ (අඳුරු වූයේ ආලෝකයට යන්නේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් යම් කුලයෙකු දුකසේ ආහාර හා වස්ත්‍ර ලැබේ ද එබඳු දිළිඳු වූ මද වූ ආහාර පාන භෝජන ඇති දුකින් වැටෙන නිවකුල වූ සැබොල්කුලයෙහි හෝ මුඛවැදිකුලයෙහි හෝ කුලපොතු කුලයෙහි හෝ රියවඩුකුලයෙහි හෝ පුජ්‍යඩුකුලයෙහි හෝ උපන්නේ වෙයි. හෙ ද දුර්වර්ණයෙක් නපුරු දැකුම් ඇත්තෙක් ලකුණ්ටක-යෙක් රොගබහුලයෙක් වෙයි, කණෙක් හෝ අත් පා කොරෙක් හෝ පිළෙක් හෝ වෙයි, ආහාර පාන වස්ත්‍ර යාන මල් ගඳ විලෙවුන් ශයනාගාර ප්‍රදීපොපකරණ නො ලබන්නෙක් වේ. හෙතෙම කයින් සුසිරිතෙහි හැසිරෙයි. වචනයෙන් සුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, මනසින් සුසිරිතෙහි හැසිරේ. හෙතෙම කයින් සුසිරිතෙහි හැසිර වචනයෙන් සුසිරිතෙහි හැසිර, මනසින් සුසිරිතෙහි හැසිර කාබුන් මරණින් මතු ශොභනගති ඇති ස්වර්ගලෝකයට පැමිණේ. මෙසේ පුද්ගල 'තමොපෝතිපරායණ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ජ්‍යාතිමත් වූයේ අඳුරු කරා යන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ඉසුරු ඇති මහදනැති මහාභෝග ඇති බොහෝ රන්රිදී ඇති මනපිනවන බොහෝ උපකරණ ඇති බොහෝ ධනධාන්‍ය ඇති උසස් කුල වූ කැත්මහසල් කුලයෙහි හෝ බමුණු මහසල් කුලයෙහි හෝ ගැහැවිමහසල් කුලයෙහි හෝ උපන්නේ වෙයි. හෙ ද මනාරු ඇත්තේ දැකුම්කලු වූයේ දුටුවන් පහදවන්නේ උතුම් සිරුරු පැහැයෙන් යුතු වූයේ ආහාර පාන වස්ත්‍ර යාන මල් ගඳ විලෙවුන් ශයනාගාර ප්‍රදීපොපකරණ ලබන්නේ වෙයි. හෙතෙම කයින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි. වචනයෙන් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, මනසින් දුසිරිතෙහි හැසිරේ. හෙතෙම කයින් දුසිරිතෙහි හැසිර වචනයෙන් දුසිරිතෙහි හැසිර මනසින් දුසිරිතෙහි හැසිර කාබුන් මරණින් මතුයෙහි සැපයෙන් පහ වූ දුකට ගති වූ විවිධ ව පතිත වන නිරයට පැමිණේ. මෙසේ පුද්ගල 'ජොතිතමපරායණ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ආලෝකයෙන් යුක්ත වූයේ ආලෝකයට යන්නේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ඉසුරු ඇති මහදනැති මහාභෝග ඇති බොහෝ රන්රිදී ඇති මනපිනවන බොහෝ උපකරණ ඇති බොහෝ ධනධාන්‍ය ඇති උසස් කුලවූ කැත් මහසල් කුලයෙහි හෝ බමුණු-මහසල් කුලයෙහි හෝ ගැහැවිමහසල් කුලයෙහි හෝ උපන්නේ වෙයි. හෙ ද මනාරු ඇත්තේ දැකුම්කලු වූයේ දුටුවන් පහදවන්නේ උතුම් සිරුරු පැහැයෙන් සමන්වාගත වූයේ ආහාර පාන වස්ත්‍ර යාන මල් ගඳ-විලෙවුන් ශයනාගාර ප්‍රදීපොපකරණ ලබන්නේ වේ. හෙතෙම කයින් සුසිරිතෙහි හැසිරෙයි. වචනයෙන් සුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, මනසින් සුසිරිතෙහි හැසිරේ. හෙතෙම කයින් සුසිරිතෙහි හැසිර වචනයෙන් සුසිරිතෙහි හැසිර මනසින් සුසිරිතෙහි හැසිර කාබුන් මරණින් මතු ශොභනගති ඇති ස්වර්ගලෝකයට පැමිණේ. මෙසේ පුද්ගල 'ජොතිපෝතිපරායණ' වේ.

20. කථංඤා පුග්ගලො ඕනතොනතො හොති: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො නිවෙ කුලෙ පච්චාජානො -පෙ- එවං පුග්ගලො ඕනතොනතො හොති. කථංඤා පුග්ගලො ඕනතුන්නතො හොති -පෙ- එවං පුග්ගලො ඕනතුන්නතො හොති. කථංඤා පුග්ගලො උත්තතොනතො හොති ඉධෙකච්චො පුග්ගලො උච්චෙ කුලෙ පච්චාජානො හොති - පෙ- - එවං පුග්ගලො උත්තතොනතො හොති. කථංඤා පුග්ගලො උත්තතුන්නතො හොති -පෙ- එවං පුග්ගලො උත්තතුන්නතො හොති.

21. තස්ස කතමෙ වක්ඛාරො රුක්ඛුපමා පුග්ගලා: වක්ඛාරො රුක්ඛා, ඵෙගගුසාරපරිවාරො, සාරො ඵෙගගුපරිවාරො, ඵෙගගු ඵෙගගු පරිවාරො, සාරො සාරපරිවාරො. එවමෙවං වක්ඛාරො රුක්ඛුපමා පුග්ගලා සන්නා සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ වක්ඛාරො: ඵෙගගු සාරපරිවාරො, සාරො ඵෙගගුපරිවාරො, ඵෙගගු ඵෙගගුපරිවාරො, සාරො සාරපරිවාරො. කථංඤා පුග්ගලො ඵෙගගු හොති සාරපරිවාරො: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො දුස්සිලො හොති පාපධම්මො පරිසා ව ඛවස්ස හොති සීලවති කල්‍යාණධම්මො. එවං පුග්ගලො ඵෙගගු හොති සාරපරිවාරො. සෙය්‍යථාපි සො රුක්ඛො ඵෙගගු සාරපරිවාරො. තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො සාරො හොති ඵෙගගුපරිවාරො: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො සීලවා හොති කල්‍යාණධම්මො පරිසා ව ඛවස්ස හොති දුස්සිලො පාපධම්මො. එවං පුග්ගලො සාරො හොති ඵෙගගුපරිවාරො. සෙය්‍යථාපි සො රුක්ඛො සාරො ඵෙගගුපරිවාරො, තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො ඵෙගගු හොති ඵෙගගුපරිවාරො: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො දුස්සිලො හොති පාපධම්මො. පරිසාපිස්ස හොති දුස්සිලො පාපධම්මො. එවං පුග්ගලො ඵෙගගු හොති ඵෙගගුපරිවාරො සෙය්‍යථාපි සො රුක්ඛො ඵෙගගු ඵෙගගුපරිවාරො. තදුපමො අයං පුග්ගලො.

කථංඤා පුග්ගලො සාරො හොති සාරපරිවාරො: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො සීලවා හොති කල්‍යාණධම්මො, පරිසාපිස්ස හොති සීලවති කල්‍යාණධම්මො. එවං පුග්ගලො සාරො හොති සාරපරිවාරො, සෙය්‍යථාපි සො රුක්ඛො සාරො සාරපරිවාරො, තදුපමො අයං පුග්ගලො. ඉමෙ වක්ඛාරො රුක්ඛුපමා පුග්ගලා සන්නා සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

20. කෙසේ නම් පුද්ගල (දැනුණු) නිව වූයේ (මතුණු) නිවයෙක් වේ ද: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් නිවකුලයෙහි උපන්නේ වෙයි.... මෙසේ පුද්ගල නිව වූයේ නිවයෙක් වේ. කෙසේ නම් පුද්ගල නිව වූයේ උච්චයෙක් වේ ද ... මෙසේ පුද්ගල අවනත-උන්නත වේ. කෙසේ නම් පුද්ගල උච්ච වූයේ නිවයෙක් වේ ද මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් උච්චකුලයෙහි උපන්නේ වෙයි.... මෙසේ පුද්ගල 'උන්නත-අවනත' වේ, කෙසේ නම් පුද්ගල උච්ච වූයේ උච්චයෙක් වේ ද-පෙ- මෙසේ පුද්ගල 'උන්නත-උන්නත' වේ.

21. එහි වෘක්ෂයට බඳු පුද්ගලයෝ සතර දෙන කවරහු ද යත්: වෘක්ෂයෝ සතර දෙනෙකි. හරරුක් පිරිවැරූ එළරුක යැ, එළරුක් පිරිවැරූ හරරුක ය, එළරුක් පිරිවැරූ එළරුක යැ, හරරුක් පිරිවැරූ හරරුක යි. මෙසේ ම වෘක්ෂොපම පුද්ගලයෝ සතර දෙනෙක් ලෝකයෙහි ඇත්තාහු දක්නා ලැබෙත්. කවරහු සතර දෙනෙක යත්: ඵෙග්ගසාරපරිවාර යැ, සාරඵෙග්ගපරිවාර යැ, ඵෙග්ගඵෙග්ගපරිවාර යැ, සාරසාරපරිවාර යැ යි. කෙසේ නම් පුද්ගල ඵෙග්ග වූයේ සාර- පරිවාර වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීල වූයේ පාපධර්ම ඇත්තේ වෙයි. එතෙකුදු වත් ඔහුගේ පිරිස සිල්වත් වූවා කලණදහම් ඇත්තී වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඵෙග්ගසාරපරිවාර වේ. යම්සේ ඒ රුක ඵෙග්ගසාරපරිවාර වේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සාරවූයේ ඵෙග්ගපරිවාර වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සිල්වතෙක් කලාණධර්මයෙක් වෙයි. එතෙකුදු වත් ඔහුගේ පිරිස දුශ්ශීල වූවා පාපධර්ම ඇත්තී වෙයි. මෙසේ පුද්ගල සාර වූයේ ඵෙග්ගපරිවාර වේ. යම්සේ ඒ රුක සාර වූයේ ඵෙග්ගපරිවාර වේ ද මේ පුද්ගල තෙමේ එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඵෙග්ග වූයේ ඵෙග්ගපරිවාර වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීලයෙක් පාපධර්මයෙක් වෙයි. ඔහුගේ පිරිස ද දුශ්ශීල වූවා පාපධර්ම ඇත්තී වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඵෙග්ග වූයේ ඵෙග්ගපරිවාර වේ. යම්සේ ඒ රුක ඵෙග්ග-ඵෙග්ගපරිවාර වේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි.

කෙසේ නම් පුද්ගල සාර වූයේ සාරපරිවාර වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සිල් ඇත්තේ කලණ දහම් ඇත්තේ වෙයි. ඔහුගේ පිරිස ද සිල්වත් වූවා කලණදහම් ඇත්තී වෙයි. මෙසේ පුද්ගල සාර වූයේ සාරපරිවාර වේ. යම්සේ ම ඒ රුක සාර වූයේ සාරපරිවාර වේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි. මොහු සතර දෙන ලෝකයෙහි ඇති විද්‍යාමාන වූ වෘක්ෂොපම පුද්ගලයෝ යි.

22. කතමො ව පුග්ගලො රූපසමාණො රූපසසතෙනා: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො ආරොහං වා පසසිකා පරිණාහං වා පසසිකා සන්ධානං වා පසසිකා පරිපූරං වා පසසිකා තත් පමාණං ගහෙකා පසාදං ජනෙති, අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො රූපසමාණො රූපසසතෙනා.

කතමො ව පුග්ගලො සොසසමාණො සොසසසතෙනා: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො පරවණ්ණානාය පරපොමනාය පරපසංසනාය පරවණ්ණානාරිකාය¹ තත් පමාණං ගහෙකා පසාදං ජනෙති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො සොසසමාණො සොසසසතෙනා.

කතමො ව පුග්ගලො ලුඛසමාණො ලුඛසසතෙනා: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො වීචරලුඛං වා පසසිකා, සෙනාසනලුඛං වා පසසිකා වීචිධං වා දුක්ඛාරකාරිකං පසසිකා, තත් පමාණං ගහෙකා පසාදං ජනෙති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො ලුඛසමාණො ලුඛසසතෙනා.

කතමො ව පුග්ගලො ධම්මසමාණො ධම්මසසතෙනා: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො සීලං වා පසසිකා සමාධිං වා පසසිකා පක්ඛං වා පසසිකා තත් පමාණං ගහෙකා පසාදං ජනෙති. අයං වුවච්ඡි පුග්ගලො ධම්මසමාණො ධම්මසසතෙනා.

23. කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො අත්තභිතාය පටිපනෙතා හොති නො: පරභිතාය: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො අත්තනා සීලසම්පනෙතා හොති නො පරං සීලසම්පදාය සමාදපෙති, අත්තනා සමාධිසම්පනෙතා හොති නො පරං සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති, අත්තනා පක්ඛසම්පනෙතා හොති නො පරං පක්ඛසම්පදාය සමාදපෙති. අත්තනා විමුක්තිසම්පනෙතා හොති නො පරං විමුක්තිසම්පදාය සමාදපෙති, අත්තනා විමුක්තික්ඤ්ඤාදසසනසම්පනෙතා හොති නො පරං විමුක්තික්ඤ්ඤාදසසනසම්පදාය සමාදපෙති. එවං පුග්ගලො අත්තභිතාය පටිපනෙතා හොති නො පරභිතාය.

1. පරවණ්ණාරියා - සිඳු

22. කවර පුද්ගලයෙක් 'රූපප්‍රමාණ වූයේ රූපප්‍රසන්න' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ආරෝහය (උස්බව) හෝ බලා පරිණාහය හෝ බලා රූසටහන හෝ බලා ලකුණු පිරිපුන් බව හෝ බලා එහි පමණ ගෙන ප්‍රසාදය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'රූපප්‍රමාණ වූයේ රූපප්‍රසන්න' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'සොෂප්‍රමාණ වූයේ සොෂප්‍රසන්න' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පරවර්ණනායෙහි පරස්තුතියෙහි පරප්‍රශංසා-යෙහි පරපුරින් ගෙන යන ගුණකථනයෙහි ප්‍රමාණය ගෙන එහි ප්‍රසාදය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'සොෂප්‍රමාණ සොෂප්‍රසන්න' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ලුබ්ඵප්‍රමාණ වූයේ ලුබ්ඵප්‍රසන්න' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් සිවුරු රළු බව හෝ බලා සෙනසුන් රළු බව හෝ බලා නන් වැදෑරුම් වූ දුෂ්කරක්‍රියා හෝ බලා එහි පමණ ගෙන ප්‍රසාදය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'ලුබ්ඵප්‍රමාණ-ලුබ්ඵප්‍රසන්න' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ධර්මප්‍රමාණ වූයේ ධර්මප්‍රසන්න' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලය හෝ බලා සමාධිය හෝ බලා ප්‍රඥාව හෝ බලා එහි පමණ ගෙන ප්‍රසාදය උපදවයි. මේ පුද්ගල 'ධර්මප්‍රමාණ ධර්මප්‍රසන්න' යැ යි කියනු ලැබේ.

23. කෙසේ නම් පුද්ගල තමහට හිත පිණිස පිළිපත්තේ අනු-නට හිත පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ශීලසම්පන්න වෙයි. අනුත් ශීලසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ සමාධිසම්පන්න වෙයි. අනුත් සමාධිසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ ප්‍රඥාසම්පන්න වෙයි. අනුත් ප්‍රඥාසම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ විමුක්තිසම්පන්න වෙයි. අනුත් විමුක්ති සම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ විමුක්තිඥානදර්ශන සම්පන්න වෙයි. අනුත් විමුක්තිඥානදර්ශන සම්පත්තියෙහි සමාදන් නො කරවයි. මෙසේ පුද්ගල තමහට හිත පිණිස පිළිපත්තේ අනුනට හිත පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ.

කථංඤා පුග්ගලො පරිභික්ඛාය පටිපනෙතො හොති නො අක්ඛන්තික්ඛාය: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො අක්ඛන්තා න සීලසම්පන්නො හොති පරං සීල සම්පදාය සමාදපෙති, අක්ඛන්තා න සමාධිසම්පන්නො හොති පරං සමාධි- සම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා න පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති පරං පඤ්ඤා සම්පදාය සමාදපෙති: අක්ඛන්තා න විමුක්තිසම්පන්නො හොති පරං විමුක්ති සම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා න විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති පරං විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පදාය සමාදපෙති, එවං පුග්ගලො පරිභික්ඛාය පටිපනෙතො හොති නො අක්ඛන්තික්ඛාය.

කථංඤා පුග්ගලො අක්ඛන්තික්ඛාය වෙව පටිපනෙතො හොති පරිභික්ඛාය ව: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො අක්ඛන්තා ව සීලසම්පන්නො හොති පරංඤා සීලසම්පදාය සමාදපෙති, අක්ඛන්තා ව සමාධිසම්පන්නො හොති පරංඤා සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති අක්ඛන්තා ව පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති පරංඤා පඤ්ඤාසම්පදාය සමාදපෙති අක්ඛන්තා ව විමුක්තිසම්පන්නො හොති පරංඤා විමුක්තිසම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා ව විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති පරංඤා විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පදාය සමාදපෙති. එවං පුග්ගලො අක්ඛන්තික්ඛාය වෙව පටිපනෙතො හොති පරිභික්ඛාය ව.

කථංඤා පුග්ගලො නෙව අක්ඛන්තික්ඛාය පටිපනෙතො හොති නො පරිභික්ඛාය: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො අක්ඛන්තා න සීලසම්පන්නො හොති නො පරං සීලසම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා න සමාධිසම්පන්නො හොති නො පරං සමාධිසම්පදාය සමාදපෙති. අක්ඛන්තා න පඤ්ඤාසම්පන්නො හොති නො පරං පඤ්ඤාසම්පදාය සමාදපෙති, අක්ඛන්තා න විමුක්ති- සම්පන්නො හොති නො පරං විමුක්තිසම්පදාය සමාදපෙති, අක්ඛන්තා න විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සනසම්පන්නො හොති නො පරං විමුක්තිඤ්ඤාණදස්සන සම්පදාය සමාදපෙති. එවං පුග්ගලො නෙව අක්ඛන්තික්ඛාය පටිපනෙතො හොති නො පරිභික්ඛාය.

කෙසේ නම් පුද්ගල අනුනට භික්‍ෂු පිණිස පිළිපත්තේ තමහට භික්‍ෂු පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසිපුද්ගලයෙක් ශීල සම්පන්න නො වෙයි. අනුන් ශීලසම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ සමාධිසම්පන්න නො වෙයි, අනුන් සමාධිසම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ ප්‍රඥාසම්පන්න නො වෙයි, අනුන් ප්‍රඥාසම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේ විමුක්තිසම්පන්න නො වෙයි. අනුන් විමුක්තිසම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි, තෙමේ විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පන්න නො වෙයි, අනුන් විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි. මෙසේ පුද්ගල අනුනට භික්‍ෂු පිණිස පිළිපත්තේ තමහට භික්‍ෂු පිණිස නො පිළිපත්තේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තමහට භික්‍ෂුසත් පිළිපත්තේ මැ අනුනට භික්‍ෂුසත් පිළිපත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව එක් පුද්ගලයෙක් තෙමේත් ශීලසම්පන්න වෙයි. අනුනු ශීලසම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් සමාධිසම්පන්න වෙයි, අනුනු සමාධිසම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් ප්‍රඥාසම්පන්න වෙයි, අනුනු ප්‍රඥාසම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි, තෙමේත් විමුක්තිසම්පන්න වෙයි. අනුනු විමුක්ති සම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි. තෙමේත් විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පන්න වෙයි. අනුනු විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පන්නියෙහි සමාදන් කරවයි. මෙසේ පුද්ගල තමහට භික්‍ෂු පිණිසත් පිළිපත්තේ ම අනුනට භික්‍ෂුසත් පිළිපත්තේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තමහට භික්‍ෂු නො මැ පිළිපත්තේ අනුනට භික්‍ෂු නො පිළිපත්තේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් තෙමේ ශීලසම්පන්න නො වෙයි. අනුන් ශීලසම්පන්නියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ සමාධිසම්පන්න නො වෙයි. අනුන් සමාධිසම්පන්නියෙහි සමාදන් නො කරවයි. තෙමේ ප්‍රඥාසම්පන්න නො වෙයි. අනුනු ප්‍රඥාසම්පන්නියෙහි සමාදන් නො කරවයි, තෙමේ විමුක්ති සම්පන්න නො වෙයි. අනුන් විමුක්තිසම්පන්නියෙහි සමාදන් නො කරවයි, තෙමේ විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පන්න නො වෙයි. අනුන් විමුක්තිඥානදර්ශනසම්පන්නියෙහි සමාදන් නො කරවයි. මෙසේ පුද්ගල තමහට භික්‍ෂු පිණිස නො මැ පිළිපත්තේ අනුනට භික්‍ෂු නො පිළිපත්තේ වේ.

24. කථංඤා පුග්ගලො අත්තත්තපො හොති අත්තපරිත්තාපනානු-
යොගමනුයුක්තො: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො අවෙලකො හොති
මුක්තාවාරො හස්ථාපලෙඛනො, න එභිහදන්තිකො, න තිට්ඨහදන්තිකො,
න අභිහටං, න උද්දිස්සකටං, න නිමිත්තනං සාදියති. සො න කුම්භිමුඛා
පතිගණකාති, න බලොපිමුඛා¹ පතිගණකාති, න එලකමිත්තරං, න දණ්ඩ-
මිත්තරං, න මුසලමිත්තරං, න ද්විත්තං භුක්ඛමානානං, න ගබ්ගිනියා,
න පායමානාය, න පුරිසත්තරගකාය, න සංකිත්තිසු, න යත් සා
උපට්ඨිතො හොති, න යත් මකඛිකා සණ්ඨසණ්ඨවාරිනී, න මච්ඡං, න මංසං,
න සුරං, න මෙරයං, න පුසොදකං පිවති. සො එකාගාරිකො වා
හොති එකාලොපිකො වා, ද්වාගාරිකො වා හොති ද්වාලොපිකොවා, සත්තා-
ගාරිකො වා හොති සත්තාලොපිකො වා, එකිසා'පි දහති යාපෙති
ද්විති'පි දතති යාපෙති -පෙ- සත්තනිපි දතති යාපෙති, එකාභිකම්පි
ආහාරං ආහාරෙති, ද්වාභිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති, -පෙ- සත්තාභිකම්පි
ආහාරං ආහාරෙති. ඉති එවරූපං අඛිමාසිකම්පි² පරියායභක්තභොජනානු-
යොගමනුයුක්තො විහරති.

සො සාකහකෙඛා වා හොති, සාමාකහකෙඛා වා හොති, නිවාර-
හකෙඛා වා හොති, දඬුලහකෙඛා වා හොති, හටහකෙඛා වා හොති,
කණ්ඨකෙඛා වා හොති, ආවාමහකෙඛා වා හොති, පිඤ්ඤාකහකෙඛා වා
හොති, තිණ්හකෙඛා වා හොති, ගොමයහකෙඛා වා හොති, වනමුල
එලාහාරො යාපෙති, පවක්ඛඑලොපි. සො සාණානිපි ධාරෙති, මසා-
ණානිපි ධාරෙති, ජවදුස්සානිපි ධාරෙති, පංසුකුලානිපි ධාරෙති, නිරිටානිපි
ධාරෙති, අජිනානිපි ධාරෙති, අජිනනච්ඡම්පි ධාරෙති, කුසවීරම්පි
ධාරෙති, වාකවීරම්පි ධාරෙති, එලකවීරම්පි ධාරෙති, කෙසකම්පි
ධාරෙති, වාලකම්පි ධාරෙති, උලුකපකම්පි ධාරෙති, කෙසමසසු-
ලොවකොපි හොති කෙසමසසුලොවනානුයොගමනුයුක්තො, උභ්ගට්ඨ
කොපි හොති ආසනපටිකඛිකො, උකකුටිකොපි හොති උකකුටිකපට්ඨාන
මනුයුක්තො, කණ්ඨකාපසාධිකොපි හොති කණ්ඨකාපසාධියෙ සෙයාං
කපෙති, සායනතිසකම්පි³ උදකොරොහනානුයොගමනුයුක්තො විහරති.
ඉති එවරූපං අනෙකවිනිතං කායසා ආනාපනාපරිත්තාපනානුයොග-
මනුයුක්තො විහරති. එවං පුග්ගලො අත්තත්තපො හොති අත්ත
පරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්තො.

1. කලොපිමුඛා - සි මු.

2. ද්විතිකම්පි - සි මු.

3. අඛිමාසකම්පි - සි මු, මජ්ඣං, සාං.

4. සායං තතිසකම්පි - සාං.

24. කෙසේ නම් පුද්ගල ආත්මය තවනුයේ ආත්මය තවන යොග යෙහි යෙදුණේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් අවෙලක (නිරුවත්) වෙයි. හළ ආචාර ඇත්තේ යැ, අත ලෝතේ යැ, (පිඩු ගන්නා පිණිස) එවහිමි' යි කිව නො එන්නේ යැ, 'සිට හිමි' යි කිව නො සිටුනේ යැ, පළමු කළ භික්ෂාව නො ගනියි, උදෙසා කළ භික්ෂාව නො ගනියි, පවරා දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, සැළිත් ගෙන දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, පැයින් ගෙන දෙන භික්ෂාව නො ගනියි, එළිපත අතුරු කොට ලා දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, දණ්ඩක් අතුරු කොට ලා දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, මොහොලක් අතුරු කොට ලා දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, වළඳන දෙදෙනකු අතුරින් එකකු දුන් භික්ෂාව නො ගනියි, ගැබ්නිය ගේ භික්ෂාව නො පිළිගනියි, කිරිපොවන්නිය ගේ භික්ෂාව නො පිළිගනියි, පිරිමින් අතරට ගිය තැනැත්තිය ගේ භික්ෂාව නො පිළිගනියි, සමාදන් කොට කළ බත්ත භික්ෂාව නො පිළිගනියි, සුනඛයන් එළඹ සිටී තැන්නි භික්ෂාව නො පිළිගනියි, මැස්සන් මුළු මුළු වැ හැසිරෙන තැන්නි භික්ෂාව නො පිළිගනියි, දියමස් නො පිළිගනියි, ගොඩ මස් නො පිළිගනියි, රහ නො බෙ යි, මෙරය නො බොයි, කාඩි දිය නො බොයි, හෙතෙම ඒක් ගෙයක සිහන්තේ හෝ එක් පිඩෙකින් යැපෙන්නේ හෝ වෙයි, ගෙවල් දෙකක සිහන්තේ හෝ දෙපිඩෙකින් යැපෙන්නේ හෝ වෙයි, ගෙවල් සතක සිහන්තේ හෝ සත්පිඩෙකින් යැපෙන්නේ හෝ වෙයි, එක් දත්තියකිනුදු (කුඩා බදුනකින්) යැපෙයි. දෙදත්තියකිනුදු යැපෙයි, -පෙ- සත් දත්තියකිනුදු යැපෙයි. දිනකට වරකුදු අහර ගනී, දෙදිනකට වරකුදු අහර ගනියි, -පෙ- සතියකට වරකුදු අහර ගනියි. මෙසේ මෙ අයුරින් අඛිමසකට වරකුදු වරුබත් වැළඳු මෙහි යෙදී වෙසෙයි.

හෙතෙම අමු පළා කන්නේ හෝ වෙයි, බොඩහමු කන්නේ හෝ වෙයි, උඹරුහැල් කන්නේ හෝ වෙයි, සමකසට කන්නේ හෝ වෙයි, සෙවෙල් කන්නේ හෝ වෙයි, කුඩු කන්නේ හෝ වෙයි, දමුකඩ කන්නේ හෝ වෙයි, මුරුවට කන්නේ හෝ වෙයි, තණ කන්නේ හෝ වෙයි, ගොම කන්නේ හෝ වෙ. වනමුල්පල අහරින් යැපෙයි, වැටුණු පල වළඳනසුලු වෙයි. හෙතෙම සඤ්චාහැරි ද දරයි, මිශ්‍රවස්ත්‍ර ද දරයි, මළ සිරුරු එතු වස්ත්‍ර ද දරයි, පංශුකුල ද දරයි. වැහැරි ද දරයි, අඳුන් දිව්සම් ද දරයි, මැදින් පළන ලද අඳුන් දිව්සම් ද දරයි, කුස වැහැරි ද දරයි, නියඳවැහැරි ද දරයි, පතුරුවැහැරි ද දරයි, කෙස්කම්බිලි ද දරයි, ලොම්කම්බිලි ද දරයි, මහමුහුණු පියාපකින් කළ වස්ත්‍ර ද දරයි. කෙස් මස් ඉදිරිමෙහි යෙදුණේ කෙස් මස් උදුරන්නේ ද වෙයි. හිඳීම ප්‍රතික්ෂෙප කෙළේ උඩුහුරු ව සිටුනේ ද වෙයි. උක්කුවික මුතයෙහි යෙදුණේ උක්කු- විකයෙක් ද වෙයි. කටු ඇතිරි ඇත්තේ ද වෙයි, කටු ඇතිරියෙහි හෝතේ වෙයි. සවස තුන්වනු කොට දියෙහි ගැලෙන මුතයෙහි යෙදී වෙසෙයි. මෙසේ මෙබඳු නන් වැදෑරුම් වූ සිරුරු තවන වෙසෙසින් තවන මුතයන්හි යෙදී වෙසෙයි. මෙසේ පුද්ගල ආත්මය තවන්නේ ආත්මය තවන යොගයන්හි යෙදුණේ වේ.

කපඤ්ඤා පුග්ගලො පරතතපො හොති පරපරිත්තාපනානුයොගමනු-
යුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො ඔරබ්භිකො හොති සුකරිකො සාකු-
ණ්ණිකො මාගච්ඡිකො දුර්ද මච්ඡසාතකො වොරො වොරසාතකො*
බන්ධනාගාරිකො, යෙ වා පනඤ්ඤාපිකෙව් කුරුරකමමනතා. එවං පුග්ගලො
පරතතපො හොති පරපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්තො.

කපඤ්ඤා පුග්ගලො අක්කතතපො ව හොති අක්කපරිත්තාපනානු-
යොගමනුයුක්තො පරතතපො ව හොති පරපරිත්තාපනානුයොගමනු-
යුක්තො: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලො රාජා වා හොති බක්ඛියො ප්‍රිද්ධා-
භිසින්නො¹ බ්‍රහ්මණො වා මහාසාළො, සො පුරුජීමෙන නගරස්ස නවං
යඤ්ඤාගාරං² කාරාපෙත්වා, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා බුරුජිනං³ නිවාසෙත්වා
සප්පිතෙලෙන කායං අබ්බාසුජිත්වා, මිගච්ඡාණෙන⁴ පිට්ඨිං කණ්ඩුයමානො⁵
යඤ්ඤාගාරං⁶ පටිසති සඨං මහෙසියා බ්‍රාහ්මණෙන ව පුරොභිතෙන. සෙ,
තස්ස අනාතරභිතාය භුමියා හරිතුපක්ඛාය සෙයාං කපෙත්ති. එකිස්සා
ගාච්ඡා සරුපච්චිත්තාය යං එකස්මිං එනෙ ධීරං හොති තෙන රාජා යාපෙති යං
දුතියස්මිං එනෙ ධීරං හොති තෙන මහෙසි යාපෙති, යං තතියස්මිං එනෙ
ධීරං හොති තෙන බ්‍රාහ්මණො පුරොභිතො යාපෙති, යං වතුකස්මිං එනෙ
ධීරං හොති තෙන අග්ගිං පුතති. අවසෙසෙන වච්ඡකො යාපෙති.

සො එවමාහ: එක්කකා උසවා හඤ්ඤානතු යඤ්ඤාත්ථාය, එක්කකා
වච්ඡතරා හඤ්ඤානතු යඤ්ඤාත්ථාය, එක්කකා වච්ඡතරියො හඤ්ඤානතු
යඤ්ඤාත්ථාය, එක්කකා අජා හඤ්ඤානතු යඤ්ඤාත්ථාය, එක්කකා උරබ්භා
හඤ්ඤානතු යඤ්ඤාත්ථාය එක්කකා රුක්ඛා ජීජ්ජනතු යුපත්ථාය, එක්කකා
දම්බා දුරුගතු බරිභිසත්ථායාති^{*} යෙපිස්ස තෙ හොන්ති දයාති වා
පෙසසාති වා කමමකරාති වා තෙපි දණ්ඩකජ්ජිතා භයතජ්ජිතා අසසුමුඛා
රුදමානා පරිකමමාති කරොන්ති, එවං පුග්ගලො අක්කතතපො ව
හොති අක්කපරිත්තාපනානුයොගමනුයුක්තො, පරතතපො ව හොති පරපරි-
ත්තාපනානුයොගමනුයුක්තො.

කපඤ්ඤා පුග්ගලො නෙවක්කතතපො හොති න අක්කපරිත්තාපනානු-
යොගමනුයුක්තො, න පරතතපො හොති න පරපරිත්තාපනානුයොගමනු-
යුක්තො: සො අනක්කතතපො අපරතතපො දිට්ඨෙව් ධම්මෙ නිව්චානො
තිබ්බුතො සිතීභුතො සුඛපට්ඨංවෙදි බ්‍රහ්මභුතෙන අක්කතා විහරති:
ඉධ තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සමාසම්මුද්ධො වීජ්ජාවරණ-
සමපන්නො සුගතො ලොකවිද් අනුක්කරො පුරිසදම්මසාරථී සත්ථා දෙව-
මනුස්සානං බුද්ධො භගවා, සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං
සමුහමකං සසමමණ්ඩ්‍රාහමණං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා
පට්ඨෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මරෙක්කිකල්‍යාණං පරි-
යොයානකල්‍යාණං සාත්ථං සවාසන්තං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං
බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති, තං ධම්මං සුණ්ණාති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා
අඤ්ඤාතරස්මිං වා කුලෙ පට්ඨාජානො.

1. බුධාවසින්නො - සිල. මජ්ඣ.
- *. ගොසාතකො - ඥා, මජ්ඣ, අධික.
2. හතවාහාරං - මජ්ඣ, සතවාහාරං - සා, ප.

3. වරාජිනං - සිල.
4. මහිසාණෙන - සිල.
5. කණ්ඩුවමානො - සා, මජ්ඣ.
6. පරිභිසත්ථාය - සිල.

කෙසේ නම් පුද්ගල මෙරමා තවත්තේ මෙරමා තවන යොගයෙහි යෙදුණේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් එළු වැදි හුරු වැදි ලිහිණිවැදි මුව වැදි රොදු කෙටුළු සොර වොරවධක බන්ධනාගාරගොපක වෙයි. අන්‍ය වූ හෝ කිසි කුර ක්‍රියා කරන්නෙක් වේ. මෙසේ පුද්ගල මෙරමා තවත්තේ මෙරමා තවන යොගයෙහි යෙදුණේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ආත්මය තවත්තේ ආත්මය තවන යොගයෙහි යෙදුණේත් පරා තවත්තේ පර තවන යොගයෙහි යෙදුණේත් වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් ක්ෂත්‍රිය වූ මුදුනෙහි අභිෂෙක ලද කැත්මහරප හෝ වෙයි. බමුණු මහසල් හෝ වෙයි. හෙතෙම නුවරට පැයුම් දිග නව යාගශාලාවක් කරවා, කෙස්දවුළු හරවා කුරසහිත අභුන්-දිව්සමක් හැද, ගිතෙලින් හා තලතෙළින් සිරුර පිරිමැද, මුවහඬින් පිට කසමින් මෙහෙසිය හා පෙරෙව් බමුණා සමග යාගශාලාවට පිවිසෙයි. හෙතෙම එහි ඇතිරිලි රහිත ගොම පිරිමැදි බිම සයනය කරයි. සමාන වස්තූ ඇති එක් දෙනෙකුගේ එක් තනයක යම් කිරෙක් වේ ද එයින් රජ යැපෙයි දෙවැනි තනයෙහි යම් කිරෙක් වේ ද එයින් මෙහෙසිය යැපෙයි. තුන්වැනි තනයෙහි යම් කිරෙක් වේ ද එයින් පෙරෙව් බමුණා යැපෙයි. සිව් වැනි තනයෙහි යම් කිරෙක් වේ ද එයින් ගිනි පුදයි. සෙස්සෙන් වස්සා යැපෙයි.

හෙතෙම මෙසේ කියයි: 'මෙතෙක් ගොන්නු යාගයට මරනු ලැබෙත්වා, මෙතෙක් නාඹු ගොන්නු යාගයට මරනු ලැබෙත්වා මෙතෙක් නැඹි දෙන්නු යාගයට මරනු ලැබෙත්වා, මෙතෙක් එළුවෝ යාගයට මරනු ලැබෙත්වා මෙතෙක් බැටළුවෝ යාගයට මරනු ලැබෙත්වා, මෙතෙක් රුක් යාගස්තම්භය පිණිස කපනු ලැබෙත්වා, අවුරනු අතුරනු පිණිස මෙතෙක් ඉලුප් කපනු ලැබෙත්වා' යි ඔහුගේ දස වූ හෝ සෙවක වූ හෝ කම්කරු වූ හෝ යම් කෙනෙකුන් වෙත් නම් ඔහු ද දඩුවමින් තැනිගත්තාහු බියෙන් තැනි ගත්තාහු කදුළු මුව ඇති ව හඬමින් අතවර කරත්. මෙසේ පුද්ගල තෙමේ ආත්මය තවත්තේ ආත්මය තවන යොගයෙහි යෙදුණේත් පරා තවත්තේ පරා තවන යොගයෙහි යෙදුණේත් වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල තමා නො තවත්තේ මැ තමා තවන යොගයෙහි නො යෙදුණේත් පරා නො තවත්තේ පරා තවන යොගයෙහි නො යෙදුණේත් වේ ද යත්: හෙතෙම තමා නො තවත්තේ පරා නො තවත්තේ මෙ අත්බැවිති මැ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව චිද්‍යෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ආත්මයෙන් යුක්ත වැ වෙසෙයි. මේ ලොකයෙහි තරාගත වූ අර්භත් වූ සමාක් සම්බුද්ධ වූ විද්‍යාවරණ සම්පන්න වූ මනා ගමන් ඇති ලොව දන්නා වූ නිරුත්තර වූ පුරුෂදමාසාරථී වූ දෙව්මිනිසුන්ට ශාස්තෘ වූ භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ උපදිති. උන්වහන්සේ දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත මෙලොව මහණබමුණන් සහිත දෙව්මිනිසුන් සහිත ප්‍රජාව තුළ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කරති. උන්වහන්සේ මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ කෙළවර යහපත් වූ අරුත් සහිත වූ වාඤ්ජන සහිත වූ සියල්ල සම්පූර්ණ වූ ධර්මය දෙසති. පිරිසුදු භික්ෂු-වය්‍යාව ප්‍රකාශ කරති. ඒ ධර්මය ගෘහපතියෙක් හෝ ගෘහපති පුත්‍රයෙක් හෝ අන්‍යතර වූ කුලයක උපන්නෙක් හෝ අසයි.

සො තං ධම්මං සුඤ්ඤා තථාගතෙ සඤ්ඤා පටිලභති, සො තෙන සඤ්ඤාපටිලාභෙන සමනතාගතො ඉති පටිසඤ්ඤිකමිති: සඤ්ඤාධො සරාවාසො රජාපථො, අබ්බොකාසො පබ්බජ්ජා, නයිදං සුකරං ආගාරං අජ්ඣාචයනා එකනතපරිපුණ්ණං එකනතපරිසුඤ්ඤාං සඤ්ඤාලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං යනසු-
නාහං කෙසම්බසුං ඔහාරෙඤා කාසායානි වජ්ජානි අච්ඡාදෙඤා ආගාරස්මා අනාගාරියං පබ්බජෙය්‍යානති, සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා භොගකකඤ්ඤාං පහාය, මහනතං වා භොගකකඤ්ඤාං පහාය, අප්පං වා ඤ්ඤාතිපට්ඨවට්ඨං පහාය, මහනතං වා ඤ්ඤාතිපට්ඨවට්ඨං පහාය, කෙසම්බසුං ඔහාරෙඤා කාසායානි වජ්ජානි අච්ඡාදෙඤා, අගාරස්මා අනාගාරියං පබ්බජති.

සො එවං පබ්බජිතො සමානො භික්ඛුනං සික්ඛාසාජීවසමාපනෙකා පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිච්චරතො භොති නිභිතදණ්ණො නිභිතසන්තො ලප්ථි දයාපනෙකා සඤ්ඤාපුණ්ණානිකානුකම්පි චිහරති, අදින්නාදනං පහාය අදින්නාදනා පටිච්චරතො භොති දින්නාදයි දින්නපාටිකඤ්ඤා අපේනෙන සුචිභුතෙන අකනතා චිහරති. අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරි භොති ආරාචාරි චීරතො මෙට්ඨනා ගාමධම්මො, මුසාවාදං පහාය මුසාවාද පටිච්චරතො භොති සච්චවාදී සච්චසන්තො පේතො පච්චයිකො අච්ඡාදාදකො ලොකස්ස. පිසුනා-
වාචං පහාය පිසුනාය වාචාය පටිච්චරතො භොති ඉතො සුඤ්ඤා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං හෙදය, අමුත්‍ර වා සුඤ්ඤා න ඉමෙසං ආක්ඛාතා අමුසං හෙදය, භික්ඛානං වා සන්ධාතා සභිකානං වා අනුප්පාදනා, සමග්ගා රාමො සමග්ගරතො සමග්ගනඤ්ඤා සමග්ගකරණං වාචං භාසිතා භොති. ඵරුසාවාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිච්චරතො භොති, යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනියා හදයධනමා පොරි ධුත්තකකනා ධුත්තජනමනාපා, තථාරූපිං වාචං භාසිතා භොති. සමඵප්පලාපං පහාය සමඵප්පලාපා පටිච්චරතො භොති, කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී චිත්තවාදී ක්‍රියානවතිං වාචං භාසිතා භොති කාලෙන සාපදෙසං පරියනා වති. අත්ථසංභිතං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

හෙතෙම ඒ ධර්මය අසා තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ලබයි. හෙතෙම ඒ ශ්‍රද්ධා ප්‍රතිලාභයෙන් යුක්ත වූයේ මෙසේ නුවණින් සලකයි. 'ගෘහවාසය පරිරොධයෙකි, කෙලෙස් රජස් නැහෙන තැනෙකි, පැවිද්ද අභ්‍යවකාශයෙකි, ගිහිගෙයි වසන්නහු විසින් එකාන්තයෙන් පරිපූර්ණ වූ එකාන්තයෙන් පරිශුද්ධ වූ සංඛ්‍ලිඛිත (ලියැවූ සකස් බඳු) මේ බ්‍රහ්මරොහි හැසිරෙන්නට සුකර නො වේ, මම කෙස් රැවුළු හරවා කහවත් හැඳගෙන ගිහිගෙන් නික්ම අනගාරිය ශාසනයෙහි පැවිදි වන්නෙමි නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි හෙතෙම පසු කලෙක අල්ප හෝ භොගයන් හැර දමා මහත් වූ හෝ භොගයන් හැරදමා අල්ප වූ හෝ නැදෑ යන් හැරදමා මහත් වූ හෝ නැදෑයන් හැරදමා කෙස් රැවුළු හරවා කහවත් හැඳපෙරෙව ගිහිගෙන් නික්ම සසුන්හි පැවිදි වෙයි.

හේ මෙසේ පැවිදි වූයේ භික්ෂූන් ගේ ශික්ෂා සංඛ්‍යාත සහජීවයට පැමිණියේ ප්‍රාණවධ හැර ප්‍රාණවධයෙන් වැළකුණේ වෙයි. බහා ත වූ දුටු ඇත්තේ බහා තැබූ අවි ඇත්තේ ලජ්ජා ඇතියේ දයාවට පැමිණියේ සියලු ප්‍රාණභූතයනට හිත-අනුකම්පා ඇත්තේ වෙසෙයි. නුදුන්දූය ගැනුම හැර නුදුන්දූය ගැනීමෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. දුන්දූය ගන්නා සුලු වූයේ දුන්දූය කැමැති වනසුලු වූයේ නො සොර වූ පිරිසුදු වූ ආත්ම-යෙන් යුතු ව වෙසෙයි. අබ්‍රහ්මචර්යාව හැර බ්‍රහ්මචාරී වෙයි, අබ්‍රහ්ම-චර්යාවයෙන් දුරු වූයේ ග්‍රාමාධර්ම වූ මෛත්‍රීයයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. මුසවා හැර පියා මුසවායෙන් වෙන් වූයේ සත්‍යය වාදී වූයේ සත්‍යයෙන් සත්‍යය ගළපන්නේ ස්ථිර කපා ඇතියේ හැදෑහිය යුත්තේ ලොව නොරව-ටනුයේවෙයි. පිසුනුබස් හැරපියා පිසුනුබසින් වෙන් වූයේ වෙයි. මෙතැනින් අසා මොවුන් ගේ බිදීම පිණිස එතැන නො කියන්නේ යැ, එතැනින් හෝ අසා තුළන්ගේ බිදීම පිණිස මෙතැන නො කියන්නේ යැ, බිදුණුවුන් සමගි කරනුයේ හෝ වෙයි. සමගිවූවන් දඩ් කරන්නේ හෝ වෙයි, සමගියෙහි කැමැති වූයේ සමගියෙහි ඇලුණේ සමගියෙහි සතුටු වූයේ සමගි කරුණු වූ වදන් කියන්නේ වේ. රළුවදන් හැරපියා රළුවදනින් වෙන් වූයේ වෙයි. යම් ඒ වචනයක් නිදෙස් ද කනට සුව ද ඇලුම් කටයුතු ද හෘදයංගම ද නාගරික ද බොහෝ දෙන අදනාසුලු ද, බොහෝ දෙනා ගේ මනවඩන්නේ ද එබඳු වදන් කියන්නේ වේ. තුළල් තෙපුල් (හිස් වදන) හැරදමා තුළල් තෙපුලින් වෙන් වූයේ වෙයි, නිසි කල්හි කියන්නේ තථාය කියන්නේ වැඩ ඇති තෙපුල් කියන්නේ ධර්මවාදියෙක් විනයවාදී යෙක් මතක තබා ගත යුතු වදන් කියන්නෙක් අවස්ථානුකූල ව නිදසුන් සහිත ව පිරිසිදුම් ඇති අංගින් සැදුණු වදන් කියන්නෙක් වේ.

සො ඛිජගාමහුතගාමසමාරමානා පටිච්චරතො හොති, එකභත්තිකො-
හොති රතතුපරතො වීරතො විකාලභොජනා, නවවර්ගවාදිතවිසුක-
දසනා පටිච්චරතො හොති. මාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩන
විභූසනට්ඨානා පටිච්චරතො හොති, උච්චාසයනමහාසයනා පටිච්චරතො
හොති, ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, ආමකධඤ්ඤ
පටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, ආමකමංසපටිග්ගහණා පටිච්චරතො
හොති, ඉක්කුමාරිකපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, දුසිදුසපටිග්ගහණා
පටිච්චරතො හොති. අපේලකපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, කුසකුට
සුකරපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, හස්ගවාසාවලව්‍යාපටිග්ගහණා
පටිච්චරතො හොති, බෙත්තවිත්ථුපටිග්ගහණා පටිච්චරතො හොති, දුතෙය්‍ය-
පභිණ්ණමනානුයොගා පටිච්චරතො හොති, කායවිකකයා පටිච්චරතො
හොති, කුලාකුටමානකුටා පටිච්චරතො හොති, උකෙකාවනවඤ්ඤන
නිකතිසාවියොගා පටිච්චරතො හොති, ඡේදනවිධබන්ධනවිපරාමොස
ආලොපසහසාකාරා පටිච්චරතො හොති.

සො සනතුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චිවරෙන කුච්ඡ්පරිහාරි-
කෙන පිණ්ඩපාතෙන, සො යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදයෙව පක්කමති,
සෙය්‍යථාපි පක්ඛි සකුණො යෙන යෙනෙව ධෙති සපක්කහාරොව
ධෙති. එවිමෙව භික්ඛු සනතුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චිවරෙන
කුච්ඡ්පරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන, යෙන යෙනෙව පක්කමති, සමාදයෙව
පක්කමති, සො ඉමිනා අරියෙන සීලකඤ්ඤිත සමන්තාගතො
අරඤ්ඤානං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති.

සො වතඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තභාග්ගා හොති නානු-
ච්ඡාද්ධනභාග්ගා යන්ධාධිකරණමෙන වතඛුනද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං
අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අභ්‍යාසස්වෙය්‍යං, තස්ස
සංවරාය පටිපජ්ජති රක්ඛති වතඛුනද්‍රියං වතඛුනද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති.
සොතෙන සද්දං සුඤ්ඤා, -පෙ- සාතෙන ගන්ධං සාධිඤ්ඤා -පෙ- ජීව්‍හාය රසං
සාධිඤ්ඤා -පෙ- කායෙන ථොට්ඨබ්බං චුඤ්ඤා -පෙ- මානසා ධම්මං විඤ්ඤාය න
නිමිත්තභාග්ගා හොති තානුච්ඡාද්ධනභාග්ගා යන්ධාධිකරණමෙන මනිනද්‍රියං
අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා
අභ්‍යාසස්වෙය්‍යං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති රක්ඛති මනිනද්‍රියං මනිනද්‍රියෙ
සංවරං ආපජ්ජති, සො ඉමිනා අරියෙන ඉනද්‍රියසංවරෙන සමන්තාගතො
අරඤ්ඤානං අව්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති.

හෙතෙම බිජගාම භුතගාම විකොපනයෙන් වැළැකියේ වෙයි, රාත්‍රි භෝජනයෙන් වෙන් වූයේ විකල්පි වැළඳුමෙන් තොර වූයේ එක් වේලේ වළඳන්නේ වේ, නැටුම් ගැයුම්-වැයුම්-විසුඵදස්නෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, මණ්ඩන විභූෂණයට කරුණු වූ මල්ගඳවිලෙවුන් දූරිමෙන් තොරවූයේ වෙයි. උසසුන් මහ අස්නෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. රන්රිදී පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, අමු ධාන්‍ය පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, අමුමස් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි. ස්ත්‍රීන් හා කුමාරිකාවන් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, දූසිදසුන් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, එළු බැටළුවන් පිළි ගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, කුකුළන් හූරන් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, ඇත් අස් ගව වෙළඹුන් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි. කෙස්වත් පිළිගැන්මෙන් තොර වූයේ වෙයි, දූත ගමන්හි හසුන් ගෙන යෑමෙහි යෙදීමෙන් තොර වූයේ වෙයි, ගනු දෙනුයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි. තුලාකුට මානකුට දෙකින් වෙන් වූයේ වෙයි. අල්ලස් ගැනීම රැවටීම මායාව ආදී කුට යොගයෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, කැපීම් මැරීම් බන්ධන මංජුහැරීම් ගම්පැහැරීම් ආදී සාහසික ක්‍රියායෙන් වෙන් වූයේ වේ.

හෙතෙම සිරුරට පොහොනා පමණ සිවුරින් කුසට පොහොනා පමණ පිණ්ඩපාතයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි, හෙතෙම යම් යම් තැනෙක්හි මැ යේ නම් ශ්‍රමණ පරික්කාරයන් රැගෙන ම යෙයි. යම්යේ පියාපත් ඇති ලිහිණි යම් යම් තැනෙක්හි පියාඹා නම් තමපිය පත් බර ඇත්තේ මැ පියාඹා ද එපරිද්දෙන් මැ මහණ සිරුරට පොහොනා පමණ සිවුරින් කුසට පොහොනා පමණ පිණ්ඩපාතයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි. යම් යම් තැනෙක්හි යේ නම් මහණ පිරිකර රැගෙන මැ යේ. හෙතෙම මේ ආයාසී ශීලස්කන්ධ යෙන් යුක්ත වූයේ අධ්‍යාත්මයෙහි නිදෙස් සුව වීදියි.

හෙතෙම ඇසින් රූවක් දක නිමිතිගන්නේ නො වෙයි. අනුවාඤ්ජන ගන්නා නො වෙයි. යම් කරුණෙකින් වක්ෂුරින්ද්‍රියය සංවර නො කොට වාසය කරන්නා වූ මොහු අභිධ්‍යාදොර්මනසා සංඛ්‍යාත ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ලුහු බඳනාහු නම් ඒ වක්ෂුරින්ද්‍රියයාගේ සංවරය පිණිස පිළිපදීයි. වක්ෂුරින්ද්‍රියය රකියි වක්ෂුරින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණේ. කනින් හඬක් අසා... නැහැයෙන් ගඳක් අසා... දිවින් රසයක් විඳ... කයින් පහසක් පැහැය... මනසින් දහමක් දැන නිමිති ගන්නේ නො වෙයි. අනුවාඤ්ජන ගන්නේ නො වෙයි, යම් කරුණෙකින් මනින්ද්‍රියය අසංචාත ව වසන්නා වූ මොහු අභිධ්‍යා දොර්මනසා සංඛ්‍යාත ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ලුහුබඳනාහු නම් ඒ මනින්ද්‍රියයාගේ සංවරය කරනු පිණිස පිළිපදී. මනින්ද්‍රියය රකි, මනින්ද්‍රියයෙහි සංවරයට පැමිණේ හෙතෙම මේ නිදෙස් වූ ඉන්ද්‍රිය සංවරයෙන් සමන්වාගත වූයේ ක්ලෙශාභිෂේක රහිත සුවය වීදියි.

සො අභික්ඛතෙන පටික්ඛතෙන සමපජානකාරී හොති, අලොකිතෙ වීලොකිතෙ සමපජානකාරී හොති, සමමිඤ්ජේතෙ පසාරිතෙ සමපජානකාරී හොති, සංඛ්‍යාට්ඨපක්ඛවීරධාරණේ සමපජානකාරී හොති, අසිතෙ පිතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සමපජානකාරී හොති, උච්චාරපක්ඛාවකමෙම සමපජානකාරී හොති. ගතෙ ධීතෙ භිසිංහෙන සුසෙන ජාගරිතෙ භායිතෙ තුණ්හිභාවෙ සමපජානකාරී හොති.

සො ඉමීනා අරියෙන සීලකිංඤ්ඤාන සමනතාගතො, ඉමීනා ව අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමනතාගතො, ඉමීනා ව අරියෙන සතිසමපජඤ්ඤාන සමනතාගතො ඉමාය ව අරියාය සනතුට්ඨියා සමනතාගතො වීචික්ඛං සෙනාසනං හජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමුලං පඛඛතං කඤ්ජරං ගිරිගුහං සුසානං වනපඤ්ඤං අබ්‍යාසායං පලාපුඤ්ජං.

සො පට්ඨාහතං පිණ්ඩපාතපටික්ඛතෙනා නිසිද්ධි පලලභිතං ආභුජිතො උජුං කායං පණ්ඩාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා, සො අභිජක්ඛං ලොකෙ පහාය වීගතාභිජේඤ්ඤාන චෙතසා විහරති, අභිජක්ඛාය වික්ඛං පරිසොධෙති. ව්‍යාපාදපදෙසං පහාය අව්‍යාපනතචික්ඛො විහරති, සංඛ්‍යාපාණ්ණතභිතානුකම්පි ව්‍යාපාදපදෙසා චික්ඛං පරිසොධෙති, චිතමිද්ධං පහාය වීගතචිතමිද්ධො විහරති ආලොකසඤ්ඤා සතො සමපජානො චිතමිද්ධො වික්ඛං පරිසොධෙති. උදධවචකුකකුච්චං පහාය අනුදධතො විහරති අජක්ඛන්තං චූපසනතචික්ඛො උදධවචකුකකුච්චො වික්ඛං පරිසොධෙති. විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථඛකථී කුසලෙසු ධමමෙසු විචිකිච්ඡාය වික්ඛං පරිසොධෙති.

සො ඉමෙ පඤ්ඤානිවරණේ පහාය චෙතසො උපකක්ඛලෙසෙ පඤ්ඤාය දුඛඛලිකරණේ විචිවච්ච කාමෙහි විචිවච්ච අකුසලෙහි ධමමෙහි සචිතක්ඛං සචිචාරං චිචෙකජං පිනිසුඛං පයමං කුමානං උපසමපජං විහරති. චිතක්ඛවිචාරානං චූපසමා අජක්ඛන්තං සමපසාදනං චෙතසො ඵකොදිභාවං අචිතක්ඛං අචිචාරං සමාධිජං පිනිසුඛං දුතියං කුමානං උපසමපජං විහරති. පිනියා ව චිරාගා උපෙක්ඛකො ව විහරති සතො ව සමපජානො. සුඛඤ්ඤා කායෙන පටිසංවෙදෙති- යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිභාරිති- තතිය කුමානං උපසමපජං විහරති සුඛසං ව පහානා දුක්ඛසං ව පහානා පුඛ්ඛව සොමනසසද්දෙමනසානං අත්ඛන්තො අදුක්ඛං අසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං වතුත්ථං කුමානං උපසමපජං විහරති.

හෙතෙම යෑමෙහි ඊමෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, ඉදිරි බැල්මෙහි අවට බැල්මෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, අත්පා වක් කිරීමෙහි දික් කිරීමෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, සහළ- පා- සිවුරු දැරීමෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, වැළඳුමෙහි පීමෙහි කෑමෙහි රසවිඳීමෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි, සුඵදියවටන් මහදියවටන් කිසෙහි සිහි එළවා කරන්නේ වෙයි. ගමනෙහි සිටීමෙහි හිඳීමෙහි නිඳීමෙහි හිඳිවැටීමෙහි බිඳීමෙහි නිහඬ බැව්හි සිහි එළවා කරන්නේ වේ.

හෙතෙම මේ නිදෙස් වූ ශීලස්කන්ධයෙන් යුක්ත වූයේ මේ නිදෙස් වූ ඉන්ද්‍රියසංවරයෙන් ද යුක්ත වූයේ මේ නිදෙස් වූ ස්මෘතිසම්ප්‍රජනනයෙන් ද යුක්ත වූයේ මේ නිදෙස් වූ සන්තෝෂයෙන් ද යුක්ත වූයේ අරණ්‍ය යැ වාක්ෂමුල යැ පර්වත යැ කඳුරු යැ ගිරි ගුහා යැ සොහොන යැ වනයෙනසුන යැ අභ්‍යවකාශ යැ පිදුරුබිස්ස යැ යන විවේක සෙනසුනක් හපනය කරයි.

හෙතෙම පසුබත්හි පිණ්ඩපාතයෙන් පෙරළා ආයේ පළක් බැඳ කය සෘජු වැ පිහිටුවා කර්මස්ථානාභිමුඛ වූ සිහි එළවා හිඳියි. හෙතෙම ස්කන්ධ ලෝකයෙහි අභිධ්‍යාව හැරපියා පහ වූ අභිධ්‍යා ඇති සිහින් යුතු ව වෙසෙයි. අභිධ්‍යාවෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. ව්‍යාපාදදේශය හැරපියා ව්‍යාපාදරහිත සිත් ඇති ව සියලු ප්‍රාණභූතයන් කෙරෙහි හිත-අනුකම්පා ඇති වැ වෙසෙයි. ව්‍යාපාදදේශයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. ථිතමිද්ධය හැරපියා පහ වූ ථිතමිද්ධ ඇති වැ ආලෝකසංඥා ඇති වැ සිහි ඇති වැ සමාක් ප්‍රඥා ඇති වැ වෙසෙයි, ථිතමිද්ධයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. උද්ධච්චකුක්කුච්චය හැරපියා නො විසුළ සිත් ඇත්තේ ඇතුළත සන්තූන් සිත් ඇති වැ වෙසෙයි, උද්ධච්චකුක්කුච්චයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. විචිකිච්ඡාව හැරපියා තරණය කළ විචිකිච්ඡා ඇත්තේ කුශලධර්මයන්හි සැක රහිත වූයේ වෙසෙයි. විචිකිච්ඡායෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි.

හෙතෙම මේ සිත කිලිටි කරන ප්‍රඥාව දුර්වල කරන පඤ්චනිවරණයන් දුරු කොට කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ අකුශල ධර්මයන් ගෙන් වෙන් වැ මැ චිතර්ක සහිත වූ විචාර සහිත වූ විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීති සුඛ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානය උපයා වාස කෙරෙයි. චිතර්කවිචාරයන් ගේ ව්‍යාප-සමයෙන් අධ්‍යාත්මයෙහි ප්‍රසාදය ඇති කරන්නා වූ චිත්තයා ගේ එකඟ බව යැ යි කියන ලද චිතර්ක රහිත වූ විචාර රහිත වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීතිසුඛය ඇති ද්විතීයධ්‍යානයට එළඹ වාස කෙරෙයි. ප්‍රීතිය ගේ ද විරාගයෙන් උපෙක්ෂා ඇත්තේ සිහි ඇත්තේ සමාක් ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙසෙයි. කයින් සමාධි සුවය ද විඳියි. උපෙක්ෂක යැ ස්මෘතිමත් යැ සුඛචිතාරී යැ යි ආර්යයෝ ඒ යමකට කියත් නම් එකී තෘතීයධ්‍යානය උපයා වාස කෙරෙයි. සුඛයා ගේ ප්‍රභාණයෙන් දුෂ්ඨයා ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් පළමු මැ සොම්නස්දේමනසුන් ගේ අස්තංගමයෙන් හිඳුක් වූ නො සුව වූ උපෙක්ෂාස්මෘතිපාරිශුද්ධිය ඇති චතුර්ථධ්‍යානය උපයා වාස කෙරෙයි.

සෝ ඵට්ඨං සමාහිතෙ විතෙක පරිසුද්ධං පරියොදනෙ අනාභිගණේ විගතූපකකීලෙසෙ මුදුගුතෙ කම්මනියෙ ධීතෙ අනෙඤ්ජපනෙකෙ පුබ්බෙතිවාසානුසාරිකාණාය විතං අභිනිත්තාමෙති, සෝ අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති. සෙය්‍යාටීදං: එකමපි ජාතීං ඥාපි ජාතියො තිසෙසාපි ජාතියො, වතසෙසාපි ජාතියො පඤ්ඤපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසතිමපි ජාතියො තිංසමපි ජාතියො වත්තාරියමපි ජාතියො පඤ්ඤසමපි ජාතියො ජාතිසතමපි ජාතිසතසතමපි ජාතිසතසතසතමපි අනෙකෙපි සංවට්ඨකපෙක අනෙකෙපි විවට්ඨකපෙක අනෙකෙපි සංවට්ඨකපෙක අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොතොනා එවංවණේණා එවමාභාරො එවංසුඛදුක්ඛපටිසංවේදී එවමායුපරියතොනා. සෝ තතො චුතො අමුත්‍ර උප්පාදිං, තත්‍රාපාසිං එවංනාමො -පෙ- එවමායුපරියතොනා සෝ තතො චුතො ඉධුපපතොනාති, ඉති සාකාරං සඋද්දයං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙතිවාසං අනුසාරති.

සෝ ඵට්ඨං සමාහිතෙ විතෙක පරිසුද්ධං පරියොදනෙ අනාභිගණේ විගතූපකකීලෙසෙ මුදුගුතෙ කම්මනියෙ ධීතෙ අනෙඤ්ජපනෙකෙ සත්තානං චුතුපපාතඤ්ඤාණාය විතං අභිනිත්තාමෙති. සෝ දිබ්බෙත වත්තානා විසුද්ධන අතිකකතනමානුසංකෙත සතෙක පසසති වචමානෙ උපපජ්ජමානෙ භීතෙ පණීතෙ සුවචණේණ දුබ්බචණේණ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථා කම්මුපගෙ සතෙක පජානාති: ඉමෙ වත භොතොනා සත්තා කාය දුච්චරිතෙන සමනතාගතා, වච්චිච්චරිතෙන සමනතාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමනතාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිඤ්ඤිකා මිච්ඡාදිඤ්ඤිකම්මසමාදානා. තෙ කායසා භෙද පරමමරණා අපායං දුග්ගතිං චිතිපාතං නිරයං උපපතොනා. ඉමෙ වා පත භොතොනා සත්තා කායසුච්චරිතෙන සමනතාගතා, වච්චිච්චරිතෙන සමනතාගතා, මනොසුච්චරිතෙන සමනතාගතා අරියානං අනුපවාදකා සමමාදිඤ්ඤිකා සමමාදිඤ්ඤිකම්මසමාදානා. තෙ කායසා භෙද පරමමරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපතොනාති ඉති දිබ්බෙත වත්තානා විසුද්ධන අතිකකතනමානුසංකෙත සතෙක පසසති වචමානෙ උපපජ්ජමානෙ භීතෙ පණීතෙ සුවචණේණ දුබ්බචණේණ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මුපගෙ සතෙක පජානාති.

හෙතෙම මෙසේ සිත සමාධියට ගිය කල්හි පිරිසිදු වූ කල්හි භාත්-පසින් නිර්මල වූ කල්හි කෙලෙස් රහිත වූ කල්හි පහ වූ උපක්ලෙශයන් ඇති කල්හි මෘදු වූ කල්හි කර්මක්ෂම වූ සිටි කල්හි නො සැලෙන බවට පැමිණි කල්හි පූර්වනිවාසානුස්මාතිඥානය පිණිස සිත නැඹුරු කෙරෙයි. හෙතෙම අනෙක ප්‍රකාර වූ පූර්වනිවාසය සිහි කෙරෙයි. කෙසේ යැ යත්: 'එක් ජාතියක් ද ජාති දෙකක් ද ජාති තුනක් ද ජාති සතරක් ද ජාති පසක් ද ජාති දසයක් ද, ජාති විස්සක් ද, පාති තිසක් ද, ජාති සතලිසක් ද, ජාති පණසක් ද, ජාති සියයක් ද, ජාති දහසක් ද, ජාති සියදහසක් ද, නොයෙක් සංවර්ත කල්පයන් ද නොයෙක් විවර්ත කල්පයන් ද, නොයෙක් සංවර්ත විවර්ත කල්පයන් ද, අසුවල් නැත මෙබඳු නම්, මෙබඳු ගොත් මෙ බඳු රු මෙබඳු අහර ඇත්තෙමි වීම්. මෙබඳු සුවදුක් විඳියෙමි. මෙබඳු ආයු ඇත්තෙමි වීම්. ඒ මම එතැනින් ව්‍යුත වූයෙමි අසුවල් නැත උපන්මි. එහි දු මෙබඳු නම් ... මෙබඳු ආයු කෙළවර ඇත්තෙමි වීම්. ඒ මම එයින් සැව මෙහි උපන්මි' මෙසේ ආකාර සහිත වූ, උද්දෙශ සහිත වූ අනෙක ප්‍රකාර වූ පූර්වනිවාසය සිහි කෙරේ.

හෙතෙම මෙසේ සිත එකඟ වූ කල්හි පිරිසිදු වූ කල්හි භාත්පසින් නිර්මල වූ කල්හි කෙලෙස් රහිත වූ කල්හි පහ වූ උපක්ලෙශයන් ඇති කල්හි, මෘදු වූ කල්හි කර්මයෝග්‍ය වූ සිටි කල්හි, නො සැලෙන බවට පැමිණි කල්හි සත්වයන් ගේ චුතුපපාතඥානය පිණිස සිත නැඹුරු කෙරෙයි. හෙතෙම මිනිස් බව ඉක්ම වූ පිරිසිදු වූ දිවැසින් සතුන් බලයි. මැරෙන උපදින හීන වූ ප්‍රණීත වූ සුවර්ණ වූ දුර්වර්ණ වූ සුගත වූ දුර්ගත වූ කම් වූ පරිදි ගිය සත්වයන් දැනගනී. එකාන්තයෙන් මේ හවත් සත්වයෝ කායදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාග්දුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු මනෝදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු ආයතීයනට උපවාද කළාහු මිත්‍යාදෘෂ්ටික වූවාහු මිසදිටුකම් සමාදන් වූවාහු යැ. ඔහු කර්මකායයාගේ හෙදයෙන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ නපුරු ගති ඇති විවිධ වූ පතිත වන නිරයෙහි උපන්නාහු යැ, තවද මේ හවත් සත්වයෝ කායසුවරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාක්සුවරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු මනාසුවරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු ආයතීයනට උපවාද නො කළාහු සමාක්ෂාපි ඇත්තාහු සමාක්ෂාපි කර්ම සමාදන් වූවාහු යැ, ඔහු කායෙන් මරණින් මතු ශෝභනගති ඇති ස්වර්ග ලෝකයට පැමිණියාහු යැ යි මෙසේ මිනිස් බව ඉක්ම වූ පිරිසිදු වූ දිවැසින් සත්වයන් බලයි. මැරෙන උපදින හීන වූ ප්‍රණීත වූ සුවර්ණ වූ දුර්වර්ණ වූ සුගත වූ දුර්ගත වූ කම් වූ පරිදි ගිය සත්වයන් දැනගනී.

සො එවං සමාහිතෙ විතො පරිසුද්ධ පරියොදනෙ අනාභිශංකේ විගතපක්කිලෙසෙ වුදුහුතෙ කම්මනියෙ ධීතෙ ආනෙඤ්ජනකො ආසං වානං ඛසංකුණාය විතං අභිනිත්තාමෙති, සො ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති. අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපදති යථාභූතං පජානාති, ඉමෙ ආසවාති යථාභූතං පජානාති. අයං ආසවසමුදයොති යථාභූතං පජානාති. අයං ආසවනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති. අයං ආසවනිරෝධගාමීති පටිපදති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පසක්ඛො කාමාසවාපි විතං විමුච්චති භවාසවාපි විතං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි විතං විමුච්චති, විමුක්ඛස්මිං විමුක්ඛමිති ඤාණං හොති, ඛේණ ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං කතං කරණියං නාපරං ඉත්තංයාති පජානාති. එවං පුග්ගලො නෙව අත්තත්තපො හොති න අත්තපරිත්තාපනාත්තයොගමනුයුක්තො, න පරත්තපො හොති න පරපරිත්තාපනාත්තයොගමනුයුක්තො. සො අත්තත්තපො අපරත්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිව්ඤ්ජනො නිබ්බුතො සිතීභූතො සුඛපටිසංවේදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති.

25. කතමො ච පුග්ගලො සරාගො: යස්ස පුග්ගලස්ස රාගො අප්පථිණො, අයං වුච්චති පුග්ගලො සරාගො. කතමො ච පුග්ගලො සද්දෙසො, යස්ස පුග්ගලස්ස දෙසො අප්පථිණො, අයං වුච්චති පුග්ගලො සද්දෙසො. කතමො ච පුග්ගලො සමොහො: යස්ස පුග්ගලස්ස මොහො අප්පථිණො, අයං වුච්චති පුග්ගලො සමොහො. කතමො ච පුග්ගලො සමානො, යස්ස පුග්ගලස්ස මානො අප්පථිණො, අයං වුච්චති පුග්ගලො සමානො.

26. කථංඤ්ඤා පුග්ගලො ලාභී හොති අජ්ඣන්තං වෙතොසමථස්ස න ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය, ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො ලාභී හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තිනං න ලාභී ලොකු කතරමග්ගස්ස වා ඵලස්ස වා එවං පුග්ගලො ලාභී හොති අජ්ඣන්තං වෙතොසමථස්ස, න ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය.

හෙතෙම මෙසේ සිත එකඟ වූ කල්හි පිරිසිදු වූ කල්හි භාත්පසින් තීර්මල වූ කල්හි කෙලෙස් රහිත වූ කල්හි උපක්ලෙශයන් පහ වූ හිය කල්හි මාදු වූ කල්හි කර්මයොග්‍ය වූ සිටි කල්හි නො සැලෙන බවට පැමිණි කල්හි ආසුචක්ෂයඥානය පිණිස සිත නැඹුරු කෙරෙයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැන ගනී. මේ දුක් උපදනා හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැතිකිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මොහු ආසුචයෝ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච උපදනා හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. ඔහු මෙසේ දන්නා කල්හි මෙසේ දක්නා කල්හි කාමාසුචයෙන් සිත මිදෙයි. භවාසුචයෙහි සිත මිදෙයි. අවිද්‍යාසුචයෙහි සිත මිදෙයි. මිදුණු කල්හි මිදිණැ යි නුවණ ඇති වෙයි 'ජාතිය ක්ෂය වූවා ය බබ්බර වැස නිමවන ලද, කළ යුත්ත කරන ලද, මේ අර්හත්වය පිණිස (කළ යුතු) අනෙකක් නැතැ යි දැනගනී. මෙසේ පුද්ගල ආත්මය (තමා) නො තවන්නේ මැ ආත්මය තවන යොගයෙහි නො යෙදුණේ වෙයි. පරා නො තවන්නේ පරා තවන යොගයෙහි නො යෙදුණේ වේ. හෙතෙම තමා නො තවන්නේ පරා නො තවන්නේ මෙ අත්බැවිති මැ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව චිත්තේ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ආත්මයකින් යුතු වැ වාස කෙරේ.

25. 'සරාග' පුද්ගල කවරේ ද යත්: යම් පුද්ගලයක්හු ගේ රාගය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද, මේ පුද්ගල 'සරාග' යැ යි කියනු ලැබේ. 'සදෙස්' පුද්ගල කවරේ ද යත්: යම් පුද්ගලයක්හු ගේ ද්වේෂය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'සදෙස්' යැ යි කියනු ලැබේ. 'සමාහ' පුද්ගල කවරේ ද යත්: යම් පුද්ගලයක්හුගේ මොහය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'සමාහ' යැ යි කියනු ලැබේ. 'සමාන' පුද්ගල කවරේ ද යත්: යම් පුද්ගලයක්හුගේ මානය ප්‍රතීණ නො වූයේ ද මේ පුද්ගල 'සමාන' යැ යි කියනු ලැබේ.

26. කෙසේ නම් පුද්ගල 'ආධ්‍යාත්මික චිත්තසමථය ලබන්නේ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාව (ස්කන්ධාදියෙහි අනිත්‍යාදිවශයෙන් පවත්නා විදර්ශනාව) නො ලබන්නේ' වේ ද යත්: මෙ සස්තෙහි කිසි පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් ලබන සුදු යැ, ලොකොත්තර මාර්ගය හෝ ඵලය නො ලබනසුදු වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ආධ්‍යාත්මික 'චිත්තසමථය ලබන්නේ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාව නො ලබන්නේ' වේ.

කට්ඨාසි පුග්ගලො ලාභී හොති අධිපඤ්ඤාධිමමච්චසක්කන්තාය න ලාභී අරුඤ්ඤා වෙතොසමච්චසා: ඉධෙ'කච්චා පුග්ගලො ලාභී හොති ලොකුකන්තරමග්ගස්ස වා ඵලස්ස වා, න ලාභී රුපසහග්ගන්තං වා අරුපසහග්ගන්තං වා සමාපත්තින්තං ඵම්. පුග්ගලො ලාභී හොති අධිපඤ්ඤාධිමමච්චසක්කන්තාය න ලාභී අරුඤ්ඤා වෙතොසමච්චසා.

කටඹු පුග්ගලො ලාභී වෙට් හොති අරුඤ්ඤාං වෙතොසමථස්ස ලාභී
වි හොති අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො ලාභී
හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපත්තිනං, ලාභී
ලොකුකරමග්ගස්ස වා ඵලස්ස වා ඵවං පුග්ගලො ලාභී වෙට් හොති
අරුඤ්ඤාං වෙතොසමථස්ස, ලාභී අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාය.

කර්ෂක පුහුණලො නෙව් ලාභී හොති අර්ඤ්ඤාං වෙනො සමර්ඤ්ඤාං,
න ලාභී අධිපඤ්ඤාධිමම්චිපඤ්ඤාංය: ඉධෙ'කවෙවා, පුහුණලො නෙව් ලාභී
හොති රූපසහගතානං වා අරූපසහගතානං වා සමාපතනීනං, ලාභී න
ලොකුකාරමග්ගසංඤ්ඤා වා ඵලසංඤ්ඤා වා ඵවං පුහුණලො නෙව් ලාභී හොති
අර්ඤ්ඤාං වෙනොසමර්ඤ්ඤාං, න ලාභී අධිපඤ්ඤාධිමම්චිපඤ්ඤාංය.

27. කතමො ව පුග්ගලො අනුසොතගාමී: ඉධෙකච්චො පුග්ගලො කාමෙ ව පටිසෙවති පාපඤ්ඤි කමමං කරොති, අයං වුච්චති පුග්ගලො අනුසොතගාමී.

කතමොව පුහුලො පටිසොකගාමී: ඉධෙ'කච්චො පුහුලො කාමෙවන සෙවති, පාපකුකම්මෙන කරොති, සො සභාපි දුක්ඛන සභාපි දෙමනසෙන අසසුමිටො රුද්ධානො පරිපුණ්ණං පරිපුඤ්ඤාමිච්චරිතං වරති, අයං චිච්චති පුහුලො පටිසොකගාමී.

කතමො ව පුග්ගලො ධීතකො: ඉඛධි'කචො වුග්ගලො පඤ්ඤානං
ඔරමොග්ගියානං සංයොජනානං පරිකඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස
පරිතිබ්බාසී අනාවක්ඛධමො තස්මා ලොකා, අයං චුච්චති පුග්ගලො
ධීතකො.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'අධිප්‍රඥධර්මවිදර්ශනාව ලබන්නේ' ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය ලබන්නේ' වේ ද යත්: මෙ සස්තොහි කිසි පුද්ගලයෙක් ලොකොත්තරමාර්ගය හෝ ඵලය ලබනසුලු යැ රූපසහගත (රූපාවචර) වූ හෝ අරූපසහගත (අරූපාවචර) වූ හෝ සමාපත්තීන් නො ලබනසුලු වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාව ලබන්නේ' ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය නො ලබන්නේ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය ලබන්නේ' මැ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාවක් ලබන්නේ' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූපසහගත වූ සමාපත්තීන් ලබන සුලු යැ, ලොකොත්තරමාර්ගය හෝ ඵලය ලබනසුලු වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය ලබන්නේ' මැ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාවක් ලබන්නේ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය නො ලබන්නේ' මැ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාවක් නො ලබන්නේ' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් රූපසහගත වූ හෝ අරූප සහගත වූ හෝ සමාපත්තීන් නො ලබන්නේ' මැ වෙයි. ලොකොත්තරමාර්ගය හෝ ඵලයක් නො ලබනසුලු යැ, මෙසේ පුද්ගල ආධ්‍යාත්මික විත්තශමර්මය නො ලබන්නේ' මැ අධිප්‍රඥ සංඛ්‍යාත ධර්මවිදර්ශනාවක් නො ලබන්නේ' වේ.

27. 'අනුසොතගාමී' පුද්ගල කවරේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් කාමයන් ද සෙවනය කෙරෙයි පච්ඤා ද කෙරෙයි, මෙ පුද්ගල 'අනුසොතගාමී' යැ යි කියනු ලැබේ.

'පටිසොතගාමී' පුද්ගල කවරේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් කාමයන් ද සෙවනය නො කෙරෙයි. පච්ඤා ද නො කෙරෙයි හෙතෙම දුක් සහිත වැ මැ දොමනස් සහිත වැ මැ කුප්‍රච්ඡිද්‍රව ඇත්තේ හඬමින් පිරිපුන් පිරිසුදු බඹසර රකි. මෙ පුද්ගල 'පටිසොතගාමී' යැ යි කියනු ලැබේ.

'ස්ථිතාත්ම' (නැවැතුණු ස්වභාව ඇති) පුද්ගල කවරේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් උඤ්චිධි ඔරම්භාභිය සංයෝජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ඔපපාතික වූයේ ඒ සුද්ධාවාස බඹලොව්හි පිරිනිවේදනයේ ඵලොචිත් පෙරළා නො එන ස්වභාව ඇත්තේ වෙයි. මෙ පුද්ගල 'ස්ථිතාත්ම' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ච පුග්ගලො තිණ්ණිකා පාරගතො ඵලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස ආසවානං බ්‍යා අනාසවං වෙනොවිමුත්තිං පඤ්ඤා
විමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ වීහරති
අයං චූච්චති පුග්ගලො තිණ්ණිකා පාරගතො ඵලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො.

28. කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො අපසංසුතො හොති සුතෙන අනුප්පන්නො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස අපකං සුතං හොති සුතං ගෙය්‍යං වෙය්‍යා-
කරණං ගාථං උද්දානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍යුත්තධම්මං වේදලලං,
සො තස්ස අපකස්ස සුතස්ස න අත්මඤ්ඤාය ධම්මඤ්ඤාය ධම්මානු
ධම්මපටිපන්නො හොති, ඵං පුග්ගලො අපසංසුතො හොති සුතෙන
අනුප්පන්නො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො අපසංසුතො හොති සුතෙන උපන්නො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස අපකං සුතං හොති සුතං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං
ගාථං උද්දානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍යුත්තධම්මං වේදලලං, සො තස්ස
අපකස්ස සුතස්ස අත්මඤ්ඤාය ධම්මඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නො
හොති, ඵං පුග්ගලො අපසංසුතො හොති සුතෙන උපන්නො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො බ්‍රහ්මස්සුතො හොති සුතෙන අනුප්පන්නො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස බ්‍රහ්මකං සුතං හොති සුතං ගෙය්‍යං වෙය්‍යා-
කරණං ගාථං උද්දානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍යුත්තධම්මං වේදලලං,
සො තස්ස බ්‍රහ්මකස්ස සුතස්ස න අත්මඤ්ඤාය න ධම්මඤ්ඤාය න ධම්මානු
ධම්මපටිපන්නො හොති, ඵං පුග්ගලො බ්‍රහ්මස්සුතො හොති සුතෙන
අනුප්පන්නො.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො බ්‍රහ්මස්සුතො හොති සුතෙන උපන්නො:
ඉධෙ'කච්චස්ස පුග්ගලස්ස බ්‍රහ්මකං සුතං හොති සුතං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං
ගාථං උද්දානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්‍යුත්තධම්මං වේදලලං සො තස්ස
බ්‍රහ්මකස්ස සුතස්ස අත්මඤ්ඤාය ධම්මඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නො
හොති, ඵං පුග්ගලො බ්‍රහ්මස්සුතො හොති සුතෙන උපන්නො.

කවර පුද්ගලයෙක් (තෘෂ්ණා ස්‍රෝතස) තරණය කෙළේ නිවන් නැමැති පරතෙරට ගියේ අර්හත්ඵලයමාපන්නි නැමැති ස්ථලයෙහි සිටුනා 'බ්‍රාහ්මණ' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් ආසුවයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ආසුව රහිත වූ චිත්තවිමුක්තියත් ප්‍රඥවිමුක්තියත් මෙ අත්බැව්හි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පුද්ගල තරණය කළ එතෙරට ගිය ස්ථලයෙහි සිටුනා 'බ්‍රාහ්මණ' වේ.

28. කෙසේ නම් පුද්ගල 'අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක්හු විසින් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වේදල්ල යන මොහු මඳක් අසන ලද්දහු වෙති. හෙතෙම ඒ අසන ලද මඳ දෑයෙහි අර්ථය දැනගෙන ධර්මය දැන ගෙන ධර්මානුධර්මයෙහි පිළිපත්තේ නො වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක්හු විසින් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වේදල්ල යන මොහු මඳ කොට අසන ලද්දහු වෙති. හෙතෙම ඒ අසන ලද ම ඳදෑයෙහි අර්ථය දැනගෙන ධර්මය දැනගෙන ධර්මානුධර්මයෙහි පිළිපත්තේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'අල්පශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක්හු විසින් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වේදල්ල යන මොහු බොහෝ කොට අසන ලද්දහු වෙති. හෙතෙම ඒ බොහෝ කොට අසන ලද දෑයෙහි අර්ථය දැන ගෙන ධර්මය දැනගෙන ධර්මානුධර්මයෙහි පිළිපත්තේ නො වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් අනුත්පන්න' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න' වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක්හු විසින් සූත්‍ර ගෙයා වෙය්‍යාකරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වේදල්ල යන මොහු බොහෝ කොට අසන ලද්දහු වෙති, හෙතෙම ඒ බොහෝ කොට අසන ලද දෑයෙහි අර්ථය දැනගෙන ධර්මය දැනගෙන ධර්මානුධර්මයෙහි පිළිපත්තේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල බහුශ්‍රැත වූයේ ශ්‍රැතයෙන් උත්පන්න' වේ.

29. කතමො ච පුග්ගලො සමණමචලො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො තිණණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපනො හොති අවිනිපාත ධම්මො නියතො සම්මොධිපරායණො, අයං චූචිති පුග්ගලො සමණ-මචලො.

කතමො ච පුග්ගලො සමණපදුමො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො තිණණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුතො සකදගාමී හොති සක්ඛිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්තො දුක්ඛසංතං කරොති, අයං චූචිති පුග්ගලො සමණපදුමො.

කතමො ච පුග්ගලො සමණපුණ්ඩරිකො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො පඤ්ඤානං ඔරුහාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තස්ස පරිතික්ඛායී අනාවතරිධම්මො තස්මා ලොකා, අයං චූචිති පුග්ගලො සමණපුණ්ඩරිකො.

කතමො ච පුග්ගලො සමණෙසු සමණස්සුමාලො: ඉධෙ'කච්චො පුග්ගලො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨො ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකඤ්ඤා උපසම්පජ්ජ වීහරති, අයං චූචිති පුග්ගලො සමණෙසු සමණස්සුමාලො.

චතුක්ක නිදෙදසො නිවසිකො.

29. කවර නම් පුද්ගලයෙක් ‘සමණමචල’ (අවල ශ්‍රමණ) වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ක්ෂයකිරීමෙන් සොකාපන්න වූයේ විනිසාන ස්වභාව නැත්තේ (මාර්ග) නියත වූයේ සම්බෝධිය පිහිට කොට ඇත්තේ වෙයි. මේ පුද්ගල ‘ශ්‍රමණමචල’ යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර නම් පුද්ගලයෙක් ‘ශ්‍රමණ පද්ම’ වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් සංයෝජනත්‍රයක්හු ගේ ක්ෂය කිරීමෙන් රාග ද්වේෂ මොහයන් ගේ තුනි බැවින් සකෘදගාමී වෙයි. වරක් මැ මෙලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කෙරෙයි. මේ පුද්ගල ‘ශ්‍රමණපද්ම’ යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර නම් පුද්ගලයෙක් ‘ශ්‍රමණපුණ්ඩරික’ වේ ද යත්: මෙ සසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් පක්ඛවිධ ඔරමහාගීය සංයෝජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ඔපපාතික වූයේ එහි පිරිනිවේනසුලු වූයේ ඵලොචිත් පෙරළා නො එන ස්වභාව ඇත්තේ වෙයි. මේ පුද්ගල ‘ශ්‍රමණ පුණ්ඩරික’ යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් ශ්‍රමණයන් අතුරෙහි ‘ශ්‍රමණසුතුමාර’ වේ ද යත්: මෙසසුන්හි කිසි පුද්ගලයෙක් ආශ්‍රවයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ආශ්‍රව රහිත වූ චිත්ත විමුක්තියත් (ඵලසමාධිය) ප්‍රඥ විමුක්තිය(ඵල ප්‍රඥාව)ත් මෙ අත්බැවහි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දූත ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පුද්ගල ශ්‍රමණයන් අතුරෙහි ‘ශ්‍රමණසුතුමාර’ යැ යි කියනු ලැබේ.

චතුෂ්ක නිර්දේශය නිමිසේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

5. පඤ්චක නිදේශයෝ

1. තත්‍ර යවායං පුග්ගලො ආරම්භති¹ ච විපට්ඨාරි ච හොති. තඤ්ච චෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නපපජානාති යත්ඤ්ඤා තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා හිරුරුක්ඛන්ති. සො ඵවමස්ස චචතියො: ආයස්මිනො ඛො ආරම්භජා ආසවා සංවිජ්ජන්ති, විපට්ඨාරජා ච ආසවා පව්ඨන්ති, සාධුචතායස්මා ආරම්භජෙ ආසවෙ පහාය විපට්ඨාරජෙ ආසවෙ පටිච්චනොදෙඤා විහ්නං පඤ්ඤාඤ්ච භාවෙතු. ඵවමායස්මා අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතිති.

තත්‍ර යවායං පුග්ගලො ආරම්භති න විපට්ඨාරි හොති. තඤ්ච චෙතො විමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නපපජානාති යත්ඤ්ඤා තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා හිරුරුක්ඛන්ති. සො ඵවමස්ස චචතියො-ආයස්මිනො ඛො ආරම්භජා ආසවා සංවිජ්ජන්ති, විපට්ඨාරජා ආසවා නපව්ඨන්ති, සාධුචතායස්මා ආරම්භජෙ ආසවෙ පහාය විහ්නං පඤ්ඤාඤ්ච භාවෙතු ඵවමායස්මා අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතිති.

තත්‍ර යවායං පුග්ගලො න ආරම්භති, විපට්ඨාරි හොති, තඤ්ච චෙතො විමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නපපජානාති, යත්ඤ්ඤා තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා හිරුරුක්ඛන්ති. සො ඵවමස්ස චචතියො-ආයස්මිනො ඛො ආරම්භජා ආසවා න සංවිජ්ජන්ති, විපට්ඨාරජා ආසවා පව්ඨන්ති, සාධු චතායස්මා විපට්ඨාරජෙ ආසවෙ පටිච්චනොදෙඤා විහ්නං පඤ්ඤාඤ්ච භාවෙතු. ඵවමායස්මා අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතිති.

තත්‍ර යවායං පුග්ගලො නාරම්භති න විපට්ඨාරි හොති, තඤ්ච චෙතොවිමුක්තිං පඤ්ඤවිමුක්තිං යථාභූතං නපපජානාති. යත්ඤ්ඤා තෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා හිරුරුක්ඛන්ති. සො ඵවමස්ස චචතියො-ආයස්මිනො ඛො ආරම්භජා ආසවා න සංවිජ්ජන්ති, විපට්ඨාරජා ආසවා නපව්ඨන්ති. සාධු චතායස්මා විහ්නං පඤ්ඤාඤ්ච භාවෙතු ඵවමායස්මා අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන සමසමො භවිස්සතිති. ඉති ඉමෙ චක්ඛාරො පුග්ගලො අමුත්තා පඤ්ඤමෙත පුග්ගලෙන ඵවං ඔව්දියමානා, ඵවං අනුසාසියමානා අනුපුබ්බන්ත ආසවානං ඛයං පාපුණ්ති.

1. ආරම්භති - මුඛය.

5. පඤ්චක නිර්දේශය

1. ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් ඇවැතට පැමිණෙන්නේත් විසිළිසර වන්නේත් වේ ද, යම් තැනක ඔහුට උපන් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ ඵලසමාධියක් ඵලප්‍රඥවත් ඇති සැටියෙන් නො දැනී ද හෙතෙම මෙසේ කියයුතු වන්නේ යැ. (කෙසේ ද.) “ආයුෂ්මතුන් ගේ ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයෝ දක්නා ලැබෙත්. විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයෝ ද වෙසෙසින් වැඩෙත්. ආයුෂ්මත් තෙමේ ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයන් දුරු කොට විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයන් ද බැහැර කොට සමාධියක් විදර්ශනාවත් වඩනු මැනැවි. මෙසේ ආයුෂ්මත් තෙල පස් වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා හා සමසමයෙක් වන්නේ යැ” යි.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් ඇවැතට පැමිණේ ද විසිළිසර නො වනසුලු වේ ද යම් තැනක ඔහුට උපන් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ ඵලසමාධියක් ඵලප්‍රඥවත් ඇති සැටියෙන් නො දැනී ද, හෙතෙම මෙසේ කිය යුතු වන්නේ යැ, ආයුෂ්මතුන් ගේ ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයෝ දක්නා ලැබෙත්. විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයෝ නො වැඩෙත්. ආයුෂ්මත් ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයන් දුරු කොට සමථයක් විදර්ශනාවත් වඩනු මැනැවි. මෙසේ ආයුෂ්මත් තෙල පස් වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා හා සමසමයෙක් වන්නේ යැ” යි.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් ඇවැතට නො පැමිණේ ද, විසිළිසර වන්නේ ද, යම් තැනක ඔහුට උපන් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ ඵලසමාධියක් ඵලප්‍රඥාවත් ඇති සැටියෙන් නො දැනී ද, හෙතෙම මෙසේ කිය යුතු වන්නේ යැ” ආයුෂ්මතුන් ගේ ඇවැතට පත්වීමෙන් හටගත් ආසුචයෝ නො දක්නා ලැබෙත්. විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයෝ වෙසෙසින් වැඩෙත්. ආයුෂ්මත් විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයන් බැහැර කොට සමථ විදර්ශනා වඩනු මැනැවි. මෙසේ ආයුෂ්මත් තෙල පස්වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා හා සමසමයෙක් වන්නේ යැ” යි.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් ඇවැතට නො පැමිණේ ද, විසිළිසර නො වන්නේ ද යම් තැනක ඔහුට උපන් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ ඵලසමාධියක් ඵලප්‍රඥවත් ඇති සැටියෙන් නො දැනී ද, හෙතෙම මෙසේ කිය යුතු වන්නේ යැ: “ආයුෂ්මතුන් ගේ ඇවැතට පැමිණීමෙන් හටගත් ආසුචයෝ නොදක්නා ලැබෙත්. විසිළිසරයෙන් හටගත් ආසුචයෝ නො වැඩෙත්. ආයුෂ්මත් සමථවිදර්ශනා වඩනු මැනැවි. මෙසේ ආයුෂ්මත් තෙමේ තෙල පස්වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා හා සමසමයෙක් වන්නේ යැ යි මෙසේ මේ පුද්ගලයෝ සතරදෙන තෙල පස්වැනි (ක්ෂිණාසුව) පුද්ගලයා විසින් මෙසේ අවවාද කරනු ලබන්නාහු මෙසේ අනුශාසනා කරනු ලබන්නාහු අනුක්‍රමයෙන් ආසුචයන් ගේ ක්ෂය වීමට පැමිණෙත්.

2. කටකෘති පුග්ගලයා දැඩි අවජානාති: ඉබ්බකවෙවා පුග්ගලයා පුග්ගලයා දෙති විවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනාගිලානපව්වයහසජජපරිකුමාරං තසා ඵලං හොති අහං දමි, අයං¹ පනිගණනාතිති², තමෙනං දැඩි අවජානාති, ඵලං පුග්ගලයා දැඩි අවජානාති.

කටකෘති පුග්ගලයා සංවාසෙන අවජානාති: ඉබ්බකවෙවා පුග්ගලයා පුග්ගලයා සද්ධිං සංවසති දො වා තිණි වා වසානි, තමෙනං සංවාසෙන අවජානාති, ඵලං පුග්ගලයා සංවාසෙන අවජානාති.

කටකෘති පුග්ගලයා ආබේයාමුට්ඨො හොති: ඉබ්බකවෙවා පුග්ගලයා පරසා වණ්ණණ වා අවණ්ණණ වා භාසියමානො ධිපංකොව අධිමුච්ඡිතා හොති, ඵලං පුග්ගලයා ආබේයාමුට්ඨො හොති.

කටකෘති පුග්ගලයා ලොලො හොති: ඉබ්බකවෙවා පුග්ගලයා ඉක්කරසද්ධො හොති, ඉක්කරහතති, ඉක්කරපෙමො, ඉක්කරපසාදො, ඵලං පුග්ගලයා ලොලො හොති.

කටකෘති පුග්ගලයා මරො මොමුහො හොති: ඉබ්බකවෙවා පුග්ගලයා කුසලාකුසලෙ ධම්මෙ න ජානාති. සාවජානාවජෙ ධම්මෙ න ජානාති. භීතසංඝිතෙ ධම්මෙ න ජානාති: කණ්ණසුක්කසප්පවිහාගෙ ධම්මෙ න ජානාති. ඵලං පුග්ගලයා මොමුහො හොති.

3. තස් කතමෙ පක්‍ෂී යොධාජීවුපමා පුග්ගලා: පක්‍ෂී යොධාජීවා, ඉබ්බකවෙවා යෙ ධාජීවො රජග්ගෙඤ්ඤො දිස්වා සංසිදති, විසිදති, න සත්ථහති³ න සකෙකාති සංගාමං ඔතරිතුං ඵවරුපොපි ඉබ්බකවෙවා යොධාජීවො හොති අයං පඨමො යොධාජීවො සතෙතා සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

පුනවපරං ඉබ්බකවෙවා යොධාජීවො සතති රජග්ගං. අපි ව ටො ධජග්ගෙඤ්ඤො දිස්වා සංසිදති, විසිදති, න සත්ථහති, න සකෙකාති සංගාමං ඔතරිතුං, ඵවරුපොපි ඉබ්බකවෙවා යොධාජීවො හොති. අයං දුතියො යොධාජීවො සතෙතා සංවිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

1. අයං, පත - සායා
2. පවිග්ගණනාති - සායා, මජ්ඣං.
3. සත්ථහති - සි ඉ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

2. කෙසේ පුද්ගල 'දී අවසනා අවමන් කෙරේ' ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පුද්ගලයක් හට සිවුරු පිටුවා සෙනසුන් හිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර දෙයි. ඔහුට "මම දෙමි, මේ තෙමේ පිළිගනි" යන මෙ බදු සිතෙක් වෙයි. ඒ මොහුට 'දී' අවමන් කෙරේ. මෙසේ පුද්ගල 'දී අවමන් කෙරේ.'

කෙසේ නම් පුද්ගල 'සංවාසයෙන් අවමන් කෙරේ' ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පුද්ගලයකු සමග හවුරුදු දෙකක් හෝ තුනක් හෝ එක් වැ වෙසෙයි. ඒ මොහුට (ගරු සරු නො කිරීමෙන්) සහවාස-යෙන් අවමන් කෙරේ. මෙසේ පුද්ගල 'සහවාසයෙන් අවමන් කෙරේ.'

කෙසේ නම් පුද්ගල 'ආධේයාමුඛ' (පළමු වචනය තර වැගන්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් අනෙකකු ගේ ගුණයක් හෝ නුගුණයක් හෝ කියනු ලබන කල්හි වහා මැ හඳහන්තේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'ආධේයාමුඛ' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල 'ලොලයෙක්' (යැලෙන්තේ) වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් 'භීතශ්‍රද්ධා' ඇත්තේ, භීතභක්ති ඇත්තේ භීතප්‍රම ඇත්තේ භීතප්‍රසාද ඇත්තේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල 'ලොලයෙක්' වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල අඤ්ඤායෙක් මහාමුඛයෙක් වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලාකුශලධර්මයන් නො දනි. සාවද්‍ය නිරවද්‍ය ධර්මයන් නො දනි භීතප්‍රණීත ධර්මයන් නො දනි. සප්තභාග (අන්‍යොන්‍ය ප්‍රතිවිරුද්ධ) වූ කෘෂ්ණශුක්ල ධර්මයන් නො දනි. මෙසේ පුද්ගල 'අඤ්ඤායෙක් මහාමුඛයෙක්' වේ.

3. එහි යුදසෙබළුන් බදු පුද්ගලයෝ පස් දෙන කවරහ යත්: යුදසෙබළු පස් දෙනෙකි: මෙලොව යුදසෙබළෙක් ධූලිකඳ මතු දක නවති, පසු බසී, දැඩි නො වෙයි, රණබිමට බස්නට නො හැකි වෙයි. මෙලොව මෙබදු වූ ද යුද සෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොවැ ඇති. විද්‍යාමාන වූ පළමුවැනි යුද සෙබළා යි.

තවද අනෙකෙකි: මෙලොව එක් යුදසෙබළෙක් ධූලිකඳ ඉවසයි. එතෙකුදු වත් දඳ කෙළවර මතු දක නවති, පසුබසී, නො දැඩි වෙයි, රණබිමට බස්නට නො හැකි වෙයි. මෙහි මෙබදු වූ ද කිසි යුද සෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොව ඇති දක්නා ලැබෙන දෙවැනි යුදසෙබළා යි.

පුනච්ඡරං ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො සහති රජභං, සහති ධජභං, අපි ච ඛො උසාදනං යෙව සුඤ්ඤා සංසිද්ධි, විසිද්ධි න සත්ථමහති¹ න සකෙකාති සඛ්භාමං ඔතරිතුං. එවරුපො'පි ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො හොති. අයං තතියො යොධාජීවො සනෙතා සංචිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

පුනච්ඡරං ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො සහති රජභං, සහති ධජභං, සහති උසාදනං. අපි ච ඛො සමපතාරෙ තඤ්ඤාති ව්‍යාපජ්ජති, එවරුපො'පි ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො හොති, අයං චතුස්සො යොධාජීවො සනෙතා සංචිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

පුනච්ඡරං ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො සහති රජභං, සහති ධජභං, සහති උසාදනං, සහති සමපතාරං, යො තං සඛ්භාමං අභිවිජ්ජිතියො විජ්ජසඛ්භාමො තමෙව සඛ්භාමසීයං අජක්ඛාවස්ති. එවරුපො'පි ඉධෙ'කවෙවා යොධාජීවො හොති අයං පඤ්ඤාමො යොධාජීවො සනෙතා සංචිජ්ජමානො ලොකස්මිං.

ඉමෙ පඤ්ඤා යොධාජීවා සනෙතා සංචිජ්ජමානා ලොකස්මිං, එවමෙව පඤ්ඤා යොධාජීවුපමා පුහුණු සනෙතා සංචිජ්ජමානා භික්ඛුසු, කතමෙ පඤ්ඤා: ඉධෙ'කවෙවා භික්ඛු රජභංඤ්ඤාච දිස්වා සංසිද්ධි, විසිද්ධි, න සත්ථමහති, න සකෙකාති බ්‍රහ්මචරියං සනෙතොතුං². සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකන්ධා, සික්ඛං පච්චක්ඛාය භිනායාවන්තති. කිමස්ස රජභංඤ්ඤා: ඉධ භික්ඛු සුභාති, අමුක්ඛස්මිං නාම ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත්ථි වා කුමාරි වා අභිරුපා දස්සනියා පාසාදිකා පරමාය වංශංශපොක්ඛරතාය සමන්තාගතාති. යො තං සුඤ්ඤා සංසිද්ධි, විසිද්ධි, න සත්ථමහති, න සකෙකාති බ්‍රහ්මචරියං සනෙතොතුං, සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකන්ධා³ සික්ඛං පච්චක්ඛාය භිනායාවන්තති. ඉදමස්ස රජභංඤ්ඤා. සෙය්‍යරාපි යො යොධාජීවො රජභංඤ්ඤාච දිස්වා සංසිද්ධි, විසිද්ධි, න සත්ථමහති, න සකෙකාති සඛ්භාමං ඔතරිතුං. තථුපමො අයං පුහුණුලො. එවරුපො'පි ඉධෙ'කවෙවා පුහුණුලො හොති අයං පඨමො යොධාජීවුපමො පුහුණුලො සනෙතා සංචිජ්ජමානො භික්ඛුසු.

පුනච්ඡරං ඉධෙ'කවෙවා භික්ඛු සහති රජභං අපි ච ඛො ධජභංඤ්ඤාච දිස්වා සංසිද්ධි, විසිද්ධි, න සත්ථමහති, න සකෙකාති බ්‍රහ්මචරියං සනෙතොතුං.¹ සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකන්ධා, සික්ඛං පච්චක්ඛාය භිනායාවන්තති, කිමස්ස ධජභංඤ්ඤා: ඉධ භික්ඛු නහෙව ඛො සුභාති, අමුක්ඛස්මිං නාම ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත්ථි වා කුමාරි වා අභිරුපා දස්සනියා පාසාදිකා පරමාය වංශංශපොක්ඛරතාය සමන්තාගතාති.

1. සත්ථමහති සිද්ධි.

2. සංඛාරෙක - භජනං,

3. ආචිකන්ධා - භජනං.

තවද අනෙකෙකි: මෙහි කිසි යුදසෙබළෙක් (රණබිම්හි) ධූලිකද ඉවසයි, දද කෙළවර ඉවසයි, එතෙකුදු වත් රණගොස මතු අසා නවති පසුබසි නො දැඩි වෙයි. රණ බිමට බස්නට නො හැකි වෙයි. මෙහි මෙබඳු වූ ද කිසි යුදසෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොවැ ඇති දක්නා ලැබෙන තුන්වැනි යුදසෙබළා යි.

තවද අනෙකෙකි: මෙලොව කිසි යුදසෙබළෙක් ධූලිකද ඉවසයි දද අග ඉවසයි. රණගොස ඉවසයි. එතෙකුදු වත් පහර එත් මැ නැසෙයි, දුර්වල වෙයි. මෙහි මෙ බඳු වූ ද කිසි යුදසෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොවැ ඇති දක්නා ලැබෙන සතරවැනි යුදසෙබළා යි.

තවද අනෙකෙකි: මෙහි එක් යුදසෙබළෙක් ධූලි කද ඉවසයි. දද අග ඉවසයි රණගොස ඉවසයි. අවිපහර ඉවසයි හෙතෙම ඒ යුදය ජය ගෙන දිනුයුද ඇත්තේ එ මැ ජය කදවුරෙහි වාස කෙරෙයි, මෙහි මෙබඳු වූ ද කිසි යුදසෙබළෙක් වෙයි. මේ තෙමේ ලොවැ ඇති, දක්නා ලැබෙන පස්වැනි යුදසෙබළා යි.

මොහු පස්දෙන ලොවැ ඇති දක්නා ලැබෙන යුදසෙබළා යි. එපරිදි මැ භික්ෂූන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන යුදසෙබළානට බඳු පුද්ගලයෝ පස් දෙනෙකි. කවර පස් දෙනෙක් ද යත්: මෙ සසුන්හි එක් මහණෙක් රජග්ගය මැ දක කිඳෙයි පසුබසි නො දැඩි වෙයි. බලසර රක්ෂනට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂාප්‍රත්‍යා-බ්‍යානය කොට ගිහි වෙයි. ඔහු ගේ රජග්ගය කිමෙක් ද යත්: මෙ සසුනහි මහණ “අසුවල් නම් ගමිහි හෝ නිගමිහි හෝ ස්ත්‍රියක් හෝ කුමරියක් හෝ මනා රු ඇත්තී යැ දකුම්කලු යැ ප්‍රසාද එළවනසුලු යැ උතුම් රුසප්‍ර-යෙන් යුක්ත යැ යි අසයි. හෙතෙම එය අසා කිඳෙයි, පසු බසි, නො දැඩි වෙයි. බලසර රක්ෂනට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහි වේ. මේ ඔහු ගේ රජග්ගය යි. යම්යේ මැ ඒ යුදසෙබළු තෙමේ රජග්ගය මැ දක කිඳේ ද, පසු බසි ද, නො දැඩි වේ ද, රණ බිමට බස්නට නො හැකි වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද පුද්ගලයෙක් වෙයි. මේතෙමේ භික්ෂූන් අතුරෙහි ඇති දක්නා ලැබෙන පළමු වැනි යුද සෙබළාට බඳු පුද්ගලයා යි.

තවද අනෙකෙකි: මෙ සසුන්හි කිසි මහණෙක් රජග්ගය ඉවසයි. එතෙකුදු වත් ධජග්ගය දක කිඳෙයි, පසුබසි, නො දැඩි වෙයි, බලසර පවත්වන්නට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහි වෙයි. ඔහුට ධජග්ගය කිමෙක් ද යත්: මෙ සසුන්හි මහණ “අසුවල් නම් ගමිහි හෝ නිගමිහි හෝ ස්ත්‍රියක් හෝ කුමරියක් හෝ මනාරු ඇත්තී යැ දකුම්කලු යැ. ප්‍රසාදය එළවනසුලු යැ.

අපි ව ටො සාමං යෙව පසති¹ ඉත්ථි වා කුමාරිං වා අභිරුප-
දස්සනීයං පාසාදිකං පරමාය වණ්ණපොසකරතාය සමන්තාගතං. සො
තං දිස්වා සංසිද්ධි, වීසිද්ධි, න සන්ධිතති, න සකෙකාති භ්‍රමවරියං
සත්තානෙතුං, සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකත්වා සික්ඛං පට්ටකියාය භීනායා-
වත්තති. ඉදමස්ස ධර්මග්ගස්මිං. සෙය්‍යථාපි සො යොධාජීවො සහති
රජග්ගං. අපි ව ටො ධර්මග්ගඤ්ඤව දිස්වා සංසිද්ධි වීසිද්ධි න සන්ධිතති
න සකෙකාති සබ්බාමං ඔත්තරිතුං තදුපමො අයං පුග්ගලො. ඵවරුපොපි
ඉධෙ'කවො පුග්ගලො හොති. අයං දුතියො යොධාජීවුපමො පුග්ගලො
සත්තො සංචිජ්ජමානො භික්ඛුසු.

පුනචපරං ඉධෙ'කවො භික්ඛු සහති රජග්ගං සහති ධර්මග්ගං. අපි
ච ටො උසාදනංයෙව සුත්වා සංසිද්ධි, වීසිද්ධි, න සන්ධිතති, න
සකෙකාති භ්‍රමවරියං සත්තානෙතුං* සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකත්වා සික්ඛං
පට්ටකියාය භීනායාවත්තති, කිමස්ස උසාදනායං. ඉධ භික්ඛුං අරඤ්ඤ-
ගතං වා, රුක්ඛමුලගතං වා, සුඤ්ඤගාරගතං වා මාතුගාමො උපසං-
කම්භා උභයසති උලුපති උජ්ඣයසති උප්පණ්ණති. සො මාතුගා-
මෙන උභයසියමානො උලුපියමානො උජ්ඣයසියමානො උප්පණ්ණිය
මානො සංසිද්ධි, වීසිද්ධි, න සන්ධිතති, න සකෙකාති භ්‍රමවරියං
සත්තානෙතුං* සික්ඛාදුබ්බලාං ආචිකත්වා සික්ඛං පට්ටකියාය භීනායා-
වත්තති. ඉදමස්ස උසාදනායං. සෙය්‍යථාපි සො යොධාජීවො සහති
රජග්ගං, සහති ධර්මග්ගං. අපි ව ටො උසාදනංයෙව සුත්වා සංසිද්ධි,
වීසිද්ධි, න සන්ධිතති, න සකෙකාති සබ්බාමං ඔත්තරිතුං. තදුපමො
අයං පුග්ගලො, ඵවරුපොපි ඉධෙ'කවො පුග්ගලො හොති. අයං
තතියො යොධාජීවුපමො පුග්ගලො සත්තො සංචිජ්ජමානො භික්ඛුසු.

පුනචපරං ඉධෙ'කවො භික්ඛු සහති රජග්ගං, සහති ධර්මග්ගං, සහති
උසාදනං. අපි ව ටො සමථහාරෙ හඤ්ඤති ව්‍යාපජ්ජති. කිමස්ස සමථ-
හාරස්මිං. ඉධ භික්ඛුං අරඤ්ඤගතං වා රුක්ඛමුලගතං වා සුඤ්ඤගාර-
ගතං වා මාතුගාමො උපසංකම්භා අභිනිසිද්ධි, අභිනිපජ්ජති, අරෙකාසු
රති. සො මාතුගාමෙන අභිනිසිද්ධියමානො අභිනිපජ්ජියමානො අරෙකාසු
රියමානො සික්ඛං අපට්ටකියාය දුබ්බලාං අනාචිකත්වා මෙදුන්නං ධම්මං
පතිසෙවති, ඉදමස්ස සමථහාරස්මිං. සෙය්‍යථාපි සො යොධාජීවො සහති
රජග්ගං, සහති ධර්මග්ගං, සහති උසාදනං. අපි ව ටො සමථහාරෙ
හඤ්ඤති ව්‍යාපජ්ජති තදුපමො අයං පුග්ගලො. ඵවරුපොපි ඉධෙ'
කවො පුග්ගලො හොති, අයං චතුසො යොධාජීවුපමො පුග්ගලො
සත්තො සංචිජ්ජමානො භික්ඛුසු.

1. සාමං පසති - මජ්ඣ.

2. සංඛාරෙතුං - මජ්ඣ.

උතුම් රූපප්‍රයෙන් යුක්ත යැ යි නො මැ අසයි. එතෙකුදු වත් “මනාරු ඇති දැකුම්කලු වූ ප්‍රසාද එළවනසුලු වූ උතුම් රූපප්‍රයෙන් යුත් ස්ත්‍රියක් හෝ කුමරියක් හෝ තෙමේ මැ දකී. හෙතෙම ඇස දැක කිදෙයි, පසු බසී, නො දැඩි වෙයි, බලසර රක්තට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහිබවට පෙරළෙයි. මේ ඔහුට ධර්මය යි. යම් සේ මැ ඒ යුදසෙබළු රජගමය ඉවසා ද එතෙකුදු වත් ධර්මය මැ දැක කිදේ ද පසු බසී ද, නො දැඩි වේ ද, රණ බීමට බස්නට නො හැකි වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද පුද්ගලයෙක් වෙයි. මේ තෙමේ භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති දක්ෂා ලැබෙන දෙවැනි යුදසෙබළාට බඳු පුද්ගලයා යි.

තවද අනෙකෙකි: මේ සසුන්හි කිසි මහණෙක් රජගමය ඉවසයි, ධර්මය ඉවසයි. එතෙකුදු වත් (රණහඬ) උස්සාදනය මැ අසා කිදෙයි, පසු බසී, නො දැඩි වෙයි, බලසර රක්තට නො හැකි වෙයි. ශික්ෂා දුර්වලභාවය ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහිබවට පෙරළෙයි. ඔහුට (රණහඬ) උස්සාදනය කීමෙන් ද යත්: මේ සසුන්හි අරණ්‍යගත වූ හෝ වෘක්ෂමූලගත වූ හෝ ශුන්‍යාගාරගත වූ හෝ මහණකු කරා මාගමක් එළඹ මුකුළු කොට සිනා සෙයි, කපා කරයි, හඬනවා සිනා සෙයි, කෙළි කවට බෙණෙයි. හෙතෙම මාගම වීසින් මුකුළු කොට සිනාසෙනු ලබන්නේ මුකුළු කොට බණනු ලබන්නේ හඬනවා සිනාසෙනු ලබන්නේ කවටකම් කරනු ලබන්නේ කිදෙයි, පසු බසී, නොදැඩි වෙයි. බලසර රක්තට නො හැකි වෙයි, ශික්ෂා දුර්වල බව ප්‍රකාශ කොට ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය කොට ගිහි බවට පෙරළෙයි. මේ ඔහුට රණහඬ වෙයි. යම්සේ මැ ඒ යුදසෙබළු රජගමය ඉවසා ද ධර්මය ඉවසා ද එතෙකුදු වත් උස්සාදනය (රණහඬ) මැ අසා කිදේ ද පසු බසී ද නො දැඩි වේ ද රණබීමට බස්නට නො හැකි වේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද පුද්ගලයෙක් වෙයි. මේ තෙමේ භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති දක්ෂා ලැබෙන තුන්වැනි වූ යුදසෙබළාට බඳු පුද්ගලයා යි.

තවද අනෙකෙකි: මේ සසුන්හි කිසි මහණෙක් ධූලිකඳ ඉවසයි, දද අග ඉවසයි, රණහඬ ඉවසයි. එතෙකුදු වත් පහර හෙත් මැ නැසෙයි, පෙරළෙ යි. ඔහුට පහර දීම යනු කීමෙන් ද යත්: මේ සසුන්හි අරණ්‍යගත වූ හෝ වෘක්ෂමූල ගත වූ හෝ ශුන්‍යාගාරගත වූ හෝ මහණකු කරා මාගමක් එළඹ ළඟ හිඳී, ළඟ භොවී, මැඩගෙන හිඳී. හෙතෙම මාගම වීසින් ළඟ හිඳිනු ලබන්නේ ළඟ භොවිනු ලබන්නේ මැඩගෙනු ලබන්නේ ශික්ෂා ප්‍රත්‍යාබ්‍යානය නො කොට දුර්වල බව ප්‍රකාශනො කොට මෙච්ඡනධර්ම සෙවනය කරයි. මේ ඔහුට පහර දීම යි යම්සේ මැ ඒ යුදබළු ධූලිකඳ ඉවසා ද දදඅග ඉවසා ද රණහඬ ඉවසා ද එතෙකුදු වත් පහර හෙත් මැ නැසේ ද වැනැසේ ද මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද පුද්ගලයෙක් වේ. මේ තෙමේ භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති, දක්ෂා ලැබෙන සතර වැනි වූ යුදසෙබළාට බඳු පුද්ගලයා යි.

පුතුවපරං ඉධෙ'කවෙවා භික්ඛු සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං සහති උසාදනං සහති සමපහාරං සො තං සඛයාමං අභිච්ඡිනිත්වා විජිත සඛයාමො තමෙව සඛයාමසීසං අරක්ඛාවසති. කිමසං සඛයාමච්ජයස්මිං ඉධ භික්ඛුං අරඤ්ඤගතං වා රුක්ඛමුලගතං වා සුඤ්ඤගාරගතං වා මාතු-ගාමො උපසංකම්භො අභිනිසීදති, අභිනිපජ්ජති අරේක්ඛාත්ථරති. සො මාතුගාමෙන අභිනිසීදියමානො අභිනිපජ්ජියමානො අරේක්ඛාත්ථරිය-මානො විනිවිටෙවත්වා විනිමොවෙත්වා යෙන කාමං පක්ඛමති. සො විචික්ඛං යෙනාසනං හජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමුලං පඬකං කඤ්ඤං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්තං අබ්බොකාසං පලාලපුඤ්ජං.

සො අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමුලගතො වා සුඤ්ඤගාරගතො වා නිසීදති පලලඬකං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණ්ඩාය පරිමුඛං සතිං උපවධපෙත්වා සො අභිජක්ඛං ලොකො පහාය විගතාභිරේක්ඛනා වෙතසා විහරති අභිජක්ඛාය වික්ඛං පරිසොධෙති. ව්‍යාපාදපදෙසං පහාය අව්‍යා-පත්තවික්ඛො විහරති. සධ්ධපාණභුතභිත්තානුකම්පි. ව්‍යාපාදපදෙසා වික්ඛං පරිසොධෙති. ථිනමීදධං පහාය විගතථිනමීදෙධා විහරති ආලොක සඤ්ඤා සතො සමපජානො ථිනමීදධා වික්ඛං පරිසොධෙති උදධව-කුක්කුචං පහාය අනුදධනො විහරති. අජක්ඛනං චූපසත්තවික්ඛො. උදධවකුක්කුචවා වික්ඛං පරිසොධෙති. විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචි-කිවෙජා විහරති අකථඬකථි කුසුලෙසු ධම්මෙසු. විචිකිච්ඡාය වික්ඛං පරිසොධෙති.

සො ඉමෙ පඤ්ඤානීවරණෙ පහාය වෙතසො උපකම්මලෙසෙ පඤ්ඤාන දුඛලිකරණෙ විචිට්ඨෙව කාමෙහි විචිට්ඨ අකුසලෙහි ධම්මෙහි සචිතක්ඛං සචිචාරං විවෙකජං පිනිසුඛං පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති. චිතක්ඛ විචාරානං චූපසමා දුතියං ක්කානං —පො— තතියං ක්කානං —පෙ— වතුත්තං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති. සො එවං සමාහිතෙ වික්ඛෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදනෙ අනඬගණෙ වීගතුපක්ඛිලෙසෙ මුද්දගුතෙ කමම-නියෙ ධීතෙ ආනෙඤ්ජප්පතෙ ආසවානං ඛයඤ්ඤාය වික්ඛං අභිනිත්තා මෙති. සො ඉදං දුක්ඛනති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීති පටිපද්ධති යථාභූතං පජානාති.

තවද අනෙකෙකි: මෙ සසුන්හි කිසි මහණෙක් ධූලිකඳ ඉවසයි, දද්ග ඉවසයි, රණහඬ ඉවසයි, පහරහෙණු ඉවසයි. හෙතෙම සංග්‍රාමය ජයගෙන දිනු සංග්‍රාම ඇත්තේ එමැ යුදකඳවුරෙහි වාස කෙරෙයි. ඔහුට සංග්‍රාමචීරය කීමෙක යත්: මෙ සසුන්හි අරණ්‍යගත වූ හෝ වෘක්ෂමූල ගත වූ හෝ ශූන්‍යාගාර ගත වූ හෝ මහණකු කරා මාගමක් එළඹ ළඟ තිදිසි. ළඟ හොවිසි. මැඩගනිසි. හෙතෙම මාගම විසින් ළඟ තිදිනු ලබන්නේ ළඟ හොවිනු ලබන්නේ මැඩගනු ලබන්නේ වෙළුම් හැර ග්‍රහණයෙන් මිදී කැමැති පරිදි යම් තැනෙක යෙයි. හෙතෙම අරණ්‍ය යැ වෘක්ෂමූල යැ පර්වත යැ කඳුරැළි යැ ගිරිගුහා යැ ශ්මසාන යැ වනසෙනසුන යැ අභ්‍යාවකාශ යැ පිදුරැබිස්ස යැ යන විවේක සෙනාසනයක් හස්තය කෙරේ.

හෙතෙම අරණ්‍යයට ගියේ හෝ වෘක්ෂමූලයට ගියේ හෝ ශූන්‍යාගාරයට ගියේ හෝ පලක් බැඳ කය සෘජු කොට තබා කර්මස්ථානානිමුඛ කොට සිහි එළවා කායලොකයෙහි අභිධ්‍යාව දුරු කොට පහ වූ අභිධ්‍යාව ඇති සිතීන් යුතු වැ වාස කෙරෙයි. අභිධ්‍යාවෙන් සිත පිරිසිදු කරයි. ව්‍යාපාද දෛශ්‍ය හැර දමා ව්‍යාපාද රහිත සිත් ඇත්තේ සියලු ප්‍රාණභූතයන්ට භිතානුකූලව වාස කෙරෙයි. භිත-අනුකම්පා ඇත්තේ ව්‍යාපාද දෛශ්‍යෙන් සිත සොධා හරිසි. ථිනමිද්ධය දුරු කොට පහ වූ ථිනමිද්ධ ඇත්තේ ආලෝකසංඥා ඇති වැ සිහි ඇති වැ සමාක් ප්‍රඥා ඇති වැ වාස කෙරෙයි. ථිනමිද්ධයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. උද්ධවචකුක්කුචවය දුරු කොට උඩභූ නො වූයේ අධ්‍යාත්මයෙහි සන්ත්‍රන් සිත් ඇති වැ වාස කෙරෙයි. උද්ධවචකුක්කුචවයෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. විචිකිච්ඡාව දුරු කොට විචිකිච්ඡායෙන් එතෙර වූයේ කුශලධර්මයන්හි සැක රහිත වූයේ වෙසෙයි. විචිකිච්ඡායෙන් සිත පිරිසිදු කෙරේ.

හෙතෙම චිත්තයා ගේ උපක්ලෙශයන් වූ ප්‍රඥාව දුර්වල කරන්නා වූ මේ පඤ්චනීවරණයන් දුරු කොට කාමයන් ගෙන් වෙන් වැ මැ අකුශල ධර්මයන් ගෙන් වෙන් වැ චිතර්ක සහිත වූ විචාර සහිත වූ විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීතිසුඛය ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි, චිතර්කච්චාරයන් සන්තිදීමෙන් ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීය ධ්‍යානයට ... චතුර්ථ-ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. හෙතෙම මෙසේ සිත සමාධිගත වූ කල්හි පිරිසුදු වූ කල්හි නිර්මල වූ කල්හි කෙලෙස් රහිත වූ කල්හි පහ වූ උපක්ලෙශයන් ඇති කල්හි මොළොක් වූ කල්හි කර්මණ්‍යා වැ සිටි කල්හි නො සැලෙන බවට පැමිණි කල්හි ආස්‍රවක්ෂයඥානය පිණිස සිත නමයි. හෙතෙම මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් ඇති විමේ හෙතෙම යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී.

ඉමෙ ආසවානී යථාභූතං පජානානී, අයං ආසවසමුදයොති යථාභූතං පජානානී. අයං ආසවනිරොධොති යථාභූතං පජානානී. අයං ආසවනිරොධගාමීනීපටිපද්ධතී යථාභූතං පජානානී. තස්ස එවං ජානතො, එවං පසන්නො කාමාසවාපි විතං විමුච්චති. භවාසවාපි විතං විමුච්චති අවිජ්ජාසවාපි විතං විමුච්චති. විමුක්තස්මිං විමුක්තමිති කුණං හොති, බිණ්ණං ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරුණියං, නාපරං ඉත්තොයාති පජානානී. ඉදමස්ස සබ්බාමච්ඡයස්මිං. සෙය්‍යරාපි සො යොධාජීවො සහති රජග්ගං, සහති ධජග්ගං, සහති උසාදනං, සහතිසමපහාරං. සො තංසබ්බාමං අභිච්ඡිනිත්වා විජිතසබ්බාමො තමෙව සබ්බාමසීසං අජකාමස්සති. තදුපමො අයං පුග්ගලො. එවරුපොපි ඉධෙ'කචොවා පුග්ගලො හොති. අයං පක්ෂමො යොධාජීවුපමො පුග්ගලො සනොතා සංවිජ්ජමානො භික්ඛුස්ස. ඉමෙ පක්ෂො යොධාජීවුපමා පුග්ගලො සනොතා සංවිජ්ජමානා භික්ඛුස්ස.

4. තත්ත්ව කතමෙ පක්ෂෙ පිණ්ඩපාතිකා: මන්දානා මොවුහනනා පිණ්ඩපාතිකො හොති, පාපිවෙජා ඉච්ඡාපකතො පිණ්ඩපාතිකො හොති, උමාද විතනකෙසවා පිණ්ඩපාතිකො හොති. වණ්ණිකං බුද්ධෙති බුද්ධ සාවකෙහිති පිණ්ඩපාතිකො හොති. අපි ව අපිවෙජනංයෙව නිසාය, සනතුට්ඨිංයෙව නිසාය, සලෙඛංයෙව නිසාය, ඉදමට්ඨිකංයෙව නිසාය පිණ්ඩපාතිකො හොති.

තත්ත්ව යථායං පිණ්ඩපාතිකො අපිවෙජනංයෙව¹ නිසාය, සනතුට්ඨිංයෙව නිසාය, සලෙඛංයෙව නිසාය, ඉදමට්ඨිකංයෙව² නිසාය, පිණ්ඩපාතිකො හොති. අයං ඉමෙසං පක්ෂතං පිණ්ඩපාතිකානාං අග්ගො ව සෙට්ඨො ව මොකෙසො ව උත්තමො ව පවරො ව. සෙය්‍යරාපි නාම ගාවා ධීරං, ධීරග්ගා දධි, දධිමහා නොනීතං, නොනීතමහා සපපි සපපිග්ගා සපපිමණ්ණො. සපපිමණ්ණං තත්ත්ව අග්ගමකමායති. එව මෙව යථායං පිණ්ඩපාතිකො අපිවෙජනංයෙව නිසාය සනතුට්ඨිංයෙව නිසාය සලෙඛංයෙව නිසාය ඉදමට්ඨිකංයෙව නිසාය පිණ්ඩපාතිකො හොති, අයං ඉමෙසං පක්ෂතං පිණ්ඩපාතිකානාං අග්ගො ව සෙට්ඨො ව මොකෙසො ව උත්තමො ව පවරො ව, ඉමෙ පක්ෂෙ පිණ්ඩපාතිකා.

1. අපිවෙජනං, යෙව - සාය

2. ඉදමට්ඨිකංයෙව - මෙය.

මොහු ආසුච්චන යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච්චයන් ඇති වීමේ හේතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච්චයන් හේ නිරෝධ යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ ආසුච්චයන් නිරුද්ධ කරන පිළිවෙතැයි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මෙසේ දන්නා වූ මෙසේ දක්නා වූ ඔහු හේ සිත කාමාසුච්චයෙනුදු භවාසුච්චයෙනුදු අවිද්‍යාසුච්චයෙනුදු මිදෙයි. මිදුණු කල්හි මිදිණැ යි නුවණ පහළ වෙයි. ජාතිය ක්ෂය වූවා යැ බඹසර වැස නිමවන ලද. කළ යුතු කිසි කරන ලදී. මෙ අර්හත්වය සඳහා අන් කළ යුතු දෙයක් නැතැ යි දැනගනී. මේ ඔහු හේ සංග්‍රාමච්ඡය යි. යම්සේ මැ ඒ යුදබල ධූලිකඳු ඉවසා ද දද'ග ඉවසා ද රණභගි ඉවසා ද ප්‍රහාරය ඉවසා ද හෙතෙම ඒ සංග්‍රාමය ජය ගෙන දිනුසංග්‍රාම ඇත්තේ එ මැ රණබිමහි වෙසේ ද, මේ පුද්ගල එබඳු යි. මෙහි මෙබඳු වූ ද කිසි පුද්ගලයෙක් වෙයි. මේ තෙමේ භික්ෂුන් අතුරෙහි ඇති, දක්නා ලැබෙන පස් වැනි යුද සෙබලාට බඳු පුද්ගලයා යි.

4. එහි පිණ්ඩපාතිකයෝ පස්දෙනා කවරහ යත්: අඤාන බැවින් අතීශයින් මුළු බැවින් පිණ්ඩපාතික වෙයි. පාපෙච්ඡා ඇත්තේ පාපෙච්ඡායෙන් මැඩුණේ පිණ්ඩපාතික වෙයි. උමතුචෙන් චිත්ත චික්ෂෙපයෙන් පිණ්ඩපාතික වෙයි. බුදුවරුන් විසින් බුදුසව්වන් විසින් පසස්නා ලදු යි පිණ්ඩපාතික වෙයි. තව ද අල්පෙච්ඡභාවය මැ නිසා සන්තොෂය මැ නිසා කෙලෙසුන් හේ තුනු බව මැ නිසා 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා පිණ්ඩපාතික වේ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පිණ්ඩපාතිකයෙක් අල්පෙච්ඡභාවය මැ නිසා සන්තොෂ මැ නිසා, කෙලෙසුන් හේ තුනු බව මැ නිසා 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා පිණ්ඩපාතික වේ ද, මේ තෙමේ මේ පිණ්ඩපාතිකයන් පස් දෙනා අතුරෙන් අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රධාන ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වෙයි. යම්සේ දෙනගෙන් කිරි කිරෙන් දී දීයෙන් වෙඩරු වෙඩරුයෙන් ගී ගීයෙන් ගීමඩ ලැබේ ද, ඔවුනතුරෙහි සපපිමණ්ඩය මැ අග්‍ර යැ යි කියනු ලැබේ එපරිදි මැ යම් පිණ්ඩපාතිකයෙක් අල්පෙච්ඡභාවය මැ නිසා සන්තොෂ මැ නිසා කෙලෙසුන් හේ තුනු බව මැ නිසා, 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා පිණ්ඩපාතික වේ ද, මේ තෙමේ මේ පිණ්ඩපාතිකයන් පස් දෙනා අතුරෙන් අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද, ප්‍රධාන ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වේ. මොහු පස් වැදෑරුම් පිණ්ඩපාතිකයෝ යි.

5-14. තප් කතමෙ පඤ්ඤා බ්ලව්ච්ඡාභතතිකා -පෙ- පඤ්ඤා ඵකාසනිකා -පෙ- පඤ්ඤාපංසුකුලිකා -පෙ- පඤ්ඤා තෙව්වරිකා -පෙ- පඤ්ඤා ආරක්ඛකා -පෙ- පඤ්ඤා රුක්ඛමුලිකා -පෙ- පඤ්ඤා අබ්භානාසිකා -පෙ- පඤ්ඤා නොසජ්ජිකා -පෙ- පඤ්ඤා යථාසන්නිකා -පෙ- පඤ්ඤා සොසානිකා.

තව කතලේ පසු සොයාගන්නා: මැදකන මොවුහකන සොයා-
නිකො හොති, පාපිවෙහා ඉවතාපකනො සොයාගිනො හොති, උමොද
විකතවිකෙකපා සොයාගිනො හොති. වණණිතං බුදෙධිති බුදධසාවකෙහිති
සොයාගිනො හොති, අපිව අපිවිජනංයෙව නිසාය සනතුධිංයෙව නිසාය
සලෙඛංයෙව නිසාය ඉදමධිනංයෙව නිසාය සොයාගිනො හොති.

තනු ස්වායං සොසානිතො අපිච්ඡතංයෙව නිසංය සන්තුට්ඨිං-
 යෙව නිසංය සලලෙඛංයෙව නිසංය ඉදම්ඛිතංයෙව නිසංය
 සොසානිතො හොති, අයං ඉමෙසං පඤ්ඤානං සොසානිකානං අග්ගො ව
 සෙට්ඨො ව මොක්ඛො ව උත්තමො ව පවරො ව. සෙසංථාපි නාම ගාවා
 ධීරං ධීරමිහං දධි දධිමිහා නොනිතං නොනිතමිහා සප්පි, සප්පිමිහා සප්පි-
 මණ්ණො, සප්පිමණ්ණං තස්ස අග්ගමඤ්ඤායති, එවමෙව ස්වායං සොසා-
 නිතො අපිච්ඡතංයෙව නිසංය සන්තුට්ඨිංයෙව නිසංය සලලෙඛංයෙව
 නිසංය ඉදම්ඛිතංයෙව නිසංය සොසානිතො හොති, අයං ඉමෙසං
 පඤ්ඤානං සොසානිකානං අග්ගො ව සෙට්ඨො ව මොක්ඛො ව
 උත්තමො ව පවරො ව. ඉමෙ පඤ්ඤා සොසානිකා.

පසුවක නිදෙදසො නිවයිතො.

5-14. එහි පස්වැදෑරුම් බලපවිණාත්මකයෝ ... පස් වැදෑරුම් එකාසනිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් පංශුකූලිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් තෙව්වරිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් ආරණ්‍යකයෝ ... පස් වැදෑරුම් වාක්ෂමුලිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් අභ්‍යවකාශිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් නෙසජ්ජිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් යථාසන්ථිකයෝ ... පස් වැදෑරුම් සොසානිකයෝ කවරහ යත්:

එහි පස් වැදෑරුම් සොසානිකයෝ කවරහ යත්: අඤාන බැවින් අතිශයින් මුළු බැවින් සොසානික වෙයි. ලාමක පැතුම් ඇත්තේ පාපෙවිණයෙන් මැඩුණේ සොසානික වෙයි. උමතු වෙත් චිත්ත-චිත්තපෙයෙන් සොසානික වෙයි. බුදුවරුන් විසින් බුදුසව්වත් විසින් පසසන ලද්ද යි සොසානික වෙයි. තවද අල්පෙවිණාවය මැ නිසා සන්තොෂභාවය මැ නිසා කෙලෙසුන් ගේ තුනු බව මැ නිසා 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා සොසානිකයෙක් වේ.

ඔවුනතුරෙහි යම් සොසානිකයෙක් අල්පෙවිණාවය මැ නිසා සන්තොෂභාවය මැ නිසා කෙලෙසුන්ගේ තුනු බව මැ නිසා, 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා සොසානික වේ ද මේ තෙමේ මේ පස්වැදෑරුම් සොසානිකයන් අතුරෙන් අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රධාන ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වෙයි, යම්සේ දෙනගෙන් කිරි, කිරෙන් දී, දියෙන් වෙඳිරා, වෙඳිරුයෙන් ගී, ගීයෙන් ගීමඩ ලබා ද ගීමඩ - සාතමණ්ඩය ඔවුනතුරෙන් අග්‍ර යැ යි කියනු ලැබේ ද, එපරිදි මැ යම් සොසානිකයෙක් අල්පෙවිණාවය මැ නිසා සන්තොෂභාවය මැ නිසා කෙලෙසුන් ගේ තුනු බව මැ නිසා 'මේ ඇත' යන බව මැ නිසා සොසානික වේ ද මේ තෙමේ මේ පස්වැදෑරුම් සොසානිකයන් අතුරෙන් අග්‍ර ද ශ්‍රේෂ්ඨ ද ප්‍රධාන ද උත්තම ද ප්‍රචර ද වේ මොහු පස් වැදෑරුම් සොසානිකයෝ යි.

පඤ්චක නිර්දේශ නිමිශ්ශේ යි.

6. ඡක්ක නිදේදසො

1. තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සච්චාති අභිසම්බුජ්ඣති. තත්‍ර ච සබ්බඤ්ඤාතං පාපුණාති බලෙසු ච වසීභාවං. සම්මාසම්බුද්ධො තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සච්චාති අභිසම්බුජ්ඣති, න ච තත්‍ර සබ්බඤ්ඤාතං පාපුණාති න ච බලෙසු වසීභාවං. පට්ටකසම්බුද්ධො තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සච්චාති අනභිසම්බුජ්ඣති දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තං කරොති¹ සාවක-පාරමිඤ්ඤි පාපුණාති, සාරිපුත්තමොග්ගලොනා තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සච්චාති අනභිසම්බුජ්ඣති, දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තං කරොති න ච සාවකපාරමිං පාපුණාති, අවසෙසා අරහන්තා තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සච්චාති අනභිසම්බුජ්ඣති, න ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තං කරොති අනාගාමී භොති අනාගන්තා ඉත්ථන්තං, අනාගාමී තෙන දට්ඨබ්බො.

තත්‍ර ස්වායං පුග්ගලො පුබ්බෙ අනත්‍රස්සතෙසු ධම්මෙසු සාමං සච්චාති අනභිසම්බුජ්ඣති, න ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො භොති, ආගාමී භොති ආගන්තා ඉත්ථන්තං, සොකාපන්නසක්දගාමීනො තෙන දට්ඨබ්බො.

ඡක්ක නිදේදසො නිට්ඨිතො.

1. දුක්ඛසයනතකරො භොති - මරණං.

6. ඡටක නිර්දේශය

ඔවුනතුරෙහි (ඡඩ්විධ පුද්ගලයන් අතුරෙහි) යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ ද, එහි දු සර්වඥ භාවයට පැමිණේ ද, බලධර්මයන්හි දු වශීභාවයට පැමිණේ ද එකරුණින් (ඒ සබ්බසාසන ඤාණයෙන්) සම්මා සම්බුදුන් වහන්සේ දත යුක්තාහ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ ද, එතෙකුදු වත් එහි සර්වඥ භාවයට නො පැමිණේ ද බලධර්මයන්හි වශීභාවයට නො ද පැමිණේ ද එකරුණින් (ඒ පච්චෙක බොධිඤාණයෙන්) පසේ බුදුන් වහන්සේ දත යුක්තාහ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ ද, මෙ අත් බැවිහි මැ දුක් කෙළවර කෙරේ ද, ශ්‍රාවකපාරමිතාවටත් පැමිණේ ද, එකරුණින් (ඒ සාවක පාරමි ඤාණයෙන්) ශාරීපුත්‍ර-මොද්ගල්‍යානයෝ දත යුක්තාහ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ නො කෙරේ ද, මෙ අත් බැවිහි මැ දුක් කෙළවර කෙරේ ද, එතෙකුදු වත් ශ්‍රාවකපාරමිතාවට නො පැමිණේ ද එකරුණින් (දුක්ඛන්තකර ඤාණයෙන්) සෙසු රහත්හු දත යුක්තාහ.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ ද, එතෙකුදු වත් මෙ අත් බැවිහි මැ දුක් කෙළවර නො කෙරේ ද, එකරුණින් (අනාගාමී ඤාණයෙන්) මෙලොවට නොඑන අනාගාමී දත යුක්තේ යි.

ඔවුනතුරෙහි යම් පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ නො කෙරේ ද, මෙ අත් බැවිහි මැ දුක් කෙළවර කරන්නේත් නො වේ ද, මේ අත් බවට එන්නේ ආගාමී වේ ද, එකරුණින් (ආගාමී භෙයින්) සොතාපන්න සකදගාමීහු දත යුක්තාහ.

ඡටක නිර්දේශ නිමිසේ යි.

7. සත්‍යතා නිදේශයෝ

1. කරුණු ප්‍රශ්නලෝ සකි. නිවුණො නිවුණොව හොති: ඉඳෙ'කවෙවා ප්‍රශ්නලෝ සමන්තාගතො හොති ඵකත්තකාළකෙති අකුසලෙහි ධම්මෙහි ඵවං ප්‍රශ්නලෝ සකි. නිවුණො නිවුණොව හොති.

කරුණු ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡා නිවුණති: ඉඳෙ'කවෙවා ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති සාහු¹ සඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති, තස්ස සා සඤා නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති, භායතිමෙව, තස්ස සා හිරි නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති භායතිමෙව, තස්ස තං ඔක්කපං නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති භායතිමෙව, තස්ස තං වීරියං² නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති භායතිමෙව, තස්ස සා පඤ්ඤා නෙව තිට්ඨති නො වඩ්ඪති භායතිමෙව, ඵවං ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති නිජ්ජති.

කරුණු ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡා ධීතො හොති: ඉඳෙ'කවෙවා ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති, සාහු සඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති. තස්ස සා සඤා නෙව භායති නො වඩ්ඪති ධීතා හොති, තස්ස සා හිරි නෙව භායති නො වඩ්ඪති ධීතා හොති, තස්ස තං ඔක්කපං නෙව භායති නො වඩ්ඪති ධීතං හොති, තස්ස තං වීරියං නෙව භායති නො වඩ්ඪති ධීතං හොති, තස්ස සා පඤ්ඤා නෙව භායති, නො වඩ්ඪති ධීතා හොති ඵවං ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති ධීතො හොති.

කරුණු ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡා විපස්සති විලොකෙති: ඉඳෙ'කවෙවා ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති, සාහු සඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති. සො තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපකොතා හොති අවිනිපාතධම්මො නියතො සමොධිපරායණො. ඵවං ප්‍රශ්නලෝ උමුච්ඡති විපස්සති විලොකෙති.

1. සාහු - මජ්ඣං

2. වීරියං - මජ්ඣං

7. සජ්ඣාත නිර්දේශය

1. කෙසේ නම් පුද්ගල වරක් ගිලුණේ ගිලුණේ මැ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් එකාන්තයෙන් කෘතන්ත වූ අකුශල ධර්මයන් ගෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල වරක් ගිලුණේ ගිලුණේ මැ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප ගිලේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි භීරිය (ලජ්ජාව) මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔක්තජ්ජය (බිය) මැනවැ කුශල ධර්මයන්හි වීර්යය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. ඔහු ගේ ඒ ශ්‍රද්ධාව නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි. ඔහු ගේ ඒ භීරිය නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි. ඔහුගේ ඒ ඔක්තජ්ජය නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි. ඔහු ගේ ඒ වීර්යය නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි. ඔහු ගේ ඒ ප්‍රඥාව නො මැ සිටියි, නො වැඩෙයි, පිරිහේ මැ යි මෙසේ පුද්ගල ඉල්පි ගිලේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප සිටියේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි භීරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔක්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වීර්යය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. ඔහු ගේ ඒ ශ්‍රද්ධාව නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි, සිටියා වෙයි. ඔහු ගේ ඒ භීරිය නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි, සිටියා වෙයි. ඔහු ගේ ඒ ඔක්තජ්ජය නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි, සිටියේ වෙයි. ඔහු ගේ ඒ වීර්යය නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි, සිටියේ වෙයි. ඔහුගේ ඒ ප්‍රඥාව නො මැ පිරිහෙයි, නො වැඩෙයි, සිටියා වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප සිටියේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප අවට දකි ද බලා ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි භීරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔක්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වීර්යය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. භග්‍යෙම තුන් සංයෝජනයන් ගේ ක්ෂය වීමෙන් චිත්තියාකාර්ම (භීරියධර්ම) රහිත වූ භියත වූ සම්බොධිය පිහිට කොට ඇති සොකාපන්නයෙක් වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප අවට දකි අවට බලයි.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ජිතා පතරති: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ජති, සාහු සඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති, සො තිණ්ණං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුකා සකදගාමී හොති සන්දෙව ඉමං ලොකං ආගන්තවා දුක්ඛස්සන්තං කරොති. එවං පුග්ගලො උමච්ඡජ්ජිතා පතරති.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ජිතා පතිගාධප්පන්නො හොති: ඉධෙ කචෙවා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ජති, සාහු සඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු සහු හිරි කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති, සො පඤ්ඤානං ඔරම්භාගියානං සංඤ්ඤාජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තත්ථ පරිනිබ්බාසී අනාවක්ඛධම්මො තස්මා ලොකා. එවං පුග්ගලො උමච්ඡජ්ජිතා පතිගාධප්පන්නො හොති.

කප්ඤ්ඤා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ජිතා තිණ්ණං හොති පාරගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො: ඉධෙකචෙවා පුග්ගලො උමච්ඡජ්ජති, සාහු සඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු හිරි කුසලෙසු, ධම්මෙසු, සාහු ඔක්කපං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු වීරියං කුසලෙසු ධම්මෙසු, සාහු පඤ්ඤා කුසලෙසු ධම්මෙසුති, සො ආසවානං ධයා අනාසවං වෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සවිජ්ඣන්තා උපසම්පජ්ජ වීහරති. එවං පුග්ගලො උමච්ඡජ්ජිතා තිණ්ණං හොති පාරගතො ථලෙ තිට්ඨති බ්‍රාහ්මණො.

2. කතමො ච පුග්ගලො උභතොභාගවිමුත්තො: ඉධෙ'කචෙවා පුග්ගලො අට්ඨවීමොකෙකි කායෙන පුස්සිතා වීහරති, පඤ්ඤාය වස්ස දිස්සා ආසවා පරික්ඛණං හොන්ති, අයං චූළචිති පුග්ගලො උභතොභාග විමුත්තො.

කතමො ච පුග්ගලො පඤ්ඤාවිමුත්තො -පෙ- කායසකධි -පෙ- දිට්ඨිප්පන්නො -පෙ- සද්ධාවිමුත්තො -පෙ- ධම්මානුසාරී -පෙ- කතමො ච පුග්ගලො සද්ධානුසාරී. යස්ස පුග්ගලස්ස සොකාපනතිඵලසමිතිරියාය පටිපක්ඛස්ස සඤ්ඤායං අධිමක්ඛං හොති, සද්ධාවාහි සද්ධාපුබ්බඛමං අරියමග්ගං භාවෙති. අයං චූළචිති පුග්ගලො සද්ධානුසාරී. සොකාපනති-ඵලසමිතිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සද්ධානුසාරී. ඵලෙ ධිතො සද්ධාවිමුත්තො.

සත්තක නිද්දෙසො නිවසීතො.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප තරණය කෙරේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි හිරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔත්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වියාය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. හෙතෙම තුන් සංයොජනයන් ගේ ක්ෂය වීමෙන් රාග ද්වේෂ මොහයන් තුනි කිරීමෙන් සකෘදගාමී වෙයි. වරක් මැ මෙලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කෙරෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප තරණය කෙරේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප නො ගැඹුරට (ප්‍රතික්ෂාස්ථානයට) පැමිණියේ වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශල ධර්මයන්හි හිරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔත්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වියාය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. හෙතෙම පස්වැදෑරුම් ඔරම්භාගිය සංයොජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ශුද්ධාවාසයෙහි උපදනේ එහි පිරිනිවේන්නේ, එලොවින් පෙරළා නොඑන සුලු වූයේ වෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප නො ගැඹුරට පැමිණියේ වේ.

කෙසේ නම් පුද්ගල ඉල්ප තරණය කෙළේ, පරතෙරට ගියේ 'ගොඩබිම සිටුනා බ්‍රාහ්මණ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් කුශලධර්මයන්හි ශ්‍රද්ධාව මැනවැ කුශලධර්මයන්හි හිරිය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ඔත්තජ්ජය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි වියාය මැනවැ කුශලධර්මයන්හි ප්‍රඥාව මැනවැ යි ඉල්පෙයි. හෙතෙම ආසුචයන් ක්ෂය කිරීමෙන් ආසුච රහිත වූ ඵලසමාධිය, ඵලප්‍රඥාව මෙ අත් බැව්හි මැ තෙමේ වෙසෙසින් දැන ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වෙසෙයි. මෙසේ පුද්ගල ඉල්ප තරණය කෙළේ පරතෙරට ගියේ 'ගොඩබිම සිටුනා බ්‍රාහ්මණ' වේ.

2. කවර පුද්ගලයෙක් 'උභතොභාගවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙ සස්තෙනි කිසි පුද්ගලයෙක් අක්ථවීමොක්ෂයන් (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට වෙසෙයි. (විදරශනා) ප්‍රඥායෙකුදු දැක ඔහුගේ ආසුචයෝ ක්ෂය වූවාහු වෙති, මේ පුද්ගල 'උභතොභාග විමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රඥා විමුක්ත'... 'කායසාක්ෂි' ... 'දෘෂ්ටිප්‍රාප්ත' ... 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' ... 'ධර්මානුසාරී' වේ ද යත්: ... කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' වේ ද යත්: සොනාපත්තිඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් යම් පුද්ගලයෙකු ගේ ශ්‍රද්ධෝප්‍රියය අධික වේ ද ශ්‍රද්ධාව විසින් ඔසවනසුලු වූයේ ශ්‍රද්ධාපූර්වංගම වූ ආයාමාර්ගය වඩා ද, මේ තෙමේ 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' පුද්ගලයා යි. කියනු ලැබේ. සොනාපත්තිඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' යැ ඵලයෙහි සිටියේ 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' යි.

සජ්ජක නිර්දේශ නිමිය යි.

8. අට්ඨක නිද්දෙසො

1. තස්ස කතමෙ වත්තාරො මග්ගසමඛිනිනො, වත්තාරො ඵලසමඛිනිනො පුග්ගලා:

සොතාපනෙතා, සොතාපනතිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා සකදගාමී, සකදගාමීඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා, අනාගාමී, අනාගාමීඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපනෙතා. අරහා, අරහත්තඵලසච්ඡිකිරියාය¹ පටිපනෙතා. ඉමෙ වත්තාරො මග්ගසමඛිනිනො, වත්තාරො ඵලසමඛිනිනො පුග්ගලා.

අට්ඨක නිද්දෙසො නිට්ඨිතො.

1. අරහත්තාය -සා

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

8. අෂ්ටක නිර්දේශය

1. ඔවුනතුරෙහි චතුර්විධ මාර්ගයෙන් යුක්ත වූ, චතුර්විධ ඵලයෙන් යුක්ත වූ පුද්ගලයෝ කවරහ යත්:

සොතාපන්න යැ සොතාපත්තිඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තෝ යැ සකදගාමී යැ සකදගාමීඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තෝ යැ අනාගාමී යැ අනාගාමීඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තෝ යැ අරහත් යැ අරහත්ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත්තෝ යැ (යන) මොහු චතුර්විධ මාර්ගයෙන් යුක්ත වූ චතුර්විධ ඵලයෙන් යුක්ත වූ පුද්ගලයෝ යි.

අෂ්ටක නිර්දේශ නිමිසේ යි.

9. නවක නිදේදයෝ

1. කතමෝ ව පුග්ගලෝ සමමාසවුද්ධෝ: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ පුබ්බෙ අනනුසස්සතෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සවාහි අභිසම්බුරුකති, තස් ව සබ්බඤ්ඤං පාපුණාති, බලෙස්ස ව වසීභාවං. අයං වුවති පුග්ගලෝ සමමාසවුද්ධෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ පට්ඨෙකවුද්ධෝ: ඉධෙකවෙවා පුග්ගලෝ පුබ්බෙ අනනුසස්සතෙස්ස ධම්මෙස්ස සාමං සවාහි අභිසම්බුරුකති, න ව තස් සබ්බඤ්ඤං පාපුණාති, න ව බලෙස්ස වසීභාවං. අයං වුවති පුග්ගලෝ පට්ඨෙකවුද්ධෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ උභනොභාගවිමුක්ඛෝ: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ අට්ඨවීමොකෙඛ කායෙන ජුස්සිතා විහරති, පඤ්ඤය වසස දිස්වා ආසවා පරික්ඛණා භොනති. අයං වුවති පුග්ගලෝ උභනොභාගවිමුක්ඛෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ පඤ්ඤවිමුක්ඛෝ: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ නභෙව අට්ඨ වීමොකෙඛ කායෙන ජුස්සිතා විහරති, පඤ්ඤය වසස දිස්වා ආසවා පරික්ඛණා භොනති, අයං වුවති පුග්ගලෝ පඤ්ඤ විමුක්ඛෝ.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ කායසක්ඛී: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ අට්ඨ වීමොකෙඛ කායෙන ජුස්සිතා විහරති, පඤ්ඤය වසස දිස්වා ඵකවෙව ආසවා පරික්ඛණා භොනති, අයං වුවති පුග්ගලෝ කායසක්ඛී.

කතමෝ ව පුග්ගලෝ දිට්ඨිප්පකෙතෝ: ඉධෙ'කවෙවා පුග්ගලෝ ඉදං දුක්ඛනති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධොති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධ ගාමීති පටිපදති යථාභූතං පජානාති, තථාගතප්පචේදිතා වසස ධම්මා පඤ්ඤය වොදිට්ඨා භොනති වොචරිතා, පඤ්ඤය වසස දිස්වා ඵකවෙව ආසවා පරික්ඛණා භොනති, අයං වුවති පුග්ගලෝ දිට්ඨිප්පකෙතෝ.

9. නවක නිර්දේශය

1. කවර පුද්ගලයෙක් 'සමාක් සම්බුද්ධ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ. එහිදී සර්වඥත්වයට පැමිණේ, බලධර්මයන්හි ද වශීභාවයට පැමිණේ. මේ පුද්ගල 'සමාක්සම්බුද්ධ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රත්‍යක්‍ෂබුද්ධ' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් පෙර නො ඇසූ වීරු ධර්මයන්හි තෙමේ සත්‍යයන් අවබෝධ කෙරේ. එතෙකුදු වත් එහි සර්වඥභාවයට නො පැමිණෙයි, බලධර්මයන්හි වශීභාවයට ද නො පැමිණේ. මේ පුද්ගල 'ප්‍රත්‍යක්‍ෂබුද්ධ' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'උභතොභාගවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් (නාම) කායයෙන් ස්පර්ශ කොට වෙසෙයි. (විදර්ශනා) ප්‍රඥායෙනුදු දැක ඔහු විසින් ආසුරවයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. මේ පුද්ගල 'උභතොභාගවිමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ප්‍රඥාවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් (නාම) කයින් ස්පර්ශ කොට නො මැ වෙසෙයි. එතෙකුදු වත්, ප්‍රඥායෙන් දැක ඔහු විසින් ආසුරවයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. මේ පුද්ගල 'ප්‍රඥාවිමුක්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'කායසාක්ෂී' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් අෂ්ටවිමොක්ෂයන් කයින් ස්පර්ශ කොට වෙසෙයි. ප්‍රඥායෙනුදු දැක ඔහු විසින් ඇතැම් ආසුරවයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. මේ පුද්ගල 'කායසාක්ෂී' යැ යි කියනු ලැබේ.

කවර නම් පුද්ගලයෙක් 'දෘෂ්ටිප්‍රාප්ත' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් උපදනා හෙතු යැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති වීමැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැ යි ඇති සැටියෙන් දැනගනී. තරාගතයන් වහන්සේ විසින් දන්තා ලද ධර්මයෝ ද මොහු විසින් ප්‍රඥාවෙන් මොනවට දක්නා ලදහ. මොනවට පිළිපදනා ලදහ. ප්‍රඥායෙනුදු දැක ඔහු විසින් ඇතැම් ආසුරවයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. මේ පුද්ගල තෙමේ 'දෘෂ්ටිප්‍රාප්ත' යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ව පුග්ගලො සද්ධාච්ඡිකේතො: ඉධෙ'කථෙවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛස්ස යථාභූතං පජානාති -පෙ- අයං දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටි- පදාති යථාභූතං පජානාති, තථාගතප්පථෙදිතා වස්ස ධම්මා පක්‍ෂයො වොදිට්ඨා භොස්ස ථෙවරිතා, පක්‍ෂයො වස්ස දිස්වා එකථෙව ආසවා පරික්ඛණං භොස්ස නො ව ඛො යථාදිට්ඨිපක්ඛණස්ස, අයං චූළචති පුග්ගලො සද්ධාච්ඡිකේතො.

කතමො ව පුග්ගලො ධම්මානුසාරී: යස්ස පුග්ගලස්ස සොත්තාපකති- ඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපත්තස්ස පක්‍ෂදීනද්වයං අධිමත්තං භොති, පක්‍ෂ- වාහී පක්‍ෂපුබ්බඛගමං අරියමග්ගං භාවෙති, අයං චූළචති පුග්ගලො ධම්මානුසාරී සොත්තාපකතිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපත්තො පුග්ගලො ධම්මානු- සාරී ඵලෙ ධීතො දිට්ඨිපක්ඛණො.

කතමො ව පුග්ගලො සද්ධානුසාරී: යස්ස පුග්ගලස්ස සොත්තාපකති- ඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපත්තස්ස සද්ධානුසාරී අධිමත්තං භොති, සද්ධාවාහී සද්ධාපුබ්බඛගමං අරියමග්ගං භාවෙති, අයං චූළචති පුග්ගලො සද්ධානු- සාරී සොත්තාපකතිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපත්තො පුග්ගලො සද්ධානුසාරී ඵලෙ ධීතො සද්ධාච්ඡිකේතො.

නවක නිදේශය නිවසීමො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' වේ ද යත්: මෙලොව කිසි පුද්ගලයෙක් මේ දුකැයි ඇති සැටියෙන් දනගනී. ... මේ දුක් නැති කිරීමට යන පිළිවෙතැයි ඇති සැටියෙන් දනගනී. තරාගතයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රවීදිත වූ ධර්මයෝ ද මොහු විසින් ප්‍රඥායෙන් මොනොවට දක්නා ලදහ. මොනොවට පිළිපදනා ලදහ. ප්‍රඥායෙනු ද දැක මොහු විසින් ඇතැම් ආසුවයෝ ක්ෂය කරන ලද්දහු වෙති. එතෙකුදු වත් දෘෂ්ටිපාඨකයා බඳු නොවේ, මේ පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' යැයි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ධර්මානුසාරී' වේ ද යත්: සෝවන් ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් යම් පුද්ගලයක්හු ගේ ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය අධික වේ ද, ප්‍රඥාව විසින් ඔසවනසුලු වූයේ ප්‍රඥාපුර්වාධිගම කොට ආයඝි මාර්ගය වඩා ද මේ පුද්ගල 'ධර්මානුසාරී' යැයි කියනු ලැබේ. සෝවන් ඵලය සාක්ෂාත් කරනු පිණිස පිළිපත් පුද්ගල 'ධර්මානුසාරී' යි. ඵලයෙහි සිටියේ 'දෘෂ්ටිපාඨක' යි.

කවර පුද්ගලයෙක් 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' වේ ද යත්: සොතාපත්තිඵලය පසක් කරනුවට පිළිපත් යම් පුද්ගලයක්හු ගේ ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රිය අධික වේ ද ශ්‍රද්ධාව විසින් ඔසවනසුලු වූයේ ශ්‍රද්ධාපුර්වංගම කොට ආයඝිමාර්ගය වඩා ද මේ පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' යැයි කියනු ලැබේ. සොතාපත්තිඵලය සාක්ෂාත් කරනුවට පිළිපත් පුද්ගල 'ශ්‍රද්ධානුසාරී' යි. ඵලයෙහි සිටියේ 'ශ්‍රද්ධාවිමුක්ත' යි.

නවක නිර්දේශ නිමිසේ යි.

10. දසක නිදේදසො

කතමෙසං පඤ්ඤානං ඉධ නිට්ඨා: සත්තකඛිකතුපරමසා
කොලචෙකාලසා එකබ්ථිසා සකදගාමීසා, යො ව දිට්ඨෙව ධම්මෙ
අරහා ඉමෙසං පඤ්ඤානං ඉධ නිට්ඨා.

කතමෙසං පඤ්ඤානං ඉධ විභාය නිට්ඨා: අත්තරාපරිනිබ්බායීසා
උපහව්වපරිනිබ්බායීසා අසඤ්ඤාපරිනිබ්බායීසා සසඤ්ඤාපරිනිබ්බායීසා
උද්ධංසොතසා අකනිට්ඨගාමීනො. ඉමෙසං පඤ්ඤානං ඉධ විභාය නිට්ඨාති.

එත්තාවතා පුගගලානං පුගගලපඤ්ඤාතති.

දසක නිදේදසො නිට්ඨිතො.

පුගගලපඤ්ඤාතතිපජ්ජරණං සමතං.

10. දයාක නිර්දේශය

කවර පස් දෙනෙකුත් ගේ 'ඉහනිෂ්ඨා' (කාමාවචර භූමියෙහි නිෂ්ඨාව) වන්නී ද යත්: සත්තක්ඛන්තුවපරමයා ගේ යැ කොලංකොලයා-ගේ යැ එකබිච්ඡු ගේ යැ සකදගාමීහු ගේ යැ යමෙකුත් මෙ අත් බැවිහි ම අර්භත් වෙ ද ඔහු ගේ දැයි මොවුන් පස් දෙනා ගේ 'ඉහනිෂ්ඨා' යි.

කවර පස් දෙනෙකුත් ගේ 'ඉහවිභායනිෂ්ඨා' (කාමාවචරය හැර අනාරා පරිනිබ්බායිහුගේ යැ උපහවචපරිනිබ්බායිහුගේ යැ අසංඛාර පරිනිබ්බායිහුගේ යැ සසංඛාරපරිනිබ්බායිහුගේ යැ උද්ධංසොත අකනිට්ඨගාමීහුගේ යැ යි මොවුන් පස් දෙනාගේ 'ඉහවිභායනිෂ්ඨා' යි.

මෙනෙකින් පුද්ගලයනට පුද්ගලප්‍රඥප්ති වෙයි.

දයාක නිර්දේශ නිමිශය යි.

පුද්ගල ප්‍රඥප්තිප්‍රකරණ සමාපත යි.

ධාතුකථාපසකරණ

පද්‍යුක්තකමණිකා

අ	පිටියඩිකා	අ	පිටියඩිකා
අකුසලා ධර්මා	32	අනුපාද්‍යුතියෙහි ධර්මෙහි	200
අගස්ථිතියෙහි ධර්මෙහි	198	අනුපාදිකක අනුපාදනියා ධර්මා 36,	
අවෙකසිකා ධර්මා	54		112
අර්ඛකතබ්‍රිථා ධර්මා	42	අනුපාදිකකා ධර්මා	58, 124
අර්ඛකතබ්‍රිථාරමණා ධර්මා	42	අනුපාදිකනුපාදනියා ධර්මා	34
අර්ඛකතා ධර්මා	42	අනුපාදිකෙකහි ධර්මෙහි	168
අර්ඛකතකිකා ධර්මා	56	අනුපාදකතා ධර්මා	40, 116, 162
අර්ඛකතකෙහි ධර්මෙහි	94	අපවයගාමිනො ධර්මා	38
අඤ්ඤතාවිජ්ජිය	24, 140	අපරාමධ්‍යා ධර්මා	50
අඤ්ඤිජ්ජිය	24, 140	අපරාමධ්‍යෙහි ධර්මෙහි	92, 116,
අධාර්මසාධාතුයො	2, 18		168
අනිකා ධර්මා	42	අපරියාපකතා ධර්මා	64
අනිකාරමණා ධර්මා	42, 118	අපරියාපකෙකහි ධර්මෙහි	200
අනිකාරමණෙහි ධර්මෙහි	162, 222	අපච්චියා ධර්මා	44, 120
අධිමොක්ඛ	2, 32, 110, 134,	අපච්චියෙහි ධර්මෙහි	72, 90, 164,
	156, 186		224
අනඤ්ඤතඤ්ඤකාමිනිජ්ජිය	24, 140	අපච්චිනා ධර්මා	46
අනාගතා ධර්මා	42	අපමඤ්ඤ	2, 32, 108
අනාගතාරමණා ධර්මා	42	අපමඤ්ඤය	142, 184
අනාරමණා ධර්මා	52, 124	අපමාණා ධර්මා	38, 116
අනාරමණෙහි ධර්මෙහි	92, 200	අපමාණාරමණා ධර්මා	40, 116
අනාසවා ධර්මා	50, 120	අපමාණෙහි ධර්මෙහි	162, 218
අනාසවෙහි ධර්මෙහි	92, 166	අපජිනිකා ධර්මා	62
අනිදක්කන අපච්චිනා ධර්මා	44	අධ්‍යාකතා ධර්මා	32
අනිදක්කන සපච්චිනා ධර්මා	42	අධ්‍යාකතෙහි ධර්මෙහි	212
අනිදක්කන සපච්චිකෙහි	68	අරණා ධර්මා	64
අනිදක්කනා ධර්මා	46	අරියො අවිච්චිකො මග්ගො	2,
අනියායානිකා ධර්මා	64		32
අනුකතාරා ධර්මා	64		

පදනුකකමණිකා

අ	පිටපටිකා	ඉ	පිටපටිකා
අරුපහව	30, 84, 106, 194	ඉඤ්ඤිය	2, 24, 70, 76, 172
අරුපාවචරා ධමමා	64	ඉඤ්ඤාද	2, 30, 108, 142, 182
අරුපිනො ධමමා	46		
අරුපිති ධමමෙති	90, 198	උ	
අච්චාරා ධමමා	60	උපපතති හවො	28, 210
අච්ඡා	26, 76	උපාද ධමමා	56
අච්ඡාපච්චයා සබ්බාරා	28	උපාදනපච්චයා කමම හවො	28
අච්ඡිකකඤ්චාරා ධමමා	36, 114	උපාදනා ධමමා	58, 126
අච්ඡිකකච්චාරමකකා ධමමා	56, 114	උපාදනෙති ධමමෙති	74, 94, 148, 168, 230
අච්ඡිකකා ධමමා	60, 128	උපාදිනනා ධමමෙ	56
අච්ඡිකකෙකති ධමමෙති	168	උපාදිනනුපාදනියා ධමමා	34
අසබ්බිලිට්ඨා ධමමා	58	උපාදිනනුපාදනියෙති ධමමෙති	214
අසබ්බිලෙසිකා ධමමා	58, 126	උපාදිනනෙති ධමමෙති	228
අසබ්බිලෙසිකෙති ධමමෙති	90, 168, 230	උපායාස	30, 142, 176
අසබ්බිකා ධමමා	44	උපෙක්ඛාසහගතා ධමමා	36, 62, 114
අසඤ්ඤාපව 30, 66, 84, 106, 156		උපෙක්ඛාසහගතෙති-	
අසෙකකා ධමමා	38	ධමමෙති	160, 170, 216, 234
අසෙකෙකති ධමමෙති	160	උපෙක්ඛිඤ්ඤිය	24, 102, 132, 154
අහෙතුකා ධමමා	44	උප්පතනා ධමමා	40
		උප්පනෙකති ධමමෙති	220
		උප්පාදිනො ධමමා	40
ආ		ඵ	
ආචයගාමිනො ධමමා	38	ඵකවොකාර හවො	30
ආචයගාමිති ධමමෙති	196		
ආසවච්චපද්ධතා අනාසවා ධමමා-		ඹ	
	50	ඹසා ධමමා	50
ආසවච්චපද්ධතා ධමමා	48, 120	ඹසෙති ධමමෙති	226
ආසවච්චපද්ධතා සාසවා ධමමා	48		
ආසවසම්පද්ධතා ධමමා	50, 122	ක	
ආසවා වෙච සාසවා ච ධමමා	48	කාම හවො	28, 210
ආසවා ධමමා	48, 120	කාමාවචරා ධමමා	62
ආසවෙති ධමමෙති	72, 90, 146, 164, 186, 224	කාමාවචරෙති ධමමෙති	234
		කාය ධාතු	16
		කායායතන	12

පදනු කකමණිකා

කි		වි	
	පිටපටිකා		පිටපටිකා
කිලෙසවිපසුකතා බලමා	58	විතත	2, 32, 86, 184
කිලෙසවිපසුකතා-		විතතවිපසුකතා බලමා	50, 54
සංකිලෙසිකා බලමා	58	විතතසමුපයානා බලමා	54
කිලෙසසමුපසුකතා බලමා	60	විතතසමුපසුකතා බලමා	52
කිලෙසාවෙව් කිලෙස-		විතතසහභූතො බලමා	54
සමුපසුකතා බලමා	58	විතතසහභූති බලමෙති	74
කිලෙසා වෙව් සංකිලිපයාව-		විතතසංසට්ඨා බලමා	52
බලමා	58	විතතා බලමා	52, 124
කිලෙසා බලමා	58	විතතෙති බලමෙති	94, 148
		වෙ	
කුසලා බලමා	32	වෙනනා	2, 32
කුසලෙති බලමෙති	86 196, 212	වෙනසිකා බලමා	52
		වෙනසිකෙති බලමෙති	74, 94, 148
		ච	
කෙනවි න විඤ්ඤයා බලමා	48	චරා	30
කෙනවි විඤ්ඤයා බලමා	48		
		ජා	
භ		ජාති	30
භක්ඛායතන	12	ජාතියා	72
		ඪ	
ඝානායතන	12	ඪවිතිඤ්ඤය	24, 76
ඝාතිඤ්ඤය	24		
		කඩා	
ච		කඩානා	2, 32, 142, 184
චක්ඛායතන	12, 14, 66, 80, 98, 152, 204		
චක්ඛු ධාතු	16, 18, 100	ත	
චක්ඛුඤ්ඤය	22, 24, 66, 82	තණ්හාපට්ඨයා උපාදානා	28
චක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයා	66, 132, 152, 204	දඤ්ඤනන පහාතබ්බා බලමා	38, 60, 116, 126
චතුපොකාරහව්	30	දඤ්ඤනන පහාතබ්බෙති බලමෙති	220, 232
චත්තාරි සට්ඨානි	2, 22		

පදනුකකමණ්ඩා

ද	පිටපටිකා	ප	පිටපටිකා
දුකඩා	30	පරාමාසසම්පයුකෙතති	ධලෙතති 188
දුකඩසව්ව	20,22	පරිකතා ධලො	38
දුකඩසව්වෙන	206	පරිකතාරව්වණා ධලො	38,116
දෙ		පරිදෙවො	30
දෙවනකං	30	පරිදෙවෙන	66,86,174
දවා		පු	
දවාදසායනනානි	2,16	පුරිසිඤ්ඤා	24
ධ		ධ	
ධලොයතන	14,82,194	ධතිදා ධලො	42
නා		ධා	
නාමරුපපව්වයා සලායනනං	28,84	ධාතිරා ධලො	56
නි		ධො	
නිරොධසව්ව	20,70,100,152	ධොජ්ඣකා	2
නෙ		භ	
නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවො	30	භාවනාය පභාතධා ධලො	38,60
නො		ච	
නො උපාද ධලො	56	චජ්ඣිමා ධලො	40
නො විතතා ධලො	52	චජ්ඣිමෙති ධලෙතති	220
ප		චනයිකාර	2,32
පච්චසතකාරව්වණා ධලො	42,118,222	චනායතන	14
පඤ්ඤාකායා	2,12	චනිඤ්ඤා	24,102,178
පඤ්ඤා ධලානි	2,32	චරණං	30
පඤ්ඤා වොකාරභවො	28	චහග්ගකා ධලො	38
පඤ්ඤාඤ්ඤානි	32	චහග්ගකාරව්වණෙති ධලෙතති	220
පට්ඨවසමුපපාදෙ	2	යො	
පරාමිතිකා ධලො	50	යොගා ධලො	50
පරාමදෙවති ධලෙතති	226	යොගෙති ධලෙතති	226
පරාමාසවිපසුකතා ධලො	50		

පදනුකතමණිකා

රු		ස	
පිටයඩිකා		පිටයඩිකා	
රූපකඤ්චි	6,8,10,80,98,136,152	සමෙකඤ්චි	
	194,204		74,92,146,166,226
රූපහවො	30,210	සකිඤ්චි	24
රූපායතනං	12	සකිපට්ඨාන	2,30,76,210
රූපාවචරා ධමමා	64	සද්දායතනං	12
රූපාවචරෙහි ධමමෙහි	170	සද්ධිඤ්චි	
රූපිනො ධමමා	46		24,102,140,174,206
රූපිහි	90	සනිදසසනා ධමමා	46,68,90
		සනිදසසන සපාට්ඨෙහි	88,164
ලො		සපාවචයා ධමමා	44
ලොකියා ධමමා	48	සපාට්ඨෙහි ධමමෙහි	68
ලොකියෙහි ධමමෙහි	224	සපිකිකා ධමමා	62
ලොකුකාරා ධමමා	48	සපිකිකෙහි ධමමෙහි	170,232
ලොකුකාරෙහි ධමමෙහි	164	සභාගො	4
		සමාධිඤ්චි	24
චි		සමුදයසච්ච	20,76,82,
චිකුකුකඤ්චි	8,80,98,178		100,138,172,178
චිකුකුකපච්චයා නාමරූපං	28,84	සමසකනිකා ධමමා	40
චිපාකධමධමමා	34,214	සමසකනිකෙහි ධමමෙහි	196
චිපාකා ධමමා	34	සමපට්ඨානං	2,30
චිසභාගො	4	සරණා ධමමා	64,130
		සහෙකුකා ධමමා	44
චෙ		සච්චාරා ධමමා	60
චෙදනා	2,32,98	සච්චකකා ධමමා	60
චෙදනාකඤ්චි		සච්චකකසච්චාරෙහි	
	6,70,82,132,138,174		ධමමෙහි 216
චෙදනාපච්චයා තණ්හා	28	සහෙකුකෙහි ධමමෙහි	90,146
		සළායතනපච්චයාඵලෙසසා	28,84,182
ස		සංකිලිප්ඨා ධමමා	60
සඋකාරා ධමමා	62	සංකිලෙසා ධමමා	50
සඛාරකඤ්චි	6	සංඛනා ධමමා	44
සඤ්ඤා	2,32	සංඛාරකඤ්චි	6
සඤ්ඤාකඤ්චි	6	සංඛාරපච්චයා	84,104,140,180
සඤ්ඤාහවො	28		
සමෙකඤ්චනා ධමමා	50,122		

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.

පදනුකකමණිකා

සා	පිටයඩිකා	සෙ	පිටයඩිකා
සාරමමණා ධම්මා	52	සෙසකා ධම්මා	38
සාරමමණෙහි ධම්මෙහි	166		
සාසවා ධම්මා	48	සො	
සාසවෙහි ධම්මෙහි	226	සොකො	30
		සොකොන	176
		සොනායතන	12
		සොකිඤ්ඤා	24
		සොනෙන	72,86,142
සු		හෙ	
සුබසහගතා ධම්මා	36,62	හෙතුධම්මා	44
සුබසහගතෙහි ධම්මෙහි	170	හෙතුහි ධම්මෙහි	78,88,164,222
සුධාය වෙදනාය සමපසුකා	32		
සුචිඤ්ඤා	24,102,138,172,206		

පුග්ගලපඤ්ඤානති

පදනුකකමණිකා

අ	පිටියඬිකා	අ	පිටියඬිකා
අකුසලධම්මො	242, 262	අසවපෙණා	248, 332
අකෙකාධනො	244, 286	අසාසාදනියෙ යානෙ පසාදං—	
අවෙළකො	364	උපදංසිකා	250, 350
අරකිත්තං වෙනො—		අසාසුතො	254, 380
සමථස්ස	254, 376, 378	අසාබ්බාගමනො	242, 266
අරකිත්ත සංකෙසුඡරතො	244, 286	අසාසුඡරතො	242, 66
අරකුට්ඨපෙකඛිතබ්බො	246, 320	අබ්බොකාසිකො	256, 396
අත්තනතපො	252, 364	අමකඛි	244
අත්තභිතාය පච්චනෙතො	252, 360	අමච්ඡරි	244, 288
අධිපඤ්ඤාධම්මො—		අමායාචි	244, 288
චිපසනා	254, 376, 378	අමුච්ඡරමා පුග්ගලා	246, 340
අනත්තනතපො	254, 376	අරහතො	398
අනරියො	268	අරහා	244, 266, 276, 310, 404
අනවපෙණා	248, 332	අරියො	242, 258
අනාගාමී	242, 244, 272, 276, 310, 398, 404	අරුකුපමච්ඡිකො	246, 304
අනියතො	242, 266	අවකුඡ්ඡපඤ්ඤා	246, 308
අනිසුඤ්ඤා	244, 288	අව භුභුරහස්ස අව භුභුරහස්ස—	
අනුපනාථී	244, 286	භාසිකා	250
අනුරකිනාහබ්බො	242, 264	අව භුභුරහස්ස වණණං—	
අනුසොතගාමී	254, 378	භාසිකා	250
අනොත්තපපි	280	අච්ඡිකරාගො	246, 310
අනතරාපරිනිබ්බාසී	274	අසඤ්ඤාපරිනිබ්බාසී	242, 274
අනෙධා	246, 306	අසංයා	244, 288
අපරත්තපො	254, 376	අසපුරිසෙතං—	
අපරිභාන ධම්මො	242, 264	අසපුරිසෙතරො	248, 326
අපලාසී	244, 286	අසපුරිසො	248, 326
අසාමෙයොතො	246, 316	අසමය චිත්තකො	242, 262
අසාසාදනියෙ යානෙ අසාසාදං—		අසමපජානො	244, 284
උපදංසිකා	250, 352	අසෙවො	242, 268
		අභිරිකො	244, 280

පදනුකතම ණිකා

ආ	පිටපිච්ඡා	එ	පිටපිච්ඡා
ආගතවීරියො	348	එකවතචු	246, 306
ආධෙයාමුඛො	256, 386	එකබිථි	242, 272
ආයතනපඤ්ඤාතති	240	එකායනිකා	256, 396
ආරඤ්ඤිකා	256, 396		
ආසංසො	246, 298	ඔ	
ආසිවිසුපමො	248, 348	ඔත්තපපි	244, 290
		ඔනතුනනතො	252, 358
		ඔනතොනතො	252, 358
		ඔපපාතිකො	402
ඉ			
ඉධ නිට්ඨා	260, 410		
ඉධ වීර්‍යාය නිට්ඨා	410	ක	
ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤාතති	240	කතඤ්ඤා කතචෙදී	294
ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරො	244, 282	කල්‍යාණධම්මතරො	248, 330
ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො	244, 290	කල්‍යාණධම්මො	244, 248, 330
ඉසා	278, 288	කල්‍යාණමිත්තො	244, 290
ඉස්සකි	244, 278	කල්‍යාණො	248, 328
උ		කා	
උග්ගච්ඡාඤ්ඤා	248, 332	කායසකි	242, 246, 258, 260, 270, 302, 402, 406
උච්ඡිකපඤ්ඤා	246, 308	කාසිකවත්ථුපමො	
උච්ඡද්වාරොද සත්ථා	324	පුග්ගලො	246, 314
උච්ඡාන ඵලපථිවි	252, 354	කාසිකං වත්ථං	314
උදකරහදුපමා පුග්ගලා	248, 344		
උදකලෙචුපමො	246, 312	කු	
උදකුපමා පුග්ගලා	258	කුප්පධම්මො	242, 262
උද්ධංසොතො-		කුම්භුපමා පුග්ගලා	248, 342
ආකතිච්ඡාගාමි	242, 274		
උත්තතුනනතො	252, 358	කො	
උත්තතොනතො	252, 358	කොධතො	244, 278
උපට්ඨිතසති	244, 292	කොධො	278
උපනාහි	244, 278	කොලංකොලො	242, 272
උපනාහො	278		
උපහව්වපරිනිබ්බාසි	242, 274	ඛ	
උභතොභාගවිමුක්තො	242, 258, 260, 268, 402, 406	ඛන්ධපඤ්ඤාතති	240
උත්තාදානං	388	ඛලුපච්ඡාහත්තිකො	256, 396
		චුරාජිනං	366

පදනුකතමණිකා

භි	පිටියඩිකා	කි	පිටියඩිකා
ගිලානා	300	තිණේණා	254, 380, 402
ගිලානුපමා පුග්ගලා	246, 300	තිකෙණා	244, 296
ඉ		තෙ	
ඉථතාණි	246, 302	තෙව්වරිකා	256, 396
		තෙව්ඥා	242, 268
ඉගා			
ඉගානුභූ	242, 266	ද	
ඉසා		දඤා අවජානාති	256, 386
ඉසාරවිසො	348	දි	
ඉසාසප්පමාණො	252, 360	දිඤ්චිපකෙණා	242, 246, 258, 270, 302, 402, 406
ච			
චෙතනා භබ්බො	242, 264	දිඤ්චිපකෙණා	244, 284
චෙතොවිමුක්තිං	256	දිඤ්චිමපද	294
		දිඤ්චිමපකෙණා	244, 294
ඡ			
ඡළභිකෙඤ්ඤා	242, 268	ඤ	
		ඤ්ඤාමෙය්‍යො	246, 316
ඡි		ඤ්ඤාමො	244, 280
ඡිගුච්ඡිතබ්බො	246, 320	ඤ්චි	
ඡො		ඤ්චිවක්ඛු	246, 306
ඡොති ඡොතිපරායනො	252, 356	ධ	
ඡොතිතමපරායනො	252, 356	ධජ්‍යා	386, 388
ධි		ධම්මකථිකා පුග්ගලා	248, 334
ධිතකපපි	242, 268	ධම්මපාමාණො	252, 360
ධිතකෙණා	254, 378	ධම්මානුසාරි	242, 258, 260, 270, 402, 408
ධිතිධම්මො	242		
ති		ධා	
තිරාගතො	366	ධාතුපඤ්ඤාත්ති	240
තිපෙට්ඨා	244, 296	න	
තිමොඡොතිපරායණො	252, 356	න සෙව්තබ්බො	246
තිමොතමපරායණො	252, 354		

පදනුකතමණිකා

නි	පිටප්පිකා	පා	පිටප්පිකා
නිමුණො	400	පාපතරො	248, 328
නියතො	242, 266	පාපධම්මතරො	248, 330
නිරාසො	246, 298	පාපධම්මො	248, 330
		පාපථිකො	244, 282
		පාපො	248, 328
නෙ		පාරගතො	254, 380, 402
නෙයො	248, 332	පාසාණලෙඩුපමො	246, 310
නෙවිසෙකකි නාසෙකකි	242		
නෙසඨිකා	256, 396	පි	
		පිණ්ඩපාතිකා	256, 394
ප		පි	
පච්චෙකඩුදො	242, 260, 268, 398, 406	පුග්ගලපඤ්ඤාතථි	240
පඤ්ඤාය පරිසුරකාරි	248, 322	පුඤ්ඤඵලපථි	252, 354
පඤ්ඤවිමුතති	256	පුටුප්පතො	242, 266
පඤ්ඤවිමුතො	242, 258, 260, 270, 406	පුටුපඤ්ඤා	246, 310
පටිපක්කකො	242, 266	පුප්පභාණි	246, 304
පටිසොතගාමි	254, 378	පුබ්බකාරි	294
පඨවිලෙඩුපමො	246, 312	පො	
පණිනාධිමුතො	244, 296	පොක්කුපමො පුග්ගලො	246, 312
පතිගාධපකො	402	පොක්කො	312
පදපරමො	248, 332	ඵ	
පරගව්වණ්ඩා	346	ඵලසමභිනිතො	260, 404
පරත්තපො	252, 366	ඵලෙඨිතො	242, 266
පරහිතාය පටිපකො	252, 362	බ	
පරිභානාධම්මො	242, 264	බලිවඤ්ඤාපමා පුග්ගලා	248, 346
පලාපි	244, 278	බභිඤ්ඤා සඤ්ඤාපතො	244, 286
පසාදනීයෙ යානෙ අපසාදං		බහුසුතො	254, 380
උපදංසිකා	250, 350		
පසාදනීයෙ යානෙ පසාදං		බ්	
උපදංසිකා	250, 352	බ්‍රාහ්මණො	254, 380, 402
පංසුකුලිකො	256, 396		

පද්‍යාක්ෂරමාලාව

හ	පිටුව	ර	පිටුව
හඬගාමය	242, 266	රජය	386,388
හස්තපිටුව	242, 266	රුහුණපරා පුරාණ	252,358
		රුහුණපරාණ	252,360
හො		රු	
හොපත අමතකය	244, 282	රුහුණපරාණ	252,360
හොපත මතකය	244, 292	ලො	
ම		ලොලො	256,386
මක	244, 278	ව	
මකක	278	වරුපමවිතො	246,306
මහසමඛිතො	260, 404	වජ්‍යපුරාණ	248,332
මවජ්‍ය	378	වජ්‍යපුරාණ අවජ්‍ය	250,350
මවජ්‍ය	244,278	භාසිතා	250,350
මවුහාණ	246,304	වජ්‍යපුරාණ වජ්‍ය	250,350
මවු, මවුමුහො	256,386	භාසිතා	250,350
මා		වජ්‍යපුරාණ පුරාණ	248,336
මායා	280	ව	
මායාව	234,280	විග්‍රහය	246,298
මු		විජිතසමාපත	388,394
මුටුවසකි	244,282	විජ්‍යපමවිතො	246,304
මුතපටිහානො	248,334	විජ්‍යපමවිතො	248,332
මු		ව	
මුටුවපමා පුරාණ	248,336	විතරාණ	246,310
ය		ස	
යථාසකිකො	256,396	සකයාමි	242,244,272,276,404
ය		සගවිච්ඡේදා	346
යු		සවපණ්ණකි	246
යුතපටිහානො	248,334	සයො	244,280
යො		සකකකි තතුපරමො	242,272
යොධාපිටුව පුරාණ	256,386	සකරො තයො	248,322,324
යොධාපිටුව	386,388	සදෙයො	254,376

පදනුකතමණිකා

ස		සා	
පිටපතිකා		පිටපතිකා	
සභානුහාරි	242,258,260,272, 402,468	සාවජේජා	248,330
සභාවිමුකො	242,246,258,260, 270,302,402	සාදේයාං	280
		සාරිපුකතමොග්ගලොනා	398
		සි	
සපුරිසෙන සපුරිසනරො	248,326	සිලවිපනෙකා	244,284
සපුරිසො	248,326	සිලසමපද	292
සමණපදුමො	254,382	සිලසමපනෙකා	244,292
සමණපුණ්ඩරිකො	254,382	සිලෙසු පරිපුරකාරි	248,322
සමණමචලො	254,382		
සමණසුමුමාලො	254,382	සි	
සමයවිමුකො	242,262	සුපමෙයො	246,316
සමසිසි	232,266	සුවමො	244,290
සමාධිසථිං පරිපුරකාරි	246,322		
සමානො	254,376	සෙ	
සමොනො	254,376	සෙමො	242,268
සමපජානො	244,292	සෙවිතබ්බො පුකතලො	246, 318,322
සමපහාරං	388,390		
සමමාසමිමුදො	242,260,268,322 324,398,406	සො	
සරාගො	254,376	සොනාපනතසකදගාමිනො	398
සසඛාරපරිනිබ්බාසි	242,274	සොනාපනෙකා	244,276,404
සසනවාදෙ සථා	324	සොසාණිකා	256,396
සංවාසෙන අවජානාති	256,386		
		ති	
		තිරිමා	244,290
		භි	
		භිනාසිමුකො	244,296

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 16 හි ඇතුළත් කර ඇත.